

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»

ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Одеса
2016

УДК 811.133.1:811.161.2:34(038)

ББК 81.2Фра-4+67я2

Ф 84

Рекомендовано до друку Вченою радою
Національного університету
«Одеська юридична академія»
(протокол № 5 від 14 грудня 2015 року)

Загальна наукова редакція:

С. В. Ківалов, доктор юридичних наук, професор

Н. В. Петлюченко, доктор філологічних наук, професор

Рецензенти:

Туляков В. О., суддя ad hoc Європейського суду з прав людини, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент Національної академії правових наук України;

Анциупова Т. А., доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Міжнародного гуманітарного університету;

Марінашвілі М. Д., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова. у

Французько-український словник юридичних термінів. – Одеса:
Ф 84 Національний університет «Одеська юридична академія», 2016. – 372 с.

ISBN 978-966-916-107-9

УДК 811.133.1:811.161.2:34(038)

ББК 81.2Фра-4+67я2

ISBN 978-966-916-107-9

© НУ «ОЮА», 2016

ПРИВІТАННЯ
ПРЕЗИДЕНТА НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
«ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
С. В. КІВАЛОВА

Шановні автори та користувачі «Французько-українського словника юридичних термінів», вітаю вас із виходом вельми необхідного для сучасної юридичної та лінгвістичної науки довідника!

Українське суспільство йде шляхом розбудови власної європейської держави. Цей процес не буває простим, він вимагає від усіх його учасників спрямування великих зусиль на те, щоб зробити українську державу сильною, економічно розвинутою, комфортною для життя різних верств населення. Ідучи шляхом державотворення, ми шануємо традиції й історію сучасної української нації, усіх народів, що є складовими частинами цієї нації: українців, росіян, болгар, угорців, татар, євреїв, вірмен, грузин, гагаузів, греків та інших. Проте інтеграція у сучасне європейське суспільство неможлива без інтеграції у політичний і правознавчий простір Європейського Союзу, одним з локомотивів якого є Франція.

Французьке право – одне з провідних у світі. Юридична наука Франції має багатовікові традиції. Сьогодні, як і 100, і 200 років тому навчання правознавству у Франції є не лише престижною, а й необхідною справою для набуття високого професійного досвіду юриста.

Розбудова сучасної демократичної європейської України неможлива без використання позитивного багатовікового досвіду французьких законотворців. «Французько-український словник юридичних термінів» повинен допомогти правознавцям ширше використовувати цей досвід, а студентам – вивчати його з метою застосування набутих знань у своїй майбутній практиці. Видання словника є також великою подією в українському термінознавстві та зіставній лінгвістиці. Він має стати джерелом багатьох мовознавчих наукових розвідок.

Мій уклін авторському колективу словника, вченим і викладачам, які присвячують своє життя вихованню високопрофесійних фахівців і процвітання України в сім'ї європейських народів.

Сергій КІВАЛОВ
доктор юридичних наук, професор,
академік НАПрН України,
Президент Національного університету
«Одеська юридична академія»,
заслужений юрист України,
народний депутат України

Bien avant de revenir sur les bancs de l'Université normande de Mont-Saint-Aignan, d'effectuer mes premiers pas à la tête de l'Alliance française de Brno et d'y embrasser une carrière (mot qu'il faudrait presque travestir ou camoufler tant ce vocable est - sans doute injustement - décrié et peu fréquentable aujourd'hui) d'ambassadeur de la langue et de la culture françaises, longtemps j'ai côtoyé les dico, de toutes sortes, tailles et origines, fidèles compagnons de mes traversées du désert, savoureux partenaires de ces plaisirs solitaires découverts le long des golfes clairs, le temps que s'écoulent les longues vacances scolaires.

Au grès d'incalculables interrogations et autres coups de foudre phonético-sémantiques, je me suis diverti, forgé l'esprit, construit grâce à vous, comment ne pas vous dédier ces quelques mots flatteurs et élogieux et rendre hommage à ce précieux trésor feuillu dont tout lecteur passionné saura conserver toutes les saveurs, même les plus olfactives.

Au moment où quelques bourrasques viennent arracher à coups de modifications graphiques (exit les accents circonflexes et autres traits d'union) les règles d'orthographe académiques, il est notable de rappeler que la langue se meut et c'est en cela qu'il est vivant, se nourrissant de néologismes que le temps nous permet d'approprier.

Le dictionnaire est un coffret, il regorge comme dirait Monsieur Soucy, de sentiers qui se croisent et s'entrecroisent. C'est un labyrinthe où il fait bon se perdre, un dédale où l'on bute à chaque pas sur des pierres précieuses. Je vous invite donc à tourner délicatement les pages de celui-ci.

En bon disciple et défenseur de la Francophonie, je reprendrai volontiers cette citation bien juste de notre cousin Québécois, Monsieur Poupart, ancien professeur de français au Collège Saint-Jean-sur-Richelieu (250ème anniversaire du Duc odessite oblige) : le dictionnaire est la meilleure preuve qu'il est permis à l'homme de tout ignorer.

Chers utilisateurs néophytes ou aguerris, je vous invite donc à un merveilleux voyage en compagnie de ce nouveau dictionnaire qui j'en suis certain ne vous décevra point.

Bien amicalement,

Pascal Fourneaux

Directeur de l'Alliance française d'Odessa

ПЕРЕДМОВА

Словник містить близько 35 тис. словникових статей, що утворюють термінологію з різних галузей права, вживану у Франції та франкомовних країнах. Словник включає терміни та належні до них вирази, що відображають основні правові інститути і поняття в області теорії державного права, конституційного, міжнародного, фінансового, торговельного, трудового, кримінального права і процесу, цивільного права і процесу та криміналістики. В деяких випадках до термінів даються короткі пояснення. Також в словнику представлений широкий пласт латинської юридичної лексики. Словник відображає юридичну термінологію, вживану у Франції, а також в інших франкомовних країнах. Практично вся французька термінологія була запозичена з оригінальних французьких текстів, що містяться в законах та інших нормативних актах Французької республіки, а також в правовій літературі. В якості українських еквівалентів пропонуються терміни, прийняті в сучасній українській юридичній мові.

Словник побудований за алфавітною гніздовою системою. Заголовне слово або словосполучення, відділене дельтою (Δ), в словнику замінюються тильдою ($\sim$). Кожне нове слово або словосполучення подається жирним шрифтом. Пояснення або ремарки подаються курсивом. Альтернативний термін або його переклад подається через слеш (/).

При кожному французькому слові або словосполученні стоїть вказівка на частину мови; після дієслів вказується їх перехідність (*vi*) або неперехідність (*vi*), а після іменників – їх рід (*m, f*).

При перекладі синоніми відділяються один від одного комою, більш далекі значення розділені комою з крапкою; якщо французьке слово або словосполучення має декілька значень, кожне з них відмічається арабською цифрою з дужкою. Різні частини мови відмічаються арабською цифрою з крапкою.

Видання призначене для студентів-юристів, викладачів, перекладачів та інших читачів, зацікавлених у правильному розумінні та адекватному перекладі на українську мову французької правової термінології.

При складанні словника були використані наступні джерела:

1. Французско-русский юридический словарь (Dictionnaire de droit francais-russe): ок. 35000 терминов / Г. И. Мачковский. – Москва: АБИ Пресс, 2009. – 554 с.
2. Lexique des termes juridiques (20e édition). – P. : Éditions Dalloz, 2012. – 968 p.
3. Juridictionnaire : recueil des difficultés et des ressources du français juridique / Jacques Picotte. – Canada : Université de Moncton, 2014. – 2524 p.

Висловлюємо щиру подяку:

Відповідальним за переклад та поняттєво-категоріальний апарат структурних частин «Французько-українського словника юридичних термінів»: проф. Петлюченко Н. В., ст. викл. Тарасовій Г. М., викл. Пальцевій В. В., викл. Чобан О. С., викл. Свиридовій А. В., викл. Хацаюк В. І., (кафедра германських та романських мов); доц. Бакаяновій Н. М. (кафедра організації судових та правоохоронних органів); доц. Гладенко О. М. (кафедра міжнародного права та міжнародно-правових відносин, доценту кафедри права європейського союзу та порівняльного правознавства (за сумісництвом); доц. Гловюк І. В. (кафедра кримінального процесу); доц. Горобець К. В. (кафедра теорії держави та права); доц. Капустіній Н. Б. (кафедра філософії); доц. Козіну О. Б. (кафедра правової інформатики).

Відповідальним за загальну термінологічну, граматичну та стилістичну коректуру українського перекладу структурних частин словника: доц. Маміч М. В., ст. викл. Кісельовій А. А., ст. викл. Ковалевській А. В., ст. викл. Ануфрієвій Н. Д., ст. викл. Дубровій Н. І., ас. Завальській Л. В., ас. Слишинській Г. М. (кафедра прикладної лінгвістики), ст. викл. Писаренко Л. М. (кафедра журналістики), ст. викл. Занько О. В. (кафедра іноземних мов).

Рецензентам: *Тулякову В. О.* судді ad hoc Європейського суду з прав людини, доктору юридичних наук, професору, члену-кореспонденту Національної академії правових наук України; *Анциповій Т. А.* доктору юридичних наук, професору, завідувачу кафедри міжнародного права та порівняльного правознавства Міжнародного гуманітарного університету; *Марінашвілі М. Д.* кандидату філологічних наук, доценту, завідувачу кафедри французької філології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

A

abaissement d'échelon, *m* пониження у ранзі (в межах чину) Δ ~ de la peine пом'якшення покарання

abandon, *m* відмова, залишення, абандон Δ ~ alimentaire несплата аліментів (заснованих на існуючих сімейних відносинах); ~ d'enfant залишення дитини; злісне залишення дитини (кримінальне правопорушення); ~ d'un droit відмова від права; ~ d'un navire en perdition залишення судна у біді; ~ de biens відмова від майна; ~ de brevet відмова від патенту; ~ de demande відмова від заявки (напр., на патент); ~ de domicile (conjugal) залишення сім'ї, залишення місця проживання подружжя; ~ de famille злісне ухилення від виконання сімейних обов'язків; ~ de l'action publique відмова (прокурора) від звинувачення; ~ de poste самовільне залишення або неприбуття до місця роботи; самовільна відлучка; самовільне залишення частини і/або місця служби; ~ de poursuites припинення судового переслідування; відмова від позову; ~ de propriété відмова від права власності; ~ de revendication відмова від вимагання; відмова від домагання; відмова від пункту формули винаходу; ~ de sa nationalité вихід з громадянства; ~ de souveraineté відмова від суверенітету; ~ des lieux одностороннє залишення найманого (нерухомого) майна; ~ du certificat d'auteur відмова від авторського свідоцтва; ~ du combat капітуляція; ~ du domicile conjugal залишення місця проживання сім'ї (цивільне правопорушення); ~ du foyer familial винне залишення місця проживання сім'ї і/або ухилення від виконання батьківських обов'язків (кримінальний проступок); ~ matériel залишення місця проживання сім'ї (кримінальний проступок); ~ momentané тимчасова відмова; ~ moral des enfants поведінка батьків, що наносить шкоду здоров'ю і/або моральному розвитку дітей (кримінальний проступок); ~ résunière злісна несплата аліментів (кримінальний проступок)

abandonnataire, *m, f* особа, на користь якої здійснено відмову від права

abandonnateur, *m* особа, яка відмовилася від свого права

abandonner, *vt* відмовлятися

abatage, *m* самовільна порубка чужих дерев

abattement, *m* обмеження, зменшення, скорочення Δ ~ fiscal (sur le revenu) неоподатковуваний мінімум доходу; ~ supplémentaire

додаткове зниження (ціни, податку), знижка; ~ sur salaire зниження заробітної плати (деяким категоріям працівників)

abdicateur, *adj* той, хто зрікається, відрікається

abdication, *f* відмова (напр., від прав) Δ ~ du souverain зречення суверена

abdiquant, *adj* той, хто зрікається, відрікається

abdiquer, *vt* відмовлятися

aberratio ictus, *lat* відхилення дії (різновид фактичної помилки при вчиненні злочину)

ab initio, *lat* з початку, з самого початку

ab intestat, *lat* без заповіту

ab irato, *lat* в гніві, в роздратуванні

abjurer, *vt* відрікатися (від віри)

abligat, *m* помічник папського легата, що зазвичай виконує протокольні функції

abolir, *vt* 1) скасовувати; 2) знищувати

abolitif, *adj* той, що скасовує

abolition, *f* 1) відмова (по відношенню до основних правових інститутів); 2) знищення; 3) скасування Δ ~ de la peine capitale скасування смертної кари; ~ des visas скасування віз; ~ du travail forcé скасування примусової праці

abondement, *m* паралельний внесок

abonder, *vi* буяти, рясніти, бути в безлічі

à bon droit, *loc, adv* з повним правом, з повною підставою, по праву

abonné, *m* абонент, сторона в абонентському договорі

abonnement, *m* підписка; абонемент; плата вперед

abonner, *vt* абонувати; підписувати

abonneur, *m* сторона, що робить надання в натурі

abordage, *m* зіткнення суден Δ ~ douteux зіткнення, в якому неможливо встановити ступінь вини кожної зі сторін; ~ fautif зіткнення, викликане виною одного із суден; ~ fortuit випадкове зіткнення; ~ maritime/en mer зіткнення суден на морі; ~ par faute commune зіткнення, викликане змішаною/загальною виною суден, що зіткнулися

abordé, *m* судно, яке зіткнулося з ішим не з власної вини

abordeur, *m* морське або повітряне судно, відповідальне за зіткнення

abornement, *m* встановлення межових знаків; встановлення прикордонних стовпів

abornier, *vt* розмежовувати суміжні земельні ділянки

abortif 1. *adj*, недорозвинений, перерваний завчасно, абортивний; 2. *m*, абортивний засіб

aboutissement dans le droit international, *m* закріплення в міжнародному праві норм внутрішньодержавного права

abrégé, *m* короткий виклад, анотація Δ ~ descriptif d'un certificat d'invention анотація опису винаходу до авторського свідоцтва; ~ d'un brevet анотація опису винаходу до патенту; ~ descriptif (d'un brevet) анотація опису винаходу (*до патенту*); ~ descriptif de revendication стислий зміст формули винаходу; ~ du contenu technique технічна анотація (*патенту*)

abrégement, *m* скорочення, усунення, опущення Δ ~ de délai/de terme скорочення терміну; ~ de procédure скорочення процедури; ~ des vacances judiciaires скорочення судових вакансій (*канікул*)

abréger, *vt* скорочувати; говорити (писати) коротше; закруглятися

abréviation, *f* скорочення (*напр., терміну*)

abri, *m* притулок, сховище, захист Δ à l'~ в безпеці, під укриттям, в надійному місці; à l'~ de... під укриттям, під захистом, захищений від...; à l'~ de tout soupçon поза підозрою; mettre sous l'~ віддати під захист; ~ à l'épreuve 1) надійне місце; 2) важке укриття

abrogatif, *adj* той, який скасовує

abrogation, *f* 1) скасування (*відносно окремих правових норм*); 2) припинення дії договору за угодою сторін Δ ~ d'une décision скасування рішення, що припиняє його дію на майбутнє; ~ d'une loi скасування закону; ~ du contrat розірвання договору; ~ du traité анулювання договору; ~ explicite/expresse скасування одного нормативного акту в силу прямої вказівки нового нормативного акту; ~ tacite припинення дії нормативного акту в силу його несумісності з новим нормативним актом

abrogatoire, *adj* той, який скасовує

abrogeable, *adj* той, який може бути скасованим

abroger, *vt* 1) скасовувати (*відносно окремих правових норм*)

absence, *f* 1) відсутність; 2) безвісна відсутність; 3) неявка на роботу; прогул Δ ~ non autorisée відсутність на роботі без дозволу, самовільна відсутність; ~ de réclamation de marchandises незатребуваність вантажів; ~ conventionnelle неявка на роботу з причин, обумовлених колективною трудовою угодою; ~ d'exigibilité неможливість пред'явлення до стягнення, неможливість вимагати виконання зобов'язання; ~ d'exploitation невикористання винаходу; ~ de brevetabilité непатентоспроможність винаходу; ~ de

confiance réciproque відсутність довіри, взаємна недовіра; ~ de consentement відсутність згоди; ~ de contrôle безконтрольність; ~ de fait неявка на роботу у зв'язку з неможливістю виконувати трудові функції; ~ de faute відсутність вини; ~ de la criminalité de l'acte відсутність в діянні складу злочину; ~ de preuve відсутність доказів, недоведеність, бездоказовість; ~ de revendication відсутність претензій (*в описі винаходу*); ~ illégale самовільна відсутність, самовільне залишення частини; ~ injustifiée неявка на роботу без поважних причин, прогул; ~ irrégulière самовільна відсутність; ~ justifiée неявка на роботу з поважних причин; ~ légale неявка на роботу з причин, спеціально зазначених у законі; ~ pour maladie нез'явлення на роботі внаслідок тимчасової непрацездатності; ~ pour recherche d'emploi відсутність на роботі у зв'язку з пошуком нового місця роботи; ~ sans permission відсутність на роботі без дозволу, самовільна відсутність

absent, *m* 1) відсутній; 2) особа, визнана безвісно відсутньою

absentéisme, *m* 1) абсентеїзм; 2) нез'явлення на роботі Δ ~ scolaire прогул занять у школі

absolu, *adj* 1) абсолютний, безумовний, беззаперечний; 2) повний; 3) абсолютний, необмежений (*про владу*); 4) категоричний; деспотичний

absolution, *f* звільнення від покарання (*особи, визнаної винною*) Δ ~ judiciaire звільнення від покарання за розсудом суду; ~ légale звільнення від покарання в силу прямої вказівки закону

absolutisme, *m* абсолютизм; необмежена монархія

absorption, *f* поглинання (*напр., одного підприємства іншим*) Δ ~ de société приєднання одного товариства до іншого (*з припиненням існування першого*)

absoudre, *vt* 1) визнавати невинним, виправдати; 2) звільняти від покарання

absous, *adj*, *m* звільнений від покарання

abstention, *f* 1) бездіяльність; утримання; 2) утримання (*від голосування*); 3) самовідвід Δ ~ coupable винна бездіяльність, утримання затриманих осіб в непризначених для цього місцях або ухилення від пред'явлення осіб, які утримуються у в'язниці; ~ délictueuse злочинна бездіяльність; ~ des jurés ухилення присяжного засідателя від участі в судовому засіданні; ~ fautive винна бездіяльність; ~ illicite неправомірна бездіяльність; ~ volontaire ненадання медичної допомоги (*лікарем*)

abstentionnisme électoral, *m* неучасть у голосуванні (у виборах)

abstentionniste, *m* той, хто утримався (від голосування)

abus, *m* зловживання Δ faire ~ de qch зловживати чимось; ~ d'alcool зловживання спиртними напоями; ~ d'autorité зловживання владою; ~ d'autorité contre la chose publique неправомірне використання публічних збройних сил для перешкоджання виконанню закону чи іншого нормативного акту; ~ d'invention неправомірне використання винаходу; ~ de blanc-seing зловживання підписаним бланком або підписом на аркуші без тексту; ~ de confiance зловживання довірою; de domination зловживання підприємством або кількома підприємствами своєю економічною владою; ~ de droit fiscal зловживання податкового законодавства; ~ de faiblesse зловживання слабкістю; ~ de fonction зловживання службовим становищем; ~ de la légitime défense перевищення меж необхідної оборони; ~ de la marque неправомірне використання товарного знаку; ~ de majorité зловживання наявністю більшості (при прийнятті рішень, що суперечать загальним інтересам); ~ de marché злочин, передбачений статутним правом, який охоплює інсайдерську торгівлю та маніпуляції на фондовому ринку; ~ de minorité зловживання голосами меншості (перешкоджання ухваленню рішення, що відповідає загальним інтересам); ~ de pavillon протизаконне користування прапором; ~ de position dominante зловживання домінуючим становищем; ~ de pouvoir перевищення влади; зловживання владою; зловживання повноваженнями; ~ de pouvoir d'un époux перевищення одним з членів подружжя своїх повноважень; ~ de puissance перевищення влади, зловживання владою; ~ de qualité vgaie корисливі зловживання при здійсненні професійної діяльності; ~ des besoins d'un mineur корисливе використання інтересів неповнолітнього; ~ de(s) biens sociaux неправомірне використання майна, що належить товариству, використання коштів товариства всупереч його інтересам і в особистих цілях (кримінальний проступок); ~ des drogues незаконне вживання наркотичних засобів, зловживання наркотичними засобами, зловживання лікарськими речовинами (напр., тими, що містять наркотики); ~ des stupéfiants зловживання наркотичними засобами; ~ de (du) droit зловживання правом

abusif, *adj* неправомірний; протизаконний

abusus, *m* право розпорядження власністю

académie, *f* 1) академія; 2) навчальний округ (у Франції)

à cause de mort, *loc adv* на випадок смерті

accaparement, *m* 1) скупівля; 2) присвоєння, захоплення

accaparer, *vt* захоплювати, присвоювати

accédant, *m* особа, що претендує на щось, претендент Δ ~ à la propriété особа, що претендує на отримання статусу власника

acceptabilité, *f* прийнятність, допустимість

acceptable, *adj* прийнятний, допустимий

acceptant, *m* акцептант

acceptation, *f* 1) прийняття, згода, схвалення, ратифікація; 2) акцепт Δ présenter à l' ~ пред'являти для акцепту; rétracter une ~ відкликати акцепт; ~ sous bénéfice d'inventaire/bénéficiaire прийняття спадщини з відповідальністю за боргами спадкодавця в межах вартості спадкового майна; ~ à concurrence de l'actif net французький закон, який дозволяє спадкоємцям уникнути наслідування боргів, якщо спадкоємцем невідомий склад спадщини; ~ antérieure попередній акцепт; ~ au transport прийняття до перевезення; ~ bancaire/de banque банківський акцепт; ~ cambiaire акцепт векселя; ~ conditionnelle прийняття із застереженнями, умовна згода; ~ d'un chèque акцепт чеку; ~ d'un risque прийняття ризику (відповідальності за ризик); ~ d'une lettre de change акцепт векселя; ~ de succession прийняття спадщини; ~ des fonctions згода обійняти посаду; ~ explicite/expresse позитивний акцепт; ~ expresse de la succession прийняття спадщини через пряме вираження волі; ~ forcée примусове прийняття спадщини; ~ implicite негативний акцепт; ~ nette безумовний акцепт; ~ par intervention акцепт цінного паперу третьою особою; ~ par silence 1) мовчазна згода; 2) негативний акцепт; 3) прийняття спадщини шляхом фактичного вступу у володіння спадковим майном; ~ partielle частковий акцепт; ~ postérieure наступний акцепт; ~ pure et simple беззаперечний акцепт, прийняття спадщини з повною відповідальністю за боргами спадкодавця; ~ sans réserves безумовний акцепт; ~ tacite 1) мовчазна згода; 2) негативний акцепт; 3) прийняття спадщини шляхом фактичного вступу у володіння спадковим майном; ~ tardive запізнілий акцепт

accepter, *vt* 1) приймати; 2) акцептувати

accepteur, *m* акцептант

acception, *f* значення; зміст Δ sans ~ de personne безсторонньо

accès, *m* доступ Δ ~ à l'emploi 1) влаштування на роботу, зайняття посади; 2) можливість влаштування на роботу, можливість заняття посади; ~ à la convention приєднання до угоди; ~ à la mer доступ до моря; ~ à la mer et depuis la mer доступ до моря і від нього; ~ à la profession можливість працювати за професією, доступ до професії; ~ à la retraite отримання пенсії; ~ à la voie publique виїзд (транспортного засобу) на дорогу загальної користування; ~ à un juge право кожної особи на звернення до суду; ~ au pouvoir прихід до влади, захоплення влади; ~ auprès des tribunaux можливість звернення до суду; ~ aux documents administratifs право на доступ до адміністративних документів; ~ aux fonctions publiques влаштування на державну службу, доступ до державної служби; ~ aux gessources доступ до ресурсів (напр., Міжнародного валютного фонду); ~ dans (de) l'hémicycle доступ до зали засідань (в суді); ~ de la salle d'audience доступ до зали засідань (в суді); ~ (du mineur) à la majorité досягнення повноліття; ~ égal рівний доступ; ~ libre вільний доступ; ~ plein безперешкодний доступ; ~ prioritaire au crédit пільгове отримання кредиту

accessibilité, *f* можливість отримання доступу, доступність Δ ~ au public доступність для невизначеного кола осіб

accession, *f* 1) приєднання, долучення до ...; 2) збільшення (як спосіб придбання права власності), аккреція, збільшення території; 3) акцесія (приєднання до міжнародного договору) Δ ~ à l'indépendance завоювання (досягнення) незалежності; ~ à l'union приєднання до союзу; ~ au traité приєднання до міжнародного договору; ~ de meuble à meuble прирощення однієї рухомої речі до іншої

accessoire, *m* 1) належність (речі); 2) доповнення, додаткові матеріали

accessoirement, *adv* додатково, побічно

accessoires du salaire, *m pl* додаткові виплати до заробітної плати

accessorium sequitur principale, *lat* приналежність наслідую долю головної речі (слідую за головною річчю)

accident, *m* нещасний випадок, пригода, аварія Δ ~ de parcours непередбачена обставина, тимчасове ускладнення; faire un ~ потерпіти аварію; ~ aérien льотна пригода; ~ bénin нещасний випадок, випадок без серйозних наслідків; ~ collectif нещасний випадок, викликавший численні жертви; ~ corporel пригода, що спричинила заподіяння тілесних ушкоджень; ~ d'automobile дорожньо-тран-

спортна пригода; ~ d'aviation льотна пригода; ~ d'exploitation нещасний випадок при роботі з обладнанням; ~ de chasse нещасний випадок, пов'язаний з полюванням; ~ de chemin de fer залізнична пригода; ~ de droit commun нещасний випадок, не регламентований спеціальним законодавством, нещасний випадок, не пов'язаний з виробництвом; ~ de la circulation (routière)/de la route/routier дорожньо-транспортна пригода; ~ de mer морська пригода; ~ de mission нещасний випадок, що стався на шляху між місцем проживання та незвичним робочим місцем; ~ de trajet нещасний випадок, який стався з працівником під час його переміщення, пов'язаного з роботою; ~ de voiture дорожньо-транспортна пригода; ~ du travail нещасний випадок на виробництві; ~ électrique ураження електрострумом; ~ en permission нещасний випадок з військово-вслужбовцем під час звільнення; ~ grave випадок з тяжкими наслідками; ~ matériel дорожньо-транспортна пригода, що спричинила лише матеріальну шкоду; ~ mortel випадок зі смертельним результатом; ~ mortel du travail нещасний випадок на виробництві зі смертельним результатом; ~ professionnel нещасний випадок на виробництві (характерний для даної професії);

accidenté, *m* потерпілий внаслідок нещасного випадку

accidentel, *adj* 1) випадковий, несподіваний; 2) несуттєвий, другорядний, побічний, додатковий

accidentellement, *adv* 1) під час нещасного випадку; 2) випадково

accidenter, *vt* заподіяти шкоду, зіпсувати, порушити

accipients, *lat* кредитор; одержувач (кошти)

accises, *f pl* акцизи (надбавки до цін основних споживчих товарів)

acclamation, *f* акламація Δ élire par ~ обирати шляхом акламації

accommodement, *m* угода, примирення, компроміс

accommoder, *vt* улагоджувати, вирішувати Δ ~ un procès припинити справу за взаємною згодою; ~ une affaire залагодити справу

accompagné (de..., par...), *pp* у супроводі, супроводжуваний

accompagnement parental, *m* батьківський супровід

accompli, *adj* той, що відбувся Δ fait ~ факт, що відбувся

accomplissement, *m* виконання Δ ~ d'une condition настання умови; ~ de la majorité

досягнення повноліття; ~ des devoirs виконання обов'язків; ~ des formalités de dédouanement митне оформлення, виконання митних формальностей

acconnier/aconier, m 1) господар ліхтера; 2) матрос або шкіпер на ліхтері

accorage, m договір зберігання вантажів на річковому судні

accord, m 1) угода, договір; 2) змова; 3) згода, домовленість Δ par ~ des parties за згодою сторін; arriver à un ~ досягати згоди; d'un commun ~ за взаємною домовленістю; dénoncer un ~ денонсувати угоду; négocier un ~ вести переговори про укладення угоди; se mettre d'~ досягати угоди; selon ~ згідно домовленості; par simple ~ entre les parties простою згодою сторін; ~ à long terme довгострокова угода; ~ accessoire/additionnel додаткова угода; ~ administratif адміністративний (*адміністративно-правовий*) договір; ~ aéronautique угода з питань авіації; ~ amiable мирова угода; ~ atypique нетипова угода; ~ bilatéral двостороння угода, двосторонній договір; ~-cadre загальна угода, рамкова угода, «угода-рамка» (*між профспілками та урядом чи підприємствами, яка надалі конкретизується*); ~ collectif колективний трудовий договір; ~ collectif d'établissement колективний договір, що укладається для одного або кількох підприємств; ~ collectif de travail колективний трудовий договір; ~ commercial торгівельна угода; ~ commun обопільна згода, загальна згода; ~ confidentiel конфіденційна угода; ~ culturel угода про культурне співробітництво; ~ d'aide mutuelle угода про взаємодопомогу; ~ d'ajustement угода про рівень коригування ціни імпортованого товару (*між імпортером і митницею*); ~ d'application угода про порядок застосування (*напр., міжнародного договору*); ~ d'arbitrage угода про арбітраж (*про арбітражний розгляд*); ~ d'armistice угода про перемир'я; ~ d'assistance mutuelle угода про взаємодопомогу (*в певній сфері міжнародного життя*); ~ d'assistance technique угода про технічну допомогу; ~ d'association угода/конвенція про асоціацію (*про приєднання до товариства*); ~ d'échange de marchandises товарна угода; ~ d'élection de for угода про підсудність; ~ de méthode можливість укладення колективних угод на рівні компанії, групи або галузі згідно з процедурою (*в разі колективного звільнення хоча б десяти працівників у період тридцяти днів*); ~ de modulation угода про зміну (*в залежності від конкретних обставин*) робочого часу; ~ d'entreprise колек-

тивний трудовий договір в межах підприємства; ~ de principe принципова згода; ~ dérogatoire угода, що містить відступ, обмовку; ~ de siège угода про штаб-квартиру; ~ d'exécution договір виконання, виконавча угода; ~ d'extradition угода про видачу (*злочинця*); ~ d'un brevet рішення про видачу патенту; ~ de base основна угода; ~ de cartel картельна угода; ~ de cesser-le-feu угода про припинення вогню; ~ de chancellerie канцелярська угода; ~ de change валютна угода, валютна операція; ~ de clearing клірингова угода; ~ de compensation компенсаційна угода; ~ de compromis угода про арбітраж, компроміс, арбітражна угода (*щодо спору, що вже виник*), третейська угода; ~ de concession (commerciale) концесійна угода; ~ de conciliation угода про врегулювання конфлікту, угода про примирення; ~ de confirmation угода про резервні кредити (*що надаються Міжнародним валютним фондом*); ~ de coopération угода про співпрацю; ~ de coopération économique угода про економічну співпрацю; ~ de coopération scientifique угода про наукову співпрацю; ~ de coopération technique угода про технічну співпрацю; ~ de cours d'eau угода про водотік; ~ de crédit кредитна угода; ~ de crédit stand-by угода про резервні кредити (*що надаються Міжнародним валютним фондом*); ~ de devises валютна угода (*у Швейцарії*); ~ de dévolution угода про перехід договірних зобов'язань; ~ de franchisage договір про перепоступку права користування товарним знаком; ~ de franchise договір про збут товарів і послуг; ~ de fusion угода про об'єднання (*про життя*); ~ de garantie гарантійна угода, угода про банківську гарантію; ~ de liaison угода про зв'язок (*ООН зі спеціалізованими установами*); ~ de licence/sur les licences ліцензійна угода, ліцензійний договір; ~ de livraison угода про постачання, договір постачання; ~ de mensualisation колективний договір, що встановлює щомісячну виплату заробітної плати; ~ de neutralité угода про дотримання нейтралітету; ~ de partage угода про розділ (*майна*); ~ de participation угода про участь працівників у прибутках підприємства; ~ de payement угода про платежі, платіжна угода; ~ de pêche/de pêcheries міжнародна угода про рибальство; ~ de prêt кредитна угода; ~ de/sur les prix угода про ціни; ~ de produits товарна угода; ~ de prorogation угода про продовження дії договору, пропротаційна угода; ~ de réciprocité взаємна домовленість, угода про взаємне надання, угода про надання режиму взаємності; ~ de règlement

угода про розрахунки; ~ de siège угода про місцезнаходження (*центральных установ міжнародних організацій*), угода про штаб-квартиру; ~ de trêve угода про короткочасне перемир'я (*місцевого значення*); ~ de troc товарообмінна (*бартерна*) операція; ~ de tutelle угода про опіку (*міжнародна*); ~ de voisinage угода з прикордонних питань; ~ de volonté збіг волевиявлень, узгодження воль; ~ diplomatique дипломатична угода; ~ du comité d'entreprise згода комітету підприємства; ~ écrit угода, укладена в письмовій формі; ~ en forme simplifiée угода, укладена в спрощеній формі; ~ en forme solennelle міжнародний договір, укладений з дотриманням всіх правил процедури; ~ établissant un droit uniforme міжнародна угода про уніфікацію правових норм; ~ explicite/exprès пряма угода; ~ financier фінансова угода; ~ fiscal податкова угода; ~ formel формальний договір, формальна угода; ~ frontalier прикордонна угода, угода про кордон (*про режим кордону*); ~ général генеральна (*загальна*) угода; ~ général sur les tarifs douaniers et le commerce генеральна угода про тарифи і торгівлю; ~ gouvernemental урядова угода; ~ implicite згода, що мається на увазі; ~ informel неформальна (*джентльменська*) угода (*між державами*); ~ interbancaire міжбанкова угода; ~ intergouvernemental міжурядова угода; ~ intérimaire попередня (*тимчасова*) угода; ~ international міжнародна угода; ~ international de régularisation des cours міжнародна угода про регулювання курсу (*валюти*); ~ international spécialisé pour produits міжнародна товарна угода; ~ international sur les emprunts міжнародна угода про позики; ~ sur les tarifs douaniers et le commerce угода про тарифи і торгівлю; ~ judiciaire мирова угода, затверджена судом; ~ léonin кабальна угода; ~ monétaire валютна угода; ~ monétaire européen Європейська валютна угода; ~ monétaire international Міжнародна валютна угода; ~ multilatéral багатостороння угода; ~ national interprofessionnel загальнонаціональний колективний договір; ~ non contraignant незобов'язуюча угода (*між державами*); ~ occasionnel угода, укладена у зв'язку з конкретною подією; ~ paneuropéen загальноєвропейська угода, загальноєвропейський договір; ~ plurilatéral багатостороння угода; ~ postal поштова угода; ~ préalable попередня угода, попередня домовленість; ~ préalable угода про короткочасне залишення на роботі працівника, який підлягає звільненню; ~ préférentiel угода про надання преференцій; ~ préliminaire попередня угода, попе-

редня домовленість; ~ principal основна угода; ~ procédural процесуальна угода; ~ provisoire тимчасова угода; ~ régional регіональна угода; ~ secret секретна угода; ~ spécial спеціальна угода; ~ sur la compétence judiciaire угода про підсудність справи; ~ sur les produits de base угода про сировинні товари; ~ sur les salaires угода про заробітну плату; ~ tacite мовчазна угода, мовчазна домовленість, мовчазна згода; ~ tarifaire угода про тарифи; ~ temporaire тимчасова угода; ~ type типова (*стандартна*) угода; ~ unilatéral односторонній договір; ~ verbal усна угода

accords de Schengen, *m pl* Шенгенська угода

accords généraux d'emprunt, *m pl* загальна угода про позику (*між членами Міжнародного валютного фонду*)

accouchement sous X, *m* пологи під анонімним ім'ям

accoutumance, *f* звикання (*без синдрому абстиненції*)

accréditation, *f* акредитування Δ ~ multiple одночасне (*множинне*) акредитування

accréditer, *vt* 1) акредитувати; 2) доручати банку-кореспонденту кредитувати клієнта, видавати акредитив Δ ~ simultanément акредитувати одночасно (*напр., при кількох міжнародних організаціях*)

accréditif, *m* акредитив Δ ~ bancaire банківський акредитив; ~ confirmé підтверджений акредитив; ~ de voyage дорожній (*шляховий*) акредитив; ~ documentaire документарний акредитив; ~ irrévocable безвідкличний акредитив; ~ permanent акредитив, що може бути поновлений (*за сумою і терміном використання*); ~ révocable відкличний акредитив; ~ simple простий акредитив (*обмежений певною сумою*); ~ transférable переказний акредитив

accretion, *f* прирощення (*як спосіб придбання права власності*)

accroissement, *m* підвищення, зростання, приріст, прирощення Δ ~ de la part successorale прирощення спадкової частки; ~ territorial приєднання території

accroître, *vt* збільшувати, нарощувати, примножувати (*вкладені капітали*)

accueil d'embryon, *m* реімплантація ембріону в пробірці з гаметами чужих для подружжя-отримувача людей

accusateur, *m* обвинувач Δ ~ public державний обвинувач

accusation, *f* 1) обвинувачення (*як сторона в кримінальному процесі*); 2) залучення в якості обвинуваченого; 3) обвинувачення (*у чомусь*) Δ mettre en ~ віддавати до суду

присяжних; réduire les ~s à néant спростовувати обвинувачення; refuser de maintenir/de soutenir l'~ відмовлятися від обвинувачення

accusatoire, *adj* обвинувальний

accusé, *m* обвинувачений, підсудний (*в суді присяжних*) Δ acquitter un ~ виправдовувати обвинуваченого; décharger un ~ давати показання на користь обвинуваченого; renvoyer un ~ припиняти кримінальне переслідування обвинуваченого; ~ contumax обвинувачений, відданий суду присяжних, який переховується від правосуддя; ~ de complicité обвинувачений у співучасті; ~ de réception підтвердження отримання, розписки в отриманні; ~ mineur неповнолітній обвинувачений

accuser, *vt* 1) залучати в якості обвинуваченого; 2) звинувачувати; 3) підтверджувати Δ ~ réception підтвердити отримання; ~ des pertes заподіювати збитки, бути збитковим, нести втрати; ~ une hausse підвищуватися

achalandage, *m* 1) залучення клієнтів; 2) клієнтура; 3) нематеріальні цінності підприємства

achalander, *vt* залучати покупців (*замовників*)

à charge d'appel, *loc* з правом оскарження

achat, *m* купівля, закупівля Δ ~ à tempérament купівля з розстрочкою платежу; ~ à terme купівля з відстрочкою платежу, термінова закупівля; ~ d'assistance technique договір про технічну допомогу; ~ de remplacement купівля взамін (*яка була передбачена договором, але не відбулася*); ~ de suffrages підкуп виборців; ~ de titres придбання цінних паперів; ~ du chèque купівля (*придбання*) чека; ~ en commun спільне придбання; ~ en viager придбання нерухомості із зобов'язанням довічного утримання продавця; ~ et vente купівля-продаж; ~ international міжнародна купівля-продаж; ~ international de biens et de services міжнародна купівля-продаж товарів і послуг; ~ prioritaire переважна купівля

achats, *m pl* закупівлі Δ ~ de l'état державні закупівлі

acheminement, *m* транспортування, доставка Δ ~ des marchandises слідування вантажів (*напр., до кордону*); ~ par voie maritime транспортування (*доставка*) морським шляхом (*транспортом*)

acheminer, *vt* 1) направляти; 2) перевозити

acheteur, *m* покупець Δ ~ à acte de réméré покупець майна, проданого з правом зворотної купівлі (*з правом викупу*); ~ à terme покупець за строковим контрактом; ~ de bonne foi добросовісний покупець; ~ direct

прямий покупець; ~ évincé покупець, у якого куплена річ відсуджена за позовом власника; ~ troublé покупець, до якого подано позов про вилучення речі

acompte, *m* 1) внесок, черговий платіж; 2) аванс Δ pour ~ в рахунок (*належної суми*); verser un ~ сплатити (*внести*) аванс, зробити внесок; ~ à valoir частковий платіж, часткова сплата; ~ provisionnel попередній внесок, передбачуваний авансовий платіж (*в рахунок сплати податку*); ~ sur le prix внесок в рахунок сплати ціни; ~ sur salaire аванс в рахунок заробітної плати

acomptes, *m pl* поетапні платежі Δ payer par ~ виплачувати (*оплачувати*) в розстрочку

a contrario, *lat* від протилежного

acquéreur, *m* 1) набувач; 2) правонаступник Δ ~ à non domino набувач «a non domino» (*що не стає власником*); ~ à pacte de rachat/de réméré набувач майна, проданого з правом зворотної купівлі (*з правом викупу*); ~ à titre particulier приватний (*сингулярний*) правонаступник; ~ à titre universel універсальний правонаступник; ~ cessionnaire набувач вимоги, цесіонарій; ~ de bonne foi добросовісний набувач; ~ de mauvaise foi недобросовісний набувач; ~ primitif первісний набувач; ~ retrait набувач нерухомості, яка викуповується її наймачем; ~ surenchéri набувач нерухомості (*з публічних торгів*), яка потім продана з надбавкою в ціні; ~ ultérieur подальший набувач

acquérir, *vt* придбавати, набувати

acquêt, *m* придбання

acquêts (de la communauté), *m pl* майно, спільно придбане подружжям, спільне майно подружжя

acquiescement, *m* 1) згода, поступка; 2) визнання (*боргу, позовних вимог*); 3) відмова від оскарження Δ ~ à la demande заздалегідь заявлене визнання можливої судової постанови (*по цивільній справі*); ~ au jugement відмова від оскарження судової постанови (*по цивільній справі*)

acquiescer, *vt* погоджуватися, поступатися, приходити до угоди

acquisition, *f* придбання, набуття Δ ~ à cause de mort придбання майна в порядку спадкування; ~ à titre gratuit безоплатне придбання; ~ à titre onéreux оплатне придбання; ~ à titre particulier придбання окремої речі (*що входить до складу майна*); ~ à titre successoral придбання в порядку спадкування; ~ à titre universel придбання деякого майна; ~ amiable придбання (*нерухомості державою*) на основі угоди з власником; ~ de bonne foi сумлінне придбання; ~ de la

nationalité придбання громадянства (*іншим способом, ніж за народженням*); ~ de la nationalité à raison de filiation набуття громадянства за народженням; ~ de la nationalité par déclaration набуття громадянства за клопотанням; ~ de la nationalité par l'effet de la loi придбання громадянства автоматично в силу закону; ~ de la nationalité par mariage придбання громадянства в силу шлюбу; ~ de la nationalité par (la voie de la) naturalisation придбання громадянства в порядку натуралізації; ~ de l'origine de la marchandise придбання права на вказівку даної країни походження товару; ~ de propriété придбання права власності; ~ dérivée добровільна передача (*власності, права власності*); ~ d'un brevet отримання патенту; ~ d'une licence придбання (*купівля*) ліцензії; ~ frauduleuse несумлінне придбання; ~ immobilière придбання нерухомого майна; ~ originaire придбання, яке не є результатом відчуження попереднім власником; ~ par création придбання (*фактичної майнової спільності*) шляхом створення торгового підприємства; ~ par prescription придбання за давністю; ~ par souscription придбання за підпискою; ~ par transfert придбання шляхом передачі; ~ par usucapion придбання в силу набувальної давності; ~ par voie d'expropriation придбання (*нерухомості державою*) шляхом експропріації; ~ territoriale територіальне придбання; ~ universelle придбання всього майна (*напр., єдиним спадкоємцем*)

acquit (de payement), *m* розписка в отриманні платежу Δ en ~ de... замість когось; pour ~ отримано повністю; ~ à caution зобов'язання з поручительством (*у сфері податкових і митних правовідносин*); ~ de l'impôt документ про сплату податку

acquittement, *m* 1) погашення заборгованості, платіж, виконання зобов'язання; 2) виправдувальний вирок (*суду присяжних*); 3) винесення виправдувального вироку Δ prononcer l'~ виправдовувати, виносити виправдувальний вирок; ~ au rénal винесення виправдувального вироку

acquitter, *vt* 1) сплачувати, оплачувати, виконувати зобов'язання; 2) виправдовувати, виносити виправдувальний вирок, визнавати невинним, звільняти від відповідальності Δ s'~ погашати заборгованість, повертати (*сплачувати*) борг

acte, *m* 1) акт; 2) угода; 3) дія; 4) документ Δ demander ~ просити про встановлення юридичного факту; donner ~ офіційно засвідчувати, підтверджувати; встановлювати (*визнавати*) юридичний факт на прохання

зацікавленої сторони; dont ~ що належно підтверджується (*засвідчується*); dresser un ~ складати акт; passer un ~ укладати угоду; prendre ~ встановлювати юридичний факт з власної ініціативи; prendre ~ de... відзначати факт, приймати факт до відома; prendre ~ de la rupture односторонньо розірвати трудовий договір (*про підприємця*); transcrire un ~ зробити рукописну копію юридичного акту в реєстрі (*або в іншому документі*); ~ abdicatif угода про відмову від права; ~ abstrait абстрактна угода; ~ à cause de mort угода, яка спричинює юридичні наслідки після смерті особи, яка її уклала, заповіт; ~ additionnel додатковий акт, додаткова угода; ~ administratif адміністративний акт; ~ administratif exécutoire акт державного управління; ~ ampliatif копія документа; ~ annulable заперечна угода; ~ à portée obligatoire акт з обов'язковою силою; ~ apparent удавана угода; ~ arbitraire 1) неправомірний акт; 2) самоправна дія; 3) акт свавілля (*вчинений представником влади*); ~ à titre gratuit безоплатна угода; ~ à titre onéreux оплатна угода; ~ à titre particulier угода, спрямована на встановлення сингулярного правонаступництва; ~ à titre universel угода, спрямована на встановлення універсального правонаступництва; ~ attaqué оспорюваний правочин; ~ attentatoire посягання; ~ authentique 1) засвідчений акт; 2) засвідчена угода; 3) виконавчий документ; 4) документ, що має доказову силу; ~ bilatéral двостороння угода; ~ civil цивільно-правова угода; ~ civil par accessoire торговельна угода, яка вважається цивільно-правовою; ~ clair «ясна норма» (*яка не потребує тлумачення*); ~ communautaire юридичний акт співтовариства; ~ concluant конклюдентна дія; ~ conditionné підзаконний акт; ~ conditionnel умовна угода; ~ c o n f i r m a t i f 1) акт, що підтверджує угоду, укладену представником; 2) угода, яка підтверджує наявність права; ~ consensuel консенсуальна угода; ~ conservatoire 1) угода, яка має на меті охорону прав (*напр., прав неповнолітніх*); 2) міра щодо забезпечення здійснення права (*напр., опис майна*); 3) охоронний документ; ~ constitutif 1) правочинний акт; 2) акт про встановлення, угода про встановлення (*напр., іпотеки*); 3) установчий акт, установчий договір, статут; 4) дія, що становить склад злочину; ~ constitutif d'une organisation internationale установчий акт міжнародної організації; ~ constitutionnel конституційний акт, конституційний закон; ~ contresigné par avocat приватний акт,

що містить, окрім підписів сторін, підпис їх спільного адвоката або адвокатів кожної зі сторін; ~ consulaire консульський документ; ~ contractuel договірний акт; ~ criminel злочинне діяння (*кримінально каране діяння, що відноситься до категорії злочинів*); ~ d'accusation обвинувальний акт, обвинувальний висновок; ~ d'adhésion акт приєднання, приєднання (*напр., до міжнародної організації*); ~ d'administration акт управління, угода щодо управління майном (*здійснюється опікуном*); ~ d'administration des biens угода щодо управління майном; ~ d'administration interne акт внутрішнього управління; ~ d'administration judiciaire розпорядження щодо розпорядку роботи суду; ~ d'adoption свідоцтво про усиновлення; ~ d'agression напад, акт агресії; ~ d'appel апеляційна скарга, заява про апеляцію (*невмотивоване сповіщення апелянтом відповідача з викликом його до апеляційного суду*); ~ d'apport акт про внесок (*у майно товариства*); ~ d'arbitrage угода про арбітраж; ~ d'assignation виклик (*напр., до суду*); ~ d'authentification встановлення автентичності; ~ d'autorité акт управління (*заснований на владних відносинах*); ~ d'avocat à avocat процесуальний документ, складений адвокатом одної сторони в процесі і повідомлюваний адвокату іншої сторони; ~ d'avoué à avoué повідомлення повіреного одної сторони в процесі про його призначення повіреному іншій; ~ d'écrou акт про передачу засудженого до пенітенціарної установи; ~ d'exécution виконавчий акт, дія по виконанню, виконання; ~ d'hostilité ворожа дія, ворожий акт, військові дії, опір нейтрального корабля його огляду; ~ d'information слідча дія; ~ d'ingérence акт втручання; ~ d'instruction слідча дія; procéder à des ~s d'instruction проводити слідчі дії; ~ d'insubordination акт непокорі; ~ d'obligation письмове зобов'язання; ~ d'origine справжній акт; ~ d'huissier de justice акт судового виконавця; ~ d'un enfant né sans vie акт про мертвнонароджену дитину; ~ de belligérance ворожа дія, ворожий акт; ~ de candidature висунення кандидатури; ~ de capitulation акт про капітуляцію; ~ de cautionnement договір поручництва; ~ de célébration du mariage des père et mère свідоцтво про вступ у шлюб батька і матері позашлюбної дитини; ~ de citation виклик (*напр., до суду*), судова повістка; ~ de coercion примус, примусовий вплив; ~ de commerce 1) торгівельна угода, позадоговірне зобов'язання, регламентоване торгівельним правом; 2) комерційний акт, комер-

ційна операція; ~ de commerce objectif торгівельна угода за формою (*напр., видача векселя*); ~ de commerce par accessoire торгівельна угода за допоміжними ознаками (*суб'єктами або зв'язком з торгівельною угодою*); ~ de commerce par nature торгівельна угода за своєю суттю; ~ de complicité співучасть (*у скоєнні злочину чи кримінального проступку*), дія співучасника (*крім виконавця*); ~ de constitution de société установчий акт; установчий договір товариства; ~ de contrainte примусовий акт, примус; ~ de convocation 1) оголошення про скликання, оголошення про проведення виборів; 2) виклик до суду; ~ de cruauté акт жорстокості, жорстоке поведіння; ~ de décès свідоцтво про смерть; ~ de délivrance рішення (*акт*) про видачу (*документа*); ~ de dénonciation акт про денонсацію; ~ de dépôt подача заявки, депонування; ~ de disposition акт щодо розпорядження (*майном*), розпорядча угода; ~ de donation договір дарування; ~ de droit civil 1) цивільно-правова угода; 2) документ цивільно-правового характеру; ~ de force armée акт застосування збройної сили; ~ de francisation свідоцтво про право плавання судна під французьким прапором; ~ de génocide акт геноциду; ~ de gestion акт управління; ~ de gestion externe дія в сфері зовнішнього керівництва (*у відносинах з третіми особами*); ~ de gouvernement акт управління (*від виконавчої влади*); ~ de grace помилювання; ~ de juridiction юрисдикційний акт, акт судового органу, судова ухвала; ~ de l'état civil акт цивільного стану; ~ de la courtoisie акт ввічливості; ~ de légitime défense акт самооборони; ~ de mariage свідоцтво про шлюб; ~ de mise en accusation обвинувальний акт, обвинувальний висновок; ~ de naissance свідоцтво про народження; ~ de navigation навігаційний акт, свідоцтво про право судноплавства; ~ de notification сповіщення; ~ de notoriété нотаріальне засвідчення загальновідомих фактів; ~ de participation дії співучасників злочину; ~ de poursuite притягнення до відповідальності, судове переслідування; ~ de procédure 1) процесуальний документ; 2) процесуальна дія; ~ de procuration посвідчення довіреності, довіреність; ~ de promesse гарантійний документ (*акт*); ~ de propriété 1) документ, що встановлює право власності; 2) судове свідоцтво; ~ de protêt протест; ~ de puissance publique публічно-правовий (*державно-владний*) акт; ~ de pure faculté дія, що здійснюється за наявності фізичної можливості без правової підстави; ~ de reconnaissance 1) акт визнання (*у*

міжнародному праві); 2) свідоцтво про визнання (позашлюбної дитини); ~ de récusation відвід, заява про відвід (напр., судді, слідчого); ~ de rénonciation відмова (від права), заява про відмову (від права); ~ de révission дія щодо перегляду (напр., судового рішення); ~ de sabotage акт саботажу; ~ de société 1) акт (документ) про утворення товариства; 2) положення про товариство; ~ de souscription нотаріальний напис на конверті, що містить таємний заповіт; ~ de transfert передавальний акт; ~ de vandalisme акт вандалізму, хуліганство; ~ de violence насильство, акт насильства; ~ de volonté волевиявлення; ~ de volonté unilatéral одностороннє волевиявлення; ~ déclaratif правовстановлюючий акт; ~ défectueux документ, складений з порушенням встановлених вимог; ~ déguisé дійсна угода, що прикривається удаваною угодою; ~ délibéré навмисна (заздалегідь обдумана) дія; ~ délictueux злочинне діяння; кримінальний проступок (кримінально каране діяння, що відноситься до категорії проступків); qualifier un ~ délictueux кваліфікувати злочинне діяння; ~ détachable допоміжний (адміністративний) акт; ~ devant notaire нотаріально засвідчений акт, нотаріально засвідчена угода; ~ diplomatique дипломатичний документ, дипломатичний акт; ~ dommageable дія, яка завдала збитки; ~ dommageable international міжнародний делікт; ~ dressé par un notaire акт, складений нотаріусом; ~ du notaire нотаріальна дія; ~ du Palais повідомлення повіреного однієї сторони в процесі про його призначення повіреному іншій стороні; ~ écrit 1) угода, укладена в письмовій формі; 2) акт (документ); ~ en brevet оригінал нотаріально посвідченої угоди, який вручається зацікавленим особам; нотаріальний акт, який не містить виконавчої формули; ~ en la forme administrative акт, складений в адміністративному порядку (формі); ~ en minute справжній примірник акту, який залишається у нотаріуса; ~ entre vifs угода, яка спричиняє юридичні наслідки за життя сторін; ~ étatique акт держави; ~ exécutoire виконавчий лист; ~ extrajudiciaire 1) позасудова дія; 2) позасудовий акт; par ~ extrajudiciaire в позасудовому порядку; ~ extrapatrimonial немайна угода; ~ faisant grief адміністративний акт, який спричиняє юридичні наслідки; ~ falsifié підроблений документ; ~ fictif фіктивна угода; ~ final заключний акт (міжнародного форуму); ~ foncier акт про право на земельну ділянку; ~ frauduleux угода, укладена в обхід закону; ~ gracieux 1)

акт про помилування; 2) судова постановка (у цивільній справі), винесена в порядку окремого провадження; 3) судова постановка у справі організації розгляду справи (у цивільному процесі); 4) постановка органу з розгляду скарг; ~ général d'arbitrage угода про передачу в арбітраж можливих спорів; ~ homicide дія, спрямована на позбавлення життя; ~ hors statut позазаконна угода; ~ illégal незаконний акт, незаконна дія, неправомірна дія; ~ illicite 1) протизаконна угода; 2) неправомірна (протиправова) дія; ~ illicite international міжнародне правопорушення, міжнародний делікт; ~ impudique непристойна дія; ~ inamical недружелюбна дія; ~ individuel індивідуальний (ненормативний) акт; ~ inhumain нелюдський акт; ~ innomé угода, спеціально не регламентована законом; ~ instrumentaire акт, що має доказове значення, письмовий доказ; ~ international міжнародний (міжнародно-правовий) акт; ~ internationalement illicite міжнародне правопорушення, міжнародний делікт; ~ interne внутрішньодержавний акт; ~ introductif d'instance подача позовної заяви, позовна заява; ~ itératif повторно прийнятий акт; ~ judiciaire 1) судова дія; 2) документ, що виходить від судових органів; ~ juridictionnel юрисдикційний акт, акт судового органу, судова ухвала; ~ juridique 1) угода; 2) юридичний акт; 3) юридична дія; passer les ~s juridiques укладати угоди; ~ juridique concerté узгоджений міжнародно-правовий документ (який не є міжнародним договором, напр., комюніке, протокол); ~ juridique d'état civil акт цивільного стану; ~ légal законна дія; ~ légalisé завірений документ; ~ législatif законодавчий акт; ~ litigieux спірний акт, спірна угода; ~ matériel фізична дія; ~ matériel de violence акт фізичного насильства; ~ médico-légal акт судово-медичної експертизи; ~ mixte змішана угода (що регламентується нормами як цивільного, так і торговельного права); ~ modificatif акт, що вносить зміни в акт, прийнятий раніше; угода, що змінює існуючі зобов'язання; ~ non réglementaire нерегламентарний акт (що має індивідуальний характер); ~ notarié нотаріально засвідчений акт; нотаріально засвідчена угода; нотаріальна дія; ~ novatoire акт, який замінює одне зобов'язання іншим; ~ nul недійсна угода; ~ nul de nullité absolue нікчемна (абсолютно недійсна) угода; ~ nul de nullité relative угода (відносно недійсна), яку можна оспорити; ~ obscène непристойна дія; ~ officiel офіційний акт, офіційний документ; ~ organique установ-

чий акт (*по відношенню до міжнародної організації*); ~ ostensible удавана угода; ~ patrimonial майнова угода; ~ peu amical недружелюбна дія; ~ positif дія (*на відміну від бездіяльності*); ~ préjudiciable дія, яка завдала шкоди; ~ préparatoire підготовчі дії; готування до злочину; ~ primordial основний акт (*що складається в момент укладання угоди з метою її констатації*); ~ privé приватний акт (*документ*); ~ public 1) засвідчений акт; 2) засвідчена угода; 3) угода, яка підлягає оприлюдненню; ~ punissable каране діяння; ~ putative удавана угода; ~ récongnitif акт, який містить визнання права (*набутого на підставі раніше зробленого акту*); ~ réglementaire нормативний акт; підзаконний (*регламентарний*) акт (*що має нормативний характер*); ~ régulier законна дія; законний акт; ~ répréhensible кримінально-каране діяння; ~ requérant célérité невідкладна дія; ~ rescindable угода, яку можна оспорити; ~ secret таємна угода; ~ simulé удавана угода; ~ solennel формальна угода; нотаріально засвідчена угода; ~ sous seing privé/sous signature privée 1) угода, укладена у простій письмовій формі; 2) акт, підписаний тільки зацікавленими особами; ~ sous signature d'avocat акт, підписаний адвокатом; ~ subjectif індивідуальний акт; акт (*виконавчої влади*), що тягне приватно-правові наслідки (*напр., договір*); ~ testamentaire заповіт; ~ transactionnel мирова угода; ~ translatif угода, в силу якої відбувається перехід права; ~ translatif de propriété угода, в силу якої відбувається перехід права власності; ~ type типовий акт; формуляр акту; ~ unilatéral одностороння угода; односторонній акт; ~ unique européen Єдиний європейський акт; ~ volontaire вольовий акт, вольова дія; умисна дія

acte-condition, *m* акт-умова (*акт, який робить можливим застосування до даної особи певних правових норм, напр., вступ до шлюбу, призначення на посаду*); угода-передумова

acte-règle, *m* 1) угода-норма (*яка спричиняє юридичні наслідки не тільки для сторін, але і для третіх осіб, напр., заповіт*); 2) акт-норма (*акт виконавчої влади, який має нормативний характер*)

actes, *m pl* 1) акти; 2) угоди; 3) дії Δ ~ constituant l'acceptation дії, що утворюють акцепт; ~ contre nature протиприродні дії (*напр., гомосексуалізм*); ~ d'autorité дії, скоєні в силу владних повноважень; ~ de barbarie акти варварства; ~ de belligérance військові дії; ~ de gestion дії, скоєні в силу повноважень

щодо управління; ~ de guerre/d'hostilité військові дії; ~ de tolérance толерантні дії; ~ du juge d'instruction слідчі дії; ~ fonctionnels службові дії; ~ frustratoires необґрунтовані процесуальні документи; ~ subjectifs адміністративні договори

actes-règles, *m pl* підзаконні нормативні акти (*напр., декрети уряду, постанови місцевих органів влади*)

actif, *m* 1) актив; майно; 2) особа, що відноситься до активного населення, працюючий громадянин Δ réaliser l'~ реалізовувати майно (*з метою задоволення кредиторів*); ~ brut актив бруто (*балансова вартість елементів активу майна товариства*); ~ circulant оборотні кошти; ~ de brevets патентний фонд; ~ de roulement оборотні кошти; ~ disponible наявне майно; ~ du bilan актив балансу; ~ du patrimoine актив майна; ~ héréditaire актив спадкового майна; ~ immobilisé основні кошти; ~ mobilisable майно, яке може бути реалізоване, засоби, що підлягають мобілізації; ~ net чистий актив, актив нетто (*різниця між активом бруто майна товариства і його заборгованістю третьою особою*), майно, вільне від обтяжень; ~ net successoral чистий актив спадкового майна (*за вирахуванням боргів спадкодавця*); ~ réel дійсний актив (*реальна чи продажна вартість активу майна товариства*); ~ social майно (*актив*) товариства; ~ sous-jacent цінність, яка є предметом аукціону (*напр., валюта, фінансовий інструмент*); ~ successoral актив спадкового майна (*його загальна вартість*)

actifs, *m pl* активи, капітал у формі активів, майнові цінності Δ ~ financiers кредиторська заборгованість; ~ immobilisés необоротні активи; ~ libellés en monnaies étrangères майнові цінності в іноземній валюті; ~ liquides ліквідні кошти; ~ monétaires грошові кошти підприємства; ~ réalisables à court terme швидкореалізовані цінності

action, *f* 1) дія; діяльність; 2) позов; 3) акція (*цінний папір*) Δ interenter/introduire/porter une ~ пред'являти позов; se désister de l'~ відмовлятися від позову; ~ ad exhibendum позов про примусове витребування доказів; ~ à dividende prioritaire акція з правом першочергового дивиденду; ~ à droit de vote plural багатоголоса акція; ~ à droit de vote prioritaire акція з правом переважного голосу; ~ à ordre ордерна акція; ~ à vote double двоголоса акція (*що представляє два голоси на загальних зборах акціонерів*); ~ à vote plural багатоголоса акція; ~ acquise придбана акція (*повністю сплачена*); ~

administrative управлінська (*адміністра- тивна*) діяльність, державне управління; ~ alimentaire позов про стягнення аліментів; ~ amortize амортизована (*призначена для користувача*) акція; ~ ancienne раніше випущена акція; ~ attachée à la personne особистий (*зобов'язальний*) позов; ~ au porteur акція на пред'явника; ~ aux fins de subsides позов про стягнення коштів на утримання; позов про аліменти (*у разі неможливості встановлення батьківства*); ~ cambiaire позов з вексельного зобов'язання; ~ civile цивільний позов; exercer l'~ civile par la voie civile пред'являти цивільний позов в порядку цивільного судочинства; exercer l'~ civile par la voie pénale пред'являти цивільний позов в порядку кримінального судочинства; ~ civile au penal/devant la juridiction pénale цивільний позов у кримінальній справі; ~ civile en réparation цивільний позов про відшкодування заподіяної шкоди; ~ civile jointe à l'~ publique цивільний позов у кримінальній справі; ~ coercitive 1) примусова дія; 2) притягнення до судової відповідальності; ~ collective позов в суді на захист колективних інтересів; ~ confessoire конфесорний позов; ~ cotée акція, яка котирується; ~ cotée en Bourse акція, яка включена в котирування фондової біржі; ~ d'apport акція, що купується в обмін на внесок до товариства майна в натурі, натуральна акція; ~ d'avarie вимога про виплату страхового відшкодування у зв'язку з морською аварією; ~ d'estropier членоушкодження; ~ d'état позов про визнання (*певного правового стану*); ~ de capital звичайна акція; ~ de concert узгоджена, організована акція; ~ de concert дії; ~ de groupe дії, спрямовані на відшкодування колективних збитків; ~ de contribution позов учасників загальної аварії до відповідальної особи; ~ «de in rem verso» речовий позов; позов про повернення безпідставно отриманого; ~ de jouissance користувальницька акція (*яка дає право на дивіденд, але не на частину майна товариства при його ліквідації*); ~ de numéraire акція, яка оплачується готівкою; ~ de préférence привілейована акція; ~ de prestation d'aliments позов про стягнення аліментів; ~ de priorité/priviliégée привілейована акція; ~ déclaratoire позов про визнання певного правового стану особи (*не пов'язаний з цивільно-правовим спором*); ~ délictuelle правопорушення; кримінальний проступок; ~ dérivant de... позов, що впливає з ...; ~ devant être soumise à... позов, який підлягає розгляду в ...; ~ diplomatique дипломатична акція; ~ directe прямий по-

зов; ~ disciplinaire дисциплінарний вплив; ~ du pouvoir exécutif діяльність виконавчої влади; ~ éducative виховний вплив; ~ en annulation позов про визнання недійсності (*напр., угоди, документа*); ~ en bondage позов про розмежування суміжних земельних ділянок; ~ en civil дії (*осіб, які проходять службу в уніформі*), здійснювані в цивільному одязі; ~ en complainte позов про відновлення порушеного володіння, негативний позов; ~ en concurrence déloyale позов про недобросовісну конкуренцію; ~ en constatation позов про визнання; ~ en contestation d'état позов про оскарження цивільного стану; ~ en contestation de la légitimité позов про оскарження законності народження; ~ en contrefaçon позов про порушення авторських або винахідницьких прав; позов про контрафакцію; ~ en déchéance позов про позбавлення права; ~ en déclaration de jugement commun залучення до участі у справі; ~ en déclaration de nullité позов про визнання недійсності (*напр., угоди, документа*); ~ en déclaration de simulation позов кредитора про визнання недійсності угоди, укладеної боржником; ~ en délaissement вимога страховальника про виплату йому повної страхової суми, пов'язана з абандоном; ~ en délivrance позов (*одержувача*) про відшкодування вартості недоставленого вантажу; ~ en désaveu/de paternité позов про анулювання запису про батьківство; ~ en diffamation притягнення до відповідальності за поширення ганебних відомостей; ~ en divorce позов про розірвання шлюбу; ~ en dommages-intérêts позов про відшкодування збитків; ~ en enrichissement sans cause позов про стягнення безпідставно придбаного майна; ~ en expulsion позов про виселення; ~ en garantie 1) позов до поручителя; 2) гарантійна акція (*купується членами адміністративної або наглядової рад і є забезпеченням належного виконання ними своїх обов'язків*); ~ en garantie incidente попередній позов до поручителя; ~ en garantie principale основний позов до поручителя; ~ en indemnisation/en indemnité позов про відшкодування (*витрат, збитків*); ~ en inscription de faux заява про фальшивість документа; ~ en justice позов, пред'явлення позову в суді; судова справа; ~ en levée d'une saisie-arêt позов про звільнення майна з опису; ~ en matière de sociétés позов, що впливає з діяльності юридичної особи; ~ en nullité позов про визнання недійсним (*юридичного акту, угоди*); позов про анулювання; ~ en nullité du brevet позов про анулювання патенту; ~ en

paiement позов про сплату (*про платіж*); ~ en paiement d'un effet позов про платіж за векселем; ~ en paiement du salaire позов про стягнення заробітної плати; ~ en partage позов про розділ (*напр., спадщини*); ~ en pétition d'hérédité позов про визнання права спадкування та вилучення у фактичного власника відповідного цьому праву майна; ~ en recherche de maternité позов про визнання материнства; ~ en recherche de paternité позов про визнання батьківства; ~ en réclamation d'état позов про визнання (*певного правового стану*); ~ en reconnaissance de paternité позов про визнання батьківства; ~ en recours регресний позов; ~ en recouvrement позов про стягнення; ~ en réhabilitation позов про розірвання договору (*у зв'язку з прихованими недоліками предмета купівлі-продажу*); ~ en réduction pour excès позов про зниження розміру зобов'язання (*за угодою*) у зв'язку з явним завищенням вартості надаваних цінностей або послуг; ~ en régularisation de la constitution позов про усунення порушень при утворенні товариства; ~ en remboursement позов про відшкодування (*витрат*); позов про стягнення суми боргу; ~ en réparation позов про відшкодування (*шкоди, збитків*); ~ en répétition de l'indu позов про стягнення неналежне отриманого; ~ en rescision pour (*cause de*) lésion позов про розірвання договору у зв'язку з його суттєвою збитковістю для однієї зі сторін; ~ en résiliation/en résolution позов про розірвання договору у зв'язку з невиконанням своїх зобов'язань контрагентом; ~ en responsabilité притягнення до відповідальності; ~ en responsabilité délictuelle позов про відшкодування шкоди (*заподіяної навмисне*); ~ en responsabilité quasi délictuelle позов про відшкодування шкоди (*заподіяної з необережності*); ~ en restitution позов про реституцію (*про повернення*); ~ en revendication vindicatoire позов; ~ en revendication d'hérédité позов про визнання спадкових прав; ~ en révocation/révocatoire позов про скасування (*напр., дарування*); ~ en simulation позов до боржника про визнання недійсності фіктивної або удаваної угоди, укладеної останнім на шкоду інтересам кредитора; ~ en uniforme дії, здійснювані в уніформі (*напр., жандармерію*); ~ estimatoire позов про зниження ціни придбаної речі (*у зв'язку з виявленням прихованих дефектів*); ~ extra-patrimoniaire позов немайнового характеру; ~ fiscale позов про стягнення податкових платежів; ~ gouvernementale урядова діяльність; ~

hypothécaire іпотечний позов (*кредитора за зобов'язанням, забезпеченим іпотекою, до фактичного утримувача заставленого майна*); ~ illicite sur les prix незаконні дії щодо цін; ~ immobilière речовий позов з приводу нерухомого майна; ~ immobilisée акція, оголошена нерухомим майном; ~ indirecte непрямий позов; ~ individuelle 1) індивідуальний позов (*з трудових спорів, на відміну від позову, висунутого групою осіб або об'єднуючою їх організацією*); 2) позов (*до членів правління або ревізорів акціонерного товариства*), який пред'являється в інтересах одного або кількох акціонерів; ~ internationale міжнародна діяльність, міжнародні дії; ~ interrogatoire позов, спрямований на примушування відповідача прийняти одне з кількох можливих рішень; ~ judiciaire судова дія; пред'явлення позову в суді; renoncer à une ~ judiciaire відмовлятися від позову в суді; ~ judiciaire de la police поліцейське розслідування; ~ libérée оплачена акція; ~ mixte змішаний позов (*з метою визнання речового права і виконання зобов'язання*); ~ mobilière речовий позов з приводу рухомого майна; ~ négatoire негаторийний позов (*про усунення порушень, не пов'язаних з позбавленням володіння*); ~ nominative іменна акція; ~ non cotée акція, яка не котирується; ~ normative нормативна діяльність; ~ nouvelle акція, що випускається повторно; ~ oblique непрямий позов; ~ ordinaire проста акція; ~ patrimoniale майновий позов, позов майнового характеру; ~ paulienne пауліанів позов (*про скасування угоди, укладеної боржником на шкоду кредиторам*); ~ réelle публічний (*кримінальний*) позов; кримінальне переслідування; кримінальна справа; ~ pendante нерозглянутий позов; нерозглянута судова справа; ~ personnelle особистий (*обов'язковий*) позов; ~ pétitoire петиторний позов (*про захист права власності*); ~ possessoire посесорний (*власницький*) позов; ~ préjudicielle преюдиціальний позов (*розглядається до вирішення спору по суті*); ~ préventive дії превентивного характеру, превентивні дії; превентивний вплив; ~ principale основний позов; ~ provocatoire позов, спрямований на примушування відповідача пред'явити свої вимоги до позивача в суді; ~ publique публічний (*кримінальний*) позов; кримінальне переслідування; кримінальна справа; éteindre l'~ publique припинити кримінальне переслідування (*кримінальну справу*); mettre en mouvement l'~ publique порушувати кримінальне переслідування (*кримінальну справу*); ouvrir l'~ publique порушувати

кримінальне переслідування (*кримінальну справу*); reprendre l'~ publique поновлювати кримінальне переслідування; statuer sur l'~ publique виносити рішення по кримінальній справі; ~ reconventionnelle зустрічний позов; ~ récursoire регресний позов; ~ réhibitoire позов про розірвання договору (у зв'язку з прихованими недоліками предмета купівлі-продажу); ~ réelle речовий позов; ~ réelle immobilière речовий позов щодо нерухомості; ~ répressive 1) репресивна діяльність; боротьба з правопорушеннями; 2) кримінальне переслідування; ~ résolutoire позов про розірвання договору у зв'язку з невиконанням своїх зобов'язань контрагентом; ~ révocatoire позов про скасування угоди, укладеної боржником на шкоду кредиторам; ~ sanitaire et sociale санітарно-соціальне забезпечення; ~ sans droit de vote акція, що не дає право голосу, безголоса акція; ~ sociale колективний позов акціонерів (*до керівників товариства*); ~ solidaire солідарний позов (*заснований на солідарній відповідальності*); ~ souscrite підписана акція (*яка увійшла в підписку при первісному або наступному випуску акцій*); ~ subrogatoire непрямий позов; ~ successorale позов, пов'язаний з успадкуванням; ~ syndicale en justice звернення професійної спілки до суду; позов професійної спілки (*профспілкової організації*) в суді; ~ «ut singuli» позов окремого акціонера (*до керівників товариства*)

actionnable, *adj* підсудний

actionnaire, *m* акціонер Δ ~ associé акціонер; ~ commanditaire акціонер-командитист; ~ défallant несправний акціонер; ~ majoritaire акціонер, що має контрольний пакет акцій; ~ minoritaire акціонер, який не має контрольного пакету акцій; ~ présent присутній акціонер (*на загальних зборах*); ~ représenté представлений акціонер (*який бере участь у загальних зборах через представника*); ~ s dominants *pl* акціонери, які володіють контрольним пакетом акцій; ~ s majoritaires акціонери, що представляють більшу частину капіталу товариства; ~ s minoritaires акціонери, що представляють меншу частину капіталу товариства

actionnariat, *m* 1) придбання акцій акціонерного товариства його працівниками (*шляхом внесків, що спрямовуються на зростання акціонерного капіталу, або покупки акцій на біржі*); 2) колективна власність працівників акціонерного товариства на частину його акцій; 3) правовий інститут, який регламентує умови придбання акцій даного акціонерного товариства його працівниками

Δ ~ des salariés придбання акцій підприємства його працівниками

actionner, *vt* пред'являти позов в суді

actions, *f pl* антисуспільні вчинки (*дії*) Δ ~ de formation професійна підготовка, підвищення професійної кваліфікації, стажування; ~ gratuites безоплатні акції (*надаються акціонером, напр., при збільшенні статутного капіталу товариства*); ~ industrielles акції промислових підприємств (*компаній, фірм*)

activité, *f* 1) діяльність; 2) дійсна служба Δ fomenter une ~ підбурювати до якоїсь діяльності; en ~ de service той, що знаходиться на дійсній службі; ~ à risque діяльність, пов'язана з ризиком; ~ administrative адміністративна (*управлінська*) діяльність; ~ ambulante родове поняття, що означає різні роз'їзні професії (*торговця, ремісника, артиста*); ~ artisanale заняття ремеслом; ~ au service du même employeur робота на одному підприємстві; ~ commerciale торгова (*комерційна*) діяльність; ~ concurrente конкуруюча діяльність, конкурентні дії; ~ créatrice творча діяльність; ~ criminelle злочинна діяльність, вчинення злочинів; ~ d'investissements інвестиційна діяльність; ~ de fonctions діяльність по службі (*щодо виконання службових функцій*); ~ de fond основна діяльність; ~ de gestion управлінська діяльність; ~ de service службова діяльність; ~ économique господарська діяльність; ~ éditrice видавнича діяльність; ~ en commun спільна діяльність; ~ étatique державна діяльність; ~ fautive винні дії; ~ financière фінансова діяльність; ~ illicite незаконна (*протиправна*) діяльність; ~ interdite заборонена діяльність (*напр., заняття торгівлею для державного службовця*); ~ inventive винахідницька творчість; винахідницька діяльність, винахідництво; ~ juridique правова (*юридична*) робота; ~ législative законодавча діяльність; ~ légitime законна (*правомірна*) діяльність; ~ lucrative діяльність, що приносить дохід; оплачувана діяльність; ~ maritime діяльність на морі; ~ non salariée неоплачувана діяльність (*робота*); ~ opérationnelle оперативна діяльність; ~ principale основна діяльність (*при здійсненні підприємством різних видів діяльності*), основний рід діяльності; ~ professionnelle професійна діяльність; ~ promotionnelle діяльність зі сприяння, сприяння; ~ publique публічна діяльність (*держави і публічних органів*); ~ rémunératrice діяльність, здійснювана за плату; ~ rémunérée оплачувана діяльність; ~ saisonnière сезонна робота; ~ salariée робота за наймом; ~ sociale діяльність товари-

- ства; ~ subversive підривна діяльність; ~ syndicale профспілкорова робота (як усередині підприємства, так і за його межами); ~s d'intérêt juridique *pl* діяльність правового характеру; ~s de rébellion *pl* бунтівна діяльність; ~s extra-budgétaires *pl* позабюджетні заходи; ~s juridiques *pl* діяльність в галузі права; ~s sociales et culturelles *pl* соціальні та культурні заходи (діяльність)
- actor sequitur forum rei**, *lat* позивач повинен звертатися до суду за місцем знаходження відповідача / майна
- actori incumbit probatio**, *lat* тягар доведення лежить на позивачі
- actuaire**, *m* актуарій (фахівець зі страхових розрахунків)
- actualité de la défense**, *f* реальна необхідність застосування засобів захисту
- actus reus**, *lat* протиправна дія, правопорушення
- adage**, *m* правова максима
- ad agendum**, *lat* для дії
- adaptation**, *f* 1) пристосування, адаптація; 2) обробка твору, переробка твору Δ ~ sous une autre forme artistique переробка в іншу художню форму
- adapter**, *vt* 1) пристосовувати, адаптувати; 2) обробляти твір; переробляти твір
- adapteur**, *m* автор переробки твору
- addition**, *f* 1) доповнення; 2) додавання; 3) дописка Δ ~ d'hérédité вступ у спадок; ~ des peines складання покарань; ~ en brevet додатковий патент
- adelle**, *adj* той, який не має дельти (про популярний візерунок)
- adhérent**, *m* 1) сторона, що приєдналася до договору; 2) власник рахунку (при акредитивній формі розрахунків); 3) постачальник (в угоді про факторинг); 4) член (організації) Δ ~ du syndicat член профспілки
- adhérer (à)**, *vi* приєднуватися
- adhésion**, *f* 1) приєднання (в т. ч. до міжнародного договору); 2) адхезія (форма приєднання до міжнародного договору) Δ ~ à l'assurance volontaire укладення договору страхування
- ad hoc**, *lat* для цієї мети; спеціальний, на даний випадок
- ad hominem**, *lat* звернений до почуттів людини
- ad honores**, *lat* з честі; безоплатно
- ad idem**, *lat* 1. ті, які прийшли до угоди (про сторони); 2. згідно, з тим же результатом
- ad infinitum**, *lat* до безкінечності (без кінця)
- adjacent**, *adj* прилеглий, суміжний
- adjectus solutionis gratia**, *lat* представник кредитора, якому могла бути проведена оплата
- adjoind**, *m* заступник; помічник Δ ~ au maire заступник міського голови (обирається з членів муніципальної ради)
- adjonction**, *f* 1) приєднання (напр., однієї речі до іншої); 2) заявка на додатковий винахід; 3) дописка
- adjudicataire**, *m* набувач майна або замовлення на підрядні роботи на публічних торгах
- adjudicateur**, *m* продавець з публічних торгів
- adjudicatif**, *adj* той, що відноситься до присудження
- adjudication**, *f* 1) присудження (спірною майна); 2) продаж з публічних торгів; віддача з торгів (договорів підряду); 3) надання контракту (на торгах) Δ ~ de territoire приєднання території в силу рішення міжнародного арбітражу або суду; ~ judiciaire примусовий продаж з публічних торгів (за рішенням суду); ~ ouverte відкрита віддача з торгів (за участю в торгах будь-якого постачальника або підприємця); ~ par licitation продаж неподільного майна з публічних торгів; ~ privée приватні торги; ~ publique публічні торги; ~ restreinte обмежена віддача з торгів (за участю в торгах певних постачальників або підприємців); ~ sur coefficient публічні торги на виконання робіт з оцінкою пропозицій за особливими коефіцієнтами (включає якість робіт та їх вартість); ~ sur surenchère продаж з публічних торгів після надбавки; ~ volontaire добровільний продаж з публічних торгів
- adjuger**, *vt* 1) присуджувати (спірне майно); 2) продавати з публічних торгів; віддавати з торгів
- adjurer**, *vi* заклинати; благати, просити, наполегливо просити
- ad libitum/ad lib**, *lat* за бажанням (на власний розсуд)
- ad litem**, *lat* до розбору
- admettre**, *vi* приймати до розгляду (напр., клопотання, скаргу)
- adminicule**, *m* неформальний (попередній) доказ
- administrateur**, *m* 1) член правління; директор-виконавець; 2) особа, на яку тимчасово покладено управління майном, управитель; 3) адміністратор Δ ~ comptable підзвітна посадова особа; ~ de biens керуючий майном (нерухомим); ~ délégué адміністратор, тимчасово виконуючий обов'язки президента адміністративної ради (в акціонерному товаристві); уповноважений адміністратор (тимчасово виконує функції президента акціонерного товариства); ~ de société адміністратор товариства; ~ en fonction ад-

міністратор не з числа працівників акціонерного товариства; ~ des finances publiques керуючий державними фінансами; ~ judiciaire особа, якій судом доручено управління чимось майном; керуючий спірним майном (за призначенням суду); судовий адміністратор (здійснює управління справами підприємства в період неплатоспроможності); ~ légal законний управитель (особа, на яку законом покладено управління чужим майном); ~ provisoire тимчасовий керуючий справами товариства (призначений судом); особа, що тимчасово управляє майном безвісно відсутнього; ~ provisoire séquestre особа, яка керує секвестрованим майном

administrative 1. *m.* працівник управлінського апарату 2. *adj.* адміністративний; управлінський

administration, *f* 1) управління (як діяльність і як установа); 2) адміністрація, адміністративний орган; відомство; 3) адміністрація (як персонал) Δ ~ active 1) адміністративна (управлінська) діяльність (на відміну від адміністративної юрисдикції); 2) оперативні органи управління (на відміну від органів адміністративної юстиції); ~ autonome самоврядування; ~ centrale центральний орган; центральний апарат (напр., адміністрація); ~ communale міське управління; ~ conjointe спільне управління; ~ de mission адміністрація, яка відповідає за вирішення спеціальних термінових завдань, а також за безпрецедентні труднощі шляхом взаємодії державних і приватних установ; ~ d'État 1) державне управління; 2) орган державного управління; ~ d'un immeuble домоуправління, дирекція з експлуатації будівлі; ~ de l'entreprise управління справами підприємства; ~ de l'état civil відділ реєстрації актів громадянського стану; ~ de la faillite управління майном неспроможного комерсанта; ~ de la fortune управління майном; ~ de la justice здійснення (відправлення) правосуддя; ~ de la masse de biens управління майном; ~ de la police поліцейська адміністрація, поліцейське управління; ~ de la preuve подання доказів; ~ de tutelle орган опіки; ~ décentralisée 1) децентралізоване управління; 2) органи децентралізованого управління; ~ des biens управління майном; ~ des monnaies монетний двір; ~ douanière митне управління; митна установа; ~ du patrimoine управління майном; ~ du travail адміністрація праці; ~ fédérale directe пряме федеральне управління (здійснюване безпосередньо федеральними органами); ~ financière 1) управління фінансами; 2) фінансовий орган; ~ fiscale

1) управління стягненням податків; 2) податковий орган; ~ gouvernementale урядовий орган, урядова установа; ~ judiciaire

1) управління (майном, справами) на підставі судового рішення; 2) судовий орган; ~ légale управління майном (напр., неповнолітнього), покладене законом; ~ locale місцеві органи управління; ~ municipale міська адміністрація, міське управління; ~ pénitentiaire тюремна (пенітенціарна) адміністрація; ~ provisoire керування справами (товариства, окремої особи) за рішенням суду; ~ publique державна установа; державні органи, державний апарат; ~ séquestre керування секвестрованим майном; ~ territoriale d'État державне управління на місцях; ~ volontaire de substances nuisibles à la santé введення іншій особі речовин, шкідливих для здоров'я (без ознак насильства)

administrativement, *adv* в адміністративному порядку

administrativiste, *m* спеціаліст з адміністративного права

administré, *m* громадянин (як об'єкт адміністративної діяльності)

administrer, *vt* 1) керувати (повсякденними справами); адмініструвати; 2) давати, надавати

admissibilité, *f* допустимість Δ ~ des modes de preuve/de la preuve допустимість доказів (засобів доказування); ~ aux emplois publics умови вступу на державну службу; ~ des réserves допустимість застережень (у договорі)

admissible 1. *adj.* допустимий, прийнятний; 2. *m.* допущений (до іспиту, конкурсу), підходящий кандидат на посаду

admission, *f* 1) прийом; прийняття; 2) допуск; ввезення Δ ~ à une organisation internationale прийом до міжнародної організації; ~ à l'aide sociale надання соціальної допомоги; ~ à l'assurance наявність умов, необхідних для страхування; ~ à la retraite придбання права на отримання пенсії; ~ au transport прийняття до перевезення; ~ au travail придбання права працювати за наймом (в т. ч. для неповнолітніх, іноземців); ~ aux allocations призначення допомог; ~ comme membre de... прийом в члени...; ~ conforme прийняття (документа, напр., митної декларації) в якості належно складеного; ~ d'un État прийняття держави (до міжнародної організації); ~ dans l'ONU прийняття до ООН; ~ dans le corps diplomatique допуск до дипломатичної служби; ~ de nouveaux membres прийом нових членів; ~ des créances рішення судді, призначеного для

виконання окремих дій, щодо існування, законності та вартості заборгованості; ~ des étrangers в'їзд (*допуск*) іноземців (*до країни*); ~ des réfugiés надання біженцям права на в'їзд; ~ du chef de poste consulaire; допущення глави консульської установи (*до виконання своїх функцій*); ~ en avarie commune визнання (*збитків, витрат*) загальною аварією; ~ en franchise безмитне ввезення; ~ en non-valeur 1) рішення адміністративних органів щодо звільнення бухгалтера державної організації від відповідальності, зважаючи на неплатоспроможність боржника; 2) рішення щодо надання дозволу на несплату страхових відрахувань, враховуючи спеціфічне становище боржника; ~ temporaire тимчасове ввезення (*предметів, призначених для зворотного вивезення*), умовно-безмитне ввезення

admonestation, *f* догана; осуд; попередження; зауваження

admonition, *f* догана; попередження

ADN (acide désoxyribonucléique), *m* дезоксирибонуклеїнова кислота, ДНК

ad nutum, *lat* негайно, без будь-яких формальностей

adolescent 1. *m* юнак 2. *adj*, підлітковий

adoptant, *m* усиновитель; удочеритель

adopté, *m* усиновлений

adoptée, *f* узятка (прийнята) за дочку

adoptif, *adj* прийомний, усиновлений

adoption, *f* 1) прийняття (*конституції, закону*); 2) усиновлення; удочеріння Δ ~ d'une loi прийняття закону; ~ d'une résolution прийняття резолюції (*рішення*); ~ de l'ordre du jour затвердження (*прийняття*) порядку денного; ~ du budget прийняття (*затвердження*) бюджету; ~ du procès-verbal затвердження протоколу; ~ du règlement intérieur затвердження регламенту (*правил процедури*); ~ du texte прийняття тексту; ~ plénière повне усиновлення (*удочеріння*); ~ rémunératoire усиновлення в цілях отримання винагороди; ~ simple просте усиновлення (*удочеріння*); ~ testamentaire усиновлення в силу заповіту

adoucissement de la peine, *f* пом'якшення покарання

ad personam, *lat* персонально

ad probationem, *lat* для доказу

ad rem, *lat* по суті, до справи

adresse, *f* адреса Δ ~ de livraison адреса (*для*) доставки; ~ de notification адреса для повідомлення; ~ juridique юридична адреса

ad solemnitatem, *lat* для формальності

adulterant, *m* помішка

adultération, *f* фальсифікація

adultère, *m* 1) перелюбство, подружня зрада;

2) особа, яка вчинила перелюбство

adultérer, *vt* підробляти, фальсифікувати

adultérin, *adj* той, хто народився від перелюбу

ad validitatem, *lat* для дійсності, для законності

ad valorem, *lat* по ціні, по вартості

advenir, *vi* траплятися, відбуватися

adversaire, *m* процесуальний супротивник, противна сторона

adversatif, *adj* протиставний

adversativement, *adv* протилежно

adverse, *adj* противний, ворожий; конфронтуючий

adversus, *lat* противник на суді

aérien, *adj* авіаційний, повітряний, авіа

aérodrome, *m* аеродром

aérogare, *f* аеровокзал

aéronef, *m* повітряне судно, літальний апарат Δ ~ affrété чартерне повітряне судно; ~ banalisé взаємообмінне повітряне судно; ~ civil цивільне повітряне судно; ~ d'État державне повітряне судно, державний літальний апарат; ~ en détresse повітряне судно, що терпить лихо; ~ intrus літальний апарат, що проникнув у повітряний простір іноземної держави; ~ loué орендоване повітряне судно; ~ militaire військове повітряне судно; ~ pirate піратський літальний апарат; ~ privé приватне повітряне судно; ~ public державне повітряне судно; ~ sans pilote безпілотне повітряне судно

aéroport, *m* аеропорт Δ ~ douanier митний аеропорт; ~ franc аеропорт, вільний від митних формальностей; ~ international міжнародний аеропорт (*обслуговується поліцейськими і митними службами кількох держав*)

affacturage, *m* факторинг (*оплата спеціалізованою організацією рахунків постачальника*); передача (*комерсантом*) свого права вимоги спеціальному товариству, яке займається стягненням

affaire, *f* 1) справа (*як діяльність*); 2) справа, процес; 3) операція; угода Δ par ~ в залежності від конкретних обставин; appeler l'~ ~ призначати справу до слухання (*в судовому засіданні*); classer une ~ ~ відмовляти в порушенні кримінальної справи; припиняти провадження у справі; clôre/conclure une ~ ~ припиняти (*закінчувати*) справу; connaître d'une/examiner une ~ ~ розглядати справу; examiner l'~ ~ au fond розглядати справу по суті; en faire son ~ personnelle прийняти на себе зобов'язання, які зазвичай покладаються на іншу сторону; instruire l'~ ~ досліджувати справу (*у цивільному процесі*); роз-

глядати справу (у кримінальному процесі); juger l'~ розглядати справу; mettre l'~ en état готувати справу до провадження; porter une ~ en justice передавати справу до суду; rapporter une ~ доповідати справу; renvoyer une ~ 1) відкладати розгляд справи; 2) передавати справу до іншого суду; направляти справу; renvoyer l'~ à une audience ultérieure відкладати судовий розгляд; reprendre l'~ поновлювати розгляд справи; rétablir l'~ знову включати справу в список справ, призначених до слухання; siéger dans une ~ брати участь у розгляді справи (у суді); vider une ~ розглядати справу, виносити рішення по справі; ~ à l'instruction (préparatoire) слідча справа; ~ à suivre справа, яка перебуває в провадженні; ~ à terme термінова угода; ~ administrative справа, що розглядається в адміністративному порядку; ~ arrêtée вирішена справа; ~ au comptant угода з розрахунком готівкою; ~ civile цивільна справа; ~ classée (sans suite) припинена справа; ~ communicable справа, в розгляді якої обов'язковою є участь прокурора; ~ contentieuse справа, що розглядається в порядку позовного провадження; ~ cogestionnelle кримінальна справа про проступок; ~ criminelle кримінальна справа про злочин; ~ d'ordre public справа, що зачіпає публічний порядок; ~ de brevet судова справа по патентній суперечці; ~ de douane митна справа (підлягає вирішенню на основі митного законодавства); ~ disciplinaire дисциплінарна справа; ~ disjointe виділена справа; ~ en cours справа, яка перебуває в провадженні; розслідувана справа; справа, що розглядається; ~ en état справа, підготовлена для судового розгляду (у цивільному судочинстві); ~ en instance права, яка перебуває в провадженні; ~ en souffrance незакінчена справа; ~ gracieuse цивільна справа, що розглядається в порядку окремого провадження; ~ immobilière справа щодо спору про право на нерухоме майно; ~ litigieuse справа, що розглядається в порядку позовного провадження; ~ mobilière справа щодо спору про право на рухоме майно; ~ pénale кримінальна справа; ~ pendante нерозглянута справа; справа, яка перебуває в провадженні; ~ personnelle цивільна справа за зобов'язальним позовом; ~ prud'homme справа, підвідомча прюдомальному суду; ~ réglée справа, по якій прийнято рішення; ~ réusie кримінальна справа з обвинувальним вирокком; ~ sans solution незакінчена справа; ~ spéculative спекулятивна операція; ~ traitée розглянута справа; справа, що перебувала в провадженні; ~ véreuse

сумнівна (підозріла) справа; avoir des ~s officielles à traiter avec... мати офіційні ділові відносини з...; s'immiscer/s'ingérer dans les ~s intérieures втручатися у внутрішні справи; traiter des ~s officielles вести офіційні справи; ~s courantes *pl* поточні справи; ~s étrangères *pl* 1) міністерство закордонних справ; 2) іноземні справи, зовнішні зносини; ~s jointes *pl* сполучення справ; ~s officielles *pl* офіційні справи; ~s sociales *pl* справи товариства

affairiste, *m* аферист, ділок

affatation, *f* 1) призначення; цільове призначення; 2) призначення (на посаду) Δ ~ à un but цільове призначення (грошових коштів); ~ au budget відрахування до бюджету; ~ de crédits призначення кредитів; ~ de droit обов'язкове цільове призначення (деяких видів доходів державного бюджету); ~ de logement призначення житлової площі (житлового приміщення); ~ des détenus розподіл засуджених (за видами пенітенціарних установ); ~ des sols (господарське) призначення земель; ~ générale 1) загальне призначення; 2) обов'язкове зберігання всіх грошових коштів на банківському рахунку; ~ patrimoniale цільове призначення майна; ~ spéciale спеціальне цільове призначення

affecter, *vt* 1) призначати для ...; надавати для ...; 2) призначати; прикомандировуватися; 3) реєструвати, вносити до реєстру; 4) зачіпати (право, інтереси); 5) утискати (право, інтереси); паллюжити (новизну винаходу)

affection, *f* хвороба, недуга; втрата працездатності Δ ~ de longue durée стійка втрата працездатності; ~ grave et incurable серйозна і невиліковна хвороба; ~ iatrogène ятрогенне захворювання; ~ longue et coûteuse тривале і дороге захворювання

affectio societatis, *lat* бажання співпрацювати

afférent, *adj* належний; пов'язаний з чимось

affermage, *m* оренда

affermer, *vt* 1) здавати в оренду; 2) орендувати

affichage, *m* вивішування різних оголошень (зокрема, на підприємствах); публікація; реклама Δ ~ administratif офіційна інформація (шляхом оголошень в спеціально відведених місцях, встановлених мером); ~ dans les débits de boisson обов'язкова інформація покупців на підприємствах, що торгують спиртними напоями, про відповідальність за знаходження в громадських місцях у стані сп'яніння; ~ des prix обов'язкове оголошення цін на товари та послуги (в торгових підприємствах); ~ électoral розміщення в спеціально відведених місцях передвиборчих документів від кандидату

affiche, *f* оголошення, афіша Δ ~ administrative офіційне оголошення (*що виходить від органу влади*); ~ *électorale* передвиборчий документ від кандидата, призначений для широкої публіки (*напр., заява про політичні погляди*); ~ *judiciaire* оголошення рішення суду

affidavit, *lat* аффідевіт (*письмова заява під присягою*)

affiliation, *f* 1) приналежність (*до суспільства, організації*); 2) прикріплення (*до організації*); 3) спорідненість, родинний зв'язок Δ ~ à la (*caisse de*) *sécurité sociale* прикріплення до (*каси*) соціального забезпечення; ~ *obligatoire au régime général de la sécurité sociale* обов'язкове поширення (*на певні категорії громадян*) загального режиму соціального страхування

affilié, *m* член; учасник

affin, *m* родич, близька людина

affinité, *f* близькість, спорідненість

affirmatif, *adj* стверджувальний

affirmation, *f* офіційне підтвердження особою, що склала протокол, включених до нього даних Δ *sur son ~ de droit* згідно з його твердженням (*яке не потребує доведення*)

affirmative action, *angl* компенсаційна, позитивна дискримінація; антидискримінаційна політика на захист етнічних меншин і жінок

affirmer, *vt* стверджувати

afflictif, *adj* болісний, тяжкий

affouage, *m* право вирубки дерев в комунальному лісі

affranchi dûment, *loc adv* оплачено правильно (*належно*)

affranchissement, *m* 1) звільнення; 2) оплата

affrètement, *m* фрахтування Δ ~ à *temps/en time-charter* фрахтування за договором тайм-чартеру; ~ *au voyage* рейсове фрахтування; ~ *aux voyages successifs* фрахтування на кілька послідовних рейсів; ~ *soque* паче фрахтування, при якому обладнання судна покладається на фрахтувальника; договір фрахтування судна без екіпажу; ~ *en travers* фрахтування на круговий рейс (*в прямому і зворотному напрямках*); ~ *par charte-partie* фрахтування за договором чертпартії; ~ *par navire à désigner* фрахтування «судна, яке буде зазначено»; ~ *partiel* фрахтування частини судна або окремих судових приміщень; ~ *total* фрахтування всього судна

affréter, *vt* фрахтувати

affréteur, *m* фрахтувальник

affront, *m* публічна образа

africaniste, *m* африканіст

a fortiori, *lat* з більшою підставою, з більшою переконливою силою; тим більше; особливо; завідомо; поготів

âge, *m* вік Δ *atteindre l'~* досягати віку; ~ *brevet* «вік» патенту; ~ *d'admission (au travail)* вік, з якого допускається прийом на роботу; ~ *d'entrée* вік до початку дії договору страхування; ~ *de la responsabilité criminelle* вік кримінальної відповідальності, вікова межа кримінальної відповідальності; ~ *de mise à la retraite* пенсійний вік; ~ *de puberté* шлюбний вік; ~ *du décès* вік померлого; ~ *du document* час виконання документа; ~ *du mariage* шлюбний вік; ~ *limite* граничний вік; ~ *nubile* шлюбний вік

agence, *f* 1) агентство; представництво; 2) відділення, філія (*не наділені правосуб'єктністю*) Δ ~ *atomique* європейське агентство атомної енергії; ~ *bancaire* відділення банку; ~ *bancaire tirée* відділення банку-платника за чеком; ~ *centrale des organismes de sécurité sociale* Центральне агентство організації соціального забезпечення; ~ *commerciale* торгове агентство; ~ *consulaire* консульське агентство; ~ *d'achat* агентство з закупівлі; ~ *de gestion et de recouvrement des avoirs saisis et confisqués* Агентство з управління та стягнення арештованого та конфіскованого майна; ~ *de la banque* відділення банку; ~ *de la biomédecine* Агентство біомедицини (*публічний адміністративний заклад Франції*); ~ *de l'environnement et de la maîtrise de l'énergie* Агентство з навколишнього середовища та раціонального використання енергії; ~ *de location d'immeuble* агентство з оренди нерухомості; ~ *de notation* рейтингове агентство; ~ *départementale* департаментське агентство; ~ *de transports* транспортне агентство; ~ *de vente* агентство з продажу; ~ *de voyages* туристичне агентство (*бюро*); ~ *d'exécution* установа-виконавець, орган-виконавець (*бюджету*); ~ *du médicament* Агентство з ліків; ~ *du service civique* Агентство цивільної служби; ~ *européenne* Європейське агентство; ~ *française de l'adoption* Французьке агентство з усиновлення; ~ *française de sécurité sanitaire des aliments* Французьке агентство з санітарної безпеки харчових продуктів; ~ *France Trésor* Казначейське агентство Франції, агентство «Франс Трезор»; ~ *internationale de l'énergie atomique* Міжнародне агентство з атомної енергії; ~ *nationale de l'accueil des étrangers et des migrations* Національне агентство з прийому іноземців та міграції; ~ *générale* генеральне (*загальне*) представництво; ~ *maritime* морське агентство; ~ *matrimoniale*

шлюбне агентство; ~ nationale de l'emploi (ANPE) національне агентство з зайнятості; ~s régionales de santé *pl* регіональні органи охорони здоров'я

agenda, *m* записна книжка, щоденник

agent, *m* 1) агент; співробітник; представник; уповноважений представник; 2) співучасник злочину (*незалежно від виду стівучасті*) Δ ~ à poste fixe постовий поліцейський; ~ accrédité акредитований агент (*представник*); ~ administratif співробітник управлінського апарату; ~ assermenté присяжний агент (*співробітник, що приніс присягу, спеціально уповноважений на складання протоколів про поліцейські порушення*); ~ centralisé представник центральної влади; ~ commercial комерційний агент (*представник*); ~ comptable бухгалтер; ~ consulaire консул; консульський агент; консульська посадова особа; ~ contractuel особа, яка працює в державній установі на договірних засадах; ~ contractuel de droit public договірний державний службовець; ~ convoeur конвоїр; ~ d'affaires 1) повірений; 2) професійний маклер (*посередник*) при купівлі-продажу або наймі; ~ d'assurance страховий агент; ~ d'autorité представник влади; урядовий посадовець; ~ d'exécution співробітник адміністративної поліції, що безпосередньо здійснює її функції; ~ d'expédition експедитор; ~ de brevets патентний повірений; ~ de change біржовий (*фондовий*) брокер, маклер фондової біржі; ~ de direction особа, що відноситься до керівного складу; ~ de douane/des douanes/douanier митний посадовець (*інспектор*), митник; ~ de fret aérien агент з продажу вантажних авіаперевезень; ~ de justice представник органів юстиції; ~ de l'Administration представник адміністрації; ~ de l'État державний посадовець, державний службовець; ~ de la circulation поліцейський, який регулює дорожній рух; ~ de la force publique особа, уповноважена застосовувати примус (*чини армії, співробітники поліції, митники і т.д.*); ~ de maîtrise виконроб; майстер; молодша керівна ланка (*на виробництві*); ~ de police співробітник поліції; поліцейський; ~ de police judiciaire агент судової поліції (*посадова особа, наділена повноваженнями з розслідування кримінальних правопорушень*); ~ de police municipale співробітник муніципальної поліції; ~ de poursuites судовий виконавець; ~ de probation співробітник служби пробачії; ~ de renseignement таємний інформатор; добровільний інформатор; ~ de sûreté співробітник органів безпеки; ~ de surveillance наглядач; ~ de transport

транспортний агент; ~ de vente агент з продажу; ~ dépendant залежний агент (*особа, що діє в інтересах іноземної компанії або особи*); ~ des contributions податковий агент; ~ des forces armées військовослужбовець; ~ des impôts співробітник податкової служби; ~ diplomatique дипломатичний агент; дипломатичний представник, дипломат; ~ du Gouvernement представник уряду (*напр., префект*); ~ du service des brevets патентознавець; ~ du service général особа, що відноситься до обслуговуючого складу (*на судні*); ~ en uniforme поліцейський у формі; співробітник, що носить формений одяг; ~ étatique державна посадова особа, державний службовець; ~ étranger іноземний дипломат; ~ général d'assurance страховий агент з широкими повноваженнями; ~ immobilier агент з операцій з нерухомістю; ~ indépendant незалежний агент; ~ international міжнародний агент; ~ judiciaire du Trésor представник скарбниці в судових процесах; ~ maritime агент-експедитор при морських перевезеннях; ~ monté кінний поліцейський; ~ négociateur посередник при укладанні угод; ~ poscif шкідливість (*при оцінці професійних захворювань*); ~ pontificateur чиновник, який вручив офіційне повідомлення; ~ officieux неофіційний представник; ~ placeur агент з розміщення цінних паперів; ~ politique політичний представник; ~ poursuivant посадова особа (*адміністративного органу*), яка провадить дізнання; ~ provocateur провокатор; ~ public співробітник державного органу, державний службовець; ~ public non fonctionnaire державний службовець, який не є чиновником; ~ secret таємний агент, негласний співробітник; ~ sportif спортивний агент; ~ statutaire de droit public статутний державний службовець (*не є чиновником*); ~ technique des eaux et forêts технічний інспектор служби з охорони вод і лісів; ~ titulaire атестований співробітник; ~ verbalisateur посадова особа, яка складала протокол; ~s de la subversion *pl* особи, які ведуть підривну діяльність; ~s locaux *pl* місцевий персонал (*в іноземному представництві, міжнародній організації*)

agglomération, *f* населений пункт Δ ~ nouvelle нове місто, нова агломерація

aggravant, *adj* посилюючий, збільшуючий, обтяжуючий (*відповідальність*)

aggravation, *f* обтяження провини Δ ~ de la peine збільшення тяжкості покарання; ~ du dommage збільшення шкоди (*збитків*); ~ du préjudice збільшення шкоди (*збитків*); ~ du risque збільшення страхового ризику;

підвищення ризику, збільшення небезпеки
(при страхуванні)

aggravé, *adj* вчинений при обтяжуючих обставинах, кваліфікований (про злочин)

aggraver, *vt* обтяжувати, посилювати; погіршувати; збільшувати

agio, *m* ажио (курсова ціна фондової цінності вище її номінальної ціни) Δ ~ bancaire банківська комісія; ~ d'escompte обліковий відсоток

agios, *m pl* банківські нарахування

agir, *vi* діяти; здійснювати процесуальні дії Δ ~ contre... порушувати справу проти ...; ~ en... пред'являти позов з приводу...

AGIRC (Association générale des institutions de retraite des cadres), *f* Генеральна Асоціація пенсійних закладів для керівного складу

agissement, *m* дія; вчинок Δ ~ incriminé діяння, визнане злочинним; ~ volontaire умисна дія; вольова дія; ~s coupables *pl* винні дії; ~s parasites *pl* паразитична поведінка, паразитичні дії

agnation, *f* спорідненість по чоловічій лінії

agonie, *f* агонія

agréage, *m* приймання; схвалення (напр., товару, що купується) Δ ~ qualificatif приймання за якістю; ~ quantitatif приймання за кількістю

agréation, *f* згода, агреман (в дипломатичному праві) Δ demander l'~ вимагати агреман

agrée, *m* судовий представник, повірений (в торгових судах)

agréer, *vt* визнавати, допускати

agrégation, *f* конкурс на заміщення професорських посад в ліцях і на деяких факультетах (напр., на юридичному)

agrégé de droit, *m* викладач правових дисциплін

agrément, *m* 1) згода; схвалення; дозвіл; 2) згода, агреман (в дипломатичному праві) Δ ~ d'un accord national interprofessionnel схвалення загальнонаціонального колективного трудового договору (постанова про схвалення, винесене міністром праці, яка робить постанови договору обов'язковими); ~ d'un cessionnaire d'actions згода (правління товариства) на поступку акцій; дозвіл на придбання акцій; ~ du tuteur затвердження опікуном чи в якості опікуна (проводиться префектом департаменту); ~ politique дозвіл, що видається іноземному підприємству на здійснення діяльності у Франції; ~ technique дозвіл на здійснення діяльності підприємства; ~s fiscaux *pl* податкові пільги

agresser, *vt* нападати, здійснювати агресію

agresseur, *m* 1) агресор; 2) нападник

agressif, *adj* агресивний, наступальний

agression, *f* 1) агресія; 2) напад; посягання із застосуванням насильства Δ ~ actuelle реальний (наявний) напад; ~ armée збройна агресія, збройний напад; ~ d'automobilistes напад на водіїв автомобілів; ~ flagrante пряма агресія; ~ indirecte непряма агресія; ~ injuste протиправний напад при необхідній обороні; ~ non provoquée неспровокований напад; ~ sexuelle напад з метою звалтування

agriculture, *f* сільське господарство

aide, *f* допомога Δ ~ à association de malfaiteurs сприяння злочинному об'єднанню; ~ à domicile соціальна допомога, що надається за місцем проживання особи-отримувача; ~ à fonds perdu безоплатна допомога; ~ à l'accès au droit допомога (як правило, грошова) на правовий захист або надання правової інформації; ~ a posteriori подальше сприяння (після вчинення кримінального правопорушення); ~ au rescouvement допомога у стягненні в судовому порядку; ~ aux familles nombreuses допомога багатодітним сім'ям; ~ aux pays en voie de développement допомога країнам, що розвиваються; ~ aux personnes âgées допомога старим; ~ bilatérale допомога на двосторонній основі, двостороння допомога; ~ contre Sûreté de l'État пособництво у вчиненні злочину проти безпеки держави; ~ de dédouanement митний складський майданчик; ~ de l'État державна допомога; ~ en argent допомога в грошовій формі; ~ familial член сім'ї землероба, що працює в господарстві; ~ financière фінансова допомога (довгострокова); ~ fiscale податкова пільга; ~ gouvernementale державна допомога; ~ judiciaire 1) правова допомога; 2) звільнення від сплати судових витрат, безоплатний розгляд справи; ~ juridictionnelle допомога, що надається в зв'язку з участю в судовому розгляді (насамперед – фінансова, в якості відшкодування витрат на адвоката, експертизу); ~ juridique юридична допомога; ~ matérielle матеріальна допомога; ~ médicale соціальна допомога медичного характеру; ~ monétaire валютна допомога (коротко- і середньострокова); ~ multilatérale допомога на багатосторонній основі; ~ mutuelle judiciaire правова взаємодопомога; ~ non remboursable безоплатна допомога; ~ personnalisée au logement адресні житлові субсидії, індивідуальні житлові субсидії; ~ privée допомога з приватних джерел, приватна допомога; ~ publique державна допомога, державні дотації (напр., безробітним); ~ scientifique et technique науково-технічна допомога; ~ sociale Дирекція

aide-comptable

- державних лікарняних установ (в *Парижі i Марселі*); ~ sociale соціальна допомога; ~ sociale compensatrice компенсаційна соціальна допомога; ~ sociale facultative факультативна соціальна допомога; ~ sociale obligatoire обов'язкова соціальна допомога; ~ sur fonds social допомога з соціального фонду; ~ technique технічна допомога; ~s à la mobilité géographique et professionnelle *pl* допомога у зв'язку зі зміною місця роботи
- aide-comptable**, *m* бухгалтер (що працює під керівництвом старшого бухгалтера)
- aide-mémoire**, *m* пам'ятна записка (в дипломатичному праві)
- aider**, *vt* допомагати, підтримувати, сприяти, субсидувати
- aïeul**, *m* родич по висхідній лінії
- aire piétonne**, *f* пішохідна зона
- aisances de voirie**, *f pl* право придорожніх жителів користуватися дорогою
- ajourné**, *m* особа, яка отримала відстрочку від призову на дійсну військову службу
- ajournement**, *m* 1) відстрочка, перенесення терміну; відкладення розгляду справи; 2) відстрочка виконання покарання; 3) виклик відповідача до суду великої інстанції або до комерційного суду Δ ~ à comparaître 1) виклик до суду; 2) судова повістка; ~ à l'audience виклик до суду; ~ de l'audience відкладення розгляду справи; ~ de l'exécution de la peine відстрочка виконання покарання; ~ de la comparution відстрочка явки до суду; ~ de la séance відкладення засідання; ~ des périodes d'exercice відстрочка від призову на військову службу; ~ du débat перерва в дебатах; ~ du prononcé de la peine відкладення винесення вироку; ~ sine die відкладення на невизначений термін
- ajourner**, *vt* 1) відстрочувати; відкладати; 2) викликати до суду
- ajustement**, *m* 1) врегулювання, залагодження (про суперечки, розбіжності); 2) коригування, виправлення Δ ~ autoritaire адміністративне коригування ціни товару, що пред'являється до митного контролю; ~ comptable вивірка рахунків; ~ conventionnel договірне коригування ціни товару, що пред'являється до митного контролю; ~ des différends залагодження суперечок; ~ pacifique мирне залагодження міжнародних суперечок
- ajustements**, *m pl* корективи Δ ~ de change курсові поправки; ~ du texte текстувальні зміни
- alambic**, *m* самогонний апарат
- alarme**, *f* тривога; сигнал тривоги; аварійний сигнал
- alcool**, *m* алкоголь, спирт
- alcoolémie**, *f* алкоголемія, процентний вміст алкоголю (в крові)
- alcoolique**, *m* алкоголік Δ ~ chronique хронічний алкоголік; ~ dangereux алкоголік, який представляє небезпеку для оточуючих
- alcoolisé**, *adj* зі спиртом, з додаванням спирту
- alcoolisme**, *m* алкоголізм Δ ~ chronique хронічний алкоголізм
- alcoomètre**, *m* алкометр, спиртомір
- alcootest**, *m* перевірка на стан сп'яніння
- aléa**, *m* ризик Δ ~ commercial торговий (комерційний) ризик
- aléatoire**, *adj* алеаторний (що містить елемент ризику)
- alerte**, *f* тривога; аварійний сигнал; бойова готовність
- alias** 1. *adv*, він же; інакше кажучи; тобто; 2. *m*, псевдонім
- alibi**, *m* алібі Δ fournir/invoquer un ~ посилатися на алібі
- aliénabilité**, *f* відчужуваність
- aliénable**, *adj* відчужуваний
- aliénataire**, *m* особа, на користь якої проводиться відчуження, цесіонарій
- aliénaire**, *m* особа, що відчужує майно; відчужуватель, цедент
- aliénation**, *f* відчуження Δ ~ à fonds perdu безповоротна передача майна (рентному боржнику при договорі довічної ренти); ~ à titre gratuit безоплатне відчуження; ~ à titre onéreux оплатне відчуження; ~ entre vifs відчуження, що робиться між живими людьми (протиставляється заповіту); ~ immobilière відчуження нерухомого майна; ~ mentale розлад душевної діяльності; порушення психіки, душевна хвороба; ~ mobilière відчуження рухомого майна; ~ territoriale поступка території
- aliéné**, *m* душевнохворий Δ ~ colloqué душевнохворий, поміщений до лікувального закладу; ~ criminel особа, яка вчинила злочин у стані неосудності; ~ interdit душевнохворий, визнаний недієздатним по суду; ~ interné душевнохворий, поміщений до лікувального закладу; ~ mental душевнохворий
- aliéner**, *vt* відчужувати
- alignement**, *m* виділення ділянок для будівництва споруд загального користування (напр., залізниці)
- aliment**, *m* окрема партія вантажу, що підпадає під дію генерального полісу Δ déclarer en ~ повідомляти про відправлення вантажу (застрахованого за генеральним полісом)
- alimentation**, *f* харчування; постачання

aliments, *m pl* аліменти; утримання Δ fournir les ~ надавати утримання; réclamer les ~ стягувати аліменти; ~ frelatés фальсифіковані продукти харчування

alinéa, *m* абзац; новий рядок

allégation, *f* 1) посилання (*на щось*); твердження, довід; 2) обвинувачення, засноване на відомостях, отриманих від інших осіб

allégeance, *f* зобов'язання вірності і підпорядкування (*по відношенню до держави*)

allègement fiscal, *m* скорочення податку (*індивідуальна міра*)

allègements, *m pl* пільги Δ ~ d'impôts податкові пільги

alléguer, *vt* посилатися; стверджувати; приводити (*напр., факти*) на підтвердження чогось

alliance, *f* 1) союз; об'єднання; альянс (*між державами*); 2) шлюбний союз; 3) спорідненість, властивість Δ ~ défensive оборонний союз; ~ économique економічний союз; ~ générale загальний союз; ~ militaire військовий союз; ~ offensive наступальний союз; ~ particulière спеціальний союз; ~ temporaire тимчасовий союз

allié, *m* 1) союзник; 2) свояк

alliés, *m pl* союзні держави, союзники

allocataire, *m* особа, яка має право на допомогу Δ ~ d'aide sociale особа, яка отримує допомогу в соціальному порядку; ~ du Fond national de l'emploi особа, яка отримує допомогу від Національного фонду зайнятості

allocation, *f* 1) асигнування, надання; 2) допомога; 3) наділення; виділення Δ ~ à la mère célibataire допомога самотніми матерям; ~ à la mobilité des conjoints допомога при переведенні працівника за межі Іль-де-Франс, якщо його друга половина втрачає роботу у зв'язку з таким переведенням; ~ à la/de naissance допомога з нагоди народження дитини; ~ aux adultes handicapés допомога дорослим інвалідам; ~ aux familles nombreuses допомога багатосімейним; ~ aux femmes en couches допомога породиллям; ~ aux mères de famille допомога багатодітним матерям (*5 дітей і більше*); ~ aux vieux travailleurs допомога ветеранам праці (*які не мають з якихось причин права на пенсію по старості*); ~ compensatoire грошова компенсація; ~ complémentaire de chômage partiel додаткова допомога у зв'язку зі встановленням неповної тривалості робочого дня (*фінансується державою і підприємцями*); ~ conventionnelle de chômage partiel конвенційна (*договірна*)

допомога у зв'язку зі встановленням неповної тривалості робочого дня (*фінансується підприємцями*); ~ d'Aide publique державна допомога з безробіття; ~ d'allaitement допомога на годування дитини; ~ d'ancienneté винагорода за вислугу років; ~ d'assurance de chômage допомога в порядку страхування на випадок безробіття; ~ d'éducation de l'enfant handicapé допомога в отриманні освіти дитині-інваліду; ~ d'État державна допомога; ~ d'études допомога на час навчання; ~ d'insertion допомога (*для безробітних*) на період пошуку роботи; ~ d'invalidité допомога з інвалідності; ~ d'orphelin допомога сиротам (*які втратили одного або обох батьків*); ~ de base базова допомога по безробіттю; ~ de cessation anticipée d'activité des travailleurs de l'amiante (АСААТА) достроковий вихід на пенсію робітників, які працювали з азбестом; ~ de chômage допомога по безробіттю; ~ de chômage partiel допомога при частковому безробітті; ~ de chômage total допомога при повному безробітті; ~ de conversion professionnelle допомога у зв'язку зі зміною професії; ~ de décès допомога у разі смерті члена сім'ї; ~ de départ допомога у зв'язку зі звільненням з роботи (*виплачується працівникам віком понад 60 років*); ~ de devises валютне асигнування; ~ de fin de droits вид допомоги при повному безробітті (*виплачується у випадках, коли особа, позбавлена роботи, не отримує більше базову допомогу і продовжує шукати роботу*); ~ de garantie de ressources гарантійна допомога (*виплачується особам, що втратили роботу у віці понад 60 років*); ~ de la mère au foyer допомога родині з одним годувальником (*який не працює за наймом*); ~ de logement квартирна допомога (*на оплату житлоплощі особам, які мають велику сім'ю*); ~ de maternité допомога з нагоди народження дитини; ~ de parent isolé допомога матері (*батьку*)-одиначці; ~ de préretraite допомога у зв'язку з передпенсійним звільненням з роботи; ~ de réinstallation допомога для відшкодування витрат по влаштуванню на новому місці проживання; ~ de renchérissement допомога у зв'язку з підвищенням цін; ~ de rentrée scolaire допомога на витрати, пов'язані з навчанням дітей у школі; ~ de retraite пенсійна допомога; ~ de salaire unique допомога особам, для яких зарплата є єдиним джерелом засобів існування (*за наявності утриманив*); ~ de solidarité допомога солідарності; ~ de soutien familial допомога на підтримку сім'ї; ~ de transfert de domicile допомога безробітному при зміні ним місця

проживання; ~ de veuvage допомога вдові застрахованого (у системі соціального забезпечення); ~ de vieillesse допомога по старості; ~ dégressive de déclassement допомога у зв'язку з переходом на менш оплачувану роботу (виплачується працівникам, які зазнали колективного звільнення); ~ des crédits budgétaires бюджетне фінансування, бюджетні асигнування; ~ exceptionnelle одноразова допомога; ~ familiale родинна допомога, сімейні виплати, допомога на дітей-утриманців; ~ familiale de logement допомога багатосімейним на оплату житлоплощі; ~ forfaitaire допомога в твердій сумі при повному безробітті; ~ forfaitaire de repas maternel допомога, яка виплачується жінкам-керівникам підприємств або жінкам-підприємцям при зниженні своєї професійної діяльності у зв'язку з вагітністю; ~ journalière допомога з тимчасової непрацездатності; ~ légale de chômage partiel державна допомога у зв'язку зі встановленям неповної тривалості робочого дня; ~ militaire допомога сім'ї військовослужбовця; ~ personnalisée d'autonomie допомога госпіталізованим в спеціальних лікувальних установах інвалідам; ~ postnatale допомога з нагоди народження дитини; ~ pour charges de famille допомога багатосімейним; ~ pour enfants допомога багатосімейним; ~ pour frais de ~ допомога з нагляду за малолітньою дитиною (у родині, де обоє батьків працюють); ~ pour frais funéraires допомога на поховання; ~ pour incapacité temporaire допомога з тимчасової непрацездатності; ~ prénatale допомога по вагітності; ~ spéciale специальна допомога нужденним особам (понад 60 років), які не отримують пенсії; ~ spécifique компенсаційна допомога; ~ supplémentaire d'attente додаткова допомога на період пошуку іншої роботи (при звільненні з економічних причин); ~ supplémentaire de vieillesse додаткова допомога зі старості (нужденним пенсіонерам); ~ supplémentaire d'invalidité додаткова допомога з інвалідності; ~ temporaire dégressive тимчасова допомога по безробіттю; ~ viagère довічна допомога, пенсія; ~s budgétaires *pl* бюджетні асигнування; ~s inutilisées *pl* невитрачені (невикористані) асигнування; ~s pour frais d'emploi *pl* відшкодування службових витрат; ~s publiques *pl* допомога; державна допомога по безробіттю

allocations-logement, *f pl* допомога на оплату підвищеної квартирної плати (у нових будинках)

allocution, *f* коротка промова; виступ

allonge, *f* алонж (додатковий лист до векселя)

allongement, *m* продовження (терміну)

allotir, *vt* виділяти належну частку (при розділі майна)

allotissement, *m* розподіл (товарів) на партії, комплектація відвантажувальних партій

allouer, *vt* призначати (суму); асигнувати (грошові кошти); надавати (кредити)

allumage, *m* підпал (дія)

alluvions, *f pl* наноси, намули

alors que, *loc conj* тоді як; незважаючи на те, що; в той час як

altération, *f* перекручення, спотворення; фальсифікація (напр., виробу); зміна тексту документа (як спосіб підробки) Δ ~ d'écriture підробка документа; виправлення в документі; ~ de monnaie фальсифікація металевих грошей (зміна їх ваги або складу); підробка металевих грошей; ~ de pièces comptables спотворення звітності (бухгалтерських документів); ~ des facultés mentales ou corporelles порушення психічних або фізичних здібностей; ~ des prix штучна зміна цін (підвищення або зниження); ~ du scrutin фальсифікація результатів голосування; ~ du trait деформація малюнка знаку (в машинописному тексті)

altérer, *vt* 1) погіршувати, псувати; руйнувати, виводити з ладу; 2) спотворювати; фальсифікувати; 3) підробляти (монети)

altercation, *f* перепалка; суперечка

alter ego, *lat* 1) друге «я», одностумець; 2) права рука, незамінний помічник, заступник; 3) двійник

alternat, *m* альтернат (при підписанні міжнародного договору)

alternatif, *adj* альтернативний

alternative, *f* альтернатива, вибір, рішення Δ ~s à l'emprisonnement *pl* альтернативи ув'язненню; ~s aux poursuites *pl* процедура (процес), що замінює порушення кримінальної справи

alternativement, *adv* поперемінно, по черзі

ambassade, *f* посольство

ambassadeur, *m* посол Δ ~ extraordinaire et plénipotentiaire надзвичайний і повноважний посол; ~ en mission spéciale посол з особливих доручень

ambiance sociale, *f* соціальне середовище, соціальне оточення

ambulant, *m* особа або підприємство, що займаються роз'їзною діяльністю

amélioration, *f* удосконалення Δ ~ technique технічне удосконалення; раціоналізаторська пропозиція

aménagement, *m* 1) устрій, влаштування, обладнання; планування; 2) пристосування; обладнання; 3) поправка, виправлення; зміна (*в тексті*) Δ ~ à l'exécution des peines заходи щодо гуманізації пенітенціарного режиму; ~ de peine полегшення покарання; міри, спрямовані на заміну виконання покарання у вигляді ув'язнення більш легким покаранням; ~ des pouvoirs поділ функцій державної влади, «поділ влади»; ~ d'horaires зміна режиму роботи (*напр., введення чотириденного робочого тижня*); встановлення індивідуального режиму роботи (*напр., для спортсменів*); ~ du territoire облаштування території, територіальне планування; ~ familial de l'impôt обчислення податку з урахуванням сімейного стану платника; ~ foncier землеустрій; ~ juridique юридична (*правова*) регламентація; ~s de structure *pl* структурна перебудова

amendable, *adj* той, що піддається виправленню (*про правопорушника*)

amende, *f* штраф, адміністративний штраф Δ *frapper d'une ~/infliger une ~* накладати штраф; *recouvrer une ~* стягувати штраф; ~ administrative адміністративний штраф; ~ civile штрафна недотримка; штраф (*як цивільно-правова санкція*); ~ conventionnelle договірний штраф, недотримка; ~ correctionnelle штраф як санкція за вчинення кримінального проступку; ~ de composition штраф за згодою (*накладається суддею за незначне правопорушення*); ~ de simple police штраф за вчинення поліцейського порушення; ~ de substitution штраф, який сплачується замість тюремного ув'язнення; ~ disciplinaire штраф (*як дисциплінарне стягнення*); ~ douanière штраф за порушення митного законодавства; ~ en nature пеня натурою; ~ fiscale штраф за вчинення податкового правопорушення; ~ forestière штраф за порушення лісового законодавства; ~ forfaitaire штраф у твердо визначеній сумі (*стягується на місці при дорожньо-транспортних правопорушеннях*); ~ pénale штраф як кримінально-правова санкція; ~ transactionnelle сума штрафу, узгоджена між стягувачем і платником

amendé, *adj* з внесеними поправками (*про нормативний акт, договір*)

amendement, *m* 1) виправлення; внесення поправки (*або поправок*); 2) поправка (*до проекту нормативного акту, договору*); 3) виправлення (*правопорушника*) Δ *présenter l'~* вносити поправку; ~ à la constitution поправка до конституції; ~ au traité поправка до міжнародного договору; ~ des traités

внесення поправок до міжнародних договорів; перегляд міжнародних договорів; ~ du condamné виправлення засудженого; ~ écrit письмова поправка; ~ législatif законодавча зміна, зміна закону, поправка до закону; ~ oral усна поправка; ~ par procédure simplifiée прийняття поправок за спрощеною процедурою; ~ par une conférence поправка, яка приймається шляхом скликання конференції; ~ rédactionnel редакційна поправка (*напр., до проекту закону*)

amender, *vt* 1) вносити поправку, зміну; переглядати (*нормативний акт, договір*); 2) виправляти (*правопорушника*)

ameubli, *adj* перетворений в рухомість

ameublier, *vt* перетворювати в рухомість

ameublisement, *m* перетворення в рухомість

amiable, *adj* полюбовний Δ à l'~ полюбовно, мирно; за взаємною домовленістю; ~ compositeur, *m* арбітр-примиритель; ~ composition, *f* арбітражне вирішення міжнародного спору з обґрунтуванням рішення міркуваннями справедливості; мирова угода

amicalement, *adv* полюбовно, мирно; за взаємною домовленістю

amicus curiae, *lat* «друг суду», фізична або юридична особа, яка не будучи учасником судового процесу, наділена правом на добровільних засадах, надавати інформацію або давати висновки по питанню, яке обговорюється в суді, до прийняття судового акту

amnistie, *f* амністія Δ ~ générale загальна амністія; ~ judiciaire судова амністія; ~ personnelle персональна амністія; ~ réelle реальна амністія

amnistier, *vt* амністувати

amodiatrice, *m* орендар земельної ділянки

amodiateur, *m* орендодавець

amodiation, *f* оренда

amont, *m* постачальницькі операції, заготівельні операції, заготівельні процеси

amorce de la cartouche, *f* капсуль патрона

amortir, *vt* 1) погашати борг у розстрочку; 2) амортизувати; 3) враховувати зменшення початкової вартості майна

amortissable, *adj* той, що погашається, амортизується

amortissement, *m* 1) погашення боргу в розстрочку; 2) амортизація Δ ~ annuel щорічна амортизація; ~ d'emprunt погашення позики; ~ d'un prêt погашення позики; ~ d'une hypothèque погашення вимог заставодержателя, виконання зобов'язання, за-

безпеченого заставою; ~ de la dette publique погашення державного боргу шляхом періодичного відшкодування отриманих позик; ~ dégressif регресивне вирахування зносу; ~ des immobilisations знос (*амортизація*) основних засобів; ~ des obligations погашення вартості облігацій; ~ du capital амортизація (*погашення*) акцій (*відшкодування акціонерам номінальної вартості акцій, що перетворює акції в користувальницькі*); ~ du capital social відшкодування (*акціонерам*) вартості акцій; ~ du crédit погашення кредиту; ~ financier відшкодування основної суми позики власникам цінних паперів; ~ industriel списання вартості машин та обладнання; ~ linéaire 1) лінійне числення зносу (*при постійній початковій вартості майна*); 2) рівномірне погашення; ~ progressif поступове погашення

amovibilité, *f* змінюваність

amovible, *adj* змінюваний, заміний

ample, *adj* широкий, обширний Δ jusqu'à plus ~ informé до отримання більш докладних відомостей; rendre ~ justice à... віддати справедливість, віддати належне

amplement, *adv* з надлишком, в достатній кількості

ampleur des droits, *f* обсяг прав

ampliatif, *adj* додатковий

ampliation, *f* 1) засвідчена копія офіційного документа; 2) другий примірник документа, забезпеченого виконавчим написом Δ pour ~ згідно з оригіналом

amplitude de la journée de travail, *f* максимальна тривалість робочого дня (*включаючи перерву для відпочинку та харчування*)

anachronique, *adj* анахронічний, застарілий, несучасний

anachronisme, *m* анахронізм; помилка в даті, в часі

analogie, *f* аналогія Δ ~ de la loi аналогія закону; ~ du droit аналогія права

analyse, *f* аналіз, дослідження Δ ~ d'écriture дослідження почерку; ~ de contrôle контрольний аналіз; ~ des papiers техніко-криміналістичне дослідження документів; ~ financière фінансовий аналіз, аналіз фінансового становища; ~ juridique юридичний аналіз; ~ qualitative якісний аналіз; ~ quantitative кількісний аналіз; ~ rapide експрес-аналіз; ~ spectrométrique d'émission емісійний спектральний аналіз; ~ spectrométrique de transmission абсорбційний спектральний аналіз

anatocisme, *m* капіталізація відсотків; складні відсотки

ancienneté, *f* 1) старшинство; 2) вислуга років; стаж Δ ~ au sein de l'entreprise стаж роботи на даному підприємстві; ~ au service de l'employeur безперервний стаж роботи на одному підприємстві; ~ d'hypothèque старшинство заставного зобов'язання; ~ dans l'entreprise трудовий стаж на даному підприємстві; ~ de l'emploi трудовий стаж; ~ de l'emploi en tant que salarié стаж роботи за наймом; ~ de service dans l'établissement безперервний стаж роботи на одному підприємстві; ~ de services continus безперервний трудовий стаж; ~ du document час виконання документа; ~ ininterrompue безперервний трудовий стаж; ~ ininterrompue au service du même employeur безперервний стаж роботи на одному підприємстві

anéantir, *vt* знищувати, вбивати (*морально*), придушувати

anéantissement, *m* знищення

angarie, *f* ангарія (*у міжнародному праві*)

anglophone, 1. *adj*, англословний 2. *m*, англомо-вєць, англофон

anglo-saxon 1. *adj*, англосаксонський 2. *m*, давньоанглійська мова

animo, *lat* з наміром Δ ~ cancellandi з наміром відмовитися або анулювати; ~ capiendi з наміром взяти; ~ defamandi з наміром зганьбити (*знеславити*); ~ derelinquendi з наміром покинути з наміром покинути; ~ donandi з наміром піднести дар; ~ felonico зі злочинним наміром; ~ lucrandi з наміром отримати вигоду, прибуток; заради корисливої мети; ~ non revertendi з наміром не повертатися; ~ possidendi з наміром володіти; ~ recipiendi з наміром отримати; ~ republicandi з наміром знову опублікувати; ~ revocandi з наміром знищити (*заповіт*); ~ testandi з наміром зробити заповіт

animus, *lat* намір, бажання, готовність Δ ~ aliena negotia gerendi намір вести справи іншої особи; ~ alieno nomine detinendi намір володіти (*рідчю*) від чужого імені; ~ contrahendi намір сторін укласти договір, намір вступити в договірні відносини; ~ contrahendae societatis намір утворити, заснувати товариство; ~ dedicandi намір зробити публічним, віддати в громадське користування; ~ deserendi намір бігти, дезертирувати; ~ differendi намір відстрочити, відкласти; ~ domini намір самостійно панувати над рідчю; ~ furandi намір отримати вигоду протиправним способом і проти волі власника; ~ gerendi намір управляти, завідувати; ~ injuriandi готовність вчинити правопорушення, злочинний умисел; ~ manendi намір прожувати максимально

тривалий або необмежений час; ~ pesandi бажання вбити, суб'єктивна сторона вбивства; ~ povandi намір здійснити новацію, намір оновити; ~ possidendi намір володіти річчю; ~ restituendi намір віддати назад, відшкодувати; ~ retinetur possession намір зберегти володіння; ~ revertendi намір повернутися; ~ signandi намір підписати; ~ tenendi намір зберегти (у володінні)

annal, *adj* річний Δ prescription ~e, *f* річна давність; droit ~ право, здійснюване через рік

Annales, *f pl* літопис, аннали; хроніка

annalité, *f* річний термін

année, *f* рік Δ ~ budgétaire бюджетний рік; ~ civile календарний рік; ~ commerciale господарський рік; ~ courante поточний рік; ~ d'adoption du budget рік прийняття бюджету; ~ d'affiliation рік вступу, рік приєднання; ~ d'assurance страхової рік (період між двома щорічними платежами); ~ d'exercice фінансовий рік; бюджетний рік; ~ d'exploitation річний термін використання (винаходу); ~ d'imposition податковий рік; ~ d'utilisation річний термін використання (винаходу); ~ de brevet річний термін дії патенту; ~ de priorité пріоритетний рік (у винахідницькому праві); ~ de référence розрахунковий рік (для розрахунку тривалості та оплати відпустки); ~ de service рік служби; ~ de validité de brevet річний термін дії патенту; ~ du dépôt рік подачі заявки (напр., на патент); ~ en cours поточний рік; ~ financière фінансовий рік; ~ judiciaire робочий рік судів; ~ sociale господарський рік, звітний рік; ~ statutaire господарський рік, звітний рік; ~s d'assurance *pl* страховий стаж

annexe, *f* 1) доповнення; додаток; 2) філія (підприємства) Δ ~ comptable додаток до фінансової звітності (бухгалтерський документ); ~ d'un traité додаток до міжнародного договору; ~ de douane митний пункт; ~ explicative пояснювальна записка (напр., до бюджету); ~s blanches *pl* білі додатки до бюджету (наукові методи бюджетного прогнозування); ~s bleues *pl* блакитні додатки до бюджету (обов'язкові документи, що супроводжують проект бюджету з моменту його подання в спеціальне бюро Національної Асамблеї); ~s de progres *pl* приєднання (придбаного в період шлюбу нерухомого майна) до особистого майна одного з подружжя; ~s jaunes *pl* жовті додатки до бюджету (які інформують парламент про проблеми, що мають фінансові наслідки); ~s vertes *pl* зелені додатки до бюджету (перелік бюджетних кредитів, затверджених

парламентом або урядом після прийняття бюджету)

annexé, *m* житель анексованої території

annexer, *vt* 1) анексувати; 2) докладати (про документи)

annexion, *f* анексія Δ ~ partielle часткова анексія; ~ totale повна анексія (поглинання території однієї держави іншою); ~ territoriale/du territoire анексія території

annihilation, *f* відміна (нормативного акту); анулювання (напр., документа, що надає права)

annihiler, *vt* знищувати, скасовувати; анулювати

annonce, *f* повідомлення, сповіщення; оголошення Δ ~ judiciaire et légale оголошення в спеціальному бюлетені про деякі угоди і судові рішення; ~ publicitaire рекламне оголошення

annotateur, *m* юрист-коментатор судової практики

annotation, *f* внесення позначок (на документи) Δ ~ des certificats de navigabilité позначки на посвідченнях про придатність до польотів (про невідповідність повітряного судна певним стандартам); ~s de jurisprudence *pl* коментарі судової практики

annualisation, *f* розрахунок за рік; перерахунок у річне обчислення

annualité, *f* річний термін Δ ~ річний термін бюджетних правовідносин

annuel, *adj* річний, щорічний

annuité, *f* 1) щорічний платіж (внесок); сума, що сплачується щорічно до погашення боргу, включаючи відсотки; 2) річне мито (напр., патентне); 3) розрахунковий рік виплати страхових внесків Δ ~ d'amortissement щорічні (річні) амортизаційні відрахування (платежі); ~ d'emprunt річний платіж по кредиту; ~ d'utilisation річне мито за використання (ліцензійного винаходу); ~ des brevets річне патентне мито; ~ liquidable рік служби, що враховується при обчисленні пенсії; ~ supplémentaire/fictive додатковий (умовний) рік служби (стаж)

annuités, *f pl* щорічні платежі, періодичні платежі (в рахунок боргу)

annulabilité, *f* 1) можливість скасування; 2) заперечність (угоди)

annulable, *adj* заперечний, відносно недійсний (про угоди)

annulation, *f* 1) анулювання, скасування; 2) визнання недійсності Δ ~ d'un brevet анулювання патенту; ~ d'un jugement відміна судової постанови; ~ d'une décision скасування рішення; ~ des droits de douane додавання митних

- зборів; ~ des élections анулювання результатів виборів; ~ du dépôt d'une marque анулювання реєстрації товарного знаку; ~ du mariage визнання шлюбу недійсним; ~ du permis позбавлення права керувати транспортними засобами на строк з наступним складанням іспитів; ~ immédiate припинення дії (*договору*) на майбутнє (*без зворотньої сили*)
- annuler**, *vt* 1) анулювати, скасовувати; 2) визнавати недійсним
- anomal**, *adj* аномальний, неправильний; такий, що відхиляється від норми
- anomalie**, *f* відхилення (*від середнього, типу-вого*)
- a non domino**, *lat* такий, що не стає власником
- anonymat**, *m* анонім, твір, виданий без зазначення імені автора
- antécédent judiciaire**, *m* колишня судимість
- antécédents**, *m pl* колишня діяльність, минуле життя, минуле
- ante mortem**, *lat* до смерті, до настання смерті, перед смертю
- antériorité**, *f* 1) першість, передування; 2) прототип; аналог (*у винахідницькому праві*) Δ ~ au brevet прототип запатентованого винаходу; ~ d'exploitation колишнє використання (*у винахідницькому праві*); ~ de dépôt першість заявки; ~ descriptive описаний прототип (*в патентному праві*); ~ effective діючий прототип (*в патентному праві*); ~ rétinente належний (*пертинентний*) прототип; ~ publique попередня публікація; попереднє відкрите застосування; ~ secrète попереднє секретне застосування; ~ unique єдиний прототип
- anthropologie criminelle**, *f* кримінальна антропологія
- anthropométrie criminelle**, *f* кримінальна антропометрія
- anthropométrique**, *adj* антропометричний
- antichrèse**, *f* антихрез, застава нерухомості з введенням у володіння нею кредитора
- anticipation**, *f* 1) дострокове виконання зобов'язання; платіж наперед; 2) плямування новизни (*винаходу*); випередження (*винаходу*) Δ payer par ~ оплатити (*сплатити*) достроково; ~ de la liquidation de la retraite дострокове призначення пенсії
- anticipé**, *adj* зроблений заздалегідь, достроковий; попередній, передчасний
- anticiper**, *vt* 1) виконувати зобов'язання достроково; здійснювати платіж наперед; 2) паплюжити новизну (*винаходу*); передбачати (*винахід*)
- anticonstitutionnel**, *adj* антиконституційний, такий, що суперечить конституції
- antidate**, *f* датування більш раннім числом
- antidater**, *vt* датувати заднім числом
- antigang**, *adj* той, який бореться проти злочинних банд
- antinomie**, *f* протиріччя між положеннями двох законів, антиномія
- antinomique**, *adj* суперечливий
- antisocialité**, *f* антигромадська спрямованість, антигромадський характер
- antitragus**, *m* противокозелок (*вушної раковини*) Δ ~ droit прямиий противокозелок; ~ saillant опуклий противокозелок
- antitrust**, *adj* антитрестовий, спрямований проти трестів
- a pari**, *lat* на рівних засадах
- apartheid**, *m* апартеїд
- apatride**, *m* апатрид, особа без громадянства
- apatridie**, *f* відсутність громадянства, безгромадянство
- apériteur**, *m* головний страховик Δ ~ de la police основний страховик (*при спільному страхуванні*)
- apocryphe**, *adj* недостовірний
- apologie**, *f* апологія, захисна промова, виправдання
- aportionnement**, *m* право батька позашлюбної дитини на дострокове виділення останньому спадкового майна
- a posteriori**, *lat* апостеріорі; на підставі, виходячи з досвіду
- apostille**, *f* зміна або додання до юридичного акту, зроблені на полях або під текстом
- appareil**, *m* апарат (*як сукупність органів*) Δ ~ administratif адміністративний (*управлінський*) апарат; ~ d'État державний апарат; ~ de prise de vue фотоапарат; ~ étatique державний апарат; ~ exécutif адміністративний (*управлінський*) апарат; виконавчі органи; ~ fiscal податкові органи; ~ gouvernemental урядовий апарат; ~ judiciaire судовий апарат; ~ photographique фотоапарат
- appareance**, *f* видимість, видиме, удаване, ймовірність Δ ~ de fonction видимість виконання службових функцій
- apparent**, *adj* видимий; такий, що не відповідає дійсності
- apparenté**, *m* свояк
- apparemment**, *m* приєднання (*кандидата на виборах*) до іншої парламентської групи без формального входження до неї Δ ~ des listes поєднання списків (*кандидатів*)
- apparition du litige**, *f* виникнення спору
- apparoir**, *vi* випливати Δ faire ~ son bon droit заявляти про своє право; il appert de cet acte... з документа випливає, що...

appartenance, *f* приналежність (*напр.*, до організації); членство (*в організації*) Δ ~ à une association de malfaiteurs приналежність до злочинного співтовариства; ~ au régime право на отримання допомоги по безробіттю в порядку страхування; ~ territoriale приналежність території

appartenir (à), *vi* 1) належати; 2) лежати на чимусь обов'язку, покладатися на ...; 3) відноситися до..., належати до... Δ ainsi qu'il appartiendra відповідно до обставин даної справи; à qui il appartiendra уповноважений особи

appel, *m* 1) виклик; 2) заклик; 3) перекличка; 4) оскарження; 5) апеляційна скарга; апеляція Δ faire ~ à... звертатися за допомогою, просити сприяння; faire l'~ перевіряти явку (*в суді*); à charge d'~ з правом оскарження; sans ~ не підлягає оскарженню (*про судову постанову*); faire ~ de/former ~ оскаржувати в апеляційному порядку, подавати апеляційну скаргу; frapper d'~ скасовувати судову постанову в апеляційному порядку; interjeter ~ оскаржувати в апеляційному порядку, подавати апеляційну скаргу; porter l'~ devant... подавати апеляційну скаргу до...; recourir en ~/se pourvoir en ~ оскаржувати в апеляційному порядку, подавати апеляційну скаргу; statuer en ~ розглядати в апеляційному порядку; par voie d'~ в апеляційному порядку; ~ à la barre виклик до зали судового засідання; ~ a maxima протест прокурора, спрямований на зниження призначеного судом покарання; ~ a minima протест прокурора, спрямований на підвищення призначеного судом покарання; ~ abusif завідомо необґрунтована апеляція; ~ au secours заклик про допомогу; ~ au service militaire légal призов на дійсну військову службу; ~ d'offres заклик до подання пропозицій (*спосіб вибору контрагента за договором поставки чи підряду*); пропозиція про представлення заявок (*на торгах*); ~ de fonds пропозиція акціонеру внести решту неоплаченої частину вартості придбаних ним акцій; ~ de l'affaire оголошення справи, що підлягає розгляду (*у судовому засіданні*); ~ de versement грошова заявка; ~ des causes обговорення (*головою суду та адвокатами*) стану справ з метою визначення їх подальшого руху (*у цивільному процесі*); ~ des héritiers виклик спадкоємців; ~ des témoins виклик свідків; ~ différé відстрочка призову на військову службу; ~ dilatoire апеляція, подана заради затягування процесу; ~ du raquet протест прокурора; ~ en cause залучення до участі у справі; ~ en garantie залучення до участі у справі пору-

чителя; вимога до поручителя; залучення до субсидіарної відповідальності; ~ incident зустрічна апеляційна скарга (*подана у зв'язку з оскарженням судової постанови іншою стороною*); ~ partiel апеляційна скарга, що відноситься до окремих положень судової постанови; ~ principal основна (*первісна*) апеляція; ~ provoqué par l'~ principal апеляційна скарга, подана позивачем, що не мав змоги подати зустрічну апеляційну скаргу (*в процесі більш ніж з двома сторонами*); ~ public à l'épargne звернення до публічної підписки (*на акції*); ~ sous les drapeaux призов на військову службу; ~ suspensif апеляційна скарга, що зупиняє виконання судової постанови

appel-nullité, *m* апеляційна скарга, об'єктом якої є не зміна судової постанови судом вищої інстанції, а визнання її недійсною

appelable, *adj* такий, що може бути оскарженим; такий, що підлягає оскарженню в апеляційному порядку

appelant, *m* скаржник (*особа, що оскаржує певне рішення*); апелянт

appelé, *m* 1) призовник; 2) особа, проти інтересів якої спрямована апеляційна скарга

appeler, *vt, vi* 1) закликати; 2) викликати; 3) оскаржувати в апеляційному порядку

appellation, *f* 1) назва, найменування; 2) апеляційна скарга, апеляція Δ ~ d'origine найменування місця походження (*товару*); ~ d'origine contrôlée зареєстроване найменування місця походження; ~ d'origine protégée захищене найменування місця походження (*товару*); ~ d'origine trompeuse спотворене найменування місця походження (*товару*)

appendice, *m* додаток до додатка

applicabilité, *f* застосовність, можливість використання (*винаходу*) Δ ~ directe пряма застосовність; ~ du droit international застосування (*застосовність*) норм міжнародного права (*у внутрішньодержавній правовій системі*)

application, *f* застосування; проведення в життя; практична реалізація Δ en ~ de l'article... в силу статті...; d'~ générale загальноприйнятний; entrer en ~ вступати в силу; sauf en ~ de l'article... за винятком випадків, передбачених статтею...; ~ d'office обов'язкове застосування; застосування за ініціативою суду; ~ d'un traité застосування міжнародного договору; reprendre l'~ d'un traité відновлювати дію міжнародного договору; suspendre l'~ d'un traité призупиняти дію міжнародного договору; ~ d'une législation étrangère застосування іноземного зако-

нодавства; ~ de la loi застосування закону; tomber sous l'~ de la loi підпадати під дію закону; ~ de la loi dans l'espace/dans l'étendue застосування (*дія*) закону в просторі; ~ de la loi dans le temps застосування закону в часі; ~ de la peine застосування покарання; ~ de la sanction застосування санкції; накладення стягнення; ~ des traités à titre provisoire тимчасове застосування міжнародних договорів; ~ du droit en justice захист (*свого*) права в суді; ~ fautive de la loi неправильне застосування закону; ~ industrielle промислове застосування; промислове використання; ~ inexorable обов'язкове застосування; ~ littérale de la loi застосування закону в суворій відповідності з його текстом (*з його буквою*); ~ nouvelle de moyens connus застосування за новим призначенням відомих раніше пристроїв, способів або речовин; ~ par analogie застосування (*закону*) за аналогією; ~ provisoire тимчасове застосування (*міжнародного договору державою-наступником*); ~ spontanée de droit використання права; ~ territoriale дія в просторі

appoint, *m* додаткова сума; додатковий внесок; надходження; приріст

appointements, *m pl* заробітна плата службовця (*у приватному секторі*)

appointer, *vt* виплачувати заробітну плату

apport, *m* 1) внесок (*в суспільство, у спільне майно подружжя, в діяльність*); 2) подання (*напр., документів*) Δ à concurrence de leurs ~s в межах їх внесків; consentir un ~ приймати внесок; libérer les ~s оплачувати вартість внеску в товариство; ordonner l'~ des pièces витребувати справу; ~ à titre onéreux внесок, який відшкодовується; ~ de droits immobiliers внесок у вигляді передачі (*товариству*) прав на нерухомість; ~ des pièces à conviction подання речових доказів; ~ en argent грошовий внесок, внесок у грошовій формі; ~ en espèces грошовий внесок; ~ en industrie внесок (*у товариство*) у вигляді надання послуг, виконання робіт, спеціальних знань; ~ en jouissance внесок у вигляді передачі (*товариству*) майна на орендних засадах; ~ en nature внесок (*у товариство*) у вигляді рухомого або нерухомого майна, внесок у натуральній формі; ~ en propriété внесок у вигляді передачі (*товариству*) однієї з правомочностей власника; ~ en numéraire грошовий внесок, внесок у грошовій формі; ~ en propriété внесок (*у товариство*) у вигляді передачі права власності на майно; ~(s) en société частка в майні товариства; ~ financier внесок капітальної суми; ~ mixte змішаний внесок; ~ partiel

d'actif внесок частини капіталу (*одним товариством в інше*); ~ pur et simple звичайний внесок; ~ social/en société внесок у майно товариства; частка у майні товариства

apporteur, *m* 1) особа, яка зробила внесок; вкладник; 2) учасник товариства; акціонер Δ ~ de travail роботодавець

apposer, *vt* прикладати, докладати

apposition, *f* накладення, прикладення Δ ~ d'un paragraphe парафування (*міжнародного договору*); ~ d'une marque застосування товарного знаку, маркування товарним знаком; ~ des scellés опечатування (майна); ~ frauduleuse/illicite d'une marque/de la marque d'autrui незаконне користування чужим товарним знаком

appréciation, *f* 1) оцінка; 2) судження Δ ~ de la brevetabilité оцінка патентоспроможності; ~ de légalité оцінка законності; ~ des preuves оцінка доказів; ~ discrétionnaire вільна оцінка; ~ en toute liberté вільна оцінка; ~ souveraine des preuves вільна оцінка доказів

apprécier, *vt* оцінювати; визначати вартість Δ ~ à la juste оцінювати за дійсною вартістю

apprehender, *vt* 1) присвоювати (*фізично*); 2) захоплювати, затримувати (*злочинця*)

appréhension, *f* 1) привласнення, заволодіння; 2) захоплення, затримання (*злочинця, товари*)

apprentissage, *m* виробниче учнівство Δ ~ sous contrat учнівство на договірних засадах

approbation, *f* схвалення, апробація; затвердження Δ soumis à l'~ такий, що підлягає затвердженню; ~ d'un budget затвердження бюджету; ~ de demande апробація заявки (*у винахідницькому праві*); ~ des comptes затвердження звітності; ~ gouvernementale затвердження уряду; ~ législative законодавче затвердження; ~ parlementaire схвалення парламентом, парламентська санкція; ~ préalable попереднє схвалення

approche, *f* підхід, ставлення до справи Δ ~ globale критерій резидентства (*при визначенні національної податкової юрисдикції*); ~ juridique правовий підхід; ~ territoriale критерій територіальності (*при визначенні національної податкової юрисдикції*)

appropriable, *adj* той, який може бути присвоєним

appropriation, *f* 1) привласнення, звернення у свою власність; 2) пристосування Δ ~ d'objet trouvé привласнення знайденого майна; ~ d'une invention par l'entreprise використання винаходу підприємством; ~ d'une marque отримання права на товарний знак; ~ de biens привласнення майна; ~ des

moyens techniques застосування відомих технічних засобів; ~ frauduleuse/indue незаконне (*неправомірне*) присвоєння; ~ privée придбання приватними особами

approprié, *adj* 1) відповідний; належний; 2) присвоєний; 3) доцільний

approuvé, *pp* схвальний надпис; «згоден», «схвалено»

approuver, *vt* схвалювати

approvisionnement, *m* постачання

appui, *m* обґрунтування, підтвердження Δ à l'~ на підтвердження; à l'~ de la demande в обґрунтування позову (*клопотання*); à l'~ du versement на підтвердження сплати

appuyer, *vt* підтримувати (*напр., пропозицію*)

après que, *prép* після того, як...; коли

a priori, *lat* априорі, заздалегідь, на перший погляд

apte, *adj* здатний до...; придатний до... Δ ~ au travail працездатний

aptitude, *f* 1) здатність; 2) придатність Δ ~ au service придатність до служби; ~ au service militaire придатність до військової служби; ~ aux fonctions придатність до виконання службових функцій; ~ physique фізичні здібності; ~ professionnelle професійна придатність; ~s fonctionnelles *pl* допустимість (*бути призначеним або обраним*) з точки зору фактично здійснюваних функцій; ~s intellectuelles *pl* інтелектуальні (*розумові*) здібності; ~s morales *pl* моральні якості; ~s personnelles *pl* особисті якості

apurement, *m* остаточна вивірка (*рахунків*) Δ ~ d'une dette повний розрахунок за борговим зобов'язанням (*по заборгованості*); ~ de l'acquit виконання зобов'язань, зазначених у розписці; ~ des comptes очистка рахунків; погашення заборгованості; ~ des créances réciproques ліквідація взаємних вимог; ~ des opérations припинення операцій, виконання зобов'язань, пов'язаних з операціями; ~ du passif ліквідація заборгованості по рахунку; ~ du régime припинення дії режиму

aquilien, *adj* злочинний

arbitrabilité, *f* арбітражне вирішення (*спорів*); підвідомчість (*спорів*) арбітражу

arbitrable, *adj* той, який може бути представленим на арбітраж; який підлягає арбітражу

arbitrage, *m* арбітраж; третейський суд Δ soumettre à l'~ передавати до арбітражу; ~ en matière de commerce extérieur арбітраж щодо спорів з зовнішньоторговельних операцій, зовнішньоторговельний арбітраж; ~ ad hoc арбітраж ad hoc, арбітражний розгляд окремого спору; ~ administratif арбітраж з адміністративних справ; ~ budgétaire

розгляд спорів, пов'язаних з бюджетом; ~ commercial торговельний арбітраж; ~ commercial international арбітраж зі спорів з зовнішньоторговельних операцій, зовнішньоторговельний арбітраж; ~ conventionnel договірний арбітраж; ~ de change валютний арбітраж; ~ entre/sur devises валютний арбітраж; ~ entre échéances тимчасової валютний арбітраж; ~ entre filiales просторовий валютний арбітраж; ~ entre marchés просторовий валютний арбітраж; ~ facultatif добровільний арбітраж; ~ forcé обов'язковий (*примусовий*) арбітраж; ~ international міжнародний арбітраж; ~ international mixte змішаний міжнародний арбітраж; ~ isolé окремих (*ізолюваний*) випадок арбітражного розгляду; ~ maritime морський арбітраж; ~ ministériel відомчий арбітраж; ~ obligatoire обов'язковий (*примусовий*) арбітраж; ~ occasionnel одиничне арбітражне провадження (*за згодою сторін у зв'язку з конкретною суперечкою*); ~ par commission mixte колегіальний арбітражний суд; ~ par juge unique одноосібний арбітражний суд; ~ privé добровільний (*приватний*) арбітраж

arbitragiste, *m* 1) арбітражист (*учасник арбітражної операції*); 2) третейський суддя на біржі

arbitraire 1. *adj*, самоправний; беззаконний; свавільний 2. *m*, свавілля Δ ~ administratif свавілля виконавчих (*адміністративних*) органів, адміністративне свавілля

arbitral, *adj* арбітражний, третейський, посередницький

arbitralement, *adv* за участю арбітра; шляхом посередництва

arbitre, *m* арбітр; третейський суддя Δ ~ défaillant відсутній арбітр; ~ national національний арбітр; ~ président арбітр-голова (*при колегіальному арбітражі*); ~ rapporteur консультант при комерційному трибуналі; ~ unique одноосібний арбітр, соло-арбітр

arbitrer, *vt* розглядати в порядку арбітражу; вирішувати спори третейським судом

arc, *m* дуговий візерунок (*напільярних ліній*) Δ ~ en tente шатровий дуговий візерунок; ~ simple типовий дуговий візерунок

archéologie préventive, *f* превентивна археологія

archives, *fpl* архіви Δ ~ diplomatiques архіви дипломатичних представництв

argément, *m* визнання членами товариства передачі частки або акцій, вчиненої одним з них

argent, *m* гроші Δ changer de l'~ розмінювати гроші; ~ à terme строковий капітал; ~ comptant готівкові гроші; payer ~ comptant

arguendo

платити готівкою; ~ en circulation гроші, що знаходяться в обігу; ~ liquide готівкові гроші; ~ monnaie металеві гроші; ~ oisif невикористовувані гроші; ~ sec готівкові гроші

arguendo, *lat* в ході аргументації, у порядку попутного зауваження ілюстративного характеру (*у виступі судді*)

arguer, *vt* 1) робити висновок; 2) посилатися на щось; 3) оскаржувати

argument, *m* аргумент, довід Δ faire droit aux ~ s погоджуватися з доводами; ~ de droit juridique юридичний (*правовий*) аргумент

argumentation, *f* аргументаційна частина (*в дипломатичному документі*)

argumenter, *vt* наводити аргументи (*докази*), обґрунтовувати, аргументувати

argutie, *f* хитросплетіння; крутість; причіпка; словесна хитрість

aristocratie, *f* аристократія

armateur, *m* судновласник, арматор; власник повітряного судна Δ du remorqueur власник буксируючого судна, буксирівщик; ~ fluvial власник судна внутрішнього річкового плавання

arme, *f* зброя ~ à canon intérieurement lisse гладкоствольна зброя; ~ à canon rayé нарізна зброя; ~ à chargement automatique самозарядна зброя; ~ à feu вогнепальна зброя; ~ à feu courte короткоствольна зброя; ~ à feu de chasse мисливська вогнепальна зброя; ~ à feu de guerre бойова вогнепальна зброя; ~ à feu longue довгоствольна зброя; ~ à répétition багатозарядна зброя; ~ à tir automatique самострільна зброя; ~ à un coup однозарядна зброя; ~ arte au tir зброя, придатна для стрільби; ~ automatique автоматична зброя; самострільна зброя; ~ blanche холодна зброя; ~ criminelle знаряддя злочину; ~ d'estoc колюча зброя; ~ de taille рубляча зброя; ~ non automatique неавтоматична зброя; ~ perforante колюча зброя; ~ rayée нарізна зброя; ~ réellement automatique самострільна зброя; ~ semi-automatique самозарядна зброя; ~s à sous-munitions *pl* касетні боєприпаси; ~s de destruction massive *pl* зброя масового знищення, ураження

armement, *m* 1) оснащення судна; 2) експлуатація судна Δ du navire озброєння судна, приведення судна в морехідний стан; ~ maritime експлуатація морських суден

armes, *f pl* герб

armistice, *m* перемир'я Δ ~ général загальне перемир'я; ~ local місцеве перемир'я; ~ séparé окреме перемир'я

armoires, *f pl* герб

arpentage, *m* вимірювання величини площі земельних ділянок; межування

arpenteur, *m* землемір

arraisonnement d'un navire, *m* опитування військовим кораблем торгового судна у відкритому морі; перевірка документації судна; затримання судна

arrangement, *m* 1) дозвіл, врегулювання (*спору, розбіжностей*); 2) угода, домовленість; робоча домовленість Δ ~ (à l') amiable вирішення суперечки без звернення до суду; ~ additionnel додаткова угода; ~ administratif адміністративна угода; ~ budgétaire бюджетна угода; ~ commercial торговельна угода; ~ complémentaire додаткова угода; ~ contractuel договір; ~ correspondant кореспондентська угода (*між банками*); ~ d'un différend врегулювання спору; ~ de bloc комплексна угода; ~ de clearing клірингова угода; ~ de compensation компенсаційна угода; ~ de confirmation угода про резервні кредити (*надаються Міжнародним валютним фондом*); ~ de frontière прикордонний договір; ~ de gré à gré вирішення суперечки без звернення до суду; ~ de pool пульна угода; ~ financier угода з фінансових питань; ~ fiscal угода з питань оподаткування; ~ frontalier прикордонний договір; ~ intergouvernemental міжурядова угода; ~ international міжнародна угода; ~ monétaire валютна угода; ~ officieux неофіційна домовленість; ~ particulier особлива угода; угода з окремих питань; ~ régional регіональна угода; ~ spécial особлива угода; угода з окремих питань; ~ stand-by угода про резервні кошти; ~ tarifaire угода про тарифи; ~ territorial врегулювання територіальних питань (*у міжнародному праві*); ~ transitoire тимчасова угода; ~s internationaux *pl* міжнародні правила

arranger, *vt* залагоджувати (*суперечку, розбіжності*)

ARRCO (Association pour les régimes de retraites complémentaires des salariés), *f* Асоціація режимів додаткових пенсій для співробітників різних професій

arrérages, *m pl* платежі по пенсії; платежі по ренті Δ servir des ~ здійснювати рентні платежі; ~ de pension пенсійні платежі; ~ de rente рентні платежі

arrestation, *f* арешт, взяття під варту; затримання Δ se soustraire à l'~ ховатися від арешту; soustraire (un criminel) à l'~ приховувати (*злочинця*) від арешту; ~ abusive завідомо незаконний арешт; ~ arbitraire завідомо незаконний арешт; ~ disciplinaire дисциплінарний арешт; ~ fiscale попередній арешт

особи, яка вчинила податкове правопорушення; ~ *illégal* незаконний арешт; ~ *préventive* превентивний арешт

arrêt, *m* 1) призупинення; припинення; 2) рішення; 3) судова постанова; 4) вирок (*суду присяжних*) Δ *prononcer/rendre un* ~ вносити судову чи іншу постанову; ~ *avant dire droit* окрема ухвала; ~ *confirmatif/de confirmation* ухвала (*апеляційного суду*), що залишає оскаржувану судову постанову без зміни; ~ *d'absolution* обвинувальний вирок (*суду присяжних*) зі звільненням засудженого від покарання; ~ *d'acquittement* виправдувальний вирок (*суду присяжних*); ~ *d'annulation* ухвала про скасування оскаржуваного вироку; ~ *d'irrecevabilité* ухвала про неприйняття до розгляду (*справи, скарги*); ~ *de cassation* касаційна ухвала про скасування оскаржуваної судової постанови; ~ *de condamnation* обвинувальний вирок (*суду присяжних*); ~ *de la Cour internationale de justice* рішення Міжнародного Суду; ~ *de la procédure* призупинення провадження у справі; ~ *de ligne* закінчення (*напілярної*) лінії; ~ *de maladie* перерва в роботі внаслідок захворювання; ~ *de mise en accusation* постанова про віддання під суд присяжних; ~ *de mort* вирок, який визначає як покарання смертну кару; ~ *de plus ample informé* постанова про додаткове розслідування; ~ *de prince* заборона іноземним судам залишати води даної держави; ~ *de principe* керівна постанова (*касаційного суду*); ~ *de réforme* ухвала (*апеляційного суду*) про зміну оскаржуваного вироку; ~ *de réhabilitation* ухвала про зняття судимості; ~ *de rejet* рішення про відмову або про відхилення; ухвала (*суду другої інстанції*) про відхилення скарги; ~ *de renvoi* 1) ухвала про віддання під суд; 2) ухвала про направлення справи на новий судовий розгляд; ~ *des poursuites juridiques* припинення індивідуального кримінального переслідування; ~ *de travail* тимчасова перерва в роботі; ~ *du navire* затримання судна в порту без його вилучення у судновласника і фрахтувальника; ~ *infirmatif* ухвала (*апеляційного суду*), яка скасовує або змінює оскаржувану судову постанову; ~ *involontaire dans l'exécution* припинення (*злочину*) з причин, не залежних від волі винного; ~ *momentané* de la *procédure* призупинення судового розгляду (*у цивільному процесі*); ~ *rendu en cassation* касаційна ухвала

arrêté, *m* 1) постанова або наказ (*органу виконавчої влади*); 2) судова постанова (*приймається адміністративними судами*) Δ ~ à... станом на... (*про розрахунок*); ~

conjoint спільна постанова; ~ *d'agrément* угода між працівниками та підприємцями про встановлення певних видів соціального забезпечення; ~ *d'application* постанова про порядок застосування нормативного акту; ~ *d'assurance* письмовий договір страхування; ~ *d'expulsion* постанова про видворення; постанова про виселення; ~ *d'extension* постанова (*міністра праці*) про поширення колективного трудового договору; ~ *d'interdiction de séjour* постанова (*міністра внутрішніх справ*) про висилку; ~ *de cessibilité* постанова (*префекта*) про експропріацію (*із зазначенням конкретно майна*); ~ *de compte* укладення рахунку; ~ *de conflit* постанова ради префектури з питання про підсудність цивільної справи; ~ *de débet* постанова адміністративного органу про стягнення заборгованості; ~ *de délivrance* рішення або протокол про видачу патенту; ~ *de dissolution* постанова про ліквідацію (*організації*); ~ *de nomination* наказ про призначення (*на посаду*); ~ *de police* поліцейська постанова; ~ *de police municipale* муніципальна поліцейська постанова; ~ *de réquisition* постанова про вилучення майна або обов'язкове надання послуг; ~ *gouvernemental* постанова (*розпорядження*) уряду; ~ *individuel* індивідуальна (*персонально-визначена*) постанова адміністративного органу; ~ *interministériel* міжвідомчий наказ; ~ *ministériel* наказ, виданий міністром; ~ *municipal* постанова муніципалітету; ~ *particulier* індивідуальний акт управління, адміністративний акт, розпорядчий акт; ~ *préfectoral* постанова, видана префектом або радою префектури; ~ *réglementaire* нормативна (*регламентарна*) постанова

arrêté-loi, *m* декрет-закон

arrêter, *vt* 1) вирішувати, ухвалювати; 2) затримувати; заарештовувати

arrêstiste, *m* юрист, який коментує судову практику

arrêts, *m pl* арешт (*дисциплінарна міра стягнення*) Δ *garder les* ~ перебувати під арештом; *mettre aux* ~ піддавати арешту; ~ *à domicile* домашній арешт; ~ *de rigueur* суворий арешт; ~ *simples* простий арешт

arrhes, *f pl* завдаток Δ *donner/verser des* ~ видавати (*давати*) завдаток; *verser des* ~ à *titre pénitentiel* вносити завдаток з правом його отримання назад; *verser des* ~ à *titre provisionnel* вносити грошову суму в якості авансу; *verser des* ~ à *titre punitif* вносити завдаток в якості способу забезпечення виконання зобов'язання

arriération mentale

arriération mentale, *f* розумова відсталість

arriéré, *m* 1) заборгованість; недоотримана сума; 2) розумово відстала людина Δ ~ d'impôt недоїмка по податках; ~ de livraison недопоставка; ~ de salaire недоотримана заробітна плата; ~s (de paiement) *pl* несплачені суми, заборгованість; ~s d'impôts *pl* неплатежі до бюджету; ~s de salaires *pl* заборгованість по зарплаті

arrière-caution, *f* поручительство за поручителя

arrimage, *m* розподіл вантажів на судні, стивідорні роботи

arrimeur, *m* стивідор

arrimeur-juré, *m* стивідор-експерт

arrivage de marchandises, *m* надходження товарів

arrivée, *f* 1) прибуття; 2) настання Δ ~ au pouvoir прихід до влади; ~ d'un certain âge досягнення певного віку; ~ de la condition настання умови; ~ de marchandises надходження товарів; ~ du terme настання строку

arrondissement, *m* 1) округ; 2) міський район Δ ~ consulaire консульський округ; ~ des nombres округлення чисел; ~ électoral виборчий округ; ~ judiciaire судовий округ, ділянка суду

arsenal, *m* 1) арсенал, військовий порт; 2) спорядження; 3) сукупність засобів Δ ~ clandestin підпільний склад зброї; ~ de la marine адміралтейство; ~ des lois сукупність законів; ~ douanier засіб митного захисту

article, *m* 1) розділ; стаття; пункт (закону, договору); 2) виріб; товар Δ *rag* ~ постатейно; *se prévaloir d'un* ~ посилається на статтю (закону); *relever/tomber sous le coup de l'*~ підпадати під дію статті або пункту (закону, договору); *en vertu de l'*~ на підставі статті або пункту (закону, договору); ~ additionnel додаткова стаття; ~ brevetable патентоспроможний виріб; ~ breveté запатентований виріб; ~ contrefait контрафактний виріб; ~ d'exportation предмет експорту, експортований товар; ~ d'importation предмет імпорту, імпортований товар; ~ de contrebande предмет контрабанди; ~ de crédit прибуткова стаття; ~ de dépense видаткова стаття; ~ de la loi стаття закону; ~ de marque/marqué виріб, маркований товарним знаком; фірмовий виріб (з гарантією якості); ~ de procédure стаття процедурного характеру; ~ du compte позиція (стаття) рахунку; ~ exclusif фірмовий виріб; ~ final заключна стаття

articles, *m pl* товари Δ ~ manufacturés промислові товари; ~ représentés перелік товарів, купівля або продаж яких покладається на

комерційного представника; ~ semi-finis напівфабрикати

articulation, *f* поєднання, взаємозв'язок Δ ~ de faits письмове перерахування якихось фактів в ході судового процесу; ~ du budget структура бюджету

artisan, *m* ремісник, творець

ascendance, *f* родичі за висхідною лінією

ascendant, *m* родич за висхідною лінією Δ ~ en ligne directe родич за прямою висхідною лінією

asile, *m* притулок Δ *accorder l'*~ надавати притулок; *bénéficier de l'*~ користуватися притулком; *chercher* ~ шукати притулок; *donner/octroyer l'*~ надавати притулок; ~ diplomatique дипломатичний притулок; ~ externe зовнішній притулок; ~ interne територіальний притулок; ~ neutre притулок, що надається нейтральною державою; ~ politique політичний притулок

asilé, *m* особа, яка отримала притулок

a simili, *lat* від подібного

assassin, *m* вбивця, здійснивши навмисне вбивство Δ ~ à gages найманий вбивця

assassinat, *m* навмисне вбивство

assassiner, *vt* здійснювати навмисне вбивство

assaut, *m* напад, посягання

ASSEDIC (Association pour l'emploi dans l'industrie et le commerce), *f* Асоціація з зайнятості в промисловості і торгівлі

assemblée, *f* 1) збори; асамблея; 2) представницький орган Δ *proposer une* ~ відкладати (переносити) засідання; продовжувати строк повноважень депутатів; ~ annuelle щорічні збори; ~ constituante 1) конституційна асамблея (скликана для прийняття конституції); 2) установчі збори; ~ constitutive установчі збори; ~ consultative консультативна (дорадча) асамблея; ~ d'actionnaires збори акціонерів; ~ d'électeurs/électorale збори виборців; передвиборні збори; ~ d'obligataires збори облігаціонерів; ~ de la Santé Всесвітня асамблея охорони здоров'я; ~ délibérante законодавчі збори; ~ des associés загальні збори учасників; ~ des chambres de la Cour d'appel пленум апеляційного суду; ~ des français de l'étranger Асамблея французьких громадян за кордоном; ~ du contentieux Асамблея з судових спорів; ~ du peuple/populaire народні збори; ~ élue збори обраних представників; ~ européenne Європейський парламент; ~ extraordinaire позачергові збори, надзвичайна асамблея; ~ générale 1) загальні збори (акціонерів, членів товариства); 2) генеральна асамблея; ~ générale constitutive загальні установчі збо-

ри; ~ générale d'obligataires загальні збори облігаціонерів; ~ générale des Nations Unies Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй; ~ générale extraordinaire загальні надзвичайні збори; ~ générale ordinaire загальні чергові збори; ~ générale spéciale спеціальні загальні збори; ~ judiciaire пленум суду; ~ législative законодавчі збори; ~ locale представницький орган місцевого самоврядування; ~ Nationale Національна Асамблея (одна з палат парламенту Франції); ~ nationale Національні збори; ~ ordinaire чергові збори; чергова сесія палати парламенту; ~ parlementaire палата Парламенту; ~ parlementaire européenne Європейський парламент, Європейська парламентська асамблея; ~ plénière пленарне засідання; пленум; ~ plénière de la Cour de cassation пленум Касаційного суду; ~ publique відкрите засідання; ~ représentative представницьке зібрання, збори представників

assentiment, *m* 1) згода, прийняття, схвалення; 2) визнання (у міжнародному праві)

assermentation, *f* прийняття присяги; приведення до присяги

assermenté, *adj* котрий дав присягу

assermenter, *vt* приводити до присяги; скріплювати присягою

assertion calomnieuse, *f* наклепницькі вигадки

assesseur, *m* член суду; асесор Δ ~ supplémentaire додатковий асесор; ~ titulaire штатний асесор

assiduité, *f* безперервний стаж роботи

assiette, *f* база, базова ставка Δ ~ de l'amende основа для визначення суми штрафу; ~ de l'emprunt розміщення позики; ~ de l'hypothèque предмет іпотеки (застави); ~ de l'impôt/de la taxe сума, оподатковувана податком; вартість об'єкта обкладення; ~ des cotisations вихідна сума для розрахунку внесків

assignation, *f* 1) виклик до суду (в якості свідка або відповідача); 2) судова повістка Δ délivrer une ~ викликати в суд; ~ à comparaître виклик в суд; ~ à jour fixe виклик в суд на певний день; ~ à résidence 1) обмеження місця проживання та свободи пересування іноземця; 2) адміністративне заслання; ~ à résidence avec surveillance électronique домашній арешт з електронним моніторингом; ~ d'heure à heure виклик в суд із зазначенням часу явки; ~ d'huissier виклик до суду; ~ de résidence заслання; ~ en justice виклик до суду

assigné, *m* особа, викликана до суду (у цивільно-му процесі); відповідач

assigner, *vt* викликати до суду (в якості свідка або відповідача)

assimilation de l'étranger au national, *f* застосування національного режиму до іноземців

assise géographique de l'activité, *f* район діяльності

assises, *f pl* 1) засідання (сесія) суду присяжних; 2) місце засідань суду присяжних Δ tenir des ~ проводити сесії суду присяжних

assistance, *f* допомога, сприяння Δ ~ aux prisonniers надання допомоги ув'язненим; ~ bilatérale взаємна допомога; допомога на двосторонній основі; ~ commerciale комерційне сприяння у міжнародних справах; ~ d'un conseil участь у справі (допомога) адвоката; ~ d'un défenseur участь у справі (допомога) захисника; ~ des parties en justice виступ (судового представника) в судових дебатах; ~ des plaideurs надання допомоги сторонам, представництво сторін (в судовому процесі); ~ du salarié сприяння працівникові в його переговорах з підприємцем з приводу передбачуваного звільнення; ~ éducative заходи щодо захисту неблагополучних дітей; ~ en mer надання допомоги на морі; рятування на морі; ~ financière фінансова допомога; ~ hostile надання допомоги воюючій державі; ~ intellectuelle інтелектуальна допомога; ~ judiciaire звільнення від сплати судових витрат, безоплатний розгляд справи (у цивільному процесі); octroyer l'~ judiciaire звільнити від сплати судових витрат; ~ juridique правова допомога; ~ législative допомога з питань законодавства; ~ maritime надання допомоги на морі; рятування на морі; ~ matérielle матеріальна допомога; ~ médicale à la procréation допоміжна репродуктивна технологія; ~ militaire військова допомога; ~ mutuelle взаємна допомога, взаємна виручка; ~ policière взаємна допомога поліцейських органів (різних країн); ~ post-pénale/post-pénitentiaire допомога особам, звільненим з місць позбавлення волі; ~ publique державне піклування; органи державного піклування; ~ sociale соціальна допомога

assistant, *m* помічник Δ ~ de justice помічник судді

assistante maternelle, *f* годувальниця

assisté, *m* 1) особа, яка отримала допомогу; особа, яка отримує соціальну допомогу; 2) особа, звільнена від сплати судових витрат

assister, *vt* 1) допомагати, сприяти; 2) бути присутнім; 3) надавати юридичну допомогу

association, *f* 1) асоціація; 2) союз (юридична особа, що не переслідує мети одержання прибутку); 3) об'єднання Δ ~ à but idéal/sans

but lucratif об'єднання, що не переслідує мети одержання прибутку; ~ commerciale торговельна асоціація; торговельне товариство; ~ d'avocats союз адвокатів; ~ d'États асоціація (об'єднання) держав; ~ d'États à but étatique асоціація держав, що переслідують власне державні цілі (унії, федерації); ~ d'utilité publique союз, який переслідує загальнокорисні цілі; ~ de bienfaisance благодійна асоціація; ~ de consommateurs асоціація (об'єднання) споживачів; ~ de défense des investisseurs асоціація з захисту прав інвесторів; ~ de fait фактичний союз; ~ de malfaiteurs злочинне співтовариство; ~ de personnes об'єднання осіб; ~ déclarée об'єднання, утворене шляхом подання заяви; союз, що виникає в нормативно-явочному порядку (*є юридичною особою*); ~ déclarée en préfecture союз, зареєстрований в префектурі; ~ des consommateurs об'єднання споживачів, споживча кооперація; ~ du droit international асоціація міжнародного права; ~ en participation негласне товариство (*не є юридичною особою*), засноване на спільній діяльності учасників; ~ européenne de libre échange Європейська асоціація вільної торгівлі; ~ familiale об'єднання сімей; ~ foncière agricole асоціація сільськогосподарських земель; ~ foncière pastorale асоціація пастуших земель; ~ intermédiaire посередницька асоціація; ~ internationale міжнародна асоціація (*приватно-правове об'єднання, що не переслідує мети одержання прибутку*); ~ internationale de développement Міжнародна асоціація розвитку; ~ internationale des sciences juridiques Міжнародна асоціація юридичних наук; ~ internationale pour la protection des droits de la propriété industrielle Міжнародна асоціація з охорони промислової власності; ~ non déclarée об'єднання, утворене без подання заяви; союз, який виникає виключно в силу згоди його учасників; ~ non déclarée en préfecture союз, створений без подання заяви в префектуру (*не є юридичною особою*); ~ patronale об'єднання підприємців; ~ reconnue d'utilité publique союз, визнаний суспільно корисним, суспільно корисний союз; ~s de protection de l'environnement *pl* асоціації з охорони навколишнього середовища; ~ syndicale об'єднання землевласників

associé, *m* учасник (член) товариства Δ ~ actionnaire акціонер; ~ apporteur учасник товариства, який зробив внесок; ~ commanditaire/en commandite командитист, вкладник (*в командитному товаристві*); ~ commandité повний товариш (*в коман-*

дитному товаристві); ~ «de fait» учасник фактичного товариства; ~ en nom collectif учасник повного товариства; ~ gérant учасник товариства, уповноважений на ведення його справ; ~ non-gérant учасник товариства, який не уповноважений на ведення справ товариства; ~ unique єдиний учасник товариства, власник одноосібного товариства

assortiment, *m* асортимент

assortir (de), *vt* постачати, забезпечувати

assujetti, *m* особа, яка несе якийсь обов'язок (*напр., пайовик, платник податків*) Δ ~ à la sécurité sociale особа, що підлягає соціальному страхуванню

assujettir, *vt* покласти обов'язок на когось

assujettissement, *m* підпорядкування; залежність Δ ~ à l'impôt обов'язок сплати податку; залучення до оподаткування; ~ des employeurs au paiement d'une cotisation обов'язок наймачів сплачувати внески по соціальному страхуванню; ~ obligatoire aux assurances sociales обов'язкове соціальне страхування, обов'язковість соціального страхування

assumer, *vt* брати на себе (*відповідальність*); приймати на себе (*витрати*)

assurance, *f* 1) страхування; 2) запевнення (*у міжнародних відносинах*) Δ posséder une ~ бути застрахованим; souscrire l'~ укладати договір страхування; ~ à forfait/forfaitaire заздалегідь обумовлене страхування; ~ à options страхування життя з правом вибору форми виплати; ~ à prime liée страхування рейсу в обидва кінці за одним полісом; ~ à primes fixes страхування на умовах твердо встановлених страхових платежів; ~ à temps/à terme страхування на строк (*обчислюваний закінченням певного часу*); ~ à vie довічне страхування; ~ accident страхування на випадок відповідальності за шкоду, заподіяну страхувальником; ~ accidents du travail et maladies professionnelles des exploitants agricoles (ATEXA) страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань виробників сільськогосподарської продукції; ~ aérienne страхування при повітряних перевезеннях; ~ au premier feu/au premier risque страхування за системою першого ризику; ~ au voyage страхування на рейс; ~ automobile страхування автомашин; ~ aval страхування кредиту на випадок прострочення платежу; ~ avec délai de carence страхування з відстрочкою виплати страхового відшкодування; ~ capitalisation договір страхування капіталізації відсотків

(з суми позики); ~ chef d'entreprise страхування на випадок раптової смерті керівника; ~ chômage страхування на випадок безробіття; ~ collective колективне страхування; ~ combinée змішане страхування; ~ complémentaire santé додаткове страхування здоров'я; ~ conditionnelle страхування, при якому виплата страхової суми обумовлена настанням кількох подій в певній черговості; ~ contentieuse страхування судових витрат (додаткова гарантія на користь водіїв транспортних засобів та пішоходів); ~ contre la perte de capacité de travail страхування на випадок втрати працездатності; ~ contre l'incendie страхування на випадок пожежі; ~ contre les accidents страхування від нещасних випадків; ~ contre les collisions страхування на випадок дорожньо-транспортних пригод; ~ contre les risques de change страхування валютних ризиків; ~ contre les risques de transport транспортне страхування; ~ crédit страхування товарного кредиту; ~ crédit d'insolvabilité страхування кредиту на випадок неплатоспроможності позичальника; ~ d'association страхування, здійснюване професійною спільною на користь членів союзу; ~ d'épargne immobilière страхування з метою накопичення коштів для будівництва житлового будинку; ~ d'État державне страхування; ~ d'insolvabilité страхування на випадок неплатоспроможності боржника; ~ de choses майнове страхування (на випадок загибелі або пошкодження майна); ~ de dommages майнове страхування; ~ de garantie de construction страхування цивільної відповідальності (архітекторів і підрядників) за недоліки у виконанні будівельних робіт; ~ de la vétusté 1) спеціальний вид страхування від пожежі, що покриває різницю між відновлювальною та фактичною вартістю застрахованого майна; 2) страхування на випадок непридатності застрахованого майна від старості; ~ de marchandises страхування вантажів (товарів); ~ de natalité страхування на випадок народження дитини; ~ de natalité страхування на випадок вступу сина чи дочки в шлюб до певної дати; ~ de patrimoine страхування упущеної майнової вигоди; ~ de personnes особисте страхування; ~ de protection juridique страхування правового захисту; ~ de rente страхування пенсій; ~ de responsabilité automobile страхування відповідальності власників автомобілів; ~ (de) responsabilité civile страхування від цивільної відповідальності; ~ de retraite страхування пенсій; ~ de risques spéciaux страхування малоймовірних ризиків; ~ de

solvabilité страхування вимог, забезпечування судном, вантажем і фрахтом; ~ de survie страхування на дожиття; ~ défense страхування судових витрат на користь особи, яка обвинувачується у дорожньо-транспортній пригоді; ~ des abstinentes страхування на випадок смерті, за яким надається знижка зі страхових внесків особам, які зобов'язалися не вживати спиртних напоїв; ~ des cargaisons maritimes страхування вантажів при морському перевезенні; ~ des corps fluviaux страхування річкових суден; ~ des effets mobiliers страхування домашнього майна; ~ des fonds transférés страхування перевезених грошових сум; ~ des personnes transportées страхування пасажирів; ~ du profit espéré страхування очікуваного прибутку; ~ du risque de guerre страхування військових ризиків; ~ du risque locatif страхування ризику наймача; ~ du risque nucléaire страхування атомних ризиків; ~ décès/en cas de décès страхування на випадок смерті; ~ en cas de décès du soutien de famille страхування на випадок смерті годувальника; ~ en cas de vie страхування на дожиття; ~ épargne страхування на дожиття; ~ externe майнове страхування без зазначення місця знаходження застрахованих предметів; ~ facultative добровільне страхування; ~ fluviale страхування ризиків, пов'язаних з річковим транспортом; ~ franc d'avaries particulières absolument страхування без відповідальності за приватну аварію без винятків; ~ franc d'avaries particulières sauf страхування без відповідальності за приватну аварію крім прямо зазначених випадків; ~ garantie des salaires страхування гарантії заробітної плати; ~ illimitée страхування без вказівки страхової суми; ~ immobilière страхування будівель; ~ incendie страхування на випадок пожежі; ~ intégrale страхування в повній вартості застрахованого майна; ~ invalidité страхування на випадок інвалідності; ~ lecteur страхування, поєднане з підпискою на періодичні видання; ~ limitée страхування із зазначенням страхової суми; ~ maladie страхування на випадок захворювання; ~ maladie des exploitants agricoles (AMEXA) страхування на випадок захворювання виробників сільськогосподарської продукції; ~ maritime морське страхування; ~ maternité страхування медичних і фармацевтичних витрат, пов'язаних з пологами; ~ mauvais temps страхування збитків, заподіяних негодою; ~ mixte змішане страхування; ~ mortalité de bétail страхування тварин; ~ multiple страхування кількома страховиками одного і того

ж об'єкта проти одного і того ж ризику; ~ multirisque змішане страхування; ~ mutuelle страхування, здійснюване членами товариства взаємного страхування; ~ obligatoire обов'язкове страхування; ~ partielle страхування не в повній вартості застрахованого майна; ~ pour compte (de tiers) страхування на користь іншої особи; ~ privée приватне страхування; ~ prospection страхування підготовчих заходів щодо впровадження на іноземний ринок; ~ recours страхування судових витрат на користь потерпілого від дорожньо-транспортної пригоди; ~ (de) responsabilité civile страхування від цивільної відповідальності; ~ sociale соціальне страхування; ~ sur bonne activité страхування з відповідальністю тільки за повну загибель судна; ~ sur corps страхування суден; ~ sur facultés страхування вантажів, що знаходяться на борту (*при морському перевезенні*); ~ sur la pontée страхування палубного вантажу; ~ sur la vie страхування на дожиття (*на певний строк*); ~ sur les accidents du travail страхування від нещасних випадків на виробництві; ~ temporaire страхування на термін менше одного року; ~ terrestre страхування земельних ділянок; ~ tous risques страхування з відповідальністю за всі ризики; ~ transport транспортне страхування; ~ unique corps et marchandises страхування судна і вантажу за єдиним полісом; ~ valeur totale страхування в повну вартість застрахованого майна; ~ veuvage допомога вдовам (*вдівцям*); ~ vieillesse система пенсій по старості (*в рамках соціального забезпечення*); ~ vol страхування майна на випадок крадіжки; ~ volontaire добровільне страхування; adhérer/s'inscrire à l'~ volontaire укласти договір добровільного страхування; ~s de risques successifs *pl* страхування послідовних ризиків

assurance-caution, *f* порука страхового типу

assuré, *m* страхувальник; застрахований Δ ~ actif застрахований працівник; ~ obligatoire страхувальник (*застрахований*) за обов'язковим страхуванням; ~ partiel частково застрахована особа; ~ retraité застрахований пенсіонер; ~ social особа, застрахована в системі соціального страхування; ~ tiers застрахована третя особа, вигодонабувач зі страхування; ~ volontaire страхувальник (*застрахований*) за договором добровільного страхування

assurements de tirage, *m pl* забезпечення отримання кредитів (*від Міжнародного валютного фонду*)

assurer, *vt* страхувати Δ ~ de l'individu забезпечити явку особи

assureur, *m* страховик; страхова організація Δ être son propre ~ бути власним страховиком; ~ conseil радник зі страхових справ; ~ de contrebande страховик контрабандного ризику

astreindre, *vt* примушувати; змушувати; підпорядковувати

astreinte, *f* астрент (*постійно зростаюча пеня*) Δ sous ~ під страхом сплати астрента; ~ comminatoire астрент, сума якого може бути обмежена розміром збитку, заподіяного кредиту; ~ non comminatoire астрент, розмір якого не залежить від суми збитку

atelier protégé, *m* підприємство, призначене для трудового використання осіб з обмеженою працездатністю

atermoisement, *m* відстрочка платежу; угода про відстрочку платежів Δ accorder un ~ надавати відстрочку платежу

atermoyer, *vt* надавати відстрочку платежу

attache, *f* прикріплення, приєднання Δ ~ territoriale de l'activité sociale прив'язка (*локалізація*) юридичної особи

attaché, *m* аташе Δ ~ à caractère technique спеціальний аташе; ~ commercial торговий аташе; ~ culturel аташе у справах культури; ~ d'ambassade аташе (*молодший дипломатичний ранг*); ~ de l'air авіаційний аташе; ~ de presse аташе у справах друку, прес-аташе; ~ économique аташе з питань економіки; ~ financier аташе з фінансових питань; ~ militaire військовий аташе; ~ naval морський аташе

attaquable, *adj* уразливий

attaque, *f* напад; посягання Δ ~ à main armée збройний напад; ~ actuelle наявний напад; ~ contre l'honneur посягання на честь; злочин проти честі; ~ de la lettre початок руху при виконанні букви

attaqué, *adj* уражений, зачеплений, атакований

attaquer, *vt* 1) нападати; 2) оскаржувати Δ ~ en justice пред'являти позов

atteindre, *vt* 1) досягати; добиратися; доходити; доїжджати; 2) вражати, зачіпати

atteinte, *f* посягання Δ porter ~ зазіхати; porter ~ aux droits обмежувати права; porter ~ à l'honneur принижувати честь; porter l'~ à la nouveauté зганьбити новизну (*винаходу*); ~ à l'autorité de justice посягання на персонал судових органів; ~ à l'honneur замах на честь; ~ à l'intégrité corporelle/physique посягання на фізичну недоторканність; ~ à la défense nationale посягання на обороноздатність; ~ à la dignité humaine/des personnes посягання на людську гідність; ~ à la liberté du travail посягання на свободу праці; ~ à

la liberté individuelle посягання на особисту свободу; ~ à la paix publique посягання на громадський спокій; ~ à la personne посягання на особистість; ~ à la propriété privée посягання на приватну власність; ~ à la santé посягання на здоров'я; ~ à la vie посягання на життя; ~ à la vie privée посягання на недоторканність приватного життя; ~ au brevet спроба порушення патенту; ~ au droit d'auteur порушення авторських прав; ~ au droit de propriété посягання на право власності; ~ aux biens майнове посягання; ~ aux bonnes mœurs злочин проти моральності; ~ aux droits посягання на права, порушення прав; ~ corporelle посягання на фізичну недоторканність; ~ criminelle злочинне зазіхання; ~ directe au droit de propriété пряме посягання на право власності; ~ juridique à la propriété злочинне зазіхання, що порушує чуже право власності; ~ indirecte au droit de propriété непряме посягання на право власності; ~ involontaire ненавмисне посягання; ~ matérielle à la propriété злочинне зазіхання, спрямоване на знищення предметів, що належать іншим особам; ~ portée au patrimoine заподіяння шкоди майну; ~ sexuelle посягання сексуального характеру; ~s à l'état civil *pl* посягання на цивільний стан

attendant (à), *adj* суміжний з...; прилеглий до...

attendu, *m* мотивувальна частина судової постанови; вступна частина

attentat, *m* посягання Δ ~ à l'autorité de l'État державний злочин; ~ à la pudeur розпусні дії; ~ à la pudeur des enfants розпусні дії відносно малолітніх; ~ aux mœurs злочин проти моральності; посягання на моральність; ~ contre l'intégrité personnelle посягання на особисту недоторканність; ~ contre la propriété злочин проти власності; ~ pédérastique насильницький гомосексуальний акт

attentatoire, *adj* роблячий замах

attente du dédouanement, *f* період до проходження митних формальностей

attenter, *vt* посягати, здійснювати злочинне зазіхання

atténuant, *adj* пом'якшуючий (відповідальність)

atténuation, *f* пом'якшення; зменшення Δ ~ de la peine пом'якшення покарання; ~ de la responsabilité пом'якшення відповідальності

atténué, *adj, pp* скоєний за пом'якшуючих обставин

atténuer, *vt* пом'якшувати; послаблювати; зменшувати (провину і т. п.)

atterissage, *m* посадка (повітряного судна) Δ ~ forcé примусова посадка (повітряного судна-порушника)

attestation, *f* 1) посвідчення, свідоцтво; довідка; 2) атестація (документ і дія); 3) письмові показання свідків (у цивільному процесі) Δ ~ d'assurance страховий сертифікат; ~ d'auteur авторське свідоцтво; ~ d'embauche довідка про прийом на роботу; ~ d'emploi довідка про використання (у винахідницькому праві); ~ de dépôt довідка про прийняття заявки до розгляду (у винахідницькому праві); ~ de divorce свідоцтво про розірвання шлюбу; ~ de la marque свідоцтво на товарний знак; ~ de la qualité d'héritier свідоцтво про спадкування; ~ de propriété свідоцтво про належність майна державі (що звільняє від обов'язкового страхування); ~ de salaire довідка про заробітну плату; ~ douanière митне свідоцтво; ~ notariée нотаріальне свідоцтво; ~ notariée immobilière нотаріальне завірнення нерухомості

attester, *vt* 1) атестувати; засвідчувати; 2) свідчити; 3) закликати у свідки

attirail de cambrioleur, *m* злодійські приналежності, злодійський інструмент

attiser, *vt* підбурювати

attiseur, *m* підбурювач

attitude, *f* 1) точка зору, позиція; 2) поведінка; 3) постава Δ ~ de la jurisprudence позиція (точка зору) судової практики; ~ de la victime поведінка потерпілого (потерпілої сторони); ~ ferme тверда (жорстка) позиція; ~ nonchalante розпущена постава; ~ raide напружена постава

attraire, *vt* притягати (напр., до відповідальності) Δ ~ en justice притягувати до суду

attribut de la souveraineté, *m* ознака суверенітету

attributaire, *m* особа, якій надається якийсь право; особа, яка має право на частку в майні; фактичний отримувач допомоги

attributif, *adj* правостановлюючий

attribution, *f* надання; привласнення Δ *proc* ~ для виконання; ~ à l'État des faits de particuliers покладання на державу відповідальності за дії приватних осіб; ~ de la nationalité en raison de l'origine набуття громадянства за народженням; ~ d'actions кількість акцій, що представляють вартість подальшого внеску в натуральній формі; ~ d'un bien надання (виділення) майна (при розділі); ~ d'un prêt надання позики; ~ de compétence встановлення підвідомчості справи; встановлення підсудності справи; ~ de devises валютна ліцензія; ~ de dommages-intérêts присудження відшкодування збитків; ~ de

jurisdiction ухвала договірної підсудності; ~ de la nationalité надання громадянства; при-
дбання громадянства; ~ de la nationalité dès/
en raison de la naissance набуття громадян-
ства за народженням; ~ de la nationalité par/
en raison de la filiation набуття громадянства
в силу родинних зв'язків; ~ de territoires
розділ територій; ~ des allocations надання
(призначення) допомоги; ~ des compétences
привласнення повноважень; ~ des risques
покладання ризику; ~ des sièges розподіл
кількості обраних депутатів за списками
кандидатів; ~ du congé надання відпустки; ~
préférentielle надання одному зі співвласни-
ків неподільного майна в натурі (з випла-
тою компенсації іншим співвласникам)

attributions, *f pl* 1) повноваження, правомоч-
ності; 2) функції; ведення; компетенція Δ ~
administratives адміністративні (управлін-
ські) функції; ~ collectives задачі (функції)
колегіального органу ~ consulaires консуль-
ські функції; ~ contentieuses судові по-
вноваження (функції); ~ de police judiciaire
функції у сфері поліцейського розслідуван-
ня; ~ disciplinaires дисциплінарна влада; ~
individuelles задачі (функції) членів коле-
гіального органу; ~ juridictionnelles судові
повноваження (функції)

attributs, *m pl* 1) атрибути; 2) ознаки, власти-
вості Δ ~ d'un droit правомочності, що ви-
пливають з якогось суб'єктивного права; ~
de la propriété правомочності, що входять до
права власності

attroupeement, *m* скопище, збіговисько Δ ~
illégal незаконне скупчення людей

aubain, *m* чужинець, іноземець

audiatur et altera pars, *lat* слід вислухати і про-
тилежну сторону

audience, *f* 1) судове засідання; 2) прийом, аудієнція Δ *ajourner l'* ~ відкладати розгляд (слухання) справи; ~ à huis clos закрите судове засідання; ~ civile судове засідання у цивільній справі; ~ correctionnelle засідання суду у справах про проступки; ~ criminelle засідання суду у справах про злочини; ~ «de cabinet» розгляд справи у нарадчій кімнаті (без дотримання формальностей); ~ de congé прощальна аудієнція (дипломатичного представника); ~ de la Chambre засідання судової палати; ~ de liaison de l'instance перше судове засідання (у цивільній справі); ~ de procédure процесурне засідання; ~ de vacation судове засідання з розгляду термінових цивільних справ в період відпусток суддів; ~ des plaidoiries судове засідання, на якому заслуховуються судові дебати; ~ d'orientation засідання, на якому розгля-

дається законність накладення арешту на майно; ~ foraine виїзна сесія суду; ~ libre заслуховування особи, засноване на її згоді, судовими слідчими в присутності адвоката; ~ officielle офіційна аудієнція; ~ ordinaire звичайне судове засідання; ~ pénale судове засідання по кримінальній справі; ~ préliminaire підготовче судове засідання; підготовча частина судового засідання; ~ publique відкрите засідання; відкрите судове засідання; tenir une ~ publique проводити відкрите засідання; ~ solennelle урочисте засідання

audiencer, *vt* призначити дату судового засідання
audit, *m* 1) аудиторська перевірка, ревізія; 2) аудитор

auditer, *vt* перевіряти, проводити ревізію

auditeur, *m* 1) слухач; 2) референт, який готує рішення; 3) аудитор, ревізор Δ ~ de justice слухач Національної школи судових працівників; судовий аудитор

audition, *f* допит (щодо всіх осіб, крім обвинуваченого і підозрюваного) Δ ~ contradictoire перехресний допит; ~ de témoin допит свідка; ~ des parties заслуховування сторін; ~ des tiers заслуховування третіх осіб; ~ préalable/préliminaire попередній допит; ~ sous serment допит під присягою

augmentation, *f* збільшення Δ du capital збільшення статутного капіталу (товариства); ~ du capital en numéraire збільшення статутного капіталу шляхом грошових внесків; ~ du capital par voie d'apports en nature збільшення статутного капіталу шляхом внесків у натуральній формі

au marc le franc, *loc adv* за пропорційності, пропорційно внесеному паю

au principal, *loc adv* по суті

auréole d'essuiement, *f* поясок обтирання

auréole de brûlure, *f* сліди обпалення

autant que, *loc adv* як, так (само) як; наскільки; остільки ... оскільки ...

autarcie, *f* автаркія

auteur, *m* 1) автор; 2) праводавач, попередник; 3) винний (у скоєнні злочину); 4) виконавець (злочину); 5) заподіювач (шкоди) Δ ~ adultère батько позашлюбної дитини; ~ collectif колективний автор; ~ d'invention автор винаходу, винахідник; ~ d'un procédé автор способу; ~ d'un texte dactylographié виконавець машинописного тексту; ~ d'une découverte scientifique автор наукового відкриття; ~ de candidatures multiples особа, висунута кандидатом у кількох виборчих округах; ~ de l'accident особа, винна в нещасному випадку; ~ de l'acte учасник уго-

ди; ~ de l'infraction правопорушник; злочинець; виконавець злочину; identifier l'~ de l'infraction встановлювати злочинця; ~ de l'offre offerent; ~ de la commande замовник; ~ de la contrefaçon контрафактор (*особа, яка зробила підробку*); ~ de la convocation ініціатор скликання (*зборів*); ~ de la faute винна особа; ~ de la réclamation заявник вимоги; заявник претензії; ~ de la rupture сторона в договорі, з ініціативи якої договір розривається; ~ du crime особа, яка вчинила злочин; виконавець злочину; ~ du délit особа, яка вчинила кримінальний проступок; особа, що заподіяла позадоговірну шкоду; ~ du dommage заподіювач шкоди; ~ du fait (dommageable) заподіювач шкоди; ~ du fait délictueux правопорушник; злочинець; виконавець злочину; ~ du mal заподіювач шкоди; ~ du préjudice заподіювач шкоди; ~ du recrutement наймач (*в трудових відносинах*); ~ du tort заподіювач шкоди; ~ exclusif єдиний автор; ~ intellectuel de l'infraction виконавець злочину (*при посередньому виконанні*); підбурювач; ~ matériel de l'infraction виконавець злочину; ~ moral de l'infraction виконавець злочину (*при посередньому виконанні*); підбурювач; ~ présumé de l'infraction підозрюваний (*в не-процесуальному сенсі*), передбачуваний злочинець; ~ principal de l'infraction виконавець злочину; ~ réel дійсний автор; ~ volontaire d'un crime особа, яка вчинила умисний злочин; ~s multiples *pl* співавтори, авторський колектив

authenticité, *f* справжність, автентичність; достовірність Δ affirmer l'~ засвідчувати справжність; ~ de la signature справжність підпису

authentification, *f* 1) встановлення автентичності; 2) засвідчення, посвідчення Δ ~ notariée нотаріальне засвідчення

authentifier, *vt* 1) встановлювати справжність; встановлювати автентичність; 2) свідчити, засвідчувати; 3) надавати акту сили виконавчого документа і доказове значення

authentique 1. *adj*, засвідчений; посвідчений; 2. *m*, оригінал

auto-accusation, *f* зізнання у скоєнні злочинного діяння

auto-administration, *f* самоврядування

auto-assurance, *f* самострахування

autocontrôle, *m* самоконтроль, саморегулювання

autocratie, *f* автократія, самодержавство

autodéfense, *f* самозахист, самооборона

autodénunciation, *f* явка з повинною

autodétermination, *f* самовизначення

auto-entrepreneur, *m* індивідуальний підприємець

autofinancement, *m* самофінансування, фінансування за рахунок власних коштів; самокупність

autogestion, *f* самоврядування

auto-ignition, *f* самозаймання

auto-inflammation, *f* самозаймання

auto-interprétation, *f* автентичне тлумачення

automatisme, *m* автоматизм, автоматичність

automatization, *f* членоушкодження

autonomie, *f* 1) автономія, самоврядування; 2) незалежність; 3) самостійність Δ ~ constitutionnelle конституційна автономія; ~ contractuelle/des contrats договірна самостійність; ~ de gestion господарська самостійність; ~ de la volonté 1) автономія волі; 2) вибір національного закону договірними сторонами (*у міжнародному приватному праві*); ~ des comptes автономність (*незалежність*) рахунків; ~ du droit правова самостійність; ~ financière фінансова самостійність; ~ interne внутрішня автономія; ~ juridique юридична самостійність; ~ législative законодавча самостійність; ~ locale автономія (*самостійність*) місцевих органів

autopsie, *f* аутопсія, розтин трупа Δ ~ foraine розтин трупа на місці його виявлення або ексгумації; ~ judiciaire аутопсія в межах поліцейського розслідування; ~ médico-légale судово-медичний розтин трупа

autopsier, *vt* розтинати (*трупи*), робити розтин

autorisation, *f* дозвіл, згода, санкція Δ ~ budgétaire бюджетне призначення; ~ d'absence дозвіл на тимчасову відсутність на роботі або службі; записка про звільнення; ~ d'engagement повноваження на прийняття зобов'язань; ~ d'exploiter дозвіл на використання (*у винахідницькому праві*); ~ d'utilisation du brevet дозвіл на використання запатентованого винаходу; ~ de dépenses затвердження витрат; ~ de divulgation дозвіл на розголошення (*у винахідницькому праві*); ~ de programme затвердження (*багаторічної*) програми витрат; ~ de survol дозвіл на проліт; ~ de travail дозвіл на роботу; ~ législative законодавче затвердження; ~ maritale дозвіл чоловіка; ~ paternelle згода батька; ~ préalable de licenciement згода (*попередній дозвіл*) на звільнення

autorisé, *adj* дозволений; уповноважений Δ dûment ~ належно уповноважений

autoriser, *vt* дозволяти, надавати дозвіл

autorité, *f* 1) влада; 2) орган; орган влади Δ abuser de son ~ перевищувати владу; d'~ в

обов'язковому порядку; avoir ~ sur... мати в підпорядкуванні; Haute ~ Верховний орган; de pleine ~ за повним правом; de sa propre ~ своєю владою; ~ absolue d'une décision абсолютна сила рішення (*поширювана на всіх зацікавлених осіб*); ~ administrante 1) орган управління, адміністративний орган; 2) керуюча влада; ~ administrative орган управління, адміністративний орган; ~ administrative locale місцевий орган державного управління; ~ apparente видимість влади (*насправді не існуючої*); ~ centrale 1) центральна влада; 2) центральний орган влади; ~ centrale pour l'adoption internationale Центральний орган з міжнародного усиновлення; ~ chargée de l'administration керуюча влада (*стосовно території під опікою*); ~ civile цивільний орган влади; ~ collégiale колегіальний орган; ~ communautaire орган співтовариства; ~ compétente компетентний орган; уповноважений орган; ~ concédante орган, який надав концесію; ~ consulaire консульська установа; ~ de contrôle prudentiel Державна комісія з фінансового регулювання і нагляду у сфері банківської діяльності; ~ de justice судовий орган; судова влада; par ~ de justice за постановою суду; ~ de la chose décidée юридична сила рішення (*крім судових*); ~ de la chose jugée сила (*авторитет*) судової постанови до її вступу в законну силу; ~ de la chose interprétée пояснювальні (*тлумачні*) рішення Суду Європейського Союзу; ~ de la concurrence Антимонопольний комітет; ~ de nomination орган, який здійснив призначення; ~ de police 1) поліцейська влада; 2) орган поліцейської влади; ~ de police municipale муніципальний орган поліцейської влади; ~ de régulation des jeux en ligne орган регулювання онлайн-ігор; ~ de régulation des télécommunications Орган регулювання телекомунікацій; ~ des marchés financiers Управління з фінансових ринків; ~ des normes comptables Орган зі стандартів бухгалтерського обліку; ~ de tutelle орган опіки; орган, що здійснює нагляд; ~ décentralisée децентралізований орган; ~ disciplinaire орган, уповноважений на здійснення дисциплінарного переслідування; ~ douanière 1) митна влада; 2) митний орган, митна адміністрація; ~ étatique 1) державна влада; 2) державний орган; ~ européenne des marchés financiers (AEFM) Європейський орган в області ринку цінних паперів; ~ européenne de surveillance (AES) Європейський наглядовий орган; ~ exécutive 1) виконавча влада; 2) орган виконавчої влади; ~ fédérale орган федеральної влади, федеральний орган; ~ fiscale податковий орган,

податкова влада; ~ gouvernementale урядовий орган; ~ hiérarchique вищестоящий орган; вищестоящий начальник; ~ illégale незаконне здійснення владних функцій; ~ individuelle одноособний орган; ~ judiciaire судовий орган; судова влада; par ~ de justice за постановою суду; ~ locale місцевий орган; ~ monétaire державна кредитна установа; валютний орган (*орган управління у валютній сфері*); ~ nationale внутрішньодержавний орган; ~ parentale батьківські права; être déchu de l'~ parentale бути позбавленим батьківських прав; exercer l'~ parentale здійснювати батьківські права; ~ publique державна влада; ~ réglementaire 1) регламентарна влада; 2) орган регламентарної влади; ~ relative d'une décision відносна сила рішення; ~ relative de la chose jugée відносна сила судового рішення; ~ requérante запитуючий орган; ~ sacrée des traités непорушність (*міжнародних*) договорів; ~ subalterne нижчий орган (*влади*); ~ supérieure вищестоящий орган (*влади*); ~ suprême верховна влада

autorités, *f pl* представники державної влади; відповідальні посадові особи Δ ~ administratives indépendantes незалежні адміністративні органи; ~ d'occupation окупаційна влада; ~ de passage дозвіл на прохід (*судна*); ~ frontalières прикордонна влада; ~ hautes високопоставлені державні діячі; ~ militaires військова влада; ~ nationales високопоставлені державні діячі; ~ publiques indépendantes незалежні державні органи

auxiliaire, *m* допоміжний працівник Δ ~s *pl* допоміжний склад (*персонал*); неагетговані державні службовці; тимчасові державні службовці; ~s bénévoles de la police *pl* добровільні помічники поліції; ~s de (la) justice *pl* допоміжний персонал юстиції

aval, *m* 1) аваль, вексельне поручительство; 2) збутові операції, завершальні операції, завершальні процеси Δ ~ cambiaire вексельне поручительство; ~ en pension тимчасова передача кредитору цінних паперів в якості гарантії кредиту; ~ par acte séparé аваль на окремому аркуші

avalisé, *m* боржник за зобов'язанням, забезпеченим авалем

avaliser, *vt* поручитися, дати поручительство за векселем

avaliseur, *m* поручитель за векселем, аваліст

avaliste, *m* поручитель за векселем, аваліст

avance, *f* 1) аванс; 2) кредит; 3) позика (*банківська*); 4) підзвітна сума Δ payer d'~ сплатити достроково; recevoir des ~s просуватися по службі; rentrer dans l'~ відшкодувати

собі суму, авансовану іншій особі; ~ sur gage позика під заставу; ~ sur marchandises банківська позика під заставу товарів; ~ sur marchandises en cours de route позика під розрахункові документи в дорозі; ~ sur marché банківська позика під укладені договори; ~ sur nantissement позика під заставу; ~ sur règlement авансовий платіж; ~ sur titres короткострокова банківська позика під заставу цінних паперів; ~ sur traitement аванс в рахунок заробітної плати

avancement, *m* просування (*по службі*), підвищення (*на посаді*) Δ ~ à l'ancienneté просування по службі залежно від стажу; ~ au choix просування по службі залежно від розсуду вищого начальника; ~ d'échelon підвищення в ранзі; ~ d'hoirie дарування (*майбутньому спадкоємцю*) його передбачуваної частки у спадщині; ~ de grade підвищення в чині; підвищення в посаді; ~ de part successorale надання спадкової частки в порядку антиципації

avancer, *vt* 1) авансувати; 2) просувати (*по службі*)

avant-contrat, *m* попередній договір (*про укладення договору в майбутньому*)

avant-projet, *m* попередній проект

avantage, *m* 1) перевага; вигода; пільга; 2) ефект Δ ~ acquis придбана пільга; ~ de prix пільгова ціна, знижка з ціни; пільга в порядку сплати ціни; ~ douanier митна пільга; ~ économique економічний ефект; ~ en nature винагорода в натурі; ~ fiscal податкова пільга; ~ industriel промисловий ефект; ~ récuniaire майнова вигода; ~s contributifs *pl* контрибуційні, накопичувальні пільги; ~s familiaux *pl* родинна допомога; ~s financiers *pl* фінансові пільги; ~s contributifs *pl* пільги, не пов'язані з відрахуваннями; ~s salariaux *pl* пільги по заробітній платі; ~s sociaux *pl* переваги соціального характеру, пільги в галузі соціального забезпечення

avant dire droit, *loc adv* до розгляду питання по суті; до винесення рішення по суті справи

avarie, *f* аварія Δ ~ commune загальна аварія (*в морському праві*); ~ corps du bateau збиток, викликаний ушкодженнями судна; ~ du fret загальна аварія, яка полягає у сплаті фрахту при пожертвуванні вантажу у спільних цілях; ~ grosse загальна аварія (*в морському праві*); ~ particulière приватна аварія (*в морському праві*); ~ totale загальна аварія (*в морському праві*); ~s à la marchandise/ de marchandises *pl* пошкодження, псування вантажу; ~s dommages *pl* загальна аварія, пов'язана зі збитком вантажу або з пошкодженням судна; ~s frais *pl* загальна аварія,

пов'язана з надзвичайними витратами щодо порятунку від загальної небезпеки

avenant, *m* додаткова угода; додаткове страхове свідоцтво Δ ~ au contrat d'assurance додаткове страхове свідоцтво; ~ au procès-verbal додаток до протоколу

avènement du gouvernement, *m* прихід уряду до влади

avenir d'audience, *m* виклик до суду

aventure, *f* перевезення Δ ~ fluviale внутрішнє водне перевезення ~ maritime морське перевезення

avenu, *adj, pp* той, що відбувся

avérer, *vt* засвідчувати, доводити

avertissement, *m* повідомлення Δ ~ extrait du rôle податкове повідомлення

avertisseur, *m* сигнальний прилад, сигналізатор

aveu, *m* зізнання; визнання Δ étayer les ~x par des preuves підтверджувати зізнання іншими доказами; extorquer un ~ вимагати зізнання; ~ complexe складне зізнання; ~ de paternité визнання батьківства; ~ explicite пряме визнання; ~ exprès пряме визнання; ~ extorqué зізнання, отримане шляхом примусу; ~ extrajudiciaire позасудове зізнання; ~ faux неправдиве зізнання, самообмова; ~ forcé зізнання, отримане шляхом примусу; ~ implicite зізнання, яке мається на увазі; імпліцитне зізнання; ~ involontaire зізнання, отримане шляхом примусу; ~ judiciaire судове визнання; ~ mensonger неправдиве зізнання, самообмова; ~ pur et simple просте зізнання; ~ qualifié кваліфіковане зізнання; ~ tacite мовчазне визнання

aveuglement, *m* осліплення

avilissement de la marque, *m* підрив авторитету товарного знаку

avion, *m* літак

avion-cargo, *m* вантажний літак Δ ~ de transport de passagers пасажирський літак; ~ pirate піратське повітряне судно

avis, *m* 1) повідомлення, сповіщення; 2) попередження; 3) думка; висновок; відгук; 4) авізо Δ donner ~ авізувати; ~ à tiers détenteur повідомлення третьої особи про арешт наявних у неї коштів несправного платника податків; ~ consultatif консультативний висновок; ~ consultatif rendu obligatoire консультативний висновок з вирішальною силою; ~ contentieux юридичний висновок; ~ d'acceptation повідомлення про акцептування; ~ d'accident повідомлення про нещасний випадок; ~ d'arrêt de travail повідомлення про невихід на роботу внаслідок захворювання; ~ d'échéance сповіщення (*повідомлення*) про настання терміну (*платежів*); ~

d'exécution повідомлення про виконання; ~ d'expédition повідомлення про відвантаження (*відправлення*); ~ d'expert/d'expertise висновок експерта; висновок експертизи; ~ d'experts sans mission sur le terrain консультація експертів без виїзду на місце; ~ d'experts sur le terrain консультація експертів на місці; ~ d'extinction сповіщення (*повідомлення*) про припинення дії (*правовстановлюючого документа*); ~ d'imposition податкове повідомлення; ~ d'opportunité висновок про доцільність; ~ d'ouverture de crédit повідомлення про відкриття кредиту; ~ de bien-trouvé повідомлення про вручення; авізо, яке підтверджує правильність записів (*в рахунку*); ~ de conformité підтвердження правильності (*відповідності*); ~ de constitution повідомлення про заснування (*товариства*); ~ de crédit кредитове авізо; ~ de défaut d'acception повідомлення про відмову від акцепту; ~ de la Cour de cassation висновок касаційного суду; ~ de licenciement попередження про звільнення; ~ de mise en demeure попередження про необхідність здійснити платіж; ~ de mise en recouvrement постанова або повідомлення про стягнення податку, платежу; ~ de nouveauté висновок про новизну (*винаходу*); ~ de passage повідомлення про вручення документа третій особі; ~ de perte повідомлення про втрату (*вантаж*); ~ de prélèvement платіжна вимога; ~ de récépion повідомлення про отримання (*вручення*); ~ de recouvrement платіжна вимога; ~ de refus висновок (*рішення*) про відмову; рішення патентної експертизи про відмову у видачі патенту; ~ de rejet висновок (*рішення*) про відмову; рішення патентної експертизи про відмову у видачі патенту; ~ de sinistre повідомлення про настання страхового випадку; ~ de vérification повідомлення про передбачувану перевірку; ~ défavorable негативний висновок; рішення про відмову; ~ des experts думка експертів; se ranger à l'~ des experts погоджуватися з думкою експертів; ~ documentaire документальний висновок; рішення експертизи; ~ du crime повідомлення про злочин; ~ favorable позитивний висновок (*рішення*); ~ juridique висновок з юридичного питання; юридична консультація; ~ motivé мотивований висновок; ~ officiel офіційне повідомлення; рішення; ~ positif позитивний висновок (*рішення*); ~ relatif aux risques повідомлення про настання страхового випадку; ~ spontané ініціативна заява

aviser, *vt* авізувати

aviso, *m* авізо

aviso-crédit, *m* кредитове авізо

aviso-débit, *m* дебетове авізо

avocat, *m* адвокат Δ ~ à la Cour адвокат при судових інстанціях; ~ à la Cour de Cassation адвокат при Касаційному суді; ~ aux conseils адвокат, який виконує свої функції при Державній раді або Касаційному суді; ~ commis адвокат, виділений для безоплатного представництва в суді (*у цивільному процесі*); ~ d'affaires адвокат-фахівець з господарського права; ~ d'office адвокат за призначенням (*у кримінальному процесі*); ~ de la défense адвокат-захисник (*у кримінальному процесі*); ~ défenseur адвокат-захисник (*у кримінальному процесі*); ~ général генеральний адвокат (*помічник генерального прокурора*); ~ honoraire почесний адвокат; ~ inscrit адвокат, зарахований до певної колегії адвокатів; ~ salarié адвокат, що працює за наймом

avocat-stagiaire, *m* адвокат-стажист

avoir, *m* 1) майно; 2) дебіторська заборгованість Δ ~ de réserve international міжнародні резервні кошти; ~ en DTS кошти в спеціальних правах запозичення; ~ fiscal податкова пільга

avoirs, *m pl* авуари; кошти на поточних рахунках Δ ~ à terme кошти у строкових внесках; ~ à vue кошти в безстрокових внесках; ~ en or золотий запас; ~ officiels de change офіційні золотовалютні резерви

avortement, *m* аборт Δ ~ criminel аборт, який карається кримінальним законом; ~ illégal незаконне проведення аборту; ~ par autrui проведення аборту іншою особою, ніж сама вагітна жінка; ~ proprement dit проведення аборту вагітною жінкою

avorter, *vi* народити раніше строку

avorteur, *m* підпільний акушер; особа, що займається незаконними абортами

avouant, *m* особа, що визнає певний факт

avoué, *m* судовий повірений Δ ~ d'appel повірений при апеляційному суді

avoué-plaidant, *m* повірений, наділений правом виступати в суді

avouer, *vt* 1) зізнаватися в ...; визнати; 2) зізнаватися, визнати свою провину; 3) схвалювати

avulsion, *f* авульсія, відрив суші

axe littéral, *f* поздовжня вісь букв

ayant cause, *m* 1) правонаступник (*щодо права обов'язків*); 2) зацікавлена особа Δ ~ à titre particulier сингулярний правонаступник; ~ à titre universel частковий універсальний правонаступник; ~ universel універсальний правонаступник

ayant compte, *m* власник рахунку

ayant droit, *m* 1) правонаступник (*тільки стосовно прав*); 2) уповноважена особа

azimut, *m* азимут

B

baccalauréat, *m* диплом бакалавра; ступінь бакалавра

bachelier, *m* бакалавр Δ ~ en droit юрист із середньою юридичною освітою

bagage, *m* багаж Δ ~ à main ручна поклажа; ~ en excédent понаднормовий багаж; ~ en franchise багаж, що перевозиться безкоштовно; ~ en transit багаж, що слідує транзитом; ~ non accompagné несупроводжуваний багаж; ~ officiel офіційний багаж; ~ personnel особистий багаж

bagarre, *f* сутичка; бійка Δ ~ due à l'alcool п'яна бійка

baie, *f* бухта; затока Δ ~ historique історична затока

bail, *m* найм; оренда Δ céder à ~/donner à ~/faire un ~ здавати в найм або в оренду; prendre à ~ брати в найм або в оренду; ~ à cheptel оренда худоби; ~ à colonat (*partiaire*) оренда сільськогосподарських земель; ~ à complant орендний договір, який зобов'язує орендаря зробити посадки; ~ à construction оренда земельної ділянки із зобов'язанням забудови; ~ à convenant оренда, поєднана з придбанням орендарем права власності на зведені ним будівлі; ~ à court terme короткострокова оренда; ~ à devoir de tiers договір оренди землі з наданням землевласнику третини врожаю виноградника; ~ à domaine congéable оренда, поєднана з придбанням орендарем права власності на зведені ним будівлі; ~ à durée indéterminée найм на невизначений термін; ~ à ferme/à ferme договір сільськогосподарської оренди; ~ à ferme ordinaire оренда сільськогосподарських земель за грошову плату; ~ à fruits оренда землі з наданням частини плодів орендодавцю; ~ à long terme довготривала оренда; ~ à louer найм житлових приміщень; ~ à métairie оренда землі з наданням частини врожаю орендодавцю; ~ à pouçriture договір про довічне утримання; ~ à réhabilitation договір оренди приміщення з його наступним ремонтом; ~ à rente рентна оренда; ~ administratif адміністративна оренда; ~ commercial найм торгово-промислових приміщень; ~ d'habitation найм житлових

приміщень; ~ d'immeuble/immobilier оренда нерухомого майна; ~ de choses майновий найм; ~ de pêche оренда права рибного лову; ~ des biens nationaux найм державного майна; ~ des locaux d'habitation найм житлових приміщень; ~ domanial оренда державного майна; ~ emphytéotique емфітевзис; ~ en nature оренда з оплатою в натурі; ~ international міжнародна оренда; ~ pastoral оренда пасовища; ~ perpétuel безстрокова оренда; ~ professionnel оренда приміщення, призначеного для професійної діяльності; ~ rural оренда сільськогосподарських земель, сільськогосподарська оренда; ~ rural cessible оренда сільськогосподарських земель з можливістю її передачі сімейному колу осіб для ведення господарства; ~ verbal усний договір оренди

baillaire, *m* залежний утримувач, особа, яка здійснює залежне утримання; депозитарій; хранитель; позикоодержувач; орендар; мандатарій

baillant, *m* особа, що віддає річ в залежне утримання; поклажодавець; депонент; позичкодавець; орендодавець; заставодавець; кредитор за договором доручення

bailement, *m* залежне утримання; передача речі в залежне утримання; зберігання; позика; оренда; застава; підряд; мандат, доручення Δ ~ de droit залежне утримання, не засноване на договорі; залежне утримання в силу закону; ~ gratuit безоплатне залежне утримання; ~ involontaire залежне утримання, не засноване на договорі; ~ rémunéré оплатне залежне утримання

bailler, *vt* віддавати в залежне утримання

bailleur, *m* наймодавець; орендодавець Δ ~ à ferme орендодавець за договором сільськогосподарської оренди; ~ à louer наймодавець житлового приміщення; ~ d'immeuble наймодавець нерухомого майна; ~ de fonds особа, що надала кредит, позикодавець; ~ de gage заставодавець; ~ de licence ліцензіар (*особа, що надала ліцензію*); ~ en meublé наймодавець мебльованої квартири (*кімнати*)

baisse de la criminalité, *f* зниження злочинності

baissier, *m* біржовий маклер, який грає на пониження

balance, *f* баланс; проміжний баланс Δ faire la ~ здійснювати розрахунок; ~ commerciale торговий баланс; ~ cumulée накопичувальний баланс; ~ de(s) paiements платіжний баланс; ~ déficitaire des paiements пасивний платіжний баланс; ~ des comptes бухгалтерський (*звітний*) баланс; ~ des devises валютний баланс; ~ du commerce extérieur

balancer

баланс зовнішньої торгівлі; ~ excédentaire des paiements активний платіжний баланс

balancer, *vt* балансувати, підсумовувати

balisage, *m* встановлення віх, буїв; позначення повітряної траси

balise, *f* віха; буй; орієнтир; попереджувальний (дорожній) знак; маяк; сигнальна мачта

baliser, *vt* ставити віху (буї, знак, вогні)

balle, *f* куля Δ ~ à empennage куля з хвостовиком; ~ à enveloppe куля з оболонкою; ~ à pouau d'acier куля зі сталевим сердечником; ~ à pointe effilée загострена куля; ~ à tête plate тупокінцева куля; ~ chemisée куля зі свинцевим контуром, куля з оболонкою; ~ cylindro-ogivale оживальна куля; ~ de référence експериментальна куля; ~ demi-chemisée куля з напів-оболонкою; ~ égarée випадкова куля; ~ morte куля на вильоті; ~ non chemisée куля без оболонки; ~ perdue випадкова куля; ~ pointue загострена куля; ~ propulsée вистрілена куля; ~ sphérique сферична куля; ~ tirée вистрілена куля

ballottage, *m* балотування

ban, *m* публічне офіційне оголошення Δ ~ de mariage офіційне публічне оголошення про одруження

banalisation, *f* 1) широке поширення; перетворення в звичайне явище; 2) знищення розпізнавального знаку; 3) передача в розпорядження місцевої влади

banaliser, *vt* 1) робити звичайним, позбавляти своєрідності; 2) позбавляти розпізнавальних знаків; 3) передавати в розпорядження місцевої влади

banc, *m* лава, місце Δ ~ des accusés лава підсудних; ~ des avocats місце адвокатів; ~ des inculpés лава підсудних; ~ des prévenus лава підсудних (у виправному суді); ~ du jury місце для присяжних

bancaire, *adj* банківський

bande, *f* 1) банда; 2) смуга Δ ~ armée озброєна банда; ~ cyclable смуга для велосипедної їзди; ~ d'adolescents банда неповнолітніх правопорушників; ~ d'arrêt d'urgence смуга для аварійної зупинки; ~ de criminels злочинна банда; ~ de droit commun банда, яка здійснює загальнокримінальні злочини; ~ de malfaiteurs злочинна банда; ~ frontière прикордонна смуга; ~ maritime морський пояс; ~ organisée організована банда

bandelette fiscale, *f* фіскальний знак, номер податкового зобов'язання

bandit, *m* бандит; грабіжник; розбійник

banditisme, *m* бандитизм

banni, *m* особа, засуджена до вигнання

bannissement, *m* вигнання за межі національної території (кримінальне покарання) Δ ~ à vie довічне вигнання

bannir, *vt* виганяти, відправляти в заслання

banque, *f* банк Δ auprès de la ~ в банку; ~ à statut spécial банк з особливим статусом; ~ affiliée банк, що входить в об'єднання; ~ agraire/agricole сільськогосподарський банк; ~ agrée уповноважений банк; ~ apéritrice банк, що відкрив акредитив; ~ captive депозитний банк; ~ centrale центральний банк; ~ centrale européenne Європейський центральний банк; ~ commerciale комерційний банк; ~ coopérative кооперативний банк; ~ coopérative internationale Міжнародний кооперативний банк; ~ correspondante банк-кореспондент; ~ créancière банк-кредитор; ~ créditrice банк, що кредитує; ~ d'affaires інвестиційний банк; ~ d'émission емісійний банк; ~ d'épargne ощадний банк; ~ d'escompte обліковий банк; ~ d'État державний банк; ~ d'exportation банк для експортних операцій; ~ d'investissement інвестиційний банк; ~ de crédit кредитний банк; ~ de crédit agricole банк сільськогосподарського кредиту; ~ de crédit à moyen et long terme банк середньострокового і довгострокового кредитування; ~ de crédit commercial банк комерційного кредиту; ~ de crédit foncier земельний банк; ~ de crédit hypothécaire іпотечний банк; ~ de dépôt(s) депозитний (комерційний) банк; ~ de développement банк розвитку; ~ de données банк даних; ~ de données juridiques правова база даних; ~ de France Державний банк Франції; ~ de gros оптовий банк; ~ de groupe банк промислового об'єднання; ~ de premier ordre першокласний банк; ~ de réescompte банк, що спеціалізується на переоблікових операціях; ~ de règlement розрахунковий банк; ~ débitrice банк-боржник; ~ des règlements internationaux Банк міжнародних розрахунків; ~ dispensatrice de crédits internationaux банк, що надає міжнародні кредити; ~ émettrice банк-емітент; ~ étrangère іноземний банк; закордонний банк; ~ européenne d'investissement (BEI) Європейський інвестиційний банк; ~ européenne pour la reconstruction et le développement (BERD) Європейський банк реконструкції та розвитку; ~ fédérale федеральний банк; ~ foncière земельний банк; ~ immobilière земельний банк; ~ import-export банк для експортно-імпортних операцій; ~ industrielle промисловий банк; ~ interaméricaine de développement Міжамериканський банк розвитку; ~ internationale de coopération économique Міжнародний банк економічного співробіт-

ництва; ~ internationale pour la reconstruction et le développement (BIRD) Міжнародний банк реконструкції та розвитку; ~ inscrite банк, включений до реєстру банків; ~ locale місцевий банк; ~ mixte змішаний банк; ~ mondiale Світовий банк; ~ nationale Державний банк; національний банк; ~ nationale de Paris Банк насьональ де Пари (*Національний паризький банк*); ~ non inscrite банк, який користується особливим режимом; ~ prêteuse банк, що надає кредити; ~ privée приватний банк; ~ régionale регіональний банк; ~ tirée банк-платник по чеку

banqueroute, *f* банкрутство Δ ~ déclarée оголошене банкрутство; ~ financière фінансове банкрутство; ~ frauduleuse злісне банкрутство; ~ simple просте банкрутство

banqueroutier, *m* банкрут Δ ~ frauduleux злісний банкрут

banquier, *m* керівник банку; банк (*як сторона в кредитно-розрахункових відносинах*) Δ ~ caution банк-порушитель, банк-гарант; ~ domiciliaire банк, що постійно обслуговує даного клієнта; банк платежу; ~ donneur de crédit банк, що надає кредит; ~ en valeurs біржовий маклер; ~ gérant банк-керуючий справами клієнта; ~ mandataire банк-повірений; ~ mobilisateur банк, який одержує платежі (*які належать його клієнтам*); ~ national національний банк; ~ privé приватний банк; ~ titre банк-платник

bans, *m pl* оголошення про одруження

baraterie, *f* баратрія

barbarie, *f* варварство

barbe, *f* борода Δ ~ en collier кругла борода; ~ entière повна борода

barème, *m* перелік тарифів, шкала Δ ~ de l'impôt шкала ставок податку; ~ de responsabilité документ, що фіксує угоду учасників дорожньо-транспортної пригоди про розміри відповідальності; ~ des quotes-parts шкала внесків; ~ des traitements шкала (*ставки*) заробітної плати; ~ progressif шкала прогресивних ставок; ~ progressif par tranches шкала прогресивних ставок по групах

barillet, *m* барабан (*в револьвері*)

barrage, *m* перекриття, кордон Δ ~ à canalisation перекриття дороги з пристроєм проходів; ~ de police поліцейський кордон; ~ routier перекриття дороги

barre, *f* поперечина, перекладина Δ ~ des témoins місце для свідків (*у суді*); ~ du tribunal перила, що відокремлюють суддів від публіки

barreau, *m* 1) колегія адвокатів; адвокатура; 2) місце для захисту (*в залі судових засі-*

дань) Δ entrer dans le ~ вступати до колегії адвокатів, ставати адвокатом

barrement, *m* перекреслення Δ ~ du chèque перекреслення чеку; ~ (du chèque) général загальне перекреслення чека (*без зазначення найменування банку чекодержателя*); ~ (du chèque) spécial спеціальне перекреслення (*із зазначенням найменування банку чекодержателя*)

barrer, *vt* перекреслювати (*чек*)

barrière douanière, *f* митний бар'єр

base, *f* 1) підстава; 2) різниця між ціною угоди за готівковий розрахунок і терміною угодою Δ sur une ~ d'égalité на підставі рівності; sur une ~ paritaire на паритетних засадах; sur une ~ de réciprocité et d'avantages mutuels на взаємній та взаємовигідній основі; servir de ~ aux discussions служити підґрунтям для обговорення; ~ amortissable вартість майна для обчислення зносу; ~ contractuelle/conventionnelle договірна/конвенційна підстава; ~ de calcul основа (*база*) для розрахунку; ~ de l'action підстава позову; ~ imposable/d'imposition вартість об'єкта обкладення, вихідна оподатковувана сума; одиниця оподаткування податком; ~ juridique юридична (*правова*) підстава; ~ légale законна підстава; ~ mensuelle de calcul місячна розрахункова база; ~ sous-marine континентальний шельф

basse justice, *f* суди, які розглядають малозначні справи

bataille, *f* битва, баталія Δ ~ électorale передвиборча кампанія

bataillon disciplinaire, *m* штрафний батальйон

bâtard, *m* батард, позашлюбна дитина

bateau, *m* судно Δ ~ de navigation intérieure судно внутрішнього плавання; ~ de pêche риболовецьке судно

bâtiment, *m* будівля, будова, споруда Δ ~ cellulaire в'язниця з поодинокими камерами; ~ de guerre військовий корабель; ~ hospitalier госпітальне судно

bâtonnat, *m* функції голови колегії адвокатів; період повноважень голови колегії адвокатів

bâtonnier, *m* голова колегії адвокатів

bazar, *m* незначне порушення громадського порядку групою осіб

bec de lièvre, *m* заяча губа

bégalement, *m* заїкання

belligérance, *f* 1) ведення війни (військових дій); 2) стан війни

belligérant, *m* воюючий, воююча сторона Δ ~ carteur воююча держава, яка здійснює захоплення ворожої власності

bénéfice, *m* 1) перевага; пільги; 2) прибуток; 3) користь Δ avoir $\sim$ du droit de priorité володіти переважним правом; solliciter le $\sim$ de... претендувати на...; $\sim$ consolidé консолідований прибуток; $\sim$ d'émolument право одного з подружжя обмежити свою відповідальність за загальними боргами межами майна, отриманого при розподілі; $\sim$ d'exploitation 1) прибуток від операцій (*товариства*); 2) економія (*економічний ефект*) від використання; $\sim$ d'exterritorialité право екстериторіальності; $\sim$ d'inventaire право спадкоємця відповідати за борги спадкодавця лише в межах спадкового майна; умова про опис спадкового майна (*при прийнятті спадщини*); $\sim$ de cession пільги для боржника, який поступився своїм майном кредиторам; $\sim$ de discussion 1) право (*покупця майна, яке стало предметом загальної застави*) вимагати попереднього звернення стягнення на майно продавця; 2) право (*поручителя*) вимагати попереднього звернення стягнення на майно головного боржника; $\sim$ de division 1) переваги, пов'язані з поділом зобов'язання; 2) право поручителя (*у випадку, якщо їх декілька*) вимагати привілеї сплати у відповідній частці; 3) право одного з боржників вимагати пред'явлення кредитором позовів до інших боржників у відповідних частках; $\sim$ de l'exercice прибуток за звітний період; $\sim$ de l'exploitation agricole прибуток від фермерського господарства; $\sim$ de liquidation позитивне сальдо ліквідаційного балансу; $\sim$ de subrogation право суброгації (*вступу на місце кредитора*); $\sim$ des circonstances atténuantes право посилається на обставини, що пом'якшують відповідальність; $\sim$ distribuable прибуток, що підлягає розподілу (*серед учасників товариства, акціонерів*); $\sim$ du congé право на відпустку; $\sim$ fiscal дохід, оподатковуваний податком; $\sim$ imposable прибуток, що підлягає оподаткуванню, оподатковуваний дохід; $\sim$ industriel et commercial торгово-промисловий прибуток; $\sim$ intégré інтегрований прибуток; $\sim$ net чистий прибуток

bénéfices, *m pl* прибутки Δ $\sim$ agricoles прибутки від використання сільськогосподарських земель; $\sim$ des professions non commerciales прибутки від некомерційної діяльності; $\sim$ industriels et commerciaux (BIC) прибутки від заняття підприємницькою діяльністю; $\sim$ sociaux прибутки товариства

bénéficiaire, *m* 1) вигодонабувач, бенефіціар, одержувач; 2) особа, яка користується якимось правом; 3) ремітент (*одержувач грошей за переказним векселем*) Δ $\sim$ d'allocation особа, яка отримує допомогу; $\sim$ d'assurance

вигодонабувач за договором страхування; особа, яка має право на виплати по соціальному страхуванню; $\sim$ d'un virement особа, на рахунок якого перераховується грошова сума; $\sim$ d'une licence ліцензіат; $\sim$ de bonne foi добросовісний набувач; $\sim$ de l'apport товариство, що приймає внесок; $\sim$ de l'assistance judiciaire особа, яка отримує безкоштовну правову допомогу; $\sim$ de l'immunité особа, що володіє імунітетом; $\sim$ de l'ordre de payement одержувач (*бенефіціар*) за платіжним дорученням; $\sim$ de l'ordre de virement одержувач коштів за платіжним дорученням; $\sim$ de l'ouverture du crédit одержувач коштів за акредитивом; $\sim$ de la lettre de change перший векселедержатель; $\sim$ de pension personnelle персональний пенсіонер; $\sim$ du chèque чекодержатель; $\sim$ du congé працівник, який користується правом на відпустку; $\sim$ du contrat вигодонабувач за договором; $\sim$ du crédit особа, яка отримує кредит; позичальник; $\sim$ du droit de préemption особа, яка користується правом переважної купівлі; $\sim$ du droit exclusif d'exploitation особа, яка користується правом використання (*винаходу*)

bénéficiaire, *vt* користуватися правом

Benelux Бенілюкс (*економічний союз, включає Бельгію, Нідерланди та Люксембург*)

bénévolat, *m* робота на громадських засадах

bénévole, *adj* безкоштовний; на громадських засадах

besoin, *m* нужда, потреба Δ en tant que de $\sim$ 1) на випадок виникнення необхідності; 2) у зв'язку з особливими обставинами

bestialité, *f* 1) грубість, жорстокість; 2) бестіалізм, скотолозтво

biais, *m* манівець; викрут, хитрість Δ par le $\sim$ de... використовуючи ...

bicaméral, *adj* двопалатний

bicaméralisme/bicamérisme, *m* двопалатна система парламенту

bicéphalisme administratif, *m* біцефальність, адміністративна подвійність (*знаходження на чолі виконавчої влади голови Ради міністрів і глави держави*)

bien, *m* майно; майнове благо Δ saisir un $\sim$ накладати арешт на майно; $\sim$ affermé орендоване майно; $\sim$ apposable à tout le monde майно, право на яке захищається відносно всіх і кожного; $\sim$ au potentiel майно, яке ще не існує (*напр., майбутній врожай*); $\sim$ capital основна річ, основний капітал; $\sim$ communal комунальне майно; $\sim$ consommable речі, які споживаються; $\sim$ d'occasion випадкові речі; товари, що були у вживанні; $\sim$ de

communauté спільне майно подружжя; ~ de la nation національне надбання; ~ domanial/du domaine public публічне майно держави, державне майно; ~ dotal дотальне майно; ~ du domaine privé приватне майно держави; ~ foncier майно у вигляді земельної ділянки; нерухоме майно, нерухомість; ~ grevé обтяжене майно; ~ hypothéqué майно, обтяжене іпотекою, заставлене (*нерухоме*) майно; ~ immobilier нерухоме майно, нерухомість; ~ imprescriptible майно, на яке не поширюється дія набувальної давності; ~ inaliénable невідчужуване майно; ~ indivis/en indivision спільне майно до його розділу; ~ industriel промислова власність; ~ insaisissable майно, на яке не може бути звернено стягнення; ~ intellectuel 1) продукт творчості; 2) інтелектуальне благо; ~ légué заповідане майно; ~ meuble/mobilier рухоме майно; ~ n'appartenant à personne безхазяйне майно; ~ nationalisé націоналізоване майно; ~ négociable благо, здатне бути предметом угоди; ~ non consommable неспоживні речі; ~ principal головна річ; ~ pris à bail орендоване майно; ~ public 1) державне майно; суспільне надбання; 2) суспільне благо, суспільна користь; ~ rural сільськогосподарське майно; ~ saisi майно, на яке накладено арешт; ~ sans maître безхазяйне майно; ~ séquestré секвестроване майно; ~ tombé en déshérence вимерле майно; ~ vendu продана річ, продане майно

bien-créance, *m* вимога як вид майна

bien-être, *m* добробут

bien-fondé, *m* обґрунтованість; обґрунтування

bien-fonds, *m* земельне майно; нерухоме майно

bien-jugé du procès, *m* обґрунтованість судової постанови

bien-trouvé d'un extrait, *m* правильність (*точність*) виписки (*з рахунку*)

bien-universalité, *m* майнова сукупність

bienfait, *m* пільга

bien que, *loc conj* хоча

biens, *m pl* майно Δ ~ à l'étranger закордонне майно; ~ à venir майбутнє майно; ~ acquis придбане майно; ~ collectifs майно юридичної особи; ~ communs спільне майно подружжя; ~ corporels тілесне (*матеріальне*) майно; ~ culturels культурні цінності; ~ d'État державна власність, державне майно; ~ d'État séparés відособлена державна власність; ~ de consommation предмети споживання; ~ de famille сімейне майно; ~ de la succession/successoraux спадкове майно; ~ de mainmorte майно «мертвої руки» (*напр., землі, видучені з вільного обігу*); ~ de première nécessité товари першої необхідності;

~ de production засоби виробництва; ~ déplaçables рухоме майно; ~ domestiques домашнє майно; ~ durables майно тривалого користування; ~ ecclésiastiques церковне майно; ~ ennemis вороже майно; ~ étatiques державна власність, державне майно; ~ étrangers іноземна власність, майно іноземців; ~ fictivement corporels квазіматеріальні блага; ~ héréditaires спадкове майно; ~ impartageables неподільне майно; ~ imposables оподатковане майно; ~ incorporels безтілесне майно (*майнові права*), нематеріальне майно; ~ litigieux спірне майно; ~ matériels майно, матеріальні речі, матеріальні блага; ~ non fongibles індивідуально визначені речі; ~ paraphernaux особисте майно дружини, що не ввійшло в придане; ~ passés par profits et pertes списане майно; ~ personnels особисте майно одного з подружжя; ~ présents наявне майно; ~ privés ennemis майно громадян ворожої держави; ~ propres особисте майно подружжя; ~ réservés відокремлене майно дружини; ~ saisis майно, на яке накладено арешт; ~ saisissables майно, на яке може бути звернено стягнення; ~ sociaux майно товариства; ~ vacants відумерле майно; безхазяйне нерухоме майно

bienséance, *f* благопристойність, пристойність

bienveillance, *f* прихильність, доброзичливість

biffage, *m* викреслювання; закреслення

biffement, *m* викреслювання; закреслення

biffer, *vt* викреслювати; закреслювати

biffure, *f* 1) риса (*яка закреслює щось*); 2) викреслювання

bifurcation, *f* розгалуження

bigame, *m* двоєженець

bigamie, *f* двоєженство

bigot 1. *adj*, святенницький; 2. *m*, ханжа, святенник

bilan, *m* баланс Δ hors ~ кошти за балансом; déposer son ~ повідомляти відомості про фінансовий стан підприємства; ~ annuel заключний баланс; річний бухгалтерський звіт; ~ consolidé консолідований (*зведений*) баланс; ~ d'ouverture первинний баланс; ~ de compétence тестування навичок; ~ de liquidation ліквідаційний баланс; ~ de santé медичний огляд; ~ social зведення, звіт про діяльність підприємства в соціальній та економічній сфері

bilatéral, *adj* двосторонній

bilatéralisme, *m* двосторонність, двосторонній характер

bill, *m* білл, законопроект (*в англійському парламенті*)

billet, *m* 1) квиток; 2) боргова розписка; 3) вексель; 4) записка Δ ~ à ordre ордерний простий вексель; ~ à ordre international міжнародний простий вексель; ~ à volonté/à vue простий вексель; ~ aller-retour квиток туди і назад; ~ au porteur пред'явницький простий вексель; ~ avalisé вексель, забезпечений порукою; ~ circulaire квиток за кільцевим маршрутом; квиток для перевезення за круїзною лінією; ~ combiné квиток для змішаного перевезення; ~ d'avertissement en conciliation виклик для примирливого провадження; ~ d'avis повістка про виклик свідка (*в ході поліцейського розслідування*); ~ de banque банкнота, банківський квиток; ~ de change простий вексель; ~ de complaisance дружній вексель; ~ de congés payés пільговий залізничний квиток для проїзду до місця проведення відпустки і назад; ~ de fonds простий вексель, виданий набувачем комерційного підприємства; ~ de mobilisation мобілізаційний вексель; ~ de passage проїзний квиток; ~ de trésorerie комерційний вексель; ~ non causé боргова розписка, яка не містить вказівки на підставу боргу

bioéthique, *f* медична етика

bipolarisation, *f* біполяризація

biparti(-te), *adj* двопартійний

bipartisme, *f* двопартійна система

bis puniri, *lat* двічі покараний

bis vexari, *lat* двічі переслідуваний

blackboulage, *m* забалотування, провал на виборах

blackbouler, *vt* забалотувати

blâmable, *adj* гідний догани; негожий

blâme, *m* осуд; догана Δ ~ notifié avec inscription au dossier догана із занесенням до особистої справи; ~ social громадський осуд

blanc-seing, *m* 1) підпис на документі до його складання; 2) незаповнений бланк з підписом

blanchiment, *m* відмивання Δ ~ de capitaux illicites відмивання незаконних фінансових коштів; ~ de l'argent відмивання грошей (*здобутих злочинним шляхом*)

blasphémateur 1. *adj*, богохульний 2. *m*, богохульник

blasphématoire, *adj* богохульний; блюзнірський

blasphème, *m* богохульство, святотатство, блюзнірство

blasphémer, *vi* богохульствувати, кощунствувати

blessant, *adj* образливий

blessé 1. *adj*, поранений; ображений, зачеплений 2. *m*, поранений

blessier, *vt* поранити; образити, зачепити

blesure, *f* рана, поранення; тілесне ушкодження Δ ~ corporelle тілесне ушкодження; ~ en estafilade різана рана; ~ faite par une balle кульове поранення; ~ mortelle поранення, що спричинило смерть, смертельне поранення; ~ par arme à feu вогнепальне поранення; вогнепальна рана; ~ par coup пошкодження від удару тупим предметом; ~ par coupure різана рана; ~ par imprudence необережне тілесне ушкодження; ~ par taillade різана рана

bleus budgétaires/du budget, *m* блакитні додатки до бюджету (*обов'язкові документи, що супроводжують проект бюджету з моменту його подання до спеціального бюро Національної Асамблеї*)

bloc, *m* блок (*напр., держав*) Δ ~ de constitutionnalité конституційний блок норм; ~ de contrôle контрольний блок (*пакет*) акцій

blocage, *m* блокування, призупинення Δ ~ du compte призупинення операцій за рахунком; ~ fiscal призупинення операцій за рахунком за рішенням податкових органів; ~ judiciaire призупинення операцій за рахунком на вимогу слідчого або суду

blocus, *m* блокада; військова блокада Δ ~ à longue distance економічна (*торгова*) блокада; ~ continental сухопутна блокада; ~ effectif ефективна блокада (*підтримана достатньою військовою силою*); ~ fictif фіктивна блокада; ~ rasicière мирна блокада; ~ par croisière блокада шляхом крейсерства

BODACC (bulletin officiel des annonces civiles et commerciales), *m* Офіційний бюлетень цивільних і комерційних оголошень

boîte de culasse, *f* ствольна коробка

bon, *m* чек; талон; ордер Δ ~ d'achat талон на право придбання товарів у магазинах підприємства; ~ d'attribution талон на право придбання частини акції, що знову випускається; ~ de caisse касовий ордер; ~ de commande замовлення на поставку товару, наряд-замовлення; бланк замовлення; ~ de commission зобов'язання про сплату комісійної винагороди посереднику при продажу нерухомості; ~ de délégation довідка про час, витрачений на громадську роботу; ~ de remis відвантажувальний дозвіл; ~ de souscription d'actions передплатна акціонерна бона; ~ de transport gratuit талон на відшкодування транспортних витрат; ~ rège de famille добрий сім'янин; ~ voisinage добросусідство, добросусідські відносини (*у міжнародному праві*)

bona fide, *lat* той, що заслуговує на довіру
bona vacantia, *lat* безхазяйне майно, кинуте майно; нічийний капітал
boni de liquidation, *m* 1) право на отримання частини майна акціонерного товариства при його ліквідації; 2) ліквідаційний залишок
bonification, *f* знижка; зниження обумовленої суми; боніфікація Δ ~ d'intérêts часткова оплата державою позикодавцю відсотків за позику; ~ de campagne збільшення стажу служби особам, які брали участь в бойових операціях; ~ de retard часткова оплата державою позикодавці відсотків за позику; ~ de service збільшення стажу служби (*при призначенні пенсії*)
bonifier, *vt* боніфікувати
bonne exécution, *f* належне виконання
bonne foi, *f* сумлінність, добросовісність Δ de bonne ~ добросовісний; surprendre la bonne ~ зловживати довірою
bonnes mœurs, *f pl* правила пристойності, етика
bons, *m pl* бони (*боргові зобов'язання або паперово-грошові знаки дрібної вартості*) Δ ~ de jouissance безоплатні бони участі; ~ de participation бони участі (*цінні папери, аналогічні акціям, але без права голосу*); ~ de souscription підписні бони; ~ des institutions financières spécialisées бони спеціалізованих фінансових установ; ~ des sociétés financières бони фінансових компаній; ~ du trésor казначейські векселі (*бони*); ~ du trésor négociables оборотні казначейські бони; ~ en compte courant казначейські бони по поточному рахунку; ~ offices добрі послуги, посередництво з ініціативи посередника; ~ sur formules формулярні бони
bonus, *m* знижка Δ ~ roug non-sinistre знижка за безаварійність
bonus-malus, *m* система страхування, при якій сума страхової премії залежить від кількості порушень правил водіння
boomerang, *m* бумеранг, зворотний демпінг
bordereau, *m* 1) опис документів (*у справі*); 2) відомість; реєстр; 3) виписка з рахунку Δ ~ d'envoi супровідний опис; ~ d'escompte опис векселів, що пред'являються для обліку; ~ d'expédition специфікація відправлених товарів; ~ d'impôt відомість податкових платежів; ~ de chargement залізнична накладна; накладна міжнародного сполучення; ~ de collocation документ про черговість задовільнення вимог; ~ de salaire платіжна відомість; ~ de transfert передавальна відомість; ~ des marchandises дорожня відомість; ~ du courrier посвідчення дипло-

матичного кур'єра; ~ récapitulatif зведена таблиця (*відомість*), рекапітуляція
bornage, *m* розмежування суміжних земельних ділянок
borne frontière, *f* прикордонний знак; прикордонний стовп
bornes de la nécessité, *f pl* межі необхідної оборони Δ dépasser les ~ de la nécessité перевищувати межі необхідної оборони
bosse frontale, *f* лобовий бугор
bouche, *f* 1) рот; 2) дульний зріз, дуло Δ ~ à coins abaissés рот з опущеними кутами; ~ à coins relevés рот з піднятими кутами
boucle, *f* петлевий візерунок (*панілярних ліній*) Δ ~ à droite ульнарний петлевий візерунок; ~ à gauche радіальний петлевий візерунок
bouclier fiscal, *m* межа оподаткування
bouilleur de cru, *m* особа, що займається виготовленням спиртних напоїв; самогонник
bouleversement, *m* перелом, різка зміна; зрушення; потрясіння, переворот
bouquet, *m* частина ціни, що сплачується продавцю негайно при продажу в обмін на довічну ренту
bourre, *f* пиж Δ ~ de feutre повстяний пиж; ~ de fortune саморобний пиж; ~ du commerce пиж заводського виготовлення
bourse, *f* 1) біржа; 2) стипендія Δ ~ d'échange біржа з обміну житлових приміщень; ~ de commerce товарна біржа; ~ de l'emploi біржа праці; ~ de marchandises товарна біржа; ~ de valeurs (mobilières) фондова біржа; ~ des changes фондова біржа; ~ du travail місцерозташування служб різних профспілок
boursicotage, *m* скоєння дрібних операцій на біржі; дрібна біржова угода
boursicotier, *m* дрібний біржовий маклер
bout, *m* кінець Δ ~ du nez кінчик носа; ~ du nez bilobé роздвоєний кінчик носа; ~ du nez effilé загострений кінчик носа; ~ du nez méplat тупий кінчик носа
boycot(-tage), *m* бойкот, бойкотування Δ ~ économique економічний бойкот
boycotter, *vt* бойкотувати
braconnage, *m* браконьєрство
braconner, *vi* займатися браконьєрством
braconnier, *m* браконьєр
branche, *f* галузь, гілка Δ ~ du droit галузь права; ~ maternelle материнська лінія; ~ paternelle батьківська лінія; ~s d'assurances *pl* види страхування
braquer, *vt* здійснити напад
brevet, *m* 1) диплом; атестат; свідоцтво; 2) патент; 3) справжній екземпляр нотаріально посвідченого акту Δ abandonner un ~ від-

мовлятися від патенту; accorder un ~ видавати патент; amender un ~ вносити зміни до патенту; annuler un ~ анулювати патент; attaquer un ~ оспорювати патент; céder un ~ передавати права на патент; concéder un ~ видавати патент; contester un ~ оспорювати патент; contrefaire un ~ порушувати патент (*права патентовласника*); couvrir par le ~ охороняти патентом; délivrer un ~ видавати патент; déposer un ~ подавати заявку на видачу патенту; échapper un ~ обходити патент; en ~ з передачею справнього примірника зацікавленим особам; enfreindre un ~ порушувати патент (*права патентовласника*); invalider un ~ визнати патент недійсним; obtenir un ~ отримувати патент; opposer un ~ протиставляти патент; protéger par un ~ охороняти патентом; tourner un ~ порушувати патент (*права патентовласника*); transférer un ~ передавати права на патент; ~ à priorité multiple патент з множинним пріоритетом; ~ abandonné абандонований патент; ~ additionnel додатковий патент; ~ analogue патент-аналог, паралельний патент; ~ antérieur попередній патент; ~ attaqué спірний патент; ~ attaqué оспорюваний (*оскаржений*) патент; ~ ayant fait l'objet d'une restauration відновлений патент; ~ cité протиставлений патент; ~ classique звичайний патент; ~ communautaire патент Європейського економічного співтовариства; ~ complémentaire додатковий патент; ~ concédé виданий патент; ~ contestable спірний патент; ~ contrefait порушений патент; ~ correspondant патент-аналог, паралельний патент; ~ d'addition додатковий патент; залежний патент; ~ d'aptitude посвідчення (*свідцтво*) про кваліфікацію; ~ d'études professionnelles свідцтво про професійну освіту; ~ d'importation ввізний (*підтверджений*) патент; ~ d'invention патент на винахід; ~ d'un consul консульський патент; ~ de barrage/de blocade патент, що блокує (*зонтичний*); ~ de base основний патент; ~ de capitaine au long cours диплом капітана далекого плавання; ~ de combinaison патент на комбінаційний винахід; ~ de concurrence патент, що конкурує; ~ de corps патент на хімічну речовину або сполуку; ~ de dessin патент на промисловий малюнок; ~ de «fausse alarme» удаваний (*фіктивний*) патент; ~ de maîtrise патент на право займатися ремісничою діяльністю; ~ de médicament патент на лікарську речовину; ~ de notoriété publique загальновідомий патент; ~ de perfectionnement патент на удосконалення; ~ de pilote диплом пілота; ~ de pionnier патент на піонерський винахід; ~ de plante

патент на рослину; ~ de précaution попереджувальний патент; ~ de principe патент на принцип; ~ de procédé патент на спосіб; ~ de produit патент на виріб; ~ de référence посилальний патент; ~ déchu патент, що втратив силу; ~ défensif захисний патент; ~ définitif остаточний патент; ~ dépendant залежний патент; ~ dominant домінуючий патент; ~ dormant невикористаний патент; ~ élargi розширений патент; ~ en commun спільний (*колективний*) патент; ~ en copropriété спільний (*колективний*) патент; ~ en gage заставлений патент; ~ en vigueur чинний патент; ~ étranger іноземний патент; ~ expiré патент з вичерпаним терміном дії; ~ exploitable промислово застосовний патент; ~ «fort» юридично стійкий патент; ~ indépendant незалежний патент; ~ industriel промислово застосовний патент; ~ intéressant la défense nationale патент на винахід, що має оборонне значення; ~ international міжнародний патент; ~ invalidé патент, визнаний недійсним; ~ litigieux оспорюваний патент; ~ mondial патент, що має світове значення; ~ national національний патент; ~ non expiré чинний патент; ~ normal звичайний патент; ~ nul недійсний патент; ~ objecté оспорюваний патент; ~ obstructif патент, що блокує (*зонтичний*); ~ originaire/originel/d'origine первинний (*пріоритетний*) патент; ~ parallèle патент-аналог, паралельний патент; ~ pendant «патент заявлений» (*напис на виробі*); ~ pharmaceutique патент на лікарську речовину; ~ postérieur подальший патент; ~ praticable патент на промислово застосовний винахід; ~ préliminaire попереджувальний патент; ~ principal основний патент; ~ provisoire попереджувальний патент; ~ public вільний (*відкритий*) патент; ~ refusé «у видачі патенту відмовлено»; ~ régional регіональний патент; ~ résultant «патент виданий»; ~ territorial регіональний патент; ~ tombé en déchéance патент, що втратив силу; ~ ultérieur подальший патент; ~ universel патент, що має світове значення; ~ valide чинний патент

brevetabilité, *f* патентоспроможність, охороноздатність Δ affecter la ~ паплюжити патентоспроможність; conclure à la ~ визнати патентоздатним; exclure de la ~ визнати непатентоспроможним

brevetable, *adj* патентоспроможний, охороноздатний

brevetage, *m* патентування

breveté 1. *adj*, запатентований 2. *m*, патентовласник Δ ~ d'invention власник патенту на винахід, патентовласник; ~ exproprié па-

тентовласник, у якого патент відчужений; ~ principal основний власник патенту; ~ S.G.D.G. (sans ~ du gouvernement) запатентовано без урядової гарантії

breveter, *vt* патентувати; отримувати патент

BRIC група найбільших за площею та населенням країн, що розвиваються (*від англ. Бразилія, Росія, Індія, Китай*)

brigade, *f* бригада Δ ~ criminelle бригада карного розшуку; ~ de gendarmerie жандармська бригада; ~ des douanes митний загін; ~ des meurs бригада (*поліції*) з охорони моральності; ~ des stupéfiants et du proxénétisme бригада по боротьбі з незаконним споживанням наркотиків і звідництвом; ~ mobile рухлива поліцейська бригада; ~ mondaine бригада (*поліції*) з охорони моральності; ~ spécialisée спеціалізована жандармська бригада; ~ territoriale територіальна жандармська бригада

brigadier, *m* бригадир (*чин молодшого начальницького складу в поліції*)

brigand, *m* злочинець, який скоїв збройний розбій

brigandage, *m* озброєний розбій, збройне пограбування

brigue, *f* домагання; змова; інтрига

briguer, *vt* домагатися

brimer, *vt* піддавати знущанням, глумитися, гнобити, чіплятися, мучити, підчіплювати

bris, *m* злам Δ ~ de prison руйнування тюремного приміщення; втеча з в'язниці; ~ de scellés злам печаток, порушення печатування

brisage, *m* руйнування, порушення

briser, *vt* руйнувати, ламати

briseur, *m* руйнівник, порушник

brocanteur, *m* торговець уживаними речами

brocard, *m* юридична сентенція; юридичний афоризм

broker, *m* брокер

brossage, *m* записання (*слідів*)

brusque renvoi, *m* звільнення з роботи без попередження

brut 1. *adj*, валовий 2. *m*, бруто

budget, *m* бюджет Δ hors ~ позабюджетний; inscrire au ~ включати до бюджету; reconduire un ~ поширювати дію бюджету на наступний бюджетний рік; ~ annexe приєднаний бюджет; ~ autonome самостійний бюджет; ~ autonome non territorial автономний бюджет нетериторіальних публічних утворень; ~ autonome territorial автономний бюджет адміністративно-територіального утворення; ~ de l'État державний бюджет; ~ de programmes бюджет

програм; ~ économique загальнонаціональний бюджет; ~ fonctionnel функціональний бюджет; ~ général загальний бюджет; ~ ordinaire регулярний бюджет; ~ social соціальний бюджет; ~ voté бюджет, прийнятий парламентом; ~s des collectivités locales *pl* бюджети місцевих органів самоврядування, місцеві бюджети

budget-programme, *m* бюджет за програмою

budgétaire, *adj* бюджетний

budgetisation, *f* включення до бюджету, бюджетування, фінансове планування, розробка бюджету, розробка фінансового плану

budgetiser/budgéter, *vt* включати до бюджету

bulletin, *m* 1) бюлетень (*виборчий*); 2) квитанція; 3) довідка про судимість Δ déposer le ~ dans l'urne опускати виборчий бюлетень в урну; ~ blanc незаповнений виборчий бюлетень; ~ d'expédition вантажна накладна; супровідний документ; ~ d'imprôt податкове повідомлення; ~ de bagage багажна квитанція; ~ de contrôle свідоцтво про проходження контролю; ~ de décès свідоцтво про смерть; ~ de dépôt гарантійна розписка; свідоцтво про внесок; ~ de greffe бюлетень канцелярії суду; ~ de livraison супровідний документ при поставці (*доставці, передачі, врученні*); ~ de naissance свідоцтво про народження; ~ de paye розрахунковий лист; ~ de salaire розрахункова книжка; ~ de santé довідка про стан здоров'я; ~ de sortie de prison довідка про звільнення з в'язниці; ~ de souscription бюлетень підписки; ~ de subdivision проміжний транспортний документ; ~ de transit транзитна відомість; ~ de transport транспортна квитанція; ~ de travail реєстр (*книжка*) виконаних завдань; ~ de versement платіжне доручення; ~ de vote виборчий бюлетень; бюлетень для голосування; ~ des commissions прес-бюлетень про роботу комісії; ~ du casier judiciaire виписка з картотеки криміналістичного обліку; ~ nul виборчий бюлетень, визнаний недійсним; ~ officiel de la propriété industrielle патентний бюлетень; ~ taché пошкоджений виборчий бюлетень

Bureau, *m* Генеральний комітет (*міжнародної конференції*)

bureau, *m* 1) бюро; відділ; канцелярія; 2) президія Δ ~ à compétence limitée митниця зі спеціальними функціями; ~ à contrôles nationaux juxtaposés митна установа для експортно-імпортного контролю; ~ consulaire консульська установа; ~ consultatif interorganisations Міжорганізаційна консультативна рада (*в системі ООН*); ~ d'âge бюро старійшин (*парламенту*); тимчасо-

ва президія Національних зборів даного скликання; ~ d'aide juridictionnelle бюро з надання допомоги в зв'язку з участю в судовому розгляді; ~ d'Aide sociale бюро соціальної допомоги; ~ d'arbitrage орган арбітражу; третейський орган; ~ d'assistance judiciaire бюро зі звільнення від сплати судових витрат; ~ d'échange обмінний пункт; ~ d'émigration еміграційне бюро; ~ d'enregistrement відділ реєстрації актів громадянського стану; ~ d'enregistrement d'état civil бюро запису актів громадянського стану; ~ d'établissement des passeports паспортне бюро; ~ d'identification judiciaire бюро судово-криміналістичної експертизи; ~ d'immatriculation бюро, яке реєструє судна; ~ d'une mission відділення дипломатичного представництва; ~ de bienfaisance бюро благодійності; ~ de conciliation примирливе бюро (*в прюдомальному суді*); ~ de domiciliation доміцільована митна установа; ~ de douane митниця, митна установа; en dehors des ~x de douane окрім митних установ; ~ de douane d'entrée митна установа, через яку здійснюється в'їзд або ввезення вантажу; ~ de douane de départ митна установа місця відправлення (*вантаж*); ~ de douane de destination митна установа місця призначення (*вантаж*); ~ de douane de prime abord найближча (*до місця перетину кордону*) митна установа; ~ de douane implanté à la frontière прикордонна митниця; ~ de douane intérieur внутрішня митниця; ~ de jugement судове бюро (*в прюдомальному суді*); ~ de l'assemblée президіум зборів; ~ de la comptabilité бухгалтерія; ~ de la conférence президіум конференції; ~ de main-d'œuvre бюро з найму та працевлаштування; ~ de placement бюро з працевлаштування; ~ «de plein exercice» спільна митна установа; ~ de police поліцейський відділок, відділення поліції; ~ de représentation представницьке бюро, представництво; ~ de sortie митна установа, через яку здійснюється виїзд або вивіз вантажу; ~ de surveillance митне бюро; ~ de ville склад для вантажів, призначених до перевезення; ~ de vote бюро з виборів; ~ définitif постійний президіум Національних зборів; ~ des affaires juridiques Управління з правових питань (*секретаріату ООН*); ~ des assurances страхове бюро; ~ des brevets патентне бюро; ~ des dépôts бюро прийому заявок (*на патент*); ~ des hypothèques бюро іпотек; ~ des inventions патентне бюро; ~ des licences ліцензійне бюро; ~ des relations extérieures орган зовнішніх зносин; ~ extérieur периферійне бюро (*відділення*); ~ international du

travail Міжнародне бюро праці; ~ spécialisé спеціалізована митниця

but, *m* мета Δ ~ d'intérêt public суспільно корисна мета; ~ d'une invention мета винаходу; ~ idéal немайнова мета; ~ lucratif корислива мета; мета отримання вигоди; ~ particulier de l'invention конкретна (*приватна*) мета винаходу; ~ principal de l'invention основна мета винаходу

butin, *m* здобич, награбоване

C

cabaretagé, *m* торгівля вроздріб алкогольними напоями

cabinet, *m* кабінет Δ ~ d'avocat адвокатське бюро; ~ d'instruction слідчий орган; ~ de brevets d'inventions патентне бюро; ~ du juge кабінет судді; ~ ministériel кабінет (*міністри даної держави або найближчі співробітники міністра чи префекта*)

cabotage, *m* каботаж, каботажне плавання Δ ~ aërien повітряний каботаж; ~ international морські перевезення у закордонному сполученні; ~ national внутрішньодержавні морські перевезення

caboteur, *m* каботажне судно

cachet, *m* 1) печатка, невелика печатка; 2) відтиск печатки

cachetage, *m* опечатування

cacheter, *vt* опечатувати печаткою

cachette, *f* сховище, сховок Δ ~ spécialement aménagé спеціально обладнане сховище

cachot, *m* 1) карцер у в'язниці; 2) в'язниця

cadastral, *adj* кадастровий

cadastre, *m* кадастр

cadavérique, *adj* трупний

cadavre, *m* труп Δ ~ carbonisé обвуглений (*обгорілий*) труп; ~ inconnu неопізнаний труп

cadence de tir, *f* скорострільність

cadre, *m* 1) кадровий працівник; 2) відповідальний працівник; 3) інженерно-технічний працівник Δ dans le ~ des lois в рамках законів; dans le ~ régional в регіональному масштабі, на регіональному рівні; ~ annuel du budget річний термін дії бюджету; ~ d'une convention сфера застосування конвенції; ~ d'une invention обсяг винаходу; ~ institutionnel інституційна (*структурна*) основа; ~ juridique юридична регламентація; юридичні форми; ~ positif нормативна основа

cadres, *m pl* 1) штати, кадри; 2) кадрові працівники Δ ~ administratifs адміністративний

персонал; ~ confirmés кадрові працівники, які пройшли стажування; ~ de direction керівні кадрові працівники; ~ débutants молоді кадрові працівники; ~ fonctionnaires штатний склад; атестований склад; ~ judiciaires персонал судових органів; ~ moyens середній керівний персонал; ~ subalternes молодший керівний персонал; ~ supérieurs вищий керівний склад; відповідальні кадрові працівники; ~ techniques технічний персонал

cadreur, *m* жандарм-фотограф

caduc, *adj* той, що втратив силу Δ devenir ~ втрачати силу

caducité, *f* втрата сили

cahier, *m* зошит, журнал, відомість Δ ~ des clauses administratives générales загальні адміністративні умови; ~ de charges de l'adjudication журнал публічних торгів; ~ de prescriptions spéciales спеціальні приписи; ~ des charges 1) типові умови (договорів); 2) технічне завдання (при підрядних роботах); ~ des prescriptions communes загальні приписи (правила укладання договорів одного типу)

caisse, *f* каса Δ ~ commune de pensions пенсійний фонд; ~ d'affiliation первинний орган соціального забезпечення, що обслуговує даного працівника; ~ d'amortissement de la dette sociale Каса погашення боргів товариства; ~ d'assistance mutuelle каса взаємодопомоги; ~ d'assurance страхова каса; ~ d'assurance maladie страхова каса на випадок тимчасової непрацездатності; ~ d'assurance retraite et de la santé au travail каса пенсійного страхування та охорони здоров'я на виробництві; ~ d'épargne ощадна каса; ~ de chômage орган (каса) страхування на випадок безробіття; ~ de crédit municipal муніципальна кредитна каса; ~ de dépôt et consignation Депозитно-позичкова каса; ~ de la dette publique Каса державного боргу; ~ de pensions пенсійна каса; ~ de répartition каса з перерозподілу фінансових коштів (між органами місцевого самоврядування); ~ de retraites пенсійна каса; ~ de sécurité sociale орган (каса) соціального забезпечення; ~ des prêts позичковий банк, позичкова каса; ~ nationale d'allocations familiales Національна каса з виплати сімейних допомог; ~ nationale d'assurance Національна страхова каса; ~ nationale d'assurance maladie Національна каса страхування на випадок тимчасової непрацездатності; ~ nationale d'assurance vieillesse Національна каса страхування по старості; ~ nationale de prévoyance Національний

провідентний фонд (у сфері соціального забезпечення моряків); ~ nationale des marchés de l'État Національна каса з фінансування (приватноправових) договорів, що укладаються державними організаціями; ~ noire неофіційний грошовий фонд; ~ primaire de sécurité sociale первинний орган (первинна каса) соціального забезпечення; ~ sociale каса товариства

caisse-maladie, *f* орган (каса) соціального забезпечення, який відає питаннями непрацездатності

caissier, *m* касир

calamité, *f* лихо; катастрофа

calcul, *m* розрахунок Δ ~ de l'impôt обчислення податку; ~ de la contribution розрахунок з розподілу загальної аварії; ~ de quotes-parts обчислення квот; ~ des dommages-intérêts обчислення розміру шкоди (збитків); ~ des intérêts нарахування відсотків

calendrier, *m* календар, графік, календарний план

calibre, *m* калібр, внутрішній діаметр стовбура

calomniateur, *m* наклепник

calomnie, *f* наклеп

calomnier, *vt* обмовляти, зводити наклеп

calque, *m* калькування (за допомогою скляної пластинки)

calvitie, *f* плішивість, облісіння, лисина Δ ~ frontale лобова лисина; ~ fronto-pariétale лобно-тім'яна лисина; ~ pariétale тім'яна лисина; ~ tonsurale верхівкова лисина

cambiaire, *adj* вексельний, передбачений вексельним законодавством

cambiairement, *adv* відповідно до приписів норм вексельного права

cambial, *adj* такий, що відноситься до валюти, до валютних операцій

cambrilage, *m* крадіжка з приміщення

cambrioter, *vt* пограбувати (квартуру), зробити наліт, крадіжку зі зломом

cambricoleur, *m* особа, яка здійснює крадіжки з приміщень Δ ~ de coffres-forts особа, яка здійснює крадіжки з сейфів; ~ itinérant особа, яка здійснює крадіжки з приміщень у різних містах, гастролер; ~ posturge особа, яка здійснює крадіжки з приміщень у нічний час

camionnette à «panier à salade», *f* автомобіль для перевезення ув'язнених

camisole de force, *f* гамівна сорочка

camouflage d'un crime, *m* приховування злочину

camoufleur d'autos, *m* особа, що займається приховуванням викрадених автомобілів

camp, *m* табір Δ ~ de transit транзитний табір (для військовополонених); ~ de travail трудовий табір (для військовополонених); ~ de triage сортувальний табір (для військовополонених)

campagne électorale, *m* виборча (передвиборна) компанія Δ faire ~ électorale брати участь у виборчій кампанії

canal international, *m* міжнародний канал

cancellation, *f* ручне викреслення в документі

canceler, *vt* викреслювати

candidat, *m* кандидат Δ désigner/présenter des ~s висувати кандидатів (кандидатури); ~ à l'avancement кандидат на просування по службі; ~ à un grade universitaire кандидат на здобуття наукового ступеня; ~ admis à concours кандидат (на заміщення посади), що бере участь у конкурсі; ~ cédant учасник товариства, який має намір поступитися своєю часткою участі; ~ cessionnaire передбачуваний набувач часток участі в товаристві; ~ éligible кандидат, що задовольняє пропонованим вимогам; кандидат, включений до списку кандидатів (на виборах); ~ extérieur кандидат (на заняття певної посади), який не перебуває на службі в даній системі; ~ intérieur кандидат (на заняття певної посади), який перебуває на службі в даній системі

candidature, *f* кандидатура Δ appuyer une ~ підтримувати кандидатуру; faire acte de sa ~ висувати свою кандидатуру; maintenir une ~ підтримувати кандидатуру; poser sa ~ висувати свою кандидатуру; retirer une ~ знімати кандидатуру; soutenir une ~ підтримувати кандидатуру; ~ multiple можливість (для однієї особи) балотуватися в якості кандидата на різні посади

cannabis, *m* канабіс, індійська конопля

cannabisme, *m* отруєння гашишем

canon, *m* 1) стовбур (зброї); 2) статут, правило Δ ~ avec étranglement стовбур зі звуженням (до дульної частини); ~ cylindrique циліндричний стовбур; ~ emphytéotique орендна плата за договором про емфітевзис; ~ intérieurement lisse гладкий стовбур; ~ intérieurement rayé нарізний стовбур

canonique, *adj* канонічний, встановлений

canonisation, *f* канонізація

canoniste, *m* фахівець з канонічного права

canton, *m* кантон

cantonement, *m* процедура обмеження арешту майна боржника сумою боргу Δ ~ de la saisie-arêt зменшення суми коштів, підданих арешту, у зв'язку з їх перевищенням над стягуваними сумами

cantonner, *vt* розміщувати, розквартирувати (війська)

capable juridiquement, *m* дієздатний

capacité, *f* 1) правоздатність; 2) дієздатність; 3) правосуб'єктність Δ pleine ~ повна цивільна правоздатність; ~ active d'ester en justice здатність пред'являти позов в суді; ~ civile des étrangers цивільна правоздатність іноземних юридичних і фізичних осіб; ~ civique виборча правоздатність; ~ commerciale комерційна правоздатність; ~ contributive сума внесків (до капіталу організації); ~ d'agir en justice процесуальна правоздатність, право бути позивачем або відповідачем у суді; ~ d'ester en justice цивільна процесуальна правоздатність; ~ d'être actionné здатність виступати в якості відповідача; ~ d'être partie en justice цивільна процесуальна правоздатність; ~ d'exercice дієздатність; ~ d'invention обсяг винаходу; ~ de contracter/contractuelle здатність укладати договори; ~ de disposer здатність розпоряджатися (правами); ~ de droit правоздатність; ~ de jouissance правоздатність; ~ de payement платоспроможність; ~ de remboursement платоспроможність (позичальника); ~ de se marier/matrimoniale здатність вступати в шлюб; ~ de témoigner здатність виступати в якості свідка; ~ de travail працездатність; ~ électorale наявність виборчих прав, право брати участь у виборах; ~ en droit диплом про закінчення юридичного факультету; ~ générale загальна правоздатність (юридичної особи); ~ internationale міжнародна правоздатність; ~ juridique 1) правоздатність; 2) правосуб'єктність; ~ légale pour travailler трудова дієздатність; ~ partielle обмежена дієздатність; ~ passive d'ester en justice здатність виступати в якості відповідача у суді; ~ restreinte обмежена правоздатність (юридичних осіб); ~ spéciale спеціальна (обмежена) правоздатність (юридичних осіб); ~s graphiques *pl* володіння (рівень володіння) технікою письма; ~s intellectuelles *pl* розумові здібності; ~s physiques *pl* фізичні здібності

carpias, *lat* судовий наказ, наказ про арешт особи або майна (для забезпечення цивільного позову)

capitaine, *m* капітан

capital, *m* 1) капітал; кошти; 2) сума основного боргу Δ souscrire le ~ розподіляти акціонерний капітал шляхом підписки; ~ assuré страхова сума; ~ autorisé дозволений акціонерний капітал; ~ circulant оборотний капітал, оборотні кошти; ~ conditionnel

умовний капітал; ~ constitutif de rente капітал, переданий в обмін на зобов'язання здійснювати рентні платежі; ~ de décès страхова сума, що виплачується у випадку смерті застрахованого, страхове відшкодування на випадок смерті; ~ de prêt позичковий капітал; ~ différé страхова сума, що виплачується при дожитті застрахованого до встановленого віку; ~ emprunté позикові кошти; ~ fixe основний капітал, основні кошти; ~ investi вкладений капітал; ~ libéré сплачений акціонерний капітал; ~ mobilier кошти, вкладені в рухоме майно; ~ social майно товариства; акціонерний капітал; ~ souscrit акціонерний капітал, покритий підпискою на акції; ~ spéculatif спекулятивний капітал; ~ statutaire статутний капітал; ~ variable змінний капітал; ~ versé внесений (*пайовий*) капітал

capital-actions, *m* статутний капітал (*акціонерного товариства*) в акціях

capital-bons de participation, *m* статутний капітал (*акціонерного товариства*) в бонах участі

capitalisation, *f* 1) включення в (*статутний*) капітал; 2) капіталізація відсотків Δ ~ d'intérêts капіталізація відсотків

capitation, *f* подушний податок Δ ~ de l'image прихована зйомка осіб, які перебувають в приватних місцях, без їхнього дозволу; ~ des paroles фіксація і поширення сказаного в приватному місці без дозволу особи, яка говорила

capitaux, *m pl* капітал, кошти Δ placer les ~ поміщати кошти в цінні папери; ~ étrangers іноземні капіталовкладення; ~ propres власний капітал (*товариства*); ~ spéculatifs à court terme «гарячі гроші» (*спекулятивний, блукаючий з країни в країну капітал*)

capitulation, *f* капітуляція Δ ~ sans conditions/inconditionnelle беззастережна капітуляція

captation, *f* безоплатне отримання майна за допомогою хитрості або обману Δ ~ d'héritage захоплення спадщини; ~ de dépôts прийом внесків (*банком*); ~ de donnés informatiques перехват інформаційних даних

capiteux, *adj* оманливий; помилковий; брехливий, удаваний, лицемірний, підступний

captivité, *f* полон; правове становище військовополонених Δ ~ de guerre військовий полон

capture, *f* затримання (*фізичне*); захват Δ exempt de ~ не підлягає захопленню

capturer, *vt* захоплювати (*брати*) в полон

carabine, *f* карабін

caractère, *m* 1) характер; 2) ознака; 3) типографський знак Δ faire perdre le ~ позбав-

ляти характеру (*напр., злочину*); ~ analytique збір (*ознак*); ~ anthropométrique анатомічна (*статична*) ознака зовнішності людини; ~ apparent характерна ознака; ~ attributif юридичне значення; ~ d'ordre public обов'язковий (*імперативний*) характер; ~ d'une invention 1) суть винаходу; 2) ознака винаходу; ~ de droit privé приватно-правовий характер; ~ de droit public публічно-правовий характер; ~ de nouveauté новизна (*винаходу*); ~ déclaratif декларативний характер; ~ délictueux злочинність; злочинний характер (*діяння*); ~ exclusif винятковий характер; ~ général загальна (*ідентифікаційна*) ознака; ~ illégal/illicite протиправний (*незаконний*) характер, незаконність; ~ immanent de l'invention основна (*істотна*) ознака винаходу; ~ industriel d'une invention промислова придатність винаходу; ~ infamant ганебний характер; ~ juridique юридичний (*правовий*) характер; ~ non fondé необґрунтованість; ~ normatif нормативний характер; ~ personnel творчий характер (*діяльності автора*); ~ professionnel de l'accident професійний характер нещасного випадку; ~ réglementaire нормативний характер; ~ significatif ідентифікаційна ознака; ~ utile d'une invention корисність винаходу; ~ volontaire добровільний характер, добровільність; ~s de machine à écrire *pl* шрифт друкарської машинки

caractéristique, *f* 1) характеристика; 2) ознака; властивість Δ ~ constante стала (*ідентифікаційна*) ознака; ~ de classe загальна (*ідентифікаційна*) ознака; ~ essentielle/fondamentale de l'invention основна (*істотна*) ознака винаходу; ~ fréquente найпоширеніша (*ідентифікаційна*) ознака; ~ générale загальна (*ідентифікаційна*) ознака; ~ particulière приватна (*ідентифікаційна*) ознака; ~s requises de brevetabilité *pl* критерії патентоспроможності (*винаходу*)

carambouillage, *m* шахрайство, що полягає в придбанні товарів у кредит без наміру повної сплати

carambouilleur, *m* особа, що займається шахрайством шляхом придбання товарів у кредит без наміру повної сплати

caravanier, *m* особа, яка не має постійного місця проживання та живе в автомобілі чи іншому засобі пересування (*відрізняється від бродяги наявністю оплачуваної роботи і засобів існування*)

carcan, *m* залізний ошийник (*що надягався на злочинця*)

carcéral, *adj* тюремний

carence, *f* 1) відсутність майна, на яке може бути звернено стягнення, неспроможність;

2) невиконання певних обов'язків Δ ~ de payement несплата; ~ du chef d'entreprise невиконання своїх обов'язків керівником підприємства; ~ du droit прогалини в праві, нерегульованість правом

cargaison, *f* вантаж; партія вантажу Δ ~s en vrac *pl* масові вантажі, вантажі, транспортовані навалом

cargo, *m* вантажне судно Δ ~ mixte вантажопасажирське судно

caritatif, *adj* благодійний; милосердний

carnet, *m* журнал, реєстр, книжка Δ ~ anthropométrique особиста книжка висланого; ~ d'épargne ощадна книжка; ~ de bord подорожній лист; ~ de caisse d'épargne ощадна книжка; ~ de chèques чекова книжка; ~ de circulation дозвіл на пересування (для осіб, що живуть в автомобілях і не мають постійного місця проживання і засобів існування); ~ de commandes портфель замовлень; ~ de maternité картка про взяття на облік вагітної жінки; ~ de passage en douane книжка безмитного ввезення та вивезення торгових зразків і предметів, призначених для виставок та ярмарок; ~ de quittances квитанційна книжка; ~ de route бортовий журнал (повітряного судна); ~ de salaire розрахункова книжка працівника-надомника; ~ de santé медична карта; ~ de travail реєстр (книга) виконаних завдань (надомником)

carrière, *f* 1) службова кар'єра; проходження служби; 2) таблиця про ранги Δ de ~ професійний; штатний; faire ~ проходити службу; ~ criminelle злочинна діяльність; ~ diplomatique дипломатична служба; кар'єра дипломата; entrer dans la ~ дипломатично вступати на дипломатичну службу

carrières, *f pl* кар'єри, каменярня

carrure, *f* ширина плечей; статура

carte, *f* картка Δ ~ accréditive акредитивна картка; ~ bancaire банківська картка; ~ blanche біла кредитна картка; ~ bleue звичайна (блакитна) кредитна картка; ~ d'avis de maladie повідомлення про невихід на роботу внаслідок захворювання; ~ d'électeur особова картка виборця; ~ d'embarquement посадковий талон; ~ de séjour de résident ordinaire ординарне посвідчення особи іноземця; ~ de séjour de résident privilégié привілейоване посвідчення особи іноземця; ~ d'identité посвідчення особи; ~ d'identité consulaire посвідчення особи співробітника консульства; ~ d'identité de commerçant посвідчення комерсанта-іноземця; ~ d'identité d'invalides de guerre посвідчення про пільги інваліда війни; ~ d'identité diplomatique посвідчення

особи співробітника дипломатичного представництва; ~ d'identité militaire посвідчення особи військовослужбовця; ~ d'identité nationale посвідчення особи; ~ d'identité professionnelle професійне посвідчення; службове посвідчення; ~ d'invalidité посвідчення інваліда; ~ d'or золота кредитна картка; ~ de chômage реєстраційна картка безробітного; ~ de commerçant посвідчення на право заняття комерційною діяльністю; ~ de commerçant étranger посвідчення іноземця на право здійснення комерційної діяльності у Франції; ~ de crédit кредитна картка; ~ de crédit réel картка дійсного кредиту; ~ de garantie de chèques гарантійна чекова картка; ~ de légitimation посвідчення особи члена постійної делегації (у Швейцарії); ~ de payement акредитив; ~ de priorité посвідчення інваліда праці про право на пільги; ~ de résident посвідчення особи іноземця, який постійно проживає у Франції; ~ de résident ordinaire звичайне посвідчення особи іноземця; ~ de résident privilégié посвідчення особи привілейованого іноземця; ~ de retraité пенсійне посвідчення; ~ de séjour посвідчення особи іноземця, яке дає право тривалого проживання, посвідка на проживання; ~ de séjour et de travail посвідчення особи іноземця, яке дає право проживання та роботи за наймом; ~ de séjour temporaire короткострокове посвідчення особи іноземця (термін дії до 1 року); ~ de travail робоча картка іноземця; ~ de visite візитна картка; corner une ~ de visite перегинати візитну картку; déposer la ~ de visite залишити візитну картку; envoyer la ~ de visite надіслати візитну картку; renvoyer la ~ de visite надіслати у відповідь візитну картку; ~ du service national призивне свідоцтво; ~ électorale особова картка виборця; ~ grise документ про реєстрацію автотранспортного засобу, технічний паспорт (автомобіля); ~ judiciaire судова картка; ~ multiservice універсальна кредитна картка; ~ nationale d'identité посвідчення особи; ~ officielle офіційна картка (дипломата); ~ ordinaire de travail посвідчення іноземця на право роботи за наймом; ~ professionnelle дозвіл на заняття даної професії; ~ syndicale членський квиток профспілок; ~ temporaire de travail тимчасове посвідчення іноземця на право роботи за наймом; ~ verte міжнародне (в межах Європи) посвідчення водія автотранспортного засобу

cartel, *m* картель Δ ~ d'échange des prisonniers de guerre угода про обмін військовополоненими

cartellisation, *f* картелювання

carton de fermeture, *m* картонна прокладка (у мисливському патроні)

cartouche, *f* патрон Δ ~ à amorce/à percussion centrale патрон з центральним капсюлем; ~ à balle патрон до нарізної зброї; ~ (à plomb) de chasse мисливський патрон

cas, *m* випадок Δ ~ par ~ кожен конкретний випадок, залежно від конкретних обставин; le ~ échéant у відповідному випадку, у разі необхідності; en ~ de non-paiement у разі неотримання платежу; en ~ de péril en la demeure у зв'язку з крайньою терміновістю (формула, що вживається для обґрунтування відступів від звичайно прийнятих правил); selon le ~ залежно від конкретних обставин; ~ d'ouverture 1) підстави для порушення провадження; підстава обговорення справи в суді; 2) підстави оскарження судової постанови; ~ de force majeure непереборна сила, форс мажор; ~ de rigueur фінансове становище (боржника); ~ fortuit випадок, відсутність вини (при заподіяній шкоди, невиконанні зобов'язання); ~ litigieux спірна справа; спірні обставини; ~ type типова ситуація

casier, *m* картотека, служба обліку Δ ~ civil досьє про цивільний стан; ~ des contraventions d'alcoolisme картотека осіб, які порушили антиалкогольне законодавство; ~ des contraventions de circulation картотека осіб, які порушили правила дорожнього руху; ~ fiscal відомості про сплату податків і штрафів; ~ judiciaire реєстр судової реєстрації; досьє криміналістичного обліку; avoir un ~ judiciaire vierge не мати судимості; porter au ~ поставити на облік (криміналістичний); ~ judiciaire des mineurs картотека засуджених неповнолітніх правопорушників; ~ judiciaire spécial спеціальне досьє криміналістичного обліку; ~ photographique фототека

cassation, *f* оскарження судової постанови до Касаційного суду, касація; скасування судової постанови Касаційним судом Δ se pourvoir/recourir en ~ оскаржити в касаційному порядку; ~ avec renvoi скасування судової постанови касаційною інстанцією з направленням справи на новий розгляд; ~ par retranchement зміна судової постанови Касаційним судом; ~ partielle зміна судової постанови Касаційним судом; ~ sans renvoi скасування судової постанови касаційною інстанцією з закриттям справи

casser, *vt* оскаржити (судову постанову) в касаційному порядку; скасовувати (судову постанову) в касаційному порядку

cassure des caractères, *f* дефект шрифту (друкарської машинки)

castration, *f* кастрація Δ ~ chimique хімічна кастрація

casuistique, *f* казуїстика

casus belli, *lat* привід до війни

catégorie pénale, *f* категорія засуджених

catégories de rattachement, *f pl* колізійні категорії (напр., особи, речі, угоди)

caucus, *angl* закриті збори членів політичної партії

causa, *lat* 1) причина, привід, підстава; 2) вбачливі обставини, відмовка; 3) справа, обставини справи; 4) заперечення; 5) судова справа, тяжба, процес Δ ~ causans першопричина; ~ proxima безпосередня причина, найближча причина; ~ sine qua non необхідна причина

causal, *adj* причинний, каузальний

causalité, *f* причинний зв'язок, причинність Δ ~ exclusive причинно-необхідний зв'язок; ~ probable причинно-випадковий зв'язок; ~ transitive ланцюг послідовних причинних зв'язків

cause, *f* 1) підстава; причина; 2) справа; процес Δ appeler en ~ залучати до участі у справі; appeler la ~ викликати сторони на підготовче засідання (суду); à ~ de mort на випадок смерті; en ~ 1) той, хто бере участь у справі; 2) досліджуваний (про об'єкти криміналістичної ідентифікації); en ~ d'appel при апеляційному розгляді справи; en connaissance de ~ знаючи про обставини справи; demeurer en la ~ продовжувати брати участь у процесі; entendre une ~ розглядати справу; être hors de ~ не брати участь у справі; évoquer la ~ витребувати справу із суду першої інстанції; faire ~ commune мати однакові інтереси у судовій справі; mettant en ~ за участю (про вчинення злочину); mettre en ~ залучати до участі у справі; mettre en ~ la responsabilité притягати до відповідальності; mettre en ~ la responsabilité internationale залучати до міжнародної відповідальності; mettre hors de ~ звільнити від участі у справі; perdre la ~ програти справу; plaider une ~ виступати в суді; prendre fait et ~ вступати у справу; сприяти у судовій справі; remettre en ~ переглядати; en tout état de ~ в будь-якому положенні справи; ~ adéquate адекватна причина; ~ cachée прихована підстава; ~ civile цивільна справа; ~ criminelle кримінальна справа; ~ d'aggravation підстава посилення відповідальності; ~ d'atténuation підстава пом'якшення відповідальності; ~ d'exclusion/exclusive de la responsabilité pénale підстава звільнення від кримінальної відповідальності; ~ d'excuses підстава для невиконання обов'язків; ~ d'exonération

підстава звільнення (від відповідальності, від виконання зобов'язань); ~ d'extinction підстава припинення (зобов'язання, договору); ~ d'extinction des poursuites підстава припинення кримінального переслідування; ~ d'irrecevabilité підстава для відмови у прийнятті (напр., заяву); ~ d'irresponsabilité pénale підстава звільнення від кримінальної відповідальності; ~ d'ouverture en cassation підстава для розгляду справи в касаційному порядку; ~ d'une demande підстава позову; ~ d'une obligation підстава зобов'язання; ~ de criminalité причина злочинності; ~ de décès причина смерті; ~ de déchéance підстава втрати права; ~ de dissolution підстава припинення юридичної особи; ~ de divorce підстава (причина) розривання шлюбу; ~ de justification/justificative обставини, що виключають відповідальність; обставини, що виключають суспільну небезпеку діяння; ~ de l'action підстава позову; ~ de la demande d'extradition підстава видачі злочинця; ~ de licenciement підстава звільнення; ~ de non-sarabilité обставина, що виключає винність (напр., неосудність); ~ de non-imputabilité суб'єктивна підстава звільнення від кримінальної відповідальності; ~ de nullité підстава недійсності; підстава для анулювання; ~ de récusation підстава для відводу; ~ de responsabilité підстава відповідальності; ~ déterminante du contrat визначальна причина укладення договору; ~ du contrat підстава договору; ~ du pourvoi підстава для касаційного оскарження, касаційний привід; ~ en instance нерозглянута справа, яка перебуває в провадженні суду; ~ éronée підстава (зобов'язання), яка припущувалася помилково; ~ étrangère зовнішня причина; ~ illicite недозволена (незаконна) підстава; ~ immédiate безпосередня причина; ~ immorale підстава, протилежна добрим звичаям; ~ légale юридична (правова) підстава; ~ licite законна підстава; ~ médiate опосередкована причина; ~ objective de non-responsabilité об'єктивна підстава звільнення від кримінальної відповідальності; ~ pénale кримінальна справа; ~ pendante нерозглянута справа, яка перебуває в провадженні суду; ~ réemptoire de divorce підстава розривання шлюбу, обов'язкова для суду; ~ réelle et sérieuse дійсна та серйозна підстава; ~ simulée удавана підстава (зобов'язання); ~ sommaire справа, що розглядається в порядку спрощеного (сумарного) провадження; ~ sous-jacente корінна причина; ~s de la mort *pl* причини смерті

cautio judicatum solvi, *lat* забезпечення сплати судових витрат

caution, *f* 1) порука; 2) поручитель; 3) викуп
 Δ certifier une ~ давати поруку за поручителя; donner ~ представляти поручителя або надавати поруку; fournir ~ надавати поруку; libérer sous ~ звільнити на поруки; prêter ~ надавати поруку; se porter ~ виступати поручителем; ~ bancaire/de banque банківська гарантія, банківська порука; ~ douanière поручитель за митним зобов'язанням; ~ électorale виборча застава; ~ en douane поручитель за митним зобов'язанням; ~ en espèces грошова застава; ~ judiciaire 1) судова порука; 2) судовий поручитель; ~ légale порука в силу закону; ~ mutuelle колективна порука; ~ personnelle особистий поручитель; ~ réelle речовий поручитель; ~ solidaire 1) солідарний поручитель; 2) солідарна порука

cautionnement, *m* 1) порука; договір поруки; 2) застава Δ consentir un ~ надавати поруку; ~ bancaire банківська порука; ~ conventionnel добровільна порука, договірна порука; ~ d'employé/des fonctionnaires застава, внесена службовцем; ~ douanier порука за митним зобов'язанням; ~ électorale застава, внесена для отримання пасивного виборчого права; ~ en espèces грошова застава; ~ en titres застава в цінних паперах; ~ fiscal порука, що забезпечує виконання податкових зобов'язань; ~ global загальне поручительство; ~ judiciaire судова порука; ~ légal порука в силу вимоги закону; ~ non solidaire проста (несолідарна) порука; ~ personnel особисте поручительство; ~ réel речове поручительство; ~ simple проста (несолідарна) порука; ~ solidaire солідарне поручительство; ~ volontaire добровільна або договірна порука; ~s solidaires *pl* солідарні сопоручители

cautionner, *vt* надавати поруку

cavalerie, *f* бронзові вексели

cavalier budgétaire, *m* норма закону у сфері фінансів, яка не має жодного відношення до цієї сфери

caveat actor, *lat* нехай той, хто вчинив певні дії, стережеться

caveat emptor, *lat* нехай покупець буде пильний (покупець діє на свій ризик)

caveat venditor, *lat* нехай продавець буде пильний

caveat viator, *lat* нехай остерегається мандрівник (мандрівник діє на свій ризик)

caviardage, *m* викреслювання тексту (про цензуру)

cédant, *m* цедент; відчужувач

cédé, *m* боржник за поступленою вимогою

céder, *vt* поступатися; передавати

cédule, *f* боргова розписка Δ ~ de citation повістка про виклик до суду, судова повістка; ~ hypothécaire заставне (*ипотечне*) свідоцтво

ceinture de sécurité, *f* ремінь безпеки (*в автомобілі*)

célébration, *f* святкування, вшанування Δ ~ du mariage укладення шлюбу; ~ religieuse укладення церковного шлюбу

cellule, *f* одиночна камера (*у місцях ув'язнення*) Δ ~ d'isolement одиночна камера; ~ de base первинна (*низова*) організація (*напр., профспілкова*); низовий орган; ~ de punition карцер; ~ disciplinaire карцер; ~ individuelle одиночна камера

cens, *m* ценз Δ ~ électoral виборчий ценз; ~ foncier майновий ценз

censitaire, *adj* цензовий

censure, *f* 1) цензура; 2) вираз осуду; 3) недовіра (*уряду*) Δ ~ avec exclusion temporaire зауваження з тимчасовим позбавленням половини парламентської винагороди; ~ simple звичайне зауваження

censurer, *vt* 1) засуджувати, критикувати; 2) забороняти (*публікацію, спектакль*); 3) накладати стягнення

centrale d'export-import, *f* експортно-імпортне об'єднання

centralisation, *f* централізація

centraliser, *vt* централізувати

centralisme démocratique, *m* демократичний централізм

centre, *m* центр Δ ~ communal d'action sociale комунальний центр громадської діяльності; ~ d'analyse stratégique центр стратегічного аналізу; ~ d'hébergement поселення; ~ de compensation компенсаційний центр (*для взаємних розрахунків усередині транснаціональної компанії*); ~ de décision керівна інстанція; ~ de détention пенітенціарний центр; ~ de formalités des entreprises (CFE) центр оформлення підприємств; ~ de semi-liberté тюремна установа з напіввільним режимом; ~ départemental d'assiette департаментський податковий центр; ~ pour jeunes condamnés виправний заклад для молодих правопорушників; ~ régional de dédouanement регіональний митний центр

cercle diplomatique, *m* представлення членів дипломатичної місії главі держави перебування

cérémonial diplomatique, *m* дипломатичний церемоніал

cérémonie, *f* церемонія Δ ~ protocolaire протокольна церемонія; ~ publique публічна церемонія

certificat, *m* свідоцтво, посвідчення; посвідчення про записи (*про внесення до реєстру*); атестат; довідка; сертифікат Δ ~ annoté посвідчення з внесеними відмітками (*про невідповідність стандартам*); ~ attestant la qualité d'héritier свідоцтво про право на спадкування; ~ complémentaire de protection додаткове охоронне свідоцтво; ~ d'action сертифікат на акцію; ~ d'addition (à un brevet d'invention) додатковий патент; додаткове авторське свідоцтво; ~ d'addition d'utilité додаткове свідоцтво про корисність; ~ d'agrèage приймально-здавальний акт; ~ d'aptitude professionnelle диплом про короткострокову технічну освіту; ~ d'arrêt de travail листок непрацездатності, лікарняний листок; ~ d'assurance страховий сертифікат; ~ d'attribution de devises валютний сертифікат; ~ d'auteur авторське свідоцтво; ~ d'auteur complémentaire додаткове авторське свідоцтво; ~ d'auteur d'invention авторське свідоцтво на винахід; ~ d'auteur dépendant залежне авторське свідоцтво; ~ d'auteur principal основне авторське свідоцтво; ~ d'authenticité посвідчення про справжність (*документа*); ~ d'avarie аварійний сертифікат; ~ d'enregistrement свідоцтво про реєстрацію; ~ d'exportation експортний сертифікат; ~ d'héritier/d'hérédité свідоцтво про право на спадщину; ~ d'identité 1) посвідчення ідентичності; 2) пріоритетна довідка; ~ d'immatriculation свідоцтво про реєстрацію (*судна*); суднове свідоцтво; ~ d'importation імпортний сертифікат; ~ d'incapacité de travail свідоцтво про непрацездатність; ~ d'inventeur/d'invention авторське свідоцтво на винахід; ~ d'investissement інвестиційний сертифікат; ~ d'origine свідоцтво про походження (*товару, твору*); ~ d'origine communautaire свідоцтво про походження в країні, що входить до спільноти; ~ d'urbanisme дозвільна документація; ~ d'utilité свідоцтво про корисність (*нового продукту, виробу*); «малий патент»; ~ de bienveillance неправдиве свідоцтво; ~ de caracité свідоцтво про професійну підготовку; ~ de caution поручитель за поручителя; ~ de cautionnement заставне свідоцтво; ~ de classification класифікаційне свідоцтво; ~ de compagnon посвідчення компаньйона (*кваліфікованого робітника ремісничого підприємства*); ~ de complaisance неправдиве свідоцтво; ~ de concubinage свідоцтво про фактичні шлюбні відносини; ~ de conformité дозвіл на введення в експлуатацію (*будівлі, споруди*); ~ de coutume свідоцтво, що видається іноземним юристом на підтвердження існування правової норми,

заснованої на звичаї або судовій практиці; ~ de décès лікарське свідоцтво про смерть; ~ de dépositaire сертифікат депозитарія; ~ de dépôt 1) гарантійна розписка; 2) довідка про прийняття заявки, пріоритетна довідка; 3) свідоцтво про внесок; 4) депозитний сертифікат; ~ de dépôt négociable оборотний депозитний сертифікат; ~ de divorce свідоцтво про розлучення; ~ de domicile довідка про місце проживання; ~ de douane митне свідоцтво; ~ de droit de vote посвідчення на право голосування; ~ de garantie гарантійне свідоцтво; ~ de jauge/de jaugeage мір'яльне свідоцтво (*морського судна*); ~ de la marque свідоцтво на товарний знак; ~ de maladie довідка про хворобу; ~ de mariage свідоцтво про шлюб; ~ de maturité свідоцтво про закінчення середнього навчального закладу, атестат зрілості; ~ de naissance свідоцтво про народження; ~ de nationalité 1) судовий патент (*наспорт*); 2) свідоцтво про громадянство; ~ de navigabilité посвідчення про придатність до плавання; посвідчення про придатність до польотів; ~ de non-paiement свідоцтво про несплату; ~ de paternité de l'œuvre авторське свідоцтво; ~ de pavillon свідоцтво на право плавання під прапором (*даної держави*); ~ de payement грошовий атестат; ~ de propriété посвідчення про право власності; ~ de protection охоронне свідоцтво; ~ de provenance свідоцтво (*сертифікат*) про походження; ~ de qualification свідоцтво про відповідність (*продукції*) встановленим характеристикам; ~ de qualité сертифікат якості; ~ de résidence посвідчення на право проживання у Франції іноземця-громадянина країни, що не входить до Європейського економічного співтовариства; ~ de sécurité свідоцтво про безпеку (*в морському праві*); ~ de sécurité de construction pour navire de charge свідоцтво про безпеку вантажного судна з конструкції; ~ de sécurité du matériel d'armement pour navire de charge свідоцтво про безпеку вантажного судна з обладнання і спорядження; ~ de sécurité pour navire à passagers свідоцтво про безпеку пасажирського судна; ~ de signature посвідчення підпису; ~ de tonnage мір'яльне свідоцтво (*судна*); ~ de travail довідка про роботу; ~ de vie посвідчення про перебування в живих, що видається нотаріусом (*у зв'язку з договором довічної ренти*); ~ de visite свідоцтво про проходження митного огляду; ~ douanier митне свідоцтво; ~ international de franc-bord міжнародне свідоцтво про найменшу висоту надводного борту; ~ médical медичне свідоцтво; ~ médico-légal судово-медич-

не свідоцтво; ~ notarié нотаріально завірене свідоцтво; ~ officiel de dépôt пріоритетна довідка; ~ successoral європейський спадковий сертифікат; ~ sur la qualité d'auteur авторське свідоцтво

certificateur de caution, m поручитель за поручителя

certification, f письмове посвідчення, засвідчення Δ ~ conforme/de conformité посвідчення (*засвідчення*) вірності копії акту оригіналу; ~ de caution поручительство за поручителя; ~ de produits et de services сертифікація продукції та послуг; ~ de signature засвідчення підпису; ~ du/en matière de chèque акцепт чека

certifier, vt завіряти; засвідчувати

certiorari, lat витребування справи з провадження нижчестоящого суду у вищестоящий суд

certitude, f 1) вірогідність; 2) (*конкретно-індивідуальна*) тотожність Δ ~ d'un fait вірогідність факту; ~ d'une créance безперечність права вимоги; ~ de la reine невідворотність покарання

césarisme, m цезаризм, диктатура

cessante ratione legis, cessat ejus dispositio, lat закон припиняє застосовуватися, коли зникають його підстави

cessation, f припинення Δ ~ collective de travail колективне припинення роботи; ~ d'activité припинення трудової діяльності; ~ d'entreprise ліквідація підприємства; ~ d'une procuracion припинення довіреності; ~ de bail передача прав наймача третій особі, здача в піднайм; ~ de la garantie припинення дії забезпечення; ~ de(s) payement(s) неплатоспроможність фізичної особи-комерсанта; припинення платежів товариством; ~ de service par accord mutuel звільнення (*припинення трудового договору*) за згодою сторін; ~ de validité припинення (*терміну*) дії; ~ des effets припинення дії (*правового акту*); ~ des fonctions припинення повноважень; ~ des hostilités припинення військових дій; ~ des poursuites припинення кримінального переслідування; припинення цивільної справи; ~ du contrat припинення (*дії*) договору; ~ partielle du brevet часткова передача прав на патент

«**cesser clause**» застереження в чартері «про припинення відповідальності» фрахтувальника після навантаження вантажу

cesser-le-feu, m припинення військових дій

cessibilité, f передання; можливість поступки (*передачі*) в порядку цивільно-правової цесії

cessible, *adj* передаваний в цивільно-правовому порядку

cession, *f* цесія, поступка (*прав, майна*) Δ faire ~ передавати; ~ à bail здача в оренду; ~ à titre gratuit безоплатна передача; ~ à titre onéreux оплатна передача; ~ à vil prix продаж за мізерну суму; ~ d'actions поступка (*передача*) акцій; ~ d'actions libre вільна поступка акцій; ~ d'administration цесія управління (*у міжнародному праві*); ~ d'antériorité 1) поступка черговості (*задоволення вимог*); 2) угода між кредитором позичальника і банком про першочергове задоволення вимог банку; ~ d'un fonds de commerce передача (*продаж*) торгово-промислового підприємства; ~ d'usage передача в оренду; ~ de bail відступлення права наймача, передача договору найму, здача майна в піднайм; ~ de biens поступка майна; ~ de brevet передача прав на патент, перепоступка патенту; ~ de contrat передача договору; ~ de créance цесія права вимоги; ~ de dette переведення боргу; ~ de droits передача прав; ~ de droits litigieux передача спірних прав; ~ de droits successifs передача спадкової частки; ~ de l'invention передача права на винахід; ~ de la marque передача (*перепоступка*) права на товарний знак; ~ de licence продаж (*передача*) ліцензії; ~ de marchés передача поставок; ~ de parts «en blanc» передача частки участі іншому учаснику товариства з повноваженням її відчуження; ~ de parts sociales поступка часток участі в товаристві; ~ de priorité передача права пріоритету; ~ de rémunération передача заробітної плати; ~ de salaire виплата частини заробітної плати третій особі; ~ des droits d'auteur передача авторських прав; ~ entre vifs передача між живими; ~ forcée примусова передача; ~ gratuite безоплатна передача; ~ isolée de la marque відокремлена передача права на товарний знак; ~ judiciaire судова поступка; ~ libre de la marque передача права на товарний знак без передачі права на підприємство; ~ non libre de la marque передача права на товарний знак разом з правом на підприємство; ~ partielle de la marque часткова перепоступка права на товарний знак; ~ sous contrainte примусова передача, примусове відчуження; ~ territoriale поступка (*цесія*) території, територіальна поступка; ~ totale de la marque повна перепоступка права на товарний знак, продаж знаку; ~ volontaire добровільна поступка

cession-bail, *f* продаж нерухомості з подальшою її орендою у покупця

cessionnaire, *m* цесіонарій; набувач Δ ~ territorial державо-наступник в силу переходу території

césure du procès penal, *f* цезура у кримінальному процесі

chaîne de contrats, *f* група контрактів

chaland, *m* 1) шаланда (*невелике судно*); 2) постійний покупець Δ ~ gemoqué судно, яке буксирується

chambre, *f* 1) судова колегія; камера; палата; 2) камора, гніздо (*в барабані револьвера*) Δ ~ ad hoc спеціальна камера (*утворена для розгляду конкретного спору*); ~ arbitrale арбітражна палата; ~ civile палата з цивільних справ; ~ commerciale et financière палата (*Касаційного суду*) з торгових і фінансових справ; ~ commerciale internationale Міжнародна торгова палата; ~ correctionnelle виправна палата суду; ~ criminelle палата з кримінальних справ; ~ d'accusation обвинувальна палата апеляційного суду; ~ d'agriculture сільськогосподарська палата; ~ de commerce торгова палата; ~ de commerce et d'industrie торгово-промислова палата; ~ de commerce internationale Міжнародна торгова палата; ~ de compensation компенсаційна палата; ~ de discipline 1) Дисциплінарна палата (*корпоративний орган для розгляду справ про професійні проступки*); 2) судова колегія у дисциплінарних справах; ~ de métiers реміснична палата; ~ de sûreté приміщення для утримання затриманих; ~ de tir набійник; ~ des appels correctionnels палата (*апеляційних судів*) з розгляду скарг на постанови виправних і поліцейських судів; ~ des délibérations нарадча кімната; se retirer dans la ~ des délibérations видалитися до нарадчої кімнати; ~ des députés палата депутатів; ~ des mises en accusation камера віддання до суду; ~ des vacances канікулярна судова палата; ~ du conseil 1) нарадча палата суду великої інстанції, торгового суду та апеляційного суду; 2) нарадча кімната (*в суді*); juger en ~ du conseil розглядати у закритому судовому засіданні; siéger en ~ du conseil засідати в якості нарадчої палати; ~ haute верхня палата; ~ législative законодавча палата; ~ militaire військова колегія; ~ mixte змішана палата Касаційного суду; ~ patronale об'єднання підприємців; ~ sociale палата, яка розглядає трудові справи і справи, які витікають з соціального законодавства; ~ syndicale профспілкова палата

champ, *m* поле, сфера, коло Δ ~ d'application сфера дії (*застосування*); ~ d'application territoriale територіальна сфера дії (*застосування*); ~ d'utilisation галузь використання; ~ de protection обсяг правової охорони

chancelier, *m* співробітник дипломатичного представництва (*консульства*)

Chancellerie, *f* 1) міністерство юстиції (у Франції); 2) канцелярія Δ ~ diplomatique канцелярія міністерства закордонних справ; ~s *pl* 1) кабінет міністра (*найближчі співробітники*); 2) різні управління (*департаменти*) міністерства

change, *m* обмін; обмін валюти Δ ~ de devises обмін валюти; ~ entre les monnaies nationales обмін національних валют; ~ manuel угода з готівковою валютою; ~ scriptural безготівкова валютна операція; ~ tiré купівля-продаж платіжних документів, виражених у валюті

changement, *m* зміна Δ ~ d'emploi/de poste перехід або переведення на іншу роботу; ~ de créancier заміна кредитора; ~ de débiteur заміна боржника; ~ de domicile зміна місця проживання; ~ de gouvernements зміна урядів; ~ de mains зміна власника; ~ de nationalité зміна громадянства, натуралізація; ~ de nom 1) зміна прізвища; 2) перейменування; ~ de propriétaire зміна власника; ~ de rang d'une mission diplomatique зміна рівня дипломатичного представництва; ~ de souveraineté зміна носія суверенної влади; ~ de sujets зміна осіб у зобов'язанні; ~ des cours зміна курсу; ~ fondamental de circonstances істотна зміна обставин; ~ législatif зміна в законодавстві; ~ territorial територіальна зміна

chantage, *m* вимагання під загрозою оголошення ганебних відомостей, шантаж

chapitre, *m* глава, стаття, розділ Δ ~ budgétaire стаття бюджету; ~ du droit розділ права

charge, *f* 1) обтяження; 2) обов'язок; 3) пост, посада; 4) доручення; 5) утримання; 6) податок, мито; 7) обвинувачення Δ franc et quitte de toute ~ вільно від будь-яких обтяжень (*про майно*); avoir statutairement la ~ бути зобов'язаним за статутом; à ~ de ... із зобов'язанням; за умови; à ~ проти особи, притягнутої до розгляду; à ~ d'appel з правом на оскарження; sur ~s nouvelles за нововиявленими обставинами; à ~ de réciprocité на основі взаємності; imposer une ~ покладати обов'язки; instruire à ~ et à décharge проводити розслідування об'єктивно (*збираючи докази проти і на користь особи, притягнутої до розгляду*); prendre en ~ приймати на свою відповідальність; prendre en ~ les obligations приймати на себе зобов'язання; à ~ на утриманні; consigner comme étant à ~ розглядати в якості утримання, вважати утриманцем; être à la ~ de... бути на чьомусь обов'язку; prendre à sa ~ приймати на свій рахунок; брати на своє утримання; ~ d'enfant дитина, що знаходиться на утриманні; ~ d'une donation по-

кладання певного обов'язку на обдарованого; ~ de famille/familiale утриманець; ~ de la preuve тягар доведення; avoir la ~ de la preuve нести тягар доведення; ~ de la preuve incombe à... тягар доведення лежить на ...; renverser la ~ de la preuve переносити тягар доведення; ~ budgétaire тягар бюджетних витрат; ~ de plomb дробовий снаряд; ~ de poudre металний заряд (*в патроні*); ~ des cotisations обов'язок сплати внесків; ~ des dettes обов'язок погашення заборгованості, боргове зобов'язання; ~ des sinistres тягар збитків, збитки; ~ électorale виборна посада; ~ excessive надмірна обтяжливність; ~ fiscale податкові зобов'язання, податковий тягар; ~ indemnitaire відшкодування; обов'язок відшкодування; ~ militaire військовий обов'язок; ~ non déclarée речове обтяження проданої нерухомості, не доведене до відома покупця; ~ nouvelle нововиявлена обставина; ~ récursoire тягар грошових зобов'язань; ~ publique державні функції; державна посада; суспільний обов'язок; ~ temporaire тимчасова посада

chargé, *m* уповноважений Δ ~ d'affaires тимчасовий виконувач обов'язків дипломатичного представника; ~ d'affaires ad interim тимчасовий повірений у справах; ~ d'affaires avec lettres (en pied) постійний повірений у справах; ~ de mission чиновник з особливих доручень; ~ de recherches науковий співробітник

chargement, *m* партія товару Δ en deux ~s distincts двома окремими партіями; ~ fondamental de circonstances докорінна зміну обставин; ~s collectifs *pl* колективний вантаж

charges, *f pl* 1) службові функції (*обов'язки*); 2) витрати; 3) зобов'язання; 4) докази Δ aux ~ de droit відповідно до закону; exempt de ~ звільнений від зобов'язань (*від обов'язків*); libre de toutes ~ вільний від обтяжень; ~ afférentes à des exercices antérieures витрати попередніх періодів; ~ à payer майбутні витрати (*платежі*); ~ comptabilisées/payées d'avance відстрочені платежі; ~ constitutives d'infraction докази скоєння злочинного діяння; ~ d'exploitation експлуатаційні витрати; ~ de famille сімейні грошові обов'язки; ~ de ménage витрати (*подружжя*) з ведення спільного господарства; ~ déductibles виключені витрати; ~ extraordinaires надзвичайні збори; ~ financières фінансові витрати; фінансові обов'язки; ~ immobilières платежі з нерухомого майна; ~ indues необгрунтовані витрати; ~ insuffisantes недостатні докази; недоведеність; ~ militaires військові повинності; ~ payées d'avance авансові платежі; ~ permanentes безповоротні витрати; ~

publiques державні витрати; ~ sociales внески до фонду соціального страхування

chargeur, *m* 1) вантажовідправник; вантажовласник; 2) магазин (*в зброї*)

charivari, *m* надмірний шум у громадських місцях, вчинений групою осіб у порядку протесту

charte, *f* 1) статут; 2) хартія; 3) основний закон Δ ~ bancaire банківська хартія; ~ constitutionnelle конституція; ~ constitutive установча хартія; установчий договір; ~ de l'environnement Екологічна хартія; ~ des droits fondamentaux de l'Union européenne Хартія основних прав Європейського Союзу; ~ du travail Хартія праці (*прийнята урядом Віуї*); ~ matrimoniale шлюбний договір; ~ sociale européenne Європейська соціальна хартія

charte-partie, *f* чартер, цертепартия Δ ~ d'affrètement договір фрахтування у формі чартеру

charte-saisie, *f* документ, що підтверджує укладення договору фрахтування

charter, *m* зафрахтований рейс, чартерний рейс; чартерні перевезення

chasse, *f* полювання, мисливство

châtiment, *m* кара; покарання Δ ~ corporel тілесне покарання

chaussée, *f* проїжджа частина вулиці, шосе

chef, *m* 1) начальник, завідувач; 2) голова; 3) підстава; мотив Δ *au* ~ de ... за ...; *de se* ~ на цій підставі; *du* ~ de qn в залежності від ознак будь-якої особи; *du* ~ *du* mandant від особи довірителя; *de son* (propre) ~ від свого імені, в своїх інтересах, у своїй дійсній якості; ~ d'accusation пункт обвинувачення; епізод обвинувачення; ~ d'entreprise керівник підприємства, підприємець; ~ d'État голова держави; ~ d'inculpation пункт обвинувачення; епізод обвинувачення; ~ de bande керівник банди; ~ de cabinet голова кабінету; ~ de délégation голова делегації; ~ de demande позовна вимога, вимога позивача; ~ de descente керівник огляду місця події; ~ de famille глава сім'ї; ~ de gouvernement голова уряду, прем'єр-міністр; ~ de juridiction голова суду; ~ de maison власник приміщення; ~ de mission голова (*дипломатичного*) представництва; ~ de poste consulaire голова консульської установи; консул; ~ des services голова адміністративного апарату; ~ du jugement пункт судової постанови; ~ du jury голова колегії присяжних; ~ du pilotage начальник лоцманської служби; ~ du protocole начальник протокольного відділу; ~ hiérarchique безпосередній начальник

chef-comptable, *m* головний бухгалтер; старший бухгалтер

chefs, *m pl* позовні вимоги

cheminement procédural, *m* рух справи

chemise, *f* сорочка (*кулі*)

cheptel, *m* договір найму худоби Δ ~ à moitié договір найму худоби на половинних засадах; ~ de fer «залізний» найм худоби (*відповідальність за випадкову загибель худоби несе наймач*); ~ simple договір простого найму худоби

cheptelier, *m* наймач худоби

chèque, *m* чек Δ certifier un ~ акцептувати чек; disposer par ~ розпоряджатися (*коштами*) шляхом видачі чека; émettre un ~ видавати (*виставляти*) чек; honorer un ~ оплачувати чек; négocier les ~s de voyage продавати (*негоцювати*) дорожні чеки; payer un ~ платити за чеком; protester un ~ протестувати чек; tirer un ~ видавати (*виставляти*) чек; viser le ~ візувати чек (*підтверджуючи наявність покриття*); ~ à ordre ордерний чек; ~ à porter en compte розрахунковий чек; ~ au porteur чек на пред'явника; ~ avalisé чек з авалем; ~ bancaire банківський чек; ~ bancaire et postal поштово-банківський чек; ~ barré перекреслений чек; розрахунковий чек; ~ barré d'avance формуляр (*бланк*) чека, перекреслений банком; ~ certifié акцептований чек; ~ de compensation розрахунковий чек; ~ de matières товарний чек; ~ de restaurant ресторанный чек; ~ de virement розрахунковий чек; ~ de voyage туристичний (*дорожній*) чек; ~ documentaire документований чек; ~ du trésor казначейський чек; ~ emploi associatif чек, яким користуються некомерційні підприємства; ~ emploi service universel (CESU) чек, який використовується в сфері послуг; ~ en blanc бланкетний чек, незаповнений чек; ~ falsifié підроблений чек; ~ imrayé чек, який не підлягає оплаті; ~ international міжнародний чек; ~ nominatif іменний чек; ~ non barré платіжний чек; ~ non provisionné безвалютний чек, чек без покриття; ~ omnibus бланк чека, що видається банком за відсутності у клієнта чекової книжки; ~ ouvert платіжний чек; ~ réimé чек, що втратив чинність; ~ postal поштовий чек; ~ régulier et valable правильно виписаний і дійсний чек; ~ sans provision безвалютний чек, чек без покриття; ~ simple простий чек; ~ sur le trésor чек на державні фінанси; ~ syndical профспілковий чек; ~ vise візований чек; ~s-vacances *pl* відпускні чеки

chéquier, *m* чекова книжка

chicane, *f* зловживання правом, шикана

chien, *m* 1) службово-розшукова собака; 2) курок (*в зброї*) Δ ~ détecteur de drogues/de stupéfiants наркотико-пошукова собака

chiffre, *m* шифр; шифрувальний відділ Δ ~ d'affaires розмір (*обсяг*) торгового обігу; ~ de la demande ціна позову; ~ du litige ціна позову; ~ noir латентна злочинність; ~ obscur латентна злочинність

chiffreur, *m* співробітник шифрувального відділу, шифрувальник

chirographaire 1. *adj.* той, який не має забезпечення, здійснений приватним порядком 2. *m, f.* боржник, -ця за документом, складеним в приватному порядку

chômage, *m* 1) безробіття; 2) простій Δ ~ involontaire виробничий простій не з вини працівника; ~ légal обов'язкове за законом призупинення роботи; ~ partiel робота протягом неповного робочого дня; робота на умовах неповної оплати; ~ saisonnier сезонний простій; ~ technique технічний простій; ~ total повне безробіття; être en ~ total бути повністю безробітним

chômage-intempéries, *m* виробничий простій унаслідок несприятливих погодних умов

chômé, *adj* святковий, неробочий

chômeur, *m* безробітний Δ ~ involontaire безробітний, який втратив роботу не зі своєї волі; ~ partiel частково безробітний; ~ saisonnier сезонний працівник; ~ secouru безробітний, який отримує допомогу; ~ total повністю безробітний

chose, *f* річ Δ consigner la ~ передавати річ третій особі в разі відмови кредитора від її отримання; délivrer une ~ передавати річ; entretenir une ~ підтримувати річ у належному стані; recouvrer la ~ отримувати річ назад; remettre la ~ en état приводити річ у належний стан; s'incorporer à une ~ входити до складу речі; s'unir à la ~ приєднуватися до речі; ~ affermée орендована річ; ~ assurée застрахована річ, застраховане майно; ~ commune річ загального користування (*напр., повітря, вода*), загальне надбання; ~ consommable споживча річ; ~ corporelle «тілесна» річ, матеріальний предмет; ~ d'autrui чужа річ; ~ de genre річ, визначена родовими ознаками, заміна річ; ~ de personne безхазяйна річ; ~ divisible подільна річ; ~ engagée предмет застави; ~ fungible річ, визначена родовими ознаками, заміна річ; ~ frugifère плодоносна річ; ~ future майбутня річ; ~ incorporelle «безтілесна» (*нематеріальна*) річ; ~ indivise/indivisible неподільна річ; загальна річ; ~ jugée 1) питання, вирішене судом; 2) судова постанова, що вступила в законну силу; ~ jugée au civil

судова постанова по цивільній справі, що набрала законної сили; ~ jugée au criminel судова постанова по кримінальній справі, що набрала законної сили; ~ léguée предмет заповідальної відмови; ~ litigieuse річ, що є предметом спору; ~ louée найняте майно; ~ mise en gage заставлена річ; ~ non consommable неспоживна річ; ~ non fungible індивідуально визначена річ; ~ publique публічні інтереси; ~ volée вкрадена річ, предмет крадіжки; ~s dans le commerce *pl* речі, які беруть участь у цивільному обігу; ~s hors du commerce *pl* речі, вилучені з цивільного обігу; ~s immobilières *pl* нерухомі речі; ~s mobilières *pl* рухомі речі

chromatographie, *f* хроматографія

chuintement, *m* шепелявість

ci-après désigné, *loc adv* іменований надалі

cible, *f* уражений об'єкт, перешкода (*польоту снаряда*) Δ ~ atteinte уражений об'єкт, уражена мішень

cigarette, *f* сигарета Δ ~ de marijuana сигарета з марихуаною; ~ parotisée сигарета з наркотиком

circonscription, *f* округ Δ ~ administrative/territoriale адміністративний район; адміністративний округ; адміністративно-територіальна одиниця; ~ de juridiction судовий округ; ~ douanière митний округ; ~ du tribunal судовий округ (*ділянка*); ~ électoralе виборчий округ; ~ judiciaire судовий округ; ~ militaire військовий округ; ~ technique адміністративний округ

circonstance, *f* обставина Δ ~ de fait фактична обставина; ~ de force majeure форсмажорна обставина; ~s absolutes *pl* обставини, що виправдовують; ~s aggravantes *pl* обставини, що обтяжують відповідальність; кваліфікуючі обставини; ~s aggravantes personnelles *pl* обтяжуючі обставини, пов'язані з особою правопорушника; ~s aggravantes réelles *pl* обставини, що обтяжують відповідальність внаслідок підвищення суспільної небезпеки діяння; ~s alléguées *pl* обставини, на які робиться посилання; ~s atténuantes *pl* обставини, що пом'якшують відповідальність; accorder les ~s atténuantes брати до уваги пом'якшуючі обставини; plaider les ~s atténuantes посилатися на пом'якшувальні обставини; ~s de l'affaire *pl* обставини справи; ~s de l'espèce *pl* обставини справи; ~s déterminantes *pl* викривальні обставини; ~s exceptionnelles *pl* надзвичайні обставини; ~s excluant l'illicéité *pl* обставини, що виключають протиправність; ~s imprévisibles *pl* непередбачені обставини; ~s mixtes *pl* обставини, пов'язані з особистістю виконавця, що

впливають на кваліфікацію злочинного діяння; ~s personnelles à l'auteur *pl* обставини, що впливають на кримінальну відповідальність виконавця злочину; ~s réelles *pl* обставини, що впливають на кваліфікацію злочинного діяння; ~s rescindantes *pl* 1) підстави скасування судової постанови; 2) обставини, що служать підставою для скасування (*юридичного акту*)

circonvenir, *vt* обдурити, провести, ввести в оману

circuit, *m* обіг (*коштів, товарів*)

circulaire, *m* циркуляр Δ ~ ministériel циркуляр міністерства; циркулярний лист міністра

circulation, *f* 1) обіг; грошовий обіг; 2) рух Δ mettre en ~ випускати в обіг; remettre en ~ випускати в обіг повторно; ~ aérienne повітряні пересування; ~ de la monnaie scripturale безготівковий (*грошовий*) обіг; ~ des marchandises товарообіг; ~ en état d'ivresse керування транспортним засобом у стані сп'яніння; ~ libre право страхувальника змінити місце знаходження майна, застрахованого на випадок пожежі

cire à cacheter, *f* віск для опечатування

citation, *f* 1) виклик до суду чи до дисциплінарної ради; судова повістка; 2) посилення Δ donner ~ викликати до суду; ~ à comparaître виклик до суду чи до дисциплінарної ради; ~ à personne виклик, що вручається особисто; ~ à témoin виклик до суду в якості свідка; ~ directe прямиий виклик до суду; ~ en conciliation виклик для примирливого провадження; ~ en justice виклик до суду чи до дисциплінарної ради; ~ en témoignage виклик до суду в якості свідка

citer, *vt* 1) викликати до суду чи до дисциплінарної ради; 2) посилатися; протиставляти (*у винахідницькому праві*)

citoyen, *m* громадянин Δ ~s assesseurs *pl* народні засідателі

citoyenneté, *f* громадянство Δ ~ européenne громадянство Європейського союзу

civil, *adj* 1) цивільний; 2) громадянський Δ dans le ~/au ~ на цивільній службі; au ~ у цивільному праві; при розгляді цивільних справ; le ~ tient le criminel en état рішення цивільного суду має преюдиціальне значення для кримінального суду; siéger au ~ розглядати цивільні справи

civilement, *adv* у цивільному праві; в цивільно-правовому порядку Δ ~ responsable цивільний відповідач

civiliste, *m* цивіліст; фахівець з цивільного права

clameur publique, *f* вигуки, що вказують на передбачуваного злочинця

clandestin 1. *adj*, таємний, прихований, потаємний; підпільний 2. *m*, підпільник

clandestinement, *adv* таємно; підпільно

clandestinité, *f* таємне володіння

class action, *angl* груповий позов

classement, *m* 1) класифікація; розподіл (*у групування*) об'єктів відповідно до їх класифікації; 2) віднесення певного майна до категорії публічного (*в адміністративному праві*) Δ ~ des avaries визначення роду аварії; ~ des brevets класифікація винаходів; ~ des condamnés класифікація засуджених (*до позбавлення волі*); ~ sans suite відмова в порушенні кримінальної справи; припинення провадження у справі; ~ tarifaire тарифна класифікація

classeur juridique général, *m* загальна картотека нормативних актів

classification, *f* дактилоскопічна класифікація Δ ~ alphabétique пофамільний (*поіменний*) облік; ~ commune des actes médicaux (ССАМ) єдина класифікація медичних актів; ~ dactyloscopique дактилоскопічна класифікація; ~ des comptes класифікація рахунків; ~ des empreintes digitales дактилоскопічна класифікація; ~ individuelle du salarié присвоєння працівнику індивідуального кваліфікаційного коефіцієнта; ~ internationale des brevets (d'invention) міжнародна патентна класифікація; ~ monodactylaire монодактилоскопічна класифікація; ~ par ministère класифікація (*видатків бюджету*) за відомчою ознакою; ~ par titre et par partie класифікація (*видатків бюджету*) на підставі і за призначенням

clause, *f* умова (*пункт*) юридичного акту; застереження (*у договорі*) Δ baisse et hausse ~ застереження про підвищення і зниження ціни; sauf ~ contraire якщо не обумовлено інше; ~ à ordre умова про можливість передачі (*цінного паперу*) за індосаментом; вказівка на цінному папері «за його наказом», ордерне застереження; ~ abusive умова договору, в якому одна зі сторін (*професійна організація*) явно зловживає своєю економічною перевагою; ~ additionnelle додаткова умова; додаткова стаття; ~ «alsacienne» «альзаська» умова; ~ attributive de compétence пророгаційна угода; умова про підсудність; ~ attributive de juridiction умова про підсудність; ~ au porteur умова про представницький характер цінного паперу; вказівка на цінному папері «на пред'явника»; ~ commerciale умова (*у шлюбному договорі*) про виділення торговельного підприємства в натурі одному з подружжя у разі поділу майна; ~ compromissoire générale

умова про арбітражний розгляд всіх можливих суперечок; ~ *compromissoire spéciale* умова про арбітражний розгляд спорів з даного договору; ~ *conditionnelle de la nation la plus favorisée* умовне застереження про надання режиму найбільшого сприяння; ~ *contractuelle* застереження в договорі; пункт договору; ~ *d'accession* застереження при приєднанні (*до міжнародного договору*); ~ *d'accroissement* угода між кількома особами про створення фонду, що переходить у власність останньому, що залишився в живих, учаснику угоди; ~ *d'administration conjointe* умова про спільне управління; ~ *d'adresse* умова в договорі фрахтування або коносаменті про запрошення капітаном певного брокера; ~ *d'affrètement* умова про фрахтування; ~ *d'agrément* умова про необхідність згоди акціонерного товариства на відчуження акцій; ~ *d'ameublissement* умова про перетворення в рухомість; ~ *d'anatocisme* умова договору про капіталізацію відсотків; ~ *d'annulation* умова про скасування; ~ *d'arbitrage* арбітражна умова; ~ *d'arbitrage obligatoire* умова про обов'язковий арбітраж; ~ *d'assimilation (aux nationaux)* умова про надання національного режиму; ~ *d'attribution* умова про виділення підприємства одному з подружжя (*при розірванні шлюбу*); ~ *d'attribution de compétence* пророгаційна угода; умова про підсудність; ~ *d'attribution de compétence territoriale* умова про територіальну підсудність; ~ *d'échelle mobile* договірна умова про платіж по рухомій шкалі (*у зв'язку зі знеціненнтя грошей*); ~ *d'élection de domicile* умова договору про місце виконання або про місце розгляду можливих суперечок; ~ *d'exclusivité* умова договору про неприпустимість для сторін укладення договорів з іншими контрагентами; ~ *d'exonération* умова про звільнення; ~ *d'exonération de la garantie* умова про звільнення від подання гарантії; ~ *d'exonération de responsabilité* умова про звільнення від відповідальності; ~ *d'inaliénabilité* умова про невідчужуваність; ~ *d'inconvertibilité* умова про неконвертованість (*державної позики*); ~ *d'indexation* умова про відповідність предмета договору обраному сторонами індексу; умова про застосування індексу; ~ *d'indivisibilité conventionnelle* умова про договірну неподільність; ~ *d'intangibilité* застереження про неприпустимість націоналізації; ~ *d'interdiction* умова (*в трудовому договорі*) про неприпустимість заподіювати шкоду інтересам наймача; ~ *d'intéressement* умова (*трудового договору*)

про участь працівника в прибутках підприємства; ~ *d'intérêts* умова про відсотки; ~ *d'intérêts conventionnels* умова про договірні відсотки; ~ *d'intérêts fixes* умова про отримання (*учасником товариства*) певного відсотка зі внеску незалежно від прибутків товариства; умова про тверді відсотки; ~ *d'irresponsabilité* умова про звільнення від відповідальності; ~ *d'un contrat* умова (*положення, стаття*) договору; ~ *d'unanimité* положення про одностайне прийняття рішень; ~ *de célibat* умова про розірвання трудового договору у разі вступу працівника в шлюб; ~ *de cessibilité* умова (*договору товариства*) про можливість передачі часток участі; ~ *de change* валютне застереження; ~ *de compromis/compromissoire* арбітражне застереження; арбітражна угода; ~ *de conciliation conventionnelle* умова про договірну процедуру примирливо-третейського розгляду; ~ *de conscience* норма закону, яка дає право на відшкодування журналістові, що припиняє роботу в даному видавництві за мотивами зміни орієнтації друкованого видання; ~ *de consolidation* умова про заборону введення нових валютних обмежень; ~ *de continuation* умова (*договору товариства*) про продовження існування товариства при вибутті одного з учасників; ~ *de dédit* угода (*умова*) про недотримку; ~ *de désignation* умова про призначення; ~ *de domiciliation* умова про доміціювання (*цінних паперів*); ~ *de double évaluation* умова про подвійну оцінку; ~ *de forfait* ризикова умова; ~ *de fourniture et d'approvisionnement* договір про поставку-закупівлю продукції; ~ *de garantie* 1) умова про гарантію; 2) захисна умова; ~ *de garantie de change* валютне застереження; ~ *de jouissance* *divise* угода про дату, станом на яку оцінюється майно, що підлягає розділу; ~ *de juridiction* умова про встановлення підсудності можливих суперечок; ~ *de juridiction obligatoire* умова про обов'язкову підсудність; ~ *de la nation la plus favorisée* режим найбільшого сприяння; ~ *de la plus grande libéralité* умова про надання даному страхувальнику тих же пільг, які надані або будуть надані в аналогічних випадках; ~ *de la revente au prix imposé* умова (*договору купівлі-продажу*) про ціну, за якою товар може бути перепроданий; ~ *de la voie parée* угода про можливість продажу предмета застави без дозволу суду; ~ *de libération progressive* умова про поступову лібералізацію; ~ *de limitation de responsabilité* умова про обмеження відповідальності; ~ *de limitation des risques* умова про обмеження ризиків; ~ *de liquidation*

alternative умова про альтернативну ліквідацію; ~ de médiation conventionnelle умова про договірне посередництво; ~ de mise en demeure умова про прострочення; ~ de mobilité умова про переїзди; ~ de négligence умова про звільнення судовласника від відповідальності за винні дії та упущення капітана або інших осіб суднового екіпажу; ~ de non-concurrence умова про неприпустимість конкуренції; умова (в трудовому договорі) про неприпустимість заподіювати шкоду інтересам колишнього наймача; ~ de non-disponibilité умова про можливу відсутність необхідної валюти; ~ de non-réembauchage умова (в трудовому договорі) про неприпустимість повторного прийняття на роботу; ~ de non-responsabilité умова про звільнення від відповідальності; ~ de non-rétablissement умова про невідновлення (підприємства при його ліквідації); ~ de parenté умова страхування цивільної відповідальності, яка виключає з числа вигодонабувачів членів сім'ї застрахованої особи; ~ de payement умова про платежі (про оплату); ~ de payement-devise валютне застереження; ~ de porte-fort угода, за допомогою якого одна особа обіцяє іншій, що третя особа прийме на себе певне зобов'язання; ~ de préscritp угода про отримання частини майна до його розподілу; ~ de préemption умова про право переважної купівлі акцій; ~ de prix умова про ціну; ~ de prix imposé умова про обов'язкову ціну; ~ de ratification умова при ратифікації; ~ de réciprocity умова (міжнародного договору) про встановлення принципу взаємності; ~ de «renégociation» умова про можливість перегляду; ~ de report du terme умова про можливе продовження терміну договору; ~ de réserve застереження; ~ de réserve de propriété умова про збереження права власності за продавцем до повної сплати купівельної ціни; ~ de résiliation умова про розірвання договору; ~ de retour умова про повернення прав на патент; ~ de retour sans frais умова про відсутність необхідності в протесті; ~ de sécurité syndicale угода про профспілкову гарантію; ~ de solidarité passive умова про пасивну солідарність; ~ de stabilisation стабілізуюча умова; застереження про неприпустимість націоналізації; ~ de style типова договірна умова; ~ de substitution умова про можливість заміни валюти; ~ de survente умова, що дозволяє представнику продати товар за ціною вище встановленої тарифом; ~ dérogoaire умова договору, яка відступає від диспозитивної правової норми; ~ discroire умова про гаран-

тії; ~ échappatoire стаття договору, яка звільняє від виконання зобов'язань; ~ en devises étrangères умова про платіж в іноземній валюті; ~ essentielle істотна умова (договору); ~ exécutoire виконавчий напис; ~ exorbitante du droit commun виняткова умова; ~ facultative 1) факультативна умова; 2) застереження про передачу спорів до Міжнародного суду; ~ fédérale клаузула про федеративні держави; ~ finale заключна постанова (положення); ~ financière умова фінансового характеру; ~ fondamentale істотна умова (договору); ~ franc d'avaries умова (договору морського страхування) про звільнення страховика від відповідальності у разі приватної або загальної аварії; ~ franc d'avaries absolutement (communes) умова (договору морського страхування) про звільнення страховика від відповідальності у разі загальної аварії; ~ franc d'avaries sauf умова (договору морського страхування) про звільнення страховика від відповідальності у разі загальної аварії, за винятком прямо передбачених ризиків; ~ illicite незаконна умова; ~ implicite умова, що мається на увазі; ~ introductive вступна частина; ~ léonine кабальна стаття (договору); ~ libératoire умова, що звільняє; ~ limitative de responsabilité умова про обмеження відповідальності; ~ manuscrite умови (договору), вписані від руки; ~ modificative угода про відступ від норми закону; ~ monétaire положення (умова, стаття) валютного характеру; ~ multidevise умова про можливе використання різних валют; ~ naturelle звичайна умова договору; ~ non à ordre умова, що виключає можливість передачі (цінного паперу) за індосаментом; ~ obligatoire обов'язкова умова; ~ occulte секретна стаття, секретне положення (договору); ~ or/valeur-or золота умова; ~ passerelle перехідне положення (договору); ~ pénale 1) угода (умова) про недотримку; недотримка; 2) умова в заповіті про позбавлення спадщини; ~ pénale moratoire угода про недотримку в разі прострочення виконання; ~ pour compte умова про припинення на користь іншої особи; ~ prohibée заборонена умова; ~ protocolaire протокольна постанова (договору); ~ «que dit être» застереження про невідомість (в коносаменті); ~ «rebus sic stantibus» умова про припинення дії договору при істотній зміні обставин; ~ résolutoire умова про скасувальну умову; ~ «sans approuver» застереження про невідомість (в коносаменті); ~ «sans garantie» застереження «без звороту на мене» (в передавальному написі на векселі); ~ «sauf

- encaissement» гарантійна умова при поданні цінних паперів до обліку; ~ secrète секретна стаття, секретне положення (*договору*); ~ «si omnes» умова «якщо всі»; ~ statutaire положення статуту, статутне положення; ~ stéréotypée типова умова; ~ suspensive умова про відкладальну умову; ~ tacite умова, що мається на увазі; ~ territoriale постанова з територіального питання; ~ transitoire перехідна постанова; ~s de sauve ~ *pl* охоронні застереження
- clause-devise**, *f* валютне застереження
- clause-recettes**, *f* умова про встановлення орендної плати пропорційно доходам орендаря
- clause-type**, *f* типова постанова
- clearing**, *m* кліринг, безготівкові розрахунки
- clearing house**, *angl* клірингова (*розрахункова*) палата
- clef**, *f* ключ Δ choisir une ~ підбирати ключ; imiter une ~ підробляти ключ
- clerc**, *m* конторський службовець; секретар; писар Δ ~ d'huissier помічник судового виконавця
- client**, *m* 1) замовник; 2) клієнт Δ ~ consommateur клієнт-споживач
- client-redevable**, *m* набувач, зобов'язаний до сплати податку
- clientèle**, *f* клієнтура Δ ~ civile клієнтура за цивільно-правовими операціями; ~ commerciale клієнтура з комерційних операцій
- cloison**, *f* перегородка Δ ~ du nez перегородка носа; ~ du nez découverte відкрита перегородка носа; ~ du nez non apparente закрита перегородка носа
- clonage**, *m* клонування
- closed-shop (clause)**, *angl* угода про прийом на роботу тільки членів певної профспілки
- clôture**, *f* закінчення, завершення Δ ~ de débat закінчення розгляду справи по суті; закінчення судового слідства; закінчення дебатів; ~ de l'enquête закінчення дізнання; ~ de l'exercice закінчення (*підбиття підсумків*) господарського року; закінчення фінансового року; ~ de l'instruction préparatoire закінчення попереднього слідства; ~ de l'union рішення компетентного органу про порядок оплати боргів комерсанта, оголошеного банкрутом; ~ de la liquidation завершення ліквідації (*ліквідаційного процесу*); ~ de la séance закриття засідання; ~ des comptes закриття звітності, закриття рахунків; ~ des débats закриття дебатів; ~ du compte закриття рахунку; ~ du crédit закриття кредиту
- club d'investissements**, *m* інвестиційний клуб
- co-imperium**, *m* коімперіум
- coaccusé**, *m* обвинувачений (*за наявності декількох обвинувачених*); співучасник злочину
- coaction**, *f* співвиконавство
- coactivité (criminelle)**, *f* спільна злочинна діяльність, спільна участь у вчиненні злочину; співвиконавство
- coalition**, *f* 1) об'єднання в союз; коаліція; 2) змова
- coassocié**, *m* член (*учасник*) товариства
- coassurance**, *f* страхування в декількох страхових компаніях
- coauteur**, *m* 1) співавтор; 2) співучасник Δ ~ de l'infraction виконавець злочинного діяння (*за наявності кількох виконавців*); ~s d'un dommage *pl* особи, які спільно заподіяли шкоду
- cobelligérance**, *f* спільна участь у військових діях
- co breveté**, *f* патентовласник (*за наявності декількох патентовласників*)
- cocontractant**, *m* сторона в договорі, контрагент Δ ~ défaillant несправний контрагент
- code**, *m* кодекс; звід законів Δ ~ civil цивільний кодекс; ~ de bonne conduite monétaire кодекс поведінки держав у валютній сфері; ~ de commerce торговий кодекс; ~ de conduite кодекс поведінки (*для різних сфер міжнародного спілкування*); ~ de justice militaire кодекс військової юстиції; ~ de l'air повітряний кодекс; ~ de la marine marchande кодекс торгового мореплавання; ~ de la nationalité кодекс законів про громадянство; ~ de la navigation регламент судноплавства, навігаційні правила; ~ de la navigation intérieure кодекс законів про річкове судноплавство; ~ de la route дорожній кодекс, правила дорожнього руху; ~ de la santé publique кодекс законів про охорону здоров'я; ~ de la Sécurité sociale кодекс законів про соціальне забезпечення; ~ de l'organisation judiciaire законодавство про судоустрій; ~ de procédure civile цивільний процесуальний кодекс; ~ de procédure pénale кримінально-процесуальний кодекс; ~ des débits de boissons кодекс нормативних актів про торгівлю спиртними напоями і боротьбу з алкоголізмом; ~ des douanes митний кодекс; ~ des mines/minier гірничий кодекс; ~ des obligations кодекс обов'язкового права; ~ disciplinaire дисциплінарний кодекс; ~ du mariage кодекс про шлюб; ~ du travail кодекс законів про працю; ~ du travail maritime кодекс законів про працю моряків; ~ électoral положення

- про вибори; ~ général des impôts загальний кодекс законів про податки; ~ international des signaux міжнародний звід сигналів; ~ maritime кодекс морського права; ~ pénal кримінальний кодекс; ~ pénal militaire кодекс військової юстиції; ~ rural кодекс законів про сільськогосподарську оренду
- codébiteur**, *m* співборжник (за наявності кількох боржників) Δ ~s principaux *pl* основні боржники; ~s solidaires *pl* солідарні боржники
- codéfendeur**, *m* співвідповідач
- codemandeur**, *m* 1) співпозивач; 2) співзаявник (в патентній справі)
- codéposant**, *m* співзаявник (в патентній справі)
- codécision**, *f* спільне рішення
- codétenus**, *m pl* особи, які тримаються в одному тюремному закладі
- codicillaire**, *adj* той, що міститься в приписці до заповіту
- codicile**, *m* новий заповіт; акт, що змінює заповіт
- codification**, *f* 1) кодифікація; 2) сукупність міжнародних договорів, що регламентують певну область відносин
- codifier**, *vt* кодифікувати
- coéchangiste**, *m* сторона в договорі обміну
- coefficient**, *m* коефіцієнт Δ ~ d'anticipation коефіцієнт мінімізації, що застосовується до надбавки до пенсії; ~ d'occupation des sols (COS) нормативна щільність забудови; ~ de division des risques коефіцієнт розподілу ризиків; ~ de liquidité коефіцієнт ліквідності; ~ de solvabilité коефіцієнт платоспроможності; ~ hiérarchique кваліфікаційний коефіцієнт (для встановлення заробітної плати); ~ multiplicateur підвищувальний коефіцієнт
- coentreprise**, *f* спільне підприємство
- coercition**, *f* примус Δ ~ d'exploitation обов'язковість використання
- coexistence pacifique**, *f* мирне співіснування
- COFACE (Compagnie française d'assurance pour le commerce extérieur)**, *f* французька страхова компанія, що спеціалізується в галузі страхування ризиків, пов'язаних із зовнішньою торгівлею, зовнішньоекономічною діяльністю
- cofidéjusseurs**, *m pl* співпоручителі
- coffre-fort**, *m* сейф
- cogérant**, *m* спільно керуюча особа, один з керуючих
- cogestion**, *f* участь в управлінні, спільне управління; участь найманих працівників в управлінні справами товариства
- cohabitation**, *f* 1) спільне проживання; 2) подружні (шлюбні) відносини Δ ~ entre les époux спільне життя подружжя
- cohabiter**, *vi* жити разом
- cohérence de l'action internationale**, *f* єдність (взаємопов'язаність) міжнародних дій
- cohéritier**, *vi* ставати співспадкоємцем
- cohéritier**, *m* співспадкоємець (за наявності декількох спадкоємців)
- coïn fiscal**, *m* податковий «клин» (податки, які зараховуються фірмами до витрат виробництва і включаються ними в ціну виробленої продукції)
- coïncidence**, *f* збіг
- coïnculpé**, *m* обвинувачений (за наявності декількох обвинувачених)
- coïndivisaire**, *m* 1) співвласник; 2) співавтор
- coïnventeur**, *m* співавтор винаходу
- coïnvention**, *f* спільний (колективний) винахід
- colicitants**, *m pl* співвласники майна, яке направляється в продаж з публічних торгів чи аукціону
- colis**, *m* 1) місце (напр., у складі багажу, вантажу, поштового відправлення); 2) передача (ув'язненому)
- colisage**, *m* упаковка
- colitigants**, *m pl* сторони в цивільному процесі
- collaborateur**, *m* 1) співробітник; 2) співавтор Δ ~ bénévole добровільний співробітник; ~ requis залучений співробітник
- collaboration**, *f* 1) співпраця, спільна діяльність; 2) співавторство; нероздільне співавторство Δ ~ d'affaire ділове співробітництво; ~ internationale міжнародне співробітництво
- collatéral**, *m* родич по бічній лінії
- collationnement d'un acte**, *m* звірка копії акту з текстом оригіналу
- collecte**, *f* збирання, стягнення Δ ~ de l'impôt стягування податків; ~ des dépôts прийом внесків
- collecter**, *vt* стягувати
- collectif**, *m* змінений проект; проект закону про поправки до бюджету
- collection des brevets**, *f* патентний фонд
- collectivité**, *f* 1) колектив; 2) спільність; 3) спільна власність; колективна власність; 4) адміністративно-територіальне утворення Δ ~ administrative 1) адміністративно-територіальна одиниця; 2) орган місцевого самоврядування; ~ complexe складне (державне) утворення; ~ composante складова частина державного утворення; ~ composante de l'État fédéral суб'єкт (складова частина) федеративної держави; ~ des moyens de production загальна або колективна влас-

ність на засоби виробництва; ~ étatique державне утворення; ~ fédérale федеративне об'єднання; ~ locale місцеве публічне формування; адміністративно-територіальне утворення; ~ membre de l'État fédéral суб'єкт (*складова частина*) федеративної держави; ~ publique державне утворення, наділене правосуб'єктністю; державний орган; ~ publique locale місцеве адміністративне утворення; ~ territoriale 1) адміністративно-територіальне утворення; 2) орган місцевого самоврядування

collectivité-auteur, *f* авторський колектив

collégialité des juridictions, *f* колегіальний розгляд справ у судах

collège, *m* колегія Δ ~ arbitral арбітражна колегія; третейський суд; ~ de gérance колегія керуючих (*товариством*); ~ des magistrats колегія магістратів; ~ électoral виборча колегія

collégialité, *f* колегіальність

collègue, *m* колега, товариш по службі

collerette d'essuyage de la balle, *f* поясок обтирання (*при потраплянні снаряда в перешкоду*)

collet, *m* дулько (*зілля*)

colliger, *vi* об'єднувати в збірник

collocation, *f* розподіл між кредиторами вартості реалізованого майна неспроможного боржника; черговість кредиторів; визначення судом черговості оплати вимог кредиторів

collusion, *f* угода на шкоду третій особі

colocataire, *m* співнаймач

colon, *m* орендар сільськогосподарської землі на засадах навпільної оренди

colonage/colonat partiaire, *m* оренда з розподілом плодів орендованої земельної ділянки між орендарем та орендодавцем

colonie, *f* колонія Δ ~ pénitentiaire колонія для неповнолітніх правопорушників

colonisation, *f* колонізація; заселення

colportage, *m* 1) торгівля на рознос; 2) купівля-продаж цінних паперів за місцем знаходження клієнта

combat, *m* бій, боротьба, битва

combattant, *m* комбатант; той, хто бореться Δ ~ irrégulier комбатант, що відноситься до іррегулярних збройних сил; ~ isolé ізольований комбатант; ~ régulier комбатант, що відноситься до регулярних збройних сил; ~ spontané комбатант, що відноситься до стихійно організованих збройних загонів населення

combattre, *vi* битися; вести бій, воювати

combinaison, *f* поєднання, комбінація Δ ~ d'assurance змішане страхування; ~ d'éléments поєднання (*комбінація*) ознак (*винаходу*)

comblement du passif, *m* поповнення пасиву

COMECON (Council for Mutual Economic Assistance), *angl* Рада економічної взаємодопомоги

comitas gentium, *lat* «міжнародна ввічливість», сукупність тих відносин між державами, які не регулюються суворо юридичними нормами, а покладаються на взаємну доброзичливість

comité, *m* комітет Δ au cours du ~ в ході засідання комітету; ~ permanent des diligences normales постійний комітет з розробки загальних принципів обліку та ревізії; ~ ad hoc спеціальний комітет; ~ central d'entreprise центральний комітет підприємства; ~ consultatif консультативний комітет; ~ consultatif du secteur financier (CCSF) Консультативна рада фінансового сектору; ~ consultatif national d'éthique pour les sciences de la vie et de la santé (CCNE) Національний консультативний комітет з етики в галузі наук про життя і здоров'я; ~ d'accueil комітет з прийомів; ~ d'arbitrage арбітражна комісія; ~ d'entreprise комітет підприємства (*орган робочого представництва*); ~ d'établissement комітет підприємства (*що входить до іншого підприємства*); ~ d'experts комітет експертів; ~ d'évaluation et de contrôle des politiques publiques Комітет з оцінки та контролю економічної політики держави; ~ d'hygiène et de sécurité комітет гігієни і техніки безпеки (*на підприємстві*); ~ d'organisation організаційний комітет; ~ de conciliation погоджувальна комісія, примирливий комітет; ~ de créanciers комітет кредиторів; ~ de groupe груповий комітет; ~ de l'administration régionale (CAR) комітет регіонального управління; ~ départemental d'examen des problèmes de financement des entreprises (CODEFI) департаментський комітет з вивчення проблем фінансування підприємств; ~ de réception комітет з прийомів; ~ de rédaction редакційний комітет; ~ de session сесійний комітет; ~ de vérification des pouvoirs мандатна комісія; ~ des contributions комітет з внесків (*міжнародної організації*); ~ des désignations комітет з висунення кандидатур; ~ des régions комітет регіонів; ~ des représentants permanents des États membres (Coreper) Комітет постійних представників країн Європейського Союзу; ~ directeur керівний комітет; ~ économique et social européen (CESE) Євро-

пейський соціально-економічний комітет; ~ électoral виборчий комітет; ~ intérimaire тимчасовий комітет; ~ interministériel de restructuration industriel (CIRI) Міжміністерський комітет з реорганізації промисловості; ~ international міжнародний комітет; ~ juridique юридичний комітет; ~ ministériel комітет Ради міністрів; ~ mixte змішаний комітет; Об'єднаний комітет (у структурі Європейської Ради); ~ national de réflexion éthique sur l'expérimentation animale Національний комітет етики експериментів над тваринами; ~ permanent постійний комітет; ~ plénier пленарний комітет; siéger en ~ plénier засідати в якості комітету; ~ préparatoire підготовчий комітет; ~ secret закрите засідання; se constituer en ~ secret проводити закриті засідання; ~ technique paritaire технічний паритетний комітет

comitologie, *f* комітологія, обмеження і контроль державами-членами виконавчої влади Європейської Комісії за допомогою спеціальних комітетів

command, *m* дійсний набувач нерухомого майна за угодою з підставним покупцем Δ déclarer ~ оголошувати ім'я дійсного набувача (після здійснення угоди)

commande, *f* замовлення Δ passer une ~ передавати замовлення, замовляти; passer des ~ розміщувати замовлення; ~ d'essai замовлення на дослідну партію; ~ de marchandises замовлення товарів; ~ de renouvellement повторне замовлення; ~ de travaux замовлення на виконання робіт; ~ publique державне замовлення

commandé, *m* покупець у договорі купівлі-продажу нерухомості в інтересах третьої особи – дійсного набувача

commandement, *m* 1) припис; наказ; 2) офіційна вимога про внесення платежів

commander, *vt* замовляти, робити замовлення Δ ~ sur catalogue замовляти (товару) по каталогу

commanditaire, *m* командитист, вкладник (в командитному товаристві)

commandite, *f* 1) командитне товариство; 2) частина капіталу командитного товариства, внесена вкладниками Δ ~ par actions акціонерне командитне товариство; ~ simple просте командитне товариство

commandité, *m* повний товариш (в командитному товаристві) Δ ~ gérant повний товариш, керуючий справами товариства

commanditer, *vt* вкладати кошти в комерційне підприємство

commencement, *m* початок Δ ~ d'exécution поча-

ток виконання складу злочину; ~ de preuve par écrit початок письмового доказу, неповноцінний письмовий доказ; ~ des hostilités початок війни; ~ des risques можливість настання страхових випадків (ризиків)

commentaire, *m* коментар, тлумачення

commentateur, *m* коментатор; тлумач

commerçant, *m* комерсант, торговець Δ ~ ambulant торговець, що продає товари не в магазині; ~ au détail роздрібний торговець; ~ en gros оптовий торговець; ~ indépendant незалежний комерсант; ~ personne morale комерційне підприємство, торговельне товариство; ~ personne physique індивідуальний комерсант

commerce, *m* 1) торгівля; 2) цивільний обіг; 3) комерційна діяльність Δ être dans le ~ бути (знаходитися) у цивільному обізі; mettre hors ~ вилучати з цивільного обігу; exercer/faire le ~ займатися комерційною діяльністю; ~ adultérin перелюбний зв'язок; ~ avec l'ennemi переговори з ворогом; ~ bilatéral двостороння торгівля; ~ d'exportation експортні операції, експорт; ~ d'importation імпортні операції, імпорт; ~ de banque банківські операції, банківська діяльність; ~ de compensation зустрічна торгівля; ~ de détail роздрібна торгівля; ~ de l'argent грошові операції, грошовий обіг; ~ de l'État державна торгівля; ~ de titres торгівля цінними паперами; ~ de transit транзитна торгівля; ~ des devises торгівля іноземною валютою; ~ des licences ліцензійна торгівля; ~ des valeurs торгівля цінними паперами; ~ électronique електронна торгівля; ~ en compensation зовнішньоторговельні компенсаційні операції (угоди); ~ en matière de brevets торгівля патентами; ~ extérieur зовнішня торгівля; ~ illicite незаконна торгівля; ~ intégré торгові операції, здійснювані виробничим підприємством; ~ intérieur внутрішня торгівля; ~ international міжнародна торгівля; зовнішня торгівля; ~ international maritime міжнародна морська торгівля; ~ juridique цивільний обіг

commerciallement, *adv* відповідно до норм торгового права

commercialisation, *f* введення в торговий (комерційний) обіг; продаж, збут; маркетинг

commercialité, *f* торговий (комерційний) характер

commercium, *lat* торгівля, торгові стосунки, товарообіг

commettant, *m* 1) комітент; 2) роботодавець, наймач, господар

commettre, *vt* здійснювати

comminatoire, *adj* загрозливий

commis, *m* 1) комісіонер; 2) службовець
 Δ grand ~ de l'État відповідальний державний чиновник; ~ aux écritures рахунковий працівник

commis-voyageur, *m* роз'їзний торговельний агент, комівояжер

commissaire, *m* комісар Δ ~ adjoint de la République помічник комісара Республіки (*нове, з 1982 р., найменування супрефекта*); ~ aux apports комісар з оцінки внесків в натурі; ~ aux comptes бухгалтер-ревизор; ~ aux frontières прикордонний комісар; ~ d'avaries аварійний комісар (*представник страховика*); ~ de la marine marchande начальник обслуговуючого складу на морському судні; ~ de la République комісар Республіки (*нове, з 1982 р., найменування префекта*); ~ de la République de région регіональний комісар Республіки; ~ de police комісар поліції; ~ du gouvernement урядовий комісар; ~ frontalier прикордонний комісар; ~ vérificateur комісар з оцінки внесків в натурі; контролер-бухгалтер; ~ enquêteur комісар, що проводить розслідування; ~-priseur присяжний оцінювач, аукціоніст

commissariat, *m* комісаріат Δ ~ de police/de sécurité publique комісаріат поліції; ~ général du plan Генеральний плановий комісаріат

commission, *f* 1) комісія; 2) комітет; 3) договір комісії; 4) комісійна винагорода, комісійні; 5) вчинення (*правопорушення*) Δ assigner à une ~ доручити комітету, передати до комітету; charger une ~ доручити комітету, передати до комітету; constituer/créer une ~ засновувати (*створювати*) комітет; nommer une ~ призначити членів комітету; ~ ad hoc спеціальний комітет; спеціальний політичний комітет Генеральної Асамблеї ООН; ~ administrative адміністративна комісія; ~ administrative paritaire паритетна адміністративна комісія; ~ conjointe спільний комітет; ~ consulaire консульський патент; ~ consultative des archives audiovisuelles de la justice консультативна судова комісія з розгляду аудіо- та відеоматеріалів; ~ contentieuse/des contestations комісія з розгляду спорів; комісія з розгляду заперечень; ~ d'accès aux documents administratifs (CADA) Комісія з доступу до адміністративних документів; ~ d'arbitrage/arbitrale арбітражна комісія; ~ d'attente комісійні за зобов'язання надання кредиту у випадку, якщо кредит не взятий; ~ d'engagement комісійні за зобов'язання надання кредиту; ~ d'enquête 1) комісія з розслідування, слідча комісія; 2) комісія з обстеження (*утво-*

рена з метою розв'язання міжнародного спору); ~ d'office призначення адвоката судом; ~ d'une infraction вчинення правопорушення; ~ de conciliation погоджувальна (*примирювальна*) комісія; ~ de conciliation ad hoc спеціальна погоджувальна комісія; ~ de Constitution конституційна комісія; ~ de contrôle контрольна комісія; ~ de découvert комісійні при дебетовому сальдо рахунку; ~ de démarcation демаркаційна комісія; ~ de législation/législative комісія законодавчих припущень; ~ de liquidation ліквідаційна комісія; ~ de médiation комісія з посередництва; ~ de mouvement de compte комісійні за операції з руху коштів на рахунку; ~ de navigation aérienne аеронавігаційна комісія (*орган Міжнародної організації цивільної авіації*); ~ de non-utilisation комісійні за зобов'язання надання кредиту у випадку, якщо кредит не взятий; ~ de première instance комісія першої інстанції (*орган з розгляду спорів у галузі соціального забезпечення*); ~ de recours amiable комісія з розгляду скарг на адміністративний орган, який виніс рішення; ~ de recours gracieux комісія з розгляду скарг; ~ de services збір за надання послуг; ~ de surveillance спостережна комісія; ~ de vérification des comptes ревізійна комісія; ~ de vérification des mandats/des pouvoirs комітет з перевірки повноважень, мандатна комісія; ~ départementale департаментська комісія; ~ départementale de coopération intercommunale департаментська комісія з міжкомунальної співпраці; ~ départementale des impôts департаментська податкова комісія; ~ départementale de surendettement des particuliers департаментська комісія з розгляду надмірної заборгованості окремих осіб; ~ des accidents du travail et des maladies professionnelles комісія з розгляду нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань; ~ des comptes de la sécurité sociale рахункова комісія Фонду соціального страхування; ~ des droits de l'homme комісія з прав людини; ~ des droits et de l'autonomie des personnes handicapées (CDAPH) Комісія з прав людини з обмеженими можливостями; ~ des finances фінансовий комітет; ~ des infractions fiscales (CIF) комісія з податкових правопорушень; ~ des mineurs комісія у справах неповнолітніх; ~ des opérations de bourse Комісія з біржового контролю; ~ du budget бюджетний комітет; ~ du droit international Комісія міжнародного права; ~ du règlement комітет з постійних правил процедури; ~ électoralе виборча комісія; ~ européenne Європейська комісія; ~ européenne des droits de l'homme

Європейська комісія з прав людини; ~ fluviale internationale міжнародна річкова комісія; ~ internationale d'enquête міжнародна слідча комісія; ~ juridique юридична комісія; ~ mandats мандатна комісія; ~ maritime paritaire паритетна морська комісія; ~ médiatrice комісія з посередництва; ~ mixte змішана комісія; ~ mixte d'arbitrage змішана арбітражна комісія; ~ mixte paritaire змішана паритетна комісія, погоджувальна комісія; ~ monétaire валютний комітет; ~ nationale de la négociation collective Національний комітет з ведення колективних переговорів; ~ nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) Національна комісія з питань інформаційних прав і свобод; ~ nationale des accidents médicaux Національна комісія з нещасних медичних випадків; ~ parlementaire парламентська комісія; ~ permanente постійна комісія; ~ plénière комітет повного складу; ~ rogatoire судове доручення (у цивільному процесі); окрема вимога (у кримінальному процесі); ~ spéciale спеціальна (тимчасова) комісія; ~ technique технічна комісія; ~s directes *pl* пряма комісійна винагорода; ~s indirectes *pl* непряма комісійна винагорода

commissionnaire, *m* комісіонер Δ ~ à l'achat посередник, який виступає в інтересах покупця; ~ à la vente посередник, який виступає в інтересах продавця; ~ de fret aérien агент з вантажних авіап перевезень; ~ de transport транспортний агент, агент з перевезень; ~ discroire комісіонер делькредере; ~ en douane митний агент

commissionner, *vt* 1) давати доручення; 2) уповноважувати; 3) призначати на посаду; доручати певні функції; 4) здійснювати комісійні операції

commissaire, *adj* комісдорний

commodant, *m* коммодант (особа, що надала річ у безоплатне користування); позичкодавець

commodat, *m* безоплатний найм; речова позика

commodataire, *m* коммодатарій (особа, якій надано безоплатне користування чужою річчю); позикодержувач

common law, *angl* 1) «загальне право», неписаний закон, обов'язковий якого ґрунтується на загальному визнанні; 2) прецедентне право; 3) англосаксонське право

Commonwealth, *angl* Британська Співдружність

commuer, *vt* пом'якшувати покарання

communautaire, *adj* той, що відноситься до спільноти

communauté, *f* 1) спільність (напр., майна); 2) майно, що є об'єктом спільності; 3) подружжя в якості співвласників спільного майна; 4) співтовариство; об'єднання; 5) суспільство; населення Δ tomber en ~ бути спільною власністю подружжя; ~ conjugale спільність майна подружжя, подружжя спільність; ~ conventionnelle режим спільної власності подружжя, заснований на шлюбному договорі; ~ d'action спільність дій, спільне вчинення; ~ d'agglomération агломераційне співтовариство; ~ d'habitation спільне проживання; ~ d'intérêts спільність інтересів; ~ d'origine походження від одного і того ж об'єкта, одне й те ж джерело; ~ de biens спільність майна; ~ de brevets патентний пул, патентне об'єднання; ~ de vie спільне життя (подружжя); ~ des acquêts спільна власність подружжя на майно, придбане протягом шлюбу; ~ des États indépendants (CEI) Співдружність Незалежних Держав, СНД; ~ des héritiers спільна власність спадкоємців; ~ des signataires держави, які підписали міжнародний договір, співтовариство держав, що підписали міжнародний договір; ~ économique européenne Європейське економічне співтовариство; ~ entre époux спільність майна подружжя, подружжя спільність; ~ étatique державне утворення; ~ européenne Європейське співтовариство; ~ européenne de défense Європейське оборонне співтовариство; ~ financière africaine Африканське фінансове співтовариство; ~ financière internationale міжнародне фінансове співтовариство; ~ internationale 1) міжнародне співтовариство; 2) міжнародна спільнота; ~ légale режим спільності майна подружжя, встановлений законом; ~ matrimoniale спільність майна подружжя, подружжя спільність; ~ nationale національне утворення (співтовариство), нація; населення певної держави; ~ réduite aux acquêts спільність набутого (під час шлюбу) майна; ~ universelle спільність всього майна; ~ urbaine міське співтовариство

communaux, *m pl* майно комуни, комунальне майно

commune, *f* комуна

communication, *f* 1) повідомлення; 2) стосунки; obtenir ~ de ... отримувати інформацію про ...; ознайомитися з ...; вимагати ознайомлення з ...; prendre ~ de l'affaire/des pièces du dossier знайомитися зі справою; requérir ~ de la procédure витребувати матеріали справи; ~ au public ознайомлення (з твором) невизначеного кола осіб, поширення (твору); ~ d'incendie поширення пожежі; ~ des livres de commerce ознайомлен-

- ня з торговими книгами суду і супротивної сторони; ~ des pièces du dossier представлення документів у справі; ознайомлення з матеріалами справи (*супротивної сторони в процесі*); ~ du dossier передача справи; ~s aériennes *pl* повітряні сполучення; ~s avec l'extérieur *pl* відносини з громадянами поза місцями позбавлення волі; ~s consulaires *pl* консульські зносини; ~s diplomatiques *pl* дипломатичні зносини; ~s ferroviaires *pl* залізничні сполучення; ~s fluviales *pl* річкові сполучення; ~s maritimes *pl* морські сполучення; ~s officielles *pl* 1) офіційні повідомлення; 2) офіційні засоби зв'язку; ~s routières *pl* автомобільні сполучення; ~s spatiales *pl* космічні сполучення; ~s terrestres *pl* сухопутні сполучення
- communiqué**, *m* комюніке (в дипломатичному праві) Δ ~ final заключне комюніке
- communiquer**, *vt* передавати, повідомляти; перепроводжувати Δ ~ avec... зноситися (вступати в зносини) з ... (в дипломатичному праві); мати побачення, спілкуватися з ...; se faire ~ витребувати
- commutation de peine**, *f* заміна покарання; зниження покарання
- commutatif**, *adj* заснований на рівності прав та обов'язків
- comourants**, *m pl* особи, які вважаються померлими одночасно
- compagnie**, *f* суспільство, компанія, торговельне підприємство Δ ~ aérienne повітряно-транспортне підприємство; ~ associée дочірня компанія; ~ d'assurance страхове товариство; ~ de navigation судноплавна компанія; ~ de réassurance товариство з перестрахування; ~ maritime/de navigation мореплавна компанія; ~s républicaines de sécurité *pl* республіканські роти безпеки (воєнізовані підрозділи поліції)
- comparaison**, *f* 1) порівняння, зіставлення; порівняльне дослідження; 2) зразок (для порівняльного дослідження) Δ ~ d'écriture порівняльне дослідження письма; ~ des empreintes digitales звернення (порівняння) відбитків пальців; ~ du graphisme/graphique порівняльне дослідження письма; ~ photographique фотографічний метод порівняльного дослідження
- comparaître**, *vi* 1) з'являтися; поставати (напр., перед судом); 2) оформляти доручення адвокату або повіреному на ведення справи в цивільному процесі Δ contraindre de ~ par la force publique піддавати приводу; ~ en justice з'являтися до суду; ~ en personne з'являтися особисто
- comparant**, *m* сторона, присутня в судовому засіданні
- comparse**, *m* пособник
- comparatiste**, *m* фахівець з порівняльно-правових досліджень
- comparution**, *f* 1) явка; 2) оформлення доручення адвокату або повіреному на ведення справи в цивільному процесі Δ ~ à l'audience явка до суду; ~ au tribunal явка до суду; ~ forcée привід; ~ immédiate порушення справи у виправному суді (без попереднього слідства); ~ obligatoire обов'язкова явка; ~ personnelle особиста явка; ~ volontaire добровільна явка
- compendium**, *m* компендіум, компендій, короткий виклад, керівництво
- compensation**, *f* 1) залік (зустрічної однорідної вимоги); 2) відшкодування збитку; 3) компенсація Δ oréger la ~ здійснювати залік зустрічних вимог; opposer la ~ пред'являти до заліку в силу закону зустрічну вимогу; ~ à l'équivalent заміна на основі подібності; ~ à l'identique заміна на основі тотожності; ~ commerciale торгові компенсаційні угоди; ~ conventionnelle договірний залік; порядок заліку, встановлений колективним трудовим договором; ~ démographique демографічна компенсація; ~ des dépens розподіл судових витрат між обома сторонами; ~ des risques збалансування ризиків; ~ du handicap компенсація за інвалідність; ~ judiciaire судовий залік зустрічних вимог; ~ légale залік зустрічних вимог в силу закону; ~ monétaire грошова компенсація; ~ résuniaire грошова компенсація
- compétence**, *f* 1) компетенція; ведення; 2) підсудність; 3) юрисдикція Δ appartenir à la ~ входить до компетенції, відноситися до компетенції; attribuer la ~ наділяти компетенцією; posséder une ~ reconnue en matière de droit international бути визнаним авторитетом у сфері міжнародного права; se reconnaître ~ вважати себе компетентним, вважати себе вправі; transférer la ~ передавати компетенцію (повноваження); décliner la ~ заявляти про невідсудність, посилатися на невідсудність; échapper à la ~ бути неосудним; proroger la ~ змінювати підсудність; relever de/rentrer dans la ~ відноситися до компетенції або до підсудності; ressortissant à la ~ підсудний; donner ~ à la loi étrangère вказувати на застосування іноземного закону; ~ à raison de la matière предметна (родова) підсудність; ~ à raison de la personne персональна підсудність; ~ à raison du lieu територіальна підсудність; ~ absolue предметна (родова) підсудність; ~ administrative компетенція адміністративних органів; компетенція адміністратив-

них судів; ~ arbitrale компетенція арбітражу; підвідомчість арбітражу; ~ aux fins de connaître des infractions юрисдикція щодо злочинних діянь (*кримінальних правопорушень*); ~ civile компетенція з розгляду цивільних справ; ~ commerciale юрисдикція у торгових справах; компетенція торгового суду; ~ complète повна міжнародна правова дієздатність; ~ concurrente конкурентна (*конкуруюча*) підсудність; ~ conjointe спільна компетенція (*держав*); ~ consultative компетенція щодо надання висновків; ~ contentieuse компетенція з розгляду спорів; компетенція в сфері судового розгляду адміністративних спорів; ~ convenue договірна підсудність; ~ d'attribution предметна (*родова*) підсудність; ~ d'autorité владні повноваження; ~ d'édiction компетенція з видання правових актів; ~ d'exécution компетенція щодо забезпечення виконання правових актів; виконавські повноваження; ~ de la compétence компетенція визначати свою компетенцію; компетенція визначати підсудність; ~ de la loi сфера дії закону; застосування закону в колізійному праві; ~ de la loi du pavillon застосування закону країни відносно прапора судна; compétence de pleine juridiction повна юрисдикція; ~ des experts компетенція (*компетентність*) експертів; contester la ~ des experts оскаржувати компетенцію експертів; ~ de services publics компетенція держави щодо організації, діяльності та захисту своїх публічних служб за кордоном; ~ discrétionnaire дискреційні повноваження; ~ du tribunal компетенція суду; ~ étatique компетенція держави; ~ exclusive 1) виняткова компетенція; 2) виключна підсудність; 3) виключна юрисдикція; ~ externe зовнішня компетенція; ~ générale загальна територіальна підсудність; ~ gouvernementale компетенція уряду; ~ interne внутрішня компетенція держави; ~ judiciaire компетенція судових органів; ~ juridictionnelle компетенція судових органів щодо здійснення правосуддя; підсудність; ~ juridique юридична компетентність; ~ législative компетенція законодавчих органів; ~ législative du juge étranger компетенція іноземного суду; ~ liée залежні повноваження; ~ limitée обмежена компетенція; обмежена юрисдикція; ~ monétaire de l'État державна компетенція у валютній сфері; право держави на випуск грошей; ~ multiple підсудність за вибором позивача; ~ nationale виключна підсудність національним судам; ~ nationale d'un État внутрішня компетенція держави; ~ nationale essentielle невід'ємні суверенні права; ~ nationale

exclusive виняткова влада держави в межах державної території; ~ obligatoire обов'язкова підсудність; ~ pénale юрисдикція у кримінальних справах; ~ personnelle персональна, особиста підсудність в кримінальному процесі; ~ «ratione loci» територіальна підсудність; ~ «ratione materiae» предметна (*родова*) підсудність; ~ «ratione personae» персональна підсудність; ~ réglementaire нормотворча компетенція виконавчих органів; ~ relative відносна (*територіальна*) підсудність; ~ statutaire статутна компетенція, статутні повноваження; ~ subsidiaire de la loi du for субсидіарна роль закону суду; ~ territoriale 1) територіальна компетенція; 2) відносна (*територіальна*) підсудність; 3) територіальна юрисдикція, територіальне верховенство; ~ territoriale particulière територіально обмежена компетенція

compétences, *f pl* повноваження Δ ~ d'attribution позитивно обумовлені повноваження; ~ concurrentes конкуруючі юрисдикції; ~ gouvernementales повноваження з управління країною; ~ internationales елементи міжнародної правосуб'єктності; ~ juridiques законні повноваження; exercer ses ~ juridiques здійснювати свої законні повноваження; ~ territoriales повноваження державної влади в межах державної території

compétent, *adj* 1) уповноважений; 2) компетентний; 3) належний

compéter, *vi* 1) належати за правом; 2) бути підсудним

compétiteur, *m* суперник, конкурент

compétition, *f* суперництво, конкуренція Δ ~ internationale міжнародне суперництво

compétitivité, *f* конкурентоспроможність

compilation, *f* компіляція

complainte, *f* позов про припинення перешкод володінню, не пов'язаних з позбавленням володіння

complément, *m* додаток Δ ~ d'ancienneté надбавка за вислугу років; ~ d'enquête поліцейське дізнання; ~ d'expertise додаткова експертиза; ~ familial допомога багатодітним сім'ям; ~ d'information додаткове розслідування; ~ d'instruction додаткове розслідування (*у формі попереднього слідства*); ~ de grevue додатковий (*новий*) доказ; ~ de rente надбавка до пенсії; ~ de ressources надбавка, що виплачується особам, які отримують заробітну плату нижче гарантованого мінімуму; ~ de salaire (au traitement) надбавка до заробітної плати

complexité, *f* сукупність Δ ~ des biens сукупність майна

complice, *m* співучасник злочину (*крім виконавця*) Δ ~ après coup пособник, що сприяє злочинцеві після вчинення злочину; ~ par conseils пособник, що сприяє скоєнню злочину порадами; ~ par informations пособник, що сприяє скоєнню злочину шляхом надання необхідної інформації; ~ par instigation підбурювач до скоєння злочину

complicité, *f* співучасть (*крім безпосереднього виконання*) Δ ~ corespective взаємна співучасть (*коли при груповому злочині учасники розглядаються не тільки як співвиконавці, але і як співучасники один одного*); ~ de vol співучасть у крадіжці; ~ par fourniture de moyens співучасть у вчиненні злочину шляхом надання коштів або засобів; ~ par instructions співучасть у вчиненні злочину шляхом порад та/або вказівок; ~ par provocation підбурювання (*як вид співучасті*); ~ par recel de malfaiteur співучасть у вчиненні злочину шляхом приховання злочинця

complot, *m* змова Δ ~ contre le régime змова з метою зміни чинного режиму

comportement, *m* поведінка Δ apprécier son ~ віддавати собі звіт у своїх діях; ~ agressif агресивна поведінка; ~ antisocial антигромадська поведінка; ~ criminel злочинна поведінка; ~ délictueux злочинна поведінка; ~ fautif помилкова поведінка або така, що спричинила провину; ~ imposé нормована поведінка; ~ moyen загальноприйнята (*звичайна*) поведінка; ~ prédelictueux поведінка, що свідчить про схильність до вчинення кримінальних правопорушень

composition, *f* 1) складення; утворення; 2) членський склад; 3) твір; 4) зміст твору; 5) угода Δ amener à ~ приводити до угоди; entrer en ~ вступати до угоди; досягати угоди; ~ de la conférence склад конференції; ~ de la criminalité структура злочинності; ~ des dépenses структура витрат; ~ du gouvernement склад уряду; формування уряду; ~ des organes de direction склад органів керування; ~ du tribunal склад суду

compression, *f* стиснення, обмеження Δ ~ de coût зниження витрат; ~ d'effectif/de personnel скорочення штатів; ~s budgétaires бюджетні обмеження

compromettre, *vt* 1) передавати третейському суду; 2) компрометувати; паплюжити (*напр., новизну винаходу*)

compromis, *m* 1) компроміс, компромісний договір; третейська угода; 2) угода купівлі-продажу до її нотаріального оформлення; 3) політична угода; дипломатична угода Δ ~ d'arbitrage арбітражна угода (*щодо вже*

виниклої суперечки); ~ de vente договір купівлі-продажу

comptabilisation, *f* бухгалтерський облік; бухгалтерський запис Δ ~ des intérêts облік надходжень у вигляді відсотків

comptabiliser, *vt* складати облік надходжень у вигляді відсотків

comptabilité, *f* бухгалтерський облік; бухгалтерська звітність Δ tenir ~ вести бухгалтерський облік; ~ administrative облік адміністративних актів з виконання бюджету; ~ analytique аналітичний бухгалтерський облік; ~ à partie double подвійна бухгалтерія; ~ auxiliaire допоміжний облік; ~ commerciale комерційна звітність; ~ d'exploitation бухгалтерський облік експлуатаційних витрат; ~ financière фінансовий облік; ~ générale загальний бухгалтерський облік; ~ nationale загальнонаціональний економіко-статистичний облік; облік виконання бюджету; ~ occulte прихований бухгалтерський облік; ~ privée бухгалтерський облік на приватних підприємствах; ~ publique 1) бухгалтерський облік в державних організаціях; бухгалтерський облік державних фінансових операцій; 2) законодавство про майнову відповідальність керівників підприємств і матеріально відповідальних осіб

comptable 1. *adj.* 1) бухгалтерський; 2) відповідальний за... 2. *m.* 1) бухгалтер, рахунковий працівник; 2) співробітник фінансового органу; 3) матеріально відповідальна особа Δ ~ agréé дипломований бухгалтер; ~ du Trésor інспектор Казначейства; ~ principal головний (*старший*) бухгалтер; ~ public бухгалтер державної організації; ~ secondaire рахівник

comptable-matière, *m* бухгалтер з матеріального обліку

comptage, *m* підрахунок

comptant, *m* готівка Δ payer ~/au ~ з негайною оплатою; з оплатою готівкою

compte, *m* 1) рахунок; балансовий рахунок, рахунок бухгалтерського обліку, таблиця-рахунок; 2) звіт Δ affecter au ~ зараховувати на рахунок; alimenter un ~ поповнювати кошти на рахунок, зараховувати на рахунок; approvisionner un ~ вносити кошти на рахунок; arrêter un ~ закрити рахунок; ayant ~ особа, яка приймає звіт; bloquer un ~ блокувати рахунок; clôturer un ~ закривати рахунок; de ~ à demi в рівних частках; pour (le) ~ за рахунок; ~ se montant à ... рахунок на суму ...; créditer un ~ вносити на рахунок; débiter un ~ дебітувати рахунок, списувати з рахунку; débloquer un ~ розморозувати (*деблокувати*) рахунок; entendre

l'ayant ~ приймати зауваження за представленим звітом; entretenir/établir un ~ вести рахунок; faire fonctionner un ~ відкривати рахунок; inscrire au ~ зараховувати на рахунок; laisser pour ~ відмовлятися від прийняття предмета договору (у зв'язку з його невідповідністю умовам договору); payer ~ ~ сплачувати в рахунок; porter en ~ заносити на рахунок; régir un ~ вести рахунок; régler en ~ оплачувати в порядку безготівкових розрахунків; rendre ~ звітувати; se faire ouvrir un ~ відкривати рахунок; solder un ~ платити за рахунок; verser au ~ вносити на рахунок; ~ administratif висновок бюджету адміністративно-територіальної одиниці або державної установи; ~ à durée indéterminée рахунок за безстроковим внеском; ~ à l'étranger зовнішній рахунок, рахунок в закордонному банку; ~ à eux рахунок іноземного банку в національному банку; ~ annuel балансовий рахунок за рік; ~ à pous рахунок національного банку в іноземному банку; ~ à préavis умовний рахунок (коли для вилучення внеску потрібне попереднє попередження); ~ à terme терміновий депозитний рахунок; ~ à vue безстроковий внесок, внесок «до запитання»; рахунок за безстроковим внеском; ~ bancaire банківський рахунок; ~ bilan балансовий рахунок; ~ bloqué блокований рахунок; ~ borgne підозрілий рахунок; ~ budgétaire бюджетний рахунок; ~ collectif рахунок учасників спільної власності; ~ consolidé консолідований (загальний) рахунок основного і дочірніх товариств; ~ convertible конвертований рахунок; ~ courant поточний рахунок; контокорентний рахунок; ~ courant à découvert гесіргоке контокорентний рахунок, контокорент; ~ courant de titres поточний рахунок цінних паперів; ~ courant libre вільний поточний рахунок; ~ courant postal поточний рахунок в поштовому відділенні; ~ créateur кредитовий рахунок; ~ d'actif активний рахунок балансу; ~ d'affectation рахунок цільових коштів; ~ d'affectation spéciale рахунок спеціального призначення, спеціальний рахунок; ~ d'attente заморожений рахунок; ~ d'avances авансовий рахунок; ~ d'avance sur titres рахунок за позиками під цінні папери; ~ d'entreprises поточний рахунок, що відкривається комерційному підприємству; ~ d'épargne рахунок заощадженим внеском; ~ d'épargne-crédit рахунок заощаджень на будівництво; ~ d'épargne-logement рахунок на внески для придбання або будівництва житла; ~ d'espèces рахунок готівки; ~ d'Etat державний рахунок; ~ d'excédents budgétaires резервний рахунок

бюджетних коштів; ~ d'exploitation рахунок експлуатації; звіт про прибутки і збитки; ~ d'exploitation générale рахунок основної діяльності (злитий з рахунком прибутків і збитків у єдиний рахунок результатів); ~ d'investissements рахунок капіталовкладень, інвестиційний рахунок; ~ d'opérations opérationnel рахунок; ~ d'opérations monétaires рахунок за грошовими операціями; ~ d'ordre кліринговий рахунок; ~ débiteur дебетовий рахунок; рахунок, який відображає заборгованість по кредиту; ~ de capital рахунок статутного капіталу; ~ de chèques чековий рахунок; ~ de clearing кліринговий рахунок; ~ de commerce торговий рахунок, рахунок торгово-промислової діяльності; ~ de cotisations рахунок платежів за внесками; ~ de dépenses рахунок витрат; ~ de dépôt рахунок для зберігання внесків; депозитний рахунок; ~ de dépôt à vue депозитний рахунок до запитання; ~ de frais рахунок видатків; ~ de ~ гарантійний рахунок, кредитове сальдо за яким служить забезпеченням іншого рахунку; ~ de particuliers рахунок, який відкривається вкладнику-некомерсанту; ~ de passage тимчасовий рахунок (для разових операцій); ~ de passif пасивний рахунок; ~ de pécule особовий рахунок засудженого; ~ de pertes et profit рахунок прибутків і збитків; ~ de prêts позиковий рахунок; ~ de recettes рахунок доходів (надходжень); ~ de règlement рахунок взаємних розрахунків; ~ de règlements courants рахунок поточних розрахунків; ~ de régularisation розподільчий рахунок, рахунок регулювання; ~ de résultat рахунок результатів діяльності; ~ de tiers рахунок третіх осіб; ~ de tirage spécial рахунок спеціальних прав запозичення (в Міжнародному валютному фонді); ~ de titres рахунок на цінні папери, депоновані в банку; ~ de tutelle звіт з опіки; ~ de virement рахунок грошових перерахувань; ~ des crêtes підрахунок папілярних ліній; ~ des fournisseurs рахунок постачальників; ~ divisionnaire аналітичний рахунок витрат і надходжень; ~ ducroire рахунок делькредере; ~ en devises (étrangères) рахунок в іноземній валюті, інвалютний рахунок; ~ étranger іноземний рахунок закордонного підприємства або іноземного громадянина; ~ financier фінансовий рахунок; ~ gelé блокований рахунок; ~ géré рахунок, управління яким доручено клієнтом банку; ~ hors budget позабюджетний рахунок; ~ indexé індексований рахунок; ~ individuel індивідуальний (особистий) рахунок, особовий рахунок; ~ individuel de l'assuré особистий рахунок страхових внесків; ~ indivis непо-

дільний рахунок (*відображає спільну власність кількох осіб*); ~ intégré інтегрований рахунок; ~ intérieur внутрішній рахунок; ~ international міжнародний рахунок; ~ joint спільний рахунок; ~ libre вільний рахунок; ~ logo рахунок іноземного банку в національному банку; ~ nostro рахунок національного банку в іноземному банку; ~ ouvert відкритий рахунок; ~ pro rata рахунок загальних витрат співпідприємців (*коли витрати розподіляються пропорційно обсягу робіт кожного підприємця*); ~ professionnel професійний рахунок; ~ profits et pertes рахунок прибутків і збитків; ~ public державний рахунок; ~ rendu de gestion звіт про управлінську діяльність; щорічний фінансовий звіт комітету підприємства; ~ rendu de l'audience протокол судового засідання; ~ sans intérêts безпроцентний рахунок; ~ spécial спеціальний рахунок; ~ spécial de commerce спеціальний комерційний рахунок; ~ spécial de dépôt депозитний рахунок засобів спеціального призначення; ~ spécial du Trésor спеціальний рахунок Казначейства; ~ sur livret внесок на ощадній книжці; ~s de la nation *pl* загальнонаціональний економіко-статистичний облік; облік виконання бюджету; ~s de régie d'avance *pl* авансовий рахунок, стаття балансу

compter, *vt* рахувати

comptoir, *m* комерційне підприємство; фінансове підприємство; комерційне агентство за кордоном; відділення комерційного підприємства; відділення фінансового підприємства

compulsoire, *m* судове рішення, яке дозволяє отримання копії офіційного акту особі, яка не є його учасником; процедура отримання такого рішення

computation, *f* обчислення Δ ~ des délais обчислення строків

concédant, *m* особа, яка робить поступку; особа або підприємство, що надає концесію Δ ~ de licence ліцензіар

concéder, *vt* 1) надавати; 2) поступатися

concentration, *f* скупчення, концентрація Δ ~ d'entreprises концентрація підприємств; ~ de sociétés об'єднання товариств шляхом приєднання або злиття; ~ horisontale об'єднання по горизонталі підприємств, що займаються однією і тією ж (*або аналогічною*) діяльністю; ~ verticale об'єднання по вертикалі підприємств однієї галузі, що виконують різні етапи виробничого циклу

concept, *m* поняття, ідея, задум Δ ~ de brevetabilità поняття патентоздатності; ~ de découverte ідея винаходу; ~ inventif général

загальний винахідницький задум, загальна ідея винаходу; ~ de l'inventeur/inventif/de l'invention винахідницький задум, ідея винаходу; ~ de l'invention ідея винаходу; ~ juridique юридична (*правова*) концепція; юридична (*правова*) природа

conception, *f* 1) задум; концепція; 2) зачаття Δ ~ de l'infraction виникнення наміру злочинного діяння

concerné, *adj* зацікавлений

concert, *m* згода; умова Δ ~ des nations співтовариство націй, держав; ~ formé à l'avance/préalable попередня змова; ~ international міжнародне співтовариство

concertation, *f* зближення, узгодження позицій в міжнародних відносинах

concession, *f* 1) концесія; 2) надання; поступка; 3) ліцензія Δ ~ commerciale торгова концесія; ~ d'un prêt видача позики, надання позики; ~ d'une marque ліцензія на використання товарного знаку; ~ d'une sous-licence видача субліцензії; ~ d'usage надання в оренду; ~ de brevet видача патенту; ~ de droits надання прав; ~ de droits d'exploitation надання прав на використання; ~ fermée обмежена ліцензія; ~ de gage надання під заставу; ~ de ~s надання гарантій; ~ de la pension призначення пенсії; ~ de licence продаж ліцензії; надання ліцензії; ліцензійний договір; ~ de licence obligatoire надання примусової ліцензії; ~ de logement надання житла; ~ de service public концесія публічної служби, передача керування державною службою приватній особі; ~ de voirie адміністративний договір про передачу за винагороду права використання певних доріг приватній особі; ~ exclusive виняткова ліцензія; ~ fermée обмежена ліцензія; ~ immobilière договір оренди нерухомості (*на особливих умовах*); ~ ordinaire проста ліцензія; ~ tarifaire тарифна поступка; ~ territoriale поступка території; територія, що стала об'єктом поступки; ~ totale повна ліцензія

concessionnaire, *m* 1) концесіонер; 2) ліцензіат; 3) торговий посередник, що володіє винятковим правом на продаж продукції даного виробника Δ ~ de l'entrepôt власник складу, який прийняв товар на зберігання; зберігач; ~ de licence власник ліцензії, ліцензіат; ~ exclusive власник виключної ліцензії; оптово-збутове підприємство, що володіє винятковим правом закупівлі продукції певного підприємства-виробника; ~ ordinaire власник простої ліцензії

conciliateur, *m* посередник (*в т.ч. призначуваний державами для участі у врегулюванні міжнародного спору*)

conciliation, *f* примирення; примирливе провадження; посередництво Δ ~ conventionnelle договірна процедура примирливо-третейського розгляду колективних трудових конфліктів; ~ internationale примирення в міжнародних відносинах; ~ légale процедура примирливо-третейського розгляду колективних трудових конфліктів, встановлена законом; ~ obligatoire обов'язкове примирливе провадження; ~ des parties примирення сторін

conciotoyens, *m pl* співгромадяни

conclude, *vi* 1) укладати договір; 2) давати пояснення (в цивільному процесі); заявляти позовні вимоги; підтримувати позовні вимоги; представляти заперечення проти позову

conclusion, *f* 1) завершення (справи); 2) укладання (договору); 3) висновок; рішення Δ ~ d'une affaire укладання угоди; ~ certaine/ferme категоричний висновок (експерта); ~ d'emprunt укладання договору позики; ~ d'irrecevabilité заперечення відповідача проти прийняття позову до розгляду; ~ d'un traité укладання міжнародного договору; ~ d'une police d'assurance укладання договору страхування; ~ des opérations укладання угод; ~ du contrat укладання договору; conclusion du marché укладання угоди; ~ du mariage укладання шлюбу; ~ égonée помилковий висновок; ~ réservée ймовірний висновок (експерта)

conclusions, *f pl* 1) вимоги або пояснення сторін у цивільному процесі; позовні вимоги (в т.ч. за зустрічним позовом); 2) документ, що містить виклад вимог сторін в цивільному процесі; 3) висновок; висновок прокурора в цивільному процесі Δ ad juger les ~ визнавати обґрунтованість позовних вимог або заперечень проти них; déposer/prendre des ~ давати пояснення; викладати вимоги в цивільному процесі, в Міжнародному суді; ~ de l'expert висновки експерта; ~ du défendeur заперечення відповідача проти позовних вимог; зустрічні позовні вимоги; ~ du demandeur 1) позовні вимоги; 2) позовна заява; ~ du prévenu пояснення підсудного (у виправному і поліцейському суді); ~ écrites письмові пояснення сторін у процесі; ~ en réponse 1) письмові пояснення відповідача; 2) зустрічний позов; ~ sur les points de droit висновки з питань права

concomitance, *f* 1) збіг; 2) сукупність

concordance, *f* відповідність Δ ~ des textes узгодженість текстів

concordat, *m* 1) угода між боржником і кредиторами про відстрочення платежу або часткової сплати боргу; 2) угода про поря-

док оплати боргів комерсанта, оголошеного неспроможним; 3) конкордат Δ ~ amiable угода між боржником і кредиторами про зниження суми або/та про відстрочку платежів; ~ d'atermoiement угода про відстрочення платежів боржником, оголошеним неспроможним; ~ judiciaire затверджена судом угода між неплатоспроможним комерсантом і його кредиторами про пільгові умови платежів; ~ de remise du passif угода про часткове складання

concours, *m* 1) сприяння, допомога; 2) конкурс; конкурсні випробування; 3) збіг; 4) сукупність (напр., злочинів) Δ ~ bancaire допомога банку; ~ d'actions конкуренція позовів; ~ d'admission вступний конкурс; ~ d'événements збіг обставин; ~ d'infractions сукупність злочинних діянь; ~ de qualifications конкуренція норм; ~ financier фінансова допомога; ~ idéal d'infractions ідеальна сукупність злочинних діянь

concubin, *m* особа, яка перебуває у позашлюбному співжитті, співмешканець

concubinage, *m* позашлюбне співжиття, позашлюбний зв'язок

concurrence, *f* конкуренція Δ ~ déloyale недобросовісна конкуренція; ~ illicite протизаконна конкуренція; ~ loyale добросовісна конкуренція; ~ sauvage нерегламентована конкурентна діяльність; ~ suffisante достатній рівень конкуренції

concurrentiel, *adj* конкурентний

concussion, *f* 1) хабар; 2) розтрата (напр., державних коштів)

concussionnaire, *m* 1) хабарник; 2) особа, винна в розкраданні грошових коштів з використанням становища на державній службі

condamnation, *f* 1) обвинувачувальний вирок; 2) осуд (у кримінальному процесі) 3) судимість; 4) несхвалення, осуд Δ prononcer une ~ оголошувати обвинувальний вирок; purger une ~ відбувати покарання у вигляді позбавлення волі; passer ~ визнати себе винним; déclarer la ~ non avenue знімати судимість; ~ à des dommages-intérêts судова постанова про відшкодування збитків; ~ à l'expulsion судове рішення про виселення; ~ à mort смертний вирок; ~ à une amende накладення штрафу за вироком суду; ~ amnistiée судимість, на яку поширюється амністія; ~ antérieure попередня судимість; ~ au pénal засудження у кримінальній справі; призначення кримінального покарання; ~ aux dépens присудження судових витрат; ~ avec sursis умовне засудження; ~ avec sursis/avec mise à l'épreuve умовне засудження з випробувальним строком; ~

avec sursis simple просте умовне засудження (без випробувального строку); ~ capitale смертний вирок; ~ civile присудження по цивільній справі; постанова про відшкодування матеріальної шкоди від злочинного діяння; ~ conditionnelle умовне засудження; ~ considérée comme non avenue погашена судимість; ~ correctionnelle обвинувальний вирок у справі про кримінальний проступок; ~ déclarée non avenue знята судимість; ~ définitive обвинувачувальний вирок, що набрав законної сили; ~ du débiteur судове рішення, що видається кредитором і має силу виконавчого документа; ~ en valeur рішення про стягнення вартості присудженого майна; засудження до фіктивної конфіскації у вигляді стягнення вартості майна, що підлягає конфіскації; ~ exécutoire обвинувальний вирок, що набрав законної сили; ~ judiciaire судовий вирок; ~ par contumace заочне засудження; ~ par défaut заочне засудження; ~ récipiendaire покладення обов'язку грошового відшкодування заподіяної шкоди; ~ réelle засудження у кримінальній справі; призначення кримінального покарання; ~ principale присудження до сплати основної суми боргу; ~ réhabilitée погашена судимість; знята судимість; ~ révocatoire засудження особи, раніше умовно засудженої, впродовж випробувального терміну; ~ sans sursis засудження до реальної міри покарання

condamné, *m* засуджений Δ ~ aux assises засуджений судом присяжних; ~ correctionnel засуджений виправним судом; ~ criminal засуджений за вчинення злочину; ~ définitif засуджений за вироком, що вступив в законну силу; ~ par contumace заочно засуджений; ~ par défaut заочно засуджений; ~ sous condition умовно засуджений

condamner, *vt* засуджувати; присуджувати

condition, *f* 1) стан, положення; 2) умова Δ ~ accomplie виконана умова; ~ casuelle випадкова умова, що не залежить від волі сторін в угоді; ~ d'âge умова досягнення певного віку; ~ d'un contrat умова договору; ~ de fond умова, що відноситься до суті; ~ de forme умова, що відноситься до форми; ~ de la brevetabilité критерій патентоспроможності; ~ de nationalité умова володіння певним громадянством; ~ de nouveauté критерій новизни; ~ de progrès критерій прогресивності; ~ de ressources умова володіння коштами, що не перевищують певну суму; ~ défaillie невиконана умова; умова, яка не настала; ~ dépendante умова, залежна від чогось; ~ des étrangers правове становище іноземців; ~ des sociétés правове

становище товариств (юридичних осіб); ~ du personnel правове становище особового складу; ~ extinctive скасувальна умова; ~ habituelle звичайна умова; ~ illicite протизаконна умова; ~ imperative обов'язкова умова; ~ implicite імпліцитна умова; така, що мається на увазі; ~ impossible умова, виконання якої є неможливим; ~ indispensable необхідна умова; ~ juridique 1) юридична умова; 2) правове становище, юридичний статус; ~ mixte змішана умова; ~ négative негативна умова (відносно утримання від певних дій); ~ non remplie невиконана умова; ~ patrimoniale правове становище майна; майнове становище; ~ potestative потестативна умова (наступ якої залежить від однієї зі сторін в угоді); ~ préalable попередня умова; ~ privée des étrangers цивільні права іноземців; ~ résolutoire умова скасування (напр., договору); ~ restrictive обмежувальна умова; ~ sine qua non обов'язкова умова; ~ sous-entendue імпліцитна умова; ~ suspensive відкладальна (супензивна) умова; ~ tacite мовчазна умова; ~-type стандартна (типова) умова

conditionner, *vt* обумовлювати, бути умовою

conditions, *f pl* умови Δ accomplir des ~ дотримуватися умов; enfreindre les ~ порушувати умови; faire les meilleures ~ встановлювати найкращі умови; aux meilleures ~ possibles на якнаймога сприятливих умовах; remplir les ~ задовольняти вимоги, відповідати умовам; violer les ~ порушувати умови; ~ coordonnées узгоджені умови; ~ d'aptitude вимоги до кандидатів на певну посаду або пост; ~ d'armistice умови перемир'я; ~ d'attribution de ... умови виникнення права на ...; ~ d'éligibilité вимоги до кандидатів (на виборах); ~ d'emploi умови праці, умови найму на роботу; ~ d'exécution de la peine умови виконання покарання; ~ d'immatriculation реєстраційні вимоги; ~ d'ouverture des droits умови придбання прав; ~ d'usage звичайні умови; ~ de banque умови роботи банків; ~ de candidature вимоги до кандидатів (на виборах); ~ de faveur пільгові умови; ~ de fond умови (вимоги), які стосуються суті; матеріально-правові умови; ~ de forme умови (вимоги), які стосуються форми; ~ de fourniture умови поставки; ~ de la légitime défense умови правомірності необхідної оборони; ~ de livraison умови поставки; ~ de recevabilité de l'action умови прийняття позову; ~ de référence типові умови; ~ de règlement 1) умови вирішення спору; 2) умови платежу; ~ de rémunération умови оплати праці; ~ de scription умови виконання рукопису; ~ de transports умови

перевезень; ~ de travail умови праці; ~ de validité умови дійсності; ~ de la livraison умови поставки; ~s du dépôt умови подання заявки; ~ du droit commun умови, що впливають з загального права; ~ formelles формальні вимоги; ~ générales загальні (*типові*) умови; ~ infaillibles обов'язкові умови; ~ onéreuses обтяжливі умови; ~ préférentielles/privilégiées пільгові умови; ~ requises необхідні (*встановлені, передбачені*) умови; ~ révocables умови, які можливо відмінити

condominium, *m* кондомініум

conducteur, *m* 1) водій; 2) конвоїний; 3) провідник Δ ~ de chien провідник службово-розшукової собаки

conduite, *f* 1) поведінка; образ дій; 2) управління; керівництво; 3) конвоювання Δ ~ antisociale антигромадська поведінка; ~ d'un véhicule управління транспортним засобом; ~ d'une affaire ведення справи; ~ de la guerre/des hostilités ведення війни; ~ de l'État керування державою; ~ de l'instruction ведення попереднього слідства; ~ des débats ведення дебатів; ~ des négociations ведення переговорів; ~ des preuves збирання доказів; ~ des prisonniers конвоювання ув'язнених; conduite des transactions internationales здійснення міжнародних операцій; ~ du procès ведення процесу, ведення судової справи; ~ en douane слідування вантажу до митної установи; ~ frauduleuse обманні дії; ~ légère легка поведінка

confection, *f* складання; прийняття Δ ~ d'un inventaire складання опису; ~ d'un protêt складання протесту векселю; ~ de travaux виконання робіт; ~ des lois прийняття законів; ~ du testament складання заповіту

confédération, *f* конфедерація, союз Δ ~ d'États конфедерація, союз держав

conférence, *f* конференція Δ renvoyer à la ~ передавати на розгляд конференції; ~ administrative адміністративна конференція; ~ au sommet конференція на вищому рівні, нарада глав держав; ~ d'amendement конференція по внесенню поправок до міжнародного договору; ~ de la paix мирна конференція; ~ de révision конференція з перегляду; ~ des Nations Unies sur le commerce et le développement Конференція ООН з торгівлі та розвитку; ~ des présidents нарада голів (*постійних і спеціальних комісії Національних зборів*); ~ diplomatique дипломатична конференція; ~ du droit maritime конференція з морського права; ~ économique економічна конференція; ~ générale генеральна конференція; ~ interalliée міжсоюзницька конференція; ~

intergouvernementale міжурядова конференція; ~ internationale міжнародна конференція; ~ internationale des droits de l'homme Міжнародна конференція з прав людини; ~ internationale du travail Міжнародна конференція праці (*основний орган Міжнародної організації праці*); ~ maritime морська (*лінійна*) конференція, асоціація судовласників; ~ non gouvernementale неурядова конференція; ~ plénière повний склад конференції; ~ politique політична конференція; ~ préparatoire підготовча конференція; ~ régionale регіональна конференція; ~ tarifaire конференція з питань тарифів

conférer (avec qn), *vi* спілкуватися Δ ~ avec son avocat спілкуватися зі своїм адвокатом

confession, *f* визнання (*напр., позову*)

confiance, *f* довіра Δ abuser de la ~ зловживати довірою; commander la ~ завойовувати довіру; voter la ~ висловлювати довіру уряду (*шляхом голосування*)

confidentiel, *adj* конфіденційний, який не підлягає розголошенню

confier, *vt* довіряти, доручати; ввіряти

confins, *m pl* прикордонна смуга; прикордонний район; прикордонна область

confirmation, *f* 1) підтвердження; твердження; 2) залишення без змін постанов нижчих судових інстанцій Δ ~ de l'acte nul підтвердження недійсності угоди; ~ explicite/expresse пряме підтвердження; ~ formelle офіційне підтвердження; ~ implicite/tacite імпліцитне/мовчазне підтвердження; ~ d'un traité підтвердження договору; ~ ultérieure подальше підтвердження

confirmer, *vt* 1) підтверджувати; стверджувати; 2) залишати без змін (*постанови нижчих судових інстанцій*)

confiscation, *f* конфіскація Δ ~ douanière конфіскація як санкція за вчинення митного кримінального правопорушення; ~ fictive фіктивна конфіскація; ~ générale загальна конфіскація; ~ réquivalente фіктивна конфіскація; ~ réelle реальна конфіскація; ~ spéciale вилучення знарядь і засобів злочину, а також предметів, одержаних злочинним шляхом

confisquer, *vt* конфіскувати

conflit, *m* конфлікт; суперечка Δ ~ armé збройне зіткнення, збройний конфлікт; ~ collectif d'ordre économique колективний трудовий спір економічного характеру; ~ collectif d'ordre juridique колективний трудовий спір правового характеру; ~ collectif de travail колективний трудовий спір; ~ conjugal конфлікт у родині; ~ constitutionnel спір про

конституційність нормативного акту; ~ d'application du droit спір, пов'язаний із застосуванням чинного законодавства; ~ d'attribution конфлікт з питань визначення підвідомчості справи загальної або адміністративної інстанції; ~ d'opportunité спір про доцільність управлінських рішень, що вимагають попередньої санкції контролюючого органу; ~ d'origine légale спір, викликаний мовчанням або неясністю закону; ~ d'origine statutaire спір, викликаний недосконалістю статутних положень; ~ de compétence 1) спір про підсудність; 2) конкуренція юрисдикцій, конкуруючі юрисдикції; ~ de frontière прикордонний конфлікт; ~ de jugements несумісність двох судових рішень, винесених по одній справі; ~ de juridictions колізія юрисдикцій; ~ de lois dans l'espace колізія законів у просторі, колізія законів, виданих законодавчою владою різних держав; ~ de lois dans le temps колізія законів у часі; колізія законів, виданих у різний час; ~ de lois du type/fédéral колізія законів у рамках федеративної держави; ~ de lois interpersonnel колізія між місцевим законом колонії і законодавством метрополії; ~ de nationalités колізія законів про громадянство; ~ de révision du droit трудовий спір неправового характеру; ~ de travail трудовий спір; ~ de travail collectif колективний трудовий спір; ~ de travail individuel трудовий спір окремого працівника з наймачем; ~ des décisions конфлікт рішень; ~ des lois колізія законів; ~ des nationalités étrangères колізія декількох іноземних громадянств; ~ des qualifications конфлікт кваліфікації; ~ des rattachements колізія прив'язок (*в міжнародному приватному праві*); ~ international міжнародний конфлікт; міжнародний спір; ~ interne 1) внутрішня (*внутрішньодержавна*) колізія; 2) внутрішній конфлікт; ~ interne de lois колізія законів у рамках національного законодавства; ~ interpersonnel інтерперсональна колізія; ~ interterritorial інтерлокальна колізія; ~ juridique 1) спір, що підлягає врегулюванню в судовому або арбітражному порядку; 2) трудовий спір з питань, пов'язаних із застосуванням законодавства про працю; ~ mobile колізія законів унаслідок переміщення об'єкта або суб'єкта правовідносин; ~ négatif негативна колізія (*законів*); ~ négatif d'attributions негативні сперечання про підсудність; ~ négatif de nationalités колізія законів про громадянство; ~ non juridique трудовий спір з приводу встановлення нових (*або зміни існуючих*) умов праці; ~ positif позитивна

колізія законів; ~ positif d'attributions позитивні сперечання про підсудність; ~ positif de nationalités позитивна колізія законів про громадянство; ~ territorial територіальний спір;

conflicts, *m pl* колізії, конфлікти, суперечки Δ ~ d'annexion колізії законів, що виникають у випадку анексії

confondre, *vt* викривати

conformité, *f* відповідність Δ en parfaite ~ в суворій відповідності; ~ à l'original відповідність оригіналу; ~ à la loi відповідність закону, законність; ~ des lois avec la constitution відповідність законів конституції

confrontation, *f* 1) зіставлення; 2) очна ставка; допит на очній ставці; 3) пред'явлення для впізнання Δ poursuivre une ~ проводити очну ставку; пред'являти для впізнання; ~ des preuves зіставлення доказів

confronter, *vt* 1) проводити очну ставку; 2) пред'являти для впізнання

confusion, *f* 1) змішання; 2) збіг (*злиття*) двох правових фігур (*напр.*, боржника і кредитора в одній особі); 3) викриття Δ ~ avec des actes judiciaires використання в корисливих цілях документів, які видаються за судові; ~ de biens злиття статків; ~ de compétence змішання компетенцій; ~ du coupable викриття винного; ~ de fonction привласнення функцій державної посадової особи; ~ de part невизначеність походження дітей; сумнів у батьківстві; ~ des peines поглинання менш суворого покарання більш суворим; prononcer la ~ des peines призначати покарання за сукупністю злочинів шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим

congé, *m* 1) відпустка; 2) повідомлення про припинення договору (*напр.*, *трудового або найму*); 3) звільнення; 4) дозвіл на перевезення після сплати транспортних зборів; 5) випуск (*напр.*, *іноземних повітряних суден*); 6) документ про сплату податків з обігу; 7) короткостроковий виїзд за межі місця позбавлення волі Δ attribuer un ~ надавати відпустку; bénéficier d'un ~ користуватися відпусткою; demander à bénéficier d'un ~ просити про надання відпустки; fractionner le ~ дробити відпустку; prendre ~ взяти відпустку; donner ~ à l'employeur розривати трудовий договір одностороннім волевиявленням; notifier ~ попереджати про розірвання договору; recevoir ~ de son propriétaire отримати повідомлення від наймодавця про припинення договору найму; ~ allongé подовжена відпустка; ~ annuel щорічна від-

пустка; ~ collectif колективне звільнення; локаут; ~ complémentaire додаткова відпустка; ~ d'adoption відпустка, що надається в зв'язку з усиновленням або удочерінням; ~ d'éducation ouvrière відпустка для участі в загальнонаціональних нарадах з питань професійної або профспількової освіти; ~ de bail повідомлення про припинення договору найму; ~ de conversion відпустка для перекваліфікації; ~ de formation відпустка для здобуття професійної освіти; ~ de maladie відпустка через хворобу; ~ de mariage відпустка у зв'язку зі вступом у шлюб; ~ de maternité відпустка по вагітності та пологах, декретна відпустка; відпустка без збереження заробітної плати після закінчення декретної відпустки; ~ de naissance відпустка з нагоди народження дитини, яка надається батькові; ~ de nationalité дозвіл на вихід з громадянства; ~ des jeunes mères de famille додаткова відпустка для молодих матерів, тривалість якої залежить від кількості дітей; ~ douanier митний дозвіл на вивезення або на ввезення; ~ éducatif відпустка у зв'язку з навчанням; ~ effectivement pris дійсно використана відпустка; ~ exceptionnel de courte durée короткочасна оплачувана відпустка за сімейними обставинами та з інших поважних причин; ~ légal основна відпустка; чергова відпустка; ~ marchandises проходження експортним вантажем митних формальностей; отримання дозволу на вивезення або на ввезення вантажу; ~ non payé неоплачувана відпустка; ~ non rémunéré неоплачувана відпустка, відпустка без збереження утримання; ~ par anticipation відпустка, надана до настання права на неї; ~ par roulement відпустка в порядку черги; ~ parental/d'éducation відпустка для виховання дитини, що надається матері або батьку за наявності певних умов, як то: стаж роботи, розмір підприємства та ін.; ~ payé відпустка із збереженням заробітної плати, оплачувана відпустка; ~ post-natal розірвання трудового договору працівником у зв'язку з народженням дитини (*дає право переважного вступу на ту ж роботу протягом встановленого законом терміну*); ~ pour campagne électorale відпустка (*кандидатам в депутати парламенту*) для проведення виборчої кампанії; ~ pour convenances personnelles відпустка за сімейними обставинами; ~ pour élever un enfant відпустка для виховання дитини (*надається як матері, так і батькові*); ~ pour enseignement відпустка для підвищення професійної освіти; ~ pour événements familiaux відпустка за сімейними обставинами; ~ pour nécessités

familiales відпустка за сімейними обставинами; ~ principal основна відпустка; основна частина відпустки; ~ sans solde/sans traitement неоплачувана відпустка; ~ spécial спеціальна додаткова відпустка (*напр., відпустка батькові у зв'язку з народженням його дружиною дитини*); ~ spécial d'ordre familial відпустка за сімейними обставинами; ~ supplémentaire додаткова відпустка

congédiement, *m* 1) звільнення з ініціативи адміністрації; 2) надання відпустки Δ ~ abusif незаконне звільнення; ~ disciplinaire звільнення в порядку дисциплінарного стягнення

congédier, *vt* звільняти з ініціативи адміністрації

congément, *m* відмова від продовження договору

conglomérat, *m* концерн

congrès, *m* конгрес Δ ~ du Parlement конгрес парламенту

conjoint, *m* чоловік Δ ~ collaborateur чоловік-співробітник, який безоплатно працює на підприємстві другого з подружжя; ~ divorcé розведений (*колишній*) чоловік; ~ prédécédé раніше померлий чоловік; ~ salarié чоловік-найманий працівник на підприємстві другого з подружжя

conjointement et solidairement, *loc adv* солідарно Δ être obligés ~ мати солідарне зобов'язання

conjoints associés, *m pl* подружжя-учасники товариства (*крім акціонерних товариств*)

connaissance, *f* 1) знання; 2) свідомість; 3) знайомство Δ en ~ de cause зі знанням справи; розуміючи характер дій; завідомо; porter à la ~ сповіщати, доводити до відома; prendre ~ du dossier знайомитися з матеріалами справи; ~ de l'affaire розгляд справи; ~ coupable обізнаність щодо злочинного діяння; ~ du crime виявлення ознак злочину; ~ des litiges розгляд судових спорів

connaissances, *f pl* пізнання Δ ~ spéciales спеціальні знання; ~ techniques 1) технічні знання; ноу-хау; 2) рівень техніки

connaissance, *m* коносамент Δ ~ à bord бортовий коносамент; ~ à option вибірковий, опціонований коносамент; ~ à ordre ордерний коносамент; ~ au porteur коносамент на пред'явника; ~ chef екземпляр коносаменту, що залишається у капітана судна; ~ des lignes régulières лінійний коносамент; ~ direct прямий коносамент; ~ embarqué бортовий коносамент; ~ endossé коносамент з передавальним написом, індосований коносамент; ~ endossé en blanc коносамент з

бланковим індосо; ~ fluvial річковий коносамент, суднова накладна; ~ maritime морський коносамент; ~ net/sans réserves/non clausé чистий коносамент; ~ nominatif іменний коносамент; ~ reçu pour embarquement небортовий коносамент; ~ régulier бортовий коносамент; ~ sans réserves чистий коносамент; ~ type типовий коносамент, проформа

connexité, *f* зв'язок, взаємопов'язаність Δ ~ entre deux demandes зв'язаність позовних вимог

connivence, *f* співучасть; злочинна змова; погування; сприяння, непротидія злочинному діянню Δ ~ d'évasion сприяння втечі ув'язненого

conquête, *f* завоювання (як неправомірний засіб придбання території)

conquêts de communauté, *m pl* придбання загального подружнього майна

consanguin, *adj* єдинокровний Δ mariage ~ шлюб між родичами

consanguins, *m pl* єдинокровні брати, сестри

conscience, *f* свідомість Δ avoir ~ усвідомлювати; ~ publique суспільна свідомість

consécration, *f* визнання, закріплення Δ ~ constitutionnelle закріплення в конституції; ~ législative законодавче закріплення

Conseil, *m* Рада Δ ~ constitutionnel Конституційна Рада; ~ de coopération douanière Рада митного співробітництва (міжурядова організація); ~ de l'Europe Рада Європи; ~ de Sécurité Рада безпеки; ~ de Tutelle Рада з питань опіки; ~ des gouverneurs Рада уряду; ~ des ministres Рада міністрів; ~ économique et social Вища Рада з питань економічного та соціального розвитку; ~ interministériel Міжміністерська рада; ~ supérieur de l'administration pénitentiaire Вища рада пенітенціарної адміністрації; ~ supérieur de la fonction publique Вища рада державної служби; ~ supérieur de la magistrature Вища рада магістратури

conseil, *m* 1) порада; вказівка; 2) рада, колегіальний орган; 3) адвокат; повірений; захисник; судовий представник Δ communiquer avec le ~ зноситися з захисником; déclarer vouloir être assisté d'un ~ заявляти про бажання мати захисника; se faire assister d'un ~ скористатися допомогою адвоката; ~ d'administration адміністративна рада, правління акціонерного товариства; ~ d'arrondissement окружна рада, виборний консультативний орган в округах великих міст; ~ en brevet d'invention 1) патентна консультація (*organ*); 2) патентний повірений; ~ de cabinet рада кабінету, члени уряду під головуванням прем'єр-міністра; ~ choisis захисник за

угодою; ~ communal муніципальна рада, орган місцевого самоврядування комуни; ~ consultatif консультативна рада; ~ désigné захисник за призначенням; ~ disciplinaire дисциплінарна комісія; ~ d'enquête комісія з розслідування, слідча комісія; ~ d'État Державна Рада (*апеляційна та касаційна інстанція у справах адміністративної юстиції*); ~ d'office захисник за призначенням; ~ de famille сімейна рада; ~ de gestion рада керівників; ~ de l'ordre рада професійної асоціації; ~ de prud'hommes рада знаних осіб, прюдомальний суд (*спеціальний судовий орган, який розглядає трудові спори*); ~ de surveillance наглядова рада, ревізійна рада; ~ des impôts Рада з податків (*organ radi при Рахунковій палаті*); ~ des prises призовий суд; ~ exécutif виконавча рада; ~ général генеральна рада; ~ judiciaire радник, який призначається судом; ~ juridique консультант з юридичних питань (*який працює індивідуально або у складі професійного товариства*); ~ municipal муніципальна рада, орган місцевого самоврядування комуни; ~ national державна (*національна*) рада; ~ national du patronat français національна рада французьких підприємців; ~ régional регіональна рада, представницький орган регіону; ~ restreint рада вузького складу; ~ spécialisé спеціалізована рада; ~ syndical рада з управління спільною власністю

conseiller, *m* радник (*в т.ч. член Касаційного чи апеляційного суду, державної ради або органів адміністративної юстиції*) Δ ~ à la cour d'appel радник апеляційного суду; ~ à la cour de cassation радник Касаційного суду; ~ commercial торговий радник; ~ communal муніципальний радник; ~ d'ambassade радник посольства; ~ d'État державний радник, член Державної ради; ~ d'État en service extraordinaire державний радник на тимчасовій службі; ~ de légation радник місії; ~ de la mise en état суддя з підготовки справи до судового розгляду в апеляційному суді; ~ du travail радник з праці (*який консультує профспілкові комітети підприємств з соціальних питань або представляє соціальну службу на підприємстві*); ~ économique економічний радник; ~ général генеральний радник, член генеральної ради органу місцевого самоврядування департаменту; ~ juridique радник з юридичних питань; юри-консульта; ~ maître радник-метр Рахункової палати, який приймає рішення; ~ municipal муніципальний радник; ~ prud'homme член прюдомального суду; ~ rapporteur член прюдомального суду, доповідач (*який підготов-*

лює справи до слухання); ~ référendaire член суду, доповідач з правом голосу в нараді; радник-референт Рахункової палати (який вивчає облікові документи та підготовлює рішення)

consensualisme, *m* консенсуалізм

consensualité des contrats, *f* консенсусний характер договорів

consensual, *adj* консенсуальний

consensus, *m* консенсус, згода Δ aboutir à un ~ досягати консенсусу; adopter/prendre par ~ приймати консенсусом

consentement, *m* 1) згода; порозуміння; 2) волевиявлення Δ du ~ de tous з загального порозуміння; par ~ des parties за згодою учасників сторін; refuser son ~ не дати згоди; retirer le ~ анулювати згоду; ~ à être lié згода взяти на себе зобов'язання; ~ à être lié par un traité згода на зобов'язання для даної держави дотримуватись міжнародного договору; ~ à être lié par une partie d'un traité згода на обов'язковість для даної держави на дотримання частини міжнародного договору; ~ anticipé заздалегідь виражена згода; ~ au mariage згода на шлюб; ~ d'un empreint надання позики; ~ de la victime згода потерпілого; ~ des époux згода вступити у шлюб; ~ du budget схвалення бюджету; ~ exprès прямо виражена згода; ~ forcé вимушена згода; libre ~ добровільна згода; ~ marital згода чоловіка; ~ mutuel взаємна згода; ~ tacite мовчазна згода

consenti, *adj, pp* заснований на згоді

conséquence, *f* наслідок

conséquences, *f pl* наслідки Δ assumer les ~ брати на себе наслідки; ~ antisociales суспільно небезпечні наслідки; ~ de la condamnation наслідки засудження; ~ dommageables наслідки у вигляді збитків; ~ de droit/juridiques правові наслідки; ~ juridiques de fond матеріально-правові наслідки; ~ juridiques de procédure процедурні правові наслідки; процесуальні правові наслідки; ~ résuniaires грошові наслідки; ~ pénales кримінально-правові наслідки; ~ préjudiciables шкідливі, збиткові наслідки

conservateur, *m* доглядач Δ ~ des hypothèques доглядач за іпотеками (особа, яка проводить реєстрацію прав на нерухоме майно)

conservation, *f* збереження; збереження чинності правостановлюючого документа Δ ~ du gage зберігання закладеної речі, збереження застави; ~ des hypothèques зберігання іпотек; ~ des indices збереження доказів; ~ des traces збереження слідів злочину

considérant, *m* преамбула договору; констатуюча частина рішення, судової постанови

Δ ~ que... зважаючи на те, враховуючи, що... (формула, що передоє викладу кожного мотиву судового рішення)

considérants, *m pl* 1) преамбула, вступна частина міжнародно-правового акту; 2) мотиви судової постанови

considération, *f* 1) розгляд; 2) зауваження; 3) гідність особистості Δ ~ d'une demande de brevet розгляд заявки на патент

consignataire, *m* 1) охоронець (грошових коштів, товарів, багажу); 2) вантажоодержувач; 3) представник вантажоодержувача (або декількох вантажоодержувачів) (при морському перевезенні) Δ ~ du navire/de la coque представник судновласника в проміжному порті

consignation, *f* 1) передача на зберігання грошових сум, товарів, багажу; 2) внесення грошової суми на депозит Δ ~ par/dans un procès-verbal фіксація в протоколі

consigne, *f* 1) грошова сума або річ, передана на зберігання третій особі; 2) незвільнення Δ ~ à bord незвільнення з корабля; ~ à la caserne незвільнення з казарми

consigner, *vt* 1) передати на зберігання (грошові суми, товари, багаж); 2) вносити грошову суму на депозит

consolidation, *f* 1) зміцнення; 2) забезпечення боргу, консолідація; 3) злиття двох правових фігур (напр., наймача і власника в одній особі) Δ ~ des bilans зведення балансу; ~ de la blessure остаточне загоєння тілесного ушкодження; ~ de la dette publique перенесення терміну погашення державного боргу; ~ des droits de douane закріплення ставок митних зборів; ~ d'usufruit поєднання в одній особі узуфруктуарія і власника

consommateur, *m* споживач; особа, яка отримала права користування річчю

consommation, *f* споживання Δ ~ d'alcool/de boissons alcooliques вживання спиртних напоїв; ~ du délit вчинення проступку; ~ exagérée d'alcool зловживання спиртними напоями; ~ du mariage інтимні стосунки подружжя (як наслідки вступу в шлюб)

consommer, *vt* 1) споживати; 2) здійснювати Δ ~ un crime скоювати злочин

consumptibilité, *f* неодноразове споживання Δ ~ matérielle фізичне знищення речі в процесі її споживання, використання

consort, *m* консорт

consorts, *m pl* особи, пов'язані спільністю інтересів, товариші у справі

conspirateur, *m* змовник

conspiration, *f* змова Δ ourdir/tramer une ~ підготувати, улаштувати змову

constante, *f* стійка ідентифікаційна ознаками; постійний фактор

constat, *m* акт, протокол, що встановлює певні факти; протокол, що містить результати огляду на місці; офіційне посвідчення певного факту (*напр.*, *правопорушення*) Δ ~ *amiable* протокол про зіткнення автомобілів, складений зацікавленими водіями; ~ *d'audience* протокол судового засідання; ~ *d'adultère* посвідчення перелюбу; ~ *d'huissier de justice* протокол огляду, здійсненого судовим виконавцем в цивільному процесі; ~ *de décès* засвідчення факту смерті; ~ *de rupture* акт про одностороннє розірвання трудового договору; ~ *judiciaire* судовий огляд

constatant, *m* особа, яка проводить огляд місця події, предмета

constatation, *f* 1) встановлення, констатація; 2) огляд Δ ~ *contradictoire* посвідчення будь-яких фактів; ~ *de l'identité* встановлення особи, ідентифікація; ~ *de l'infraction* встановлення факту скоєння злочинного діяння; ~ *de perte totale* акт про загибель; ~ *de récidive* встановлення особи зареєстрованого злочинця; ~ *des dégats/de dommages* встановлення ушкоджень, акт про аварію; страховий акт; ~ *du droit à pension* встановлення права на пенсію; ~ *matérielle* доказовий факт

constatations, *f pl* огляд місця події (*за участю спеціаліста*) Δ *procéder aux* ~ проводити огляд місця події ~ *matérielles* встановлення фактичних обставин (*за допомогою органів чуття особи, що складає протокол*); дослідження різних предметів (*з метою встановлення обставин злочинного діяння або особи винного*); ~ *techniques* виявлення слідів

constater, *vt* встановлювати, констатувати; засвідчити письмово

constituant, 1. *adj*, складовий, утворюючий 2. *m*, компонент Δ ~ *de l'usufruit* особа, що встановлює узуфрукт; ~ *de rente* рентний боржник; ~ *du gage* заставодавець

constituants, *m pl* 1) члени Конституційної Асамблеї; 2) члени Установчих зборів

constituer, *vt* засновувати, закладати; встановлювати; утворювати (*напр.*, *склад злочину*)

constitutif, *adj* конститутивний; правоутворюючий; установчий

constitution, *f* 1) конституція, основний закон; 2) статут; 3) установа, підстава; 4) призначення; 5) будова, структура Δ ~ *coutumière* звичайні норми конституційного характеру; ~ *d'avocat* обрання адвоката і повідомлення про це процесуальному противнику (*при розгляді справи судом великої*

інстанції); ~ *d'avoué* обрання повіреного (*при розгляді справи апеляційним судом*); ~ *d'un cautionnement* встановлення поруки; ~ *d'un mandataire* призначення повіреного; ~ *d'une* ~ надання гарантії; ~ *d'usufruit* встановлення узуфрукту; ~ *d'hypothèque* встановлення іпотеки; ~ *de dot/dotale* надання приданим; угода про встановлення приданого; ~ *de droits* встановлення прав; ~ *de l'État* утворення держави; ~ *de l'incendie* виникнення пожежі; ~ *de l'infraction* склад злочинного діяння; ~ *de la société* створення товариства; ~ *de nantissement* встановлення застави; ~ *de partie civile* пред'явлення цивільного позову в кримінальному процесі; ~ *de preuves* збирання доказів; ~ *de rente* встановлення ренти, рентний договір (*при відчуженні рухомого майна рентному боржнику*); ~ *de rente à titre gratuit* безоплатний рентний договір (*коли рента виплачується без якогось взаємного надання*); ~ *de rente à titre onéreux* безоплатний договір (*коли рента виплачується в обмін на отримане рентним боржником майно*); ~ *de retraites* створення пенсійного фонду (*за рахунок коштів, що утримуються із заробітної плати*); ~ *définitive d'une société* завершення процедури зі створення товариства; ~ *du délit* склад проступку; ~ *du droit à pension* виникнення права на пенсію; ~ *du gage* встановлення застави; ~ *du tribunal arbitral* встановлення третейського суду; ~ *écrite* писана конституція; ~ *en dérot* встановлення режиму зберігання; передача на зберігання; ~ *fédérale* федеральна конституція; ~ *parlementaire* конституція парламентарної держави; ~ *rigide* «жорстка конституція» (*скасування та зміна якої підпорядковані особливій законодавчій процедурі*); ~ *simultanée* одноразове створення акціонерного товариства (*всі акції купуються засновниками*); ~ *souple* «м'яка конституція» (*скасування та зміна якої проводяться в порядку, встановленому для всіх законів*); ~ *successive* ступеневе створення акціонерного товариства (*зі зверненням до публічної підписки*)

constitutionnalisation, *f* включення до конституції

constitutionnalité, *f* конституційність

construction, *f* 1) конструкція; 2) будівництво Δ ~ *à forfait/à l'entreprise/pour compte* будівництво підрядним способом; ~ *fédérale* федеративна освіта; ~ *juridique* юридична конструкція; ~ *par économie* будівництво господарським способом

consul, *m* консул Δ ~ *de carrière* штатний кон-

сул; ~ élu/honoraire нештатний (*почесний*) консул (*який є громадянином країни перебування*); ~ envoyé штатний консул; ~ général генеральний консул; ~ marchand/négociant нештатний (*почесний*) консул (*який є громадянином країни перебування*)

consulaire, *adj* консульський

consulat, *m* 1) консульська установа; консульство; 2) обов'язки консула; 3) інститут консулів Δ ~ général генеральне консульство

consultation, *f* 1) консультація; 2) опитування Δ en ~ отримуючи консультації, вдаючись до консультативної допомоги; ~ de documents вивчення документів; перевірка документів; ~ du dossier ознайомлення з матеріалами справи; ~ écrite письмовий обмін думками; ~ populaire всенародне опитування

consultations, *f pl* консультації Δ ~ internationales міжнародні консультації; ~ référendaires референдум

consulter, *vt* запитувати думку, отримувати консультацію

contact, *m* контакт Δ être en ~ permanent підтримувати контакти на постійній основі; ~ d'un obstacle зустріч з перешкодою

contacter, *vt* зв'язуватися (*з кимось*)

contacts, *m pl* контакти Δ ~ commerciaux ділові контакти; ~ directs прямі контакти; ~ internationaux міжнародні контакти

conteneurisation, *f* контейнеризація

contentieux 1. *adj*, спірний; той, що є предметом спору (*як правило, судового*) 2. *m*, 1) судовий спір; судові вирішення спорів; суперечка; 2) юридичний відділ (*напр., підприємства*) Δ ~ administratif адміністративна юстиція; ~ administratif du travail розгляд скарг на рішення адміністрації в галузі трудових відносин; au ~ в позовному провадженні; за наявності спору; при розгляді спору; ~ civil розгляд цивільних справ; розгляд майнових суперечок, пов'язаних з трудовими відносинами; ~ contractuel договірний спір; дозвіл договірних спорів; ~ d'interprétation et de l'appréciation розгляд спору відносно тлумачення та оцінки законності якогось рішення; ~ de l'annulation позови про скасування неправомірних адміністративних актів; ~ de l'impôt розгляд спорів у сфері оподаткування; ~ de la fonction publique розгляд спорів у сфері державної служби; ~ de la nationalité розгляд спорів про громадянство; ~ de la Sécurité sociale розгляд спорів у галузі соціального забезпечення; ~ de pleine juridiction судові спори про відновлення прав, порушених діями адміністративних органів; ~ de responsabilité

спір про відповідальність; розгляд спорів про відповідальність; ~ des brevets патентні суперечки; ~ des loyers розгляд спорів, що виникають з договорів найму; ~ des transports розгляд спорів, що виникають з договорів перевезення; ~ disciplinaire 1) розгляд дисциплінарних справ; 2) орган, уповноважений розглядати справи про дисциплінарні порушення; ~ douanier суперечки у сфері митних правовідносин; ~ du droit de vote/électoral розгляд спорів, пов'язаних зі здійсненням виборчого права; ~ du travail розгляд трудових спорів; ~ fiscal розгляд спорів, пов'язаних з фінансовими відносинами; ~ général 1) система загальних судових органів; 2) вирішення питання про застосування до даного випадку спеціальних правових норм; ~ gracieux 1) розгляд спорів у позасудовому порядку адміністративними органами; 2) заяви (*скарги*), не пов'язані з порушенням права; ~ international розгляд міжнародних спорів; ~ judiciaire вирішення спорів у загальних судових закладах; ~ juridictionnel розгляд спорів у судовому порядку; ~ non juridictionnel 1) розгляд спорів у позасудовому порядку (*адміністративними органами*); 2) заяви (*скарги*), не пов'язані з порушенням права; ~ objectif звернення до суду з метою встановлення порушення норми об'єктивного права; ~ pénal кримінальне судочинство; ~ privé 1) цивільне судочинство; 2) цивільно-правові спори; ~ répressif 1) кримінальне судочинство; 2) кримінальні справи; справи про кримінально карані порушення трудового законодавства; ~ spécial система спеціальних судових органів; ~ subjectif позови, що випливають з порушення суб'єктивних прав; ~ technique 1) встановлення ступеня непрацездатності (*інвалідності*) при вирішенні спорів, що випливають з соціального забезпечення; 2) органи, які розглядають спори, пов'язані з призначенням і розрахунком пенсії

contenu, *m* зміст Δ ~ de l'affaire зміст справи; ~ du contrat зміст договору; ~ du dossier зміст матеріалів справи; ~ d'invention суть винаходу; ~ de la responsabilité зміст відповідальності

contestable, *adj* спірний

contestation, *f* заперечення; спір; суперечка Δ ~ d'une décision заперечення рішення; оскарження рішення; ~ de la légitimité заперечення походження від законного шлюбу; ~ de la validité оспорювання дійсності правового акту; ~ judiciaire судовий спір; судова справа; ~ juridique судовий спір

contester, *vt* оскаржувати

contexte, *m* контекст; загальний зміст Δ moins que le ~ ne s'y oppose якщо контекст не передбачає іншого

contexture, *f* структура нормативного акту, договору Δ ~ du traité структура міжнародного договору

contiguïté, *f* суміжність (як підстава для набуття територій, що примикають)

contingent, *m* 1) контингент, склад, група (категорія) населення; 2) межева кількість, квота Δ ~ communautaire квота, яку вправі встановити члени спільноти (в торговельних відносинах з іншими членами спільноти); ~ d'heures supplémentaires межева тривалість понаднормової роботи; ~ libre de droits безмитна квота; ~ quantitatif кількісна квота; ~ tarifaire знижка з митного тарифу на деякі імпортовані товари

contingentement, *m* встановлення квот (кількісних обмежень), контингентування Δ ~ quantitatif кількісне контингентування; ~ tarifaire тарифне контингентування (встановлення знижок з митного тарифу на окремі товари)

continuateur, *m* правонаступник Δ ~ de la personne du disparu універсальний правонаступник (єдиний спадкоємець)

continuité, *f* 1) безперервність; 2) спадкоємність Δ ~ de l'État континuitет (безперервність міжнародної правосуб'єктності) держави; спадкоємність міжнародних зобов'язань держави; ~ de la nationalité незмінність громадянства; ~ de service безперервність служби (роботи); ~ des débats безперервність судового розгляду; ~ des relations conventionnelles безперервність договірних відносин (в міжнародному праві); ~ des traits зв'язність почерку, письма; ~ du droit спадкоємність права; ~ judiciaire спадкоємність судової практики; ~ juridique спадкоємність права; ~ jurisprudentiel спадкоємність судової практики

contour, *m* контур; форма Δ ~ carré квадратна форма особи у фас; ~ frontalier лінія кордону; ~ général de la face загальна форма обличчя у фас; ~ général du profil загальний контур обличчя; ~ en pyramide трикутна форма особи у фас; ~ rectangulaire прямокутна форма особи у фас; ~ rond кругла форма особи у фас

contourner, *vt* обходити, діяти в обхід (напр., законів)

contractant, *m* 1) контрагент, договірна сторона; 2) контрактор, виконавець робіт Δ ~ initial первісний учасник договору

contracter, *vt* укладати договір, вступати в договірні відносини

contractualiser, *vt* передбачати (обумовлювати) в договорі

contractuel, *m* 1) особа, яка перебуває на державній службі на договірних засадах; 2) робота технічного характеру або тимчасова Δ ~ de droit public неатестований державний службовець (який працює за трудовим договором)

contradicteur, *m* протилежна сторона (в цивільному процесі), опонент Δ ~ légitime особа, уповноважена законом на подання заперечень (в цивільному праві)

contradiction, *f* 1) протиріччя; 2) судовий розгляд за участю сторін, змагальний процес Δ ~ de la possession порушення володіння (без претензії на це право)

contradictoire, *adj* 1) змагальний; 2) суперечливий

contradictoirement, *adv* в порядку змагального процесу; за участю сторін

contraindre, *vt* примушувати

contrainte, *f* 1) примус; 2) припис, що виходить від адміністративного органу і що має виконавчу силу Δ par ~ в примусовому порядку; décerner/délivrer une ~ видавати виконавчий документ; ~ administrative адміністративний примус, адміністративний вплив; ~ à la prostitution примус до заняття проституцією; ~ armée військові дії як міра примусу (в міжнародних відносинах); ~ de l'État державний примус; ~ directe прямий примус; ~ exécutive здійснення примусових заходів виконавчими органами; втручання шляхом дій виконавчих органів; ~ indirecte непрямої примус; ~ judiciaire судовий примус; ~ législative примус в силу закону, законодавче прийняття примусових заходів; втручання шляхом законодавчих дій; ~ matérielle фізичний примус (насильство); ~ morale психічний примус (насильство); ~ par corps позбавлення волі, що призначається в разі невиконання майнових санкцій, визначених обвинувальним вироком; ~ physique фізичний примус (насильство); ~s physiques non armées, *f pl* незброєні примусові заходи (в міжнародних відносинах)

contrariété, *f* протиріччя; протилежність Δ ~ de jugements несумісність двох судових рішень, винесених по одній справі (в цивільному процесі); ~ des décisions протилежний зміст рішень (загального та адміністративного суду по одній і тій же справі)

contrat, *m* договір Δ conclure un ~ укладати договір; conforme/conformément au ~ відповідно до договору; dénoncer un ~ припиняти

дію договору; établir un ~ укладати договір в усній формі, скласти договір; être conforme au ~ відповідати умовам договору; gouverner le ~ визначати зміст договірних правовідносин; grand ~ великий договір; insérer/introduire dans un ~ включати в договір; lors du ~ в момент укладення договору; mettre fin au ~ припиняти дію договору; minuter un ~ скласти договір, нотаріально засвідчувати договір; passer un ~ укладати договір; rompre un ~ порушувати договір; se désister du ~ відмовлятися від договору; s'obliger par ~ зобов'язуватися договором; souscrire un ~ укладати договір; ~ à court terme короткостроковий контракт; ~ à durée déterminée договір на певний термін; ~ à durée indéterminée договір на невизначений термін; ~ à durée limitée договір на певний термін; ~ à l'essai трудовий договір з випробувальним терміном; ~ à exécution instantanée договір, який підлягає одноразовому виконанню в повному обсязі; ~ à exécution successive договір, який підлягає виконанню частинами; ~ à livraisons successives договір на поставку товару окремими партіями; ~ à long terme довгостроковий договір; ~ à temps договір на чартерні перевезення; ~ à/de terme договір зі встановленим строком виконання, терміновий договір, термінова угода; ~ à titre gratuit безкоштовний договір; ~ à titre onéreux відшкодувальний договір; ~ à terme d'instruments financiers терміновий контракт на фінансові інструменти; ~ au tonnage договір на перевезення певної кількості вантажу; ~ au voyage договір на рейсові перевезення; ~ accessoire додатковий договір; ~ additionnel додатковий договір; ~ adhérent 1) договір приєднання до певної системи відносин; 2) договір між банком і клієнтом про відкриття акредитива; ~ administratif адміністративний договір; ~ aléatoire ризиковий (*алеаторний*) договір; ~ annexe додаткова угода; ~ autonome самостійний договір; ~ bancaire банківський договір; ~ bilateral двосторонній договір; ~ civil цивільно-правовий договір; ~ collectif колективний трудовий договір; ~ commercial торговельний договір, комерційний контракт, договір торгового права; ~ commutatif комутативний договір (*про заміну*); ~ consensuel консенсуальний договір; ~ constitutif de créances договір, який породжує право вимоги; ~ continu договір з триваючим виконанням; ~ d'acconpage договір зберігання вантажів на річковому судні; ~ d'achat de l'Etat договір державної закупівлі; ~ d'achat (et de vente) договір купівлі-продажу (*що розглядається*

зі сторони покупця); ~ d'achat et de vente avec l'étranger зовнішньоторговельний договір купівлі-продажу; ~ d'acquisition договір купівлі-продажу; ~ d'adaptation договір про обробку, адаптацію; ~ d'adaptation à un emploi трудовий договір, що включає удосконалення в професії молодих працівників, які мають технологічну підготовку; ~ d'adhésion договір приєднання; ~ d'adoption договір усиновлення; ~ d'affiliation договір приєднання; ~ d'affrètement договір фрахтування; ~ d'affrètement à temps договір фрахтування судна на час; ~ d'affrètement total договір фрахтування всього судна; ~ d'agence агентський договір; ~ d'amodiation договір оренди землі (*з орендною платою у вигляді періодичних платежів*); ~ d'apprentissage договір учнівства (*з подальшою роботою учня, який отримав професійну підготовку, на підприємстві наставника*); ~ d'assistance договір про допомогу; ~ d'association договір про утворення союзу (*юридичної особи, яка не переслідує мети одержання прибутку*); ~ d'assurance договір страхування; ~ d'assurance (contre un) accident договір страхування від нещасних випадків; ~ d'assurance en cas de décès договір страхування на випадок смерті; ~ d'assurance maritime договір морського страхування; ~ d'assurance retraite договір страхування пенсії; ~ d'assurance sur la vie договір страхування на життя; ~ d'assurance vie-invalidité договір страхування на випадок смерті або інвалідності, що складається банком з власником рахунку; ~ d'avance договір про надання кредиту; ~ d'échange договір міни; ~ d'édition видавничий договір (*про видавництво*); ~ d'embauchage трудовий договір; ~ d'émission емісійний контракт; ~ d'emphytéose договір про емфітевзис; ~ d'emploi договір трудового найму; договір про тимчасову роботу в міжнародній організації; ~ d'emprunt договір позики; ~ d'engagement трудовий договір, ангажемент; ~ d'entreprise договір підяду; ~ d'entreprise pilote угода про провідне підприємство (*між товариствами, які виконують спільну роботу*); ~ d'épargne договір про ощадний внесок; ~ d'escompte договір про облік цінних паперів; ~ d'études договір про науково-дослідні роботи; ~ d'eurocrédits угода про єврокредити; ~ d'expédition договір експедиції; ~ d'exploitation договір про експлуатацію, використання; ~ d'hérité договір про майбутню спадщину; ~ d'hypothèque договір про встановлення іпотеки; ~ d'ingénierie договір про технічну допомогу шляхом направлення спеціаліс-

тів; ~ d'intégration договір інтеграції; ~ d'intéressement договір про участь (*про зацікавленість*) працівників у діяльності підприємства; ~ d'introduction трудовий договір іноземця про сезонну роботу; ~ d'investissement інвестиційний договір; ~ de bail договір найму (*оренди*); ~ de bail à nourriture договір про довгочасне утримання; ~ de bail d'habitation договір житлового найму; ~ de bail en nature договір оренди з оплатою в натурі; ~ de bienfaisance безоплатний договір; ~ de bière угода про ексклюзивні закупівлі; ~ de cartel картельний договір; ~ de cautionnement договір поруки; ~ de cession договір про передачу; ~ de cession de brevet договір про передачу (*поступку*) патенту; ~ de change валютний контракт, валютна операція; ~ de change à terme терміновий валютний контракт; ~ de charte-partie чартерний договір; ~ de coffre-fort договір про зберігання цінностей у сейфі (*в банку*), договір про оренду сейфу (*в банку*); ~ de commande договір-замовлення; ~ de commerce extérieur зовнішньоторговельний договір; ~ de commission договір комісії; ~ de complant договір оренди виноградника, з якого орендар зобов'язаний здати землевласнику третину врожаю; ~ de compte courant договір поточного рахунку; договір розрахункового рахунку; ~ de concession концесійний договір (*контракт*); ~ de concession de licence ліцензійний договір; ~ de concession exclusive договір підприємства-виробника і оптово-збутового підприємства про виняткові взаємні зобов'язання зі збуту-закупівлі продукції; ~ de constitution de rente договір про встановлення ренти; ~ de construction договір підряду на будівництво; ~ de coopération договір про співпрацю; ~ de culture договір про обробку землі; ~ de crédit договір про надання кредиту; ~ de dépôt договір зберігання; ~ de destination договір, який передбачає обов'язок продавця доставляти товар в місце призначення; ~ de distribution exclusif договір про виключний збут продукції тільки конкретною фірмою-контрагентом; ~ de donation (entre vifs) договір дарування (*між живими особами*); ~ de droit privé приватно-правовий договір; ~ de droit public публічно-правовий договір; ~ de du croire угода про комісію делькредере; ~ de fabrication sous licence ліцензійний договір; ~ de faveur договір, за яким контрагенту надаються умови сприятливіші, порівняно зі звичайними; ~ de fermage договір оренди землі; ~ de financement договір про фінансування; ~ de fonction договір, що укладається в процесі

діяльності профспілки; ~ de fondation установчий договір; ~ de fourniture договір поставки; ~ de fourniture de marchandises à fabriquer договір надання товарів, що підлягають виготовленню; ~ de fourniture de services договір про надання послуг; ~ de fourniture exclusive договір про придбання певних товарів виключно у даного постачальника; ~ de franchise договір про франшизу; ~ de fusion договір про об'єднання (*про злиття*); ~ de gage угода про заставу рухомої речі; ~ de ~ договір про надання гарантії; ~ de gérance договір про здійснення функцій керуючого; ~ de gestion договір про забезпечення діяльності профспілки; ~ de gré à gré договір, укладений за бажанням сторін; ~ de groupement договір про об'єднання між декількома товариствами; ~ de leasing лізингова угода; ~ de libre discussion договір, зміст якого вільно встановлюється сторонами; ~ de libre négociation вільно укладений договір (*на протипагу договору придбання*); ~ de licence/d'exploitation ліцензійна угода, ліцензійний договір; ~ de licence exclusive ексклюзивна ліцензійна угода; ~ de location договір найму; ~ de louage договір майнового найму; ~ de louage de service 1) трудовий договір; 2) договір про надання послуг; ~ de mandat договір доручення; ~ de mariage шлюбний договір; ~ de métayage договір оренди на умовах розподілу плодів орендованої земельної ділянки; ~ de nantissement договір про заставу; ~ de navigation навігаційний договір; ~ de nantissement договір про заставу; ~ de navigation навігаційний договір; ~ d'option договір про опціон; ~ de passage договір морського перевезення пасажирів; ~ de pilotage договір лоцманської проводки; ~ de plan planовий договір між державою та міським адміністративно-територіальним утворенням; ~ de prestation de services договір про надання послуг; ~ de prêt 1) договір позики; договір банківської позики; 2) договір безоплатного найму; ~ de prêt à la grosse aventure договір морської позики; ~ de production постановчий договір (*на драматичний твір*); ~ de progrès договір між адміністрацією підприємств та профспілковими об'єднаннями про підвищення заробітної плати; ~ de réassurance договір перестраховування; ~ de référence типовий договір; ~ de réméré договір купівлі-продажу з опціоном викупу речі продавцем; ~ de remorquage договір буксирування; ~ de rente viagère договір про довгочасну ренту; ~ de représentation 1) договір про представництво; 2) постановчий договір (*на драма-*

тичний твір); ~ de réserves угода між одержувачем вантажу і перевізником про прийом вантажу із застереженнями; ~ de sauvetage договір про рятування; ~ de service договір про надання послуг (про обслуговування); ~ de société установчий договір товариства; ~ de sous-entreprise договір субпідряду; ~ de sous-location договір піднайму; ~ de stabilité договір між урядом і підприємством про стабілізацію цін; ~ de syndicat договір про об'єднання в професійний союз; ~ de transit договір про здійснення транзитних операцій (під час морського перевезення вантажу); ~ de transport договір перевезення; ~ de transport aérien/de transport par l'air договір повітряного перевезення; ~ de transport combiné договір перевезення у прямому змішаному сполученні; ~ de transport de marchandises договір перевезення вантажів; ~ de transport des passagers par mer договір морського перевезення пасажирів; ~ de transport des personnes договір перевезення пасажирів; ~ de transport ferroviaire договір залізничного перевезення; ~ de transport fluvial договір внутрішньоводного (річкового) перевезення; ~ de transport international de marchandises par route договір міжнародного автомобільного перевезення вантажів; ~ de transport maritime договір морського перевезення; ~ de transport multimodal договір змішаного перевезення; ~ de transport par voie/ferrée договір залізничного перевезення; ~ de transport terrestre договір перевезення наземними засобами; ~ de trust трастовий договір; ~ de vente договір купівлі-продажу; ~ de vente à forfait договір запродажу; ~ de vente internationale договір міжнародної купівлі-продажу; ~ de VRP договір про обслуговування підприємства комерційним агентом; ~ désintéressé договір про безоплатне надання послуг; ~ dit à compte d'auteur договір про видання творів за рахунок автора; ~ dit de compte à demi видавничий договір з обумовленим розподілом доходів і збитків між автором і видавцем; ~ direct прямий договір; ~ dirigé договір, основний зміст якого визначений в імперативному порядку; ~ économique господарський договір; ~ emploi-adaptation договір (між підприємцем та департаментською дирекцією з праці та зайнятості) про надання роботи та адаптації до конкретних умов праці (для кваліфікованих працівників); ~ emploi-formation договір (між підприємцем та департаментською дирекцією з праці та зайнятості) про надання роботи та навчання професії на підприємстві (для неква-

ліфікованих працівників); ~ emploi-orientation трудовий договір на певний термін, що включає стажування за професією під керівництвом наставника; ~ en cours чинний договір; ~ en faveur du tiers договір на користь третьої особи; ~ entre absents договір між відсутніми; ~ est venu à expiration термін дії договору закінчився; ~ ex ship договір купівлі-продажу на умовах франко-строп судна (передбачає обов'язок продавця доставити товар в порт призначення); ~ fictif фіктивний договір; ~ fiscal податковий договір; ~ formel формальний договір; ~ fournisseur договір між банком і постачальником клієнта про розрахунки за акредитивом; договір про оплату товарів, придбаних за кредитною картою (між емітентом і постачальником); ~ illégal незаконний договір; ~ immoral договір, не сумісний з питаннями моралі; ~ imposé договір, основний зміст якого визначений в імперативному порядку; ~ impossible договір, недійсний внаслідок неможливості його виконання; ~ indemnitaire договір про відшкодування можливих збитків (напр., договір страхування); ~ individuel de travail договір особистого найму, індивідуальний трудовий договір (на відміну від колективного); ~ innoté нетиповий (безіменний) договір, найменування якого не встановлено законом; ~ instantané договір з одноразовим виконанням; ~ intermittent договір про чергування робочих і неробочих періодів (який передбачає також деякі інші елементи режиму праці); ~ international міжнародний договір; договір, що включає іноземний елемент, «транснаціональний» договір; ~ international de droit privé міжнародний цивільно-правовий договір; ~ interne внутрішній (неміжнародний) договір; ~ interprofessionnel міжпрофесійна угода про закупівлю, переробку та збут сільськогосподарської продукції; ~ judiciaire мирова угода (між сторонами у цивільній справі); ~ léonin нерівноправний (кабальний) договір; ~ lésionnaire договір, збитковий для однієї зі сторін; ~ mixte змішаний договір; ~ mutuel двосторонній договір; ~ négociable зворотний договір (здатний бути предметом купівлі-продажу); ~ potmé договір, що відповідає певному типу (який має певне найменування); ~ notarié/par devant notaire нотаріально посвідчений договір; ~ oral усний договір; ~ par correspondance договір, укладений шляхом листування; ~ particulier особливий (окремий) договір; ~ patrimonial майновий договір; ~ permanent постійний (довічний)

договір; ~ *pignoratif* договір із забезпеченням зобов'язань заставою або антикрезом; ~ *ponctuel* договір, що регламентує конкретні правовідносини; ~ *préliminaire* попередній договір; ~ *primitif* первинний договір; ~ *privé* договір, регламентований нормами приватного права; ~ *pur et simple* договір, виконання якого не залежить від будь-яких дій або подій; ~ *réel* реальний договір; ~ *simulé* фальшивий договір; ~ *solennel* формальний договір; ~ *sous seing privé* договір, укладений в простій письмовій формі, простий письмовий договір; ~ *standardisé* стандартний контракт; ~ *successif* договір з триваючим виконанням; ~ *sur emprunt d'État* контракт на купівлю-продаж облігацій державних позик; ~ *synallagmatique* двосторонній договір; ~ *synallagmatique imparfait* недосконалий двосторонній договір (*складений як односторонній, але здатний породити надалі обов'язки на стороні кредитора*); ~ *tacite* договір, укладений конклюдентними діями; ~ *tarifaire* тарифний договір, тарифна угода; ~ *temporaire* тимчасовий контракт; ~ *translatif de propriété* договір, який переносить право власності; ~ *type 1* типовий договір; 2) стандартизований договір (*який укладається шляхом заповнення стандартизованого бланка*); ~ *unilatéral* односторонній договір; ~ *verbal* усний договір; ~ *voisin* суміжний договір

contrat-cadre, *m* генеральний договір

contrat-règle, *m* договір, що регламентує певну сукупність правовідносин (*напр., шлюбний договір*) Δ ~ *de qualification* трудовий договір на певний термін, що включає навчання професії; ~ *de représentation 1* договір про представництво; 2) постановчий договір (*на драматичний твір*); ~ *de représentation statutaire* договір комерційного представництва; ~ *de service* трудовий договір; ~ *de solidarité* договір між державою і наймачами, що регламентує деякі питання тривалості робочого часу та вихід працівників на пенсію; ~ *de souscription* договір про підписку; ~ *de stabilité* договір між урядом і підприємством про стабілізацію цін; ~ *de syndicat* договір про об'єднання в професійний союз; ~ *de travail* трудовий договір; ~ *de travail à domicile* договір про надання роботи на дому; ~ *de travail à durée déterminée* трудовий договір на певний термін, строковий трудовий договір; ~ *de travail à durée indéterminée* трудовий договір на невизначений термін; ~ *de travail saisonnier* трудовий договір про сезонну роботу; ~ *de travail temporaire* договір про надання тимчасо-

вої роботи (*укладається між працівником і підприємством-наймачем тимчасових працівників*); ~ *pour une tâche occasionnelle* трудовий договір на виконання випадкової роботи короткострокового характеру; ~ *saisonnier* трудовий договір про сезонну роботу; ~ *social* договір про створення юридичної особи

contrat-standard, *m* стандартизований договір, який укладається шляхом заповнення стандартизованого бланка

contrat-type, *m* типовий контракт

contravention, *f* 1) порушення, недотримання; 2) порушення (*різновид злочинного діяння*); 3) протокол про порушення Δ *dresser une ~* скласти протокол про порушення; ~ *à la légalité* порушення законності; ~ *administrative* адміністративне правопорушення; ~ *anticipée* au *contrat* передбачуване порушення договору, обумовлене сторонами; ~ *au contrat* порушення договору; ~ *d'ivresse* порушення громадського порядку, що полягає в появі у громадських місцях у п'яному вигляді; ~ *de brevet* порушення патенту; ~ *de circulation* порушення правил дорожнього руху; *de police/policière* порушення (*різновид кримінально караного діяння*); ~ *de simple police* поліцейське правопорушення; ~ *de voirie* порушення порядку користування дорогами; ~ *douanière* митне правопорушення, незначне порушення митних правил; ~ *en matière forestière* лісопорушення; ~ *essentielle* au *contrat* істотне порушення договору; ~ *fiscale* податкове правопорушення; ~ *pour excès de vitesse* протокол про перевищення швидкості руху (*на автомобільних дорогах*); ~ *routièrre* порушення правил дорожнього руху

contraventionnalisation, *f* віднесення до категорії кримінальних порушень Δ ~ *légale* віднесення законом діяння, що відноситься до категорії проступків, до порушень

contraventionnaliser, *vt* віднести до категорії кримінальних порушень

contre-achat, *m* взаємна закупівля

contre-assurance, *f* 1) перестраховування одного об'єкта у кількох страховиків; 2) страхування, в силу якого, у разі передчасної смерті застрахованого, страхові платежі підлягають поверненню; 3) страхування автомобіля, що належить особі, винному в дорожньо-транспортній пригоді Δ ~ *étendue* страхування автомобілів на випадок їх зіткнення з автотранспортними засобами

contre-caution, *f* поручительство за поручителя

contre-démonstration, *f* предствалення доказів протилежного

contre-enquête, *f* допит свідків з метою спростування показань інших свідків в цивільному процесі; допит свідків, які дають показання на користь відповідача

contre-espionnage, *m* контррозвідка

contre-expertise, *f* повторна експертиза

contre-interrogatoire, *m* перехресний допит

contre-interroger, *vt* піддавати перехресному допиту

contre-lettre, *f* таємний лист, таємна угода між сторонами про зміну умов основної угоди
Δ ~ d'indemnité гарантійний лист

contre-livraison, *f* взаємна поставка товарів

contre-mémoire, *m* контрмеморандум

contre-mesure, *f* захід у відповідь

contre-offre, *f* зустрічна пропозиція, зустрічна оферта

contre-passation, *f* викреслювання, анулювання, скасування Δ ~ d'effets imprayés примусове списування банком коштів з рахунку клієнта, що не сплатив виданий і врахований банком вексель; ~ d'une écriture ergonpée анулювання помилкового бухгалтерського запису

contre-passer, *vt* погасити, зробити зворотний запис

contre-prestation, *f* зустрічне надання, зустрічне задоволення

contre-projet, *m* контрпроект

contre-proposition, *f* зустрічна пропозиція, контрпропозиція

contre-visite médicale, *f* медичний огляд на дому працівника, який не з'явився на роботу у зв'язку із захворюванням

contrebande, *f* контрабанда Δ ~ absolue пряма (абсолютна) військова контрабанда; ~ conditionnelle непряма (умовна) військова контрабанда; ~ d'armes контрабанда зброї; ~ de boissons alcooliques контрабанда спиртних напоїв; ~ de devises контрабанда валюти; ~ de guerre військова контрабанда; ~ de marchandises контрабанда заборонених товарів; ~ de stupéfiants контрабанда наркотиків; ~ occasionnelle непряма (умовна) військова контрабанда; ~ par analogie пряма (абсолютна) військова контрабанда; ~ relative непряма (умовна) військова контрабанда

contrebandier, *m* особа, яка займається контрабандою, контрабандист

contredire, *vt* оскаржувати, стверджувати зворотне

contredit, *m* 1) оскарження; 2) скарга на судове рішення у цивільній справі (для випадків, передбачених законом); 3) заперечення

боржника проти судового припису про сплату боргу (при спрощеному провадженні) Δ ~ d'incompétence апеляційна скарга на рішення суду першої інстанції про підсудність

contrefaçon, *f* 1) порушення авторських прав, порушення винахідницьких прав; контрафакція; 2) виготовлення повністю підробленого документа, виготовлення фальшивого документа Δ agir en ~ пред'являти позов про порушення авторських або винахідницьких прав; ~ d'écritures підробка документів; ~ d'un document виготовлення підробленого документа; ~ de brevet порушення патенту; ~ de la marque підробка товарного знаку; ~ de l'écriture підробка почерку; ~ de monnaie фальшивомонетництво, підробка грошових знаків; ~ de monnaie métallique фальшивомонетництво; виготовлення підробленої металеві монети; ~ de papier monnaie виготовлення підроблених казначейських білетів; ~ de papiers de valeur виготовлення підроблених цінних паперів; ~ des signes monétaires фальшивомонетництво, підробка грошових знаків; ~ fortuite ненавмисне порушення авторських або винахідницьких прав; ~ habituelle контрафакція, вчинена неодноразово; ~ indirecte сприяння контрафакції; ~ par fabrication незаконне виготовлення запатентованих виробів; ~ par usage незаконне використання запатентованих способів, виробів, обладнання; ~ qualifiée кваліфіковане копіювання; ~ servile дослівне копіювання; ~ simple проста, некваліфікована контрафакція

contrefacteur, *m* 1) особа, яка незаконно використовувала чужий винахід; 2) особа, винна у контрафакції

contrefaction, *f* контрафакція

contrefaire, *vt* 1) порушувати авторські права; порушувати винахідницькі права; незаконно використовувати чужий твір; 2) виготовляти повністю підроблений документ, виготовляти фальшивий документ 3) підробляти

contrefaisant, *adj* контрафактний

contrefait, *adj* 1) контрафактний; підроблений; 2) непатенточистий; 3) пов'язаний з порушенням авторських або винахідницьких прав

contremander, *vt* скасовувати замовлення

contrepartie, *f* 1) дублікат, копія; 2) відшкодування, компенсація; зустрічне задоволення, зустрічне надання; 3) протилежна думка Δ en ~ взамін, надання взаємн у якості відшкодування; se porter ~ виступати в якості самостійної сторони в угодах, укладених

contreparties

від імені довірителя; ~ en argent грошовий еквівалент

contreparties, *f pl* протилежні сторони (*в договори*), договірні сторони; основні учасники фінансової операції

contrepartiste, *m* інша сторона в договорі, в угоді

contreseing, *m* контрасигнація; підпис, що засвідчує справжність документа Δ double ~ подвійна контрасигнація; ~ ministériel контрасигнація міністром

contresignature, *f* другий підпис, контрпідпис

contresigner, *vt* контрасигнувати, засвідчувати підписом справжність документа, ставити другий підпис (*контрпідпис*) на платіжному документі

contrevaleur, *f* еквівалент вартості в іншій валюті, еквівалентна сума, еквівалент Δ ~ en francs français еквівалент у французьких франках

contrevenant, *m* особа, яка вчинила порушення, порушник Δ ~ au code de la route порушник правил дорожнього руху; ~ obstiné à la discipline злісний порушник дисципліни

contrevenir, *vt* порушувати

contribuable, *m* платник податків, суб'єкт податку Δ ~ national платник податків-резидент даної країни

contribuant, *m* особа або організація, яка робить внески

contribuer, *vt* 1) брати участь у витратах; робити свій внесок; 2) включатися в контрибуційну вартість; 3) сприяти

contribution, *f* 1) податок, оподаткування; 2) внесок; участь у витратах Δ ~ à la dette/aux dettes погашення заборгованості одним із боржників або третьою особою; ~ à l'œuvre de collaboration частина у колективному творі; ~ alimentaire аліменти на утримання; ~ aux avaries контрибуційний дивідент; ~ aux charges du ménage аліменти; ~ aux frais участь у витратах; ~ aux pertes участь у втратах (*збитках*); ~ commune aux avaries участь у загальній аварії; ~ d'égalisation компенсаційне мито; ~ de guerre контрибуція; ~ de navire контрибуційна вартість судна; ~ de timbre гербовий збір; ~ directe прямий податок; ~ du fret контрибуційна вартість фрахту; ~ en dividende контрибуційний дивіденд; ~ en espèces внесок готівкових коштів; ~ extraordinaire надзвичайний податок; ~ foncière податок на нерухоме майно; ~ indirecte непрямий податок; ~ internationale внески в міжнародну організацію; ~ mobilière податок на рухоме майно; ~ publique податкове обкладання; ~

sociale de solidarité соціальні внески солідарності (*які сплачуються підприємствами на цілі соціального страхування*)

contributions, *f pl* внески Δ ~ à recevoir несплачені (*неотримані*) внески; ~ aux avaries communes внески у разі загальної аварії; ~ de contrepartie паралельні внески; ~ financières грошові внески; ~ foncières податки на нерухоме майно; ~ mobilières податки на рухоме майно; ~ statutaires статутні (*нараховані*) внески; ~ volontaires добровільні внески

contrôle, *m* 1) контроль; нагляд, спостереження; перевірка; 2) поіменний список особового складу Δ ~ administratif адміністративний контроль; відомчий контроль; ~ administratif de l'emploi адміністративний контроль за використанням; ~ a posteriori наступний фінансовий контроль; ~ a priori попередній фінансовий контроль; ~ constitutionnel конституційний нагляд; ~ d'écriture перевірка звітності; ~ d'identité d'une personne перевірка особистих документів; ~ de comptable бухгалтерський контроль; ~ de la constitutionnalité конституційний нагляд; ~ de la douane митний контроль; ~ de la recevabilité перевірка документів з точки зору дотримання формальних вимог; ~ de/sur la légalité контроль (*нагляд*) за законністю; ~ de la qualité перевірка (*контроль*) якості; ~ de l'exécution du budget бюджетний контроль; ~ de l'impôt податковий контроль; ~ des actionnaires контроль, здійснюваний акціонерами; ~ des assurances страховий нагляд; ~ des changes валютні обмеження; контроль за валютними операціями; ~ des comptes бухгалтерська ревізія; ~ des deniers publics фінансовий контроль; ~ des devises валютний контроль; ~ des frontières прикордонний контроль; ~ des opérations financières контроль над фінансовими операціями, фінансовий контроль; ~ des papiers d'identité перевірка особистих документів; ~ douanier митний контроль; ~ du budget бюджетний контроль; ~ étatique державний контроль; ~ financier фінансовий контроль; ~ fiscal податковий контроль; ~ gouvernemental урядовий контроль; ~ hiérarchique контроль, який здійснюють вищі органи; ~ international міжнародний контроль; ~ international des drogues міжнародний контроль над наркотичними засобами; ~ judiciaire судовий контроль (*як запобіжний захід*); ~ juridictionnel судовий контроль; ~ ouvrier робітничий контроль; ~ parlementaire парламентський контроль за діяльністю уряду; ~ préventif превентивний фінансовий контроль; ~ quantitativ кількіс-

на перевірка; ~ sanitaire санітарний контроль; ~ sur pièces документальна перевірка (*ревізія*), перевірка звітності

contrôlé, *adj* підконтрольний, контрольований

contrôleur, *m* контролер Δ ~ financier фінансовий контролер; ~ du travail помічник інспектора з праці з обмеженими повноваженнями

contrordre, *m* 1) скасування наказу; 2) скасування замовлення

controverse, *f* розбіжності Δ *prêter à* ~ викликати розбіжності; ~ juridique правовий спір

contumace, *f* 1) неявка до суду присяжних обвинуваченого; 2) процесуальний порядок, пов'язаний з неявкою до суду присяжних; заочний розгляд справи Δ *procéder par* ~ розглядати справу заочно; *purger la* ~ з'являтися до суду після заочного засудження

contumax, *m, f* обвинувачений (*у суді присяжних*), який ховається від правосуддя; особа, заочно засуджена судом присяжних

convaincre, *vt* 1) переконувати; 2) викривати

convenir, *vi* 1) погоджуватися; 2) зізнаватися у чомусь Δ *en* ~ autrement погоджуватися про інше (*про учасників договору*)

convention, *f* 1) умовність; 2) угода, договір; конвенція Δ *négocier une* ~ укладати угоду (*договір, конвенцію*); *se départir de la* ~ відмовлятися від договору; ~ *additionnelle* додаткова угода; ~ *aérienne* угода про повітряні сполучення; ~ *amendée* конвенція з поправками; ~ *bilatérale* двостороння угода, двостороння конвенція; ~ *budgétaire* бюджетна угода; ~ *choc pour choc* угода між страховиками транспортних засобів про розподіл відповідальності в разі зіткнення; ~ *collective* колективний договір, колективна трудова угода; ~ *collective d'entreprise* колективний трудовий договір у межах підприємства (*укладається між наймачем і профспілковими організаціями*); ~ *collective de travail* колективний трудовий договір; ~ *collective étendue* розширений колективний трудовий договір; ~ *collective ordinaire* звичайний колективний трудовий договір; ~ *commerciale* торговельна угода; ~ *concernant la propriété littéraire et artistique* конвенція відносно літературної та художньої власності; ~ *constitutive* установчий договір; ~ *consulaire* консульська конвенція; ~ *d'affectation en garantie* угода про гарантійні функції сальдо рахунку (*яка є заставним забезпеченням права вимоги за іншим рахунком*); ~ *d'affermage* договір оренди землі; ~ *d'affrètement* договір фрахтування; ~ *d'aide judiciaire* конвенція про правову допомогу; ~ *d'allocations* угода про виплату допомоги; ~ *d'approvisionnement* договір

про закупівлі (*між роздрібним торговельним підприємством і виробником або оптовим торговельним підприємством*); ~ *d'arbitrage* арбітражна (*третейська*) угода; ~ *d'armistice* угода про перемир'я; ~ *d'assistance* угода про рятування, рятувальний договір; ~ *d'enchaînement* «ланцюгова» угода (*про продаж машин за умови звернення покупця надалі до даного постачальника*); ~ *d'entraide judiciaire* договір про правову допомогу; ~ *d'entreprise* колективний трудовий договір у межах підприємства; ~ *d'entretien* угода про довічний догляд (*родича по висхідній лінії*); ~ *d'établissement* 1) угода про заснування підприємства; 2) колективний трудовий договір, що діє для даного підприємства; ~ *d'exécution* конвенція про приведення у виконання судових рішень; ~ *d'exclusivité* умова договору про неприпустимість для сторін укладення договорів з іншими контрагентами; ~ *d'extradition* конвенція про видачу злочинців; ~ *d'hérité* договір про майбутню спадщину; ~ *d'indemnisation du chômage partiel* угода про відшкодування державою витрат підприємств, пов'язаних з виплатою працівникам компенсації; ~ *d'indivision* угода про збереження нероздільної спільної власності; ~ *d'intéressement* угода про участь (*про зацікавленість*) працівників у діяльності підприємства; ~ *d'ouverture de compte* договір про відкриття банківського рахунку; ~ *d'ouverture de crédit* угода про кредит; ~ *d'unité de compte* угода про єдність рахунку (*кілька рахунків, відкритих одній особі, розглядаються як частини єдиного рахунку*); ~ *de blocage* угода, що укладається групою акціонерів про встановлення дозвільного порядку поступки; ~ *de bon voisinage* конвенція про добросусідські відносини; ~ *de cartel* картельна угода; ~ *de clearing* клірингова угода; ~ *de codification* кодифікаційна конвенція; ~ *de compensation* компенсаційна угода (*яка уповноважує банк погашати заборгованість по одному рахунку коштами з іншого рахунку того ж клієнта*); ~ *de complaisance* фіктивний договір; ~ *de compte* договір банківського рахунку; ~ *de compte-courant* контокорентний договір; ~ *de crédit* договір про відкриття кредиту; ~ *de groupier* угода (*між учасниками повного товариства*) про можливість поступки часток участі (*без згоди інших учасників*); угода про приєднання до частки в товаристві (*між членом товариства і третьою особою*); ~ *de forfait* трудовий договір, яким розмір заробітної плати встановлюється заздалегідь з урахуванням регу-

лярної понаднормової роботи; ~ de frontière прикордонний договір, прикордонна конвенція, договір про режим державного кордону; ~ de Genève sur la lettre de change Женевська вексельна конвенція; ~ de La Haye relative au droit international privé Гаазька конвенція з міжнародного приватного права; ~ de formation (professionnelle) угода про професійне навчання; ~ de joint-venture угода джойнт-венчур про спільну господарську діяльність кількох товариств; ~ de licence ліцензійна угода; ~ de longue durée 1) довгострокова угода; 2) угода між страховальником і страховиком про поновлення договору страхування на пільгових умовах; ~ de mariage шлюбний договір, шлюбна угода; ~ de pêche et de conservation des ressources biologiques de la haute mer конвенція про рибальство та охорону живих ресурсів відкритого моря; ~ de prélèvements угода про розрахунки шляхом пред'явлення платіжних вимог з негативним акцептом; ~ de réciprocité угода про режим взаємності; ~ de sauvegarde des droits de l'homme et des libertés fondamentales конвенція про захист прав людини та основних свобод; ~ de Vienne relative à la responsabilité civile en matière de dommages nucléaires Міжнародна (Віденська) конвенція про цивільну відповідальність за ядерну шкоду; ~ de vote угода про голосування на загальних зборах акціонерів; ~ douanière митна конвенція; ~ ducroire договір комісії делькредере; ~ européenne des brevets європейська патентна конвенція; ~ européenne pour la protection des droits de l'homme et des libertés fondamentales Європейська угода про захист прав людини та основних свобод; ~ européenne pour le règlement pacifique des conflits Європейська конвенція про мирне вирішення суперечок; ~ européenne sur la classification internationale des brevets Європейська конвенція про міжнародну класифікацію патентів на винаходи; ~ expresse спеціальна угода; ~ fermée закрыта конвенція; ~ fiscale податкова угода; ~ fiscale internationale міжнародна податкова угода; ~ frontalière прикордонний договір, прикордонна конвенція, договір про режим державного кордону; ~ internationale міжнародна угода; міжнародна конвенція; ~ internationale du travail міжнародна конвенція з питань праці; ~ internationale de coopération pour la sécurité de la navigation aérienne Міжнародна конвенція про співробітництво у забезпеченні безпеки авіаполітації; ~ internationale de l'opium Міжнародна конвенція з опіуму; ~ internationale pour

la protection des œuvres littéraires et artistiques Міжнародна конвенція про охорону літературних і художніх творів; ~ internationale pour la sauvegarde de la vie humaine en mer Міжнародна конвенція про охорону людського життя на морі; ~ internationale pour la répression du faux-monnaillage Міжнародна конвенція про боротьбу з фальшивомонетниками; ~ interprétative угода про тлумачення раніше укладеного договору; ~ matrimoniale шлюбний договір, шлюбна угода; ~ modificative угода, що вносить зміни до якогось іншого акту; ~ monétaire валютна угода; ~ multilatérale багатостороння конвенція, багатостороння угода; ~ non amendée конвенція без поправок; ~ ordinaire звичайний колективний договір; ~ ouverte відкритий міжнародний договір, відкрита конвенція; ~ portant révision переглянута конвенція; ~ postale universelle Всесвітня поштова конвенція; ~ pour la prévention et la répression du crime de génocide Конвенція про попередження злочину геноциду і покарання за нього; ~ pour la protection de la propriété industrielle Конвенція з охорони промислової власності; ~ préliminaire попередня (*прелімінарна*) угода; ~ régionale регіональна угода, регіональна конвенція; ~ relative à l'asile diplomatique конвенція про дипломатичний притулок; ~ relative au personnel diplomatique конвенція про дипломатичних службовців; ~ relative aux relations et immunités consulaires конвенція про консульські зносини та імунітети; ~ relative au traitement des prisonniers de guerre конвенція про поводження з військовополоненими; ~ sanitaire internationale міжнародна санітарна конвенція; ~ sur le régime international des ports maritimes конвенція про міжнародний режим портів; ~ sur les missions spéciales Конвенція про спеціальні місії; ~ sur les privilèges et immunités des Nations Unies Конвенція про привілеї та імунітети Організації Об'єднаних Націй; ~ sur les privilèges et immunités diplomatiques конвенція про дипломатичні привілеї та імунітети; ~ sur les relations consulaires конвенція про консульські зносини; ~ sur les relations diplomatiques конвенція про дипломатичні зносини; ~ sur les stupéfiants конвенція про наркотичні засоби; ~ susceptible d'extension «великомасштабний» колективний договір; ~ tacite мовчазна угода; ~ universelle всесвітня конвенція; ~ universelle sur le droit d'auteur Всесвітня конвенція про авторське право; ~ verbale усна угода

conventionnel, *adj* конвенційний, договірний
conventionnement, *m* договірна регламентація

conversion, *f* 1) конверсія (у різних значеннях); 2) перекваліфікація працівника Δ ~ de la séparation de droit припинення режиму роздільності для подружжя; ~ de l'emprunt public конверсія державної позики; ~ des monnaies конверсія валюти; ~ des obligations en actions обіг облигацій в акціях; ~ libre вільний обмін валют

convertibilité, *f* конвертованість, оборотність валюти Δ ~ internationale міжнародна оборотність (оборотність національних валют країн валютної зони в іноземну валюту за допомогою вільного обміну на основну валюту зони); ~ monétaire/des monnaies конвертованість (оборотність) валют

convertibilité-or de la monnaie, *f* розмін (обмін) валюти на золото

convertir, *vt* здійснювати конверсію валют

conviction, *f* переконання Δ ~ intime внутрішнє переконання

convocation, *f* 1) скликання; сесія колегіального органу; 2) виклик; 3) повістка Δ répondre à une ~ з'являтися за викликом; ~ au tribunal виклик до суду; судова повістка; ~ de l'assemblée скликання зборів (напр., акціонерів); ~ des associés à l'assemblée скликання зборів учасників товариства; ~ des électeurs оголошення про проведення виборів; ~ des parties виклик сторін до суду; ~ des témoins виклик свідків до суду; ~ par insertion скликання шляхом публікації повідомлення; ~ par lettre скликання шляхом письмового сповіщення учасників; ~ verbale скликання шляхом усного сповіщення учасників

convoi, *m* конвой; транспортна колона

convoyer, *vt* 1) скликати; 2) викликати

convoyer, *vt* 1) супроводжувати; 2) конвоювати

convoyeur, *m* конвоїр

coobligé, *m* (спів)боржник за наявності декількох боржників

coobligés solidaires, *m pl* солідарні боржники

coopérateur, *m* член кооперативу, кооператор

coopération, *f* 1) кооперація, співпраця; 2) кооперація, організація Δ ~ à long terme довгострокове співробітництво, співпраця на довгостроковій основі; ~ dans les domaines monétaire et financier валютно-фінансове співробітництво; ~ en matière de droit правове співробітництво; ~ en matière douanière співпраця з митних питань; ~ financière internationale міжнародне фінансове співробітництво (довгострокові позики і допомога на цілі економічного розвитку); ~ fiscale internationale міжнародне співробітництво у сфері оподаткування; ~ intergouvernementale співпраця між урядами; ~ internationale між-

народне співробітництво; ~ internationale intergouvernementale міжурядова міжнародна співпраця; ~ mondiale співпраця у всесвітньому масштабі; ~ monétaire валютне співробітництво; ~ monétaire internationale міжнародне валютне співробітництво, коротко- і середньострокові міждержавні позики; ~ mutuellement bénéfique взаємовигідне співробітництво; ~ spatiale співпраця в космічній галузі; ~ sur une base durable довгострокове співробітництво, співпраця на довгостроковій основі

coopérative, *f* кооператив, кооперативне товариство Δ ~ agricole сільськогосподарський кооператив; ~ agricole de production сільськогосподарський виробничий кооператив; ~ artisanale кооператив кустарів, промислова кооперація; ~ de consommateurs товариство споживачів; ~ de consommation споживче товариство; споживча кооперація; ~ de construction будівельний кооператив; ~ de construction et d'habitation житлово-будівельний кооператив; ~ de crédit кредитний кооператив; ~ de production виробничий кооператив; ~ de travailleurs кооперація робітників; ~ de vente закупівельно-збутовий кооператив; ~ industrielle промислова кооперація, промкооперація; ~ ouvrière робочий кооператив

coopération, *f* кооптація

coordinateur, *m* координатор Δ ~ résident des Nations Unies координатор-резидент ООН

coordination, *f* узгодження, координація Δ ~ d'interorganisations Межорганізаційна координація

copartageant, *m* учасник поділу майна

coparticipant, *m* співучасник (напр., злочину)

copermutant, *m* сторона в договорі міні

copie, *f* 1) копія; 2) експериментальний зразок рукопису, отриманий шляхом переписування Δ prendre ~ зняти копію; tirer une ~ робити копію; ~ authentique завірена копія, аутентична копія; ~ certifiée (conforme) засвідчена, завірена копія; ~ certifiée conforme au texte original завірена копія з оригінального тексту; ~ certifiée par un notaire нотаріально засвідчена копія; ~ collationnée копія з копії; ~ complète точна копія; ~ conforme завірена копія; pour ~ conforme зі справжнім вірно; ~ de ~ копія з копії; ~ exécutoire копія судової постанови, забезпечена виконавчим записом, виконавчий лист; ~ exécutoire à ordre копія нотаріального акту з виконавчим написом; ~ fac-similaire факсимільна копія; ~ fidèle точна копія; ~ figurée другий примірник вірчих грамот (вручається міністру закордонних справ країни перебу-

copossession

вання); ~ intégrale повна копія; ~ légalisée завірена копія; ~ non négociable необоротна копія; ~ officielle офіційна копія; ~ photographique фотокопія; ~ servile точна копія

copossession, *f* спільне володіння, співволодіння

coprêvenu, *m* підсудний (за наявності декількох підсудних по одній справі)

copropriétaire, *m* співвласник Δ ~ d'une demande de brevet співзаявник в патентній справі; ~ du brevet співвласник патенту

copropriété, *f* спільна власність Δ ~ d'appartement спільна власність в житловому будинку; ~ du brevet спільне володіння патентом; ~ indivisée спільна сумісна власність, спільна власність без визначення часток; ~ partageable спільна власність на розподілене майно; ~ sans parts fixées спільна сумісна власність, спільна власність без визначення часток

corbeille, *f* кошик, корзина Δ à la ~ на біржі

coresponsabilité, *f* спільна відповідальність

coresponsable, *m* особа, яка несе відповідальність разом з іншими особами

cornet d'alarme, *m* поліцейський свисток

corporation, *f* союз, корпорація (вид юридичної особи, що характеризується відсутністю мети одержання прибутку)

corps, *m* 1) корпус (сукупність осіб, професійна діяльність яких підпорядкована одному і тому ж правовому режиму); особовий склад, персонал; 2) зміст (текст) документа, нормативного акту; 3) тіло; труп Δ ~ administratif адміністративний персонал; ~ certain річ, визначена індивідуальними ознаками, індивідуально-визначена річ; ~ constitués *pl* органи управління і суди; ~ consulaire консульський склад; ~ d'écriture експериментальний зразок почерку, що визначається експертами; ~ d'héritage спадкова маса; ~ d'un document текст документа; ~ de contrôle інспекторський склад; ~ de garde караульне приміщення, гауптвахта; ~ de la Constitution текст Конституції; ~ de la lettre буква, зображена літера; ~ de lois кодекс, сукупність законів; ~ diplomatique дипломатичний корпус; ~ du délit 1) склад злочину; 2) знаряддя злочину; ~ du traité основна частина договору; ~ électoral виборчий корпус; ~ judiciaire працівники органів правосуддя; ~ législatif законодавчий корпус; ~ préfectoral корпус префектів, префекти; ~ urbain des gardiens de la paix підрозділ охорони громадського порядку у складі комісаріату поліції

corréalité, *f* 1) співучасть у злочині (у формі співучасті); 2) солідарність (в цивільному праві)

correctifs budgétaires, *m pl* коректувальні фінансові закони

correction, *f* 1) виправлення; 2) покарання Δ apporter/effectuer une ~ вносити виправлення; ~ d'auteur авторська правка; ~ du texte внесення виправлення в текст

correctionnalisation, *f* коррекціоналізація (кваліфікація в якості кримінального проступку діяння, яке містить ознаки злочину) Δ ~ judiciaire судова коррекціоналізація; ~ légale легальна коррекціоналізація (прописана законом)

correctionnaliser, *vt* кваліфікувати в якості кримінального проступку діяння, що містить ознаки злочину

correspondance, *f* 1) листування; 2) кореспонденція; 3) відповідність Δ ~ administrative службове листування; ~ avec les particuliers листування з приватними особами; ~ commerciale комерційне листування; ~ consulaire консульська кореспонденція; ~ de service службове листування; ~ diplomatique дипломатичне листування; дипломатична пошта; ~ officielle офіційне листування (кореспонденція); ~ privée приватне листування

correspondant, *m* 1) кореспондент; 2) банк-кореспондент; 3) сторона в договорі банківського рахунку; сторона в договорі конкурента Δ ~ bancaire банк-кореспондент

corrompre, *vt* підкупляти, давати хабар Δ se laisser ~ отримувати хабар

corrompu, *m* отримувач хабара

corrupteur, *m* особа, яка дала хабар, хабародавець

corruption, *f* хабарництво; корупція; підкуп Δ dénoncer une ~ добровільно заявляти про дачу хабара; ~ active дача хабара; ~ de fonctionnaire підкуп службової особи; ~ électoral кримінальне правопорушення при проведенні виборів; ~ passive одержання хабара; ~ passive par sollicitation вимагання хабара

corsaire, *m* корсар (приватне судно, що має дозвіл на захоплення торговельних суден противника під час війни)

cosignataire, *m* той, хто підписується разом з іншими

costume pénal, *m* одяг спеціального зразка для засуджених

cosurveillance, *f* участь представників працівників у наглядовій раді акціонерного товариства

cotation, *f* котирування (встановлення курсу іноземної валюти, цінних паперів)

cote, *f* 1) частка, пай; квота; 2) котирування (курсу іноземної валюти, цінних паперів); курс валюти Δ hors ~ поза котируванням; ~ de la bourse біржове котирування; ~ des changes котирування вексельного курсу; ~ du marché des devises котирування валютного ринку; ~ du navire клас судна; ~ officielle офіційний курс

côte, *f* берегова лінія Δ ~ échancrée зрізана берегова лінія; ~ instable непостійна берегова лінія; ~ large сторона, звернена до моря

coté, *adj* котируваний Δ être ~ котируватися

côté, *m* бік, сторона Δ ~ patronal сторона колективного договору від підприємців; ~ travailleur сторона колективного договору від працівників

coter, *vt* встановлювати курс, котирувати; визначати біржову ціну

cotisant, *m* платник внесків (напр., на соціальне страхування)

cotisation, *f* внесок; членський внесок; пай; конвенційний внесок Δ ~ d'entrée вступний внесок; ~ d'impôt податковий платіж, внесення суми податку; ~ obligatoire обов'язковий платіж; ~ ouvrière робоча частина внесків (яка сплачується за рахунок заробітної плати працівників); ~ patronale підприємницька частина внесків (яка сплачується за рахунок коштів підприємства)

cotisations, *f pl* внески; платежі; відрахування Δ ~ arriérées недоїмка по внесках; ~ d'accidents du travail внески на страхування від нещасних випадків на виробництві; ~ d'assurance sociale страхові внески; ~ ouvrières внески, що сплачуються працівниками; ~ de sécurité sociale внески на цілі соціального забезпечення; страхові внески при соціальному страхуванні; ~ patronales внески, що сплачуються підприємцям; ~ syndicales профспілкові внески

cotiser, *vt* брати участь у витратах, платити внески

cotulaire, *m* особа, що володіє правом або володіє документом (разом з іншими особами) Δ ~ du brevet співвласник патенту; ~s du compte joint співвласники спільного рахунку

cotuteur, *m* співопікун

coulisse, *f* вільний ринок на біржі, неофіційні маклери на біржі, «куліса»

couloir, *m* коридор Δ ~ aérien повітряний коридор; ~ de franchissement повітряний коридор для перетину кордону; повітряні ворота; ~ de navigation aérienne повітряний

коридор; ~ de navigation maritime морський коридор

coup, *m* 1) удар; 2) дія, справа Δ ~ d'accordéon «метод акордеона» (зменшення капіталу товариства і наступне його збільшення); ~ d'État державний переворот; ~ de feu постріл; ~ de force акт насильства; ~ tiré à bout portant близький постріл; ~ tiré à bout touchant постріл впритул; ~ tiré de loin постріл з дальньої дистанції; ~ tiré de près близький постріл

coupable 1. *adj*, винний; злочинний; 2. *m*, правопорушник Δ plaider/s'avouer ~ визнавати себе винним

couple, *m* пара Δ ~ concubin особи, які перебувають у позашлюбному співжитті, співмешканці; ~ marié подружжя

coupon, *m* купон (відривна частина акції, призначена для отримання дивіденду) Δ ~ d'intérêt fixe купон, що дає право на отримання доходу у твердій сумі

coups, *m pl* удари Δ ~ et blessures рани, тілесні ушкодження; ~ et blessures par imprudence/involontaires тілесні ушкодження, нанесені з необережності; ~ et blessures volontaires умисні тілесні ушкодження

coupure, *f* купюра

cour, *f1* суд, палата; 2) суд (голова та асесори у складі суду присяжних) Δ ~ arbitrale третейський суд; арбітраж; ~ d'appel апеляційний суд; ~ d'arbitrage третейський суд; арбітраж; ~ d'assises суд присяжних; ~ d'assises des mineurs суд присяжних у справах неповнолітніх (які вчинили злочини у віці від 16 до 18 років); ~ de cassation Касаційний суд; ~ de discipline budgétaire et financière Палата бюджетної дисципліни; ~ de justice des communautés européennes Європейський суд, арбітражний орган європейських співтовариств ~ de renvoi суд, в який передано справу; ~ de Sûreté de l'État суд у справах про державну безпеку; ~ des brevets патентний суд; ~ des comptes Рахункова палата; ~ internationale d'arbitrage міжнародний арбітраж (третейський суд); ~ internationale de justice Міжнародний суд; ~ militaire військовий трибунал; ~ permanente d'arbitrage постійна палата третейського суду

courant, *m* потік, рух (справ) Δ ~ d'affaires обсяг справ; рух справ; ~ de contrats постійні договірні зв'язки, постійні договірні відносини

courir, *vt* бігти, текти (про строк давності)

courrier, *m* 1) листування, кореспонденція; 2) посильний, кур'єр; дипломатичний кур'єр Δ ~ consulaire консульський кур'єр; ~ d'avion авіапошта; ~ d'avocat посильний

адвоката; ~ d'une mission permanente кур'ер постійного представництва; ~ diplomatique дипломатичний кур'ер; ~ diplomatique ad hoc дипломатичний кур'ер ad hoc; ~ diplomatique employé de façon permanente дипломатичний кур'ер, який виконує свої функції на постійній основі; ~ expédié виділена кореспонденція (*пошта*); ~ reçu вхідна кореспонденція (*пошта*)

cours, m 1) біг, хід, течія; 2) курс; котирування Δ au ~ de la séance на засіданні, в ході засідання; en ~ lors de ... діючий на момент ... (*про договір*); pendant le ~ de la société в період існування товариства ~ d'achat курс покупки; ~ acheteur курс покупців; ~ à court terme короткострокова позика; ~ à terme курс за строковими угодами; ~ d'eau frontière прикордонна річка; ~ d'eau international міжнародний водотік; ~ de bourse біржовий курс; ~ de devises валютний курс; ~ de vente курс продажу; ~ des intérêts нарахування відсотків; ~ du change вексельний курс; біржовий курс; валютний курс; ~ (du) comptant валютний курс при оплаті готівкою; ~ du délai перебіг терміну; ~ du jour курс дня; ~ du marché libre курс вільного ринку; ~ du marché noir курс чорного ринку; ~ forcé твердий курс; примусовий курс; ~ intérieur внутрішній курс; ~ international міжнародний курс; ~ légal валютний курс, встановлений законом; обов'язковість прийому банківських білетів в якості платіжних засобів; ~ libre курс, який вільно коливається; ~ pratiqué діючий курс; ~ vendeur курс продавців

courtage, m 1) договір торговельного посередництва; 2) маклерство, комісійний відсоток; куртаж, винагорода за посередництво Δ ~ matrimonial шлюбне посередництво

courte peine, f короткострокове тюремне ув'язнення (*менше 1 року*)

courtier, m куртьє (*посередник, функцією якого є виявлення і зведення сторін договору, без прийняття на себе зобов'язань перед третіми особами*); маклер; брокер; страховий агент Δ ~ assermenté професійний куртьє; ~ d'assurance агент зі страхування, який не є офіційним представником страховика; ~ de fret транспортний куртьє, посередник з укладання договорів перевезення; ~ de transport par air et par eau куртьє з повітряних перевезень і перевезень водним транспортом; ~ en devises вексельний маклер; ~ en valeurs mobilières біржовий маклер; ~ inscrit професійний куртьє; ~ libre незалежний куртьє, не зареєстрований офіційно; ~ privilégié привілейований куртьє (*який володіє монополією у своїй галузі*)

courtier-juré, m посередник при укладанні договорів страхування вантажів при морському перевезенні

courtoisie internationale, f міжнародна ввічливість

coût, m вартість; ціна; витрати Δ ~ de l'assurance страхові платежі; ~ de la vente загальна вартість придбаного товару (*ціна, транспортні та комерційні витрати*); ~ du financement вартість кредитів (*позик*)

coutume, f звичай (*який має силу закону, обов'язковий для застосування*) Δ ~ commerciale торговий звичай; ~ constitutionnelle конституційний звичай (*який відноситься до основ державного устрою*); ~ de droit international міжнародно-правовий звичай; ~ diplomatique дипломатичний звичай; ~ générale загальноприйнятий звичай; ~ immémoriale звичай, діючий з незапам'ятних часів; ~ internationale міжнародно-правовий звичай; ~ juridique правовий звичай; ~ locale місцевий звичай; ~ révisionniste правовий звичай, що змінює міжнародний договір

couverture, f 1) забезпечення; покриття; 2) правова охорона (*напр., винаходу*) Δ ~ d'assurance страхове покриття; ~ de dépenses покриття витрат; ~ des frais сплата витрат; ~ des pertes покриття збитків

créance, f 1) віра, довіра; 2) доручення, право вимоги; зобов'язання Δ céder une ~ цедувати вимогу; éteindre la ~ погашати зобов'язання; garantir une ~ забезпечувати виконання зобов'язання; indexer une ~ обумовлювати зміну суми, грошового зобов'язання в залежності від вартості певних товарів або послуг; liquider une ~ визначити суму зобов'язальної вимоги; mobiliser une ~ отримувати суму за грошовим зобов'язанням; opposer une ~ en compensation пред'являти вимогу для заліку; produire une ~ пред'являти вимогу про сплату, заявляти про розмір свого права вимоги (*за наявності кількох кредиторів*); recouvrer une ~ стягувати заборгованість за вимогою; situer une ~ визначити місце виконання зобов'язання; transporter une ~ передавати право вимоги; ~ accessoire допоміжне право вимоги; ~ alimentaire право вимоги з алиментних зобов'язань; ~ agtéee вимога, на яку звернено стягнення; ~ à terme термінова зобов'язальна вимога; ~ à vue зобов'язальна вимога строком за пред'явленням; ~ cambiaire вексельне зобов'язання; ~ cédée цедоване право вимоги; ~ certaine безперечне право вимоги; ~ certaine et liquide безперечна і ліквідна вимога; ~ cessible право вимоги, яке можна цедувати; ~ chirographaire

право вимоги, яке не має забезпечення; ~ commerciale право вимоги, що виникло з торгової угоди, зобов'язання, регламентоване торговим правом; ~ concordataire право вимоги, включене в угоду про порядок сплати боргів неспроможного комерсанта; ~ conditionnelle умовне право вимоги; ~ contestée спірна вимога; ~ contractuelle договірне зобов'язання; ~ contre la masse вимога до спадкової маси; ~ contre la succession право вимоги до спадкової маси; ~ contrepassée сторнована вимога; ~ convertible грошове право вимоги у конвертованій валюті; ~ d'aliments право вимоги з аліментних зобов'язань; ~ d'amende вимога про сплату штрафу; ~ d'argent грошова вимога; грошове зобов'язання; ~ d'attribution право вимоги на частку; ~ d'impôt вимога про сплату податків; ~ de délivrance право вимоги фактичної передачі речі; ~ de dernier rang право вимоги останньої черги; ~ de loyers право вимоги найманої плати; ~ de prix вимога про сплату ціни речі; ~ de réparation зобов'язання відшкодування; ~ de salaire 1) вимога, яка підлягає задоволенню із заробітної плати боржника; 2) вимога про виплату заробітної плати; ~ de sommes d'argent грошове зобов'язання; ~ douanière право вимоги (*митної установи*) щодо справляння митних платежів; ~ douteuse сумнівна дебіторська заборгованість; ~ du fisc/fiscale вимога про сплату податків; ~ échue право вимоги, строк якої настав; ~ en compensation право вимоги, пред'явлене до заліку; ~ en compte courant вимога за поточним рахунком; ~ en devises étrangères вимога в іноземній валюті; ~ en dommages-intérêts зобов'язальна вимога про відшкодування шкоди; ~ en indemnisation/indemnitaire/en indemnité вимога про відшкодування; ~ en monnaie étrangère вимога в іноземній валюті; ~ éteinte погашене право вимоги; погашене зобов'язання; ~ exigible зобов'язання, що підлягає виконанню; ~ financière фінансова вимога; ~ fungible зобов'язання, предметом якого є гроші або однорідні замінні речі; ~ gagée зобов'язання, забезпечене заставою; ~ зобов'язання із забезпеченим виконанням; ~ hypothécaire право вимоги, забезпечене іпотекою; ~ imaginaire передбачуване право вимоги; ~ immobilière речова вимога покупця про передачу нерухомості; ~ impayée неоплачена вимога; ~ incertaine спірне право вимоги; ~ incessible право вимоги, яке не підлягає передачі; ~ indéterminée невизначена вимога; ~ indivisible неподільне зобов'язання; ~ irrécouvrable безнадійна вимога; безнадійна

заборгованість; ~ insaisissable вимога без можливості звернення стягнення; ~ liquide ліквідне зобов'язання (*виражене в певній грошовій сумі*); ~ litigieuse спірне право вимоги; ~ mobilière зобов'язальна вимога; ~ mutuelle зустрічна вимога; ~ nantie право вимоги, забезпечене заставою; ~ nominative іменне право вимоги (*напр., ордерний цінний папір*); ~ ordinaire звичайне право вимоги; ~ payée оплачене зобов'язання; ~ récusnaire право вимоги у грошовому зобов'язанні, грошова вимога; ~ pour frais вимога про сплату витрат; ~ primitive первісна вимога; ~ principale головне (*основне*) зобов'язання; ~ privilégiée привілейована вимога; ~ réciproque зустрічна вимога; ~ saisie вимога, на яку звернено стягнення; ~ solidaire солідарна вимога; ~ superprivilégiée першочергова (*суперпривілейована*) вимога; ~ sur l'étranger право вимоги до іноземного боржника; ~ sur un tiers право вимоги до третьої особи

créances, *fpl* обов'язкові вимоги; кредиторська заборгованість Δ affecter les ~ au compte захищувати кошти на банківський рахунок; ~ compensables взаємні зустрічні зобов'язання; ~ de droit public публічно-правові вимоги держави; ~ douteuses безнадійна заборгованість; ~ du droit privé приватноправові вимоги держави (*нов'язані з приватноправовим майном*); ~ maritime морські вимоги

créancier, *m* кредитор Δ désintéresser/satisfaire un ~ сплачувати борг, погашати заборгованість; ~ abandonataire кредитор за зобов'язаннями судовласника, пов'язаним з абандоном; ~ alimentaire кредитор за аліментним зобов'язанням; ~ antichrésiste кредитор у зобов'язанні, забезпеченому заставою нерухомості; ~ à terme кредитор за строковим зобов'язанням; ~ cédé кредитор за переведеним боргом; ~ chirographaire хірографічний кредитор (*вимога якого не має забезпечення*); ~ civil кредитор за цивільно-правовим зобов'язанням; ~ commercial кредитор за торговельними угодами; ~ conditionnel кредитор за умовною вимогою; ~ conjoint кредитор у пайовому зобов'язанні з активною множинністю; ~ d'aliments кредитор за аліментним зобов'язанням; ~ d'argent кредитор у грошовому зобов'язанні; ~ de change кредитор за векселем; ~ déclaré кредитор, який заявив про свої права вимоги; ~ de dernier rang кредитор за правом вимоги останньої черги; ~ de la faillite кредитор неспроможного боржника; ~ de la liquidation кредитор, право вимоги якого виникло в період ліквідацій-

ного процесу; ~ de la succession/successoral кредитор спадкодавця; ~ de l'emprunt кредитор за позику; ~ de mer кредитор за зобов'язаннями судновласника, пов'язаними із судном і фрахтом; ~ diligent дбайливий кредитор (який пред'явив позов боржнику в інтересах кількох кредиторів); ~ en nature кредитор, який має право вимагати вчинення дії або утримання від дії; ~ en sous-ordre кредитор кредитора; ~ gagiste заставодержатель, кредитор, вимога якого забезпечена заставним правом на рухоме майно; ~ garanti кредитор за зобов'язанням із забезпеченим виконанням; ~ héréditaire кредитор спадкодавця; ~ hypothécaire заставодержатель за іпотекою; ~ inscrit кредитор, право якого занесено в книгу запису речових прав на нерухомість; ~ nanti заставодержатель, кредитор, вимога якого забезпечена правом застави; ~ naturel кредитор за натуральним зобов'язанням; ~ non payé кредитор, який не отримав платіж; ~ obligataire тримач облігацій, кредитор за облігаціями; ~ opposant кредитор, який заявив заперечення проти майнових операцій боржника; ~ payé кредитор, який отримав виконання зобов'язання; ~ personnel кредитор учасника товариства; ~ poursuivant кредитор, який пред'явив позов про стягнення; ~ prêteur кредитор за позику, займодавець; ~ primitif первісний кредитор; ~ principal головний кредитор; ~ privilégié привілейований кредитор; ~ saisissant кредитор-стягувач; ~ social кредитор товариства; ~ terrestre кредитор за зобов'язаннями судновласника, не пов'язаним із судном і фрахтом

création, *f* 1) створення; 2) творіння, творчість; 3) твір, продукт творчості Δ ~ d'un fonds de commerce створення торгового підприємства; ~ d'un rapport de droit виникнення правовідносин; ~ d'une mission diplomatique створення дипломатичного представництва; ~ de crédit відкриття кредиту; ~ de forme встановлення форми; ~ de la dette publique створення державного боргу; випуск державної позики; ~ de la rente встановлення ренти, рентного договору; ~ de la société створення товариства; ~ de l'État утворення держави; ~ des actions випуск акцій; ~ des normes de droit створення правових норм; ~ du droit виникнення права; ~ étatique державне утворення; ~ intellectuelle продукт інтелектуальної праці; ~ originale оригінальне творіння; ~ scientifique наукове відкриття; ~ technique технічне рішення

crédibilité, *f* кредитоспроможність Δ asseoir la ~ забезпечувати достовірність; ~ du témoignage достовірність показань свідків

crédientier, *m* рентний кредитор (особа, яка має право на отримання рентних платежів)

crédit, *m* 1) кредит; 2) банківська позика; 3) аккредитив; 4) відстрочка платежу; 5) кредит рахунку; сума, вписана в кредит рахунку Δ à ~ з відстрочкою платежу, в кредит; accorder un ~ надавати кредит; acheter à ~ купувати в кредит; allouer/consentir un ~ надавати кредит; dénoncer un ~ закривати кредит; distribuer/établir un ~ надавати кредит; fermer un ~ закривати кредит; inscrire au ~ зараховувати в кредит; mobiliser le ~ отримувати кошти в погашення кредиту, мобілізувати суму кредиту; ouvrir un ~ відкривати кредит; porter au ~ зараховувати в кредит; retirer/suspendre un ~ припиняти кредитування; se faire ouvrir un ~ отримувати кредит; vendre à ~ продавати в кредит; ~ de mobilisation des créances commerciales короткострокове кредитування комерційного підприємства на суму його вимог до клієнтури; ~ de mobilisation des créances commerciales garanti короткостроковий кредит під комерційні боргові зобов'язання; à ~ з відстрочкою платежу; ~ à consommation товарний (споживчий) кредит; ~ à court terme короткостроковий кредит; ~ à découvert кредит, не покритий забезпеченням; ~ à durée indéterminée безстроковий кредит; ~ à forte conditionnalité кредит, обумовлений прийняттям низки зобов'язань зичальником; ~ à l'exportation експортний кредит; ~ à la production виробничий кредит; ~ à long terme довгостроковий кредит; ~ à moyen terme середньостроковий кредит; ~ acheteur імпортерний кредит (що надається імпортеру); ~ artisanal кредит ремісникам і їх організаціям; ~ avantageux кредит на пільгових умовах; ~ bancaire банківський кредит; банківське кредитування; ~ bancaire à long terme довгострокове банківське кредитування; ~ bilatéral двосторонній кредит; ~ budgétaire бюджетний кредит; бюджетне кредитування; ~ calendrier короткостроковий (до декількох діб); ~ commercial комерційний кредит, пов'язаний з торговими операціями; ~ confirmé підтверджений кредит; ~ coopératif кредитування кооперативів; ~ croisé взаємне кредитування в різних валютах, «свеп»; ~ d'acceptation кредит шляхом акцепту векселю; ~ d'enlèvement дозвіл вивезення вантажу з митної установи до сплати митних зборів; ~ d'escompte дисконтний кредит; ~ d'heures максимальна тривалість представницького часу (який відводиться для здійснення суспільних функцій та оплачується як робочий час); ~

d'impôt податковий кредит; ~ de caisse готівковий кредит; ~ de campagne кредит на сезонні витрати; ~ de courtier короткостроковий (*до 48 годин*) кредит на поточні розрахунки; ~ de droits митний кредит, відстрочка у сплаті митних зборів; ~ de l'État державний кредит; ~ de payement платіжний кредит, призначений для здійснення платежів; ~ de préfinancement кредитування попередньої діяльності; ~ de réescompte ліміт операцій з переобліку цінних паперів з даним банком; ~ de revolver револьверний акредитив; ~ de soudure кредит на тимчасові потреби; ~ différé відстрочений кредит (*що надається банком після того, як заощадження на рахунку клієнта досягнуло встановленої суми*); ~ documentaire 1) надання банківського кредиту під товаро-розпорядчі документи; 2) товарний (*документарний*) акредитив, підтоварний акредитив; ~ documentaire irrévocable безвідкличний підтоварний акредитив; ~ documentaire révocable відзивний підтоварний акредитив; ~ documentaire transférable перекладний (*трансферабельний*) акредитив; ~ du compte кредит рахунку; кредитовий залишок на рахунку; ~ en blanc банковий кредит без забезпечення; ~ en compte courant кредит у забезпечення відкритого рахунку; ~ en devises étrangères кредит в іноземній валюті; ~ en nature товарний кредит; ~ en provenance de l'étranger закордонний кредит; ~ évaluatif фінансування в орієнтовно встановленій бюджетом сумі; ~ financier фінансовий кредит; ~ foncier земельний кредит власникам земельних ділянок; ~ foncier de France Французький поземельний кредит (*найменування банку*); ~ fournisseur фірмовий кредит (*надається фірмами-експортерами покупцям товарів*); ~ garanti кредит, який має забезпечення; ~ hypothécaire іпотечний кредит; ~ illimité необмежений кредит; ~ imaginaire симулювання платоспроможності (*вид шахрайства*); ~ immobilier поземельний кредит; кредит на придбання, кредит на будівництво недорогих осель; ~ interbancaire кредит від банку до банку; ~ international міжнародний кредит; ~ interne внутрішній (*внутрішньодержавний*) кредит; ~ irrévocable безвідкличний акредитив; ~ législatif бюджетний кредит; ~ limitatif кредит в межах лімітів; фінансування в межах твердо встановленої бюджетом суми; ~ Lyonnais Ліонський кредит (*найменування банку*); ~ maritime mutuel взаємне кредитування морського риболовського промислу; ~ mobilisable кредит, що швидко мобілізується; кредит за екс-

портними операціями та іпотечними операціями; ~ municipal 1) надання муніципальними касами відплатних грошових позик під заставу рухомого майна; 2) ломбард; ~ mutuel взаємний кредит, взаємне кредитування; кредитна кооперація; ~ National Кредит насьональ, Національний кредит (*найменування банку*); ~ non mobilisable позики, що надаються спеціалізованими організаціями; ~ par aval кредит шляхом вексельної поруки; ~ par signature кредит шляхом надання підпису банком, банківська гарантія, банківська порука; ~ personnel кредит без забезпечення; ~ pour le montant ... акредитив на суму ...; ~ privé приватний кредит; ~ provisionnel фінансування в попередньо визначеній бюджетом сумі; ~ provisoire тимчасовий кредит; ~ public державний кредит; ~ réel реальний кредит; ~ remboursable зворотне кредитування; ~ renouvelable поновлюваний кредит; револьверний акредитив; ~ révocable відзивний акредитив; ~ sous forme d'escompte кредитування шляхом обліку векселів; ~ spécial спеціальний кредит, кредит на спеціальні цілі; ~ supplémentaire додаткове асигнування; ~ sur marchandises підтоварний кредит (*під товаро-матеріальні цінності або товаро-розпорядчі документи*); ~ sur meubles corporels кредит під заставу рухомого майна (*матеріальних речей*)

crédit-acheteur, m кредит, що надається покупцеві

crédit-bail, m кредит-оренда, лізинг (*придбання спеціалізованою компанією обладнання та здача його в оренду*) Δ ~ adossé кредит-оренда власної продукції; ~ immobilier лізингова угода щодо нерухомого майна; ~ mobilier лізингова угода щодо рухомого майна

crédité, m одержувач кредиту, позичальник

crédits, m pl асигнування Δ ~ budgétaires бюджетне фінансування; бюджетні асигнування; ~ de trésorerie кредити на покриття поточних виробничих витрат

crime, m злочин (*вид кримінально-караного діяння*) Δ constater un ~ встановлювати факт вчинення злочину; reconstituer un ~ відтворювати на місці обставини вчинення злочину; ~ capital злочин, вчинення якого карається стратою; ~ contre l'humanité злочин проти людства (*проти людяності*); ~ contre la paix злочин проти миру; ~ contre la paix publique злочин проти громадського спокою; ~ crapuleux вбивство з метою пограбування; ~ d'apartheid злочин апартеїду; ~ d'espionnage шпигунство; ~ d'État державний злочин; ~ d'intérêt злочин з корисливого спонукання; ~ de droit commun

загальнокарний злочин (*на відміну, напр., від політичного*); ~ de droit international міжнародно-правовий злочин; особливо тяжкий міжнародний злочин; ~ de génocide геноцид; ~ de guerre воєнний злочин; ~ de trahison зрада Батьківщини; ~ de violence насильницький злочин; ~ du droit des gens злочин, що порушує норми міжнародного права (*напр., піратство, геноцид*); ~ flagrant очевидний злочин; ~ international злочин міжнародного характеру; ~ majeur індексний злочин; ~ particulier окремий вид злочину; ~ passionnel злочин, вчинений під впливом любовної пристрасті; ~ politique політичний злочин; ~ prémédité злочин, скоєний із заздалегідь сформованим наміром, навмисний злочин; ~ qualifié кваліфікований злочин; ~ rural злочин, характерний для сільської місцевості; ~ semblable подібний, однорідний злочин; ~ sexuel статевий злочин; ~ tenté замах на злочин; ~ urbain злочин, характерний для міст

crimes, *m pl* злочини Δ ~ attentatoires aux personnes злочини проти особистості; ~ et délits d'appropriation проступки та злочини з метою привласнення; ~ et délits de profit корисливі злочини і проступки; ~ et délits du comportement некорисливі злочини і проступки

criminaliser, *vt* кваліфікувати як злочин

criminaliste, *m* криміналіст

criminalistique, *f* криміналістика

criminalité, *f* 1) злочинність; 2) злочинний характер Δ ~ acquisitive корислива злочинність; корисливі злочини; ~ apparente очевидна злочинність (*кількість зареєстрованих злочинів*); ~ apparente judiciaire число злочинів, справи про які передані поліцією в прокуратуру; ~ apparente policière число злочинів, зареєстрованих органами поліції; ~ associationnelle злочинність об'єднань; ~ astucieuse корислива злочинність; корисливі злочини; ~ banale contre les biens найбільш поширені майнові злочини (*проти і кваліфіковані крадіжки*); ~ d'affaires/dans le monde des affaires злочинність в діловій сфері; ~ de droit commun загальнокримінальна злочинність; ~ de l'acte злочинний характер діяння; ~ de profit корислива злочинність, корисливі злочини; ~ des/en cols blancs «білокомірцева» злочинність; ~ du comportement некорислива злочинність; ~ empruntée співучасть у злочині (*згідно зі вченням про акцесорність співучасті*); ~ en bandes злочини, вчинені бандами; ~ en col bleu злочини, що здійснюються робочими; ~ féminine жіноча злочинність; ~

individuelle злочини, вчинені окремими злочинцями; ~ internationale міжнародна злочинність; ~ juvénile дитяча злочинність; ~ légale злочинність за даними судової статистики; ~ maternelle скоєння злочинів матерями щодо дітей; ~ organisée організована злочинність; ~ paternelle скоєння злочинів батьками щодо дітей; ~ professionnelle професійна злочинність; ~ propre скоєння злочину власними діями; ~ réelle дійсна злочинність (*кількість дійсно скоєних злочинів в певному суспільстві в певний період*); ~ violente насильницька злочинність

criminel, *m* злочинець Δ justicier un ~ карати злочинця; ~ accidentel злочинець, який скоїв злочин в силу випадкового збігу обставин; ~ crapuleux злочинець, який скоїв злочин з корисливих мотивів; ~ d'occasion/occasionnel злочинець, який скоїв злочин в силу випадкового збігу обставин; ~ dangereux небезпечний злочинець; ~ de droit commun злочинець, який скоїв загальнокарний злочин; ~ de guerre військовий злочинець; ~ de situation злочинець, що використав сприятливу для вчинення злочину ситуацію; ~ passionnel особа, яка вчинила злочин під впливом любовної пристрасті; ~ politique особа, яка вчинила політичний злочин

criminel-né, *m* «природжений» злочинець

D

dactylogramme, *m* дактилокарта

dactylographe, *m* виконавець машинописного тексту

dactylographie, *f* друкування на друкарській машинці, машинопис

dactyloscopie, *f* дактилоскопія

damnum emergens, *lat* позитивний збиток

danger, *m* небезпека Δ mettre en ~ піддавати загрози; ~ pour l'ordre social/public/pour la société суспільна небезпека

dangerosité, *f* небезпека, небезпечний характер

date, *f* дата Δ ~ certaine визначена дата; дата, яка не підлягає оскарженню; ~ critique граничний термін; критична дата; ~ d'application початкова дата застосування нормативного акту, договору; ~ d'audience дата судового засідання, дата розгляду справи; ~ d'échéance дата закінчення терміну платежу, виконання зобов'язання; термін платежу; ~ d'effet дата настання правових наслідків, дата набуття чинності (*юридичного акту*); ~ d'effet

du contrat дата вступу договору в силу; ~ d'embauche дата прийому на роботу; ~ d'entrée en jouissance de la pension початкова дата нарахування пенсії; ~ d'exigibilité дата виникнення права вимоги; ~ de dépôt дата подачі документів; дата подачі заявки; дата подачі документа на зберігання; ~ de dépôt d'origine дата подачі першої заявки на патент; ~ de l'enregistrement дата реєстрації; ~ de l'invention дата створення винаходу; ~ de la priorité la plus ancienne дата подання пріоритетної заявки; ~ de livraison термін поставки; ~ de naissance дата народження; ~ de payement дата сплати (*платежу*); ~ de priorité пріоритетна дата; ~ de succession d'États момент правонаступництва держав; ~ de valeur початковий момент нарахування відсотків; ~ du dernier tir давність пострілу; ~ du premier usage дата першого використання, (*напр., товарного знаку або зразка*); ~ légale de l'invention дата пріоритету заявки на винахід; ~ limite кінцевий строк

datation, *f* надання Δ ~ à bail здача внайми; ~ à titre gratuit безоплатне надання; ~ de biens передача права власності на річ (*на речі*); ~ de caution надання поручительства; ~ en gage встановлення застави; передача в заставу; ~ en nantissement встановлення застави; передача в заставу; ~ en payement заміна виконання

dauphin, *m* наступник голови колегії адвокатів (*батоньє*)

de cujus, *lat* покійний; спадкодавець

dealer, *m* дилер, біржовий маклер (*що здійснює операції за свій рахунок*)

déballage, *m* 1) розпакування; 2) викладка товарів для продажу; 3) товари, що продаються за зниженими цінами на невеликих торгових підприємствах

débat, *m* дискусія; обговорення; дебати Δ ~ au parlement/parlementaire парламентські дебати; ~ budgétaire обговорення бюджету; ~ général загальна дискусія, загальні дебати; ~ restreint обмежені дебати з обмеженням числа учасників і часу виступів

débats, *m pl* 1) обговорення; дебати 2) судовий розгляд, розгляд справи; судове слідство; Δ fermer les ~ припинити дебати clore/clôturer les ~ оголошувати судове слідство закінченим; припинити дебати; déclarer les ~ terminés оголошувати судове слідство закінченим; intervenir dans un débat брати участь в обговоренні (*в дебатах*); ouvrir les ~ відкривати дебати; починати розгляд справи по суті; reprendre les ~ повторно розглядати справу; відновлювати судове

засідання у справі після перерви; reproduire les ~ розголошувати дані судового розгляду; rouvrir les ~ відновлювати судове слідство; відновлювати розгляд справи по суті; se prononcer sans ~ приймати рішення без обговорення; verser aux ~ представляти в судовому засіданні; ~ budgétaires дебати щодо бюджету (*з бюджетних питань*); ~ judiciaires судовий розгляд

débauchage, *m* 1) звільнення з роботи; 2) зманювання працівника (*яке при певних умовах тягне відповідальність нового наймача*) Δ ~ abusif підбурювання найманого працівника до звільнення з роботи (*з метою використання його на своєму підприємстві*)

débauche, *f* аморальна поведінка; розпуса

debellatio, *lat* завоювання, окупація

débet, *m* дебет рахунку

débilité, *f* дебільність, психічне недорозвинення

débirantier, *m* рантьє-дебітор, рентний боржник

débit, *m* 1) дебет рахунку; 2) сума, виписана в дебет рахунку, дебітована сума; 3) заборгованість; 4) збут; роздрібний продаж Δ par le ~ de notre compte дебетуючи наш рахунок, в дебет нашого рахунку; porter au ~ відносити в дебет; ~ de boissons à consommer sur place підприємство, яке торгує спиртними напоями розпивночно; ~ de boisson підприємство з продажу спиртних напоїв; ~ d'ouvrages contrefaits поширення (*збут*) незаконно відтворених творів; ~ de boissons à emporter підприємство, яке торгує спиртними напоями на винос; ~ du compte дебет рахунку

débitant, *m* 1) роздрібний торговець; 2) комерсант, який займається торгівлею спиртними напоями

débiteur, *m* боржник, дебітор Δ exécuter un ~ накладати арешт і продавати майно боржника на виконання рішення суду; sommer un ~ d'avoir à s'exécuter пропонувати боржнику виконати зобов'язання; ~ à terme боржник за строковим зобов'язанням; ~ avalisé боржник за зобов'язанням, забезпеченим авалем; ~ bancaire боржник банку; ~ cambial вексельний боржник; ~ cédé боржник за поступленою (*цедованою*) вимогою; ~ civilement libéré боржник, юридично звільнений від зобов'язання (*коли зберігається натуральне зобов'язання*); ~ conjoint боржник у пайовому зобов'язанні з пасивною множинністю; ~ contractuel боржник за договором; ~ d'aliments особа, яка зобов'язана надавати кошти на утримання; дебітор за аліментними платежами,

платник аліментів; відповідач за позовом про аліменти; ~ d'argent боржник за грошовим боргом ~ d'une facture платник за рахунком; ~ de bonne foi сумлінний боржник; ~ de qualité справний боржник; ~ de récalcitrant несправний боржник; ~ de rente рентний боржник; ~ de réparation боржник за зобов'язанням відшкодування збитку; ~ défaillant неспроможний боржник; ~ en nature боржник, зобов'язаний зробити дію або утриматися від дії; ~ en retard боржник, який допустив прострочення виконання зобов'язань; ~ failli неспроможний боржник; ~ hypothécaire іпотечний боржник; ~ insolvable неплатоспроможний боржник; ~ insouciant/négligent недбалий боржник; ~ originaire/primaire/primitif первинний боржник; ~ principal боржник за основним зобов'язанням; ~ saisi боржник, на майно якого накладено арешт; ~ secondaire субсидіарний боржник; ~ social соціальна організація, зобов'язана надавати допомогу в разі заподіяння шкоди; ~ sous condition боржник за умовним зобов'язанням; ~ subsidiaire субсидіарний боржник

débiteurs, *m pl* боржники, дебітори Δ ~ indivisibles боржники за неподільними зобов'язаннями; ~ solidaires/in solidum солідарні боржники

déblocage anticipé de la participation, *m* дострокове отримання працівником належної частки в прибутках підприємства (*напр.*, у разі вступу в шлюб)

débouché maritime, *m* вихід до моря

débours, *m pl* авансовані витрати, які підлягають відшкодуванню

débouté, *m* відмова в задоволенні позовних чи інших вимог у суді; відмова в задоволенні клопотання в суді

déboutement, *m* винесення судової ухвали про відмову в задоволенні позовних чи інших вимог

débouter, *vt* відмовляти в задоволенні позовних чи інших вимог у суді; відмовляти в позові

débrayage, *m* короткочасний страйк, короткочасне припинення роботи на знак протесту

débudgétisation, *f* виключення з державного бюджету; перенесення статті витрат з державного бюджету на рахунок окремих організацій

débudgétiser, *vt* виключати з бюджету

décaissement, *m* оплата, платіж Δ ~ des fonds витрачання коштів

décalque, *m* перенесення малюнка, тексту на іншу поверхню

décanat, *m* почесний титул

décentralisation, *f* децентралізація, надання місцевим органам самостійності в управлінні місцевими справами Δ ~ administrative децентралізація управління; ~ de la direction децентралізація керівництва; ~ industrielle промислова децентралізація (*економічна політика, що полягає у стимулюванні розташування підприємств у недостатньо промислових регіонах*); ~ par services децентралізація публічних служб; ~ territoriale територіальна децентралізація

décerner, *vt* виносити рішення, постанову

décès, *m* смерть (*тільки природна*)

décharge, *f* 1) звільнення від зобов'язання; 2) квитанція, розписка в отриманні належного за зобов'язанням Δ consentir bonne et valable ~ визнавати особу вільною від зобов'язання; donner ~ au débiteur звільнити боржника від виконання зобов'язання; oréger ~ звільняти від зобов'язань або від обов'язків; ~ conventionnelle звільнення (*боржника*) від зобов'язання за угодою сторін; à ~ conventionnelle на користь обвинуваченого в кримінальному процесі; tourner à la ~ conventionnelle служити підставою для звільнення від зобов'язання; служити підставою для перегляду справи в інтересах засудженого (*напр.*, при нововиявленні обставинах); залишення скарги без розгляду; ~ de dépôt акт, що підтверджує повернення речей, зданих на зберігання; ~ des engagements звільнення від зобов'язань; припинення зобов'язань; ~ du mandat припинення (*складення*) повноважень; ~ fiscale звільнення від сплати податку; ~ intégrale повне звільнення від зобов'язання; ~ pleine et entière повне звільнення від зобов'язань

déchargement, *m* розвантаження Δ ~ d'office відвантаження незатребуваного вантажу; ~ du transporteur приймання вантажу від перевізника

déchéance, *f* 1) позбавлення права; втрата права; 2) позбавлення страхувальника права на страхове відшкодування; 3) залишення касаційної скарги без розгляду Δ entaché de ~ здійснений з порушенням встановленого терміну; être frappé de ~ втрачати право; ~ commerciale заборона займатися комерційною діяльністю; ~ de l'exequatur позбавлення екзекватури; ~ de la nationalité позбавлення громадянства; ~ de la puissance paternelle позбавлення батьківських прав; ~ de plein droit втрата права, що настає автоматично (*в силу самого закону*); ~ des droits позбавлення прав, втрата прав; ~ des droits civils позбавлення громадянських прав; позбавлення виборчих прав; ~ du

brevet позбавлення прав на патент; ~ du droit à pension позбавлення або втрата права на пенсію; ~ du mandat відміна мандату; ~ du terme обов'язок боржника здійснити негайне виконання зобов'язання до настання терміну (*в разі неспроможності або зменшення розміру забезпечення, напр., застава*); ~ et forclusion позбавлення можливості діяти, подавати клопотання; ~ résupiaire втрата майнових прав; ~ professionnelle позбавлення права займатися певною професійною діяльністю; ~ quadriennale чотирирічна позовна давність (*щодо зобов'язань департаментів і комуни*); ~ trentenaire тридцятирічна давність

déchet ordinaire, *m* природний спад

déchets, *m pl* відходи споживання, відходи, втрати від дефекту

déchiffrement de la mention primitive, *m* виявлення прихованого тексту, прихованого запису

déchu 1. *adj*, позбавлений 2. *m*, особа, позбавлена якогось права Δ être ~ (du droit) бути позбавленим права, втратити право; ~ du droit d'exercer le commerce особа, позбавлена права займатися комерційною діяльністю

décision, *f* 1) рішення; 2) судова постанова Δ attaquer une ~ оскаржити рішення; casser une ~ скасовувати рішення в касаційному порядку; entreprendre une ~ оскаржити рішення; prendre une ~ приймати рішення; виносити постанову; rapporter une ~ скасовувати рішення; rendre une ~ sur-le-champ виносити постанову, радячись на місці (*про суд*); se soumettre à la ~ підкорятися рішенняю; ~ administrative адміністративне рішення; ~ arbitrale арбітражне рішення; ~ attaquée оскаржене (*оскаржуване*) рішення; ~ au fond рішення по суті справи; ~ au provisoire рішення суду щодо нагальних питань; ~ avant dire droit судове рішення, яке не дозволяє розгляд справи по суті; ~ cassée судова постанова, скасована в касаційному порядку; ~ collective колективне рішення; ~ collégiale колегіальне рішення; ~ contentieuse рішення у цивільному спорі; рішення у справі позовного провадження; ~ contestée оскаржене (*оскаржуване*) рішення; ~ contradictoire рішення, винесене в змагальному процесі; ~ d'arbitrage арбітражне рішення; ~ d'expulsion рішення про виселення; ~ d'internement постанова про поміщення до спеціального лікувального закладу; ~ d'office рішення, прийняте на основі посадових повноважень; ~ d'ordre administratif постанова адміністративного органу; рішення адміністративного суду; ~

de confiscation постанова про конфіскацію; ~ de gestion управлінське рішення; ~ de jurisprudence/de justice судова постанова; ~ de libération conditionnelle рішення про умовне звільнення засудженого; ~ de non-lieu постанова про припинення кримінальної справи; ~ de référé рішення, що виноситься суддею за терміновим питанням; ~ de refus рішення про відмову; ~ de rejet рішення про відмову; ~ de renvoi рішення про передачу справи; ~ de saisie рішення про накладення арешту; ~ définitive остаточне рішення, рішення, яке не підлягає оскарженню; ~ exécutoire виконавче рішення, яке підлягає примусовому виконанню; рішення, яке увійшло в законну силу; ~ exécutoire par provision попереднє виконання рішення; ~ explicite чітко виражене рішення; ~ faisant grief рішення, що заподіює шкоду; ~ favorable позитивне рішення; ~ finale остаточне рішення; ~ gouvernementale постанова уряду; ~ gracieuse 1) акт про помилування; 2) судова постанова (*у цивільній справі*), винесена в порядку окремого провадження; 3) судова постанова з питання організації розгляду справи (*у цивільному процесі*); 4) постанова органу з розгляду скарг (*на рішення, винесене організацією, в якій знаходиться даний орган*); ~ implicite de rejet рішення про відмову, що мається на увазі; ~ incidente судова постанова з процесуального питання, що виникає в ході судового розгляду; ~ incriminée оскаржуване рішення; ~ interlocutoire попереднє судове рішення; ~ judiciaire судова постанова (*винесена судом загальної судової системи*); ~ juridictionnelle судова постанова (*у цивільній справі*), винесена в порядку позовного провадження; ~ motivée обгрунтоване рішення; мотивоване рішення; ~ obligatoire обов'язкове рішення; ~ par défaut заочне рішення; ~ pénale вирок; ~ pénale d'un tribunal civil рішення про накладення санкції; ~ préalable попереднє рішення; ~ préjudicielle преюдиціальна судова постанова; ~ prud'homale рішення прюдомального суду; ~ rendue à titre principal судова постанова по суті спору; ~ rendue en dernière instance рішення апеляційної інстанції; ~ rendue par défaut заочна судова постанова; ~ susceptible d'appel рішення, яке може бути оскарженим; ~ susceptible d'exequatur рішення, що вимагає екзекватури; ~s concertées *pl* узгоджені рішення

décisoire, *adj* вирішальний, такий, що має вирішальне значення

decisoria litis, *lat* докази, основні елементи спору (*на відміну від елементів процесу*)

déclarant, *m* заявник; подавець декларації Δ en douane подавець митної декларації

déclaratif, *adj* правопосвідчуючий

déclaration, *f* 1) заява (*дія і документ*); декларація; 2) пояснення; показання Δ faire une ~ робити заяву; figurer sur une ~ бути показаним в декларації; retirer la ~ відмовлятися від заяви; ~ à l'impôt податкова декларація; ~ à l'impôt sur revenu податкова декларація про доходи; ~ admise pour conforme декларація, визнана належно складеною, прийнята декларація; ~ annuelle des données sociales (DADS) щорічна декларація даних товариства; ~ au greffe заява до канцелярії суду (*зокрема, з викладенням предмета позову та мотиви*); ~ avec accusé de réception заява, що має силу лише при підтвердженні її отримання компетентним органом; ~ bilatérale двостороння декларація; ~ commune спільна заява (*в дипломатичному праві*); ~ complémentaire додаткова декларація; ~ conjointe спільна декларація, спільна заява; ~ d'absence визнання відсутнім; ~ d'accession декларація про приєднання; ~ d'activité декларація про заняття певною діяльністю; ~ d'adhésion декларація про приєднання (*про вступ*); ~ d'aggravation des risques повідомлення про збільшення небезпеки при страхуванні; ~ d'aliment повідомлення страховика про відправку вантажів, застрахованих за генеральним полісом; ~ d'appel подання апеляційної скарги; ~ d'arrui заява про підтримку того чи іншого кандидата на виборах; ~ d'arrivée повідомлення про прибуття; ~ d'assurance декларація про забезпечення (*коштів*); ~ d'auteur заява про авторство; ~ d'embauchage заява підприємця; ~ d'emploi préalable повідомлення про передбачуване наймання працівників; ~ d'engagement обов'язкова декларація; ~ d'existence заява про створення товариства; ~ d'exportation експортна декларація; ~ d'indépendance декларація (*оголошення*) незалежності; ~ d'insaisissabilité заява про неможливість звернення стягнення (*на майно*); ~ d'intention заява про наміри; ~ d'interprétation/interprétative заява про розуміння міжнародно-правового акту; ~ d'obligation обов'язкова декларація; ~ d'une créance пред'явлення вимоги; ~ d'urgence заява про терміновий характер документа; ~ d'usage заява про використання винаходу; ~ d'utilité publique визнання суспільної користі; ~ de blocus оголошення блокади; ~ de candidature висування кандидатури; заява про згоду балотуватися на виборах; ~ de changement de domicile заява про зміну місця проживання; ~ de commande вказівка

дійсного покупця при купівлі-продажу за участю посередника; ~ de conformité заява (*засновників і перших членів керівних органів*) про дотримання закону при створенні акціонерного товариства; ~ de constitution de partie civile заява про визнання цивільним позивачем; ~ de créances заява кредитора підприємства про свої права вимоги; ~ de départ декларація про вихід з організації; ~ de devises заява про валюту; ~ de faillite оголошення про неспроможність; ~ de fortune декларація про майновий стан; ~ de force exécutoire заява про виконавчу силу; ~ de grossesse заява про вагітність; ~ de guerre оголошення війни; ~ de guerre conditionnelle оголошення війни у формі ультиматуму; ~ de jugement commun залучення третьої особи до участі у справі; ~ de l'accident du travail повідомлення про нещасний випадок на виробництві; ~ de marchandises митна декларація; ~ de naissance заява про народження; ~ de neutralité декларація про нейтралітет; ~ de persona non grata оголошення особи персоною нон грата; оголошення небажаною особою; ~ de perte заява про втрату майна; ~ de perte totale заява про повну загибель майна; ~ de politique générale заява про спільну (*загальну*) політику (*уряду*); ~ de pourvoi заява про касаційне оскарження; ~ de présomption de décès оголошення про передбачувану смерть; ~ de principes декларація про принципи; ~ de priorité вказівка про пріоритет; ~ de reconnaissance заява про визнання (*в міжнародному праві*); ~ de résolution заява про розірвання договору; ~ de revenus декларація про доходи; ~ de succession заява про прийняття спадщини; ~ de transit транзитна митна декларація; ~ de vacance d'emploi заява наймача про наявність вакантних місць; ~ de valeur оголошення цінності; ~ de volonteé волевиявлення; ~ des bénéfices декларація про отриманий прибуток; ~ des biens декларація про майновий стан; ~ des chantiers temporaires заява підприємця інспектору з праці про відкриття нового будмайданчика; ~ des créances заява (*кредитора підприємства*) про свої права вимоги (*при передачі підприємства товариству в якості внеску*); ~ des droits de l'homme et du citoyen Декларація прав людини і громадянина; ~ des procédés de travail заява наймача про використання технологій, що можуть викликати професійні захворювання; ~ du contribuable податкова декларація; ~ du délaissement заява про абандон; ~ du gouvernement/gouvernementale урядова заява; ~ du sinistre сповіщення страховика

про настання страхового випадку; ~ écrite письмова декларація; ~ en détail детальна (митна) декларація; ~ en douane митна декларація; ~ finale заключна декларація; ~ fiscale податкова декларація; ~ formelle 1) формальна заява; 2) формальне свідчення; ~ frauduleuse завідомо неправдива заява; ~ judiciaire de décès оголошення померлим (у судовому порядку); ~ mensongère неправдива заява; неправдиве показання; ~ modificative d'existence заява про зміну складу учасників товариства; ~ nominative annuelle des salaires щорічна декларація наймача про заробітну плату; ~ nominative trimestrielle щоквартальна декларація наймача; ~ notariée заява перед нотаріусом; ~ officielle офіційна декларація; офіційна заява; ~ pour la consommation митна декларація імпортованих товарів, призначених для споживання всередині країни; ~ préalable à l'embauche попередня декларація про прийом на роботу (подається роботодавцем); ~ provisionnelle проміжна декларація; ~ récapitulative зведена митна декларація; ~ rectificative коригуюча декларація; ~ simple проста заява; ~ simplifiée спрощена декларація; ~ solennelle урочиста заява, присяга судді в Міжнародному суді; ~ sommaire сумарна декларація (на імпортований вантаж); ~ unifiée des cotisations sociales individualisées (DUESI) уніфікована (єдина) декларація про індивідуалізовані соціальні внески; ~ unilatérale одностороння декларація; одностороння заява; ~ unique d'embauche (DUE) єдина декларація про прийом на роботу; ~ universelle des droits de l'homme Загальна декларація прав людини; ~ verbale 1) усна декларація; 2) усна заява (в дипломатичному праві)

déclarer, *vt* 1) вказувати в декларації, включати до декларації; 2) заявляти

déclassement, *m* зниження класифікаційного розряду (як підстава зміни умов трудового договору)

déclenchement, *m* застосування Δ ~ de la procédure застосування процедури; ~ de la protection diplomatique надання дипломатичного захисту; ~ de poursuites порушення судового переслідування; ~ des hostilités початок війни (військових дій)

déclinatoire, *m* відхилення, заперечення Δ ~ de connexité заперечення проти розгляду справи, засноване на необхідності з'єднання справ; ~ de compétence заява про невідповідність справи даному суду; ~ de compétence arbitrale заява про невідповідність справи арбітражу; ~ de litispendance заперечення

проти розгляду справи, засноване на наявності тієї ж справи в провадженні іншого суду

décliner, *vt* відхилити

décolonisation, *f* деколонізація

décommander, *vt* скасовувати замовлення

de commodo et incommodo, *lat* з точки зору вигоди і невигоди

décompte, *m* підрахунок Δ ~ des bulletins підрахунок голосів (під час виборів); ~ des lignes підрахунок ліній на папілярному візерунку; ~ des voix підрахунок голосів; ~ du délai обчислення строку

déconcentration, *f* деконцентрація

déconfiture, *f* неплатоспроможність особи, яка не є комерсантом Δ tomber en ~ стати неспроможним

déconstitutionnalisation, *f* позбавлення конституційного характеру

déconventionnement, *m* відмова від норм, встановлених угодою

décote, *f* 1) зниження податку; 2) занижена оцінка

découler, *vi* впливати з ...; виникати в результаті ...

découpage électoral, *m* утворення виборчих округів

découvert, *m* 1) короткострокова позика, видана банком власнику розрахункового рахунку; короткостроковий кредит на тимчасове заповнення нестачі оборотних коштів; згода банку на розгляд дебіторського сальдо на рахунку клієнта; 2) дефіцит ліквідаційного балансу (товариства); непокритий залишок по рахунку; 3) продаж цінних паперів, які продавець має намір придбати в майбутньому за нижчою ціною Δ être à ~ надати позику для забезпечення; prêter à ~ виконувати зобов'язання, не отримуючи контрпредоставлення від іншої сторони; vendre à ~ укладати на біржі операцію з продажу відсутніх у продавця цінних паперів; ~ budgétaire дефіцит бюджету; ~ de compte непокритий залишок по рахунку; ~ de la loi de finances дефіцит бюджету; ~ obligatoire частина майнового збитку, що залишається на відповідальності страхувальника

découverte, *f* 1) відкриття; 2) виявлення Δ ~ de faits nouveaux виявлення нових фактів; ~ des lois розкриття закономірностей; ~ des marchandises de fraude виявлення контрабандних речей; ~ scientifique наукове відкриття

découvreur, *m* автор відкриття

dédret, *m* декрет, акт (що приймається главою держави чи прем'єр-міністром) Δ adopter/

prendre un ~ приймати декрет; ~ autonome декрет, який має самостійне значення; ~ d'amnistie декрет (*акт*) про амністію; ~ d'application de la loi декрет про порядок застосування закону; ~ d'avances декрет про додаткові кредити, що виділяються урядом; ~ d'expulsion декрет про висилку; ~ de convocation декрет з оголошенням призову до армії; ~ de grâce декрет про помилування; ~ de promulgation декрет про промульгацію закону; ~ de répartition декрет, деталізуючий розподіл бюджетного фінансування між відомствами; ~ en Conseil d'État декрет, який приймається після укладення Державною радою; ~ en forme d'administration publique декрет, прийнятий в порядку державного управління; ~ individuelle individuelle (ненормативний) декрет про призначення президентом Республіки вищих службовців; ~ réglementaire регламентарний (*нормативний*) декрет

décret-loi, *m* декрет-закон

de cujus, *lat* покійний, спадкодавець, заповідач

dédire, *vt* викривати когось у брехні; спростувати чийсь слова; заперечувати, не визнавати Δ *se* ~ відмовлятися від виконання зобов'язання (*у випадках, передбачених законом*)

dédit, *m* 1) відступне; недотримка; 2) відмова (*напр., від поновлення договору*) Δ *donner son* ~ заявляти про відмову від виконання зобов'язання у випадку, передбаченому законом

dédommagement, *m* відшкодування збитку (*шкоди*) Δ ~ *récupiaire* грошове відшкодування, грошова компенсація; ~ *volontaire* добровільне відшкодування збитків

dédommager, *vt* відшкодувати збиток (*шкоду*)

dédouanement, *m* сплата мита; митне оформлення Δ ~ *à domicile* 1) митне оформлення у виробника або у споживача; 2) проходження ряду митних формальностей в місці виробництва або споживання товару; ~ *des marchandises* очищення вантажів (*при проходженні митниці*); митне оформлення вантажів

dédouaner, *vt* платити мито; вивозити (*одержувати*) товари з митниці

dédoublement fonctionnel, *m* двоїстий характер функції

déduction, *f* вирахування Δ ~ *de T.V.A.* вирахування (*з ціни товару або послуг*) суми податку на додану вартість; ~ *du neuf au vieux* знижка «за нове замість старого» (*в морському праві*); ~ *en cascade* ступінчасте вирахування (*збільшеної в результаті пере-*

вірки суми податку з обігу по результатам господарської діяльності за податковий рік); ~ *en justice* передача справи до суду (*в цивільному процесі*)

de facto, *lat* де-факто, фактично, на ділі, у явчому порядку

défaillance, *f* слабкість Δ ~ *du débiteur* неналежне виконання зобов'язання, несправність боржника; неплатоспроможність боржника; ~ *du témoin* несумлінність свідка

défaillant 1. *adj*, 1) той, хто не з'явився (*напр., свідок*); відсутній; 2) неспроможний (*напр., боржник*) 2. *m*, 1) сторона в цивільному процесі, що не з'явилася на судове засідання; 2) сторона в цивільному процесі, яка прогала справу; 3) комерсант, оголошений банкрутом

défalcation des dettes, *f* списання заборгованості

défaut, *m* 1) недолік, дефект; 2) відсутність; 3) неявка (*напр., до суду*); *faire* ~ не з'явитися на судове засідання з поважної причини; *purger le* ~ позбавляти сили судове рішення, винесене за відсутності відповідача (*шляхом заявлення їм заперечення*); *gabatte le* ~ не допускати винесення судового рішення за відсутності відповідача шляхом явки до суду або подання висновку за позовом; ~ *de comparaître/de comparution* неявка (*напр., до суду*); ~ *contre avoué* розгляд цивільної справи за відсутності поясень від однієї зі сторін; ~ *contre partie* розгляд цивільної справи за відсутності однієї зі сторін; ~ *d'accomplissement* невиконання; ~ *d'autorisation* відсутність дозволу; ~ *d'entente* відсутність згоди; ~ *d'entretien* порушення обов'язку підтримувати майно в справному стані при майновому наймі; ~ *d'équivalence* нееквівалентність; ~ *d'exploitation/d'utilisation* невикористання (*напр., винаходу*); ~ *d'exploitation du brevet* невикористання патенту; ~ *d'inscription* відсутність реєстрації; ~ *d'observation* недотримання; ~ *de base légale* відсутність правової підстави, юридична необгрунтованість; ~ *de brevetabilité* непатентоспроможність; ~ *de compétence* некомпетентність; ~ *de conciliation* недосягнення примирення; ~ *de conformité* невідповідність (*напр., умовам договору*); ~ *de consentement* відсутність згоди; ~ *de déclaration* відсутність заяви; ~ *de délivrance* недопоставка; ~ *de dénonciation* недонесення; ~ *de fondement juridique* відсутність правової підстави, юридична необгрунтованість; ~ *de libération* несплата; ~ *de livraison* непоставка; ~ *de motifs* необгрунтованість, немотивова-

ність; ~ de nouveauté відсутність новизни, неновизна; ~ de payement несплата; ~ de pouvoirs відсутність повноважень; ~ de prestation невиконання; ~ de preuve недоведеність, відсутність або недостатність доказів; ~ de proucation відсутність повноважень; ~ de qualité d'auteur відсутність авторства; ~ de quorum відсутність кворуму; ~ de reconnaissance відсутність визнання, невизнання; ~ de remise відсутність подання (*напр.*, заявки); ~ de secours ненадання матеріальної підтримки; ~ de surveillance недостатній нагляд; відсутність нагляду; ~ de surveillance des enfants дитяча бездоглядність; ~ de versement несплата; невнесення; ~ de volonté відсутність волі (*волевиявлення*); ~ du défendeur процесуальна бездіяльність повіреного відповідача; ~ du demandeur процесуальна бездіяльність повіреного позивача; ~ faute de comparaître розгляд цивільної справи за відсутності однієї зі сторін; ~ faute de conclure розгляд цивільної справи при процесуальній бездіяльності однієї зі сторін; ~ non appareant прихований недолік

défaut-congé, *m* надання судом позивачеві, що не підтримує свої позовні вимоги, права заявити їх у подальшому

défauts, *m pl* дефекти, недоліки Δ ~ cachés приховані недоліки; ~ de frappe дефекти друкарської машинки, що виникають в процесі експлуатації; ~ des caractères дефекти шрифту друкарської машинки

défectueux, *adj* дефектний; не відповідаючий встановленим вимогам

défectuosité, *f* дефектність; неправильність складання документа

défenderesse, *f* відповідачка; підприємство-відповідач, фірма-відповідач, товариство-відповідач

défendeur, *m* відповідач Δ ~ à l'action відповідач за позовом; ~ au pourvoi відповідач за касаційною скаргою (*в цивільному процесі*); ~ défaillant відповідач, який не з'явився до суду; ~ reconventionnel відповідач за зустрічним позовом

defendre, *vt* захищати в суді Δ se ~ відповідати за позовом

défense, *f* 1) захист (*в тому числі правовий*); 2) оборона; 3) заборона; 4) заперечення проти позову Δ avant toute ~ au fond до викладу суті заперечень щодо позову; présenter la ~ представляти доводи захисту; ~ à l'action засоби захисту проти позову; ~ au fond заперечення по суті позову; ~ de paraître заборона перебування в певних місцях після звільнення з місць ув'язнення; ~ du brevet захист

прав патентовласника; ~ du breveté захист прав патентовласника; ~ en justice судовий захист; ~ légitime необхідна оборона; самооборона, самозахист; ~ légitime collective колективний самозахист (*самооборона*); ~ légitime individuelle індивідуальний самозахист (*самооборона*); ~ mesurée необхідна оборона без перевищення її меж; ~ personnelle особистий захист; ~ sociale соціальний захист

défenses, *f pl* процесуальні засоби захисту проти позову

défenseur (en justice), *m* захисник у суді Δ ~ (nommé) d'office захисник за призначенням

déferer, *vt* 1) передавати до суду; 2) видавати когось органам влади; 3) задовольняти бажання, вимогу; підкорятися наказу, вимозі; 4) відстрочувати Δ ~ au tribunal передавати до суду (*на розгляд суду*)

défiance constructive, *f* конструктивна недовіра

déficience, *f* 1) недолік, недостатність; 2) дефективність Δ ~ mentale психічні вади; розумова відсталість, недоумство; ~ physique фізичні вади

déficient mental, *m* розумово відстала особа, недоумкуватий

déficit, *m* 1) дефіцит; 2) недостача; 3) збиток Δ combler le ~ покривати недостачу; couvrir un ~ покривати збиток; ~ budgétaire дефіцит бюджету; ~ d'exploitation експлуатаційні збитки définitif

définition, *f* визначення Δ répondre à la ~ відповідати визначенню; ~ jurisprudentielle визначення, надане судом

définitif, *adj* остаточний, безповоротний; той, який не підлягає переробці, перегляду

défiscalisation, *f* звільнення від оподаткування

défiscalisé, *adj pp* звільнений від податків

défiscaliser, *vt* більше не обкладати податком; скасувати податок з ...

déflation, *f* дефляція

défunct, *m* покійний; спадкодавець

dégagement, *m* звільнення від чогось, що перешкоджає або зобов'язує Δ ~ des cadre скорочення штатів

dégâts, *m pl* ушкодження; збитки

dégradant, *adj* принижуючий гідність

dégradaation, *f* 1) псування; заподіяння шкоди; 2) позбавлення звання; пониження у званні; втрата деяких прав Δ ~ civile обмеження в цивільних правах особи, засудженої за вчинення злочину; ~ civile громадянська деградація, позбавлення деяких громадянських і політичних прав; ~ militaire позбавлення військового звання

dégré, *m* ступінь Δ ~ d'alliance ступінь властивості; ~ d'incapacité/d'invalidité ступінь втрати працездатності; ~ d'ondulation des cheveux форма волосся; ~ de culpabilité/de faute ступінь вини; ~ de juridiction ланка судової системи; ~ de parenté ступінь споріднення; ~ de priorité черговість; ~ successful ступінь споріднення, що дає право на спадкування

dégrévement d'impôt, *m* зниження суми податку, помилково нарахованої

déguerpir, *vi* терміново покинути яесь місце під впливом страху або в результаті насильства

déguerpissement, *m* залишення (*майна*), відмова (*від спадщини*)

déguisement, *m* 1) маскуваня; 2) прикриття однієї угоди іншою Δ ~ de l'écriture маскуваня почерку

déjeuner intime, *m* «інтимний» сніданок, коли присутні чоловіки і жінки (*в дипломатичному праві*)

déjuger, *vt* скасовувати винесену судову постанову

de jure, *lat* де-юре, по праву, юридично

délai, *m* 1) термін, строк; 2) відстрочка Δ accorder un ~ надавати відстрочку; compter un ~ обчислювати строк; compter dans le ~ зараховувати в строк; dans un ~ de ... в ... строк; ~ de livraison des marchandises строк доставки вантажу; ~ de prévenance du non-renouvellement строк попередження про невідновлення строкового трудового договору; faire sougir un ~ бути початковим моментом перебігу строку; impartir un ~ надавати строк; laisser passer un ~ пропускати строк; suspendre un ~ призупиняти протягом терміну; sans ~ без зволікання, негайно; ~ conventionnel термін, встановлений угодою сторін; ~ d'acceptation строк, встановлений для акцепту; ~ d'ajournement строк явки до суду; ~ d'appel строк оскарження; строк принесення апеляційної скарги; augmenter le ~ d'appel продовжувати строк на оскарження; ~ d'attermoiement тривалість відстрочки; ~ d'attente пільговий строк; вичікувальний строк; строк для пошуку нової роботи при звільненні; ~ d'attribution de l'indemnité початковий момент нарахування допомоги; ~ d'épreuve випробувальний строк; ~ d'exécution відстрочка виконання; laisser un ~ d'exécution представляти відстрочку виконання; ~ d'opposition строк для заявлення заперечень; ~ de sarence пільговий строк; термін, протягом якого належно укладений договір страхування не вступає в силу; період тимчасової непрацездатно-

сті; ~ de comparution строк явки до суду; ~ de distance термін явки до суду для осіб, які проживають за межами Франції; ~ de faveur пільговий термін; ~ de franchise пільговий строк; ~ de garantie гарантійний термін; ~ de grâce 1) пільговий строк; 2) відстрочка виконання; 3) розстрочка виконання; ~ de l'action строк для пред'явлення позову; ~ de livraison строк поставки; строк здачі; ~ de payement строк платежу; відстрочка платежу; obtenir un ~ de payement отримувати відстрочку платежу; ~ de réemption строк припинення справи за давністю; ~ de pourvoi en cassation строк на касаційне оскарження, касаційний строк; ~ de préavis строк попереднього повідомлення; ~ de prescription строк давності; ~ de présentation строк пред'явлення до оплати чека, векселя; ~ de prestation строк виконання; ~ de prévenance строк попередження; ~ de prévenance de terme строк попередження про закінчення дії юридичного акту; ~ de priorité пріоритетний строк; ~ de procédure процесуальний строк; ~ de protection строк правової охорони; ~ de protestation претензійний строк; ~ de réclamation/de recours строк для оскарження; ~ de règlement строк платежу; ~ de remboursement строк погашення; ~ de repentir пільговий строк, протягом якого відсутній без дозволу військовослужбовець не рахується дезертиром; ~ de rétractation строк відмови від угоди; ~ de rigueur кінцевий строк; ~ de route пільговий строк (*при переведенні військовослужбовця до іншого населеного пункту*); ~ de sursis 1) тривалість відстрочки виконання вироку; 2) відстрочка платежу; ~ de tolérance пільговий строк; ~ de validité строк дії (*напр., договору*); строк придатності; ~ de viduité удовиний строк (*для усунення сумнівів в походженні дитини, народженої від подальшого шлюбу*); ~ de vie строк дії; ~ du pourvoi строк подачі скарги; ~ du prêt строк повернення позики; ~ du protêt строк протесту векселя; ~ du recours contentieux строк для пред'явлення рекламації; ~ équitable справедливий строк; ~ exrigé пропущений (*минулий*) строк; ~ fixe твердо встановлений строк; ~ fixé par jours строк, який обчислюється днями; ~ fixé par le juge/par le tribunal строк, призначений судом; ~ franc строк перебування в якомусь місці, не рахуючи дня приїзду і дня від'їзду; строк, що включає встановлену дату його закінчення; ~ imparté наданий (*встановлений*) строк; ~ imparté par la loi строк, встановлений законом; ~ judiciaire строк, призначений судом; ~ légal строк, встановлений законом; ~ moratoire

відстрочка виконання, пільговий строк; ~ pour intenter une action строк для пред'явлення позову; ~ préfix преклюзивний строк (*встановлений заздалегідь*); ~ prescrit встановлений (*притисаний*) строк; ~ raisonnable розумний строк; ~ supplémentaire додатковий строк

délai-congé, m 1) строк попередження про звільнення; 2) строк, встановлений для попередження про розірвання трудового договору працівником

délaissement, m поступка, віддача майна Δ ~ hypothécaire 1) передача нерухомості, обтяженої заставою, кредитору, заставадержателю; 2) абандон (*відмова страхувальника від своїх прав на застраховане майно*); ~ d'enfant відмова від дитини

délateur, m донощик

délation, f повідомлення про злочин або про злочинця Δ ~ de serment пропозиція підтвердити свої вимоги під присягою

délégation, f зміна закону, що носить нормативний характер, шляхом видання декретів Державною Радою або Президентом

délégant, m делегант, колишній боржник при переведенні боргу

déléataire, m делегатарій, кредитор при переведенні боргу

délégation, f 1) делегація; 2) делегування; 3) переведення боргу, делегація Δ ~ à l'emploi підрозділ міністерства праці з зайнятості; ~ à un organe делегація в органі; ~ d'observation делегація спостерігача; ~ de compétence делегування, передача повноважень; ~ de gestion делегування управління; ~ de raument переведення права отримання платежу; ~ de pouvoirs передача повноважень; ~ de serment пропозиція однієї сторони іншій стороні підтвердити свої вимоги під присягою (*в цивільному процесі*); ~ de service public передача управління об'єктами комунальної інфраструктури; передача об'єктів комунальної інфраструктури; ~ de signature надання права підпису; ~ de vote делегування права голосу; ~ du personnel делегати персоналу (*орган робочого представництва на невеликих підприємствах*); ~ imparfaite незавершена делегація; ~ législative делегування законодавчих повноважень; ~ novatoige новуюча делегація переведення боргу, новуюче основне зобов'язання; ~ parfaite завершена делегація; ~ permanente постійне представництво (*при міжнародній організації*)

de lege ferenda, lat з точки зору бажаного (*необхідного*) закону

de lege lata, lat з точки зору діючого закону

délégué, m делегат Δ désigner comme ~ призначати членом делегації; призначати представником; ~ à la tutelle опікун у випадку, коли опіка покладена на юридичну особу; ~ à un organe делегат в органі міжнародної організації; ~ adjoint заступник делегата; ~ bénévole à la liberté surveillée приватна особа, якій доручено безоплатно здійснювати нагляд за неповнолітніми правопорушниками; ~ consulaire член виборчої колегії з виборів суддів комерційних судів; ~ de bord представник працівників в морському флоті; ~ du personnel делегат персоналу; ~ observateur делегат-спостерігач (*в міжнародній організації*); ~ permanent постійний представник (*при міжнародній організації*); ~ permanent à la liberté surveillée державний службовець, який здійснює нагляд за неповнолітніми правопорушниками; ~ plénipotentiaire повноважний делегат; ~ sénatorial вибірок від муніципальної ради на виборах в Сенат; ~ syndical профспілковий делегат, представник профспілки на підприємстві

déléguer, vt делегувати; уповноважувати

délibératif, adj той, хто обговорює

délibération, f 1) обговорення питання в колегіальному органі; 2) рішення колегіального органу Δ ~ à huis clos закритий судовий розгляд, розгляд справи в закритому судовому засіданні; ~ exécutoire обов'язкове рішення; ~ unanime одностайне рішення

délibérations, f pl 1) судовий розгляд, розгляд справи; 2) дебати; 3) нарада суддів Δ se retirer pour ~ йти на нараду

délibéré, m 1) нарада суддів; винесення судової ухвали; 2) стадія судочинства в торговому суді (*попереднє з'ясування обставин справи одним із суддів*) Δ mettre en ~ відкласти винесення судового рішення; ~ du tribunal нарада суду

délibérer, vi 1) приймати рішення колегіально; 2) обговорювати колегіально; 3) ухвалювати (*вносити*) судову постанову Δ ~ sur le siège виносити ухвалу, радячись на місці (*про суд*)

délictueux, adj злочинний

délié, m тонкий штрих букви

délié, vt звільняти від обов'язку

délimitation, f 1) відмежування, розмежування; 2) делімітація Δ ~ de compétence розмежування компетенції; ~ de la frontière делімітація кордону; ~ de la mer territoriale визначення меж територіального моря, делімітація територіальних вод; ~ des zones maritimes делімітація морських кордонів; ~ du territoire делімітація державного кордо-

ну; ~ juridique правове розмежування; ~ maritime делімітація морських просторів

délinquance, *f* 1) злочинність; скоєні злочини; 2) злочинна діяльність Δ *tomber dans la* ~ скоювати злочини, стати на шлях скоєння злочинів; ~ *astucieuse contre les biens майнові злочини, що здійснюються шляхом обману або зловживання довірою (шахрайство, підробки, вимагання, фальшивомонетництво)*; ~ *collective* групова злочинність; ~ *contre les biens майнові злочини*; ~ *correctionnelle* кримінально-карані проступки (*в сукупності*); ~ *d'habitude* сукупність злочинів, що полягають у неодноразовому здійсненні дій, разове вчинення яких не карається (*напр., незаконне лікування*); ~ *de droit commun* загальнокримінальна злочинність; загальнокримінальні злочини; ~ *de profit* злочинність внаслідок корисливої мотивації; ~ *détectée* розкриті злочини; ~ *en col blanc* злочинність «білих комірців», білокомірцева злочинність; ~ *en col bleu* злочини, що здійснюються робочими; ~ *en groupe* групова злочинність; ~ *féminine* жіноча злочинність; ~ *financière* фінансові злочини; ~ *individuelle* скоєння конкретних (*одноразових*) злочинів; ~ *juvénile* злочинність неповнолітніх; ~ *latente* латентна злочинність; ~ *légale* злочинність, кількісні характеристики якої визначені на основі судової статистики; ~ *maternelle* скоєння злочинів матерями щодо дітей; ~ *militaire* військові злочини; ~ *occasionnelle* сукупність злочинів, кожен з яких являє собою злочинне діяння; ~ *paternelle* скоєння злочинів батьками щодо дітей; ~ *politique* політичні злочини; ~ *professionnelle* професійна злочинність; ~ *réelle* реальна злочинність (*певна кількість скоєних кримінальних правопорушень*); ~ *rurale* злочинність в сільській місцевості; ~ *urbaine* злочинність в містах; ~ *violente* насильницька злочинність

délinquant, *m* злочинець (*в широкому сенсі*), особа, яка вчинила кримінальне правопорушення, суб'єкт злочину Δ ~ *adolescent* молодий злочинець (*підліток*); ~ *d'habitude* особа, яка здійснює незаконну діяльність або професію; ~ *d'occasion* злочинець, який скоїв злочин у вигляді одноразової дії; ~ *de droit commun* злочинець, який скоїв загальнокарний злочин; ~ *inconnu* нествановлений злочинець; ~ *irresponsable* правопорушник, який не підлягає кримінальній відповідальності; ~ *juvénile* неповнолітній правопорушник; ~ *militaire* особа, яка вчинила військовий злочин; ~ *mineur* неповнолітній правопорушник; ~ *passionnel* особа, яка вчинила злочин на ґрунті любовних

переживань; ~ *politique* особа, яка вчинила політичний злочин; ~ *primaire* особа, яка вперше вчинила злочин; ~ *sexuel* злочинець, який скоїв статевий злочин; ~ *violent* злочинець, який скоїв насильницький злочин

délit, *m* 1) делікт, умисне цивільне правопорушення; 2) злочин; кримінальний проступок; злочинне діяння Δ *retenir un* ~ встановлювати склад злочину в діях винного; ~ *antisocial* антигромадський проступок; ~ *artificiel* злочинне діяння, злочинність якого встановлена законодавцем незалежно від суспільної правосвідомості; ~ *boursier* порушення біржових правил; ~ *civil* цивільне правопорушення, цивільний делікт; умисне цивільне правопорушення; ~ *commis en état d'ivresse* злочин або кримінальний проступок, вчинені в стані сп'яніння; ~ *complexe* складний злочин, злочин зі складним складом; складний кримінальний проступок; ~ *consommé* вміло, вправно скоєний злочин, кримінальний проступок; ~ *continu* безперервно триваючий злочин; тривалий кримінальний проступок; ~ *contre l'État* протидержавний злочин; ~ *contre l'ordre public* злочин або кримінальний проступок проти громадського порядку; ~ *contre la personne* злочин або кримінальний проступок проти особистості; ~ *contre la propriété* злочин або кримінальний проступок проти власності; ~ *contre la sûreté de l'État* злочин проти державної безпеки; ~ *correctionnel* кримінальний проступок; ~ *d'abstention* злочин, скоєний шляхом бездіяльності, злочинна бездіяльність; ~ *d'action* злочин, скоєний шляхом дії; ~ *d'apposition frauduleuse de la marque* незаконна вказівка товарного знаку на виробі; ~ *d'astuce* злочин, скоєний шляхом обману або зловживання довірою; ~ *d'audience* порушення порядку в судовому засіданні; ~ *d'entrave à la liberté du travail* кримінально каране перешкоджання здійсненню свободи праці; ~ *d'entrave à la liberté syndicale* перешкоджання здійсненню профспілкових свобод (*кримінальний проступок*); ~ *d'entrave aux fonctions représentatives* перешкоджання здійсненню діяльності представницьких органів (*кримінальний проступок*); ~ *d'habitude* кримінальний проступок, що полягає в незаконній діяльності або професії; ~ *d'imitation frauduleuse de la marque* підробка товарного знаку; ~ *d'imprudence* злочин, кримінальний проступок, скоєний з необережності; ~ *d'inaction* злочин або кримінальний проступок, що здійснюються шляхом бездіяльності, злочинна бездіяльність; ~ *d'injure* публічна образа; ~ *d'occasion* злочин або криміналь-

ний проступок, що представляють собою одноразову дію; ~ d'omission злочин або кримінальний проступок, що здійснюються шляхом бездіяльності; злочинне упущення; ~ d'omission d'écritures comptables відсутність необхідних в силу закону бухгалтерських записів (*кримінальний проступок*); ~ d'usage незаконне використання запатентованих виробів, обладнання; ~ de blessure volontaire умисне заподіяння тілесних ушкоджень; ~ de chasse порушення правил полювання; ~ de commission злочин або кримінальний проступок, що здійснюються шляхом дії; ~ de commission par omission злочинна бездіяльність; ~ de contrebande контрабанда; ~ de coups et blessures умисне нанесення тілесних ушкоджень; ~ de douane митний кримінальний проступок; ~ de droit commun загальнокримінальний злочин, проступок; ~ de droit international міжнародне правопорушення; ~ de fabrication незаконне виготовлення запатентованого виробу; ~ de fuite залишення місця дорожньо-транспортної пригоди; ~ de la loi de ... порушення законодавства, закону про ...; ~ de la loi des marques порушення закону про товарні знаки; ~ de méfaits злочин або кримінальний проступок проти моральності; ~ de négligence злочин або кримінальний проступок, вчинені з недбалості; ~ de police correctionnelle кримінальний проступок; ~ de presse порушення законів про друк; ~ de réitération злочин, скоєний повторно; кримінальний проступок, вчинений повторно; ~ de souteneur звідництво, сутенерство; ~ de tolérance тримання будинків терпимості або кубел розпусти (*як склад кримінального проступку*); ~ de violence насильницький злочин; насильницький кримінальний проступок; ~ des initiés зловживання інформацією особами, що мають доступ до інформації про справи товариства; ~ disciplinaire дисциплінарний проступок; ~ économique економічне (*господарське*) правопорушення; ~ électoral кримінальний проступок проти виборчої системи; ~ élucidé розкритий злочин; розкритий кримінальний проступок; ~ fiscal податкове правопорушення; ~ forestier лісопорушення; ~ formel злочин або кримінальний проступок з формальним складом; ~ général de fraude fiscale загальне податкове правопорушення; ~ grave тяжкий злочин; тяжкий кримінальний проступок; ~ impossible замах на негідний об'єкт або з непридатними засобами; ~ instantané злочин або кримінальний проступок, що здійснюються шляхом однократної дії; ~ intentionnel умисний злочин;

умисний кримінальний проступок; умисне правопорушення; ~ international міжнародне правопорушення, міжнародно-правовий делікт; ~ manqué невдалий замах; ~ matériel злочин або кримінальний проступок з матеріальним складом; ~ militaire військовий злочин; військовий кримінальний проступок; ~ mineur незначне правопорушення; незначний кримінальний проступок; ~ naturel злочинне діяння, злочинність якого заснована на суспільній правосвідомості; ~ nécessaire злочин або кримінальний проступок, що вчинені в стані крайньої необхідності; ~ obstacle злочин або кримінальний проступок, злочинність і карність яких встановлені з метою попередження більш тяжких злочинних діянь; ~ rénal 1) злочинне діяння; 2) кримінальний проступок; ~ permanent тривалий злочин, такий, що триває безперервно; ~ politique політичний злочин; політичний кримінальний проступок; ~ praeterintentionnel злочин або кримінальний проступок, що мав більш тяжкі наслідки, ніж ті, що входили до наміру винного; ~ primaire кримінальне правопорушення, вчинене вперше; ~ répété злочин, який скоєно неодноразово; ~ simple простий склад злочину або кримінального проступку, злочин або кримінальний проступок з простим складом; ~ successif кримінальний проступок, пов'язаний зі спадщиною; ~ tenté злочин або кримінальний проступок в стадії замаху; замах на злочин або кримінальний проступок

délivrance, *f* 1) передача речі; 2) видача документа Δ accepter la ~ приймати поставлені товари; ~ de marchandises nouvelles en remplacement заміна товару, поставка нового товару у разі невідповідності раніше поставленого товару умовам договору; ~ anticipée дострокова поставка; ~ d'agrément повідомлення про агреман; ~ d'un brevet видача патенту; ~ d'un modèle d'utilité видача свідоцтва на корисну модель; ~ de l'assignation направлення судовим виконавцем виклику до суду відповідачу, свідку; ~ de la cote присвоєння класу судну; ~ des actions видача акцій; ~ des autorisations видача дозволів; ~ des brevets sans examen явочна система патентування; ~ directe d'un brevet видача патенту (*без попередньої перевірки новизни та інших необхідних ознак винаходу*); ~ du passeport видача паспорту; ~ du privilège надання привілею (*виключного права*); ~ du titre видача правовстановлюючого документа; ~ du visa видача візи; ~ tardive прострочена поставка, прострочення в поставці

délivrer, *vt* видавати; звільняти Δ se faire ~ вимагати видачі документів, матеріалів справи

demande, *f* 1) прохання, клопотання; заява; вимога; 2) заявка; 3) запит; 4) позов, позовна заява; 5) попит Δ déposer une ~ подавати клопотання; подавати заяву; établir une ~ скласти клопотання; складати заяву; exposer une ~ публікувати заяву; produire une ~ подавати заяву; acquiescer à la ~ визнавати позов, відмовлятися від позовних вимог; examiner une ~ розглядати позов; проводити експертизу заявки; former une ~ пред'являти позов; maintenir une ~ підтримувати позов; підтверджувати заяву; produire une ~ подавати заяву; refuser une ~ відмовляти у задоволенні клопотання, відхиляти клопотання; відмовляти в позові; відхиляти заяву; régulariser une ~ усувати недоліки заявки; rejeter/repousser une ~ відмовляти у задоволенні клопотання, відхиляти клопотання; відмовляти в позові; відхиляти заяву; à compter de la ~ з дня пред'явлення позову; з дня подачі заявки; abandonner une ~ de brevet відмовлятися від заявки на патент; amender une ~ de brevet виправляти заяву на патент; rejeter une ~ de brevet відмовляти у видачі патенту; ~ à fin d'inscription заява про реєстрацію; ~ abandonnée абандована заявка (*припинена процедурою*); ~ acceptée акцептована заявка; ~ accordée 1) задовільнене прохання, клопотання; 2) наданий позов; ~ additionnelle додатковий позов, заявлений в ході процесу; ~ allochtone заявка іноземного заявника; ~ antérieure попередня заявка; ~ bien fondée обґрунтований позов; ~ bloquée блокована заявка; ~ citée протиставлена заявка; ~ collective колективна заявка; ~ concurrente конкуруюча заявка; ~ contentieuse заява про розгляд спору; ~ d'actions заявка про придбання акцій підприємства його працівником; ~ d'admission клопотання про прийняття в члени; ~ d'agrément запит агреману; ~ d'aide sociale клопотання (*заява*) про надання соціальної допомоги; ~ d'annulation вимога про визнання угоди недійсною; ~ d'arbitrage звернення до арбітражу; ~ d'authentification d'une découverte заявка на видачу диплома на відкриття; ~ d'autorisation прохання про дозвіл; ~ d'autorisation de licencier/de licenciement прохання наймача про видачу дозволу на звільнення працівника; ~ d'avis запит про видачу висновку; ~ d'emploi прохання про надання роботи; ~ d'enquête клопотання про попит свідків (*в цивільному процесі*); ~ d'enregistrement заявка на

реєстрацію; ~ d'examen прохання про проведення експертизи заявки (*у винахідницькому праві*); ~ d'exequatur прохання про видачу екзекватури; ~ d'exonération клопотання про звільнення від зобов'язання; ~ d'expertise клопотання про проведення експертизи; ~ d'extradition прохання про видачу злочинця; ~ d'immatriculation заява про реєстрацію; ~ d'indemnité позов про відшкодування збитків; ~ d'inscription à l'ordre du jour заява про включення до порядку денного; ~ d'intérêts вимога про сплату відсотків; ~ d'introduction клопотання про залучення іноземних працівників; ~ d'origine/de base основна заявка; первинна заявка; ~ de brevet заявка на видачу патенту, патентна заявка; ~ de brevet antérieure/de brevet antérieurement déposée попередня заявка на патент; ~ de brevet complexe комплексна патентна заявка; ~ de brevet divisionnelle виділена заявка; ~ de carte акредитивна заявка; ~ de certificat d'auteur/de certificat d'inventeur заявка на видачу авторського свідоцтва; ~ de certificat d'utilité заявка на видачу свідоцтва про корисність; ~ de congé прохання про надання відпустки; ~ de crédit 1) клопотання про надання кредиту, кредитна заявка; 2) заявка відомства на фінансування; ~ de délivrance de brevet заявка про видачу патенту; ~ de dépôt заявка на реєстрацію; ~ de diplôme d'auteur de découverte заявка на видачу диплома на відкриття; ~ de dommages et intérêts претензія про відшкодування збитків; ~ de la priorité la plus ancienne пріоритетна заявка; ~ de licence прохання про видачу ліцензії; ~ de pension заява про призначення пенсії; ~ de précisions вимога про надання додаткової інформації з приводу даних, що містяться у податковій декларації; ~ de prélèvement заява про проведення розрахунків шляхом списання коштів з рахунку; ~ de priorité пріоритетна заявка; ~ de remboursement вимога про сплату; ~ de restitution вимога про повернення; ~ de souscription заявка про придбання акцій підприємства його працівником; ~ de visa прохання про видачу візи; ~ divisionnaire/divisionnelle виділена заявка; ~ en autorisation/d'autorisation заявка на дозвіл; ~ en cassation касаційна скарга; ~ en cours заявка, яка перебуває на розгляді; ~ en distraction позов третьої особи про виключення майна з опису; ~ en divorce заява про розірвання шлюбу, про розлучення; ~ en faillite вимога про оголошення неспроможності; ~ en garantie вимога до доручителя; позов до доручителя; ~ en interprétation заява про роз'яснення судово-

го рішення; ~ en intervention позовна заява третьої особи або до третьої особи; заява про вступ у справу в якості третьої особи; ~ en intervention forcée клопотання про залучення до участі у справі третьої особи; ~ en intervention volontaire позовна заява третьої особи; ~ en justice позов, позовна заява; ~ en naturalisation клопотання про прийом у громадянство; ~ en nullité позов про недійсність; ~ en récusation клопотання, заява про відвід; ~ en réhabilitation клопотання про зняття судимості; ~ en révision прохання про перегляд рішення; клопотання про перегляд судового рішення в ревізійному порядку; ~ en souffrance нерозглянута заявка; ~ en tierce opposition скарга третьої особи на судову ухвалу; ~ formelle формальна заява; ~ gracieuse заява, не пов'язана з порушенням права; ~ illicite de drogues незаконний попит на наркотичні засоби; ~ incidente позовна заява, що подається в ході судового процесу; заява про зміну пред'явленого позову або про залучення нових осіб; ~ indéterminée позовні вимоги, що не піддаються грошовій оцінці; ~ indigène національна заявка; ~ initiale 1) основна заявка; первинна заявка; 2) позовна заява, яка є підставою порушення цивільної справи в суді, первісний позов; ~ introductive d'instance позовна заява, яка є підставою порушення цивільної справи в суді, первісний позов; ~ irrégulière 1) неправильно оформлене клопотання; 2) неправильно оформлена заявка; ~ limitative вичерпна вимога; ~ liquidée заявка, по якій діловодство припинено; ~ mise à l'examen public викладена (*опублікована*) заявка; ~ nouvelle новий позов; ~ partielle часткова заявка; окрема заявка; ~ portée à l'examen public викладена (*опублікована*) заявка; ~ principale основна позовна заява; ~ rattachée приєднана заявка; ~ reconventionnelle зустрічний позов; ~ récursoire скарга; ~ refusée відхилена заявка; ~ réglementaire типова заявка; ~ régulière 1) правильно оформлене клопотання; 2) правильно оформлена заявка; 3) правильно оформлена позовна заява; ~ retirée відкликана заявником заявка; ~ sans priorité неприоритетна заявка; ~ scindée/de scission/séparée виділена заявка (*у винахідницькому праві*); ~ ultérieure наступна заявка; ~ unioniste конвенційна заявка

demander, *vt* 1) клопотати; 2) пред'являти позов; 3) подавати заявку

demanderesse, *f* позивачка; підприємство-позивач, фірма-позивач, товариство-позивач

demandes connexes, *f pl* позовні вимоги, пов'язані між собою

demandeur, *m* 1) позивач; 2) заявник; 3) скаргник Δ *se porter reconventionnellement* ~ ставати позивачем за зустрічним позовом, пред'являти зустрічний позов; ~ à l'action позивач за позовом; ~ d'emploi особа, яка бажає вступити на роботу; ~ du divorce позивач за позовом про розірвання шлюбу; ~ en appel апелянт; ~ en cassation касатор; ~ en naturalisation особа, яка подала клопотання про прийом у громадянство; ~ en réparation позивач за позовом про відшкодування збитків; ~ intervenant третя особа з самостійними позовними вимогами; ~ originaire 1) первісний позивач; 2) первісний заявник; ~ primitif перший заявник (*у винахідницькому праві*); ~ principal позивач за основним позовом; ~ reconventionnel позивач за зустрічним позовом

démarcation, *f* демаркація державного кордону

démarchage, *m* розміщення замовлень шляхом відвідування агентом можливих клієнтів Δ ~ financier надання в місці знаходження клієнта послуг з операцій з цінними паперами

démarche, *f* 1) хода; 2) демарш; 3) клопотання Δ ~ à petits pas хода дрібними кроками; ~ diplomatique дипломатичний демарш; ~ légère легка хода; ~ lente повільна хода; ~ sautillante підстрибуюча хода

démarcheur, *m* агент з розміщення замовлень шляхом відвідування можливих клієнтів

démasquer, *vt* встановлювати приховувані дані про особу

dématérialisation des valeurs mobilières, *f* заміна на видачі цінних паперів особам, які мають записи на спеціальних рахунках

démêler, *vt* розкривати злочин

démembrement, *m* 1) розчленування; 2) розподіл Δ ~ de l'État поділ (*розділ*) держави; ~ de la propriété розподіл права власності; ~ organique de l'État структурна частина держави (*що розглядається як орган центральної державної влади*); ~ territorial de l'État територіальна одиниця держави

démembrements de la propriété, *m pl* речові права, що входять до складу права власності, але надані не власнику (*напр.*, *узуфрукт, поземельні сервітуту*)

déménagement, *m* переїзд до нового житлового приміщення

démence, *f* 1) неосудність; 2) божевілья, безумство Δ ~ contemporaine de l'infraction/au temps de l'action стан неосудності під час вчинення злочину

dément (criminel), *m* божевільний, безумний (*неосудний злочинець*)

démenti

démenti, *m* спростування Δ donner un ~ спростувати

demeure, *f* 1) місцеперебування; 2) термін перебування; 3) просторошення; 4) оселя Δ à perpétuelle ~ остаточно, назавжди; constituer en/mettre en ~ встановлювати просторошення; mettre qn en ~ de ... забажати у когось здійснення певних дій; ~ de l'agent diplomatique резиденція дипломатичного представника; ~ privée приватне житло; приватна резиденція

demi-capacité, *f* обмежена дієздатність

demi-frère, *m* неповнорідний брат

demi-frère, *m* половина повного фрахту

demi-sœur, *f* неповнорідна сестра

démilitarisation (du territoire), *f* демілітаризація

démission (volontaire), *f* 1) звільнення за згодою, звільнення за власним бажанням; 2) вихід у відставку; 3) вибуття (*напр.*, з громадської організації) Δ ~ abusive звільнення працівника за власним бажанням, що заподіяло істотну шкоду підприємству; ~ d'office обов'язкове звільнення (*напр.*, при досягненні межового віку); ~ protocolaire вихід у відставку голови Ради міністрів (*відповідно до вимог етикету*)

démisionnaire, *m* 1) особа, яка звільняється за власним бажанням; 2) особа, яка вибула з організації

démisionner, *vi* звільнитися з роботи (*розривати трудовий договір*) за власним бажанням

démocratie, *f* демократія Δ bourgeoisie буржуазна демократія, буржуазно-демократична країна; ~ directe пряма, безпосередня демократія; ~ du secteur public представництво працівників в органах управління державних підприємств; ~ libérale ліберальна демократія; ~ médiatisée медіатизована демократія; ~ parlementaire парламентська демократія; ~ participative демократія участі; партиципаторная демократія; представницька демократія; демократія прямої участі; ~ pluraliste плюралістична демократія; ~ populaire народна демократія; ~ représentative представницька демократія; ~ semi-directe напівпряма демократія

démonstration, *f* 1) доказ (*дія*); 2) демонстрація (*сили як засіб впливу в міжнародних відносинах*) Δ faire la ~ доводити; ~ de l'identité встановлення тотожності

démontrer, *vt* доводити

démoulage, *m* відділення зліпка від сліду, витяг зліпка зі сліду

dénationalisation, *f* 1) денационалізація; 2) позбавлення громадянства Δ ~ du contrat де-

націоналізація договору (*в міжнародному приватному праві*)

dénationaliser, *vt* 1) денационалізувати; 2) позбавляти громадянства

dénaturaliser, *vt* позбавляти громадянства, придбаного в порядку натуралізації

dénaturation, *f* спотворення Δ ~ de la loi спотворення сенсу закону

déni de/en justice, *m* відмова у правосудді

deniers, *m pl* грошові кошти Δ ~ de l'État державні кошти; ~ héréditaires спадкові грошові кошти; ~ privés приватні грошові кошти; ~ publics державні фінанси, державні кошти, бюджетні кошти; ~ pupillaires грошові кошти підопічного

dénigrement, *m* обчорнення когось, наклеп, дискредитація Δ ~ de nouveauté дискредитація новизни

dénomination, *f* 1) найменування; 2) позначення авторства Δ ~ lettre de change вексельна мітка; ~ sociale найменування товариства, фірмове найменування (*як правило, без зазначення прізвищ учасників товариства*)

dénoncé, *m* особа, виявлена як та, що вчинила злочин

dénoncer, *vt* 1) повідомляти про злочин або злочинця; викривати злочинця; 2) розривати; денонсувати

dénonciateur, *m* особа, яка заявила про правопорушення або про правопорушника

dénonciation, *f* 1) повідомлення про вчинення правопорушення певною особою; донос; 2) розірвання; денонсація; 3) обов'язкове повідомлення третьої особи про те, що відбулось в процесуальному акті (*в цивільному процесі*) Δ ~ calomnieuse завідомо неправдивий донос; ~ d'instance залучення до участі у справі; ~ d'un emprunt розірвання договору позики; ~ d'un traité денонсація міжнародного договору; ~ de crime заява про злочин; ~ de nouvel œuvre позов, спрямований на запобігання порушення володіння, пов'язаного з роботами на сусідній ділянці; ~ du pourvoi ознайомлення з касаційною скаргою відповідача за скаргою; ~ unilatérale одностороння відмова; одностороннє розірвання договору, одностороння денонсація

déouement, *m* 1) розв'язання; 2) результат справи, розв'язка Δ ~ de l'opération завершення операції; ~ des litiges припинення цивільних спорів

denrée de contrebande, *f* контрабандний товар

densité de criminalité, *f* щільність злочинності (*кількість злочинів на даній території за одиницю часу*)

dénucléatisation, *f* оголошення безатомною зоною

déontologie, *f* деонтологія, професійна етика

départ, *m* 1) від'їзд, відправлення; 2) звільнення; відставка посадової особи Δ ~ au service militaire призов на військову службу; ~ de l'entreprise звільнення з підприємства; ~ en congé вихід у відпустку; ~ en retraite звільнення у зв'язку з переходом на пенсію, вихід на пенсію; ~ en vacances вихід у відпустку; ~ usine вихід із заводу-постачальника, франко завод-постачальник; ~ volontaire звільнення за власним бажанням (з ініціативи працівника); ~ volontaire à la retraite звільнення на пенсію з ініціативи працівника

département, *m* 1) відділ; управління; відомство; міністерство; 2) департамент, адміністративно-територіальна одиниця Δ ~ consulaire консульський відділ; ~ de justice відділ юстиції; ~ de l'intérieur міністерство внутрішніх справ; ~ de protocole протокольний відділ; ~ des brevets патентний відділ; ~ des licences ліцензійний відділ; ~ juridique юридичний відділ; ~ ministériel міністерство; ~ technique функціональний відділ

départiteur, *m* суддя, що включається до складу суду для ліквідації рівності голосів

dépassante intérieure, *f* буква, що має підрядковий елемент

dépassante supérieure, *f* буква, що має надрядковий елемент

dépassement, *m* перевищення Δ ~ de coûts перевищення вартості; ~ de crédits перевищення витрати асигнувань; ~ de pouvoirs перевищення повноважень; ~ des tarifs перевищення тарифів; ~ du crédit перевищення сум кредиту

dépeçage criminel, *m* розчленування трупа

dépénalisation, *f* усунення кримінального характеру діяння; дискваліфікація

dépénaliser, *vt* дискваліфікувати діяння; не вважати діяння кримінальним

dépendance, *f* залежність Δ ~ du domaine public залежність публічного державного майна; ~ économique економічна залежність

dépens, *m pl* 1) судові витрати; 2) частина судових витрат, що відшкодовується сторонам, на користь якої винесено судову постанову Δ aux ~ de qn на збиток кому-небудь; compenser les ~ розподіляти судові витрати між сторонами; condamner aux ~ присуджувати до сплати судових витрат; distraire les ~ покладати відшкодування судових витрат, понесених адвокатом в інтересах клієнта, на сторону, яка програла; liquider/taxer les ~

визначати розмір судових витрат, що підлягають стягненню з сторони, яка програла справу; ~ de l'instance судові витрати

dépense de loyer, *f* квартирна плата

dépenses, *f pl* витрати Δ en ~ у видатковій частині бюджету; effectuer/engager les ~ здійснювати витрати; supporter les ~ нести витрати, покривати витрати; ~ budgétaires бюджетні витрати; ~ courantes поточні витрати; ~ d'administration/administratives адміністративні (управлінські) витрати; ~ d'appointi оперативно-функціональні витрати; ~ d'avarie commune витрати по загальній аварії; ~ d'équipement капітальні витрати; ~ d'exercices précédents витрати попередніх років; ~ d'exploitation експлуатаційні (оперативні) витрати; ~ d'investissement витрати на капіталовкладення, інвестиційні витрати; ~ de contrepartie паралельні витрати (деякі місцеві витрати, оплачувані країною, що одержує допомогу); ~ de fonctionnement експлуатаційні (оперативні) витрати; поточні витрати на забезпечення діяльності публічних установ; ~ de l'État державні витрати; ~ de remplacement заміна витрат (при загальній аварії); ~ de services адміністративні витрати; ~ de transfert трансфертні витрати; ~ définitives безоплатне фінансування; безповоротні витрати; ~ effectives фактичні виробничі витрати; ~ en atténuation des recettes витрати, що знижують розмір доходів; ~ en capital витрати на капітальні внески; капітальні витрати; ~ en devises витрати в іноземній валюті; ~ évitées відвернені витрати; ~ extraordinaires надзвичайні витрати; ~ fiscales зменшення податкових надходжень внаслідок застосування спеціальних норм податкового права; ~ ordinaires звичайні витрати, поточні витрати; ~ publiques витрати публічних утворень держави; ~ raisonnables розумні витрати; ~ salariales витрати по заробітній платі, трудові витрати; ~ substituées компенсація витрат (при загальній аварії); ~ voluptuaires витрати, не викликані господарською доцільністю

dépérissement de l'État, *m* занепад, відмирання держави

dépistage de l'imprégnation alcoolique, *m* огляд на стан сп'яніння

dépister, *vt* виявляти (напр., правопорушення)

déplacement, *m* переміщення (напр., працівника), переведення Δ ~ d'office переведення на іншу роботу або посаду; ~ de poste переведення на іншу роботу; ~ des frais de vente перекладення на покупця витрат з купівлі-продажу; ~ disciplinaire переведення на

de plein droit

іншу роботу або посаду в порядку дисциплінарного стягнення

de plein droit, *adj* 1. повноправний; *adv* 2. по праву

déport, *m* самовідвід судді (*арбітра*)

déportation, *f* депортація

déporté, *m* депортований; виселений, засланець
Δ ~ politique політичний засланець

déporter, *vt* відсилати Δ *se* ~ заявляти самовідвід

déposant, *m* 1) поклажедавець; 2) заявник, подавач заявки; 3) вкладник; 4) допитуваний
Δ *premier* ~ перший заявник (*у винахідницькому праві*); ~ à teneur вкладник в ощадну касу; ~ à terme вкладник за строковим внеском; ~ d'une demande подавач заявки (*у винахідницькому праві*); ~ de caisse d'épargne вкладник в ощадну касу; ~ du secret особа, що довіряє іншій особі інформацію, яка не підлягає розголошенню; ~ initial перший заявник (*у винахідницькому праві*)

déposé, *adj* 1) зданий на зберігання; 2) зареєстрований; заявлений

déposer, *vt, vi* 1) здавати; депонувати; вкладати; 2) подавати заявку; 3) давати свідчення; 4) вносити законопроект Δ ~ en justice давати свідчення в суді

déposit, *m* депозит; гарантійний внесок

dépositaire, *m* 1) хранитель, депозитарій; 2) посередник з продажу товарів; 3) володар Δ ~ de l'autorité представник влади; ~ du secret особа, що володіє професійною таємницею; ~ public публічний хранитель (*посадова особа, обов'язком якого є стягування різних грошових сум*)

déposition, *f* показання Δ *faire une* ~ давати показання; *recevoir une* ~ отримувати свідчення; ~ d'expert свідчення експерта; ~ des témoins показання свідків; ~ écrite письмове свідчення; ~ mensongère неправдиве свідчення

dépossédé, *m* особа, позбавлена володіння якоюсь річчю

déposséder, *vt* позбавляти володіння

dépossession, *f* розкрадання, заволодіння майном; припинення (*позбавлення*) Δ ~ du constituant передача заставодавцем предмета застави заставодержателю

dépôt, *m* 1) зберігання; річ, здана на зберігання; 2) договір зберігання; 3) склад; 4) депонування; 5) внесок; 6) депозит; 7) депо, цінні папери, цінності, передані на зберігання в кредитні установи; 8) подача документів; 9) подача заявки (*напр., на винахід*); 10) реєстрація (*напр., товарного знаку*) Δ *faire un* ~ передавати на зберігання; *recevoir en* ~

приймати на зберігання; *prélever sur le* ~ знімати зі внеску; *rembourser le* ~ видавати внесок; ~ à préavis внесок з попередженням (*зворотне отримання якого проводиться після заздалегідь зробленого вкладником попередження*); ~ à terme строковий внесок; ~ à terme négociable оборотний строковий внесок; ~ à vue внесок до запитання, безстроковий внесок; ~ allochtone подача заявки іноземним заявником; ~ attributif правовизначаюча (*конститутивна*) реєстрація; ~ auprès de tiers передача на зберігання третій особі; передавання товару на склад третій особі; ~ auprès du dépositaire депонування у депозитарія; ~ bancaire банківський внесок; ~ collectif подача колективної заявки; ~ concurrent подача конкуруючої заявки; ~ d'épargne ощадний внесок; ~ d'espèces грошовий внесок; ~ d'État державний депозит; ~ d'hôtellerie зберігання речей у готелях; ~ d'origine подача першої заявки; ~ d'un cautionnement внесення застави; ~ d'un dessin industriel реєстрація промислового малюнка; ~ d'un modèle реєстрація моделі; ~ d'un recours подача скарги; ~ d'une motion de censure постановка питання про довіру; ~ d'une plainte подача скарги; ~ de base 1) подача основної заявки (*у винахідницькому праві*); 2) основна реєстрація (*у винахідницькому праві*); ~ de bilan порушення неплатоспроможним боржником судової процедури про неспроможність; ~ de consignation консигнаційний склад; ~ de conteneurs контейнерний склад; ~ de fonds внесок грошових коштів в банк; ~ de fumée осіла кіптява; ~ de garantie гарантійний внесок; ~ de l'action пред'явлення позову; ~ de la demande de brevet подача заявки на патент; ~ de la demande d'un modèle d'utilité подача заявки на загальнокорисний зразок; ~ de marque реєстрація товарного знаку; ~ de mendicité будинок піклування про жебраків; ~ de sûreté місце ув'язнення в префектурі поліції Парижа; ~ de titres 1) депо цінних паперів в кредитній установі; 2) задача на зберігання цінних паперів; ~ déclaratif декларативна реєстрація; ~ des candidatures реєстрація кандидатів; ~ des conclusions пред'явлення позовних вимог; ~ des instruments de ratification передача на зберігання (*депонування*) ратифікаційних грамот; ~ des projets de loi внесення законопроектів; ~ des ratifications передача на зберігання (*депонування*) ратифікаційних грамот; ~ en devises внесок в іноземній валюті; ~ en justice депозит в суді; ~ en numéraire грошовий внесок; ~ en personne очна подача заявки; особиста пода-

ча заявки; ~ étranger подача заявки іноземним заявником; ~ graisseur de sueur потожирове виділення; ~ indéfiniment renouvelable охорона (*товарного знаку, зразка*), яка безперервно поновлюється; ~ initial подача першої заявки; ~ international 1) подача міжнародної заявки; 2) міжнародна реєстрація; ~ irrégulier іррегулярне зберігання договору позики; ~ judiciaire передача речі на зберігання за розпорядженням суду, секвестр; ~ légal обов'язкове депонування примірників творів літератури і мистецтва, а також офіційних юридичних актів; ~ liquide ліквідний депозит, ліквідний внесок; ~ monétaire 1) внесок, призначений для безготівкових розрахунків; 2) зберігання валютних резервів; депозит у валюті; ~ national 1) подача національної заявки; 2) національна реєстрація; ~ nécessaire подача речей на зберігання за необхідністю; ~ obligatoire обов'язкова подача заявки; ~ par personne interposée подача заявки через посередника; ~ provisoire des marchandises тимчасове складування імпортованих товарів в очікуванні проходження митних формальностей; ~ régulier належно оформлена подача заявки; ~ renouvelé перереєстрація; ~ séparé подача виділеної заявки; ~ sous forme publique відкрита подача передбачуваного промислового зразка для реєстрації; ~ sous forme secrète подача передбачуваного промислового зразка для реєстрації, що зберігається в таємниці; ~ sur livret bancaire внесок на банківську книжку; ~ unioniste подача конвенційної заявки; ~s directs *pl* прямі внески в грошових коштах; ~s indirects *pl* непрямі внески, суми, стягнені банком на користь клієнта

dépôt-vente, *m* комісійний продаж; комісійний магазин

dépouillement, *m* 1) підрахунок голосів при голосуванні; 2) пограбування Δ ~ d'un dossier розгляд (*вивчення*) матеріалів справи; ~ d'un mort мародерство; ~ du scrutin підрахунок голосів при голосуванні

dépouiller, *vt* віднімати одяг, роздягати при пограбуванні

dépréciation de change, *f* знецінення валют

déprédation, *f* 1) заподіяння шкоди чужому майну; 2) розтрата; розкрадання Δ ~ des biens de l'État розкрадання (*розтрата*) державного майна

député, *m* депутат; депутат Національної Асамблеї нижньої палати Парламенту Δ ~ apparenté депутат парламенту, який не входить до даної політичної групи, але примикає до неї; ~ sortant депутат, повноваження якого закінчилися

dérèglement des mœurs, *m* порушення норм моральності

déréglementation, *f* анулювання регламентації Δ ~ bancaire анулювання регламентації банківських операцій

dérisoire, *adj* мізерний (*про суму*); незначний, мінімальний (*про вартість*)

dérivé de crédit, *m* кредитний дериватив

dernier loyer, *m* наймана плата за останній термін

dernière déclaration, *f* останнє слово підсудного

dérober, *vi* красти, здійснювати крадіжку

dérogation, *f* 1) звільнення від зобов'язань; відступ від правил; виключення з правил; 2) порушення (*напр., закону, договору*) Δ ~ grave істотне порушення

dérogeable, *adj* той, що відступає від загального порядку, диспозитивний

déroger, *vi* порушувати; відступати від загальних правил; відступати від статті договору, закону

déroulement, *m* хід, розвиток (*події*) Δ ~ de l'instance хід судового розгляду, рух процесу; ~ de la balle прокатка кулі; ~ de la carrière проходження служби; ~ de la procédure хід судового розгляду, рух процесу; ~ des débats хід судового розгляду; хід дебатів; ~ du débat хід дебатів, дискусії; ~ du préavis попередження про звільнення; ~ du procès хід судового розгляду, рух процесу; ~ photographique фотографічне відображення руху

déroutement, *m* відхилення від маршруту Δ ~ d'un aéronef зміна курсу польоту

désaccord, *m* недосягнення угоди; розбіжність, відсутність згоди Δ entrer en ~ не погоджуватися; ~ entre nations міжнародні тертя

désaffectation, *f* відсутність цільового призначення; зміна цільового призначення

désalignement, *m* відхилення буквених знаків у машинописному тексті від нормального положення Δ ~ latéral відхилення від нормального положення вправо або вліво; ~ oblique зсув осей від вертикалі; ~ vertical зсув по вертикалі

désarmement, *m* роззброєння Δ ~ douanier митне роззброєння; ~ partiel часткове роззброєння; ~ tarifaire тарифне роззброєння; ~ total повне роззброєння

désaveu, *m* 1) відмова від сказаного (*зробленого*); відмова від визнання; 2) незгода, несхвалення; 3) невизнання; дезавування приватних актів, скоєне представником Δ ~ d'avocat дезавування дій, скоєних адвокатом; ~ de paternité/du mari оспорювання батьківства чоловіком матері дитини; ~ поп

réemptoire оспорювання батьківства шляхом подання певних доказів; ~ réemptoire оспорювання батьківства шляхом простої заяви

désavouer, *vt* 1) відмовлятися від сказаного (*зробленого*); відмовлятися від визнання; 2) висловлювати несхвалення (*незгоди*); 3) не визнавати; дезавувати

descendance, *f* потомство

descendant, *m* родич по низхідній лінії

descente, *f* виїзд на місце, облава Δ ~ de justice огляд на місці, здійснений судом; ~ de police виїзд поліції на місце події; ~ sur/dans les lieux виїзд на місце події; огляд на місці; exécuter une ~ sur les lieux проводити огляд на місці

description, *f* опис Δ ~ de l'invention опис винаходу; ~ de la loi формулювання закону; ~ du brevet опис патентованого винаходу; ~ jointe à la demande опис винаходу, який додається до заявки; ~ sommaire опис із зазначенням вартості

désengagement, *m* неприєднання, відмова від приєднання (*до блоків держав*)

déséquilibre, *m* незбалансованість, розбалансованість Δ ~ de balance des paiements розбалансованість платіжного балансу

déserteur, *m* дезертир Δ ~ à l'ennemi перебіжчик

désertion, *f* дезертирство Δ ~ à bande armée дезертирство з приєднанням до озброєної банди або з утворенням озброєної банди; ~ à l'ennemi перехід на бік ворога; ~ à l'étranger дезертирство з виїздом за кордон; ~ à l'intérieur дезертирство всередині країни

déshabiller, *vt* позбавляти повноважень

déshéritement, *m* позбавлення права спадкування (*спадкових прав*)

déshériter, *vt* позбавляти права спадкування

désignation, *f* 1) позначення, назва; 2) призначення Δ ~ d'office d'un conseil призначення захисника; ~ d'origine позначення походження товару, виробу; ~ de la loi étrangère вказівка на застосування іноземного закону в колізійній нормі; ~ de provenance позначення походження товару, виробу; ~ du destinataire обіг, формула звернення (*в дипломатичному документі*)

désintéressement du créancier, *m* задоволення кредиторів, здійснення платежу

désintéresser, *vt* задовольняти вимогу, покривати (*оплачувати*) борг

désintermédiation, *f* втрата посередницьких функцій

désistement, *m* 1) зняття своєї кандидатури на користь іншого кандидата (*після першого туру голосування*); 2) відмова від позову або від певних процесуальних прав; 3) відмова від здійснення злочину Δ ~ d'action відмова від позову; ~ d'instance відмова позивача від розгляду його позовних вимог в даному судовому процесі; ~ d'un acte de la procédure відмова від процесуальної дії; ~ d'un recours відмова від оскарження, згода з винесеним рішенням; ~ de la partie civile відмова цивільного позивача від позову; ~ du demandeur відмова позивача від позову, прохання позивача про припинення справи; ~ involontaire вимушена відмова від вчинення злочину; ~ volontaire добровільна відмова від вчинення злочину

désobéissance, *f* непокора

désordre, *m* заворушення Δ provoquer le ~ створювати (*провокувати*) заворушення

despatch money, *angl* премія за дострокову обробку судна, диспач

dépécialisation, *f* зміна профілю діяльності орендованого комерційного підприємства

dessaisine, *f* 1) відмова від володіння; 2) припинення повноважень

dessaisine-saisine, *f* 1) відмова від володіння і його передача; 2) припинення-виникнення повноважень (*у різних осіб*)

dessaisir, *vt* позбавляти когось (*права, влади, майна*)

dessaisissement, *m* 1) передача речі; вилучення речі; 2) припинення провадження у справі; 3) припинення повноважень Δ ~ du débiteur позбавлення неплатоспроможного дебітора права розпорядження своїм майном; ~ du donateur передача речі (*предмета дарування*) дарувальником обдаровуваному; ~ du juge припинення повноважень суду з вирішення даної справи; ~ du tribunal припинення повноважень суду з вирішення даної справи

dessin, *m* малюнок Δ ~ de l'écriture рисунок знаків друкарської машинки; ~ des pneux малюнок протектора шини; ~ digital візерунок шкіри пальцю; ~ épidermique шкірний візерунок; ~ industriel промисловий малюнок; ~ papillaire папілярний візерунок

dessous de table, *m* вказівка в офіційному документі заниженої ціни речі, що продатись (*з метою зменшення податків*)

destinataire, *m* одержувач, адресат; вантажоодержувач Δ ~ d'une norme/d'une règle juridique адресат правової норми; ~ de l'offre адресат оферти; parvenir au ~ de l'offre досягти адресата оферти; ~ de marchandises одержувач товарів, вантажоодержувач

destination, *f* призначення Δ atteindre la ~ досягати місця призначення; à ~ в місці (пункт) призначення; ~ de l'invention мета винаходу; ~ de la dépense напрямок витрачання коштів; ~ des colis ідентифікаційне маркування місць; ~ des fonds prêtés цільове призначення позички

destituer, *vt* відсунути від посади, звільнити

destitution, *f* звільнення; відсторонення (від посади, від виконання обов'язків); розжалування

destruction, *f* знищення Δ ~ d'acte умисне знищення правовстановлюючих документів; ~ de la preuveauté дискредитація новизни (у винахідницькому праві); ~ de prise знищення захопленого корабля або товарів, що перевозяться на ньому; ~ des objets saisis умисне знищення предметів, підданих арешту; ~ perverse розграбування

désuétude, *f* втрата сили у зв'язку з незастосуванням або застарілістю (про нормативний акт, конвенційну або звичайну норму) Δ ~ d'un traité застарілість міжнародного договору; ~ d'une loi незастосування закону; tomber en ~ d'une loi не застосовуватись (про закон)

détachement, *m* тимчасове відрадження державного службовця

détail significatif, *m* приватна ідентифікаційна ознака

détaillant, *m* роздрібний торговець

détaxation, *f* звільнення від податку

détecteur de mensonges, *m* детектор брехні

détective, *m* детектив, сищик, нишпорка Δ ~ privé приватний детектив

détenir, *vt* утримувати в місцях позбавлення волі

détente, *f* спусковий гачок в зброї

détenteur, *m* 1) утримувач; 2) простий тримач, детентор (власник, який здійснює володіння свідомо не своєю річчю) Δ ~ d'actions акціонер, власник акцій; ~ d'invention власник винаходу; ~ d'un compte власник рахунку; ~ de devises власник валюти; ~ de droits de tirage спеціальних тримач спеціальних прав за позичення; ~ de marchandises de fraude хранитель предметів контрабанди; ~ de pouvoir носій влади, носій права; ~ du brevet патенто-власник; ~ du gage заставотримач за ручною заставою; ~ précaire ненадійний власник чогось; ~ primitif первісний тримач

détention, *f* 1) просте тримання, володіння; 2) затримання підозрюваного; 3) тримання у місцях позбавлення волі; 4) зберігання Δ en état de ~ знаходитись під вартою; ~ arbitraire незаконне утримання під вартою;

незаконне позбавлення волі (що здійснюється посадовою особою); ~ criminelle покарання у вигляді позбавлення волі (за вчинення політичних злочинів); ~ criminelle à perpétuité довічне позбавлення волі за вчинення політичних злочинів; ~ criminelle à temps позбавлення волі на певний строк за вчинення політичних злочинів; ~ d'une arme зберігання зброї; ~ des aliénés утримання психічно хворих у спеціалізованих установах; ~ illégale незаконне насильницьке утримання громадянина в умовах несвободи; ~ par mesure administrative затримання виконавчим органом; ~ précaire просте тримання, володіння; ~ provisoire попереднє утримання під вартою; faire l'objet d'une ~ provisoire стати об'єктом попереднього утримання під вартою

détentionnaire, *m* особа, засуджена до тюремного ув'язнення за скоєння політичного злочину

détenu, *m* ув'язнений; особа, що перебуває під вартою Δ être ~ перебувати під вартою; ~ à titre préventif підслідний, що перебуває під вартою; ~ agressif ув'язнений, який скоїв насильницький злочин; ~ évadé ув'язнений, який втік з місця ув'язнення або з-під варти; ~ politique політичний в'язень; ~ (à titre) préventif підслідний, який перебуває під вартою

détérioration, *f* пошкодження, псування, погіршення Δ ~ de la solvabilité погіршення кредитоспроможності; ~ des biens псування майна

détermination, *f* визначення, встановлення Δ ~ de la peine призначення покарання; ~ des compétences визначення компетенції; встановлення юрисдикції; встановлення підсудності; ~ des groupes sanguins визначення групи крові; ~ du tribunal compétent визначення підсудності; ~ groupale встановлення групової приналежності; ~ libre самовизначення

détournement, *m* 1) викрадення, привласнення (ввіреного майна); 2) зловживання (владою або службовим становищем); 3) обхід (нормативних актів, встановлених обмежень) Δ ~ d'objets saisis/d'objets sous scellés незаконне вилучення предметів, підданих опису (арешту); ~ d'acte знищення посадовою особою документа, який має доказове значення; ~ d'aéronef викрадення повітряного судна; ~ d'employés переманювання службовців; ~ d'un enfant викрадення дитини (без застосування обману або насильства); ~ de clientèle переманювання клієнтури; ~ de deniers publics розкрадання державних ко-

штів; ~ de fonds (publics) розкрадання державних коштів; ~ de la loi спотворення сенсу закону; ~ de mineurs викрадення дітей; ~ de de(s) pouvoir(s) перевищення повноважень адміністративним органом; зловживання владою, службовим становищем; ~ de procédure неправомірне використання встановленої процедури, процесуальне зловживання; ~ de réglementations nationales обхід національного законодавства; ~ illicite de navires незаконне захоплення суден

détourner, *vi* 1) відхилити 2) неправомірно використовувати 3) розкрадати

détresse en mer, *f* лихо на морі

détroit international, *m* міжнародна протока

détrousser, *vt* грабувати, насильно відбирати (речі, що знаходяться у потерпілого)

détrousser, *m* грабіжник

dette, *f* борг; заборгованість Δ acquitter/amortir *une* ~ погашати борг; cautionner *une* ~ виступати поручителем; compenser *une* ~ погашати борг за допомогою заліку зустрічної вимоги; éteindre *une* ~ погашати борг; franc et quitte de toute ~ вільний від боргу; matérialiser *une* ~ засвідчувати (підтверджувати) боргове зобов'язання; payer *une* ~ погашати борг; payer *une* ~ à l'échéance погашати борг у встановлений термін; recouvrer *une* ~ стягувати борг; régler *une* ~ виплачувати борг; remettre *une* ~ звільняти від обов'язку; répondre d'une ~ нести відповідальність за борги; ~ à terme зобов'язання з певним терміном виконання; ~ alimentaire/d'aliments аліментне зобов'язання; ~ alternative альтернативне зобов'язання; ~ assortie d'une sûreté зобов'язання, забезпечене заставою або іншим способом забезпечення виконання; ~ bilatérale двостороннє зобов'язання; ~ civile цивільно-правове зобов'язання; ~ commerciale комерційне (торгове) зобов'язання; ~ contestée спірна заборгованість; ~ contractuelle договірне зобов'язання; ~ d'emprunt заборгованість за позицією; ~ d'impôt заборгованість з податків; ~ de clearing клірингова заборгованість; ~ de cotisations заборгованість по внесках; ~ de guerre військовий обов'язок; ~ de la succession/successorale борг, який обтяжує спадщину, борг спадкодавця; ~ divisible ділиме зобов'язання; ~ échue термінове зобов'язання; борг, строк оплати якого настав; ~ en devises étrangères заборгованість (борг) в іноземній валюті; ~ exigible борг, що підлягає стягненню; борг, строк оплати якого настав; ~ extérieure зовнішній борг держави; ~ financière фінансова заборгованість; ~ fiscale заборгованість з податків; ~

flottante непідтверджена заборгованість; ~ future майбутнє зобов'язання; ~ gagée борг, забезпечений заставою; ~ par nantissement зобов'язання, забезпечене заставою; ~ générale de l'État загальний державний борг; ~ hypothécaire зобов'язання, забезпечене іпотекою; ~ immobilière борг, предметом якого є нерухоме майно; ~ initiale основний борг; ~ intérieure внутрішній борг держави; ~ liquide ліквідний борг; ~ mobilière зобов'язання, предметом якого є рухоме майно; ~ monétaire грошовий борг; ~ obligataire заборгованість за облігаційним займом; ~ perpétuelle безстроковий (державний) борг (погашення якого може проводитися в невизначений період часу); ~ portable зобов'язання, що підлягає виконанню в місці знаходження кредитора; ~ principale основний борг; ~ privée приватний борг; ~ publique державний (публічний) борг; ~ pure et simple борг з невстановленим строком платежу; ~ quérable зобов'язання, що підлягає виконанню в місці знаходження боржника; ~ réciproque зустрічне зобов'язання; ~ remboursable строковий державний борг, який повинен бути погашений після настання встановленого терміну або події; ~ sans garantie заборгованість без забезпечення; ~ sociale заборгованість (борги, зобов'язання) товариства

dettes, *fpl* борги; зобов'язання Δ contracter/faire *des* ~ робити борги; grevé *des* ~ обтяжений боргами; honorer *ses* ~ погашати борги; répondre *des* ~ sur son patrimoine відповідати за борги своїм майном; ~ libellées en devises étrangères заборгованість в іноземній валюті; ~ à court terme короткострокові зобов'язання; ~ à long terme довгострокові зобов'язання; ~ administratives адміністративні борги, зроблені державою в інтересах певного відомства; ~ héréditaires борги спадкодавця; зобов'язання спадкодавця; ~ locales місцеві борги, зроблені в інтересах певної території; ~ spéciales de l'État спеціальні державні борги; ~ titrées зобов'язання за випущеними цінними паперами (облігаціями, казначейськими векселями і т.і.)

deuxième jugement, *m* додаткове рішення

deuxième secrétaire, *m* другий секретар (дипломатичний ранг)

dévaliser, *vt* грабувати, насильно забирати одяг, цінності

dévaluation, *f* девальвація

dévaluer, *vt* девальвувати, здійснювати девальвацію

dévastation, *f* розграбування

dévaster, *vt* грабувати

dévastateur, *m* грабіжник

développement, *m* 1) розвиток; 2) виявлення
 Δ ~ des empreintes digitales latentes виявлення прихованих відбитків пальців; ~ durable довготривалий розвиток; ~ progressif du droit international прогресивний розвиток міжнародного права (*розробка і прийняття міжнародно-правових норм*)

devis, *m* 1) розцінка на виробництво товару (*з матеріалу замовника*); 2) кошторис

devises, *f pl* валюта Δ ~ convertibles конвертована валюта; ~ de facturation валюта рахунку, валюта платежу; ~ étrangères іноземна валюта; ~ librement convertibles вільно конвертована валюта; ~ nationales національна валюта; ~ transférables конвертована валюта

devoir, *m* обов'язок; борг Δ ~ conjugal подружні обов'язки; ~ d'assistance обов'язок надання допомоги; ~ de conseil обов'язок надати пораду; ~ de discrétion обов'язок нерозголошення службової інформації; ~ fiscal податкове зобов'язання; ~ juridique юридичний обов'язок; ~ moral моральний обов'язок, моральний борг

dévolutif, *adj* той, що передає від однієї особи до іншої

dévolution, *f* перехід; передача права від однієї особи до іншої; ~ ab intestat спадкування за законом; ~ d'une tutelle покладання опіки; ~ des biens перехід майна; ~ des dettes d'État перехід (*розподіл*) державних боргів (*у разі поділу держави*); ~ héréditaire/de la succession/successorale передавання прав на майно в порядку спадкування; спадкування; ~ testamentaire спадкування за заповітом

diagnostic, *m* діагностика Δ ~ préimplantatoire передімплантаційна діагностика; ~ prénatal пренатальна діагностика

dialogue compétitif, *m* змагальний діалог

dictature, *f* 1) диктатура; 2) диктаторство; 3) термін диктаторських повноважень

dictée, *f* експериментальний зразок рукопису, отриманий шляхом диктування

dies a quo, *lat* день, з якого (*починається перебіг терміну*)

dies ad quem, *lat* день, до якого (*про спливання строку*)

diffamateur, *m* особа, винна в дифамачії; наклепник

diffamation, *f* наклеп; дифамачія Δ ~ par écrit письмова дифамачія; ~ verbale усна дифамачія

diffamer, *vt* робити наклеп на іншу особу; обмовляти

différé, *m* розділ рахунку, що відображає суму інкасованих цінних паперів

différence d'origine, *f* походження від різних об'єктів

différend, *m* спір; конфлікт; розбіжність
 Δ arbitrer les ~s вирішувати спори; connaître du ~ розглядати спір; juger/régler/trancher/vider un ~ вирішувати спір; ~ collectif du travail колективний трудовий спір; ~ commercial комерційний (*торговий*) спір з відносин, що регламентуються торговим правом; ~ d'ordre juridique міжнародний спір правового характеру; ~ d'ordre local місцевий спір, який має значення в межах певного регіону; ~ d'ordre politique міжнародний спір політичного характеру; ~ de frontière прикордонний конфлікт; ~ de travail трудовий спір; ~ frontalier прикордонний конфлікт (*снп*); ~ international міжнародний спір; ~ justiciable міжнародний спір правового характеру; ~ non justiciable міжнародний спір політичного характеру; ~ territorial територіальний спір

différer, *vt, vi* 1) відстрочувати; 2) відрізнитися; 3) мати іншу думку

difficultés, *f pl* 1) труднощі, складнощі, перешкоди; 2) спір

diffusion d'actions dans le public, *f* продаж акцій серед населення

dignité, *f* гідність Δ ~ de la personne гідність особи, особистості

dilapideur, *m* марнотрат; розтратник

dilapidation, *f* марнотратство; розтрата Δ ~ des fonds publics розтрата державних коштів

dilapider, *vt* розтрачувати

dilatatoire, *adj* той, що потребує відстрочки

diligence, *f* обачність; дбайливість Δ à la ~ з ініціативи; ~ raisonnable належна дбайливість

dimanche de repos, *m* вихідний день у неділю

diminué physique, *m* особа з фізичними вадами
diminution de la capacité de travail, *f* часткова втрата працездатності

diplomate, *m* дипломат Δ ~ de carrière професійний дипломат

diplomatie, *f* дипломатія Δ ~ ad hoc 1) дипломатія спеціальних місій; 2) дипломатичний персонал спеціальних місій; ~ bilatérale двостороння дипломатія; ~ multilatérale багатостороння дипломатія; ~ officieuse неофіційна дипломатія

dire, *m* 1) заперечення з приводу умов продажу на публічних торгах; 2) усна заява; 3) документ, що містить питання, поставлені перед експертом Δ ~ d'expert усний висновок експерта; ~ innocent усна заява про свою невинність

dire pour droit, *vt* постановити

directeur, *m* 1) директор; 2) член правління акціонерного товариства Δ ~ de greffe голова канцелярії суду; ~ de ministère завідувач відділом; ~ exécutif виконавчий директор; ~ général генеральний директор; 2) керівник головного управління; ~ général unique одноосібний генеральний директор; ~ régional регіональний керівник

direction, *f* 1) управління, керівництво; 2) управління, відділ, дирекція; 3) напрямок Δ avoir la ~ des débats керувати судовим засіданням; ~ centrale 1) центральне управління; 2) центральне правління; ~ collégiale колегіальне управління; ~ de comptabilité бухгалтерія; ~ de contentieux юридична служба (відділ, бюро, частина); ~ de l'affaire направлення справи; ~ de tir напрямок пострілу; ~ du budget бюджетне управління; ~ du personnel управління кадрів; ~ du procès направлення справи; розпорядження своїми матеріальними і процесуальними правами (в цивільному процесі); ~ étatique державне керівництво; ~ générale 1) загальне керівництво; 2) головне управління; ~ générale des impôts Головне податкове управління; ~ planifiée планове керівництво; ~ unique єдиначальність

directive, *f* директива, інструкція, керівне роз'яснення

directoire, *m* правління; директорат (в акціонерному товаристві)

dirigeant, *m* керівник Δ ~ d'entreprise керівник підприємства; ~ de fait квазікерівник (особа, яка не є керівником, але яка здійснює його функції)

dirigisme, *m* 1) дирижизм, державне регулювання економіки; 2) адміністрування, управління

dirimant, *adj* той, що скасовує, анулює; той, що позбавляє юридичної сили

dirimer, *vt* скасовувати, відміняти; позбавляти юридичної сили

disagio, *m* дизажіо

discale, *f* спад; усушка, утруска товару

discernement, *m* свідомість, розум; здорове судження Δ avec ~ свідомо

discipline, *f* дисципліна Δ ~ budgétaire бюджетна дисципліна; ~ budgétaire et financière бюджетно-фінансова дисципліна; ~ contractuelle договірна дисципліна; ~ des fonctionnaires службовча дисципліна (державних службовців); ~ du travail трудова дисципліна; ~ monétaire internationale міжнародна валютна дисципліна

discontinuation des poursuites, *f* порушення безперервності судового розгляду; призупинення провадження у справі

discount, *m angl* знижка, зниження ціни

discrédit, *m* паплюження, дискредитування

discréditer, *vt* паплюжити, дискредитувати

discrétion professionnelle, *f* збереження професійної (службової) таємниці Δ être tenu à la ~ бути зобов'язаним зберігати таємницю

discrétionnaire, *adj* той, що породжує свавілля

discrimination, *f* позбавлення або приниження прав Δ ~ de droit формально встановлена дискримінація (в силу правової норми); ~ de fait фактична дискримінація

discriminations, *f pl* дискримінаційні заходи Δ ~ de change дискримінаційні заходи валютного характеру (у валютній сфері); ~ en matière de commerce international дискримінація в галузі міжнародної торгівлі

discriminatoire, *adj* дискримінаційний

discussion, *f* обговорення, дискусія; суперечка Δ ~ de procédure процедурне обговорення; ~ des articles постатейне обговорення; ~ des biens звернення відносно стягнення майна; ~ des preuves перевірка доказів; ~ du projet de loi обговорення законопроекту; ~ par les parties дебати сторін (у виправному суді); ~ préalable попереднє звернення відносно стягнення

discuter, *vt, vi* обговорювати; сперечатися Δ ~ dans les biens обговорювати питання відносно стягнення майна

disjonction, *f* 1) роз'єднання, розділення; 2) роздільне голосування Δ ~ de plusieurs instances роз'єднання кількох позовних вимог; ~ des procédures поділ справ

dislocation d'un État, *f* розпад держави

dispache, *f* диспаша (розрахунок збитків по загальній аварії) Δ ~ contradictoire диспаша, складена за участю аварійного комісара

dispacheur, *m* диспашер

disparité des groupes sanguins, *f* розходження в групі крові

disparition, *f* зникнення Δ ~ d'un associé вбуття члена товариства з товариства; ~ d'un État припинення існування держави; ~ d'un rapport de droit припинення правовідносин; ~ d'une personne morale зникнення юридичної особи

dispense, *f* 1) звільнення; пільга; 2) дозвіл (який надається президентом Республіки) на вступ у шлюб до досягнення шлюбного віку Δ ~ d'âge звільнення за віком; ~ d'exécution (de la peine) звільнення від відбування покарання; незастосування покарання; ~ d'obligation звільнення від обов'язку; ~ de fournir caution звільнення від подання поруки; ~ de paiement звільнення від сплати; ~ de préavis звільнення без дотримання періо-

ду попередження; ~ de preuve звільнення від тягаря (обов'язку) доказування; ~ en vue du mariage відступ від загального порядку вступу у шлюб

dispenser, *vt* звільняти від обов'язку

disponibilité, *f* 1) готівка, готівкові кошти; 2) резерв Δ mettre en ~ зараховувати до резерву

disponibilités, *f pl* готівка, готівкові кошти

disponible, *m* 1) частина майна, яка може бути подарована або заповідана; 2) державний службовець, який знаходиться в резерві; 3) готівковий товар; 4) готівкові грошові кошти; 5) розділ рахунку, що відображає готівкові кошти

disposant, *m* 1) особа, яка укладає безоплатну угоду (дарувальник, заповідач); 2) особа, яка розпоряджується своїм правом

disposer, *vi* 1) розпоряджатися правом, майном; розпоряджатися своїм майном безоплатно; дарувати, заповідати; 2) розпоряджатися; ухвалювати, виносити постанову

dispositif, *m* 1) пристрій, технічний засіб; 2) зміст міжнародного договору, основна частина міжнародного договору Δ ~ antiviol охоронний пристрій проти крадіжки; протиугінний пристрій для транспортного засобу; ~ d'alarme сигнальний (охоронний) пристрій; ~ de sécurité технічний засіб майнової безпеки (напр., звукова сигналізація); ~ des conclusions вимоги позивача (як частина позовної заяви); ~ du jugement резолютивна частина судової постанови

disposition, *f* постанова, розпорядження; норма Δ contrevenir à la ~ порушувати постанову, норму; retenir à sa ~ затримувати підозрюваного; ~ à titre gratuit безоплатна угода; ~ administrative адміністративна постанова; ~ compromissoire компромісне (арбітражне) застереження; ~ constitutionnelle положення конституції, конституційна норма; ~ contractuelle постанова (положення) договору, умова; ~ d'application постанова про порядок застосування (юридичного акту); ~ d'exécution постанова про порядок виконання (юридичного акту); ~ d'ordre public публічно-правова норма; імперативна норма; ~ de conflit колізійна норма; ~ de la loi норма (постанова) закону, законоположення; ~ de procédure процесуальна норма; ~ de procédure civile цивільна процесуальна норма; ~ de procédure pénale кримінально-процесуальна норма; ~ des matières розташування матеріалу у збірнику; ~ douanière митна постанова; ~ en cas de décès/à cause de mort розпорядження на випадок смерті, заповіт; ~ entre vifs розпорядка угода між мешканцями (протиставляється заповіту); ~

étatique норма внутрішньодержавного (національного) права; ~ expresse спеціальна (особлива) постанова; ~ facultative 1) факультативна норма; факультативне положення (міжнародного договору); 2) умова про визнання обов'язкової юрисдикції Міжнародного суду; ~ fiscale податкова норма, положення податкового законодавства; ~ impérative імперативна норма; ~ juridique правове становище; ~ légale норма, постанова закону, законоположення; ~ législative норма (постанова) закону, законоположення; ~ limitative обмежувальна постанова; ~ organique норма конституційного права; ~ par testament/testamentaire заповідальне розпорядження; ~ posthume посмертне розпорядження, заповіт; ~ prohibitive заборонна постанова; ~ réglementaire постанова підзаконного нормативного акту; ~ statutaire положення статуту, статутне становище; ~ substantielle матеріально-правова норма; ~ successive заповідальне розпорядження; ~ supplétive диспозитивна норма; ~ testamentaire à titre particulier заповідальне розпорядження з приводу окремих речей; ~ testamentaire à titre universel заповідальне розпорядження з приводу певної частки майна; ~ testamentaire universelle заповідальне розпорядження з приводу всієї сукупності майна

dispositions, *f pl* положення Δ appliquer les ~ здійснювати положення (напр., міжнародної конвенції); sauf ~ contraires за відсутності інших постанов, якщо не встановлено інше; enfreindre les ~ порушувати положення; ~ de change валютні норми (правила); ~ finales фінальні положення; ~ interprétatives положення, що стосуються тлумачення термінів; ~ préliminaires вступні положення; ~ transitoires перехідні положення

disqualification, *f* зміна кваліфікації, перекваліфікація; кваліфікація злочинного діяння в якості менш небезпечного (напр., як проступку) Δ ~ de l'infraction перекваліфікація складу злочинного діяння, віднесення злочинного діяння до іншої групи (напр., проступку до злочинів); ~ du fait перекваліфікація (зміна кваліфікації) конкретної злочинної дії

disqualifier, *vt* 1) змінювати кваліфікацію, перекваліфікувати (про конкретний злочин); 2) перекваліфікувати склад злочину, віднести злочинне діяння до іншої групи (напр., проступок до злочинів)

dissection, *f* розтин

dissentiment, *m* незгода; розходження в думках Δ propre ~ особлива думка судді

dissimulation

dissimulation, *f* 1) приховування; 2) спотворення $\Delta \sim$ de la comptabilité/de la comptable приховування (*ненадання*) бухгалтерської звітності, фальсифікація обліку; $\sim$ d'identité приховування даних про особу; $\sim$ d'infraction приховування кримінального правопорушення; приховування злочину; $\sim$ de bénéfices приховування прибутку; $\sim$ de la matière imposable приховування майна від оподаткування; $\sim$ de prix неправильне позначення дійсної ціни угоди; $\sim$ de recettes приховування доходів від обкладення податком; $\sim$ de sommes sujettes à l'impôt приховування сум, що підлягають оподаткуванню; $\sim$ du visage приховування обличчя

dissimuler, *vt* приховувати; притаювати

dissipation, *f* 1) розтрата; 2) витрачання

dissociation familiale, *f* розпад сім'ї

dissolution, *f* припинення діяльності; розформування, ліквідація; розпуск (*представницького органу*) $\Delta \sim$ accidentelle припинення діяльності юридичної особи у зв'язку з обставинами, що мають випадковий характер; $\sim$ anticipée дострокове припинення діяльності юридичної особи; $\sim$ automatique автоматичний розпуск парламенту; $\sim$ conditionnelle розпуск парламенту, обумовлений передбаченими конституцією обставинами; $\sim$ d'un État поділ (*розпад*) держави; $\sim$ d'un traité припинення дії міжнародного договору; $\sim$ d'une provision ліквідація резервного фонду; $\sim$ d'une réserve ліквідація резерву; $\sim$ d'une société припинення існування товариства; $\sim$ de l'Assemblée Nationale розпуск Національної Асамблеї; $\sim$ de la communauté ліквідація спільності майна; $\sim$ de la personne morale припинення існування юридичної особи; $\sim$ discrétionnaire розпуск (*парламенту*) на розсуд глави держави або уряду; $\sim$ du mariage припинення шлюбу; розірвання шлюбу; $\sim$ du parlement розпуск парламенту; $\sim$ gouvernementale розпуск парламенту (*за рішенням уряду*); $\sim$ judiciaire припинення існування юридичної особи за рішенням суду; $\sim$ légale припинення існування юридичної особи у зв'язку з обставинами, передбаченими законом; $\sim$ normale припинення існування юридичної особи у зв'язку із закінченням терміну або здійсненням мети діяльності; $\sim$ volontaire добровільне припинення існування юридичної особи

distance de tir, *f* дистанція пострілу

distinction de race, *f* расова дискримінація

distraktion des dépens, *f* відшкодування судових витрат (*сторони, на користь якої винесено рішення*); покладення (*судом*) відшкодуван-

ня судових витрат, понесених адвокатом в інтересах клієнта, на сторону, яка програла
distributeur, *m* посередник зі збуту товарів; роздрібне торговельне підприємство $\Delta \sim$ agréé посередник зі збуту, який обслуговує підприємство-виробник та не має виключного права закупівлі

distribution, *f* розподіл; надання $\Delta \sim$ de crédit надання кредиту; $\sim$ des deniers розподіл коштів; $\sim$ des revenus розподіл доходів; $\sim$ fonctionnelle розподіл функцій; $\sim$ par contribution пропорційний розподіл (*між непривілейованими кредиторами сум від продажу майна неплатоспроможного боржника пропорційно розміру їх вимог*); $\sim$ par ordre розподіл у порядку черговості (*між привілейованими кредиторами сум від продажу майна неплатоспроможного боржника*); $\sim$ par voie d'ordre розподіл у порядку черговості (*між привілейованими кредиторами сум від продажу майна неплатоспроможного боржника*); $\sim$ sélective реалізація через обмежену кількість посередників

distributions, *f pl* дивіденди $\Delta \sim$ mises en payement виплачені дивіденди

district, *m* округ, дистрикт (*адміністративно-територіальна одиниця, яка об'єднує кілька комун*) $\Delta \sim$ urbain міський округ

divergence, *f* розбіжність, різниця $\Delta \sim$ d'interprétation розходження в тлумаченні; $\sim$ des législations розходження в законодавстві різних країн

divers, *m pl* інші (*різні*) питання, різне (*на порядку денному, в програмі роботи наради*)

diversification, *f* диверсифікація, різноманітність

divertir, *vt* незаконно заволодіти Δ sans $\sim$ à d'autres actes в безперервній послідовності дій

divertissement, *m* неправомірне заволодіння частиною майна $\Delta \sim$ de fonds розтрата; $\sim$ des biens héréditaires незаконне заволодіння спадковим майном

dividende, *m* 1) дивіденд; 2) частина майна неспроможного боржника, що видається даному кредитору $\Delta \sim$ fictif незаконний дивіденд (*виплачений в порушення існуючих правил*); $\sim$ statutaire статутний дивіденд

divisement, *adv* із визначенням часток Δ être $\sim$ propriétaire мати частку у спільній власності, бути учасником часткової спільної власності

diviseur électoral, *m* виборчий дільник

divisibilité, *f* подільність

division, *f* 1) поділ, розподіл; розділ; 2) відділ, відділення $\Delta \sim$ administrative 1) адміністративна одиниця; адміністративно-те-

риторіальна одиниця; 2) адміністративний відділ; ~ d'un État поділ держави (*на дві та більше держав*); ~ des poursuites поділ позову про стягнення за кількістю зобов'язаних осіб; ~ héréditaire розподіл спадщини (*спадкового майна*); ~ pénitentiaire поділ території країни на тюремні округи

divorce, *m* розірвання шлюбу, розлучення Δ agir/assigner en ~/demander le ~ пред'являти позов про розлучення; prononcer le ~ виносити рішення про розлучення; ~ aux torts réciproques розлучення з вини обох осіб подружжя; ~ par consentement mutuel розлучення за взаємною згодою подружжя; ~ sur demande d'un des époux розлучення за заявою одного з подружжя

divorcé, *m* розведений чоловік

divorcée, *f* розведена дружина

divulgation, *f* розголошення; оприлюднення; передчасна публікація; розкриття суті винаходу Δ ~ d'une invention незаконне розголошення (*розкриття*) винаходу Δ ~ de l'œuvre розповсюдження твору; ~ du secret розголошення таємниці

divulguer, *vt* 1) розголошувати; передчасно друкувати; 2) розкривати суть винаходу

docker, *m* докер, портовий робітник, вантажник

docteur, *m* доктор Δ ~ en droit/~ ès sciences juridiques доктор юридичних наук; ~ honoris causa вчений ступінь доктора наук, який присуджується за науковій праці без захисту дисертації

doctorat, *m* вчений ступінь доктора наук

doctrine, *f* 1) доктрина, теорія; 2) сукупність вчених-теоретиків Δ ~ administrative адміністративна доктрина; ~ pénale кримінальна доктрина

document, *m* 1) документ; 2) предмет, що служить доказом Δ ~ arosyphé підроблений документ; ~ authentique справжній документ; ~ brûlé згорілий документ; ~ calciné обвуглений документ; ~ commercial торговий документ; зовнішньоторговельний документ; ~ comptable звітний (*бухгалтерський*) документ; ~ contrefait повністю підроблений документ; ~ d'assurance страховий документ; ~ d'identité посвідчення особи; ~ dactylographié машинодрукований документ; identifier un ~ dactylographié встановлювати друкарську машинку, на якій було видруковано документ; ~ de commerce extérieur зовнішньоторговельний документ; ~ de comparaison зразок документа; ~ de priorité пріоритетна довідка; ~ de question досліджуваний документ; ~ de référence зразок документа; ~ de synthèse синтетичний бухгалтерський документ;

синтетичний рахунок; ~ de transport транспортний (*перевізний*) документ; ~ de travail робочий документ; ~ diplomatique дипломатичний документ; ~ falsifié підроблений документ з частковою підробкою; ~ final заключний документ (*в дипломатичному праві*); ~ financier фінансовий документ; ~ froissé зім'ятий документ; ~ incriminé досліджуваний документ при криміналістичній експертизі; ~ interne внутрішній бухгалтерський документ; ~ juridique юридичний документ; ~ justificatif виправдувальний (*засвідчуючий, підтверджуючий*) документ; ~ lacéré розірваний документ; ~ manuscrit рукописний документ, рукопис; ~ notarié нотаріально посвідчений документ; ~ officiel офіційний документ; ~ original справжній документ; ~ photocopie фотокопія документа; ~ photographique фотодокумент; ~ primitif справжній документ; ~ probatoire документ як доказ, документ, що має доказове значення

documentaire, *adj* 1) документальний, заснований на документах; 2) такий, що має доказове значення

documentation, *f* документація, матеріали Δ ~ comptable бухгалтерська документація; ~ diplomatique дипломатична документація; ~ sur les brevets патентна документація

documents, *m pl* документи, документація, матеріали; письмові докази Δ consulter les ~ вивчати документи; fournir les ~ представляти документи; «lever» les ~ прийняти документи до сплати; saisir les ~ вилучати документи, робити виїмку документів; ~ à comparer документи для порівняльного дослідження; ~ à produire документи, що підлягають поданню; ~ budgétaires бюджетна документація; ~ commerciaux ділові папери; ~ commerciaux alignés уніфіковані зовнішньоторговельні документи; ~ comptables бухгалтерська документація; ~ d'accompagnement супровідні документи; вантажні документи; ~ d'expédition товаро-транспортні документи; ~ de bord документи повітряного судна; ~ de brevet патентна документація; ~ de congé документи, що підтверджують дозвіл на вивезення або на ввезення; ~ de transport транспортні документи; ~ joints супроводжуючі документи; ~ justificatifs документи, які підтверджують, обґрунтовують

dogme, *m* догма Δ ~ judiciaire/juridique догма права

doigt, *m* палець Δ appliquer un ~ прокатувати палець (*по дактилокарті*); rouler un ~ прокатувати палець по поверхні з фарбою

doit, *m* дебет

dol, *m* 1) намір; 2) обман Δ ~ aggravé заздалегідь обдуманий намір; ~ civil намір у цивільному праві; ~ criminel злочин зі злим наміром, злочинний намір; ~ déterminé певний (конкретизований) намір; ~ direct прямий намір; ~ eventual непрямий намір; ~ général загальний намір (на вчинення злочинного діяння); ~ incident обман відносно несуттєвої умови угоди; ~ indéterminé невизначений намір; ~ principal обман відносно істотної умови угоди; ~ simple простий намір (що раптово виник і був реалізований); ~ spécial спеціальний намір на вчинення конкретного злочинного діяння

domaine, *m* 1) сфера; 2) майно; надбання; державне майно; земля як майно Δ ~ aérien повітряний простір як об'єкт національного надбання; ~ agricole сільськогосподарське майно; ~ communal майно, що належить комуні; ~ congéable земля, орендована з умовою можливості розірвання договору оренди; ~ constitutionnel конституційні питання; ~ d'application сфера застосування; ~ d'application de la loi сфера дії закону; ~ de compétence компетенція в певній галузі, сфера компетенції; обсяг правомочностей; ~ de droit правопорядок; ~ de la loi сфера дії закону; ~ des brevets патентознавство; патентна справа; ~ des inventions винахідництво; ~ exécutif 1) діяльність виконавчих органів; 2) сфера компетенції виконавчої влади; ~ international сфера міжнародних відносин; ~ législative сфера діяльності законодавчих органів; сфера компетенції законодавчої влади; ~ maritime внутрішні морські і територіальні води (як об'єкт національного надбання); ~ privé (de l'État) приватний сектор державного майна (регламентований приватним правом); ~ public публічне державне майно (регламентоване адміністративним правом); entrer/tomber dans le ~ public входити до державного надбання; ~ public artificiel державне майно, створене людиною (напр., дороги загального користування); ~ public de l'État публічно-правове державне майно; ~ public naturel державне майно природного походження (напр., морські береги, річки); ~ réglementaire сфера регламентарного регулювання, регламентарна нормотворчість (видання нормативних актів виконавчими органами); ~ réservé область невід'ємних суверенних прав; ~ terrestre 1) територія держави; 2) берегова територія

domaines, *m pl* державні землі

domanial, *adj* доманіальний (відносно держав-

ного майна)

domanialité, *f* державне майно (надбання) Δ ~ publique державне майно (надбання); правовий режим публічної державної власності

domanier, *m* орендар земельної ділянки (на закладах оренди, поєднаної з терміновим правом власності)

domestique privé, *m* приватний домашній працівник, співробітник представництва

domicile, *m* місце проживання, доміцилій; місцезнаходження Δ à ~ élu в місце розгляду можливих суперечок, обране сторонами; sans ~ fixe/à ~ instable без певного місця проживання; élire ~ обирати дане місце місцем постійного перебування; ~ apparent очевидне місце проживання; ~ commercial місцезнаходження торгового підприємства; ~ commun спільний доміцилій; ~ conjugal місце проживання подружжя; ~ conventionnel місце проживання, встановлене угодою сторін; ~ d'origine місце проживання в момент народження; ~ de fait фактичний доміцилій, фактичне місце проживання; ~ élu місце проживання, встановлене угодою сторін; ~ fiscal податковий доміцилій; ~ légal доміцилій, передбачений законом; ~ matrimonial 1) місце проживання подружжя; 2) місцезнаходження майна подружжя; ~ particulier місце проживання приватної особи; ~ permanent/régulier постійне місце проживання; ~ spécial спеціальне місце проживання; ~ violé оселя, недоторканність якої порушена

domiciliant, *m* доміциліант

domiciliaire, *m* доміциліат (зазвичай банк особи, яка видала цінний папір)

domiciliation, *f* доміцилювання (встановлення іншого місця платежу, ніж місце проживання боржника) Δ ~ d'une lettre de change доміцилювання вексело

domicilié, *adj* 1) проживаючий; 2) доміцилюваний

domination, *f* 1) повна влада; 2) володіння контрольним пакетом акцій (в акціонерному товаристві)

dominion, *m* домініон

dommage, *m* збиток; шкода; позитивний збиток (на відміну від неотриманого прибутку); збитки Δ causer un ~ заподіювати шкоду; réparer le ~ відшкодувати збиток; ~ aux biens майнова шкода (збиток); ~ aux tiers шкода, заподіяна третім особам; ~ causé заподіяна шкода; ~ comptable майнова шкода (збиток); ~ consécutif непрямі збитки; ~ corporel тілесні ушкодження;

шкода здоров'ю; фізична шкода; ~ direct прями збитки; ~ effectif завдані збитки; ~ extracontractuel позадоговірні збитки; ~ immobilier шкода, заподіяна відносно нерухомого майна; ~ indirect непрямі збитки; ~ matériel пошкодження майна; ~ mobilier шкода, заподіяна відносно рухомого майна; ~ moral моральна шкода; ~ patrimonial майнова шкода; ~ pécuniaire грошовий збиток; ~ personnel/aux personnes шкода, заподіяна особам; ~ prévisible збиток, який можна було передбачити; ~ réparable збиток, що підлягає відшкодуванню; ~ souffert перетерпівший шкоду; ~ subi понесена шкода (*збиток*); ~ survenu раптова, несподівана шкода; ~ transfrontière транскордонний збиток (*коли джерело шкоди знаходиться за межами потерпілої держави*); ~s de guerre *pl* збитки, завдані війною

dommages-intérêts, *m pl* збитки; сума, що сплачується у відшкодування збитків Δ ~ compensatoires компенсаторні збитки, завдані неможливістю виконання зобов'язання; ~ contractuels договірні збитки; ~ moratoires мораторні збитки (*завдані простроченням виконання зобов'язання*); ~ provisionnels попередньо встановлений розмір збитку; ~ supplémentaires збитки, що перевищують вартість речі

don, *m* безоплатна угода; дарування; заповіт; пожертва Δ ~ à titre de préciput et hors parts дарування, зроблене без обов'язку повернення при розподілі спадщини і без зарахування до спадкової частки; ~ d'organes передача органів; ~ de gamètes надання гамет (*анонімно третьою особою*); ~ en argent/en espèces грошова пожертва, грошовий дар; ~ entre vifs дарування між живими; ~ manuel дарування з передачею майнових цінностей «з рук в руки»

donaire, *m* право вдови користуватися особистим майном покійного чоловіка

donataire, *m* той, хто отримав дар

donateur, *m* дарувальник

donation, *f* 1) дарування 2) договір дарування Δ révoquer une ~ скасовувати дарування; ~ avec charges дарування з покладанням певного обов'язку на обдаровуваного; ~ de biens à venir дарування майбутнього майна; ~ déguisée дарування під виглядом іншої угоди; ~ déguisée de vente дарування під виглядом купівлі-продажу; ~ directe дарування у власному розумінні; ~ en argent/en espèces дарування грошової суми; подарована грошова сума; ~ entre époux дарування між подружжям; ~ entre vifs дарування між живими; ~ indirecte дарування, здійснене

шляхом іншої угоди; ~ inofficieuse дарування в рахунок спадщини; ~ irrévocable безвідкличне дарування; ~ manuelle договір дарування з передачею майнової цінності «з рук в руки»; ~ naturelle взаємне дарування; ~ onéreuse дарування з покладанням певних обов'язків на обдаровуваного; ~ puriter puritas дарування у зв'язку з передбачуваним вступом обдаровуваного в шлюб; ~ testamentaire дарування за заповітом

donation-partage, *f* прижиттєве дарування спадкового майна низхідним родичам

donnant, *adj* даруючий Δ ~ donnant взаємне дарування

donneur, *m* дарувач (*мой, хто дає*); донор Δ ~ d'aval аваліст; ~ d'ordre 1) особа або організація, яка видала платіжне доручення, платник за платіжним дорученням; 2) покупець (*при акредитивній формі розрахунку*), акредитиводавець; 3) замовник (*в договорі підряду*); 4) довіритель; ~ d'ouvrage роботодавець для працюючих на дому; ~ de crédit банк, що надає кредит; ~ de gage заставадавець; ~ de licence ліцензіар

dopage, *m* введення допінгу, допінг

dorsale sous-marine, *f* підводний хребет (*в морському праві*)

dos, *m* спина, спинка Δ au ~ на звороті документа; ~ du nez спинка носа; ~ du nez en selle седлоподібна спинка носа

dossier, *m* дос'є; персональна (*особиста*) справа Δ communiquer le ~ направляти провадження у справі; constituer un ~ заводити справу; joindre au ~ долучати до справи; noter au ~ робити відмітку на обкладинці справи про деякі процесуальні дії; verser au ~ долучати до справи; ~ d'enquête матеріали розслідування; ~ d'information слідче провадження, матеріали слідства; ~ de la procédure матеріали судової справи; ~ de personnalité особиста справа; дос'є про особу злочинця; ~ des antécédents відомості про минулі судимості; ~ du procès матеріали судової справи; ~ médical personnel особиста історія хвороби; ~ unique de personnalité єдина особиста справа (*містить дані про неповнолітню особу, яка знаходиться на криміналістичному обліку*)

dot, *f* придане

dotal, *adj* той, що входить до складу приданого

dotation, *f* дотація Δ ~ globale d'équipement субсидії держави (*місцевим територіальним утворенням*) з метою придбання ними обладнання; ~ globale de fonctionnement загальне фінансування (*державою*) діяльності місцевих публічних установ

dotations

dotations, *f pl* відрахування Δ ~ aux amortissements амортизаційні відрахування; ~ nettes aux provisions відрахування в резерви (*стаття балансу*)

doter, *vt* 1) давати дотацію; 2) постачати; 3) давати придане, наділяти приданим

douaire, *m* майно, залишене покійним чоловіком вдові

douane, *f* 1) митниця; 2) митна служба в цілому Δ sous ~ під митним контролем; présenter à la ~ пред'являти митному контролю; ~ intérieure внутрішня митниця (*розташована всередині країни, не поблизу державного кордону*)

douanier, *m* співробітник митниці, митник

doublage des postes, *m* робота поспіль у дві зміни

double, 1. *adj.* подвійний 2. *m.* дублікат Δ dresser/rédiger en ~ складати документ у двох примірниках, які мають однакову силу; ~ allégeance *f* подвійне громадянство; ~ assurance *f* подвійне страхування (*з перевищенням страхової суми над вартістю застрахованого майна*); ~ boucle *f* подвійна спіраль в папілярному візерунку; ~ contreseing *m* подвійна контрасигнація; ~ degré de jurisdiction *m* суд (*судова установа*) другої інстанції, апеляційний суд; ~ immatriculation *f* подвійна реєстрація; ~ incapacité *f* позбавлення права здійснювати безоплатні угоди; ~ national *m* особа, яка має подвійне громадянство, біпатрид; ~ nationalité *f* подвійне громадянство; ~ partie *f* подвійний бухгалтерський запис; ~ ratification *f* подвійна ратифікація; ~ signature *f* другий підпис; ~ taxation *f* подвійне оподаткування; ~ traité *m* міжнародна угода про підсудність спорів з іноземним елементом; ~ veto *m* подвійне вето; ~ volute *f* подвійна спіраль в папілярному візерунку; ~ vote *m* подвійне голосування

douille, *f* гільза в патроні Δ ~ de référence експериментальна гільза; ~ éjectée викинута (*стріляна*) гільза; ~ tirée викинута (*стріляна*) гільза

doyen, *m* дуайєн; старійшина Δ ~ d'âge старший за віком член організації; найстарший депутат за віком; ~ d'ancienneté старший член (*організації*) за терміном перебування в ній; ~ du corps consulaire дуайєн консульського корпусу; ~ du corps diplomatique старший член дипломатичного корпусу

drapeau national, *m* державний прапор

drogues, *f pl* лікарські засоби Δ ~ engendrant l'accoutumance лікарські засоби, що викликають звикання

droit, *m* 1) право; 2) мито Δ à bon ~ з повною підставою, цілком обґрунтовано; conférer un ~ надавати право; contraire au ~ протиправний; créateur de ~ правопростворювач; créer un ~ породжувати право; dénier un ~ відмовляти в праві, заперечувати право; dire le ~ вирішувати спір між сторонами; avant dire/faire ~ до винесення рішення по суті справи; de ~ public публічно-правовий; empiéter sur le ~ порушувати право; établir un ~ встановлювати право; être de ~ бути законним; être déchu du ~ бути позбавленим права; être en ~ de ... володіти правом; être fondé en ~ мати законну (*правову*) підставу; être rempli de son ~ отримати повне задоволення свого права; exercer un ~ здійснювати право; faire ~ à... задовольняти, визнавати обґрунтованим; faire ~ sur... виносити рішення по... (*напр., позовам, клопотанням*); faire ~ aux réquisitions задовольняти вимоги; faire valoir son ~ реалізувати (*використовувати*) своє право, скористатися своїм правом; investir du ~ наділяти правом; invoquer un ~ посилатися на право; jouir d'un ~ користуватися (*володіти*) правом; ouvrir ~ давати право; обумовлювати виникнення права, відкривати можливість придбання права; de (plein) ~ в силу закону, автоматично; porter atteinte au ~ порушувати право; à qui de ~ уповноважений особі; s'arroger un ~ привласнювати право; se réserver un ~ зберігати за собою (*резервувати*) право; sans ~ без законних підстав; statuer en ~ вирішувати спір на основі норм права; pour valoir ce que de ~ для використання в разі необхідності (*напис на офіційному документі, напр., на довідці*); violer le ~ порушувати право; ~ à accéder dans des conditions d'égalité à... право рівного доступу до... (*напр., до державної служби*); ~ de constituer des associations право утворювати об'єднання; ~ de divulgation/de divulguer право на розголошення; право на друк; ~ d'émission de billets de banque право емісії банкнот; ~ d'être jugé régulièrement et impartialement право на відповідне закону і неупереджене судочинство; ~ international des contrats internationaux міжнародна регламентація договорів, що включають іноземний елемент, міжнародне торгове право; ~ international public de la mer міжнародне (*публічне*) морське право; ~ international de rectification право спростування в міжнародних відносинах; ~ interne des organisations internationales правова регламентація внутрішньої діяльності міжнародних організацій (*правила внутрішнього розпорядку, правила процедури та ін.*); ~ d'une organisation internationale правовий

статус міжнародної організації; ~ des organisations internationales право міжнародних організацій; ~ permanent à dépassement des tarifs постійне право на перевищення тарифів для лікарів; ~ des peuples à disposer d'eux-mêmes право народів на самовизначення; ~ de présentation des candidatures право подання (*висунення*) кандидатів; ~ à la reconnaissance de la personnalité juridique право на визнання правосуб'єктності; ~ à l'intégration dans l'emploi право на поновлення на роботі; ~ de reproduction/de reproduire право на відтворення творів; ~ au respect du nom de l'auteur право на авторське ім'я; ~ au respect de la qualité de l'auteur право на авторство; ~ des sociétés anonymes/des sociétés des capitaux акціонерне право; ~ de succéder/de successibilité/à la succession право на прийняття спадщини; ~ successif/de succession/successoral спадкове право; ~ à communication des motifs право дізнатися мотиви (*причини, підстави*) якогось рішення; ~ à compensation право на компенсацію; ~ à dédommagement право на відшкодування шкоди; ~ à déduction право на відрахування вже сплаченого податку з вартості товару; ~ à l'autonomie право на самоврядування; ~ à l'électorat право обирати, активне виборче право; ~ à l'emploi право на працю; ~ à l'exportation експортне мито; ~ à l'honneur право на честь; ~ à l'importation імпорتنе мито; ~ à l'indemnisation à l'indemnité право на відшкодування, на компенсацію; ~ à l'instruction право на освіту; ~ à la défense право на захист; ~ à la formation право на отримання професійної підготовки; ~ à la gratuité du transport право безкоштовного провозу; ~ à la propriété право мати майно за правом власності; право володіти майном; ~ à la protection право на правову охорону; ~ à la protection sociale право на соціальне забезпечення; ~ à la qualité d'auteur право на авторство; ~ à la rémunération право на винагороду; ~ à la retraite 1) право на звільнення (*на пенсію*); право на вихід у відставку; 2) право на пенсійне забезпечення; ~ à la santé право на охорону здоров'я; ~ à opposition право на подання заперечень; ~ à pension право на пенсію; ~ à récompense право на відшкодування; право на винагороду винахідника; ~ à réparation право на відшкодування збитків; ~ à une attribution de terre право на отримання земельної ділянки; ~ absolu абсолютне право; ~ accessoire підрядне акцесорне право; ~ acquis придбане право (*на підставі раніш діючого зако-*

ну); ~ actuellement en vigueur чинне право; ~ additionnel додатковий збір; ~ administratif адміністративне право; ~ administratif international міжнародне адміністративне право; ~ aérien повітряне право; ~ aérien d'assurance страховий збір при повітряних перевезеннях; ~ aérien international міжнародне повітряне право; ~ agraire земельне (*аграрне*) право; ~ aliénable право, що відчужується; ~ alimentaire право на отримання аліментів; ~ annexe додаткове право; ~ annuel річне (*щорічне*) мито; ~ antitrust антитрестівське законодавство; ~ applicable право, що застосовується; ~ assis sur... мито, яке стягують з...; ~ astronautique космічне право; ~ atomique законодавство про виробництво та використання атомної енергії; ~ attaché à la personne приватне право; ~ au bail право наймача на продовження терміну договору найму; ~ au brevet право на патент; право, засноване на патенті; ~ au certificat d'auteur право на авторське свідоцтво; ~ au congé payé право на оплачену відпустку; ~ au maintien dans les locaux право на збереження за собою приміщення; ~ au nom право на ім'я; ~ au pavillon право на прапор; ~ au recours право на оскарження; ~ au repos право на відпочинок; ~ au respect de l'œuvre право на недоторканність твору; ~ au transport gratuit право безкоштовного провозу; ~ au travail право на працю; ~ aux fruits право на плоди; ~ bancaire банківське право; ~ boursier біржове право; ~ budgétaire бюджетне право; ~ cambiaire 1) вексельне право; 2) загальні норми приватного права; ~ canonic церковне право; ~ cessible право, що відчужується; ~ civil 1) цивільне право (*в об'єктивному сенсі*); 2) суб'єктивне цивільне право; ~ codifié кодифіковане право; ~ collectif колективне право; ~ commercial des affaires правова регламентація комерційних операцій у сфері підприємницької діяльності; ~ commercial des sûretés правова регламентація засобів забезпечення виконання торгових зобов'язань; ~ commercial international право міжнародної торгівлі; ~ commun 1) загальне право; 2) правові норми про загальнокримінальні злочини; de ~ commun за загальним правилом; диспозитивний; загальнокримінальний; ~ commun de la responsabilité загальноправові норми про відповідальність; ~ communautaire загальні правові норми країн співтовариства, право спільноти; ~ comparé порівняльне правознавство; ~ comptable право (*правова регламентація, правила*) бухгал-

терського обліку; ~ concordataire конкордатне право (яке регламентує взаємовідносини держави і католицької церкви); ~ constitutionnel конституційне державне право; ~ consulaire консульське право; ~ contractual договірне право; ~ conventionnel 1) конвенційне право; 2) конвенційне (договірне) мито; ~ coopératif кооперативне право; ~ corporatif корпоративне право; ~ corporel право на матеріальні блага; ~ cosmique космічне право; ~ coutumier звичаєве право; ~ criminal кримінальне право; ~ d'accès право доступу; ~ d'action право на звернення до суду; право на позов; ~ d'adhérer право приєднатися до договору; право вступити до організації; ~ d'administration право керування; ~ d'admission вступний внесок; ~ d'affiliation право приєднатися; ~ d'agir en justice право бути позивачем і відповідачем у суді; ~ d'aînesse право старшинства; ~ d'alerte право попередити наймача про серйозну небезпеку для працюючих або про можливі збитки для підприємства; ~ d'amendement право внесення поправок до проєктів нормативних актів; ~ d'ancienneté право старшинства; ~ d'ancrage якірний збір; ~ d'antériorité (d'usage) право на щось попереднє; ~ d'appel право апеляційного оскарження; ~ d'apport податок на внесок до товариства; ~ d'approbation право затвердження; ~ d'approche право на наближення до судна на відстань видимості; ~ d'appropriation право присвоєння; ~ d'asile право притулку; ~ d'association право об'єднуватися в громадські організації; ~ d'assurance страховий збір; ~ d'atterrissage право на посадку літака; ~ d'attribution право акціонера на придбання знову випущених акцій; ~ d'auteur авторське право; ~ d'auteur à titre derive похідне авторське право; ~ d'auteur à titre original первісне авторське право; ~ d'auteur collectif колективне авторське право; ~ d'autodétermination право на самовизначення; ~ d'édition право на видання, на випуск твору в світ; ~ d'éligibilité право бути обраним, пасивне виборче право; ~ d'embauchage prioritaire переважне право вступу на роботу; ~ d'émission право емісії; ~ d'enregistrement реєстраційний збір; ~ d'entrée 1) вступний внесок; 2) право на в'їзд; право на заходження судна; ~ d'entrepôt збір за складування (за зберігання); ~ d'escale technique право проводити посадку (з некомерційними цілями); ~ d'ester en justice право бути позивачем і відповідачем у суді; ~ d'établissement правова регламентація перебування та діяльності

громадян на іноземній території; право (іноземця) здійснювати професійну діяльність; ~ d'étape право проходу збройних сил; ~ d'être défendu en justice право на судовий захист; ~ d'être renseigné право на отримання інформації; ~ d'exception правові норми, що встановлюють виключення із загальних правил, спеціальні правові норми; ~ d'exclusivité виключне право; виключне право на видання; ~ d'exercer une profession право на заняття професією; ~ d'expatriation право експатріації (відмови від свого громадянства); ~ d'exploitation право розробки (експлуатації, використання), право на видобуток; ~ d'exploitation agricole право на землекористування; ~ d'exploitation d'une marque право користування товарним знаком; ~ d'exploitation minière право розробки, видобутку корисних копалин; ~ d'expression право вільно висловити власну думку; ~ d'expression des salaires право працівників висловлювати власну думку про організацію і умови праці; ~ d'expropriation право примусового відчуження; ~ d'habitation право на житло; право користування житловим приміщенням; ~ d'immunité право на імунітет; ~ d'imposition право справляння податку (оподаткування); ~ d'initiative (parlementaire) право законодавчої ініціативи; ~ d'interpellation право звертатися із запитом, право запити; ~ d'interroger 1) право допитувати; 2) право офіційного запити; ~ d'intervention право на вступ у справу в якості третьої особи; ~ d'invention/des inventions винахідницьке право; ~ d'inviolabilité право на недоторканність; ~ d'opposition право на подання заперечень; ~ d'option право вибору; право оптації; ~ d'option du successible право спадкоємця на прийняття або відмову від спадщини; ~ d'usage право користування; право використання; ~ d'usage exclusive право виняткового використання; ~ d'usufruit право користування (річчю і її плодами), право узуфрукту; ~ d'usufruit de la marque право на використання чужого товарного знаку; ~ d'utilisation право на використання; ~ d'utilisation antérieur право попереднього користування; ~ d'utilisation de l'eau право водокористування; ~ d'utilisation de la terre право землекористування; ~ de cabotage право каботажу; ~ de circuler librement право вільно пересуватися; ~ de coalition право на об'єднання в союз; ~ de commission комісійний збір; ~ de communication право на ознайомлення (зі справою, документацією); право витребування (справ, докумен-

тів); ~ de compensation право заліку (зустрічних вимог); ~ de consommer право споживання (речі); ~ de construire право за будови; ~ de contrainte право примусу; ~ de contreséing право контрасигнації; ~ de coordination право координації (про міжнародне право); ~ de corpie право відтворення; ~ de copropriété право спільної власності; ~ de correction (paternelle) право застосовувати до дітей виправні заходи; ~ de courtage збір за торгове посередництво; ~ de créance право вимоги; зобов'язальне право (суб'єктивне); ~ de décision право на прийняття рішень; ~ de dédouanement збір за митний огляд; ~ de dépot завочне мито; ~ de déshérence право (держави) на відумерле майно; ~ de désignation право призначення; ~ de désistement des passagers право пасажирів відмовитися від договору перевезення; ~ de diffusion право розповсюдження (свого твору); ~ de disposer право розпорядження (річчю, майном); ~ de dissolution право розпуску; ~ de douane 1) митне право; 2) мито; ~ de douane à l'exportation експортне мито; ~ de douane à l'importation імпорتنе мито; ~ de douane conventionnel договірне мито; ~ de faire appel право оскарження судової постанови; ~ de la famille сімейне право; ~ de gage заставне право; ~ de gage en nantissement право ручної застави; ~ de gage général право загальної застави (на майно боржника в цілому); ~ de gage immobilier право застави на нерухоме майно; ~ de garde збір за зберігання; ~ de garde sur les enfants право тримати дітей при собі; ~ de grâce право помилування; ~ de greffe судові канцелярські збори; ~ de grève право на страйк; ~ de jouissance право використання (отримання плодів, отримання доходів); ~ de l'arbitrage правова регламентація розгляду спорів арбітражем; ~ de l'assurance/des assurances страхове право; ~ de l'entreprise правова регламентація підприємницької діяльності; ~ de l'espace космічне право; ~ de l'information законодавство в галузі преси, радіо, телебачення та кіно; ~ de l'interprétation правила тлумачення (напр., міжнародних договорів); ~ de la banque банківське право; ~ de la concurrence правова регламентація конкуренції; ~ de la consommation право споживання; ~ de la faillite конкурсне право, правова регламентація неспроможності комерсанта; ~ de la famille сімейне право; ~ de la fonction publique право (правова регламентація) державної служби; ~ de la guerre право (ведення) війни, закони війни; ~ de la mer морське право; ~ de la nationalité правова регла-

ментація громадянства; ~ de la navigation право плавання; ~ de la navigation aérienne право повітроплавання, право польотів; повітряне право; ~ de la navigation maritime право мореплавання; морське право; ~ de la négociation збір з суми торгових угод; ~ de la neutralité міжнародно-правова регламентація статусу нейтральних держав; ~ de la paix право миру; ~ de la superficie право суперфіцію, суперфіції; ~ de légation право посольства; ~ de légation actif право направляти в інші держави дипломатичних представників; ~ de légation passif право приймати дипломатичних представників інших держав; ~ de/à la légitime défense право на самооборону (на самозахист); ~ de/à la légitime défense collective право колективного самозахисту (в міжнародних відносинах); ~ de/à la légitime défense individuelle право індивідуального самозахисту (в міжнародних відносинах); ~ de libre passage право вільного проходу (морських суден); право польоту (над територією іноземної держави); ~ de licence (d'exploitation) 1) право, засноване на патентній ліцензії; 2) мито за отримання патентної ліцензії; ~ de licencement право на звільнення (працівника); порядок звільнення; ~ de message право звертатися до парламенту за допомогою послань; ~ de monopole 1) монопольне право; 2) монопольна такса; ~ de mouillage право стоянки на якорі (в територіальних водах іноземної держави); ~ de nantissement право ручної застави; ~ de passage 1) право проїзду; право проходу; 2) право мирного проходу (іноземних морських суден через територіальні води); 3) право польоту (в повітряному просторі іноземної держави); ~ de passage archipelagique право Архіпелагського проходу; ~ de passage en transit право транзитного проходу (іноземних морських суден); ~ de passage inoffensif право мирного проходу (іноземних морських суден через територіальні води); ~ de passage militaire право проходу військ; ~ de patente патентне мито, патентний збір; ~ de pavillon право прапора; ~ de pêche право на ведення рибальства; правова регламентація рибальства; ~ de perquisition право на обшук; ~ de plaidoirie збір за виступ адвоката; ~ de (porter) plainte право на оскарження; ~ de police 1) поліцейське право; 2) право контролю; ~ de port d'armes право носіння зброї; ~ de poursuite 1) право на звернення до суду; право на позов; 2) право переслідування по «гарячих слідах» (в міжнародному морському праві); ~ de poursuite contre ... право на пред'явлення позову до ...; ~ de

préemption право переважної покупки; ~ de préférence переважне право; право переважного задоволення вимоги; ~ de préférence sur le prix право переважного задоволення вимоги (*заставодержателя*) з ціни закладеної речі; ~ de prélèvement право французьких спадкоємців на частину спадкового майна, яке знаходиться у Франції (*при визнанні права на спадкування за іноземними спадкоємцями*); ~ de préséance право старшинства (*в міжнародних відносинах*); ~ de présentation право подання наступника (*на деякі посади з отриманням оплати*); ~ de prévention право попереджувальних дій (*в цілях підтримки ефективності морської блокади*); ~ de priorité 1) переважне право; 2) право пріоритету; ~ de priorité d'achat право переважної покупки; ~ de prise право на приз (*в морському праві*); ~ de prise d'eau право відводу води; ~ de privilège право переваги (*привілею*); ~ de procédure civile цивільне процесуальне право; ~ de procédure pénale кримінально-процесуальне право; ~ de propriété право власності; ~ de propriété artistique авторське право на художній твір; ~ de propriété commerciale право на повновлення оренди приміщення для торгового підприємства; ~ de propriété industrielle право промислової власності; ~ de propriété littéraire авторське право на літературний твір; ~ de purge право (*набувача нерухомого майна*) очистити майно від обтяжень шляхом задоволення вимог привілейованих кредиторів; ~ de rachat право викупу; ~ de raptel право відкликання; ~ de rapture право (*автора*) вносити поправки до твору; ~ de recherche право на пошук (*напр., предметів контрабанди*); ~ de réclamation 1) право виступу вимоги, запитання; 2) право подання протесту, право заперечення; ~ de recours 1) право регресу; 2) право на оскарження; ~ de récusation право відводу (*напр., члена суду*); ~ de regard право ознайомлення з документацією (*напр., товариства*); ~ de relation право координації; ~ de réméré право викупу; ~ de renouvellement право поновлення договору; ~ de repentir 1) право односторонньої відмови від зобов'язання; 2) право (*автора*) вилучити свій твір з обігу; ~ de rérèter право вимагати повернення безпідставно придбаного майна; ~ de réplique право на репліку; ~ de réponse право на опублікування спростування; ~ de représentation право на публічне виконання; ~ de reprise 1) право наймодавця на повернення зданого внайми майна (*з розірванням договору найму*); 2) право зміни заявленої суми оподаткованого доходу; ~

de réquisition 1) право залучення до обов'язкових робіт, до надання допомоги (*у разі надзвичайних подій, стихійних лих*); 2) право використання збройної сили (*з метою охорони громадського порядку*); ~ de réserve право на обов'язкову частку (*у спадщині*); ~ de rétention право утримання (*вид речового забезпечення зобов'язань*); ~ de retour 1) право на повернення (*напр., подарованого майна*); 2) право повернутися на колишню роботу; ~ de retour successoral переважне право одного із спадкоємців на отримання певного майна померлого; ~ de retrait 1) право викупу; 2) право (*автора*) вилучити свій твір з обігу; 3) право виходу (*з міжнародного договору*); ~ de retraite право найманого працівника призупинити роботу у випадку, якщо її умови становлять небезпеку для життя; ~ de riveraineté право прибережних власників на користування водою річки; ~ de saisie право накладення арешту на майно; ~ de sauvetage винагорода за рятування; ~ de se poser право посадки (*повітряного судна*); ~ de se pourvoir en cassation право на касаційне оскарження; ~ de sécession право на відділення (*частини території держави*), право сецесії; ~ de séjour право проживання; ~ de signature/de signer право підпису (*підписання*); ~ de sortie 1) право виходу; 2) експортне мито; ~ de souscription право на підписку (*акції*); ~ de stoppage право зупинки (*судна в іноземних територіальних водах*); ~ de subordination право підпорядкування, субординації (*про внутрішньодержавне право*); ~ de suffrage право голосу; ~ de suite 1) право слідкування (*право кредитора покрити свої вимоги за рахунок ціни закладеної речі, в чій би руках вона не знаходилася*); 2) право переслідування (*судна, який порушив блокаду, особи, яка вчинила злочин*); ~ de survol sans escale право транзитного безпосадочного польоту; ~ de tonnage корабельний збір; ~ de traduction право на переклад; ~ de transaction податок з суми угод; ~ de transfert податок на передачу майна; ~ de transit 1) право транзиту; право польоту без посадки; 2) транзитне мито; ~ de transmission податок на передачу майна; ~ de tutelle опікунське право; ~ de visite 1) право розведеного чоловіка, що проживає окремо від дітей, на спілкування з ними; 2) право на огляд (*судна у відкритому морі*); ~ de vote 1) виборче право; активне виборче право; 2) право голосу (*при голосуванні*); право голосування; faire usage du ~ de vote використовувати право голосу; ~ de vote double

право на два голоси; ~ de vote plural право на два або більше голосів (*при голосуванні*); ~ de vue право (*власника або орендаря*) на вид з вікна; ~ démembré окреме повноваження (*входить до права власності*); ~ dérivé похідні міжнародно-правові норми (*встановлені міжнародними організаціями*); ~ des affaires прав (*правова регламентація*) підприємницької діяльності (*як галузь*); ~ des biens речовий статус; майнове право; ~ des brevets (d'invention) патентне право; ~ des chemins de fer залізничне право; ~ des choses речове право; ~ des communications право повідомлень (*морське, річкове, повітряне та ін.*); ~ des communications aériennes повітряне право; ~ des conflits armés міжнародно-правова регламентація збройних конфліктів; ~ des conflits des lois колізійне право; ~ des contraintes armées міжнародно-правова регламентація збройних конфліктів; ~ des contrats договірне право; ~ des effets de commerce вексельне право; ~ des ententes правова регламентація спілок, об'єднань, антимонопольне законодавство; ~ des ententes industrielles право промислових об'єднань; ~ des gens міжнародне (*публічне*) право; ~ des gens coutumier міжнародно-правові норми, засновані на міжнародних звичаях; ~ des gens général міжнародно-правові норми, засновані на міжнародних договорах і угодах; ~ des incapacités норми права, що стосуються обмежень у правах; ~ des investissements міжнародне фінансове право, право міжнародних інвестицій; ~ des marches договірне право; ~ des modèles законодавство про промислові зразки; ~ des nationalisations правова регламентація націоналізації; ~ des obligations обов'язкове право (*об'єктивне*); ~ des personnes особистий статус (*в міжнародному приватному праві*); ~ des prises призове право; ~ des sociétés правова регламентація товариств; акціонерне право; ~ des sûretés норми права, що регулюють забезпечення виконання зобов'язань; ~ des traités право міжнародних договорів; ~ des transports транспортне право; ~ diplomatique дипломатичне право; ~ disciplinaire дисциплінарне право; ~ discrétionnaire дискреційне (*виняткове, безроздільне*) право; ~ douanier митне право; ~ du bilan нормативне регулювання складання та подання балансів; ~ du change валютне право; ~ du chèque чекове право (*правова регламентація чекового обігу*); ~ du cinéma право кіно (*правова регламентація виробництва і прокату фільмів*); ~ du fond матеріальне право; ~ du

mariage шлюбне право; ~ du sang «право крові» (*національний принцип набуття громадянства*); ~ du territoire «право ґрунту» (*територіальний принцип набуття громадянства*); ~ du travail трудове право; ~ économique господарське, економічне право (*правова регламентація організації економіки*); ~ économique douanier правова регламентація пільгових митних режимів; ~ économique international міжнародне економічне право; ~ écrit писане право; ~ électoral виборче право; ~ en sus додатковий збір; ~ en vigueur чинне право; ~ étatique внутрішньодержавне, національне право; ~ étranger іноземне право; ~ européen des affaires європейське право підприємницької діяльності; ~ européen économique економічне право Європейського економічного співтовариства; ~ éventuel еventуальне право (*яке можливе за певних умов*); ~ exclusif виключне право; ~ exclusif d'exploitation виключне право використання; ~ exclusif de fabrication виключне право виробництва; ~ exclusif de traduction виключне право перекладу; ~ exclusif de vente виключне право продажу; ~ extrapatrimonial особисте немайнове право; ~ fédéral федеральне право; ~ financier фінансове право; ~ fiscal 1) фінансове право; податкове право; 2) податковий збір, податкове мито, фіскальне мито; ~ fiscal douanier правова регламентація митного оподаткування; ~ fixe просте мито, твердий збір; ~ fluvial річкове право; ~ fluvial international міжнародне річкове право; ~ foncier земельне право; ~ forestier 1) лісове законодавство; 2) право лісокористування; ~ forfaitaire мито в твердому розмірі; ~ formel формальне право; ~ général de l'entreprise загальна частина права підприємницької діяльності; ~ héréditaire/d'hérédité спадкове право, право спадкування; ~ humanitaire міжнародне гуманітарне право; ~ hypothécaire заставне право; ~ immobilier право на нерухоме майно; ~ impératif імперативні правові норми; ~ imprescriptible право, що не погашається давністю; ~ inaliénable 1) невід'ємне право; 2) невідчужуване право; ~ incorporel право на безтілесне нематеріальне благо (*напр., на твір літератури чи мистецтва*); ~ interdisciplinaire міждисциплінарне право; ~ intérieur внутрішній збір; ~ international міжнародне право; ~ international commun загальне міжнародне право; ~ international conventionnel міжнародне договірне, конвенційне право; ~ international coutumier міжнародно-правові норми, засновані на міжнародних звичаях, звичайне міжнарод-

не право; ~ international de l'espace міжнародне космічне право; ~ international de la mer міжнародне морське право; ~ international économique міжнародне господарське право; ~ international écrit міжнародне договірне, конвенційне право; ~ international général міжнародно-правові норми, засновані на міжнародних договорах і угодах; загальні положення міжнародного права; ~ international humanitaire міжнародне гуманітарне право; ~ international monétaire міжнародне валютне право; ~ international pénal міжнародне кримінальне право; ~ international privé міжнародне приватне право; ~ international public міжнародне публічне право; ~ international régional регіональне міжнародне право, регіональні міжнародно-правові норми; ~ interne внутрішньодержавне (*національне, внутрішнє*) право; ~ interplanétaire космічне право; ~ judiciaire судове право; процесуальне право; ~ judiciaire privé цивільне процесуальне право; ~ jurisprudentiel судова практика як джерело права; правові норми, створювані судовою практикою; ~ limité термінове право (*обмежене в часі*); ~ litigieux спірне право; ~ local місцеве право; ~ maritime морське право; ~ maritime international міжнародне (*публічне*) морське право; ~ maritime privé приватне морське право; ~ matériel матеріальне право; ~ matrimonial шлюбне право; ~ militaire військове право (*правова регламентація військової служби*); ~ minier гірське право; ~ mobilier право на рухоме майно; ~ mondial світове право; ~ monétaire валютне право; ~ moral особисте немайнове право; ~ moral de l'auteur особисте немайнове право автора на твір; ~ municipal муніципальне право; ~ national національне (*внутрішньодержавне*) право; ~ naturel 1) природне право; 2) невід'ємне право; ~ non écrit неписане право; ~ objectif об'єктивне право; ~ parlementaire парламентське право, правова регламентація парламентської діяльності; ~ patrimonial майнове право; ~ péculiaire майнове право; право на винагороду; ~ pénal кримінальне право; ~ pénal commercial кримінально-правові норми, які стосуються комерційної діяльності; ~ pénal comparé порівняльні дослідження в галузі кримінального права; ~ pénal des affaires кримінально-правові норми, які стосуються ділової сфери; ~ pénal douanier кримінально-правові норми, які стосуються митних правопорушень; ~ pénal du travail законодавство про кримінальні правопорушення у сфері праці; ~ pénal économique кримінально-правові норми, що

відносяться до господарських правопорушень; ~ pénal général загальна частина кримінального права; ~ pénal international колізійні норми, які стосуються кримінальних правопорушень з іноземним елементом; ~ pénal militaire військово-кримінальне право; ~ pénal spécial особлива частина кримінального права; ~ pénitentiaire пенітенціарне (*виправне, тюремне*) право; ~ perfectionnel виправне право; ~ perpétuel безстрокове право; ~ personnel 1) приватне право; 2) зобов'язальне право, право вимоги; ~ personnel non patrimonial немайнове приватне право; ~ pluridisciplinaire міждисциплінарне право; ~ positif позитивне, чинне право; ~ postal поштовий збір; ~ préexistant право, що виникло раніше; ~ préférentiel de souscription переважне право підписки (*на акції*); ~ privé приватне право; de ~ privé приватно-правовий; ~ procédural процесуальне право; ~ professionnel правова регламентація професійної діяльності; ~ progressif прогресивне мито; ~ proportionnel пропорційне мито; ~ public публічне право (*конституційне право, адміністративне право, фінансове право, кримінальне право*); de ~ public публічно-правовий; ~ public économique публічне господарське (*економічне*) право; ~ public international міжнародне публічне право; ~ public interne внутрішнє публічне право; ~ réel речове право; ~ réel accessoire підрядне речове право, речовий спосіб забезпечення зобов'язань; ~ réel d'habitation речове право проживання в чужому будинку; ~ réel principal основне речове право; ~ régional регіональне право, міжнародно-правові норми регіонального значення; ~ relatif відносне право; ~ rural аграрне право; ~ sanitaire 1) санітарні правила; 2) санітарний збір; ~ social 1) соціальне право; 2) право участі в управлінні справами акціонерного товариства; ~ spatial космічне право; ~ statutaire статутне право; ~ subjectif суб'єктивне право; ~ subsidiaire субсидіарне право; ~ supplétif диспозитивні правові норми; ~ sur l'œuvre littéraire право на літературний твір; ~ sur la découverte право на відкриття; ~ sur la marque право на товарний знак; ~ syndical свобода спілок; право професійних спілок; ~ technique формальне право (*засноване на суворому дотриманні форми правовідносин*); ~ transitoire перехідне право; перехідні постанови, норми; ~ transnational транснаціональне право; ~ uniforme уніфіковане право, уніфіковані правові норми; ~ unioniste союзне уніоністське право (*міжнародно-правові норми, прийняті держава-*

ми, що входять в союз); ~ unique разове мито; ~ viager довічне право

droits, *m pl* 1) права; 2) мито; податки; збори Δ *bénéficier des* ~ мати права, користуватися правами; *faire valoir les* ~ пред'являти вимоги (*претензію*); *léser les* ~ обмежувати права; *liquider les* ~ визначати частку кожного із зацікавлених осіб у спільному майні; *privé de* ~ безправний; *réaliser les* ~ здійснювати права; *réintégrer dans ses* ~ відновлювати в правах; *renoncer à ses* ~ відмовлятися від своїх прав; *respecter les* ~ поважати права; *restaurer dans ses* ~ відновлювати в правах; *sauver les* ~ захищати права; *tous* ~ réservés передрук забороняється; *exempt de* ~ звільнений від мита (*зборів*); *franc de (tous)/libre de (tous)* ~ вільний від мита (*зборів*), без стягнення мита; ~ *abstrait*s абстрактні права; ~ *acquis* придбані права; ~ *ad valorem* адвалерне мито; ~ *antidumping* антидемпінгове мито; ~ *au comptant* податки, які обчислюються платником (*за декларацією*); ~ *civils* цивільні права; ~ *civiques* політичні права; ~ *compensateurs* компенсаційне мито; ~ *compromis* неправомірно несплачене мито; ~ *constatés* податки, які обчислюються податковою службою; ~ *coutumiers* права, засновані на звичаях; ~ *d'accise* акцизи, акцизні збори; ~ *d'auteur* авторський гонорар; ~ *d'enregistrement* реєстраційне мито (*збори*); ~ *d'entrée* імпортерне мито; ~ *dans le capital social* частки участі в статутному капіталі товариства; ~ *de base* основні права; ~ *de douane* à caractère fiscal фіскальне мито; ~ *de l'homme* права людини; ~ *de la défense* право на захист; ~ *de la personnalité* права особистості; особисті права; особисті немайнові права; ~ *de licence* права на використання винаходу; ~ *de magasinage* витрати зі складування (*щодо зберігання*) вантажу; ~ *de mutation* трансфертні податки; податки на угоди про відчуження майна; ~ *de mutation par décès* мито (*податок*) зі спадкового майна (*спадщини*); ~ *de navigation* навігаційні збори; ~ *de pilotage* лоцманський збір; ~ *de port* портовий збір; ~ *de quoi* причальний збір; ~ *de succession* мито зі спадкового майна; ~ *de timbre* державне мито; гербовий збір, гербове мито; ~ *de tirage* спеціальні права запозичення, спеціальні права на отримання валюти; ~ *des actes civils* мито за вчинення нотаріальних дій; ~ *des actes judiciaires* мито за вчинення деяких судових дій (*напр., за видачу копій рішень*); ~ *du citoyen* права громадянина; ~ *et taxes consulaires* консульські збори і мито; ~ *familiaux* сімейні права; ~ *fixes* тверді збори; ~ *fondamentaux*

основні права; ~ *fondamentaux de l'homme* основні права людини; ~ *fraudés* недоплачена сума податку (*в результаті податкового правопорушення*); ~ *généraux* основні права (*держави як суб'єкта міжнародного права*); ~ *hors du commun* невід'ємні права; ~ *individuels* 1) особисті права; 2) похідні (*індивідуальні*) права; ~ *intellectuels* права на нематеріальні блага; ~ *intérieurs* внутрішнє мито (*на деякі імпортовані товари*); ~ *patrimoniaux* д'аутеур майнові авторські права; ~ *politiques* політичні права; ~ *préférentiels* преференційні (*неравняні*) права; ~ *progressifs* прогресивні збори; ~ *proportionnels* пропорційні збори; ~ *protecteurs* протекціоністське мито; ~ *réels démembrés* окремі речові правомочності (*узуфрукт, сервітут, іпотека*); ~ *réparatoires* права на відшкодування (*витрат, збитків*); ~ *simples* простий податок (*з чистого прибутку, що підлягає обкладенню без урахування пільг або надбавок*); ~ *sociaux et économiques* соціально-економічні права; ~ *spéciaux* спеціальні збори; ~ *spécifiques* специфічне мито (*визначається кількістю товару*); ~ *substantiels* матеріальні права; ~ *successifs* спадкова частка

dû, *m* належне

dualisme, *m* дуалізм

dualité, *f* дуалізм Δ ~ *de législation* дуалізм права; ~ *des juridictions* дуалізм судових установ (*суди загальної та адміністративної юрисдикції*); ~ *du pouvoir* двовладдя

ducroire, *m* 1) делькредере (*договір комісії, що включає відповідальність комісіонера за платоспроможність покупця*); 2) комісійна винагорода (*в такому договорі*); 3) комісіонер (*в такому договорі*) Δ ~ *de banque* банківське поручительство, банківська гарантія

dûment, *adv* належно, належним чином, відповідно до встановленого порядку

dumping, *m* демпінг, викидний експорт Δ ~ *en retour* зворотний демпінг (*відносно країни-експортера, що здійснила демпінг*); ~ *fiscal* податковий демпінг

dupe, *f* потерпілий від обману

duperie, *f* обман

duplicata, *m* дублікат

duplique, *f* дупліка (*заперечення на заперечення супротивної сторони*)

durée, *f* тривалість; термін дії Δ ~ *contractuelle* термін дії договору; договірний термін; ~ *d'amortissement* 1) термін погашення (*відшкодування*) позики; 2) амортизаційний період; ~ *d'assurance* страховий стаж; ~

d'attribution de l'indemnité тривалість виплати допомоги (*напр., з тимчасової непрацездатності*); ~ d'échéance тривалість терміну; ~ d'emploi стаж роботи, трудовий стаж; ~ d'emploi salarié стаж роботи за наймом; ~ d'immatriculation період з моменту реєстрації (*напр., як застрахованої особи*); ~ de la journée de travail тривалість робочого дня; ~ de la société термін діяльності товариства; ~ de validité термін дії; ~ des fonctions 1) тривалість роботи на посаді, тривалість служби; 2) строк посадових повноважень; ~ des pleins pouvoirs строк повноважень; ~ des risques період відповідальності страховика; ~ du brevet термін дії патенту; ~ du contrat термін дії договору; договірний термін; ~ du mandat строк повноважень; строк мандату; ~ du mandat électif термін повноважень виборної посадової особи; легіслатура; ~ du gréavis термін попередження про звільнення; ~ du traité термін дії міжнародного договору; ~ du travail тривалість робочого часу; ~ du travail effectif тривалість фактичної роботи (*за винятком часу перерв*); ~ effective de la peine реально відбуте покарання (*у вигляді позбавлення волі*); ~ indéterminée безстроковість, невизначений термін; ~ légale du service militaire термін дійсної військової служби; ~ normale de travail нормальна тривалість робочого часу; ~ prolongeable термін дії, який підлягає продовженню

dyarchie, *f* диархія, двовладдя

E

eaux, *f pl* води Δ ~ adjacentes смуга морських вод, що включає територіальні води і спеціальні зони; ~ archipelagiques архіпелагські води; ~ au-dessus du sous-sol водний покрив надр; ~ côtières прибережні води; ~ des ports води в портах; ~ frontalières прикордонні води; ~ historiques історичні води; ~ indigènes/intérieures внутрішні (*національні*) води; ~ intérieures maritimes внутрішні морські води; ~ limitrophes прикордонні води; ~ maritimes морські води; ~ navigables судноплавні води; ~ neutres нейтральні води; ~ territoriales територіальні води, територіальне море

ébrîété, *f* сп'яніння

écart, *m* 1) відхилення, ухилення; відступ; 2) розрив; різниця; 3) омана Δ ~ de taux de change різниця між валютними курсами

écartement, *m* відхилення Δ ~ des letters відстань між буквами; ~ des pieds ширина кроку

échange, *f* 1) обмін, міна; 2) договір Δ ~ avec solute обмін з грошовою доплатою; ~ d'agents diplomatiques обмін дипломатичними представниками; ~ d'immeubles обмін нерухомим майном; ~ d'informations обмін інформацією; ~ d'instruments constituant un traité обмін документами, що утворюють договір; ~ de brevets обмін патентами; ~ de lettres обмін листами; ~ de lettres constituant un accord обмін листами, що представляє собою угоду; ~ de licences обмін ліцензіями; ~ de locaux обмін житлового приміщення; ~ de missions обмін дипломатичними представництвами; ~ de notes обмін нотами, нотне листування; ~ de populations обмін населенням; ~ de prisonniers de guerre обмін військовополоненими; ~ de représentants diplomatiques обмін дипломатичними представниками; ~ des instruments de ratification обмін ратифікаційними грамотами; ~ des pleins pouvoirs обмін повноваженнями; ~ des ratifications обмін ратифікаційними грамотами; ~ rural обмін сільськогосподарських земельних ділянок;

échanger, *vt* обмінювати, вимінювати

échanges, *f pl* обміни Δ ~ commerciaux товарообіг; зовнішня торгівля, зовнішньоторгівельний обмін; ~ communautaires торгівля між країнами співтовариства; ~ compensés компенсаційні угоди; ~ de produits товарообіг; ~ extérieurs зовнішня торгівля; ~ internationaux міжнародний обмін товарами, міжнародна торгівля; ~ intracommunautaires товарообіг між країнами співтовариства; ~ mondiaux міжнародні угоди, міжнародна торгівля; ~ réciproques взаємний обмін, взаємні поставки

échangiste, *m* сторона в договорі міни, учасник обміну

échantillon, *m* 1) приклад, зразок; 2) вибірка (*частина досліджуваної сукупності*) Δ ~ à comparer порівнюваний об'єкт, об'єкт ідентифікації; ~ d'écriture зразок почерку; ~ représentatif репрезентативна вибірка

échantillonnage, *m* відбір зразків товарів

échantillonner, *vt* 1) зіставляти товари за зразками; 2) відбирати зразки товарів; 3) відбирати осіб для вибіркового опитування;

échappement de la machine, *m* крок головного механізму (*в друкарській машинці*)

échéance, *f* 1) термін дії; 2) термін платежу; термін виконання зобов'язання Δ arriver à ~ наступати (*про термін*); avant l'~ достроково, до настання терміну; à courte ~ корот-

костроковий; à l'~ у встановлений термін, після закінчення терміну; à ~ indéterminée з невизначеним терміном; à longue ~ довгостроковий; régler à l'~ здійснювати платіж в строк; venir à ~ наступати (*про термін, про термін дії*); ~ d'intérêts наступ терміну сплати відсотків; ~ de l'annuité витікання терміну щорічного платежу; ~ de l'emprunt термін погашення позики; ~ de la traite термін сплати за векселем; ~ de paiement наступ терміну платежу; ~ de remboursement термін платежу по позиках, термін погашення (*напр., кредиту*); ~ du billet термін платежу за векселем; ~ du contrat наступ терміну договору; ~ du délai закінчення строку; ~ du terme наступ терміну; ~ prescrite встановлений термін

échéances, *f pl* зобов'язання з термінами виконання, що настали Δ faire face à des ~ погашати заборгованість; respecter les ~ дотримуватися термінів виконання зобов'язань

échancier, *m* реєстр зобов'язань за строками платежу; реєстр цінних паперів за термінами їх погашення; книга термінових платежів

échec, *m* невдача, провал Δ ~ de la procédure de conciliation недосягнення примирення; ~ des négociations неуспіх переговорів

échelle, *f* шкала Δ ~ d'intérêts розрахунок (*шкала*) відсотків; ~ des peines система покарань; ~ des traitements схема посадових окладів; шкала заробітної плати; ~ mobile des salariés шкала окладів (*в залежності від рівня цін і національного доходу*)

échelon, *m* ранг (*чину або звання*) Δ à l'~ des pays на національному рівні

échelonnement des paiements, *m* розстрочка платежів

échelonner, *vt* розстрочувати

échevinage, *m* утворення деяких судових установ (*що складаються з професійних суддів і громадян*)

échoir, *vi* спливати, наступати (*про термін*) Δ à ~ по настанні терміну (*виконання зобов'язання*)

échouement, *m* 1) посадка на міліну; 2) невдача, провал Δ ~ volontaire навмисна посадка на міліну

échouer, *vi* програти (*процес, справу*); отримати відмову (*в задоволенні клопотання, скарги*)

échu, *adj* прострочений

éclatement de la famille, *m* руйнування (*розда*) сім'ї

école, *f* школа Δ ~ nationale d'administration Національна школа з підготовки керівних кадрів державного апарату; ~ nationale de la

magistrature Національна школа з підготовки та вдосконалення судових працівників

écomat, *m* магазин при підприємстві, що торгує в кредит

économie, *f* економіка; господарство Δ ~ collective колективне господарство; ~ concertée узгоджена економіка (*на підставі угод уряду з економічними партнерами*); ~ de l'habitat житлове господарство; ~ de marché ринкова економіка; ~ de pénurie збиткове господарство; ~ dirigée планове господарство; планова економіка; ~ domestique домашнє господарство; ~ familiale сімейне господарство; ~ financière фінансове господарство; ~ horticole садівниче господарство; ~ libérale економіка, заснована на принципі вільної конкуренції; ~ privée приватне господарство; ~ réalisée отримана (*досягнута*) економія (*у винахідницькому праві*)

économies, *f pl* заощадження Δ prendre sur ses ~ витратити заощадження

économique, *adj* економічний; господарський
écoulement, *m* 1) сплин (*часу*); 2) збут Δ ~ des marchandises збут товарів; ~ du délai сплин, закінчення строку

écouler, *vt* збувати

écoute téléphonique, *f* підслуховування телефонних розмов

écrit, *m* письмовий документ; письмова угода Δ consigner par ~ надавати необхідну письмову форму, оформляти в необхідній письмовій формі; à défaut d'~ за відсутності письмової угоди; par ~ у письмовій формі; prouver contre le contenu de l'~ доводити неправильність письмового документа; prouver outre le contenu de l'~ доводити неповноту письмового документа; témoigner par ~ давати письмові показання свідків; ~ à la main рукописний документ; ~ anonyme анонімний документ; ~ constituant titre документ, що надає права або звільняє від обов'язку; ~ de référence зразок документа; ~ déguisé документ, підроблений шляхом маскувння почерку; ~ imité документ, підроблений шляхом наслідування почерку іншої особи; ~ litigieux досліджуваний документ; ~ privé приватний акт; ~ probatoire письмовий доказ; ~ sous seing privé документ, складений в простій письмовій формі

écriture, *f* 1) почерк; 2) написання; 3) шрифт (*друкарської машинки*); 4) документ; 5) запис Δ avouer l'~ визнавати свій почерк або свій підпис; déguiser l'~ маскувати почерк; imiter l'~ імітувати почерк (*іншої особи*); approuver l'~ завіряти підпис на документі; dénier l'~ заперечувати

справжність документа; *passer une* ~ зробити запис; ~ *artificielle* спотворений (*змінений*) почерк; ~ *authentique* посвідчений документ (*напр., складений нотаріусом, судовим виконавцем*); ~ *calligraphique* каліграфічний почерк; ~ *condensée* стислий почерк; ~ *dactylographiée* машинописний текст; ~ *de banque* банківський документ; ~ *de commerce* торговий документ; ~ *de comptabilisation/comptable* бухгалтерський (*обліковий*) запис, бухгалтерська проводка; ~ *de crédit* кредитовий (*бухгалтерський*) запис; ~ *de dessin scolaire* учнівський почерк; ~ *de référence* зразок почерку; ~ *déguisée* почерк з ознаками маскування; ~ *descendante* почерк з пониженням рядків; ~ *dilatée* розмашистий почерк; ~ *droite* вертикальний почерк; ~ *erronée* помилковий бухгалтерський запис; ~ *espacée* розмашистий почерк; ~ *évanouie* згашений текст; ~ *frauduleuse* підроблений документ; ~ *imitée* наслідування почерку іншої особи (*як результат*); ~ *inclinée vers la droite* правонаклонний почерк; ~ *large* розмашистий почерк; ~ *lente* уповільнений темп письма; ~ *liée* зв'язний почерк; ~ *montante* почерк з підвищенням рядків; ~ *naturelle* звичний почерк; ~ *ornementée* химерний почерк; ~ *penchée vers la droite* правонаклонний почерк; ~ *pesante* почерк з посиленням на тиском; ~ *privée* приватний документ; ~ *publique* документ, що виходить від державного органу; ~ *rapide* скоропис, скорописна форма письма; *побіжний* почерк; ~ *renversée* лівонаклонний почерк; ~ *saccadée* уривчастий почерк; ~ *secrète* тайнопис; ~ *sergée* стислий почерк; ~ *très liée* почерк, що характеризується великою зв'язністю; ~ *vertical* вертикальний почерк

écritures, *f pl* діловодство; записи; ділові папери; рахунки; бухгалтерські книги Δ *passer en* ~ врахувати, записати в книги; *tenir les* ~ вести діловодство; ~ *des comptes* записи по рахунках

écrou, *m* 1) прийом засуджених до виправно-трудової установи; 2) взяття під варту Δ *dresser un* ~ заносити в список ув'язнених (*в даній в'язниці*); *lever l'* ~ звільняти ув'язненого

écrouer, *vt* 1) брати під варту; 2) вносити до списку ув'язнених

écu, *m* екю (*європейська валютна одиниця*)

édiction d'une sanction, *f* накладення стягнення

édile, *m* член муніципальної ради

édition, *f* 1) видання (*діяльність і твір*); 2) тираж; 3) видавнича справа

éducateur, *m* вихователь Δ ~ *specialisé* вихова-

тель, який отримав спеціальну підготовку для роботи з неповнолітніми правопорушниками

éducation, *f* виховання Δ ~ *permanente* безперервна освіта, підвищення кваліфікації; ~ *surveillée* 1) виховання під наглядом; 2) служба Міністерства юстиції, що займається проблемами юнацької злочинності

effacement de la condamnation, *m* ліквідація правових наслідків засудження; зняття судимості

effectif 1. *adj*, дійсний, ефективний 2. *m*, штат (*чисельність*), особовий склад Δ *devenir* ~ здобувати силу; ~ *autorisé* особовий склад по штату, штатний склад; ~ *de la mission* чисельність персоналу представництва; ~ *des prisons* особи, які тримаються у в'язницях; чисельність ув'язнених; ~ *du personnel* чисельність особового складу, чисельний склад; ~ *réel* особовий склад за списком; ~ *réglementaire* особовий склад по штату, штатний склад; ~ *salarié* чисельність найманих працівників

effectifs, *m pl* особовий склад, чисельність особового складу; штати Δ ~ *approuvés* затверджена чисельність (*персоналу*); ~ *de la police* особовий склад поліції; ~ *en place* склад (*персоналу*) за списком

effectivité, *f* ефективність Δ ~ *d'une loi* ефективність закону

effet, *m* 1) дія; сила; 2) ефективність; 3) результат, наслідок; 4) цінний папір; вексель, тратта Δ *avoir l'~ extinctif* припиняти, погашати (*напр., зобов'язання*); *avoir un* ~ *libératoire* звільняти; *donner* ~ à *l'immunité* забезпечувати імунітет; *perdre* ~ *vracra*ти силу (*про правовстановлюючий документ*); *porter* ~ діяти, бути в силі (*про правовстановлюючий документ*); *prendre/produire* ~ вступати в силу (*про юридичний акт*); *produire l'~ extinctif* припиняти, погашати (*напр., зобов'язання*); *produire un* ~ *libératoire* звільняти (*від якогось обов'язку*); *reconnaître plein* ~ визнати дію, силу (*нормативних актів, договорів*); *créer un* ~ *viser* виписувати вексель; *émettre un* ~ *viser* видавати вексель; *escompter un* ~ *viser* враховувати вексель; *présenter un* ~ *viser* пред'являти вексель; *protester un* ~ *viser* опротестовувати вексель; *tirer un* ~ *viser* виписувати вексель, видавати вексель; ~ *à court terme/à courte échéance* короткостроковий вексель, короткостроковий цінний папір; ~ *à l'encaissement* вексель, переданий для оплати; ~ *à vue* безстроковий вексель (*оплачуваний за його пред'явленням*); ~ *assuré* акцептований вексель; ~ *acquisitif* правоутворююче значення; ~

bancaire банківський вексель; ~ commercial/de commerce ордерний або представницький цінний папір (*напр.*, *вексель, чек*), комерційний вексель; ~ constitutif правоутворююча дія; ~ d'ouverture de crédit цінний папір, що містить право вимагати відкриття кредиту; ~ d'utilisation d'une invention корисність винаходу; ~ de change вексель; ~ de circulation/de commandite фінансовий вексель; ~ de commerce domicilié доміцільований цінний папір; ~ de complaisance дружній вексель; ~ de transactions commerciales вексель, виданий в результаті торговельних угод; ~ déclaratif правостановлююча дія; ~ délictueux суспільно небезпечні наслідки; envisager un ~ délictueux передбачити суспільно небезпечні наслідки; rechercher ~ délictueux бажати настання суспільно небезпечних наслідків; ~ dérogatoire дерогаційний вексель; ~ dévolutif/des voies de recours обов'язок вищої судової інстанції (*крім Касаційного суду*) розглянути справу за подану скаргу з точки зору як відповідності закону, так і доведеності фактичних обставин; ~ des obligations сила зобов'язань; ~ documentaire цінний папір, який супроводжується певними документами (*напр.*, *коносаментом, страховим полісом*); ~ domicilié доміцільований цінний папір (*зі встановленим місцем платежу*); ~ du jugement сила судової постанови; ~ du Trésor казначейський вексель; ~ économique економічна ефективність; економія; ~ en cours вексель в обігу; ~ en nantissement закладений вексель; ~ en pension закладений вексель; ~ endorsed індосований вексель, вексель з передавальним написом; ~ escompté дисконтований (*врахований*) вексель; ~ extra-territorial екстратериторіальна дія; ~ fictif фіктивний вексель; ~ financier фінансовий цінний папір; ~ industriel промислово придатність, корисність (*у винахідницькому праві*); ~ inter partes відносна сила, відносна дія; ~ juridique юридичний (*правовий*) наслідок; правова дія; ~ négociable оборотний цінний папір; ~ négociable sur le marché monétaire цінний папір на грошовому ринку; ~ obligatoire обов'язкова сила (*юридичного акту*); ~ probatoire доказове значення; ~ protesté опротестований вексель; ~ relatif відносна сила, відносна дія; ~ protesté опротестований вексель; ~ relatif de l'obligation відносний характер; ~ rétroactif зворотна сила; avoir/produire l'~ rétroactif мати зворотну силу, володіти зворотною силою; ~ sur l'étranger вексель на іноземного платника; ~ sur l'intérieur внутрішній вексель; ~ suspensif des voies de recours зу-

пинення виконання судового рішення при його оскарженні; ~ territorial територіально обмежена дія; ~ translatif передача прав; ~ translatif du contrat передача прав в силу договору, дія договору, що полягає в передачі прав

effets, *m pl* 1) наслідки; 2) цінні папери Δ ~ du mariage quant à la personne особисті наслідки шлюбу; ~ civils цивільно-правові наслідки; ~ de droit правові (*юридичні*) наслідки; ~ de l'exequatur наслідки екзекватури; ~ de la reconnaissance наслідки визнання держави; ~ de premier ordre першочергові зобов'язання; ~ des traités дія міжнародних договорів; ~ du contrat дія договору; ~ du mariage наслідки шлюбу; ~ du mariage quant aux biens майнові наслідки шлюбу; ~ du risque збитки, що виникли внаслідок настання страхового випадку; ~ juridiques юридичні наслідки; produire des ~ juridiques породжувати юридичні наслідки; ~ mobiliers рухомі речі (*в широкому сенсі слова, в т.ч. права*); ~ patrimoniaux майнові наслідки; ~ personnels речі особистого користування; ~ publics державні цінні папери; ~ représentatifs de crédits кредитні цінні папери

efficacité, *f* ефективність, сила дії; корисна дія Δ ~ internationale des droits acquis міжнародний ефект придбаних прав; ~ juridique юридична сила

efficience, *f* ефективність

efficient, *adj* ефективний

effort créateur, *m* творчість

effracteur, *m* зломщик

effraction, *f* злом Δ ~ de coffres-forts злом сейфів; ~ extérieure зовнішній злом (*що дає доступ до місця крадіжки*); ~ intérieure внутрішній злом (*на місці крадіжки*)

égalité, *f* рівність; рівноправність Δ ~ civile громадянська рівноправність; ~ de rémunération рівна оплата праці; ~ de traitement рівність у правах, відсутність дискримінації; рівність режимів (*в міжнародному праві*); ~ de vote рівність голосів при голосуванні; ~ des/en droits рівність прав, рівноправність; ~ des suffrages/des voix рівність голосів (*при голосуванні*); ~ devant la loi рівність перед законом; ~ diplomatique рівноправність держав в дипломатичній сфері; ~ économique рівноправність в економічній області; ~ en fait фактична рівність; ~ fiscale податкове вирівнювання; ~ juridique рівність у праві (*правах*); ~ politique політичне рівноправ'я; ~ professionnelle рівність у праві займатися певною діяльністю; ~ souveraine суверенна рівність; рівність суверенних держав

éjecteur, *m* відбивач у зброї

élaboration, *f* підготовка, розробка нормативних актів, рішень Δ ~ des lois розробка законів; ~ des projets de loi розробка законопроектів; ~ des règles розробка норм; ~ du budget складання (розробка) бюджету; ~ du jugement складання вироку; винесення рішення суду; ~ du texte складання тексту договору

élaborer, *vt* підготовлювати, виробляти, розробляти нормативні акти, рішення

élargir, *vt* звільняти з-під варти (з місця ув'язнення); звільняти з в'язниці

élargissement, *m* звільнення з-під варти (з місця ув'язнення); звільнення з в'язниці

électeur, *m* виборець Δ grand ~ виборець; ~ du premier degré виборець; ~ du second degré виборець; ~ inscrit виборець, внесений до виборчого списку; ~ présidentiel виборець на президентських виборах; ~ primaire виборець; ~ sénatorial виборець на виборах в Сенат

électif, *adj* виборний

élection, *f* 1) вибори; обрання; 2) виборність Δ ~ administrative вибори до адміністративних органів; ~ au suffrage universel загальні вибори; ~ communale муніципальні вибори; ~ de domicile обрання доміцилію (іншого, ніж фактичне місце проживання); ~ du for вибір суду; ~ générale перевибори колегіального органу в цілому; ~ législative вибори до законодавчого органу (в парламенті); ~ partielle часткові вибори окремих членів колегіального органу, довибори

élections, *f pl* вибори Δ ~ à plusieurs degrés багатоступеневі вибори; ~ anticipées дострокові вибори; ~ au suffrage direct прями вибори, вибори шляхом прямого голосування; ~ au suffrage indirect непрямі вибори, вибори шляхом непрямого голосування; ~ au suffrage universel загальні вибори; ~ au suffrage universel direct загальні прями вибори; ~ au vote secret вибори при таємному голосуванні; ~ cantonales кантональні вибори; ~ directes прями вибори; ~ générales загальні вибори; ~ municipales муніципальні вибори; ~ présidentielles вибори президента Республіки; ~ primaires вибори першого ступеня, вибори виборців (делегатів); ~ sénatoriales вибори в Сенат

électivité, *f* виборність

électorat, *m* 1) виборчий корпус (сукупність громадян, які мають право голосу); 2) виборче (суб'єктивне) право Δ ~ actif активне виборче право; ~ passif пасивне виборче право

élément, *m* 1) елемент, складова частина; 2) елемент (як особа, що відноситься до певної категорії) Δ ~ constitutif конститутивний

(утворюючий) елемент; істотна ознака; ~ constitutif de l'infraction ознака (елемент) складу злочину; ~ constitutif de l'obligation елемент зобов'язання; ~ constitutif spécial de l'infraction ознака (елемент) спеціального складу злочину; ~ d'extranéité іноземний (міжнародний) елемент у правовідносинах; ~ d'identification ідентифікаційна ознака; ~ de fait фактична обставина; ~ de l'infraction ознака (елемент) складу злочину; ~ de nouveauté ознака новизни винаходу; ~ de rattachement елемент прив'язки (для правовідносин з іноземним елементом); ~ essentiel основна (істотна) ознака; ~ humain особовий склад (як елемент підприємства); ~ imposable одиниця оподаткування податковця; ~ intentionnel de l'infraction суб'єктивна сторона злочину, елемент наміру злочину; ~ légal de l'infraction кримінальна протиправність злочинного діяння; ~ matériel зміст, (напр., норми, звичаю, принципу); ~ matériel de l'infraction суспільно небезпечне протиправне діяння; ~ moral de l'infraction суб'єктивна сторона злочину; ~ objectif об'єктивний елемент (напр., протиправного діяння); ~ objectif de l'infraction об'єктивна сторона злочину; ~ psychologique de l'infraction суб'єктивна сторона злочину; ~ subjectif суб'єктивний елемент (напр., протиправного діяння); ~ subjectif de l'infraction суб'єктивна сторона злочину; ~ volitif вольовий момент

éléments, *m pl* елементи Δ ~ correcteurs абстрактні кошти; ~ de droit юридичні (правові) підстави вимог сторін в цивільному процесі; правові ознаки (характеристики); ~ de fait фактичні дані; фактичні підстави вимог сторін в цивільному процесі; фактичні ознаки (характеристики); ~ de l'État елементи держави (державності); ~ de la déclaration позиції декларації; ~ de preuve objectifs об'єктивні засоби доказування (напр., протокол огляду місця події); ~ de preuve subjectifs суб'єктивні засоби доказування (напр., показання свідків); ~ du dossier матеріали справи; ~ du litige елементи цивільного спору; ~ essentiels du contrat основні елементи договору; ~ matériels фізичні характеристики (напр., вага, обсяг); ~ monétaires грошові кошти

élévation du conflit, *f* порушення міжнародного спору

éligibilité, *f* право бути обраним, пасивне виборче право Δ ~ d'un candidat відповідність кандидата вимогам, що пред'являються

éligible 1. *m*, особа, яка має право бути обраним (яка володіє пасивним виборчим правом) 2.

adj, той, хто обирається; той, хто має право бути обраним Δ être ~ мати право на обрання в якийсь орган; користуватися пасивним виборчим правом

élimination de l'apatridie, *f* викорінення безгромадянства

élire, *vt* обирати

élu, *m* обраний депутат Δ invalider un ~ анулювати обрання депутата; ~ local депутат місцевого органу влади

élucider, *vt* роз'яснити; з'ясувати; розкривати злочин

éluder, *vt* обходити (*напр.*, закон)

émancipation, *f* 1) емансипація; 2) оголошення особи повністю дієздатною; 3) набуття неповнолітнім дієздатності в повному обсязі Δ ~ d'un mineur набуття неповнолітнім дієздатності в повному обсязі; оголошення неповнолітнього повністю дієздатним

émancipé, *m* неповнолітній, оголошений повністю дієздатним

émaner, *vi* 1) виходити від ...; 2) бути виконаним (*про документ*)

émargement, *m* 1) розписка про ознайомлення з документом; 2) позначки на полях

émarger, *vt* візувати, ставити підпис на полях документа

emballage, *m* 1) пакування; 2) упаковка, тара; consigner l'emballage вносити заставу в забезпечення повернення тари Δ ~ à facturer вартість упаковки за рахунок покупця; ~ perdu вартість упаковки (*тари*), включена в ціну товару; ~ récupérable тара, яку можна поновити

embargo, *m* ембарго, заборона Δ imposer un ~ вводити ембарго; ~ commercial ембарго на торгівлю; ~ d'information тимчасова заборона на поширення даної інформації; ~ général загальне ембарго; ~ sur les exportations ембарго на експорт (*на вивезення*); ~ sur les importations ембарго на імпорт (*на ввезення*)

embauchage, *m* наймання на роботу; прийом на роботу Δ ~ direct пряме наймання працівників (*без сприяння органів з працевлаштування*); ~ obligatoire обов'язкове наймання працівників

embauche, *f* наймання (*прийняття*) на роботу

embauché, *m* особа, прийнята на роботу, працівник

embaucher, *vt* наймати; приймати на роботу

emblème, *m* емблема Δ ~ d'État/national/de souveraineté державний герб, емблема держави

embranchement, *m* злиття ліній на шкірному візерунку

embuscade, *f* засідка

émender, *vt* виправляти (*текст*)

éméritat, *m* привілеї заслуженого діяча

émetteur, *m* емітент Δ ~ d'un effet векселедавець; ~ de fausse monnaie фальшивомонетник; ~ du chèque чекодавець; ~ privé приватний емітент; ~ public публічний емітент (*міжнародні організації, держави, адміністративно-територіальні утворення, державні підприємства*)

émettre, *vt* випускати (*емітувати цінні папери, грошові знаки*)

émeute, *f* заколот, бунт

émigration, *f* еміграція

émigré, *m* емігрант

émission, *f* 1) випуск, емісія грошових знаків, цінних паперів; 2) видача Δ ~ d'actions випуск акцій; ~ d'emprunteurs européens випуск позик європейськими позичальниками; ~ d'emprunts випуск позик; ~ d'emprunts internationaux випуск міжнародних позик; ~ d'obligations випуск облигацій; ~ d'un document видача документа; ~ d'une traite видача векселя; ~ de billets de banque емісія (*випуск*) банкнот; ~ de fausse monnaie випуск в обіг (*збут*) підроблених грошей; ~ de la contrainte видача виконавчого документа; ~ de papier-monnaie емісія паперових грошей; ~ de titres емісія (*випуск*) цінних паперів; ~ de valeurs mobilières емісія цінних паперів; ~ des emprunts publics випуск державних позик; ~ des monnaies contrefaites випуск в обіг підроблених грошей; ~ des pièces contrefaites використання підроблених документів; збут підроблених документів; ~ du chèque видача чека; ~ du chèque sans provision видача чека без покриття; ~ du Trésor казначейська емісія; ~ étrangère іноземна позика (*коли позичальник не є резидентом в даній країні*); ~ internationale випуск позик на міжнародному грошовому ринку; ~ monétaire грошова емісія, випуск грошей; ~ nationale випуск позик на національному грошовому ринку; ~ obligatoire випуск облигацій; ~ privée приватна емісія; ~ publique/par souscription емісія (*випуск*) цінних паперів за передплатою; ~s non autorisées *pl* несанкціоноване мовлення

émolument, *m* мито, збір; частка в майні Δ ~ d'expédition канцелярські витрати, витрати з діловодства; ~ de base основний оклад; ~ de justice судові витрати; ~ de prononcé судові витрати; ~ du greffe канцелярські витрати, витрати з діловодства; ~ héréditaire спадкова частка, частка у спадщині

émoluments, *m pl* винагорода; платня службовців; посадовий оклад

empêchement, *m* перешкода $\Delta \sim \text{à l'exécution}$ перешкода виконанню договору, зобов'язання; $\sim \text{au/à mariage}$ перешкоди до вступу в шлюб; $\sim \text{dirimant}$ перешкода (*до скоєння юридичного акту*), яка позбавляє акт юридичної сили; $\sim \text{simplement prohibitif}$ перешкода до скоєння юридичного акту, що не позбавляє акт юридичної сили

emphytéose, *f* емфітевзис (*довгострокове речове право користування нерухомістю*)

emphytéote, *m* емфітевта (*орендар за договором про емфітевзис*)

empiètement, *m* захоплення, привласнення (*напр., чужої території, чужих прав; порушення чийось прав*) $\Delta \sim \text{du pouvoir}$ присвоєння влади; $\sim \text{illégal}$ незаконне втручання, привласнення чужих прав; $\sim \text{sur le pouvoir judiciaire}$ привласнення судових повноважень; $\sim \text{sur le pouvoir législatif}$ присвоєння законодавчих повноважень

empiéter (sur), *vi* захоплювати, присвоювати (*напр., чужу територію, чужі права*); порушувати чийсь права

empire, *m* влада; панування $\Delta \text{ sous l'~ d'un état}$ асоціалістичне під впливом сп'яніння; в стані сп'яніння; $\text{sous l'~ de la loi...}$ в період дії закону...

emplacement du siège, *m* розташування штаб-квартири

emploi, *m* 1) вживання, застосування, використання; 2) придбання майна за готівкові кошти; 3) посада, місце; оплачувана робота; 4) зайнятість $\Delta \text{ faire ~ des capitaux}$ поміщати кошти в цінні папери; être privé d'~ позбавлятися роботи; occuper un ~ обіймати посаду; postuler un ~ претендувати на зайняття посади, домагатися призначення на посаду; pourvoir un ~ заміщати посаду; $\text{réintégrer dans l'~}$ відновлювати на посаді (*на роботі*); repandre un ~ знову надходити на ту ж роботу після звільнення; soliciter un ~ клопотати про надання роботи; $\text{succéder qn dans son ~}$ заміщати якусь посадову особу; supprimer un ~ ліквідувати посаду; tenir un ~ обіймати посаду; $\text{trafiquer de son ~}$ використовувати в корисливих цілях службове становище, зловживати службовим становищем; plein ~ повна занятість; $\sim \text{à long terme}$ довгострокове користування; $\sim \text{à mi-temps}$ робота на умовах неповного робочого часу; $\sim \text{à temps plein}$ робота з нормальною тривалістю робочого часу; $\sim \text{à temps réduit}$ робота або посада зі скороченою тривалістю робочого часу; $\sim \text{abusif}$ неправильне використання, зловживання при використанні; $\sim \text{accessoire}$ робота за сумісництвом; $\sim \text{actif}$ оперативна посада, пов'язана з ри-

зиком або підвищеною втомлюваністю; $\sim \text{administratif}$ управлінська посада; $\sim \text{assimilé}$ робота, прирівняна до роботи за наймом; $\sim \text{de bureau}$ управлінська посада; $\sim \text{de crédit}$ використання кредиту; $\sim \text{de début}$ первісна посада на початку службової кар'єри, перша робота; $\sim \text{de la force}$ застосування насильства; використання сили (*в міжнародних відносинах*); $\sim \text{de la force armée}$ використання збройних сил; $\sim \text{de reclassement}$ робота менш високої кваліфікації (*яка надається особам, звільненим з економічних причин*); $\sim \text{des armes}$ застосування зброї; $\sim \text{des jeunes de moins de 18 ans}$ застосування праці неповнолітніх; $\sim \text{des ressources}$ використання коштів; $\sim \text{disponible}$ вакантна посада; $\sim \text{du chien}$ застосування службової собаки; $\sim \text{du prix de l'immeuble}$ обіг грошей, виручених від продажу нерухомості, на придбання іншої нерухомості; $\sim \text{en tenue}$ посада, що вимагає носіння форменого одягу; $\sim \text{féminin/des femmes}$ зайнятість жінок; використання праці жінок; $\sim \text{frauduleux}$ протиправне використання; $\sim \text{interdit}$ заборонена робота для певних категорій працівників (*напр., жінок, неповнолітніх*); $\sim \text{nouveau des moyens connus}$ застосування відомих пристроїв (*способів, речовин*) за новим призначенням; $\sim \text{obligatoire}$ обов'язок надання роботи певним категоріям громадян; $\sim \text{public}$ державно-службова посада; $\sim \text{réservé}$ резервована посада; $\sim \text{saisonnier}$ сезонна робота; $\sim \text{salaire}$ робота за наймом; $\sim \text{sédentaire}$ управлінська посада; $\sim \text{temporaire}$ тимчасова робота; $\sim \text{vacant}$ вакантна посада

emplois, *m pl* використання коштів (*стаття балансу*) $\Delta \sim \text{en immobilisations}$ вкладення в основний капітал

employé, *m* службовець $\Delta \sim \text{au pair}$ помічник по господарству в сім'ї; $\sim \text{consulaire}$ консульський службовець; $\sim \text{de banque}$ банківський службовець; $\sim \text{de commerce}$ торговий службовець, працівник торгівлі

employeur, *m* наймач, роботодавець; адміністрація (*як сторона у трудовому договорі*)

empoisonnement criminel, *m* отруєння

empoisonneur, *m* особа, винна в отруєнні

emporter, *vt* 1) захоплювати; 2) вигравати справу; 3) спричиняти

empreinte, *f* статичний слід, відбиток $\Delta \text{ révéler un e}$ ~ виявляти слід; $\sim \text{colorée}$ видимий слід рук; $\sim \text{d'affranchissement}$ знак сплати; $\sim \text{de comparaison}$ експериментальний відбиток (*слід*); $\sim \text{de pneu}$ слід від колеса автомобіля; відбиток протектора; $\sim \text{dentaire}$ відбиток зубів; $\sim \text{digitale}$ відбиток пальця; $\sim \text{digitale cachée}$ невидимий слід рук, потожирові слі-

ди; ~ incriminée досліджуваний відбиток (слід); ~ labiale відбиток губ; ~ latente невидимий слід рук, потожирові сліди; ~ manuelle слід руки; ~ moulée об'ємний (втиснутий) слід; ~ palmaire відбиток долонної поверхні; ~ par enlèvement поверхневий слід; ~ plantaire слід ноги; ~ superficielle поверхневий слід; ~ visible видимий слід рук

emprise, *f* 1) вилучення, відчуження; 2) вплив Δ ~ (matérielle) sur un bien фактичне панування над річчю

emprisonnement, *m* 1) взяття під варту; утримання під вартою; 2) тюремне ув'язнення; покарання у вигляді позбавлення волі Δ ~ cellulaire утримання у одиночній камері (в місцях ув'язнення), одиночне ув'язнення; ~ correctionnel виправне тюремне ув'язнення (яке призначається за вчинення кримінального проступку); ~ de courte durée короткострокове тюремне ув'язнення (менше 1 року); ~ de longue durée тривале тюремне ув'язнення (понад 1 рік); ~ de police поліцейський арешт (до 2 місяців, призначається за вчинення серйозних поліцейських порушень); ~ en cellule утримання в одиночній камері, одиночне ув'язнення; ~ individuel утримання в одиночній камері (в місцях ув'язнення), одиночне ув'язнення

emprisonner, *vt* ув'язнювати, брати під варту

emprunt, *m* 1) позика; 2) сума позики Δ accordger un ~ надавати позику; contracter un ~ укладати договір позики; couvrir un ~ покривати борг; émettre un ~ випускати позику; gager un ~ забезпечувати зобов'язання з позики заставою; garantir un ~ гарантувати позику; lancer un ~ випускати позику; placer un ~ розміщувати позику; rembourser un ~ погашати позику; souscrire à un ~ підписуватися на позику; ~ à court terme короткострокова позика; ~ à gain assuré безпрограшна позика; ~ à intérêt процентна (безоплатна) позика; ~ à l'étranger зовнішня позика; ~ à long terme довгострокова позика; ~ à lot/à prime виграшна позика; ~ amortissable позика з погашенням; ~ convertible випуск акціонерним товариством конвертованих облігацій; ~ d'automobile відганяння автомобіля (без мети викрадення); ~ de criminalité співучасть у злочині (за теорією акцесорності); ~ de fonds грошова позика; ~ de guerre військова позика; ~ de l'État державна позика; ~ de la défense nationale позика для зміцнення обороноздатності країни; ~ de trésorerie казначейська позика для покриття тимчасового дефіциту скарбниці; ~ de voiture відганяння автомобіля (без мети викрадення); ~ en nature натуральна позика; ~

étranger іноземне запозичення, іноземна позика; ~ extérieur зовнішня позика; ~ forcé примусово розміщена державна позика; ~ garanti гарантована позика; ~ hypothécaire позика, забезпечена іпотекою; ~ intérieur внутрішня позика; ~ international міжнародна позика; ~ libellé en... позика, випущена в... (найменування валюти); ~ national державна позика; ~ non obligataire безоблігаційна позика; ~ obligataire/par obligations облігаційна позика, випуск (емісія) облігацій; ~ obligataire avec warrant облігаційна позика з варрантом; ~ obligataire convertible оборотна облігаційна позика; ~ perpétuel безстрокова державна позика; ~ privé приватна позика; ~ public державна позика; публічний випуск облігацій; ~ sans intérêts безвідсоткова позика; ~ sous forme d'obligations облігаційна позика; ~s communautaires *pl* позики, надані спільнотою

emprunt-or, *m* золота позика

emprunter, *vt* отримувати кредити або позику; запозичувати Δ ~ sur... отримувати кредити або позику під заставу...

emprunteur, *m* позичальник; позикоодержувач Δ ~ à usage безоплатний користувач

encadrement, *m* 1) керівні кадри; управлінські кадри; 2) обмеження Δ ~ du crédit обмеження надання кредитів

encaissage, *m* внесення грошей

encaisse, *f* касова готівка (в грошах та цінних паперах) Δ ~ métallique готівка металевої монети

encaissement, *m* 1) внесення грошей в касу, інкасація, інкасо; інкасове доручення; 2) отримання грошей; 3) пред'явлення до сплати Δ «roug ~» «для отримання» (інкасовий індокамент на векселі); présenter à l'~ пред'являти до сплати; ~ bancaire банківське інкасо; ~ d'effet інкасо векселя; ~ de chèque інкасо чека; ~ documentaire документарне інкасо, інкасове доручення

encaissements, *m pl* надходження Δ ~ sur prêts надходження для погашення наданих позичок

encaisser, *vt* 1) вносити гроші; 2) отримувати гроші, отримувати цінні папери; 3) пред'являти до сплати, виставляти на інкасо

encaisseur, *m* інкасатор Δ ~ de pots-de-vin хабарник

encan, *m* продаж з торгів, аукціон

enceinte du tribunal, *f* зала судового засідання

encellulement, *m* одиночне ув'язнення

encelluler, *vt* поміщати до одиночної камери

enchère, *f* 1) надбавка ціни (пропозиція більш високої ціни) при продажу з аукціону; 2) пу-

блічні торги; аукціон Δ folle ~ надбавка ціни, неприйнятна для учасника аукціону; payer la folle ~ сплачувати на аукціоні різницю між ціною перших і других прилюдних торгів

enchères, *f pl* публічні торги Δ acheter aux ~ купувати на публічних торгах; mettre aux ~ продавати з публічних торгів; vendre aux ~ продавати з аукціону; ~ d'immeubles торги, що проводяться для продажу будівель; ~ forcées примусові публічні торги (*напр., для реалізації майна*); ~ volontaires добровільні публічні торги (*за бажанням власника майна*)

enchérir, *vt, vi* 1) дорожчати, підвищуватися в ціні; 2) підвищувати ціну; заявляти про надбавку до ціни на торгах

enchérisseur, *m* учасник аукціону, який підвищує ціну Δ fol ~ особа, що запропонувала ціну, яку неможливо сплатити на аукціоні

enclave, *f* 1) замкнута земельна ділянка; 2) держава, що не має морського кордону, внутрішньоконтинентальна держава, анклав

encouragement, *m* заохочення; стимулювання Δ ~ matériel матеріальне заохочення

encours maximum, *m* максимальна сума кредитування

encrage, *m* покриття фарбою при отриманні відбитків пальців

encre, *f* чорнило Δ ~ d'imprimerie друкарська фарба; ~ fluide чорнило; ~ invisible невидимі чорнила

endettement, *m* дебіторська заборгованість Δ ~ à court terme короткострокова заборгованість; ~ à long terme довгострокова заборгованість; ~ envers l'étranger зовнішня (*іноземна*) заборгованість; ~ hypothécaire заборгованість, забезпечена іпотекою; ~ international зовнішня заборгованість; ~ local заборгованість за кредитами з місцевих джерел; ~ national державна заборгованість

endetter, *vt* вводити в борги

endommager, *vt* заподіювати шкоду (*збитки*); пошкоджувати

endossataire, *m* індосат, набувач за індосаментом

endossement/endors, *m* індосамент, передавальний напис, індосо Δ ~ à titre de gage/à titre de ~ заставний індосамент; ~ à personne dénommée іменний індосамент; ~ à titre de procuration інкасовий індосамент; ~ au porteur індосамент на пред'явника; ~ d'une réclamation заява (*державою*) міжнародної претензії, що виходить від фізичної особи; ~ de l'effet вексельний індосамент; ~

du chèque чековий індосамент; ~ en blanc бланковий індосамент; ~ irrégulier інкасовий індосамент; ~ nominatif іменний індосамент; ~ partiel частковий індосамент; ~ pignoratif заставний індосамент; ~ pur et simple/régulier/translatif de propriété безумовний індосамент (*який тягне перехід всіх прав по ціному папері*)

endosser, *vt* здійснювати передавальний напис, передавати за індосаментом, індосувати

endosseur, *m* індосант

enfance délinquante, *f* дитяча злочинність; діти-злочинці

enfant, *m* дитина Δ désavouer l'~ відмовлятися від визнання дитини; exposer un ~ підкидати дитину; ~ à charge неповнолітня дитина, що перебуває на утриманні; ~ abandonné дитина, залишена батьками; ~ adoptif усиновлена дитина; ~ adultérin дитина, що народилася від позашлюбного зв'язку особи, яка перебуває у шлюбі; ~ consanguin зведений брат або зведена сестра по батькові; ~ d'autre lit дитина від іншого шлюбу; ~ du «premier âge» малолітня дитина (*до 2-х років*); ~ du premier lit дитина від першого шлюбу; ~ en garde дитина, батьки якої позбавлені батьківських прав; ~ illégitime позашлюбна дитина; ~ incestueux дитина, народжена від осіб, які перебувають у відносинах спорідненості; ~ légitime дитина, що народилася в шлюбі; ~ légitime дитина, батьки якої вступили в шлюб після її народження; ~ naturel позашлюбна дитина; ~ naturel reconnu позашлюбна дитина, визнана її батьком; ~ naturel simple дитина, що народилася від осіб, які не перебувають у шлюбі (*неодружених*); ~ posthume дитина, яка народилася після смерті батька; ~ putatif дитина, що народилася у фіктивному шлюбі; ~ recueilli підібрана дитина (*не усиновлена*); ~ représenté спадкоємець, спадкова частка якого успадковується за правом представлення; ~ secoué дитина, яка отримує державну допомогу (*у зв'язку з відсутністю коштів у батьків*); ~ trouvé дитина від невідомих батьків (*підкинута*); ~ utérin зведений брат або зведена сестра по матері

enfreindre, *vt* порушувати, обходити (*напр., закон*)

enfreinte, *f* порушення Δ ~ aux droits порушення прав

engagement, *m* 1) обов'язок; зобов'язання; 2) наймання на роботу; вступ на військову службу; 3) забезпечення зобов'язання заставою; 4) призначення на посаду; прийняття на роботу; 5) трудовий договір, контракт

(*про роботу*) Δ contracter un ~ приймати на себе зобов'язання (*обов'язок*); se délier des ~s звільнятися від зобов'язань; ~ à la part/à profits éventuels прийом на роботу з оплатою у вигляді частини прибутку (*напр., улову*); ~ à l'essai прийом на роботу з випробуванням; ~ à long terme довгострокове зобов'язання; ~ à terme термінове зобов'язання; ~ au mois наймання на роботу зі щомісячною оплатою; ~ au voyage наймання на роботу на один рейс; ~ commercial торгове зобов'язання; ~ contractuel договірне зобов'язання; договірний обов'язок; ~ conventionnel договірне зобов'язання; ~ d'arbitrage угода про арбітраж; ~ d'épargne à long terme договір довгострокового ощадного внеску (*як правило, вкладник не може отримати кошти з рахунку протягом 5 років, проте користується низкою пільг*); ~ d'honneur джентельментська угода (*в торговому праві*); ~ de garantie обов'язок надання гарантії; ~ de la poursuite порушення справи в суді; ~ de la procédure порушення справи; ~ de poursuites correctionnelles порушення кримінальних справ у виправному суді; ~ de remboursement зобов'язання здійснити оплату (*відшкодування, погашення*); ~ de service найм послуг; договір найму послуг; ~ des tirages зобов'язання про надання кредитів; ~ du procès порушення справи; ~ financier фінансове (*грошове*) зобов'язання; ~ international міжнародне зобов'язання; ~ juridique юридичний обов'язок; ~ non réglé непогашене зобов'язання; ~ pour une période de stage призначення з випробувальним терміном; ~ réciproque зустрічний обов'язок; ~ solidaire солідарне зобов'язання; ~ unilatéral одностороннє зобов'язання, одностороння угода; ~ volontaire 1) зобов'язання, прийняте на основі вільного волевиявлення (*на відміну від зобов'язань з відшкодування шкоди*); 2) добровільне (*тимчасове*) надходження на службу в армію; ~s de prêt *pl* боргові зобов'язання; ~s internationaux *pl* міжнародні зобов'язання; ~s non contraignants *pl* міжнародні зобов'язання, не забезпечені примусовою силою, міжнародні правила поведінки; ~s permanents *pl* постійний контракт (*про роботу*); ~s sociaux *pl* зобов'язання товариства

engager, *vt* 1) зобов'язувати; покласти відповідальність; 2) наймати (*приймати*) на роботу; 3) давати в заставу; 4) починати Δ s'~ 1) приймати (*брати*) на себе зобов'язання, зобов'язуватися; 2) найматися (*на роботу*); 3) надходити добровольцем на військову службу; ~ la procédure judiciaire розпочинати судовий розгляд (*судовий процес*)

enjoindre, *vt* наказувати, приписувати

enlèvement, *m* 1) вилучення, захоплення; 2) викрадення; 3) прийняття (*речі*); 4) видалення Δ ~ d'un enfant викрадення дитини (*шляхом обману або насильства*); ~ de mineur викрадення неповнолітнього (*шляхом обману або насильства*); ~ des marchandises вивезення товарів; випуск вантажів (*з митної установи*); ~ des personnes викрадення людей; ~ par les lames ризик псування вантажу при морському перевезенні

enlever, *vt* 1) вилучати; захоплювати; 2) викрадати; 3) видаляти

ennemi, *m* держава-противник в збройному конфлікті (*збройні сили, громадяни цієї держави*) Δ désertier/passé à l'~ переходити на бік ворога

énoncé, *m* виклад, формулювання Δ ~ des faits виклад фактів (*фактичних обставин*); ~ du document final формулювання заключного документа

énonciations, *f pl* дані Δ ~ de la déclaration дані, показані в декларації; ~ obligatoires обов'язкові реквізити (*напр., вексело*)

enquête, *f* 1) розслідування; дізнання; 2) допит свідків (*в цивільному процесі*); 3) обстеження (*як засіб вирішення міжнародних суперечок*) Δ prescrire une ~ ухвалювати про проведення розслідування; procéder à une ~ проводити розслідування; ~ administrative адміністративне розслідування; ~ à l'occasion des accidents du travail розслідування нещасних випадків на виробництві; ~ contradictoire розгляд (*прохання, заяви*) за участю зацікавлених осіб; ~ criminelle розслідування злочинів; розслідування у кримінальній справі; ~ de flagrant délit розслідування очевидних злочинів (*правопорушень*); ~ de l'accident du travail розслідування нещасного випадку на виробництві; ~ de/du ravillon перевірка національності (*приватного судна*), перевірка прапора; ~ de personnalité дослідження особи обвинуваченого; ~ de police поліцейське розслідування; ~ douanière розслідування митних правопорушень; ~ fiscale перевірка дотримання податкового законодавства; розслідування податкових правопорушень; ~ internationale міжнародне обстеження; ~ judiciaire поліцейське розслідування (*здійснюване в процесуальному порядку*); ~ légale судове розслідування; ~ ordinaire допит свідків у загальному порядку (*в цивільному процесі*); ~ parlementaire парламентське розслідування; ~ particulière методика розслідування окремих видів злочинів; ~ particulière en matière de vols методика роз-

слідування крадіжок; ~ rénale розслідування кримінального правопорушення; ~ policière поліцейське розслідування; ~ préliminaire первинне дізнання (одна з форм поліцейського розслідування); ~ respective зустрічний допит свідків (за матеріалами їх допиту іншою стороною); ~ sommaire допит свідків у спрощеному порядку (в цивільному процесі); ~ supplémentaire додаткове розслідування; ~ sur commission rogatoire розслідування на виконання слідчого доручення; ~ sur l'accident розслідування нещасного випадку (події); ~ sur les faits розслідування (визначення) фактичних обставин (в міжнародному праві); ~ sur les lieux розслідування на місці події; ~ sur place виїзд (складу суду) на місце; ~ technique техніко-криміналістичне дослідження

enquêter, *vt* 1) проводити розслідування; робити дізнання; 2) допитувати свідків (в цивільному процесі); 3) проводити обстеження

enquêteur, *m* 1) дізнавач; 2) особа, яка проводить розслідування; 3) допитувач; 4) обслідувач

enregistrement, *m* 1) реєстрація; занесення в список; 2) бюро з реєстрації; 3) діаграма або запис свідчень реєструючого приладу; запис на плівку Δ invalider l'~ визнати реєстрацію недійсною; ~ anthropométrique антропометрична реєстрація; ~ commerciale торгова реєстрація; ~ comptable відображення в бухгалтерському обліку; бухгалтерський запис; ~ de décès реєстрація смерті; ~ de l'adoption реєстрація усиновлення; ~ de l'identification фіксація пред'явлення для впізнання; ~ de la paternité реєстрація батьківства; ~ de marque реєстрація товарного знаку; ~ de naissance реєстрація народження, запис про народження; ~ des mutations foncières реєстрація угод із землею; ~ des terres земельна реєстрація; ~ des traités реєстрація міжнародних договорів; ~ du mariage реєстрація шлюбу; ~ en débet реєстрація, мито за яку стягується після її здійснення; ~ fiscal податкова реєстрація; ~ gratis реєстрація, що не оплачується митом; ~ notarié нотаріальна реєстрація

enregistrements, *m pl* запис свідчень реєструючого приладу; ~ sonores звукозапис; ~ visuels відеозапис

enregistrer, *vt* 1) реєструвати, вносити до реєстру; 2) констатувати, засвідчувати; 3) записувати на магнітну плівку

enrichi, *m* особа, що безпідставно збагатилася

enrichissement sans cause/illégitime/injuste, *m* безпідставне придбання майна; безпідставне збереження майна

enrôlement, *m* 1) вербування, набір; 2) вербувальне свідчення Δ ~ de l'affaire реєстрація справи (в суді)

enseigne, *f* 1) вивіска; 2) фірмовий знак

ensemble, *m* сукупність Δ adapter l'~ de... приймати в цілому; ~ de... в цілому (напр., проект закону); voter contre l'~ de l'article голосувати проти статті в цілому; ~ d'arguments сукупність аргументів (доводів); ~ de normes сукупність норм; ~ de preuves сукупність доказів

entamer, *vt* починати, порушувати (провадження)

entendre, *vt* 1) вислуховувати; заслуховувати; 2) допитувати (щодо всіх осіб, крім обвинуваченого і підозрюваного) Δ ~ comme... допитувати в якості

entente, *f* 1) угода; змова; згода; 2) союз; об'єднання; 3) сенс; тлумачення; 4) об'єднання підприємців Δ ~ amiable мирова угода; ~ commerciale торговельна угода; ~ préalable попередня змова; ~ professionnelle професійна угода (форма монополістичного об'єднання); ~ régionale регіональна угода; ~ tarifaire угода про тарифи; ~ verbale усна домовленість, усна угода

entérinement, *m* затвердження судом (актів, документів)

entêtement du débiteur, *m* несправність боржника

entiercement, *m* передача речі третій особі

entité, *f* 1) сутність, істотність; 2) цілісність; цілісне утворення; орган, структурне утворення, підрозділ Δ ~ commerciale комерційне підприємство; ~ de base основна ланка (підрозділ) системи органів; ~ de fait фактична (готівкова) майнова спільність (без боргів, яка не володіє правосуб'єктністю); ~ étatique держава; державне утворення; ~ internationale міжнародне утворення; суб'єкт міжнародного права; ~ juridique юридична цілісність; суб'єкт права; правове утворення

entraide, *f* взаємодопомога Δ ~ conjugale подружня взаємна підтримка (взаємодопомога); ~ internationale міжнародна взаємодопомога; ~ judiciaire правова допомога; взаємодопомога (держав) при судовому розгляді міжнародних спорів

entraîner, *vt* спричиняти (певні наслідки); заподіювати, породжувати

entrave, *f* перешкода Δ sans ~s безперешкодно; ~ à l'exercice du droit de vote перешкодження здійсненню виборчого права; ~ au mariage перешкодження вступу в шлюб

entraver, *vt* перешкодити, перешкоджати, чинити перешкоди

entraves, *f pl* наручники Δ ~ fiscales податкові перешкоди

entrée, *f* 1) в'їзд (до країни); 2) вступ; надходження; 3) ввезення; 4) ввізне мито; 5) прибуткова операція; внесок грошей (на внесок, рахунок) Δ ~ au fonds вступ до Фонду; ~ dans la fonction вступ на державну службу; ~ dans le patrimoine надходження до складу майна; ~ de fonds надходження коштів; ~ de marchandises надходження товарів; ~ des marchandises en magasin поміщення товарів на склад, складування товарів; ~ du territoire в'їзд на територію (напр., держави); ~ en application набуття чинності (про правові акти); ~ en charge вступ на посаду, зайняття посади; ~ en compte надходження на рахунок; ~ en entrepôt передача на зберігання, поміщення на склад; ~ en fonctions вступ на посаду; ~ en franchise безмитне ввезення; ~ en guerre вступ у війну; ~ en jouissance початковий момент користування (якимось правом); ~ en possession вступ у володіння; ~ en vigueur введення в дію; набуття чинності; ~ irrégulière незаконний в'їзд (в країну); ~ naturelle d'une baie природний вхід в затоку

entremise, *f* посередництво; добрі послуги Δ par l' ~ de... за допомогою..., за сприяння

entreposage sous douane, *m* зберігання (вантажів) під митним контролем

entreposer, *vt* поміщати (товари, вантажі) на зберігання, складувати (тимчасово)

entreposeur, *m* хранитель; власник складу

entrepotaire, *m* власник товарів, поміщених на зберігання, поклажодавець

entrepôt, *m* склад, пакгауз, комора Δ pris à l' ~ зі складу продавця (про постачання); ~ d'exportation зберігання під митним контролем товарів, призначених для експорту; ~ d'importation зберігання під митним контролем імпортованих товарів; ~ de douane 1) особливий правовий режим імпортованих або експортованих товарів; 2) митний склад; ~ de stockage зберігання на складах; ~ douanier 1) особливий правовий режим імпортованих або експортованих товарів; 2) митний склад; ~ industriel промислове зберігання (митний режим, призначений для підприємств, що виробляють продукцію на експорт і для внутрішнього ринку); ~ privé banal звичайне приватне зберігання (митний режим, призначений для загальнокорисних вантажів регіонального значення, коли організація публічних складів економічно не доцільна); ~ privé particulier спеціальне приватне зберігання (митний режим зберігання вантажів

на приватних складах); ~ public публічне зберігання (митний режим для вантажів, що призначаються для загальнокорисних цілей); ~ spécial особливе зберігання (в спеціальних умовах)

entrepreneur, *m* 1) підрядник; 2) підприємець Δ ~ de fraude керівник (організатор) контрабандистської групи; ~ de transport multimodal оператор змішаного перевезення (сторона в договорі змішаного перевезення); ~ de travaux підрядник за договором будівельного підряду; ~ fluvial перевізник при внутрішньоводному перевезенні; ~ individuel à responsabilité limitée індивідуальний підприємець з обмеженою відповідальністю; ~ privé приватний підприємець

entreprise, *f* 1) підприємство; 2) підряд; 3) підприємництво Δ ~ à but lucratif підприємство, що має на меті одержання прибутку; ~ à caractère mixte змішане підприємство; ~ à établissements multiples об'єднання, що включає кілька підприємств; ~ à gestion autonome госпрозрахункове підприємство; ~ à personnel mobile підприємство з перемінним складом працюючих; ~ à statut підприємство з особливим режимом співробітників (виключене з-під дії колективного трудового договору); ~ agréée підприємство, що отримало дозвіл на здійснення певної діяльності (напр., страхування); ~ agricole à responsabilité limitée сільськогосподарське підприємство з обмеженою відповідальністю; ~ annexe підсобне підприємство; ~ artisanale ремісниче підприємство, підприємство кустарного промислу; ~ autorisée підприємство, що отримало дозвіл на здійснення певної діяльності (напр., страхування); ~ bancaire банківське підприємство; ~ chimérique уявне підприємство; ~ collective спільне підприємство; ~ commerciale торговельне підприємство; ~ commune спільне підприємство; ~ concédée концесійне підприємство; ~ concessionnaire підприємство, що отримало дозвіл на здійснення певної діяльності (напр., страхування); ~ conjointe спільне підприємство; ~ contractante підприємство-контрагент за договором; ~ coopérative кооперативне підприємство; ~ criminelle злочин, злочинне діяння; ~ d'armement морське підприємство (що займається експлуатацією морських суден); ~ d'assurances страхове підприємство; ~ d'économie mixte підприємство змішаної економіки; ~ d'État державне підприємство; ~ d'intérim підприємство-наймач тимчасових працівників; ~ d'investissement інвестиційна компанія; ~ de banque банківське підприємство; ~ de commission

комісійне підприємство; ~ de contrebande контрабандистська група; ~ de crédit кредитне підприємство (*родове поняття, що об'єднує банки та фінансові установи*); ~ de crédit-bail лізингова компанія (*придбання за свій рахунок обладнання та здача його в оренду*); ~ de façade/fausse ~/- fictive фіктивне підприємство; ~ de fraude контрабандистська група; ~ de navigation транспортне підприємство (*стосовно водних та повітряних перевезень*); ~ de navigation aérienne авіапідприємство, авіатранспортне підприємство, авіакомпанія; ~ de navigation maritime морехідне підприємство, підприємство морського транспорту, морське пароплавство; ~ de petite taille дрібне підприємство; ~ de publicité рекламне підприємство; ~ de service(s) підприємство з надання послуг, підприємство сфери обслуговування; ~ de transport транспортне підприємство; ~ de transport aérien авіапідприємство, авіатранспортне підприємство, авіакомпанія; ~ de transport aérien intérieur авіакомпанія, що обслуговує внутрішні лінії; ~ de transport aérien international міжнародна авіакомпанія; ~ de transport aérien régulier регулярні рейси; ~ de transport routier автотранспортне підприємство; ~ de travail temporaire підприємство-наймач тимчасових працівників; ~ de travaux підряд на будівельні роботи; ~ défaillante неплатоспроможне підприємство; ~ déficitaire збиткове підприємство; ~ dominante контролююче підприємство; ~ donneuse d'ordre підприємство-замовник (*в договорі підряду*); ~ en difficulté підприємство, що відчуває труднощі; ~ exportatrice підприємство-експортер; ~ familiale сімейне господарство; ~ financière фінансове підприємство; ~ individuelle індивідуальне підприємство (*що не має форми товариства*); ~ industrielle промислове підприємство; ~ intervenante підприємство, що виконує роботи на іншому підприємстві; ~ maritime морехідне підприємство, підприємство морського транспорту; ~ multinationale багатонаціональна (*транснаціональна*) компанія (*фірма*); ~ nationale державне підприємство; ~ nationalisée націоналізоване підприємство; ~ particulière одноосібне підприємство; ~ privée приватне підприємство; ~ productrice підприємство-виробник; ~ publique публічно-правове підприємство; підприємство державного сектору, державне підприємство; ~ rentable прибуткове підприємство; ~ semi-publique змішане (*приватно-державне*) підприємство; ~ sociale підприємство, яке експлу-

атується товариством; ~ sous forme sociale товариство; ~ travaillant à perte збиткове підприємство; ~ unipersonnelle à responsabilité limitée одноосібне підприємство з обмеженою відповідальністю; ~ utilisatrice підприємство-користувач (*зокрема підприємство, що використовує працю тимчасових працівників*); ~s rivaux *pl* конкуруючі підприємства

entrer, *vi* 1) надходити; 2) ввозити, імпортувати

entretien, *m* 1) утримання; 2) витрати на утримання Δ ~ contradictoire бесіда (*переговори*) наймача з працівником про передбачуване звільнення; ~ des détenus утримання засуджених; ~ des enfants утримання дітей

enveloppe, *f* ліміт (*встановлена максимальна сума витрат*) Δ ~ d'une balle оболонка кулі; ~s scellées *pl* спосіб, що дозволяє винахіднику, що не представляє патентної заявки, засвідчити дату винаходу

environnement, *m* середовище

envoi, *m* 1) відправка, посилка; 2) посилка (*як річ*); партія (*товару*) Δ ~ contre remboursement відправлення післяплатою; ~ de la valise diplomatique доставка дипломатичної пошти; ~ des mercenaires засилання найманців; ~ du consul посилка консула; ~ en possession введення у володіння (*за рішенням суду*); ~ en possession définitive остаточне введення у володіння; ~ en possession des successeurs іррегулярні перехід спадщини тому з подружжя, хто пережив спадкодавця, або державі за рішенням суду; ~ en possession provisoire тимчасове введення у володіння; ~ en/dans le lieu de résidence forcée направлення у заслання; ~ postal international міжнародне поштове відправлення; ~ provisoire тимчасове введення у володіння; ~s de groupage *pl* група партій (*товару*); ~s en conteneurs *pl* контейнерні вантажі

envoyé, *m* представник; посланник Δ ~ diplomatique дипломатичний представник іноземної держави; ~ en possession особа, введена у володіння; ~ extraordinaire et ministre plénipotentiaire надзвичайний посланник і повноважний міністр; ~ itinérant надзвичайний посланник

épargnant, *m* 1) вкладник; 2) акціонер; 3) особа, що володіє грошовими заощадженнями

épargne, *f* заощадження Δ ~ publique грошові внески населення; ~ retraite система пенсійних ощадних вкладів; ~ salariale колективні внески в банк найманих працівників

épargne-logement, *m* система кредитування індивідуального житлового будівництва (*надання позик особам, які мають заощадження на спеціальному рахунку*)

épargne-vacances, *f* заощадження коштів для проведення відпустки

épaule, *f* плече Δ ~ tombante опущене плече

épave, *f* безхазайна річ; безхазайне (*пругоме*) майно Δ ~ fluviale річ, яка затонула в річці або залишена на річці; ~ maritime річ, яка затонула або залишена в морі; судно, що зазнало корабельну аварію; ~ terrestre річ, втрачена або залишена на суші

époque, *f* термін, строк Δ ~ de la trace час (*момент*) утворення сліду; ~ de liquidation термін виконання договору, який встановлюється біржовими правилами; ~ du document час виконання документа; ~ du payement термін платежу

épouse, *f* дружина

époux, *m* чоловік Δ ~ adultère чоловік, який скоїв перелюб; ~ attributaire de la ~ чоловік, при якому залишені діти при розлученні батьків; ~ communs en biens подружжя, що прийняло режим спільності майна; ~ futur особа, що вступає в шлюб

épreuve, *f* випробування; досвід Δ ~ balistique судово-балістична експертиза; ~ de l'alcootest перевірка на наявність алкоголю; ~ photographique фотознімок, фотовідбиток

épuisement, *m* виснаження, вичерпання Δ ~ des (voies de) recours internes (locaux) вичерпне використання внутрішньодержавних засобів оскарження; ~ du droit припинення дії права; припинення патентної охорони (*у зв'язку з відчуженням об'єкту, що охороняється*)

épuration, *f* чистка (*апарату*)

équilibre, *m* баланс (*рівність витрат і доходів*), збалансованість, врівноваженість Δ ~ budgétaire збалансованість бюджету; ~ de la balance des paiements врівноваженість платіжного балансу; ~ du bilan рівність активу і пасиву балансу

équilibré, *adj* збалансований (*напр., про рішення*)

équipage, *m* суднова команда Δ ~ de conduite льотний екіпаж (*склад екіпажу*); ~ de prise призова команда (*що здійснює захоплення судна в якості призу*); ~ navigant льотний екіпаж (*склад екіпажу*)

équipe, *f* бригада, команда Δ ~ de jour денна зміна; ~ de nuit нічна зміна; ~ ministérielle кабінет, уряд; ~ supplémentaire додаткова бригада (*замінює основну на час відпочинку*); ~s alternatives *pl* бригади, що чергуються (*працюючи поперемінно протягом робочого дня підприємства*); ~s chevauchantes *pl* «лускати» бригади (*одна бригада приступає до роботи, коли попередня ще не закінчила, і закінчує після того, як приступила чергова*)

équipollent, *adj* рівноцінний, еквівалентний

équité, *f* справедливість Δ juger/trancher en ~ вирішувати справу на основі принципів справедливості

équivalence, *f* рівноцінність, еквівалентність Δ ~ des fautes рівна вина (*напр., суден у зіткненні*); ~ entre original et copie відповідність копії оригіналу

équivoque, *f* 1. двозначність; непорозуміння, недомовка; *adj* 2. Двозначний

erga omnes, *lat* (*з лат. «між усіма»*) зобов'язання перед міжнародним співтовариством у цілому

errances juridiques, *f pl* юридичні помилки (*нпроахунки*)

erratum, *m* друкарська помилка

errements, *m pl* помилки, омани

erreur, *f* омана, помилка Δ induire en ~ вводити в оману; sauf ~ ou omission крім випадків помилки або упущення (*застереження, що дозволяє внесення виправлень в юридичний акт*); ~ arithmétique арифметична помилка; ~ comptaible помилка в звітності; ~ convenue омана, що відноситься до істотної умови угоди; ~ d'enregistrement помилковий бухгалтерський запис; ~ d'évaluation омана в оцінці вартості (*речі*); ~ d'imposition помилка в оподаткуванні; ~ de calcul помилка в розрахунку (*в обчисленні*); рахункова помилка; ~ de droit юридична помилка, помилка в праві; ~ de fait фактична помилка, помилка у факті; ~ de navigation навігаційна помилка; ~ invincible немінуча помилка; ~ judiciaire судова помилка; ~ manifeste очевидна помилка; ~ matérielle фактична помилка; ~ substantielle істотна омана; ~ substantielle sur l'objet істотна омана в предметі (*угоди, спору*); ~ substantielle sur la personne істотна омана в суб'єкті (*угоди*); ~ sur l'objet помилка в предметі (*угоди, спору*); ~ sur la cause омана в підставі угоди; ~ sur la personne омана в суб'єкті; омана в особі учасника угоди; ~ sur la substance de la chose омана в суті речі; ~ sur la valeur омана у вартості (*речі*); ~ sur le contrat помилка в правовій природі договору; ~ sur le mobile помилка (*омана*) в мотиві; ~ sur les qualités non substantielles омана, що відноситься до несуттєвої умови угоди

error communis facit jus, *lat* спільна помилка породжує право

ès-qualité(s) в якості посадової особи, в межах посадових повноважень

escale, *f* захід у порт; проміжна посадка (*повітряного судна*) Δ ~ de transit посадка в транзитному аеропорту (*повітряного судна*); за-

хід у транзитний порт (*морського судна*); ~ forcée вимушений захід у порт; вимушена посадка (*повітряного судна в проміжному аеропорту*); ~ non commerciale посадка (*повітряного судна*) з некомерційними цілями; ~ рауанте комерційна зупинка (*морського або повітряного судна*); ~ technique вимушений візит (*морського судна*); посадка (*повітряного судна*) в некомерційних цілях

escompte, m 1) облік (*напр., векселів*); 2) обліковий відсоток; 3) знижка з суми боргу в разі його дострокового погашення Δ ~ à forfait ризиковий облік; ~ au tiré непрямий облік (*банк оплачує покупцеві суму акцептованого ним векселя, і ця сума передається продавцеві*); ~ d'effet commercial облік цінних паперів; ~ fournisseur облік (*цінних паперів*) на користь постачальника; ~ fournisseur «stricto sensu»; облік на користь постачальника у вузькому сенсі (*банк оплачує постачальнику суму векселя, акцептованого покупцем*); ~ indirect непрямий облік (*банк оплачує покупцеві суму акцептованого ним векселя, і ця сума передається продавцеві*); ~ par caisse касовий облік (*що здійснюється в момент передачі банку цінного паперу*)

escompter, vt враховувати (*напр., векселі*) Δ faire ~ представляти до обліку

escompteur, m банк, який прийняв цінний папір до обліку

escorte, f конвой

escroc, m шахрай Δ ~ au mariage шлюбний аферист

escroquer, vt викрадати шляхом шахрайства

escroquerie, f шахрайство Δ ~ à l'assurance шахрайство при страхуванні; ~ à l'assurance dite «à tendance intellectuelle» шахрайство при страхуванні, що полягає в укладенні договору після настання страхового випадку; ~ à l'assurance dite «à tendance matérielle»; шахрайство при страхуванні, що полягає в умисному знищенні застрахованого майна з метою отримання страхової винагороди; ~ à la charité шахрайство на благодійності (*продаж предметів із створенням видимості їх виготовлення особами, які потребують допомоги*); ~ à la substitution шахрайство шляхом підміни дорогоцінних каменів і валюти; ~ dite «à la publicité» поширення в газетах і інше поширення різних оголошень про неіснуюче підприємство; ~ dite «au jugement» шахрайство (*подання підроблених документів або неправдиві заяви*) при судовому розгляді справ

espace, m 1) простір; космічний простір; 2) про-

міжок часу; інтервал; 3) пропуск (*в машинописному тексті*) Δ ~ aérien повітряний простір; ~ aérien étatique повітряний простір (*даної*) держави, повітряна територія; ~ aérien international міжнародний (*відкритий*) повітряний простір; ~ aérien surjacent повітряний простір над ... (*напр., над відкритим морем*); ~ aérien surplombant le plateau continental повітряний простір над континентальним шельфом; ~ cosmique/extra-atmosphérique космічний простір; ~ international міжнародний простір; ~ maritime морський простір; ~ vital життєвий простір

espacement de l'écriture, m розгін почерку

espèce, f 1) конкретна ситуація, розглянута судом; конкретна справа, що розглядається судом; 2) рід, вид Δ en l'~ в даній справі; ~ des marchandises найменування товарів; ~ tarifaire тарифне найменування

espèces, f pl готівка Δ payer en ~ платити готівкою; ~ en caisse касова готівка; ~ monnayées металеві гроші

espérance de vie, f ймовірна тривалість життя

espionnage, m шпигунство (*що здійснюється іноземцем*); розвідка Δ ~ économique економічне шпигунство; ~ industriel промислове шпигунство

esprit, m 1) розум; 2) свідомість; 3) зміст; 4) судження Δ dans un ~ de compréhension в дусі взаєморозуміння; faible d'~ недоумкуватий; ~ d'hostilité ворожі наміри; ~ de la loi дух закону; ~ de lucre корисливі спонукання; ~ de mutuelle assistance дух взаємної співпраці (*взаємодопомоги*); ~ du législateur дух законодавства, ідея законодавця; ~ du traité дух міжнародного договору; ~ inventif/d'invention винахідницька творчість; винахідницький рівень, неочевидність; ~ public громадська думка

essai, m випробування; проба Δ ~ professionnel професійна проба (*короткострокова перевірка професійних якостей працівника, попередній висновок трудового договору*)

essence, f сутність Δ ~ de la demande 1) сутність позову; 2) сутність клопотання; 3) сутність заявки (*у винахідницькому праві*)

essentiel, m сутність

essuyures de la balle, f pl поясок обтирання

estampillage des titres d'actions anciennes, m штамповання старих акцій (*із зазначенням розміру статутного капіталу у разі його збільшення*)

ester en justice, vi пред'являти позов в суді

estimation judiciaire, f судова оцінка (*напр., доказів*)

estoppel, *m* відсутність права на заперечення або на позицію, яка суперечить прийнятим раніше

établissement, *m* 1) підстава, заснування, встановлення (як дія); 2) складання; 3) установа (юридична особа, яка не передбачає членства); 4) підприємство (як правило, не володіє правосуб'єктністю); комерційне підприємство; 5) місце офіційної реєстрації (підприємства) Δ délivrer à l'~ доставляти в місце офіційної реєстрації; ~ artisanal ремісничі підприємства; ~ atitré визнане місце офіційної реєстрації; ~ autorisé приватний медичний заклад, включений до системи страхової медицини; ~ bancaire банківська установа; ~ cellulaire в'язниця з поодинокими камерами; ~ classé підприємство, яке підлягає спеціальному нагляду (напр., у зв'язку з небезпекою для навколишнього середовища); ~ commercial торговельне підприємство, організація торгівлі; ~ d'assurance страхове підприємство; ~ d'éducation виховний заклад; ~ d'un enfant забезпечення дитині самостійного обзаведення, матеріальне забезпечення дитини; ~ d'un nouveau compte перерахунок; ~ d'un poste consulaire відкриття консульської установи; ~ d'une police видача поліса; ~ d'utilité publique суспільно-корисна установа (регламентована приватним правом, але користується деякими привілеями); ~ de banque банківська установа; ~ de commerce торговельне підприємство, організація торгівлі; ~ de crédit кредитна установа; ~ de cure de désintoxication лікувальний заклад для алкоголиків чи наркоманів; ~ de faux rariérs виготовлення фальшивих документів; ~ de financement фінансовий орган, фінансова установа (на відміну від банку, проводять кредитні операції тільки за рахунок власних коштів); ~ de gros оптово-збутове підприємство; ~ de l'état d'urgence введення надзвичайного стану; ~ de la déclaration складання декларації; ~ de la filiation встановлення походження; ~ de la formule виведення (дактилоскопічної) формули; ~ de la preuve доведення; ~ de la taxation обчислення мита (стосовно конкретного товару); ~ de missions заснування представництв; ~ de redressement виправний заклад; ~ de rééducation виховна установа для неповнолітніх; ~ de relations diplomatiques встановлення дипломатичних відносин; ~ de sécurité renforcé тюремний заклад з посиленним режимом; ~ de soins privés приватний медичний заклад, включений до системи страхової медицини; ~ de vente торговий підрозділ (фірми, компанії); ~ des comptes

ведення, складання, пред'явлення рахунків; ~ des faits встановлення фактів; ~ des impôts встановлення податків; ~ des lois законодавство (дія); ~ des rapports звітність; ~ des rapports financiers фінансова звітність; ~ des servitudes встановлення сервітутів; ~ distinct самостійне підприємство; ~ du bilan складання балансу; ~ du budget складання бюджету; ~ du contrat складання договору; ~ du dossier складання справи (матеріалів); ~ du lien de nationalité придбання громадянства; ~ du procès-verbal протоколювання, складання протоколу; ~ émetteur кредитна установа-емітент; ~ en commun в'язниця з загальними камерами; ~ en personnel одноосібне підприємство; ~ fermé закритий пенітенціарний заклад; ~ financier фінансовий орган, фінансова установа (на відміну від банку, проводять кредитні операції тільки за рахунок власних коштів); ~ industriel промислове підприємство; ~ médico-pédagogique лікувально-виховний заклад; ~ non autorisé приватний медичний заклад, що не включений до системи страхової медицини (витрати з лікування в порядку соціального страхування не відшкодовуються); ~ ouvert виправний заклад відкритого типу; ~ pénitentiaire пенітенціарний заклад; тюремний заклад; ~ pénitentiaire de courte peine тюремний заклад для відбування покарання у вигляді короткострокового (до 1 року) позбавлення волі; ~ pénitentiaire de longue peine тюремний заклад для відбування покарання у вигляді тривалого (понад 1 року) позбавлення волі; ~ pour tutelle pénale тюремний заклад для мультирецидивістів, засуджених до відбування кримінальної опіки; ~ public державний (публічно-правовий) заклад (напр., державні лікарні, університети, різні фонди); ~ public à caractère industriel промисловий публічний заклад; ~ public administratif адміністративний публічний заклад (напр., лікарня); ~ public international міжнародний публічний заклад (напр., банк міжнародних розрахунків); ~ public professionnel професійний публічний заклад (напр., орден лікарів, адвокатів, архітекторів); ~ sanitaire тюремний заклад для хворих або престарілих засуджених; ~ spécialisé спеціалізований тюремний заклад (в'язниця з напіввільним режимом, в'язниця для хворих, в'язниця для мультирецидивістів, в'язниця з посиленням режимом); ~ stable постійно діюче підприємство (поняття, що використовується в міжнародних податкових угодах для визначення можливості залучення до оподаткування); ~s humains

pl населені пункти; ~s publics industriels et commerciaux *pl* торгово-промислові публічні підприємства

étalon de change-or/devise-or, *m* золотодевізний (золотовалютний) стандарт

étalon-or, *m* золотий стандарт

État, *m* держава; штат (*державно-територіальна одиниця*) Δ imputer à un ~ ставити в провину державі; ~ absolu абсолютистська держава (з правлінням у формі абсолютної монархії); ~ accréditaire держава перебування (дипломатичного представника); ~ accréditant акредитована держава; ~ acheteur держава, що купує; ~ acquéreur держава-набувач; держава-наступник; ~ adhérent держава, що приєдналася (до міжнародного договору, спілки); ~ adjacent суміжна держава; ~ administrateur держава-опікун, держава що управляє; ~ affecté постраждала держава (на території якої може бути завдано шкоди); ~ agresseur держава-агресор; ~ aligné держава, що приєдналася (до міжнародного договору, спілки); ~ allié союзна держава; ~ annexant держава, яка вчинила анексію; ~ annexé держава, піддана анексії; держава, територія якої зазнала анексії; ~ archipel держава-архіпелаг; ~ associé асоційована держава; ~ autonome самоврядна (автономна) держава; ~ autoritaire авторитарна держава; ~ belligérant воююча держава, воююча сторона; ~ bénéficiaire держава-бенефіціант; ~ blocant блокуюча держава; ~ bloqué блокована держава; ~ capteur держава, яка здійснила захоплення (в морському праві); ~ cédant держава-попередник, держава-цедент; ~ central держава з централізованою владою; ~ cessionnaire держава-наступник, держава, що приймає частину території іншої держави; ~ cobelligérant співвоююча держава; ~ composé складна держава; ~ concédant держава, яка надає щось (напр., режим найбільшого сприяння), держава-бенефіціар; ~ confédéré держава-член конфедерації; ~ constitutionnel держава, що має конституцію; ~ continental внутрішньоконтинентальна держава; ~ contractant договірна держава; ~ coropratif корпоративна держава; ~ côtier прибережна держава; ~ créancier держава-кредитор; ~ d'accueil приймаюча держава, держава перебування; ~ d'allégeance держава громадянства (громадянином якої є дана особа); ~ d'atterrissage держава посадки (повітряного судна); ~ d'attraction держава тяжіння (що має інтереси в певній зоні); ~ d'enregistrement держава реєстрації (напр., повітряних суден); ~ d'envoi держава, що посилає (місію, дипломатичного

або консульського агента); репрезентована держава; ~ d'expédition держава відправлення; ~ d'immatriculation держава реєстрації; ~ d'origine вітчизняна держава, держава громадянства; держава походження; держава-джерело (збитку або ризику його нанесення); ~ de destination держава призначення; ~ de droit правова держава; ~ de la source країна джерела доходу (при оподаткуванні); ~ de lancement держава, що запускає (про космічні об'єкти); ~ de réception приймаюча держава; ~ de refuge держава, яка надала притулок; держава перебування (особи, щодо якої розглядається питання про видачу); ~ de résidence держава (країна) перебування; ~ de séjour держава (країна) перебування; ~ de transit держава, через територію якої здійснюється транзит; ~ débiteur держава-боржник; ~ défendant/défendeur держава-відповідач; ~ délinquant держава-правопорушник; ~ dépendant залежна держава; ~ dépositaire держава-депозитарій (що зберігає оригінали міжнародних документів); ~ dépourvu de littoral внутрішньоконтинентальна держава, держава, що не має виходу до моря; ~ donneur de nationalité держава, що надає громадянство; ~ du cours d'eau держава водотоку; ~ du fog держава суду (в якому розглядається спір); ~ du pavillon держава прапора судна; ~ du port держава порту (поняття, що характеризує юрисдикцію прибережної держави по відношенню до іноземного судна, що знаходиться в її порту); ~ du siège держава місцеперебування (міжнародної організації); ~ emprunteur держава-позичальник; держава, яка здійснює купівлю засобів міжнародного валютного фонду; ~ en litige держава, що сперечається; ~ enclavé внутрішньоконтинентальна держава; ~ ennemi ворожа держава; ~ européen європейська країна; ~ exportateur держава-експортер; ~ fautif держава-порушник; ~ fédéral союзна (федеративна) держава; держава-суб'єкт федерації; ~ fédératif союзна (федеративна) держава; держава-суб'єкт федерації; ~ financièrement défaillant держава, що має фінансову заборгованість; ~ frontière прикордонна держава; ~ garant держава-гарант; ~ géographiquement désavantagé держава, що знаходиться в географічно несприятливому положенні; ~ hôte приймаюча держава; ~ importateur держава-імпортер; ~ indépendant незалежна (суверенна) держава; ~ internationalement souverain держава, суверенна з точки зору міжнародного права; ~ intervenant держава, яка здійснює

втручання; держава-інтервент; ~ lésant держава-правопорушник, держава, що заподіяла шкоду; ~ lésé потерпіла держава; ~ limitrophe прикордонна (*суміжна*) держава; ~ mandataire держава, яка здійснює міжнародну опіку, держава-мандатарій; ~ maritime морська держава; ~ médiateur держава-посередник; ~ membre держава-член міжнародної організації; складова частина (*суб'єкт*) федерації; ~ membre de fédération держава-член федерації, суб'єкт федерації; ~ membre de l'union держава-член спілки; ~ mi-souverain обмежено суверенна держава, залежна держава; ~ mondial світова держава (*як мета міжнародного права по одній із західних теорій*); ~ multinational багатонаціональна держава; ~ national 1) національна держава (*з населенням, що належить до однієї нації*); 2) держава громадянства іноземця; ~ neutralisé нейтралізована держава; ~ neutre нейтральна держава; ~ non adhérent держава, що не приєдналася (*до міжнародного договору, спілки*); ~ non aligné держава, що не приєдналася (*до міжнародного договору, спілки*); ~ non contractant держава, що не домовляється; ~ non engagé держава, що не приєдналася (*до міжнародного договору, спілки*); ~ non membre держава, яка не є членом; ~ non resconnu незвізнана держава; ~ non signataire держава, що не підписала; ~ non souverain залежна держава; ~ non unitaire неунітарна держава; ~ nouvellement indépendant нова незалежна держава; ~ occupant держава-окупант; ~ participant держава-учасник (*міжнародної конференції, міжнародного договору*); ~ partie держава-учасник (*міжнародної конференції, міжнародного договору*); ~ partie au différend держава-сторона у міжнародному спорі; ~ perpétuellement neutre постійно нейтральна держава; ~ prédécesseur держава-попередник; ~ protecteur держава-протектор; держава, що надає захист; ~ protégé держава, що знаходиться під протекторатом, держава-протекторат; ~ ratifiant держава, що ратифікує; ~ réclamant держава-позивач; ~ resconnaisant держава, що визнає; ~ resconnu визнана держава; ~ requérant держава, що вимагає видачі злочинця; ~ requis 1) держава, до якої звернена вимога про видачу злочинця; 2) країна відповідача; ~ ressuscité новоутворена держава; ~ riverain прибережна держава; ~ riverain de détroit держава, що межує з протокою; ~ sans littoral внутрішньоконтинентальна держава, держава, що не має виходу до моря; ~ semi-indépendant неповністю незалежна держава, напівзалежна

держава; ~ signataire держава, що підписала міжнародно-правовий акт; ~ sous développé держава, що розвивається; ~ sous protectorat держава, що знаходиться під протекторатом, держава-протекторат; ~ sous-jacent держава, над якою тягнеться даний повітряний простір; ~ souverain суверенна держава; ~ successeur держава- правонаступник; ~ survolé держава, в повітряному просторі якої здійснюється політ; ~ tampon буферна держава; ~ territorial 1) держава, якій належить дана територія; 2) держава перебування; приймаюча держава; 3) держава перебування майнових інтересів іноземця; ~ tiers третя держава (*не бере участь у договорі*); ~ unitaire унітарна держава; ~ vassal васальна держава; ~ vendeur держава, що продає; ~s adjacents *pl* суміжні (*прикордонні*) держави; ~s associés *pl* асоційовані держави; ~s dont les côtes se font face *pl* держави з протилежними узбережжями; ~s dont les côtes sont adjacentes/limitrophes *pl* держави з суміжними узбережжями; ~s en litige *pl* держави-сторони в спорі

état, *m* 1) стан; становище; 2) звання, професія; суспільне становище; 3) відомість; список; формуляр; опис; кошторис; 4) штат (*працівників*) Δ demeuré à l'~ de projet неприйнятний (*про проект нормативного акту*); *en* ~ підготовлене для судового розгляду (*про передану до суду справу*); *en* l'~ в сьогоденному стані (*напр., про предмет майнового найму*), в даному вигляді (*напр., про документ*), без змін; в первісному стані; *en* ~ de référé у порядку невідкладних попереджувальних або охоронних заходів; faire ~ підтверджувати (*положення, статус*); faire ~ de ... посилатися на ...; враховувати, брати до уваги; faire ~ de fraudes виявляти порушення (*зловживання*); mettre *en* ~ готувати справу до судового розгляду (*функція спеціального судді*); quant à présent *et en* l'~ в даний час і в даному виді (*застереження в судовому рішенні про відмову в позові, що дозволяє позивачу відновити позов, доповнивши його необхідними обґрунтуваннями*); renvoyer *en* l'~ направляти справу до належного суду (*напр., при з'єднанні справ, прийнятих до провадження різними судами*); se mettre *en* ~ піддаватися взяттю під варту; *en tout* ~ de cause в будь-якому положенні справи; ~ alcoolique стан сп'яніння; ~ apparent des marchandises зовнішній стан вантажу; ~ budgétaire бюджетний розпис; ~ civil 1) громадянський стан; 2) відділ реєстрації актів громадянського стану; ~ combiné des recettes et des dépenses зведена відомість надходжень і витрат; ~ complet

d'ivresse стан сильного ступеню сп'яніння; ~ dangereux схильність до вчинення правопорушень; ~ dans la cité громадянство; ~ dans la famille сімейний стан; ~ d'ébriété нетверезий стан, стан сп'яніння; ~ d'ivresse стан сп'яніння; ~ d'exception виняткове становище; ~ d'union спільність кредиторів неплатоспроможного боржника (*після реалізації майна спільність припиняється*); ~ d'urgence надзвичайне (*особливе*) положення; ~ de belligérence стан війни; ~ de blocus стан (*морської*) блокади; ~ de collocation (provisoire) перелік кредиторів (*неспроможного боржника*) у порядку черговості задоволення їх вимог; ~ de congés payés графік чергових відпусток; ~ liquidatif ліквідаційний опис майна; ~ de contumace правове становище підсудного, що переховується; неявка до суду присяжних обвинуваченого, відданого суду; ~ de crise надзвичайний стан; ~ de démenace стан неосудності; ~ de droit регламентованість правом, правовий стан (*відносин*); ~ déficient неповноцінний стан (*фізичний або психічний*); ~ de guerre стан війни; ~ de la fortune 1) майновий стан; 2) опис майна; ~ de meubles опис рухомого майна; ~ de navigabilité морехідний стан; ~ de nécessité стан крайньої необхідності; ~ de service послужний список; ~ de siège надзвичайне (*особливе*) положення; lever l'~ de siège скасовувати надзвичайний стан; proclamer l'~ de siège оголошувати (*вводити*) надзвичайне (*особливе*) положення; ~ des créances офіційний документ про стан заборгованості (*неспроможного боржника*); ~ des dépenses/des frais видаткова відомість, кошторис витрат; ~ des immeubles опис стану нерухомого майна; ~ des lieux 1) обстановка місця події; 2) акт про стан майна, що здається в найм; ~ des opérations (effectuées) 1) бухгалтерський звіт (*первинний*); 2) розпис доходів і видатків бюджету; ~ des personnes громадянський стан осіб; ~ du personnel список персоналу (*особового складу*); ~ estimatif кошторис; ~ exécutoire виконавчий документ (*виписується адміністративним органом*); ~ financier фінансова відомість; ~ mental психічний стан; ~ nominatif іменний список; ~ parcellaire витяг з кадастру; ~ physique фізичний стан; ~ révisionnel прибутково-видатковий кошторис; ~ rectificatif перелік виправлень (*поправок*); ~s financiers *pl* фінансова документація; ~s législatifs annexes *pl* документи, що додаються до закону (*напр., до бюджету*)

état-civil consulaire, *m* консульська служба запису актів громадянського стану

étatisation, *f* етатизація (*втручання держави в*

економічне життя суспільства), одержавлення, передача державі

étendue, *f* 1) розмір; обсяг; 2) простір; протяжність; 3) тривалість Δ ~ d'une invention обсяг винаходу; ~ de l'accusation обсяг обвинувачення; ~ de l'incapacité ступінь втрати працездатності; ~ de la mer territoriale ширина територіальних вод (*територіального моря*); ~ de la protection обсяг охорони (*напр., авторського права*); ~ de la responsabilité обсяг (*межі, розмір*) відповідальності; ~ des eaux territoriales ширина територіальних вод (*територіального моря*); ~ des pouvoirs обсяг повноважень; ~ des relations diplomatiques обсяг дипломатичних відносин; ~ du droit обсяг права (*напр., власності*); ~ du préjudice розміри шкоди

étranger, *m* іноземець Δ assimiler les ~s aux nationaux застосовувати національний режим до іноземців; ~ à l'acte третя особа (*відносно даного юридичного акту*); ~ commerçant комерсант-іноземний громадянин; ~ naturalisé натуралізований (*прийнятий до громадянства даної країни*) іноземець; ~ résident ordinaire іноземець, що довгостроково знаходиться у Франції; ~ résident privilégié привілейований іноземець; ~ résident temporaire іноземець, який перебуває у Франції короткочасно (*напр., турист*)

étrangement, *m* удушення

être, *m* сутність, об'єкт Δ ~ juridique 1) юридичне утворення, суб'єкт права; 2) правова сутність (*правовий статус*) суб'єкта права; ~ moral юридична особа

étude, *f* 1) вивчення, дослідження; робота; 2) бюро, контора; канцелярія; ~ criminalistique криміналістичне дослідження; ~ de comparaison порівняльне дослідження (*напр., криміналістичне*); ~ de droit comparé порівняльно-правове дослідження; ~ de laboratoire дослідження в лабораторних умовах; ~ de notaire/notariale нотаріальна контора; ~ des empreintes digitales дактилоскопія; ~ des traces трасологія, слідоведення; ~ microscopique мікроскопічне дослідження; ~ préliminaire роздільне дослідження (*при криміналістичній ідентифікації*)

étudiant en droit, *m* студент-юрист, студент юридичного факультету

étui de cartouche, *m* гільза патрона

eugénisme, *m* евгеніка

Euratom, *f* Європейське співтовариство з атомної енергії

euro, *m* євро

euro-émission, *f* євроемісія, єврооблігаційний позик

euro-emprunts, *m pl* європозики

euro-obligations, *f pl* єврооблігації

eurobanque, *f* євробанк

eurocrédit, *m* єврокредит (*надається в євровалюті*)

eurodevise, *f* євровалюта (*валюта, в якій здійснюються безготівкові операції банками, що знаходяться за межами країни-емітента цієї валюти*)

eurodollars, *m pl* євродолари

Europol, *angl* Європол (*поліцейська служба Європейського союзу*)

euthanasie, *f* евтаназія

évadé, *m* ув'язнений, який втік з місця ув'язнення або з-під варти

évaluation, *f* оцінка; встановлення (*визначення*) розміру; підрахунок Δ d'après l'~ des experts за експертною оцінкою; ~ de la créance обчислення суми боргу; обчислення суми позову; ~ directe метод прямої оцінки (*вартості об'єкта оподаткування на основі декларації*); ~ du dommage визначення розміру збитків (*збитку*); ~ du litige визначення ціни позову; ~ du risque визначення збитку в результаті настання страхового випадку; ~ exagérée оголошення страхової вартості вище дійсної вартості застрахованого майна; ~ fiscale обчислення податку; ~ indirecte непрямий метод оцінки; ~ insuffisante оголошення страхової вартості нижче дійсної вартості застрахованого майна; ~ monétaire/pécuniaire грошова оцінка

évaluer, *vt* оцінювати; обчислювати

évasion, *f* втеча Δ conniver à l'~ d'un détenu сприяти втечі ув'язненого; ~ de l'assiette de l'impôt обхід податкового законодавства шляхом вивезення предмета оподаткування за кордон; ~ de prison втеча з в'язниці; ~ fiscale обхід податкового законодавства шляхом зловживання пільгами; приховування суми оподатковуваних доходів (*без здійснення фінансового правопорушення*); ~ fiscale internationale обхід податкового законодавства шляхом використання міжнародного спілкування; ~ fiscale personnelle обхід податкового законодавства шляхом виїзду платника податку за кордон

événement, *m* подія; випадок Δ ~ assuré страховий випадок; ~ de navigation навігаційний випадок; ~ dommageable випадок, що заподіяв шкоду, шкідливий факт; ~ fortuit випадок (*обставини, які не можуть бути поставлені в провину заподіювача шкоди*); ~ imprévu непередбачені обставини; ~ non imputable юридична подія

éviction, *f* 1) виселення, відібрання речі у набувача за рішенням суду, відчуження придбаного майна; 2) відшкодування, що сплачується наймодавцем наймачеві в разі виселення останнього після закінчення терміну договору найму Δ ~ de la loi étrangère виключення застосування іноземного закону

évincer, *vt* витребувати у судовому порядку у набувача передану йому річ

évocation, *f* дослідження справи вищестоящим судом; прийняття до провадження справи, яка підсудна нижчій судовій інстанції

évolution de la criminalité, *f* динаміка злочинності

évoquer, *vt* витребувати справу (*про вищестоящий суд*); приймати до провадження справу, яка підсудна нижчій судовій інстанції

ex-conjoint, *m* колишній чоловік

ex-droit, *m* акція, за якою право на безоплатне отримання або на придбання додаткових акцій того ж товариства вже використано акціонером

ex-époux, *m* колишній чоловік

exacteur, *m* вимагач; особа, що займається поборами

exaction, *f* незаконні побори, вимагання

examen, *m* 1) розгляд, обговорення; 2) дослідження; експертиза; 3) іспит, випробування Δ ~ au fond розслідування справи по суті; ~ comparatif порівняльне дослідження; ~ d'aptitude іспит на відповідність професійним вимогам; ~ d'armes à feu судово-балістичне дослідження вогнепальної зброї; ~ d'écriture дослідження почерку; ~ d'utilité експертиза на корисність (*у винахідницькому праві*); ~ dactyloscopique дактилоскопічне дослідження; ~ dans l'infrarouge дослідження в інфрачервоних променях; ~ dans l'ultraviolet дослідження в ультрафіолетових променях; ~ de l'affaire розгляд справи; ~ de la demande розгляд заявки; ~ de la plainte розгляд скарги; ~ de la question розгляд питання; ~ de la recevabilité de la demande попередня експертиза (*у винахідницькому праві*); ~ de nouveauté експертиза на новизну (*у винахідницькому праві*); ~ de personnalité вивчення особистості (*злочинця*); ~ de révision контрольна експертиза; ~ de sélection вибіркова експертиза; ~ des brevets патентна експертиза; ~ des marchandises огляд товарів; ~ des pièces à conviction дослідження речових доказів; ~ des preuves дослідження доказів; ~ des propositions розгляд пропозицій; ~ des réclamations розгляд претензій (*рекламацій*); ~ différé відстрочена експертиза (*на тентспроможності винаходу*); ~ douanier

митний огляд; ~ du dossier вивчення матеріалів справи; ~ du litige розгляд спору; ~ médical медичний огляд; ~ médico-légal судово-медичне дослідження; ~ post mortem médico-légal судово-медичне дослідження трупа; ~ préalable попередня експертиза; ~ préliminaire 1) роздільне дослідження; 2) попередня експертиза

examineur, *m* експерт (*у винахідницькій справі*) Δ ~ de la nouveauté експерт, який проводить експертизу на новизну

examiner, *vt* досліджувати; розглядати; перевіряти; проводити експертизу

excédent, *m* перевищення; надлишок Δ ~ de bagages додатковий багаж (*більше дозволеного*); ~ de valeur перевищення вартості; ~ des recettes sur les dépenses перевищення надходжень над витратами

exception, *f* 1) виключення, вилучення; 2) заперечення, яке заявляється стороною в судовому процесі; заперечення з процесуальних підстав, яке заявляється стороною в судовому процесі Δ d'~ винятковий, надзвичайний; soulever des ~s висувати заперечення; ~ d'ignorance посилення на незнання закону; ~ d'illégalité заперечення (*проти застосування адміністративного акту*), засноване на його незаконності; ~ d'incompétence заперечення проти розгляду справи, засноване на його непідсудності даному суду; ~ d'inconstitutionnalité заперечення про неконституційність (*правового акту*); ~ d'inexécution заперечення про невиконання контрагентом договірних зобов'язань; ~ d'irrecevabilité 1) заперечення проти розгляду справи, засноване на непідвідомчості суду справ даної категорії; 2) посилення (*уряду*) на неконституційність законопроекту; ~ d'ordre public застереження про публічний порядок (*як підстава незастосування іноземного закону*); ~ de chose jugée заперечення, засноване на наявності у даній справі судової постанови, що увійшла в законну силу; ~ de communication заперечення проти розгляду справи, засноване на неотриманні відповідачем позовних матеріалів; ~ de compensation заперечення, засноване на заліку зустрічних взаємних вимог; ~ de connexité заперечення проти розгляду справи, засноване на необхідності з'єднання справ; ~ de déchéance заперечення проти позову, засноване на втраті позивачем права; ~ de dol заперечення проти позову, засноване на обмані, скоєному позивачем; ~ de garantie заперечення, спрямоване на призупинення справи до явки до суду гаранта відповідача; ~ de litispence

заперечення проти розгляду справи, засноване на наявності в провадженні іншого суду справи, яка тотожна даній; ~ de nullité

1) посилення на недійсність договору; 2) заперечення, спрямоване на визнання певних дій сторін недійсними (*у цивільному процесі*); ~ de prescription посилення на закінчення строку давності; ~ de procédure процесуальне заперечення; ~ de simulation заперечення проти позову, засноване на удаваності угоди; ~ déclinatoire заперечення проти розгляду справи, засноване на його непідсудності даному суду; ~ dilatoire заперечення, спрямоване на відкладення розгляду справи (*у цивільному процесі*); ~ non adimpleti contractus заперечення про невиконання контрагентом договірних зобов'язань; ~ opposée en défense заперечення проти позову; ~ réemptoire заперечення, засноване на втраті права позивачем у зв'язку із закінченням преклзівного терміну; ~ personnelle d'antériorité посилення на право попереднього використання; ~ préjudicielle посилення на необхідність рішення іншого судового органу з питання, що має преюдиціальне значення (*у кримінальному процесі*); ~ préliminaire попереднє заперечення (*направлене, головним чином, на недопущення судового розгляду*); ~ procédurale процесуальне заперечення; ~ sur le fond заперечення по суті позову; ~s à l'immunité *pl* вилучення з імунітету; ~s fiscales *pl* виключення з правил про оподаткування, податкові пільги

excès, *m* 1) надлишок; 2) зловживання Δ ~ de l'auteur ексцес виконавця (*при вчиненні злочину*); ~ de légitime défense перевищення меж необхідної оборони; ~ de pouvoir перевищення влади; перевищення повноважень; ~ de vitesse перевищення швидкості

excessif, *adj* 1) надмірний; 2) вчинений при перевищенні меж необхідної оборони

excipant, *m* особа, яка заявила заперечення

exciper, *vi* приводити заперечення, посилатися на обставини, що виправдовують

excitateur, *m* підбурювач

excision, *f* видалення, вирізання; висічення

excitation, *f* підбурювання Δ ~ à la guerre підбурювання до війни, пропаганда війни; ~ de mineurs à la débauche втягнення неповнолітніх у розпусту

exciter, *vi* підбурювати

exclusif, *adj* винятковий; монопольний

exclusion, *f* 1) виключення, вилучення; усунення; 2) звільнення Δ ~ de communauté роздільний режим майна подружжя; ~ de compétence вилучення з компетенції; ~ de

la loi successorale виключення застосування спадкового статусу; ~ disciplinaire звільнення в порядку дисциплінарного стягнення; ~ du condamné de tels ou tels emplois заборона засудженому обіймати певні посади

exclusivité, f виключне право

excuse, f 1) вибачення; 2) підстава звільнення (від чогось) Δ ~ absolutoire підстава звільнення від покарання; ~ atténuante обставина, що пом'якшує відповідальність (обов'язково враховується судом); ~ atténuante de minorité недосягнення кримінально-правового повноліття як обставина, що пом'якшує відповідальність; ~ atténuante de provocation неправомірні дії потерпілого як обставина, що пом'якшує відповідальність особи, яка вчинила кримінальне правопорушення; ~ de l'obéissance hiérarchique звільнення від відповідальності особи, що діяла за наказом вищого начальника; ~ de minorité посилання на недосягнення кримінально-правового повноліття; ~ de provocation посилання на неправомірні дії потерпілого від злочину; ~ des rebelles repentants звільнення від відповідальності за участь в банді її членів, що добровільно здалися; ~ du dénonciateur звільнення від відповідальності співчасника деяких злочинів, що добровільно заявив про те, що трапилося; ~ officielle офіційне вибачення; ~s légales *pl* передбачені законом фактичні обставини, за наявності яких винний або звільняється від покарання, або покарання пом'якшується

exécuter, vt 1) виконувати; приводити у виконання; 2) страчувати; 3) звертати стягнення (на майно боржника)

exécuteur, m виконавець Δ ~ testamentaire виконавець заповіту

exécutif, m 1) виконавча влада; 2) виконавчий апарат; виконавчий орган Δ ~ collégial колегіальний виконавчий орган; ~ dualiste дуалістична форма виконавчої влади; ~ «monocratique» «монократична» форма виконавчої влади

exécution, f 1) виконання, вчинення; 2) смертна кара Δ différer l'~ зупиняти виконання; gamener à ~ домагатися виконання зобов'язання за допомогою заходів примусу; surseoir à l'~/suspendre l'~ зупиняти виконання; відстрочувати приведення у виконання; ~ administrative du budget адміністративне виконання бюджету (видання адміністративних актів, що відносяться до виконання бюджету); ~ arbitraire страта без належної судової процедури; ~ capitale смертна кара; ~ comptable du budget рахун-

кове виконання бюджету; ~ conditionnelle de la peine умовне незастосування покарання; ~ contraignante примусове виконання; ~ d'actes d'instruction проведення розслідування; ~ d'office безпосереднє виконання рішень (державною адміністрацією в особливих випадках); ~ d'une demande складання заявки; ~ de l'obligation виконання зобов'язання; ~ de la peine/~ de la sanction pénale виконання кримінального покарання; відбування покарання; ~ défectueuse неналежне виконання; ~ des dépenses виконання видаткової частини бюджету; ~ des fonds освоєння коштів; ~ des recettes виконання дохідної частини бюджету; ~ directe реальне виконання, виконання в натурі; ~ du budget виконання бюджету; ~ du contrat виконання договору; ~ du jugement виконання судової постанови; ~ en nature виконання в натурі, реальне виконання; ~ forcée примусове виконання (в т.ч. рішення суду); звернення стягнення (на майно боржника); ~ par défaut недопоставка; ~ par provision негайне виконання судової постанови, яка не увійшла в законну силу; ~ partielle часткове виконання; ~ provisoire негайне виконання судової постанови, яка не увійшла в законну силу; ~ publique публічне виконання (твору); ~ sommaire страта без належної судової процедури; ~ sur les biens виконання (судових постанов) шляхом звернення стягнення на майно; ~ sur minute невідкладне виконання судового рішення за першим примірником його тексту, що не забезпечений виконавчим написом; ~ tardive прострочення виконання; ~ totale повне виконання; ~ trait pour trait виконання (договірних зобов'язань) на основі взаємності; ~ volontaire добровільне виконання

exécutoire 1. *m*, виконавчий документ; виконавчий лист; 2. *adj*, такий, що дає право на примусове виконання; такий, що підлягає виконанню; devenir/être ~ здобувати обов'язкову силу, підлягати виконанню; être ~ non obstant appel підлягати виконанню незалежно від оскарження; être non ~ не підлягати примусовому виконанню; ~ par provision той, що належить негайному виконанню (про судову постанову)

exégèse juridique, f юридичне тлумачення

exemplaire, m 1) примірник; 2) зразок Δ ~ certifié conforme завірена справжня копія; ~ contrefait контрафактний примірник; ~ dactylographié машинописний примірник

exempté, m особа, звільнена від чогось (напр., від військової служби)

exemption, *f* 1) звільнення; 2) пільга Δ ~ à la base сума, звільнена від податку; ~ d'immatriculatoін звільнення від реєстрації; ~ de droits звільнення від мита; ~ de l'imposition/d'impôt/d'impôts звільнення від сплати податку (*від оподаткування*); ~ de peine звільнення від покарання; ~ de permis de séjour звільнення від отримання дозволу на проживання; ~ de perquisition імунітет від обшуку; ~ de service звільнення (з роботи); ~ de service militaire звільнення від військового обов'язку; ~ des droits de douane звільнення від митних зборів; ~ des frais звільнення від витрат; ~ des obligations militaires звільнення від військового обов'язку; ~ des prestations personnelles звільнення від особистих повинностей; ~ douanière звільнення від митних зборів і огляду; ~ du régime de sécurité sociale вилучення, що відноситься до соціального забезпечення; ~ fiscale фіскальне (*податкове*) вилучення, податкова пільга

exequatur, *m* екзекватура (*розпорядження судового органу про виконання рішення третейського або іноземного суду*) Δ ~ consulaire (*консульська*) екзекватура

exercice, *m* 1) здійснення; 2) виконання (*службових чи посадових обов'язків*); 3) господарський рік; звітний рік; звітний період Δ incapable d'~ неіездатний; entrer en ~ приступати до виконання службових обов'язків; être en ~ бути на дійсній службі; imputable à l'~ що відноситься до звітного періоду (*про доходи і витрати*); ~ budgétaire фінансовий рік; ~ comptable звітний рік; звітний період; ~ d'un droit здійснення права; ~ d'une industrie interdite заняття забороненим промислом; ~ de la fonction виконання службових обов'язків; dans l'~ de la fonction при виконанні службових обов'язків; ~ de la justice відправлення правосуддя; ~ de la protection diplomatique надання дипломатичного захисту; ~ de la souveraineté здійснення суверенітету; ~ des actions en justice ведення цивільних справ у судах; ~ en cours поточний звітний період; поточний господарський рік; ~ financier фінансовий рік; фінансовий період; ~ illégal de la médecine незаконне лікування; ~ irrégulier de la profession незаконне здійснення професії; ~ précédent попередній звітний період; минулий господарський рік; ~ social звітний рік товариства

exhérédation, *f* позбавлення права спадкування

exhéréder, *vt* позбавляти права спадкування

exhibition, *f* пред'явлення (*документів*)

exhostif, *adj* вичерпний

exhumation, *f* ексгумація

exhumer, *vt* ексгумувати

exigence légale, *f* вимога закону

exigibilité, *f* наявність права вимагати виконання зобов'язання Δ ~ de la banque короткострокові зобов'язання банку; ~ de la dette/de l'obligation право вимагати виконання зобов'язання; настання терміну виконання зобов'язання; ~ de la taxe виникнення права вимоги сплати податку

exigible, *adj* той, який підлягає виконанню; той, який підлягає оплаті; той, який підлягає витребуванню

exil, *m* вигнання

exiler, *vt* піддавати вигнанню

existence, *f* 1) існування; 2) наявність

existences, *f pl* застраховане майно (*при деяких видах страхування, напр., від пожежі*)

exonérateur, *adj* той, що звільняє від відповідальності, той, що усуває відповідальність; той, що звільняє від виконання зобов'язання

exonération, *f* звільнення від відповідальності; звільнення від виконання зобов'язання Δ ~ d'impôts звільнення від сплати податку, фіскальне (*податкове*) вилучення, вилучення з податку; ~ de responsabilité pénale звільнення від кримінальної відповідальності; ~ des frais звільнення від витрат; ~ douanière звільнення від сплати митних зборів; ~ du ticket modérateur повне відшкодування застрахованій особі витрат на лікування; ~ fiscale податкова пільга

exonératoire, *adj* той, що позбавляє (*від відповідальності*)

exonérer, *vt* звільняти (*напр., від сплати податків*) Δ s'~ звільнитися від відповідальності; звільнитися від виконання зобов'язання

exorbitant, *adj* винятковий, той, що порушує загальноприйняті принципи

expansion des échanges internationaux, *f* розвиток (*розширення*) міжнародної торгівлі

expatriation, *f* експатріація, видворення за межі країни громадянства

expatrier, *vt* переселити, вислати за межі країни громадянства

expédier, *vt* 1) відправляти; відвантажувати; посилати, відсилати; 2) видавати копію документа

expéditeur, *m* відправник, адресант; вантажовідправник; експедитор Δ ~ de marchandises відправник товарів, вантажовідправник

expédition, *f* 1) відправка, відправлення; відвантаження; 2) експедиція, договір експедиції; 3) засвідчена копія документа, нотаріальна

копія документа (*не забезпечена виконавчим написом*) Δ remettre pour ~ здавати для відправки; ~ authentique посвідчена копія; ~ de jugement копія рішення суду, забезпечена виконавчим написом; ~ fluviale внутрішньоводне (*річкове*) перевезення; ~ maritime морське перевезення; ~ partielle часткове відвантаження

expédictionnaire, *m* відправник вантажів; експедитор

expéditions, *f pl* документи, документація

expert, *m* експерт Δ choisir/commettre/désigner un ~ призначати експерта; à dire d'~ за висновком експерта; se faire assister d'~s використовувати допомогу експертів; ~ assermenté професійний експерт; ~ comptable ревізор; експерт-бухгалтер; ~ de minorité експерт меншини (*що готує свідоповідь для загальних зборів акціонерів*); ~ du gouvernement/gouvernemental урядовий експерт ~ en automobile експерт-автотехнік; ~ en balistique експерт з судової балістики; ~ en diagnostic d'entreprise експерт з господарсько-фінансового становища підприємства; ~ en écritures експерт-почеркознавець; ~ en matière d'incendie пожежно-технічний експерт; ~ estimateur диспашер, що визначає розмір збитків по судну; ~ judiciaire судовий експерт; ~ juridique експерт з правових питань; ~ médical/ médico-légal експерт-медик, судово-медичний експерт; ~ près les tribunaux судовий експерт; ~ répartiteur диспашер, що визначає розмір загальноаварійних витрат та продукує розподіл загальної аварії; ~ sariteur диспашер, що визначає розмір збитків по вантажу

expertise, *f* експертиза; висновок експерта (*або експертів*) Δ faire une ~ призначати експертизу; ordonner une ~ призначати експертизу, виносити рішення про проведення експертизи; procéder à une ~ призначати експертизу; ~ amiable експертиза, проведена експертами з питань, обумовлених сторонами; ~ comptable бухгалтерська експертиза; ~ criminalistique криміналістична експертиза; ~ d'armes судово-балістична експертиза; ~ d'écriture почеркознавча експертиза; ~ dactylographique техніко-криміналістична експертиза документів; ~ de gestion експертиза (*експертна перевірка*) правильності управління справами товариства; ~ des marchandises товарознавча експертиза; ~ interlocutoire експертиза з визначення суду; ~ judiciaire судова експертиза; ~ légale судова експертиза; ~ médicale/судово-медична експертиза; ~ mentale судово-психіатрична експертиза; ~ obligatoire

обов'язкове проведення експертизи; ~ psychiatrique судово-психіатрична експертиза; ~s intergouvernementaux *pl* міжурядові експерти

expertiser, *vt* проводити експертизу

expiation, *f* спокута

expiration, *f* закінчення строку; витікання терміну дії (*правовстановлюючого акту*) Δ ~ de brevet витікання терміну дії патенту; ~ de la durée витікання терміну; ~ de la prescription закінчення строку давності; ~ de la validité припинення дії; ~ du bail закінчення строку найму; ~ du contrat закінчення строку дії договору; ~ du délai витікання (*закінчення*) строку; ~ du délai de prescription закінчення строку давності; ~ du mandat закінчення строку повноважень

expirer, *vi* спливати (*про термін*)

explication de vote, *f* роз'яснення мотивів голосування, виступ з мотивів голосування

exploit, *m* офіційна дія, що здійснюється спеціально уповноваженою особою (*як правило, судовим виконавцем*) Δ ~ à fin de comparution повістка про виклик до суду; ~ d'ajournement повістка з викликом відповідача до суду; ~ d'huissier de justice процесуальний документ, що складається судовим виконавцем за дорученням сторони в процесі (*напр., сповіщення, виклик*); ~ de notification офіційне повідомлення, складене судовим виконавцем; ~ de signification офіційне повідомлення, складене судовим виконавцем; ~ introductif d'instance процесуальний документ про порушення цивільної справи в суді

exploitant, *m* 1) підприємець; виробник; 2) особа, що використала чужий твір Δ ~ agricole сільськогосподарський виробник, землекористувач; ~ de navire власник судна; оператор судна (*власник або фрахтувальник судна без екіпажу*); ~ de transport aérien експлуатант повітряного транспорту; ~ de vols non réguliers експлуатант, що виконує нерегулярні польоти

exploitation, *f* 1) експлуатація, використання; 2) підприємство Δ être à ~ individuelle входити до індивідуального підприємства, належати одному власнику; ~ agricole 1) сільськогосподарське підприємство; 2) спільна обробка землі; ~ artisanale ремісничє підприємство; ~ avant dépot попереднє користування (*у винахідницькому праві*); ~ d'un brevet використання (*експлуатація*) патенту; ~ d'une marque користування товарним знаком; ~ de l'invention використання винаходу; ~ de l'œuvre використання твору; ~ déficitaire 1) збиткова діяльність; 2) збиткове

підприємство; ~ des déclarations розгляд декларацій (*напр., про доходи*); ~ directe безпосередня експлуатація (*торгово-промислового підприємства самим власником*); ~ du fonds de commerce експлуатація торгово-промислового підприємства; ~ en privé неpubлічне (*закрите*) використання (*винаходу*); ~ groupée групова експлуатація (*торгово-промислового підприємства, що входить в об'єднання*); ~ indépendante експлуатація незалежного (*самостійного*) торгово-промислового підприємства; ~ maritime експлуатація морського флоту; морська діяльність; ~ profitable 1) прибуткова діяльність; 2) прибуткове підприємство; ~ publique відкрите використання (*винаходу*); ~ rurale сільськогосподарське підприємство; ~ sociale експлуатація (*торгово-промислового підприємства*) товариством

exploration corporelle, *f* огляд (*у кримінальному процесі*)

exportateur, *m* експортер, експортне підприємство

exportation, *f* вивезення, експорт Δ ~ anticipée випереджаючий експорт (*продуктів переробки такого ж вихідного матеріалу, як імпортований згодом*); ~ de capitaux вивіз капіталу; ~ définitive остаточний експорт (*без наміру зворотного ввезення*); ~ illicite незаконний вивіз; ~ préalable/temporaire експорт товарів, що підлягають зворотному ввезенню

exportations, *f pl* експортні поставки Δ ~ invisibles невидимі статті експорту (*напр., послуги, туризм*); ~ visibles видимий експорт, видимі статті експорту

exposé, *m* 1) виклад; заява; 2) звіт Δ ~ d'invention опис винаходу; ~ des faits виклад фактів; описова частина (*напр., судової постанови*); ~ des motifs 1) виклад мотивів; 2) обґрунтування законопроекту; ~ des opérations дослідницька частина висновку експерта; ~ des raisons мотивувальна частина (*напр., судової постанови*)

exposition, *f* 1) виставка; 2) виставлення; 3) виклад Δ ~ d'un enfant підкидання дитини

exprès, *adj* точний, певний; явно виражений

expressément, *adv* прямо (*про регламентацію правовою нормою певних відносин*)

expression, *f* вираз; форма вираження (*твору*) Δ ~ alternative альтернативний вираз (*ознаки у формулі винаходу*); ~ des faits відтворення фактів; ~ du consentement вираження згоди; ~s employées *pl* вживання термінів (*розділ в договорі*)

expropriant, *m* орган, що здійснює експропріацію

expropriation, *f* експропріація (*у французькому праві – оплатне примусове вилучення майна державою*) Δ ~ conditionnelle умовна експропріація (*поставлена в залежність від встановленого розміру відшкодування*); ~ du brevet примусове вилучення патенту; ~ forcée примусове відчуження нерухомого майна шляхом його продажу з публічних торгів за рішенням суду; ~ pour cause d'utilité publique вилучення майна в державних або громадських інтересах; ~ sans indemnité безоплатна експропріація

exproprié, *m* власник експропрійованого майна

exproprier, *vt* експропріювати, примусово відчужувати майно (*у французькому праві – з відшкодуванням його вартості власнику*)

expulser, *vt* 1) виганяти, вислати; видворяти; 2) виселяти; 3) виключати (*з організації*) Δ ~ manu militairi примусово видаляти (*напр., з зали засідань*)

expulsion, *f* 1) вигнання, висилка; видворення; 2) виселення; 3) виключення (*з організації*) Δ ~ administrative адміністративне виселення; ~ d'un diplomate видворення дипломата; ~ de locaux d'habitation виселення з житлових приміщень; ~ de populations вигнання населення (*вид злочину проти людства*); ~ des étrangers видворення іноземців; ~ des grévistes видворення страйкарів (*що зайняли приміщення підприємства*); ~ du locataire виселення наймача; ~ par voie administrative виселення в адміністративному порядку; ~ par voie judiciaire виселення в судовому порядку

extension, *f* 1) розширення; 2) розширювальне тлумачення Δ par ~ в широкому розумінні, в широкому сенсі; ~ d'une convention поширення дії конвенції; ~ de compétence розширення компетенції; ~ de la juridiction поширення юрисдикції; ~ de la souveraineté поширення суверенітету; ~ des conventions collectives розширення сфери дії колективних трудових угод; ~ législative розширення законодавчих функцій; ~ professionnelle розширення сфери дії колективної трудової угоди на працівників інших професій в тій же галузі; ~ territoriale 1) придбання території; 2) розширення сфери дії колективної трудової угоди на підприємства тієї ж галузі

extension-transfert, *f* розширення сфери дії колективної трудової угоди на працівників інших професій в тій же галузі

exterritorialité, *f* екстериторіальність Δ ~ diplomatique екстериторіальність дипломатичних представників

extinction, *f* 1) припинення дії; 2) погашення (*боргу, зобов'язання*) Δ ~ d'un traité припи-

нення дії міжнародного договору; ~ de dette погашення боргу; ~ de l'action припинення права на позов; ~ de l'arrière погашення недоїмки; ~ de l'instance припинення провадження у справі; ~ de l'offre втрата сили офертою; ~ de la chose повна втрата майна товариства (*як одна з підстав його припинення*); ~ de la mission diplomatique припинення діяльності дипломатичного представництва; ~ de la peine незастосування покарання; ~ des contrats припинення договорів; ~ des droits припинення прав; ~ des obligations 1) погашення зобов'язань; 2) погашення облігацій; ~ des rentes constituées припинення рентних платежів; ~ du cautionnement припинення поручительства; ~ du mandat припинення доручення; припинення повноважень; ~ du reliquat погашення залишку заборгованості

extorquer, *vt* вимагати

extorqueur, *m* вимагач

extorsion, *f* вимагання Δ ~ d'aveux вимагання визнання; ~ de fonds вимагання грошей; ~ de témoignage примус до дачі показань; ~ violente вимагання шляхом насильства або під погрозою його застосування

extourner, *vt* сторнувати (*бухгалтерський запис*)

extraconjugal, *adj* позашлюбний

extracontractuel, *adj* позадоговірний

extracteur, *m* викидач (*у зброї*)

extradé, *m* злочинець, виданий іноземній державі

extrader, *vt* видавати (*злочинця*) іноземній державі

extradition, *f* видача злочинця іноземній державі, екстрадиція

extrait, *m* виписка, витяг (*з документа*) Δ ~ cadastral витяг з кадастру; ~ de casier judiciaire довідка про судимість; ~ de décès виписка зі свідоцтва про смерть; ~ de mariage виписка зі свідоцтва про шлюб; ~ de naissance виписка зі свідоцтва про народження; ~ de registre витяг з реєстру; ~ du cadastre витяг з кадастру; ~ du compte виписка з рахунку; ~ du registre de l'état-civil виписка з книги реєстрації актів цивільного стану; ~ du registre du commerce витяг з торгового реєстру; ~ du registre foncier витяг з земельної книги; ~ sommaire короткий витяг

extrajudiciaire, *adj* позасудовий

extrajudiciairement, *adv* позасудовим шляхом, у позасудовому порядку

extrajuridique, *adj* позаюридичний

extralégal, *adj* незаконний

extranéité, *f* 1) іноземне походження; наявність іноземного елемента, іноземний елемент, іноземний характер; 2) іноземне громадянство Δ ~ d'un tribunal знаходження суду в іноземній державі; ~ d'une loi іноземне походження закону; ~ des opérations наявність іноземного елемента в операціях (*угодах*); ~ des parties іноземне громадянство сторін договору

extrapatrimonial, *adj* немайновий, особистий

extrapécuniaire, *adj* немайновий, особистий

extraterritorial, *adj* екстериторіальний

extraterritorialité, *f* екстериторіальність

F

fabricant, *m* виробник Δ ~ de drogues виробник наркотичних засобів; ~ de fausse monnaie фальшивомонетник

fabrication, *f* виготовлення, виробництво Δ ~ d'un faux виготовлення підробленого документа; ~ de fausse monnaie виготовлення підроблених грошей, фальшивомонетництво

fac-similé, *m* факсиміле

face, *f* 1) особа; 2) сторона Δ faire ~ aux engagements виконувати зобов'язання; ~ externe de la cible зустрічна сторона перешкоди; ~ osseuse костиста людина; ~ pleine повне обличчя

facilité, *f* 1) пільга; 2) механізм (*будь-яких операцій, напр., кредитування*) Δ ~ de financement supplémentaire система додаткового фінансування (*Міжнародним валютним фондом*); ~ élargie механізм (система) розширеного фінансування (*Міжнародним валютним фондом*)

faciliter, *vt* сприяти

facilités, *f pl* 1) сприятливі умови; 2) пільги; пільгові умови Δ accorder toutes ~ надавати всі можливості, надавати сприяння; bénéficier des ~ користуватися пільгами; consentir des ~ надавати пільги; fournir les ~ сприяти; jouir des ~ користуватися пільгами; octroyer des ~ надавати пільги; ~ à court terme короткострокові кредити; ~ de caisse короткостроковий (*до одного місяця*) кредит для погашення грошових зобов'язань; ~ de change пільги з обміну валюти; сприяння в обміні валюти; ~ de crédit пільгові умови кредитування; ~ de départ сприяння виїзду (*з держави перебування*); ~ de douane митні пільги; ~ de paiement пільговий термін платежу; піль-

гові умови платежу; ~ de police поліцейські пільги; ~ douanières митні пільги

facteur, *m* 1) фактор; причина; 2) посередник в оптовій торгівлі, брокер Δ ~ de crime/de criminalité/criminel/criminogène криміногенний фактор, фактор злочинності; причина злочинності; ~ de la récidive фактор рецидивної злочинності; ~ de rattachement колізійна прив'язка, елемент прив'язки (у міжнародному приватному праві); ~ économique економічний фактор; ~ général de la criminalité головна (корінна) причина злочинності; ~ individuel de la criminalité причина одиничного (конкретного) злочину; ~ social соціальний фактор; ~s endogènes de la criminalité *pl* фактори злочинності, пов'язані з особистістю злочинця; ~s exogènes de la criminalité *pl* фактори злочинності, зовнішні по відношенню до злочинця

factor, *m* фактор, факторська компанія (сторона в угоді про факторинг, що приймає на себе оплату рахунків постачальника)

factoring, *m* факторинг (оплата спеціалізованою організацією рахунків постачальника до покуців) Δ ~ à l'échéance факторинг з оплатою строкових рахунків; ~ traditionnel традиційний факторинг (з оплатою рахунків до настання терміну платежу)

facturage, *m* факторинг

facturation, *f* виписування рахунків, фактурування

facture, *f* рахунок; фактура, рахунок-фактура, накладна; специфікація Δ acquitter une ~ сплатувати рахунок; dresser/établir une ~ виписувати рахунок; ~ s'élevant à ... рахунок на суму...; faire une ~ виписувати рахунок; régler une ~ сплатувати рахунок; solder la ~ оплачувати фактуру; ~ acquittée оплачений рахунок; ~ commerciale комерційний рахунок; ~ consulaire консульська фактура, консульський інвойс (рахунок з візою дипломатичного або консульського агента місця відправлення товарів); ~ d'achat рахунок-фактура постачальника; ~ de complaisance безтоварний рахунок; ~ de crédit кредитове авізо; ~ de débit дебетове авізо; ~ de vente рахунок за продані товари; ~ fausse фальсифікований рахунок; ~ pro forma попередній рахунок (що дозволяє покупцеві отримати необхідні для імпорту товарів дозволи), проформа-рахунок; ~ protestable цінний папір (аналогічний векселю) зі спрощеним порядком обігу; рахунок, призначений для провадження за протестом і примусового стягнення; ~ provisoire попередній рахунок; ~ réglée оплачений рахунок; ~ simulée попередній рахунок; ~

spécification рахунок-специфікація, специфікований рахунок

facture-congé, *f* дозвіл на перевезення товарів, що підлягають непрямому оподаткуванню при їх вивезенні з місця виробництва

facturer, *vt* фактурувати, виписувати рахунок або накладну

facturier, *m* 1) фактурна книга; 2) службовець, який виписує рахунки або накладні

faculté, *f* 1) здатність; властивість; 2) можливість; 3) право; повноваження; 4) готівкові кошти; 5) факультет Δ ~ contributive податкоспроможність, фінансові можливості; ~ d'appeler право на оскарження; право на апеляцію; ~ d'option право оптації (вибору); право оптації громадянства; ~ de dénonciation право денонсації (міжнародного договору); ~ de discernement здатність віддавати собі звіт у власних діях; ~ de droit юридичний факультет; ~ de rachat/de réméré право зворотної купівлі, допустимість викупу; ~ de répudiation право відмови від громадянства; ~s mentales *pl* психічні здібності

faible préjudice causé, *m* малозначність заподіяної шкоди

faiblesse d'esprit, *f* слабоумство

failli, *m* комерсант, оголошений неспроможним Δ réhabiliter un ~ відновлювати в правах комерсанта, оголошеного неспроможним

faillite, *f* неспроможність комерсанта (пов'язана з його недобросовісними діями) Δ déclarer en ~ оголошувати неспроможним; faire/tomber en ~ впадати в неспроможність; ~ frauduleuse злісне банкрутство; ~ personnelle санкція, яка приймається по відношенню до неспроможного комерсанта (напр., заборона займатися комерційною діяльністю)

faire-part, *m* повідомлення

fait 1. *m*, 1) факт; 2) дія; діяння; вчинок; 3) подія; пригода 2. *adj pp*, складено (про договір) Δ établir le ~ 1) встановлювати факт; 2) встановлювати факт вчинення злочинного діяння; de ~ фактичний, який не має законної підстави; en ~ de meubles la possession vaut titre стосовно до рухомого майна володіння рівноцінне праву власності; fondé en ~ обгрунтований з точки зору фактів; juger en ~ виносити рішення, виходячи з конкретних фактичних обставин (головним чином, про судові рішення за невідкладних питань, які не стосуються суті справи); prendre ~ et cause de ... вступати у справу на стороні ..., приймати сторону...; prendre sur le ~ заставати на гарячому; renvoyer le ~ des fins de la poursuite припиняти кримінальне переслідування; ~ d'être réfractaire au service

militaire ухилення від військової служби; ~ intentionnel de commettre un meurtre умисне вчинення (*кваліфікованого*) вбивства; ~ juridique générateur d'obligations юридичний факт, який породжує зобов'язання; ~ nouveau/~nouvellement révélé нововиявлена обставина; ~ accompli dokonаний факт; ~ allégé факт, на який зроблено посилення; ~ antisocial суспільно небезпечне діяння; антигромадська дія; ~ avéré достовірний факт; ~ certain достовірний факт; ~ comptable бухгалтерський факт (*операція, що впливає на вартість окремих елементів майна підприємства*); ~ connu доказовий факт; ~ constitutif d'une infraction дія, що утворить злочинне діяння; ~ contestable/contesté оспорюваний факт; ~ contraire à l'ordre social суспільно небезпечне діяння; ~ créateur de droit правотворюючий факт; ~ d'être punissable караність; ~ de causer un dommage заподіяння шкоди; ~ de l'employeur з ініціативи адміністрації (*наймача*); ~ de prouver доведення; ~ délictueux кримінально каране діяння; злочинне діяння; ~ diffamatoire факт, що ганьбить; ~ dommageable шкідлива дія; дія, що заподіяла шкоду; ~ du prince акт влади (*міра, що виходить від органу влади і змінює умови договору*); ~ du salarié з ініціативи працівника; ~ établi встановлений факт; ~ exonérateur підстава звільнення від відповідальності; ~ générateur юридичний факт (*що породжує право чи обов'язок*); ~ générateur du droit правоутворюючий факт; ~ générateur du sinistre страховий випадок; ~ illicite неправомірна дія; ~ illicite intentionnel умисна неправомірна дія; ~ illicite non intentionnel ненавмисна винна неправомірна дія; ~ imputé à charge дія, поставлена в вину; ~ incriminé злочинна дія; подія злочину; ~ intentionnel умисна дія; навмисне (*умисне*) скоєння (*кримінального правопорушення*); ~ internationalement illicite міжнародно-протиправне діяння; ~ juridique юридичний факт; юридична подія; ~ juridique imputable юридичний факт вольового характеру (*заподіяння шкоди, безпідставне збагачення*); ~ juridique non imputable юридичний факт, який не має вольового характеру (*напр., випадок*), юридична подія; ~ justificatif обставина, що виправдує за законом, заподіяння шкоди; обставина, що виключає суспільну небезпеку (*діяння*); ~ libérateur підстава звільнення від відповідальності; ~ licite правомірна дія; ~ litigieux оспорюваний факт; ~ matériel реальний факт, факт реального життя; ~ notoire/de

notoriété publique загальновідомий факт; ~ personnel власні дії (*даної особи*); ~ pertinent факт, що відноситься до справи; факт, що впливає на вирішення справи; ~ possessif факт володіння; ~ poursuivi діяння, поставлене у провину; діяння, з приводу якого ведеться справа; ~ probant доказовий факт; ~ punissable кримінально каране діяння; ~ répréhensible карана дія; ~ sans gravité малозначне діяння; ~ servant de preuve доказовий факт; ~ volontaire дія, що породжує виникнення зобов'язання, але вчинена не з цією метою

faits, *m pl* 1) факти; 2) дії; вчинки Δ qualifier les ~ кваліфікувати діяння (*у кримінальному праві*); давати правову оцінку фактам; ~ constitutifs de l'infraction дії, що утворюють склад злочину; ~ de guerre військові дії; ~ de l'espèce обставини конкретної (*даної*) справи; ~ survenus depuis (*нововиявлені обставини*)

falsification, *f* фальсифікація; підробка Δ ~ d'écritures підробка документів; ~ d'état-civil підробка документа про цивільний стан; ~ de documents підробка документів; ~ de monnaie виготовлення підроблених грошей; ~ de monnaie métallique виготовлення підроблених металевих грошей; ~ de papiers d'identité підробка документів, що засвідчують особу; ~ des denrées alimentaires фальсифікація продовольчих товарів

falsifier, *vt* фальсифікувати; підробляти

famille, *f1* сім'я; рід; рідня; 2) діти Δ être chargé de ~ мати на утриманні дітей; ~ adoptive приймальна сім'я; ~ corruptrice сім'я, яка здійснює руйнівний вплив; ~ déficiente сім'я з недостатнім виховним впливом; ~ dissociée сім'я, що розпалася; ~ légitime законна сім'я; ~ monoparentale неповна сім'я; ~ naturelle батьки позашлюбних дітей; ~ nécessaire малозабезпечена сім'я; ~ nombreuse багатодітна сім'я; ~ recomposée повторна сім'я (*що утворилася в результаті вступу в другий шлюб осіб, що мають дітей від першого шлюбу*)

fardeau, *m* тягар Δ ~ de la preuve тягар доведення; ~ des impôts/fiscal тягар податків; ~ probatoire тягар доведення

farder, *vt* 1) прикрашати; 2) прикривати непридатний товар високоякісним (*з метою обману покупця*)

fascicule, *m* випуск, зошит Δ ~ de brevet опис винаходу до патенту; ~ de certificat d'auteur опис винаходу до авторського свідоцтва

fascisme, *m* фашизм

faussaire, *m* підроблювач, особа, винна в підробці; фальсифікатор

fausse, *adj* помилковий, фальшивий Δ ~ allégation помилкове твердження; ~ déclaration декларація, яка містить неправильні дані; ~ délinquance суспільно небезпечні діяння, вчинені неосудними; ~ dénonciation завідомо неправдивий донос; ~ identification помилкове встановлення totoжності; ~ identité помилкова ідентифікація; ~ interprétation неправильне тлумачення; ~ minute помилковий оригінал (*копія, яка має лише інформаційне значення*); ~ monopole підроблені гроші; ~ pièce підроблений документ (*повністю виготовлений*), фальшивий документ; ~ provenance зазначення походження (*товару*), що містить неправдиві відомості; ~ publicité свідомо помилкова реклама; ~ signature підроблений підпис

fausser, *vi* перекручувати, помилково тлумачити, спотворювати

fausseté, *f* невідповідність дійсності, хибність, брехня, неправда

faute, *f* 1) вина; 2) винна дія; винна поведінка; 3) ненавмисна вина (*у кримінальному праві*); 4) помилка, недогляд Δ ~ de ... за відсутності; ~ d'assertation при відмові від акцепту; ~ de paiement у разі несплати; ~ disciplinaire/contre la discipline порушення трудової дисципліни, дисциплінарний проступок; ~ personnelle à coloration disciplinaire винні службові дії (*державного службовця*), що тягнуть його відповідальність перед адміністрацією; ~ causant préjudice винна дія, яка завдала шкоди; ~ civile вина при деліктній відповідальності; ~ commune спільні винні дії кількох осіб; змішана вина; ~ continue неодноразове вчинення незначних проступків; ~ contractuelle невиконання договірних обов'язків; ~ contraventionnelle вольова неправомірна дія (*як елемент поліцейських порушень і деяких проступків*); ~ d'autrui чужа вина; ~ d'imprudence необережна вина, необережність; ~ d'omission винна бездіяльність; ~ de commission винна дія; ~ de frappe печатка; ~ de négligence недбалість; ~ de preuve відсутність доказу, недоведеність; ~ de service неправильні службові дії, які не тягнуть відповідальності винного; службовий проступок; ~ délictuelle вина у формі умислу при деліктній відповідальності; винне (*у формі умислу*) заподіяння шкоди; ~ dommageable винна поведінка, якою заподіяно шкоду; ~ du service public неправильні службові дії, що тягнуть цивільну відповідальність адміністрації; ~ étatique вина держави; ~ fonctionnelle службовий проступок; неправильні службові дії; ~ grave серйозний дисциплінарний про-

ступок (*дає право наймачеві звільнити працівника без виплати вихідної допомоги*); ~ in abstracto вина в абстрактному сенсі; ~ in concreto конкретна винна поведінка (*дія*); ~ inexcusable de l'employeur груба необережність наймача (*що викликала нещасний випадок на виробництві з тяжкими наслідками*); ~ inintentionnelle 1) ненавмисна вина, ненавмисна форма вини; 2) ненавмисні дії; ~ intentionnelle 1) умисел, вина у формі умислу; 2) умисні дії; ~ légère незначний дисциплінарний проступок (*не дає право на звільнення працівника*); ~ lourde тяжкий дисциплінарний проступок (*дає право наймачеві звільнити працівника без виплати якої б то не було компенсації, в т.ч. за невикористану відпустку*); ~ matérielle вольова неправомірна дія (*як елемент поліцейських порушень і деяких проступків*); ~ nautique навігаційна помилка; ~ non intentionnelle 1) ненавмисна вина, ненавмисна форма вини; 2) ненавмисні дії; ~ objective об'єктивна вина; об'єктивне зобов'язання; ~ partagée шкода, заподіяна спільними діями; спільна винна дія; ~ pénale вина в кримінальному праві; ~ personnelle неправильні службові дії, що тягнуть цивільну відповідальність винного; особиста вина посадової особи в заподіянні шкоди громадян; ~ personnelle classique неправильні службові дії, що тягнуть цивільну відповідальність винних перед потерпілим; ~ professionnelle професійна помилка (*недбалість*), що заподіяла шкоду підприємству; ~ propre індивідуальна (*особиста*) вина; ~ quasi délictuelle вина у формі необережності при деліктній відповідальності

fautes, *fpl* винні дії Δ ~ multiples винні дії кількох осіб

fautif, *m* винний

faux 1. *adj*, 1) помилковий, обманний; брехливий; 2) підроблений, фальшивий; 2. *m*, 1) брехня; 2) підробка, фальсифікація; 3) процедура доведення підробки або фальсифікації офіційного документа Δ arguer de ~ посилатися на фальшивість документа; s'inscrire en ~ заявляти в суді про фальшивість документа, представленого протилежною стороною; ~ artistique підроблений витвір мистецтва; підробка твору мистецтва; ~ commis dans le service службове підроблення; ~ dactylographique підробка машинописного документа; ~ document підроблений документ; ~ documentaire підробка документа; підроблений документ; ~ en écriture підробка документа; підроблений документ; ~ en écriture authentique підробка офіційно засвідченого документа; ~ en

écriture privée підробка документа, що виходить від приватної особи; ~ en écriture publique підробка документа, що виходить від державного органу; ~ fiduciaire підроблений цінний папір; ~ frais випадкові витрати; ~ fret половина повного фрахту; ~ graphique 1) підробка (документа) шляхом спотворення почерку; 2) документ, підроблений шляхом спотворення почерку; ~ immatériel інтелектуальна підробка (шляхом внесення в документ неправдивих відомостей); ~ incident процедура встановлення підробки документів, що подаються до суду; ~ incident civil процедура встановлення підробки документів, що подаються до суду у цивільній справі; ~ incident criminel процедура встановлення підробки документів, що подаються до суду у кримінальній справі; ~ intellectuel інтелектуальна підробка (шляхом внесення в документ неправдивих відомостей); ~ matériel фізична підробка (шляхом підчищення, зіскоблювання, травлення і т.п.); ~ nom вигадане ім'я; вигадане прізвище; ~ papier фальшивий документ; ~ par addition/adjonction підробка (документа) шляхом дописки; ~ par altération підробка (документа) шляхом внесення змін до тексту; документ, підроблений шляхом внесення змін до тексту; ~ par décourage підробка (документа) шляхом складання тексту з елементів справжніх рукописів; ~ par enlèvement 1) підробка документа шляхом видалення частини тексту; 2) документ, підроблений шляхом видалення частини тексту; ~ par imitation 1) підробка (документа) шляхом наслідування почерку іншої особи; 2) документ, підроблений шляхом наслідування почерку іншої особи; ~ par imitation libre складання підробленого документа шляхом наслідування почерку іншої особи (за відсутності справжнього тексту); ~ par imitation servile складання підробленого документа шляхом «перемальовування» справжнього тексту зі змінами; ~ par soustraction 1) підробка документа шляхом видалення частини тексту; 2) документ, підроблений шляхом видалення частини тексту; ~ par substitution 1) підробка документа шляхом видалення одних фрагментів і вклейки інших; 2) документ, підроблений шляхом видалення одних фрагментів і вклейки інших; ~ partiel часткова підробка; ~ physique 1) підробка (документа) шляхом внесення змін до тексту; 2) документ, підроблений шляхом внесення змін до тексту; ~ principal фальсифікація, яка кваліфікується як злочин; ~ témoignage

неправдиве показання, лжесвідчення; ~ témoignage conscient завідомо неправдиві показання свідків; ~ témoin особа, яка дала неправдиве показання, лжесвідок; ~ titre підроблений документ; ~ total виготовлення повністю підробленого документа

faux-monnaie, *m* фальшивомонетництво Δ ~ du type «concentré» фальшивомонетництво, здійснюване в таємних майстернях; ~ du type «dispersé» фальшивомонетництво з використанням розрізаних виконавців

faux-monnayeur, *m* фальшивомонетник

faveur fiscale, *f* податкова пільга

fédéral, *adj* федеративний; федеральний, союзний

fédéralisme, *m* федералізм

fédératif, *adj* федеративний; федеральний, союзний

fédération, *f* федерація, союз; федеративна держава Δ ~ de syndicats федерація профспілок (однієї галузі господарства)

fédéré, *adj* союзний, той, що входить в союз

femme, *f* 1) жінка; 2) дружина Δ ~ célibataire незаміжня жінка; ~ commune en biens жінка, одружена на умовах спільності майна подружжя; ~ divorcée розлучена жінка; ~ légitime законна дружина; ~ mariée заміжня жінка; ~ salariée жінка-працівниця (за наймом); ~ séparée de biens дружина, яка користується режимом роздільного майна; ~ séparée de corps дружина, яка користується режимом роздільного проживання; ~ seule незаміжня жінка

fente, *f* розділ спадкового майна між спадкоємцями по материнській і батьківській ліній

fermage, *m* 1) сільськогосподарська оренда; 2) орендна плата Δ mettre en ~ здавати в оренду; ~ en espèces орендна плата в грошовій формі; ~ en nature орендна плата в натуральній формі; ~ payé sous forme de corvées орендна плата (стосовно сільськогосподарської оренди) у формі відпрацювання

ferme, *f* управління публічною службою, здійснюване приватною особою за договором з державним органом

fermeture, *f* закриття Δ ~ d'établissement/du fonds de commerce припинення діяльності підприємства (як додаткова міра кримінального покарання); ~ d'un compte закриття рахунку; ~ d'un port закриття порту

fermier, *m* орендар; фермер Δ ~ entrant орендар, що вступає в користування земельною ділянкою; ~ sortant орендар, який залишає земельну ділянку

fêtes légales, *f pl* святкові дні, встановлені законом

feuille, *f* 1) відомість, бюлетень; бланк; 2) протокол Δ ~ d'accident свідоцтво про нещасний випадок на виробництві або про професійне захворювання (*видається первинною страховою касою*); ~ d'arrêt de travail повідомлення (*відприємця працівника*) про невихід на роботу; ~ d'assurance лікарняний листок, листок непрацездатності; ~ d'audience протокол судового засідання; ~ d'émargement 1) список виборців; 2) платіжна відомість; ~ d'expédition товарно-транспортний документ; ~ d'imprôt податкова декларація; податкове повідомлення; ~ de contribution податкова декларація; ~ de maladie листок витрат по лікуванню (*виписується приватно практикуючим лікарем і містить перелік здійснених ним дій; направляється хворим для оплати до первинної страхової каси*); ~ de présence список присутніх; ~ de questions опитувальний лист; ~ de route шляховий лист; ~ de soins dentaires листок витрат з лікування зубів (*засвідчується лікарем*); ~s d'audience *pl* спеціальні бланки для викладу судових постанов

fiançailles, *f pl* заручини; період між заручинами і вступом у шлюб

fiche, *f* картка (*реєстраційна, облікова*) Δ ~ alphabétique алфавітна картка, кондуїт; ~ d'escompte картка з обліку цінних паперів (*оформлення картки означає відкриття кредиту*); ~ d'imputation облікова картка (*для синтетичного бухгалтерського запису при системі ваучерів*); ~ dactyloscopique дактилокартка; ~ de renseignement 1) ознайомлююча довідка (*про цивільний стан*); 2) акт про нещасний випадок на виробництві; ~ du casier judiciaire картка криміналістичного обліку; реєстраційна картка засудженого; ~ individuelle картка на особу (*в криміналістичному обліку*); ~ signalétique картка з даними про зовнішність особистості

ficher, *vt* ставити на облік, реєструвати

fichier, *m* картотека Δ interroger le ~ отримувати відомості по картотеці; ~ alphabétique алфавітна картотека; ~ central des conducteurs центральна картотека по дорожньому руху; ~ dactyloscopique дактилоскопічна картотека, дактокартотека; ~ décadactylaire десятипальцева дактилоскопічна картотека; ~ des chèques impayés картотека неоплачених чеків; ~ des empreintes digitales дактилоскопічна картотека, дактокартотека; ~ électoral виборчий лист; ~ immobilier картотека обліку угод з приводу нерухомого майна; картотека нерухомого майна; ~

monodactylaire монодактилоскопічна картотека, монодактилоскопічна слідотека; ~ «personnes morales» картотека торгових товариств; ~ «personnes physiques» картотека індивідуальних підприємців; ~ public державна картотека

fiction juridique/légale/de la loi, *f* юридична фікція; правова фікція

fidéicommiss, *m* відказ, легат

fidéjusseur, *m* поручитель

fidélité, *f* вірність, точність, правильність Δ ~ à un contrat дотримання умов договору; ~ conjugale подружжя вірність; violer la ~ conjugale порушувати подружню вірність; ~ du témoignage достовірність показань свідків

fiduciaire, *m* спадкоємець, на якого покладено виконання заповідальної відмови

fiducie, *f* 1) довіра; отримання майна кредитором, який повертає його після погашення боргу; 2) довірча власність (*у швейцарському праві*); 3) спосіб забезпечення виконання договірних зобов'язань, схожий з ручною запоруюкою

figure, *f* папілярний візерунок

filature, *f* стеження, зовнішнє спостереження

filer, *vt* стежити, вистежувати

filiale, *f* філія, дочірнє підприємство (*яке є самостійною юридичною особою*) Δ ~ commerciale збутова філія (*зі збуту продукції*); ~ commune дочірнє підприємство, що належить декільком фірмам; ~ de production виробнича філія; ~ de service філія по контролю за виконанням договорів; ~ financière фінансова філія, холдинг

filialisation, *f* утворення філій

filiation, *f* спорідненість, родинні зв'язки; походження дітей Δ ~ adoptée/adoptive сімейний зв'язок, що виник з усиновлення; походження в силу усиновлення; ~ adultérine походження дитини від перелюбу; ~ incestueuse походження дитини в результаті кровозмішення; ~ légitime законне походження (*як наслідок шлюбу*); ~ maternelle походження від даної матері; ~ naturelle позашлюбне походження; ~ paternelle походження від даного батька

filibustering, *angl* 1) піратство; 2) обструкція, «флібустьєрство»

fille, *f* 1) дочка; 2) повія Δ ~ adoptive прийомна дочка; ~ en carte зареєстрована повія; ~ publique повія; ~ soumise зареєстрована повія

fille-mère, *f* мати, яка не перебуває у шлюбі

filou, *m* шахрай

filouterie, *f* шахрайство Δ ~ d'aliments отримання страв на підприємствах громадського харчування, свідомо не маючи коштів для їх оплати; ~ de logement користування житловим приміщенням, свідомо не маючи коштів для його оплати

fils adoptif, *m* прийомний син

fin, *f* 1) кінець, закінчення; припинення дії; 2) намір, мета; 3) смерть; 4) призначення Δ prendre ~ спливати (*про термін дії*); à seule ~ з єдиною метою, виключно для; ~ de non-recevoir/non-valoir підстава відмови у розгляді (*напр.*, заяву, пропозиції) або припинення проведення у справі (*що не відноситься до суті справи*); ~ de l'accord припинення дії договору; ~ de l'application d'un traité припинення застосування міжнародного договору; ~ de la mission diplomatique припинення діяльності дипломатичного представництва; ~ de ligne закінчення (*наплярної*) лінії; ~ de validité закінчення терміну дії; ~ des hostilités закінчення війни; ~ du contrat припинення дії договору; ~ lucrative корислива мета; ~s de la poursuite *pl* припинення кримінального переслідування

finalité, *f* мета, цілі Δ avoir pour ~ мати на меті

finance, *f* 1) професія фінансиста; 2) фінансові працівники; 3) фінансовий світ Δ entrer dans la ~ вступати на службу до фінансових органів; mouppnant ~ з оплатою готівкою; ~ de chancellerie канцелярські витрати, витрати на діловодство

financement, *m* фінансування Δ ~ à long terme довгострокове фінансування; ~ à moyen terme середньострокове фінансування; ~ bancaire надання банківських кредитів; ~ compensatoire компенсаційне фінансування (*кредити, що видаються Міжнародним валютним фондом для покриття непередбаченого зниження експортної виручки країн-членів*); ~ consolidé консолідоване фінансування; ~ (à) court terme короткострокове фінансування; ~ de projet фінансування спеціальних програм (*шляхом отримання банківських кредитів*); ~ direct пряме фінансування; ~ extérieu зовнішнє фінансування (*міжнародною компанією своїх закордонних філій*); ~ externe зовнішнє фінансування (*міжнародною компанією своїх закордонних філій*); ~ extrabancaire позабанківське фінансування; ~ indirect непряме фінансування; ~ international міжнародне кредитування; ~ interne фінансування всередині транснаціональної корпорації (*групи*); ~ local отримання кредитів з місцевих джерел; ~ non réversible безповоротне фінансування; ~ par crédits кредитування; ~

par l'emprunt/par endettement фінансування за рахунок позикових коштів; ~ partiel часткове фінансування; ~ privé надання кредитів (*фінансування*) приватними банками; ~ propre самофінансування; ~ public надання кредитів (*фінансування*) публічними установами

financer, *vt* фінансувати; кредитувати

finances, *f pl* фінанси, грошові кошти Δ ~ administratives фінанси органів управління; ~ communales фінанси комуни; ~ d'État загальнодержавні фінанси; ~ des collectivités locales місцеві фінанси; ~ locales місцеві фінанси, фінанси місцевих публічних формувань (*департаментів, комун*), фінанси місцевих органів; ~ municipales муніципальні (*міські*) фінанси; ~ publiques 1) державні фінанси, фінанси публічних формувань (*держави, департаментів, комун*); 2) фінансове право

firme, *f* фірма, підприємство Δ ~ de courtage маклерська фірма; ~ exportatrice фірма-експортер; ~ importatrice фірма-імпортер; ~ mixte змішана компанія (*утворена державним і приватним капіталом*); ~ multinationale міжнародна компанія (*фірма*); ~ transnationale транснаціональна компанія (*фірма*)

firme-filiale, *f* дочірня фірма

firme-mère, *f* материнська фірма

fisc, *m* податкова влада, податкові органи; скарбниця, фіск Δ échapper au ~ уникати оподаткування; frauder le ~ ухилятися від податків

fiscaliste, *m* фахівець з податків

fiscalité, *f* податкове обкладання, податковий тягар; система оподаткування Δ ~ boursière оподаткування біржових операцій; ~ de la consommation податки на споживання товарів і послуг; непряме оподаткування; ~ départementale оподаткування, здійснюване департаментами; ~ des entreprises оподаткування підприємств (*юридичних осіб*); ~ des personnes податки з населення, оподаткування фізичних осіб; ~ des revenus оподаткування доходів; система прибуткових податків; ~ directe пряме оподаткування; ~ directe locale місцеві прямі податки; ~ double подвійне оподаткування; ~ immobilière оподаткування нерухомого майна; ~ indirecte непряме оподаткування; непрямі податки; ~ indirecte locale місцеві непрямі податки; ~ locale система місцевих податків, місцеві податки; ~ lourde важкий податковий тягар; ~ portuaire стягування портових зборів; ~ privilégiée пільговий порядок оподаткування; ~ progressive про-

гресивне оподаткування; ~ régionale оподаткування, здійснюване регіональними органами (*напр., збори за видачу водійських посвідчень*); ~ sur le bénéfice оподаткування прибутку

fixation, *f* визначення, призначення; встановлення; фіксація Δ ~ d'un contingent контингентування; ~ d'un délai встановлення (*визначення*) строку; ~ de l'impôt встановлення розміру податку; ~ de la frontière делімітація кордону; ~ de la peine призначення покарання; ~ des contributions розподіл внесків (*напр., в міжнародну організацію*)

fixité du capital social, *f* незмінність статутного капіталу товариства

flagrance, *f* очевидність, умови очевидності; вчинення злочину в умовах очевидності; очевидний злочин

flagrant, *adj* явний, очевидний Δ ~ délit очевидний злочин; очевидний кримінальний проступок; surprendre en ~ délit затримувати на місці злочину

flamme à la sortie de la bouche du canon, *f* дульне полум'я

fleuve, *m* річка Δ ~ contigu прикордонна річка, річка, що розділяє території декількох держав; ~ international міжнародна річка; ~ international contigu міжнародна річка, що розділяє території декількох держав; ~ international successif міжнародна річка, що перетинає території декількох держав; ~ national національна річка

flottement des monnaies, *m* застосування вільно плаваючих валютних курсів

flo de la terminologie, *m* розмитість (*нечіткість*) термінології

fluctuation, *f* коливання Δ ~ cambiaire/des cours/monétaire коливання валютного курсу, валютні коливання; ~ de change/de la monnaie коливання валютного курсу; ~ de personnel плінність кадрів; ~ des cours de change відхилення валютних курсів (*від валютного паритету*); ~ des pris коливання цін

fœtus, *m* зародок, плід, ембріон

foi, *f* 1) віра, довіра; 2) вірність Δ faire également ~ бути автентичними (*про декілька оригінальних примірників документа*); faire ~ визнаватися (*вважатися*) достовірним; підтверджувати, бути доказом; faire ~ jusqu'à inscription de faux визнаватися (*вважатися*) достовірним за відсутності заяви про фальшивість документа; faire ~ jusqu'à preuve contraire визнаватися (*вважатися*) достовірним за відсутності доказів протилежного; en ~ de quoi на підтвердження (*в посвідчення*) чогось; sous la ~ du serment

під присягою; ~ des traités дотримання договорів; ~ publique суспільна довіра
foire commerciale, *f* торговий ярмарок

foncier 1. *adj*, земельний 2. *m* 1) власник земельної ділянки; землевласник; 2) земельний податок

fonction, *f* 1) посада; службовий обов'язок; 2) діяльність; функція Δ faire ~ de виконувати обов'язки; ~ administrative 1) адміністративна посада; 2) адміністрація; ~ bancaire банківська діяльність; ~ commerciale 1) комерційна діяльність; 2) відділ збуту; ~ d'autorité владна функція; ~ d'élection виборна посада; виборні функції; ~ d'intermédiaire посередницька діяльність; ~ documentaire доказове значення; ~ électorale виборна посада; виборні функції; ~ financière 1) фінансова діяльність; 2) фінансовий відділ; ~ gouvernementale функції члена уряду; урядова функція; посада члена уряду; ~ juridictionnelle судова функція, функція відправлення правосуддя; ~ législative законодавча функція; ~ ministérielle пост члена уряду, пост (*posada*) міністра; ~ publique 1) державна служба; 2) сукупність державних службовців; 3) державна адміністрація; ~ publique internationale міжнародна цивільна служба

fonctionnaire, *m* державний службовець, чиновник; атестований державний службовець (*займає постійно певну посаду, що має звання або чин*) Δ ~ administratif чиновник (*службовець*) адміністративного апарату; ~ assermenté чиновник, який прийняв присягу; ~ communal службовець (*чиновник*) комунальної адміністрації; ~ consulaire консульська посадова особа; ~ consulaire de carrière штатна консульська посадова особа; ~ consulaire honoraire почесна консульська посадова особа; ~ contractuel атестований державний службовець, трудові відносини якого засновані на договорі; ~ d'autorité представник влади; ~ d'État державний службовець; ~ de carrière професійний чиновник; ~ de carrière consulaire співробітник консульської служби; ~ de carrière diplomatique співробітник дипломатичної служби; ~ de fait фактичний службовець (*діючий від імені адміністрації без належного уповноваження*); ~ diplomatique дипломатичний чиновник, співробітник, що відноситься до дипломатичного персоналу; ~ électif/élu виборна посадова особа; ~ gouvernemental урядовий чиновник; ~ international міжнародний службовець, міжнародна посадова особа; ~ local співробітник з місцевого населення (*найнятий на місці*); ~ nommé à vie чиновник, при-

значений на посаду довічно; ~ non titulaire неатестований службовець; ~ rgrposé aux documents співробітник з документації (*в міжнародній організації*); ~ public державний службовець; публічна посадова особа (*атестований чиновник державної адміністрації*); ~ titulaire атестований (*штатний, кадровий*) чиновник; ~s du siège *pl* персонал штаб-квартири

fonctionnariser, *vt* 1) прирівнювати до державних службовців; 2) організувати як публічну службу

fonctionnement, *m* діяльність, функціонування Δ ~ collégial діяльність колегіальних органів; ~ d'un accord функціонування угоди; ~ du contrat дія договору; ~ du système monétaire функціонування валютної системи; ~ du système monétaire international функціонування міжнародної валютної системи; ~ périodique діяльність органів, що періодично скликаються; ~ permanent діяльність постійних органів

fonctions, *fp l* 1) службові обов'язки; 2) функції Δ abuser de ses ~ зловживати своїми службовими обов'язками, зловживати службовим становищем; déléguer dans les ~ призначати тимчасово виконуючим обов'язки, уповноважувати тимчасово виконувати обов'язки; entrer en ~ вступати на службу; être en ~ займати посаду; être inapte à exercer des ~ непридатність до служби; être réputé avoir assumé ses ~ вважатися таким, що приступив до виконання своїх функцій; exercer les ~ здійснювати службові обов'язки; relever des ~ усувати з посади; résigner ses ~ звільнитися з роботи; retirer ses ~ à qn усувати від виконання службових обов'язків; s'acquitter de ses ~ виконувати свої функції; trafiquer de ses ~ використовувати в корисливих цілях службове становище, зловживати службовим становищем; ~ administratives адміністративні функції; адміністративна діяльність; ~ collectives функції колегіального органу; ~ consulaires консульські функції; консульська служба; ~ de l'État функції держави; ~ de la police поліцейські функції; ~ dévolues à ... функції, покладені на ...; ~ diplomatiques дипломатичні функції; дипломатична служба; ~ du ministère public функції нагляду за дотриманням законів; ~ exécutives виконавчі функції, виконавча діяльність; ~ individuelles функції членів колегіального органу; ~ internationales міжнародна цивільна служба; ~ judiciaires судові функції, судова діяльність; ~ législatives законодавчі функції, законодавча діяльність; ~ ministérielles функції члена уряду; посада члена уряду; ~ normatives нормативні функ-

ції; нормотворчі функції; ~ parlementaires парламентські функції; ~ ponctuelles встановлені функції; ~ publiques публічні (*державні*) функції; ~ réglementaires функції у сфері регламентації; ~ salariées функції, здійснювані за трудовим договором

fond, *m* 1) підстава, основа, сутність; 2) дно Δ sans égard au ~ du droit з формальних підстав, без розгляду по суті; au ~ по суті справи; de ~ матеріально-правовий; juger au ~ виносити рішення по суті справи, вирішувати справу по суті; préjuger du ~ вирішувати наперед рішення по суті справи; statuer/trancher au ~ виносити рішення по суті справи; вирішувати справу по суті; ~ d'exploitation оперативні засоби; ~ de l'affaire/de la cause суть справи; ~ du droit зміст права; право власності (*як протилежність праву володіння*); ~ du litige суть спору; ~ du problème суть справи (*проблеми, питання*); ~ marin/des mers морське дно (*у міжнародному морському праві*); ~ utilisé використані кошти

fondateur, *m* засновник (*товариства*)

fondation, *f l* 1) заснування (*дія*); 2) установа (*вид юридичної особи*); 3) фонд Δ ~ simultanée одноразове заснування (*акціонерного товариства без публічної підписки*); ~ successive ступеневе заснування (*акціонерного товариства з публічною підпискою*)

fondé, *adj* 1) обґрунтований; 2) уповноважений Δ être ~ à ... мати підставу для чогось; mal ~/ non ~ необґрунтований; ~ de pouvoir уповноважений (*представник*), уповноважена особа; ~ de pouvoirs en brevets патентний повірений; ~ de procuration повірений

fondement, *m* основа, обґрунтування Δ sur le ~ de l'article на підставі статті; ~ juridique юридичне обґрунтування; юридична підстава, правова основа; ~ textuel нормативне обґрунтування

fonder, *vt* засновувати; обґрунтовувати

Fonds, *m* Фонд (*організація*) Δ ~ d'équipement des Nations Unies Фонд капітального розвитку ООН; ~ monétaire international Міжнародний валютний фонд

fonds 1. *m* 1) фонд, капітал; 2) грошові кошти; готівкові кошти; внесок; 3) незабудована земельна ділянка; 2. *m pl*, грошові кошти, фонди Δ exporter des ~ вивозити кошти (*з країни*); extorquer des ~ вимагати гроші; ~ à vue внески до витребування; ~ agricole сільськогосподарська земельна ділянка; ~ alloués асигновані кошти, виділені кошти; ~ autorenouvelable оборотний фонд; ~ commun de placement спільна власність на цінні папери або короткостро-

кові внески; ~ contigus суміжні земельні ділянки; ~ d'affectation ponctuelle/spéciale цільовий фонд; ~ d'amortissement амортизаційний фонд; ~ d'assurance страховий фонд; ~ d'emprunt/emprunté позикові кошти; ~ d'équipement фонд капітального розвитку; ~ de commerce торгово-промислове підприємство (як сукупність елементів активу рухомого майна без прав вимоги); ~ de concours фонд сприяння (для фінансування програм, що представляють публічний інтерес); ~ de contrepartie паралельний внесок (країною, що одержує допомогу, на оплату деяких місцевих видатків); ~ de garantie гарантійний фонд; ~ de garantie automobile гарантійний фонд для потерпілих від дорожньо-транспортних пригод (на випадок неможливості стягнення збитків з винних осіб); ~ de grève страйковий фонд; ~ de logement житловий фонд; ~ de placement інвестиційний фонд; ~ de placement à capital fixe інвестиційний фонд закритого типу; ~ de placement collectif інвестиційний фонд відкритого типу; ~ de placement en actions інвестиційний фонд відкритого типу; ~ de réserve резервний фонд (капітал); ~ de roulement оборотні кошти; ~ de terre земельна ділянка; ~ de tutelle майно підопічного; ~ déposé внесок (в банк, ощадну касу); ~ dominant «панівна» земельна ділянка (для потреб користування якої встановлюється сервітут); ~ dotal придане, дотальне майно; ~ enclavé замкнута земельна ділянка; ~ extra-budgétaires позабюджетні кошти; ~ fermé інвестиційний фонд закритого типу; ~ fiduciaire грошовий фонд (засоби спеціального призначення в рамках Міжнародного валютного фонду); цільовий фонд; ~ locatif житловий фонд; ~ marin морська зона, оголошена загальним надбанням людства (за рішенням ООН); ~ non reconstituable невідновні засоби; ~ non réversible безповоротне вкладення; ~ ouvert інвестиційний фонд відкритого типу; ~ perdu безповоротно передане майно (напр., страхові платежі); ~ propre власні кошти; ~ public цінні папери, що випускаються державою; ~ reconstituable відновлювані кошти; ~ servant «службова» земельна ділянка (обтяжена сервітутом); ~ social 1) капітал товариства; 2) майно юридичної особи; ~ spécial спеціальний (цільовий) фонд, цільові кошти; ~ spécialisé спеціальний (цільовий) фонд, цільові кошти; ~ statutaire статутний фонд

fongibilité, *f* здатність визначитися родовими ознаками (про речі) Δ ~ de l'objet de l'obligation визначення предмета зобов'язання родовими ознаками

fongible, *adj* такий, що визначається родовими ознаками (про речі); споживаний в процесі використання (про речі)

for, *m* суд

forçage, *m* 1) примус; 2) насильницьке заволодіння; 3) злом

force, *f* 1) сила; влада; 2) насильство Δ conduire par la ~ publique доставляти під конвоєм; de ~ примусово; à ~ ouverte із застосуванням насильства; ~ blocante блокуючі сили; ~ de chose jugée законна сила (судової постанови); couler/passer en ~ de chose jugée набирати законної сили, вступати в законну силу; ~ de chose jugée irrévocable законна сила судової постанови, що не підлягає оскарженню; ~ de loi сила закону; donner ~ de loi надавати силу закону; ~ des NU (Nations Unies) Збройні сили ООН; ~ exécutoire сила виконавчого документа; обов'язкова сила; avoir la ~ exécutoire підлягати примусовому виконанню; donner une ~ exécutoire надавати силу виконавчого документа; ~ exécutoire d'un jugement законна сила вироку або судової постанови; ~ internationale міжнародні збройні сили; ~ internationale de police міжнародні поліцейські сили; ~ internationale d'urgence des Nations Unies надзвичайні збройні сили ООН; ~ légale законна сила; ~ majeure непереборна сила; форс-мажорні обставини; ~ majeure rénale непереборні обставини як підстава виключення або пом'якшення кримінальної відповідальності; ~ obligatoire обов'язкова сила; ~ probante доказова сила; ~ publique публічні збройні сили (армія, жандармерія, поліція, органи державної безпеки); par la ~ publique використовуючи засоби державного примусу; requérir la ~ publique вимагати сприяння публічних збройних сил; ~s de l'ordre *pl* сили охорони порядку; поліція

forcé, *adj* примусовий

forcement, *m* 1) злом; 2) насильство Δ ~ d'une porte злом дверей

forcer, *vt* 1) змушувати, примушувати, змушувати; 2) брати (заволодівати, захоплювати) силою; 3) зламувати; 4) згвалтувати; 5) підробляти

forceur de blocus, *m* порушник блокади

forclore, *vt* позбавлятися права у зв'язку з пропуском строку

forclos, *m* особа, що втратила право на звернення до суду у зв'язку із закінченням встановленого терміну

forclusion, *f* 1) втрата права на звернення до суду у зв'язку із закінченням встановленого строку; 2) позбавлення права заперечення Δ à peine de ~ під страхом втрати права на звер-

нення до суду у зв'язку із закінченням встановленого строку; relever la ~ відновлювати пропущений строк (*повноваження суду*)

forfait, *m* 1) заздалегідь встановлена тверда сума (*визначальна ціна речі або послуг, розмір можливих збитків і т.д.*); 2) договір з визначеною заздалегідь у твердій сумі ціною речі або послуг; 3) ризикова операція; 4) підряд; 5) тверда ставка (*напр., податку*); 6) зухвалий злочин Δ à ~ за попередньо (*до початку виконання зобов'язання*) встановленою твердою ціною (*напр., в договорах підряду*); être au ~ обкладатися податком, виходячи не з дійсного доходу, а з заздалегідь обчисленого доходу; payer un ~ платити наперед обумовлену ціну; vendre à ~ продавати за заздалегідь обумовленою ціною; verser un ~ платити наперед обумовлену ціну; ~ de communauté умова шлюбного договору про перехід до одного з подружжя всього спільного майна за заздалегідь обумовлену винагороду (*при розірванні шлюбу*); ~ de salaire заздалегідь встановлена надбавка до заробітної плати (*за понаднормову роботу*)

forfaitaire, *adj* визначений в твердому розмірі, заздалегідь твердо встановлений

forfaitier, *m* підрядник

forfaiture, *f* посадовий злочин

formalisme, *m* формалізм

formalité, *f* формальність Δ diligenter une ~ виконувати (*дотримуватися*) формальності; ~ des doubles вимога складання акту у кількості примірників за кількістю сторін, що беруть участь; ~ du double обов'язковість зазначення кількості справжніх примірників на кожному примірнику акту

formalités, *f pl* формальності; формальні вимоги Δ accomplir/remplir/s'acquitter des ~ виконувати формальні вимоги (*формальності*); оформляти; ~ administratives адміністративні формальності; ~ à remplir необхідні формальності; ~ aux exportations/d'exportation митні формальності при експорті; ~ de dédouanement/de douane/douanières митні формальності, митні процедури; ~ de frontière прикордонні формальності; ~ de police поліцейські формальності; ~ de publicité вимоги (*формальності*), що відносяться до гласності (*напр., необхідність реєстрації створюваного товариства в торговому реєстрі*); ~ de rédaction формальності при складанні документа; ~ du timbre гербовий збір; ~ judiciaires судові формальності; ~ juridiques юридичні формальності

formation, *f* 1) заснування, створення; 2) підготовка, освіта, навчання; 3) суспільна формація; 4) формування; 5) підрозділ, структурна частина Δ ~ administrative адміністративний підрозділ; ~ contentieuse судовий підрозділ (*займається судовим розглядом адміністративних спорів*); ~ continue система безперервної професійної підготовки; ~ d'un rapport de droit виникнення правовідносини; ~ d'une société утворення товариства; ~ de jugement структурний підрозділ (*суду*), що виносить рішення, склад суду; ~ de l'épargne утворення заощаджень; ~ de l'État утворення держави; ~ du cautionnement прийняття поручительства; ~ du contrat укладення договору; ~ du gouvernement утворення уряду; ~ du mariage вступ у шлюб; ~ du témoignage формування показань свідків; ~ gouvernementale внутрішньоурядовий орган; ~ graphique формування навичок письма; формування почерку; ~ juridique юридична освіта; ~ professionnelle виробниче навчання, професійна підготовка; ~ professionnelle continue підвищення професійної кваліфікації; ~ professionnelle initiale підготовка робітничих кадрів; ~ sociale économique суспільно-економічна формація; ~s parlementaires *pl* робочі органи парламенту

forme, *f* форма (*зовнішній обрис, пристрій, встановлений порядок*) Δ sans autre ~ de procès без дотримання формальностей; без необхідності звернення до суду; en bonne et due ~ у повному (*належному*) порядку і потрібній (*належній*) формі; pour la (bonne) ~ на виконання вимог до форми; як формальність, для проформи; en ~ des référés в порядку процедури, прийнятої для винесення ухвал щодо нагальних питань; sans ~ в довільній формі; nul en la ~ недійсний у зв'язку з недотриманням необхідної законом форми; reconnu en bonne et due ~ знаходити в належній формі (*про повноваження*); régulier en la ~ оформлений належним чином (*у встановленому порядку*); ~ authentique нотаріальна форма; ~ d'expression форма вираження (*твору*); ~ d'un État форма державного правління; форма державного устрою; ~ de la lettre форма (*тип форми*) букви; ~ de procédure процесуальна форма; ~ du gouvernement форма державного управління; ~ fédérale федеративна форма (*державного устрою*); ~ juridique правова (*юридична*) форма; donner une ~ juridique надавати юридичної форми; ~ juridique de société організаційно-правова форма товариства; ~ notariée нотаріальна форма; en la ~ notariée в нотаріальній фор-

мі; revêtir la ~ notariée вчинятися в нотаріальній формі (*про угоди, акти*); ~ olographe олографічна форма (*про документ, складений його автором власноручно*); ~ probante форма угоди, необхідна для доведення її наявності та змісту; ~ publicité форма угоди, що передбачає необхідність її узгодження; ~ républicaine республіканська форма правління; ~ sociale форма товариства; sous la ~ sociale у формі товариства; ~ solennelle форма угоди, що передбачає її посвідчення компетентною посадовою особою (*напр., нотаріусом*); ~ testamentaire форма заповіту

forme-type, *f* типова форма

formel, *adj* 1) формальний; у встановленій формі; 2) виразно виражений; точний; категоричний

formes, *f pl* 1) формальності; 2) встановлений порядок; процесуальний порядок Δ dans les ~ judiciaires у судовому порядку; dans les ~ requises оформлений належним чином (*у встановленому порядку*); ~ habitantes дозвільні формальності

formulaire, *m* 1) формуляр; бланк; 2) збірник зразків документів Δ ~ de déclaration формуляр декларації; ~ de demande бланк заяви; ~ de procès-verbal бланк протоколу; ~ douanier бланк митної декларації

formulation, *f* формулювання; виклад Δ ~ internationale формулювання міжнародного акту

formule, *f* 1) формула; 2) формулювання; 3) бланк; форма документа; формуляр Δ ~ bancaire формуляр банківського документа; ~ d'appel звернення (*у дипломатичному документі*); ~ dactyloscopique дактилоскопічна формула; établir la ~ dactyloscopique виводити дактилоскопічну формулу; ~ de chèque чековий бланк (*формуляр*); ~ de classification des empreintes digitales дактилоскопічна формула; ~ de compromis компромісна формула; ~ de contrat формуляр договору; ~ de courtoisie формула ввічливості (*поваги*), комплімент (*в дипломатичному документі*); ~ de demande бланк заяви або заявки; ~ de l'invention формула винаходу, патентна формула, патентні претензії; ~ de politesse формула ввічливості (*поваги*), комплімент (*в дипломатичному документі*); ~ de réclame адреса (*на дипломатичній нозі*); ~ de reçu формулювання розписки; ~ de virement бланк платіжного доручення; ~ des évaluations directes метод прямих оцінок (*при визначенні обсягу доходів бюджету*); ~ digitale дактилоскопічна формула; ~ en blanc 1) бланкетне формулювання; 2) бланк, бланковий формуляр; ~ exécutoire

виконавчий напис; revêtir de la ~ exécutoire наділяти виконавчим написом; ~ finale de politesse заключний комплімент (*наприкінці дипломатичного документа*); ~ introductive вступна частина (*формули винаходу*); ~ protocolaire протокольна формула (*в дипломатичному документі*); ~ rigide конкретне формулювання; ~ souple оціночне формулювання; ~ standard стандартний (*типовий*) формуляр, стандартний бланк; ~ type 1) типовий бланк; 2) типове формулювання; ~s de chèque *pl* чекові реквізити; ~s de crédit *pl* види кредиту (*кредитування*)

formule-cadre, *f* формуляр-зразок

formuler, *vt* формулювати

forte criminalité, *f* високий рівень злочинності

fortune, *f* 1) майно; 2) майнове становище; 3) пригода Δ ~ de fleuve пригода, що спричинила майнову шкоду при внутрішньоводному перевезенні; ~ de mer 1) майно судновласника, що включає судно і фрахт; морське судно (*як майно*); 2) подія, що спричинила майнову шкоду при морському перевезенні; страховий випадок (*ризик*) при морському перевезенні; ~ globale сукупність майна; ~ immobilière нерухоме майно; ~ imposable обкладене майно; ~ mobilière рухоме майно; ~ nationale національне надбання; ~ nette чисте майно; чистий капітал (*за вирахуванням зобов'язань*); ~ totale сукупність майна

fortunes, *f pl* небезпеки Δ ~ de mer небезпеки, пов'язані з морським перевезенням

fossette frontale, *f* лобова ямка

fouille, *f* ретельний (*детальний*) огляд; обшук Δ soumettre à une ~ піддавати обшуку; ~ à corps/corporelle особистий огляд; особистий обшук; ~ dans l'immeuble ретельний (*детальний*) огляд приміщення; ~ des bagages огляд багажу

fouiller, *vt* 1) ретельно оглядати, ретельно обстежувати; 2) обшукувати; проводити особистий обшук

foulage, *m* сліди тиску (*при письмі*)

fourberie, *f* обман, обдурювання

fourchette de prix, *f* ножиці цін

fourni, *m* покупець (*за договором поставки*)

fournir, *vt* 1) доставляти, постачати; 2) подавати (*документи, докази*)

fournisseur, *m* постачальник Δ ~ général генеральний постачальник

fourniture, *f* 1) поставка; 2) надання Δ ~ à crédit поставка в кредит; ~ d'assistance technique надання технічної допомоги; ~ d'éléments par l'acheteur поставка покупцем матеріалів, необхідних для виготовлення продав-

цем товарів; ~ d'instructions надання поради (як участь у вчиненні злочину); ~ d'un travail надання роботи; ~ de cantonnement військовий постій; ~ de caution надання поручительства; ~ de fonds надання грошових коштів; ~ de marchandises поставка товарів; ~ de moyens надання засобів (вчинення злочину); ~ de remplacement поставка товарів замість повернутих покупцем (якщо не відповідають умовам договору); ~ de renseignements надання інформації

foux, *m* душевнохворий

foyer, *m* 1) сім'я; 2) місце проживання Δ ~ d'incendie осередок пожежі; ~ fiscal сім'я в податкових правовідносинах

fraction, *f* 1) частина, частка; 2) фракція Δ ~ de revenu група доходів (обумовлена їх розмірами); ~ de voix дробовий голос; ~ indivise частка в неподільному майні, ідеальна частка; ~ parlementaire парламентська фракція (група)

fractionnement, *m* дроблення Δ ~ de la peine дроблення покарання (винятковий порядок виконання); ~ du congé використання відпустки по частинах, дроблення відпустки

fracture, *f* злом

fracturer, *vt* зламувати

fragilité de l'inculpation, *f* необґрунтованість (неспроможність) звинувачення

fragmentation du territoire étatique, *f* роздроблення державної території

frais, *m pl* витрати Δ assumer les ~ нести (приймати на себе) витрати; avancer des ~ робити витрати; couvrir ses ~ покривати витрати; encourir les ~ нести витрати; exempt/exonéré de ~ звільнений від зборів; faux ~ накладні витрати; аух ~ de ... за рахунок; «Sans ~» «Без протесту» (застереження на векселі або чеку, яке звільняє від обов'язку складання протесту в разі їх неакцепту або неоплати); rembourser les ~ відшкодовувати витрати; supporter le ~ нести витрати; ~ accessoires допоміжні витрати; ~ administratifs/d'administration управлінські (адміністративні) витрати; ~ de l'instance/judiciaires/de justice судові витрати; ~ capitalisés капіталізовані витрати; ~ commerciaux комерційні витрати; ~ consulaires консульські витрати; ~ d'acheminement транспортні витрати, витрати з доставки; ~ d'acte витрати з укладення договору; ~ d'assurance витрати зі страхування; ~ d'atelier витрати працівника-надомника за змістом місяця роботи (орендна плата, опалення, електроенергія і т.д.); ~ d'avocat витрати з оплати праці адвоката (у кримінальному процесі); ~ d'écritures канцелярські витрати;

~ d'émission витрати з емісії; ~ d'emploi службові витрати; ~ d'encaissement витрати з інкасації; ~ d'entrepasage складські збори; ~ d'établissement витрати з організації підприємства, засновницькі витрати; ~ d'exécution оперативні витрати, витрати з реалізації; ~ d'expertise витрати з проведення експертизи; ~ d'exploitation експлуатаційні витрати; ~ de brevet витрати на патентування; ~ de chancellerie 1) канцелярські витрати; 2) консульський збір; ~ de change витрати за операціями з валютою; ~ de conservation витрати зі збереження (речі); ~ de constitution установчі витрати; ~ de courtage витрати з оплати посередника; маклерські витрати; ~ de dédouanement митні витрати; ~ de défense витрати з оплати праці адвоката (у кримінальному процесі); ~ de déménagement витрати з переїзду на нове місце проживання; ~ de déplacement витрати на службові поїздки, роз'їзні витрати; ~ de douane митні витрати; ~ de fondation витрати з організації підприємства, засновницькі витрати; ~ de garde витрати зі зберігання; ~ de gestion управлінські (адміністративні) витрати; ~ de livraison витрати з постачання; ~ de logement витрати на оплату житла (при службових поїздках); ~ de mission витрати на відрядження; ~ de nourriture витрати на харчування (при службових поїздках); ~ de personnel витрати на утримання персоналу; ~ de port портові витрати; портові збори; ~ de poursuite судові витрати; ~ de procédure судові витрати; ~ de procédure dûs aux avocats витрати з оплати допомоги адвоката; ~ de protêt витрати з опротестування векселя; ~ de règlement витрати з ліквідації збитків; ~ de relâche витрати з вимушеного заходу судна в місце притулку; ~ de renflouement збитки, завдані стараннями зняти судно з мілини; ~ de représentation витрати на представництво, представницькі витрати; ~ de saisie витрати, пов'язані із зверненням стягнення на майно; ~ de sauvetage витрати з рятування; ~ de subsistence добові витрати; ~ de surestaries демередж; ~ de translation витрати з переїзду (напр., за викликом суду); ~ de transport транспортні витрати; витрати з проїзду до місця роботи; ~ de transport aérien витрати з повітряного перевезення; ~ de vente витрати з купівлі-продажу; ~ de vente déplacés переміщені витрати з купівлі-продажу; ~ de visite доглядовий збір; ~ de voiture витрати з перевезення; ~ de voyage проїзні витрати, шляхові витрати; ~ du payement витрати, пов'язані з виконанням зобов'язання; ~ du procès судові витрати; ~ financiers витрати

з фінансових операцій; ~ frustratoires не-виправдані витрати (з *ведення цивільної справи*); ~ funéraires витрати з поховання; ~ généraux загальні витрати, накладні витрати; ~ hors exploitation накладні витрати; ~ imprévus непередбачені витрати; ~ matériels матеріальні витрати; ~ médicaux витрати на лікування (*на власне медичну допомогу*); ~ pharmaceutiques витрати, пов'язані з лікуванням

franc 1. *adj.* вільний; звільнений (*від зобов'язань, від сплати мита, податків*) 2. *m* франк

franc-or, *m* золотий франк (*забезпечений золотом*)

franchisage, *m* договір про перепоступку права користування товарним знаком (*користувач виплачує власнику знаку винагороду, пропорційну вартості реалізованих товарів, забезпечених знаком*)

franchise, *f* 1) звільнення від мита; звільнення від сплати; франшиза; 2) право користування товарним знаком Δ *admettre en* ~ пропустити безмитно; *en* ~ безмитно; *en* ~ *de droits* без справляння зборів; *en* ~ *de taxe* без обкладення податком; без справляння зборів; *importer en* ~ ввозити безмитно; ~ *à atteindre* проста франшиза; ~ *à déduire* (absolue) абсолютна франшиза; ~ *consulaire* звільнення консульських вантажів від сплати мита; ~ *conventionnelle* умовна франшиза; ~ *d'assurance* страхова франшиза; ~ *d'impôt/fiscale/ de bagages* звільнення багажу від мит; ~ *de douane* звільнення від митних зборів; ~ *de droits* звільнення від зборів; ~ *de l'hôtel* недоторканність приміщення (*резиденції*) дипломатичного представництва; ~ *de port* звільнення від сплати вартості доставки; ~ *de taxe* звільнення від зборів, без оплати зборів; ~ *diplomatique* звільнення дипломатичних вантажів від сплати мита; ~ *douanière* звільнення від митних зборів; ~ *fiscale* звільнення від оподаткування податком, вилучення з податку, податкова франшиза; ~ *forfaitaire* абсолютна франшиза; ~ *légal* безумовна франшиза; ~ *postale* звільнення від сплати вартості поштової пересилки; ~ *proportionnelle* франшиза, що встановлюється у відсотках до страхової суми; ~ *simple* проста франшиза; ~ *tarifaire* звільнення від митних зборів; ~ *tarifaire à l'entrée* безмитне ввезення

franchisé, *m* користувач в договорі про поступку користування товарним знаком, підприємство, яке користується чужим товарним знаком

franchiseur, *m* власник товарного знаку в договорі про поступку користування товарним

знаком; підприємство, що надає право користування своїм товарним знаком

franchising, *m* договір про перепоступку права користування товарним знаком

franchissement de la frontière, *m* перетин (*перехід*) кордону; переміщення через кордон

francisation, *f* 1) визнання французької національної належності судна; 2) надання французького характеру іноземному імені або іноземному прізвищу

franco, *adv* франко, вільно від витрат, без витрат Δ ~ *gare arrivée/gare de destination* франко-станція призначення; ~ *à bord* франко-борт судна; ~ *avarie particulière* вільно від приватної аварії; ~ *de douane* без справляння митних зборів; ~ *de port* франко-порт; ~ *de tous frais* без справляння зборів; вільно від будь-яких витрат; ~ *destination* франко-місце призначення; ~ *entrepôt de douane* франко-митний склад; ~ *entrepôt de l'acheteur* франко-склад покупця; ~ *frontière* франко-кордон; ~ *gare d'expédition* франко-станція відправлення; ~ *quai d'embarquement* франко-набережна в порту навантаження; ~ *rendu gare de destination* франко-платформа станції призначення; ~ *toute avarie* вільно від будь-якої аварії; ~ *voie ferrée* франко-залізниця

frappe, *f* 1) друкування, віддруковування (*на друкарській машинці*); удар (*по клавішному важелю друкарської машинки*); 2) машинописний текст Δ ~ *anonyme* анонімний машинописний документ; ~ *d'une monnaie* випуск грошей

frapper, *vt* 1) бити, ударяти; 2) друкувати (*на друкарській машинці*); 3) піддавати якійсь санкції, піддавати покаранню; 4) обтяжувати

fraude, *f* 1) обман, шахрайство; правопорушення; обхід закону; 2) контрабанда Δ *introduire en* ~ ввозити товари з порушенням митного режиму; ~ *à la loi* обхід закону; (*у міжнародному праві*) використання законних засобів для досягнення супротивної закону мети; зміна громадянства або місцезнаходження товариства з метою ухилитися від застосування французького законодавства; ~ *comptable* фальсифікація обліку; ~ *douanière* митне правопорушення; контрабанда; ~ *électorale* порушення законодавства про вибори; фальсифікація результатів виборів; ~ *en matière douanière* митне правопорушення; контрабанда; ~ *fiscale* фінансове правопорушення; обхід податкового законодавства, податкове правопорушення; ~ *fiscale internationale* міжнародне податкове правопорушення; ~ *maritime* морське пра-

впопорушення; ~ sur le poids обважування (покупця)

frauder, *vt, vi* 1) обманювати; шахраювати; 2) перевозити контрабанду

fraudeur, *m* особа, яка здійснила обман, шахрайство, обхід закону або контрабанду

frauduleusement, *adv* обманним (шахрайським) шляхом; злісно

freinte, *f* природний спад Δ ~ de route природний спад при транспортуванні

frelater, *vt* фальсифікувати

fréquence, *f* частота; багаторазовість Δ ~ des affaires réussies; розкриваність (злочинів); ~ relative de la particularité повторюваність (ознаки)

fret, *m* 1) фрахт; 2) вантаж, що перевозиться (при морському та повітряному перевезенні); 3) провізні платежі Δ prendre du ~ приймати вантаж; ~ à temps розмір фрахту, обчислюваний залежно від тривалості перевезення; ~ acquis à tout événement фрахт, який сплачується в будь-якому випадку; ~ aérien 1) провізна плата при повітряному перевезенні; 2) авіаційні вантажі; 3) вантажні авіаперевезення; ~ conteneur контейнерне перевезення; ~ de distance фрахт, обчислюваний пропорційно пройденій судном відстані; ~ de retour 1) фрахт за зворотний рейс; 2) зворотний вантаж; ~ esrégé фрахт, який сплачується після прибуття вантажу в порт призначення; ~ fluvial фрахт при внутрішньоводному (річковому) перевезенні; ~ international міжнародний вантаж; ~ maritime фрахт при морському перевезенні; ~ mort мертвий фрахт; ~ par avion авіаперевезення; ~ payable à tout événement фрахт, який сплачується в будь-якому випадку; ~ payé d'avance фрахт, сплачений в порту навантаження; ~ proportionnel фрахт, обчислюваний пропорційно пройденій судном відстані; ~ sur le vide фрахт при неповному наданні вантажу відправником

frètement, *m* фрахтування

fréter, *vt* 1) надавати судно під фрахт; 2) фрахтувати; 3) наймати транспортний засіб

fréteur, *m* фрахтівник

front, *m* лоб Δ ~ bombé опуклий лоб; ~ fugant/oblique скошений лоб; ~ proéminent виступаючий лоб

frontalier, *m* житель прикордонного району

frontière, *f* межа Δ décrire/délimiter la ~ здійснювати делімітацію (описувати в договорі лінію) кордону; démarquer la ~ здійснювати демаркацію кордону, встановлювати лінію кордону на місцевості; franchir/passé la ~ перетинати кордон; reconduire à la ~

перепроводжувати на кордон; rectifier la ~ змінювати (уточнювати лінію) кордону; ~ aérienne повітряний кордон; ~ artificielle геометрична (штучна) межа; ~ astronomique астрономічна межа; ~ commune спільний кордон, кордон суміжних держав; ~ contestée оспорювана лінія кордону; ~ de l'État державна (національна) межа; ~ douanière митний кордон, кордон митного контролю; ~ extérieurement зовнішня межа (територіальних вод); ~ fluviale водна межа (що проходить по прикордонній річці), прикордонна річка; ~ géométrique геометрична межа (територіальних вод); ~ intérieure внутрішня межа (територіальних вод); ~ internationale міжнародний кордон; ~ interzone міжзональна межа; ~ intracommunautaire кордон між країнами співтовариства; ~ maritime морський кордон; ~ nationale державна (національна) межа; ~ naturelle орографічна межа (проходить по природних рубежах з урахуванням рельєфу місцевості); ~ orographique орографічна межа (що проходить по природних рубежах з урахуванням рельєфу місцевості); ~ politique політичний кордон; ~ terrestre сухопутний кордон; ~ territoriale межа території

fructification, *f* вилучення плодів (доходів) Δ ~ civile вилучення доходів, принесених річчю; ~ industrielle вилучення плодів від господарської діяльності; ~ naturelle користування природними плодами річчю

fruits, *m pl* плоди, доходи від майна Δ ~ civils доходи, громадянські плоди (суми, одержувані власником від особи, якій надана експлуатація річчю); ~ de la chose плоди річчю (річчю, що регулярно виробляються іншою річчю, або доходи, що регулярно вилучаються від річчю без порушення її сутності); ~ industriels господарські плоди (що виробляються річчю в результаті додавання до неї праці людини); ~ naturels природні плоди (що виробляються самою річчю)

fuite, *f* втеча Δ être en ~ ховатися (від суду, слідчих органів); prendre la ~ втекти з місця скоєння злочину; ~ devant l'impôt/fiscale ухилення від сплати податків

fusil, *m* рушниця Δ ~ à deux canons двоствольна рушниця; ~ de chasse мисливська рушниця; ~ de guerre гвинтівка

fusion, *f* об'єднання; злиття (юридичних осіб) Δ ~ par constitution de société nouvelle злиття товариств з утворенням нового товариства; ~ bancaire злиття банків; ~ d'entreprises злиття підприємств; ~ des sociétés злиття товариств; ~ horizontale горизонтальне злиття; ~ verticale вертикальне злиття

fusion-absorption, *f* приєднання однієї юридичної особи до іншої юридичної особи
fusion-allotissement, *f* приєднання з погашенням
fusion-annexion, *f* приєднання однієї юридичної особи до іншої юридичної особи
fusion-renonciation, *f* приєднання з відмовою
fusion-scission, *f* злиття-поділ
fusionnement, *m* об'єднання; злиття
futur sur devises, *m* фінансовий ф'ючерс
fuyard, *m* дезертир

G

gage, *m* застава, ручна застава (*рухомої речі з її передачею кредитору*); предмет застави Δ constituer un ~ встановлювати заставу; détenir en ~ зберігати предмет застави; donner/mettre en ~ віддавати в заставу (*рухомі речі*); prendre en ~ отримувати (*брати*) в заставу; prêter sur ~ давати гроші під заставу; restituer le ~ повертати предмет застави; retirer un ~ одержувати назад предмет застави від кредитора; ~ sans déplacement/sans dépossession застава рухомих речей без їх передачі заставодержателю; ~ civil цивільно-правова застава; ~ commercial комерційна (*торговельна*) застава, встановлена комерсантом для забезпечення торговельної угоди; ~ en nantissement застава рухомої речі з її передачею кредитору; ~ général загальна застава; ~ hypothécaire іпотека; ~ immobilier застава нерухомого майна; ~ manuel ручна застава; ~ mobilier застава рухомого майна; ~ par entiercement застава з передачею третій особі речі, яка була заставлена; ~ sur automobile застава автомобіля без його передачі заставодержателю; ~ sur espèces грошова застава
gagé, *adj* відданий в заставу
gages, *m pl* заробітна плата (*прислуги і сільськогосподарських робочих*), оплата найманої праці
gagiste, *m* заставодержатель
gagnant, *m* сторона, на користь якої ухвалилася судова постановка Δ ~ provisoire сторона, на користь якої ухвалилася судова постановка, яка підлягає негайному виконанню
gain, *m* 1) дохід; заробіток; 2) вигода, нажива Δ ~ de cause виграш справи; obtenir ~ de cause виграти справу; ~ de change прибуток від валютних операцій; ~ de fortune приріст майна; ~ journalier денний заробіток; ~ manqué упущена вигода, неотриманий дохід; ~ pécuniaire грошова виручка, нажива; ~ spéculatif спекулятивна нажива; ~ taxable оподатковуваний прибуток; ~s de cession дохід (*приріст капіталу*) при відчуженні майна; ~s immobiliers прибутки від нерухомості
garant, *m* гарант, поручитель Δ se porter ~ виступати поручителем, приймати поручительство; se retourner contre un ~ пред'являти позов до поручителя
garantie, *f* поручительство; гарантія; забезпечення Δ appeler en ~ залучати до участі у справі гаранта (*поручителя*); ~ attachée à une créance забезпечення права вимагання; ~ bancaire банківська гарантія; ~ bancaire de payement банківська гарантія оплати; ~ cambiaire гарантія акцепту; гарантія оплати векселя; ~ collective колективна гарантія (*у міжнародних відносинах*); ~ constitutionnelle конституційна гарантія; ~ contractuelle/conventionnelle договірне забезпечення; ~ contre les dommages гарантія від збитків; ~ d'emprunt забезпечення державою операцій позики у випадку неспроможності платника; ~ d'éviction гарантія від евікції; ~ d'exécution du contrat забезпечення виконання угоди; ~ d'intérêts забезпечення процентів; ~ de bonne exécution гарантія належного виконання; ~ de bonne fin гарантія оплати нових акцій при збільшенні капіталу акціонерного товариства; ~ de bonne qualité гарантія доброякісності (*високої якості*); ~ de change гарантія від валютного ризику; ~ de crédit забезпечення кредиту; ~ de droit гарантія в силу закону, правова гарантія; ~ de fait гарантія в силу угоди; ~ de l'action забезпечення позову; ~ de payement забезпечення платежу; ~ de procédure процесуальна гарантія; ~ de qualité гарантія якості; ~ de/contre le trouble гарантія спокійного користування річчю; ~ des conditions de travail юридичні гарантії трудових прав; ~ des droits гарантія (*забезпечення*) прав; ~ des preuves забезпечення доказів; ~ des ressources допомога по безробіттю у розмірі прожиткового мінімуму, яка надається безробітним віком понад 60 років; ~ de ressources des travailleurs handicapés набкавка, яка виплачується особам з обмеженою працездатністю, у випадку, коли їх заробітна плата нижче гарантованого мінімуму; ~ des risques покриття ризику; ~ des vices гарантія у випадку виявлення дефектів речі; ~ financière фінансове забезпечення, фінансова гарантія; ~ formelle повне поручительство (*поручитель повинен вступити у справу на стороні кредитора за основним*

боргом, а також відшкодувати йому можливі збитки); ~ hypothécaire забезпечення виконання зобов'язання у вигляді іпотеки; ~ incidente притягнення продавця до участі у справі, по якій було подано позов про вилучення речі; ~ internationale міжнародна гарантія; ~ judiciaire/juridictionnelle судова гарантія; процесуальне забезпечення; ~ juridique юридична (правова) гарантія; ~ mutuelle взаємне забезпечення, взаємна гарантія (в т.ч., в міжнародних відносинах); ~ récuniaire грошова гарантія; ~ personnelle особова гарантія; ~ principale вимога покупця до продавця відшкодувати шкоду, яка пов'язана з вилученням речі у покупця; ~ provisoire попереднє страхове зобов'язання (яке діє визначений період до укладення договору страхування); ~ simple просте поручительство (поручитель зобов'язаний відшкодувати збитки, що зазнав кредитор за основним боргом); ~ solidaire солідарне поручительство; ~ territoriale гарантія територіальної недоторканності; ~ or золоте забезпечення; ~s de payement *pl* способи виконання зобов'язання; ~s préventives превентивні гарантії публічних свобод проти їх порушення законодавцем; ~s répressives санкції за порушення публічних свобод

garde, *f* 1) нагляд (за поведінкою недієздатних осіб); 2) зберігання, збереження, охорона; 3) охорона, караул Δ ~ à vue затримання (як процесуальна дія); ~ champêtre сільський поліцейський; ~ de la structure фізичне зберігання речі; ~ des enfants обов'язок з утримання і виховання неповнолітньої дитини; піклування про дитину; ~ des frontières прикордонна охорона; ~ des Sceaux міністр юстиції (у Франції); ~ du comportement збереження експлуатаційних якостей речі; ~ mobile рухомі резервні жандармські підрозділи (які діють у регіональному масштабі); ~ particulier приватний охоронець; ~ particulier assermenté приватний охоронець, який дав спеціальну присягу і наділений повноваженнями розслідування кримінальних правопорушень; ~ républicaine de Paris паризька жандармерія

garder, *vt* 1) здійснювати нагляд; 2) зберігати; 3) охороняти Δ ~ à vue затримувати підозрюваного

gardien, *m* надзирач, охоронець Δ ~ de la paix поліцейський (у Парижі); ~ de la structure особа, відповідальна за збереження речі; ~ du comportement особа, відповідальна за збереження експлуатаційної якості речі; ~ du gage заставодержатель; ~ judiciaire охоронець, призначений судом

gare, *f* станція Δ ~ de chargement станція відправлення; ~ de destination станція призначення; ~ expéditrice станція відправлення; ~ restante вантаж, який знаходиться до запитання на залізниці

gaspillage des ressources, *m* нерациональне (непродуктивне) витрачання коштів

gendarme, *m* жандарм, рядовий

gendarmerie, *f* 1) жандармерія; 2) казарма для жандармів Δ ~ de l'air повітряна жандармерія; ~ départementale департаментська жандармерія; ~ maritime морська жандармерія; ~ mobile рухомі резервні жандармські підрозділи (які діють у регіональному масштабі)

généralité de la coutume, *f* загальність міжнародного звичаю

généralités, *f pl* загальні положення

génocide, *m* геноцид

gens, *m, f pl* люди Δ ~ d'affaires ділові особи, підприємці; ~ de journée поденні робітники; ~ de justice/de loi судові працівники; адвокати; ~ de maison прислуга; ~ de mer моряки; ~ de robe судові працівники; адвокати

géographie criminelle, *f* «географія» злочинності

gêôle, *f* в'язниця

gêolier, *m* тюремний наглядач

gérance, *f* 1) управління справами підприємства; 2) управляючий справами товариства Δ mettre en ~ передавати підприємство в оренду; доручати управління підприємством; ~ de fait управління справами товариства фактичними управляючими; ~ de fortune управління майном; ~ libre управління справами підприємства, яке було взято в оренду; ~ majoritaire мажоритарне управління справами товариства (особами, які володіють більш ніж 50% статутного капіталу); ~ minoritaire міноритарне управління справами товариства (особами, які володіють менше ніж 50% статутного капіталу); ~ salariée управління підприємством, що здійснюється найманим працівником

gérant, *m* управляючий справами товариства; орендатор підприємства; розпорядник Δ ~ associé управляючий справами товариства (який є одним з його учасників); ~ d'affaires/sans titre особа, яка веде чужі справи без доручення; ~ d'immeuble управляючий будинками; управляючий нерухомим майном; ~ de droit офіційно призначений управляючим справами товариства; ~ de fait фактично призначений управляючим справами товариства (за наявності офіційного управляючого, який є підставною

особою); ~ de fortune управляючий майном; ~ de société управляючий справами товариства (*простого або з обмеженою відповідальністю*); ~ de tutelle управляючий майном підопічного; ~ du poste особа, яка тимчасово виконує функції голови дипломатичного (*консульського*) представництва; ~ égalitaire управляючий справами товариства, який володіє половиною його майна; ~ intérimaire тимчасово виконуючий обов'язки управляючого; ~ libre вільний управляючий (*який не є учасником товариства*); ~ majoritaire управляючий справами товариства, який володіє 50% статутного капіталу; ~ minoritaire управляючий справами товариства, який володіє 50% і менше від статутного капіталу; ~ non associé управляючий справами товариства, який не є його учасником; ~ «non salarié» управляючий, який не має трудової угоди із підприємством; ~ «salarié assimilé» управляючий, який має також трудову угоду із підприємством; ~ statutaire особа, на яку установчим актом покладено ведення справ товариства

géré, *m* 1) хазяїн справи, який доручив її ведення управляючому; 2) особа, яка веде чужі справи без доручення за свій рахунок

geste, *m* жест Δ ~ criminel злочинне діяння; ~ graphique рух руки (*при написанні*)

gesticulation, *f* жестикуляція Δ ~ abondante жвава жестикуляція

gestion, *f* управління, керівництво (*у господарській галузі*) Δ ~ autonome госпрозрахунок; ~ budgétaire управління бюджетними коштами; ~ communale управління справами комуни; ~ commune спільне управління (*яке в т.ч. покладене на деякі міжнародні органи*); ~ comptable ведення бухгалтерської звітності; ~ d'affaires/sans titre ведення чужих справ без доручення; ~ d'un accord контроль за виконанням угоди; ~ de comptes ведення бухгалтерської звітності; ~ de fait ведення чужих справ без доручення; ~ de l'environnement природокористування; ~ de la trésorerie управління готівкою; ~ de titres управління цінними паперами; ~ des biens управління майном; ~ des contrats управлінська робота з укладання угод; ~ des placements управління інвестиціями; ~ des ressource en eau управління водними ресурсами; ~ des risques забезпечення інтересів підприємства на випадок можливого збитку; ~ des valeurs mobilières управління цінними паперами; ~ externe ведення справ товариства по відношенню до третіх осіб; ~ financière управління фінансами; фінансова операція; ~ fiscal управління податками; ~

internationale 1) міжнародне управління; 2) орган міжнародного управління; ~ interne ведення справ товариства, які стосуються учасників товариства; ~ occulte ведення чужих справ без доручення; ~ privée державне управління приватно-правовими методами; ~ publique державне управління публічно-правовими методами; ~ tutélaire ведення опіки; управління справами опіки; управління майном підопічного

gestionnaire, *m* управляючий, менеджер

globes, *m pl* очне яблуко Δ ~ enfoncés запалі очі; ~ saillants випуклі очі

glose, *f* пояснювальна записка до закону

gommage, *m* стирання тексту документа, підчистення

gouvernant, *m* керівник держави (*президент, прем'єр-міністр, міністр*)

gouvernement, *m* 1) правління, керування (*як дія*); 2) уряд; 3) політичний устрій; 4) керівництво Δ constituer le ~ формувати уряд; entrer dans le ~ входити до уряду; former le ~ формувати уряд; présider le ~ очолювати уряд; ~ au pouvoір керівництво, що знаходиться при владі; ~ autonome незалежний уряд, який відповідає перед парламентом; ~ belligérant уряд, що воює; ~ concédant держава, яка надала концесію; ~ constitutionnelle конституційне правління; ~ de droit 1) уряд, заснований на праві; 2) законно утворений уряд; ~ de fait фактично існуючий уряд, уряд, який володіє владою, уряд де-факто; ~ de transition перехідний уряд; ~ démissionnaire уряд, який пішов у відставку; ~ en exil уряд, який знаходиться у вигнанні, емігрантський уряд; ~ en fonction уряд, який знаходиться при владі; ~ fédéral федеральний уряд; ~ général уряд держави; ~ hôte уряд країни, що приймає; ~ insurgé уряд формування, визнаного стороною, що повстала; ~ insurrectionnel уряд формування, визнаного стороною, що повстала; ~ invitant уряд, який запрошує; ~ local уряд, який контролює частину державної території; ~ membre уряд-член міжнародної організації; ~ national національний уряд; ~ non reconnu невизнаний уряд; ~ non-membre уряд країни, яка не є учасником міжнародної угоди; ~ parlementaire парламентський режим, парламентське правління; ~ présidentiel президентський уряд; ~ reconnu визнаний уряд; ~ républicain республіканська форма правління; ~ signataire уряд, що підписався

gouverner, *vt* правити, управляти шляхом встановлення принципів положень; регулювати, регламентувати (*щодо правової норми*)

gouverneur, *m* 1) губернатор; 2) управляючий; директор великого публічного підприємства Δ ~ général генерал-губернатор

grâce, *f* помилування Δ accorder la ~ надавати помилування; faire ~ d'une dette звільняти від виконання зобов'язання; obtenir sa ~ одержати помилування; recourir en ~ клопотати про помилування; ~ amnistiante помилування, яке надається у порядку індивідуалізації акту про амністію; ~ collective колективне помилування (за списком, підготовленим адміністрацією пенітенціарного закладу або всіх осіб, які відбувають покарання певного виду); ~ conditionnelle умовне помилування (з покладенням на засудженого певних зобов'язань); ~ individuelle індивідуальне помилування; ~ partielle часткове помилування, зниження покарання; ~ pure et simple безумовне помилування (без покладення на засудженого яких-небудь зобов'язань); ~ totale повне помилування

gracier, *vt* помилувати; знижувати покарання
gracieux, *adj* безоплатний Δ au ~ в окремому провадженні (у цивільному процесі)

grade, *m* чин, звання, ранг Δ ~ d'ambassadeur ранг посла

gradés, *m pl* атестовані співробітники; молодший та середній командний склад військово-вослужбовців

gramma, *m* елемент букви

grand criminel, *m* небезпечний злочинець

grand livre, *m* звідна (головна) бухгалтерська книга

grand tableau, *m* список членів колегії адвокатів

grand-livre de la dette publique, *m* книга державних боргів

grande commission, *f* головний комітет міжнародної організації

grande criminalité, *f* особливо небезпечні злочини

grande personnalité morale, *f* загальна правоздатність юридичної особи

grande voirie, *f* основна мережа шляхів сполучення (морські, річні, залізничні і основні автомобільні мережі)

grandes familles juridiques, *f pl* основні правові системи

grandeur d'un crime, *f* тяжкість злочину

grands corps de l'État, *m pl* вищі органи управління і судової системи

graphie, *f* графічне зображення письмових знаків; почерк Δ ~ habituelle звичний почерк

graphologie, *f* графологія

graphologue, *m* експерт почерку

grassement, *m* гаркавість

gratification, *f* 1) премія, грошове заохочення; 2) безоплатна угода; дарування Δ ~ de 13-e mois тринадцята зарплата; ~ pour ancienneté de service надбавка за вислугу років; ~s non obligatoires *pl* заохочувальні премії, які не передбачені системою оплати; ~s obligatoires *pl* премії, які входять до системи оплати праці

gratifié, *m* набувач безоплатної угоди

gratis, *adv* безоплатно

grattage, *m* вискоблювання тексту із документа Δ ~ de marque вилучення товарного знаку з виробу

gratuit, *adj* безоплатний

gratuité, *f* безоплатний характер Δ ~ de l'infraction тяжкість злочинного діяння, ступінь громадської небезпеки злочину; ~ de la justice безоплатне відправлення правосуддя з цивільних та адміністративних справ; ~ des fautes ступінь провини; ~ du préjudice розмір збитку

gravité, *f* серйозність; тяжкість

greffe (du tribunal), *m* канцелярія суду

greffier, *m* завідувач канцелярією суду, секретар суду Δ ~ adjoint заступник секретаря суду; ~ criminel секретар кримінального суду; ~ de commerce секретар у комерційному суді; ~ du tribunal d'instance секретар суду малої інстанції; ~ en chef завідувач канцелярією суду

grève, *f* страйк Δ faire ~ страйкувати; ~ avec occupation страйк із захопленням підприємства; ~ bouchon страйк-пробка (який проводиться невеликою кількістю робітників, які зайняті на важливих участках, що призводить до дезорганізації всього виробничого процесу); ~ d'avertissement попереджувальний нетривалий страйк; ~ de la faim голодування; ~ de production продуктивний страйк (при якому працівники займають підприємство і продовжують роботу); ~ de protestation страйк протесту; ~ de solidarité/de sympathie страйк солідарності; ~ des bras croisés страйк зі «схрещеними руками» (припинення роботи без залишення підприємства); ~ du règlement страйк старанності (сповільнення темпів роботи у зв'язку з ретельним виконанням інструкцій); ~ du «zèle» страйк старанності (виконання роботи строго за правилами, але на шкоду кількості продукції); ~ générale загальний страйк; ~ illicite незаконний страйк; ~ licite законний страйк; ~ perlée італійський страйк (спо-

вільнення темпу праці або її неякісне виконання); ~ politique політичний страйк; ~ professionnelle страйк у підтримку професійних вимог; ~ sauvage «дикий» страйк (без погодження із профспілкою); ~ sur le tas страйк із заняттям підприємства; ~ surprise раптовий страйк без якої-небудь попередньої процедури

grévé, *m* спадкоємець, на якого заповітом покладено обов'язок передати майно, яке він отримав у спадщину у порядку успадкування певній особі

grever, *vt* обтяжувати

gréviste, *m* страйкар

grief, *m* 1) шкода; 2) скарга у зв'язку із заподіяною шкодою Δ faire ~ заподіяти шкоду; ~s de l'accusation *pl* пункти обвинувачення

griffe, *f* факсиміле Δ ~ des salaires minima схема мінімальної заробітної плати для всіх категорій робітників; ~ hiérarchique сітка мінімальних посадових окладів

grivèlerie, *f* користування рестораном, готелем і т.і., не маючи коштів для їх оплати; ~ d'aliments одержання страв на підприємствах громадського харчування, не маючи коштів для їх оплати; ~ de logement користування житловим приміщенням, не маючи коштів для його оплати

grosse, *f* 1) засвідчена копія документа із виконавчим написом; 2) позика капітаном коштів під заставу судна, вантажу і фрахту Δ lever la ~ одержувати засвідчену копію документа із виконавчим написом; ~ du jugement копія судового рішення із виконавчим написом

grossiste, *m* оптовий торговець, оптове торговельне підприємство

grossiste-revendeur, *m* оптовий торговець, який реалізує товари у роздрібній мережі

groupage, *m* 1) об'єднання, формування (комплектування); 2) група Δ ~ de travail à composition non limitée робоча група відкритого складу; ~ des marchandises формування (комплектування) партій вантажів; ~ des petits envois консолідація дрібних партій вантажів

groupe, *m* група Δ ~ de pression група тиснення, лобі; ~ de sociétés об'єднання товариств, які зберігають юридичну самостійність; ~ de travail робоча група; ~ délictueux злочинна група; ~ parlementaire парламентська фракція; ~ sanguin група крові

groupement, *m* об'єднання, угруповання, група Δ ~ bancaire банківське об'єднання; ~ commercial торговельне об'єднання; ~ coopératif кооперативне об'єднання; ~

d'entreprises об'єднання підприємств; ~ d'intérêt économique об'єднання товариств із метою сприяння економічної діяльності; ~ de consommateurs об'єднання споживачів; ~ de gendarmerie жандармська група, департаментське формування; ~ de malfaiteurs злочинна група; ~ de personnes об'єднання осіб; ~ de prévention agréé об'єднання з профілактики господарсько-фінансових ускладнень (підприємств); ~ de sociétés об'єднання товариств (яке може приймати форму єдиного товариства); ~ des biens об'єднання капіталу, концентрація капіталу; об'єднане майно (виділене особою з метою задоволення загальних інтересів); фонд; ~ hétérogène різнорідне об'єднане майно; ~ homogène однорідне об'єднане майно; ~ patronal об'єднання підприємців; ~ personnifié об'єднання осіб, які володіють правоздатністю; ~ privé приватне об'єднання; ~ tarifaire тарифна спілка

groupeur, *m* 1) транспортний агент, який займається комплектуванням поставчань; 2) генеральний поставальник; ~ de fret складач вантажів

guerre, *f* війна Δ déclarer la ~ оголошувати війну; déclencher la ~ розв'язувати війну; entrer en ~ вступати у війну; ~ aérienne повітряна війна; ~ atomique атомна війна; ~ bactériologique бактеріологічна війна; ~ chimique хімічна війна; ~ civile громадянська війна, міжусобиця; ~ d'agression озброєна агресія; ~ d'indépendance визвольна війна; ~ de libération nationale національно-визвольна війна; ~ de partisans партизанська війна; ~ de tarifs митна війна; ~ défensive оборонна війна; ~ économique економічна війна; ~ étrangère війна між державами або між народами; ~ froide холодна війна; ~ maritime/navale sur mer війна на морі; ~ nucléaire ядерна війна; ~ offensive агресивна війна; ~ psychologique ідеологічна війна; ~ sous-marine підводна війна; ~ sur terre/terrestre сухопутна війна; ~ thermonucléaire термоядерна війна

guet-apens, *m* пастка, засідка (з метою здійснення насильницького злочину)

guichet, *m* вікно для обслуговування клієнтури (у банку); відділення банку Δ fermer ses ~s припиняти виплату грошей; ~ payeur платіжна каса

guichetier, *m* службовець банку, який безпосередньо обслуговує клієнтів

guide juridique, *m* юридичний довідник

guidon, *m* мушка у зброї

H

habile, *adj* правоздатний

habilitation, *f* 1) визнання правоздатності; 2) наділення правами (*повноваженнями*) Δ ~ parlementaire делегування повноважень парламентом

habilité, *f* наявність права, повноваження, правоздатність

habilitier, *vt* уповноважувати, наділяти правами (*повноваженнями*) Δ se faire ~ одержувати повноваження

habitant, *m* житель, мешканець

habitat, *m* 1) проживання; умови проживання; 2) житловий фонд Δ ~ collectif колективне проживання

habitation, *f* 1) проживання, мешкання; 2) місце проживання Δ ~ permanente постійне місце проживання; ~ séparée роздільне проживання (*подружжя*)

habitations, *f pl* житловий фонд

habiter, *vt* проживати

handicap, *m* обмеження працездатності Δ ~ mental психічні недоліки; ~ physique фізичні недоліки

handicapé, *m* особа з обмеженою працездатністю Δ ~ physique особа з фізичними недоліками; інвалід

harmonisation, *f* гармонізація, уніфікація Δ ~ de la législation уніфікація законодавства; ~ de la législation économique уніфікація господарського законодавства; ~ des lois уніфікація законів (*законодавств*); ~ des tarifs уніфікація митних тарифів

hausse de la criminalité, *f* ріст злочинності

hausse illicite, *f* незаконне підвищення

haut commissaire, *m* верховний комісар

haut fonctionnaire, *m* відповідальна посадова особа, чиновник вищого рангу

Haut-Commissariat, *m* Вищий комісаріат

Haute Cour de Justice, *f* Вищий суд (*у Франції – для розгляду справ про злочини, скоєні вищими посадовими особами*)

haute mer, *f* відкрите море

Haute partie contractante, *f* Високі сторони, що домовляються

haute trahison, *f* державна зрада, здійснена президентом Республіки

hauteur, *f* висота Δ ~ de l'écriture розмір почерку; ~ de l'invention винахідницький рівень; ~ de la procédure судова інстанція; à toute ~ de la procédure у будь-який момент судового розгляду; у будь-якій судовій

інстанції; ~ inventive винахідницький рівень; ~ minusculaire висота малої літери; ~ naso-labiale висота верхньої губи; ~ relative des deltas взаєморозміщення (*відносно розміщення*) дельт на папілярному візерунку

heimatlos, *m* особа без громадянства, апатрид

heimatlosat, *m* відсутність громадянства

hélix, *m* завиток вушної раковини

héréditaire, *adj* спадковий; одержаний у спадок; той, що входить до складу спадку

héréditairement, *adv* згідно з правом одержання у спадщину

hérédité, *f* 1) успадкування; 2) спадщина, спадкове майно; 3) спадковість Δ ~ déficitaire спадкове майно, недостатне для покриття боргів спадкодавця

héritage, *m* спадщина, спадкове майно; faire un ~ одержувати спадок, одержувати у спадщину; par voie d'~ за спадком; ~ hypothéqué спадкове майно, обтяжене іпотекою

hériter, *vt* одержувати у спадщину Δ ~ par parts égales одержувати у спадщину в рівних долях

héritier, *m* спадкоємець; спадкоємець за законом Δ ~ ab intestat спадкоємець за законом; ~ acceptant спадкоємець, який прийняв спадщину; ~ apparent вигаданий спадкоємець; ~ appelé à la succession спадкоємець, який призначений одержати спадщину (*спадок*); ~ au rang successible спадкоємець наступної черги; ~ bénéficiaire спадкоємець, який прийняв спадщину з умовою складання опису спадкового майна; ~ collatéral спадкоємець по бічній лінії; ~ corpartageant спадкоємець, який приймає участь у розподілі спадку; ~ direct спадкоємець по прямій лінії; ~ du premier ordre спадкоємець першої черги; ~ en ligne directe спадкоємець по прямій лінії; ~ institué спадкоємець за заповітом; ~ légal спадкоємець за законом; ~ légitime спадкоємець, права якого засновані на кровній спорідненості; ~ naturel спадкоємець, права якого засновані на кровній спорідненості, відповідно до закону; ~ partiaire спадкоємець, який має долю у спадку; ~ présumé майбутній (*можливий*) спадкоємець; спадкоємець особи, яка визнана померлою; ~ pur et simple спадкоємець, який прийняв спадщину без умов та застережень; ~ renonçant спадкоємець, який відмовився від спадку; ~ réservataire обов'язковий спадкоємець, який має право на обов'язкову долю; ~ saisi спадкоємець, який вступив у володіння спадком; спадкоємець, який прийняв спадок; ~ sous bénéfice d'inventaire спадкоємець, який прийняв спадщину з умовою складання опису

спадкового майна; ~ testamentaire спадкоємець за заповітом; ~ unique єдиний спадкоємець; ~ universel спадкоємець всього спадку; ~s de même degré *pl* спадкоємці однієї черги

héroïnomane, *m* героїноман

heure, *f* час Δ ~ du crime час здійснення злочину; ~ normale встановлений час; quitter le travail avant l'~ normale піти з роботи раніше встановленого часу; ~s chômées *pl* часи простою; ~s complémentaires *pl* додатковий робочий час (*відроблений робітником із неповним робочим днем понад тривалість робочого дня, обумовлену договором*); ~s creuses *pl* часи простою; ~s de bureau *pl* службовий час; ~s de délégation *pl* представницький час (*відведений для здійснення робітниками своїх функцій у виборних органах підприємства і який оплачується як робочий час*); ~s de dérogation *pl* виняткова тривалість робочого часу (*понад 40 робочих годин на тиждень*); ~s de dérogation permanente *pl* виняткова тривалість робочого часу, властива даному роду діяльності (*з технічних або технологічних причин*); ~s de dérogation temporaire *pl* випадкова (*для даного виду діяльності*) виняткова тривалість робочого часу (*напр., для усунення негативних наслідків або попередження аварії*); ~s de grève *pl* час простою у зв'язку зі страйком; ~s de récupération *pl* невідроблені робочі години, які необхідно відробити; ~s de travail effectif *pl* дійсно відроблений робочий час; ~s légales *pl* законний час (*час, поза межами якого не допускається виконання судових або інших обов'язкових постанов*); ~s majorées *pl* робочий час, який оплачується за підвищеним тарифом; ~s normales *pl* нормальна (*загальновстановлена*) тривалість робочого часу; ~s supplémentaires de travail *pl* позачергова робота

heurt, *m* штовхан, удар; зіткнення Δ ~ d'un obstacle зустріч із перешкодою; ~ matériel фізичне зіткнення (*при зіткненні суден*)

hiatus juridique, *m* вада у законодавстві

hiérarchie, *f* ієрархічна структура, ієрархія; підпорядкованість Δ ~ consulaire ієрархія консульських рангів; ~ diplomatique ієрархія дипломатичних рангів; ~ du personnel посадові категорії персоналу

hiérarchique, *adj* ієрархічний; вищий за ієрархією

histoire, *f* історія Δ ~ constitutionnelle історія конституційного розвитку

historique, *adj* історичний; історично належний даній державі

hoir, *m* спадкоємець по прямій лінії

hoirie, *f* спадок, спадкове майно

hold-up, *m* озброєний грабіж, який здійснила група осіб

holding, *m* холдинг, холдинг-компанія Δ ~ bancaire банківська холдинг-компанія; ~ financier фінансова холдинг-компанія

homicide 1. *adj*, смертоносний 2. *m*, 1) вбивство; 2) вбивця Δ ~ accidentel спричинення смерті внаслідок випадкових обставин; ~ avec préméditation навмисне вбивство, вбивство із заздалегідь обдуманим наміром; ~ старuleux вбивство з корисливих мотивів; ~ criminel вбивство, що кваліфікується як злочин; ~ en légitime défense вбивство у стані необхідної оборони; ~ intentionnel навмисне вбивство; ~ involontaire ненавмисне (*необережне*) вбивство; ~ justifiable кримінально некаране позбавлення життя, (*напр., у стані необхідної оборони*); ~ par imprudence ненавмисне (*необережне*) вбивство; ~ préintentionnel навмисні тілесні ушкодження, які спричинили смерть потерпілого; ~ sur demande позбавлення життя за проханням потерпілого; ~ volontaire навмисне вбивство

homme, *m* людина, чоловік Δ ~ d'affaires підприємець; комерсант, який займається веденням чужих торговельних і фінансових справ; ~ d'État державний діяч; ~ de confiance довірена особа, повірений; ~ de finance фінансист; ~ de loi юрист; ~ de main довірена особа, повірений; ~ de paille підставна особа; ~ de reine некваліфікований робітник; ~ politique політичний діяч; державний діяч

homologation, *f* офіційне затвердження; затвердження юридичного акту з метою надання йому виконавчої сили; офіційне засвідчення Δ ~ judiciaire затвердження; ~ par/de justice затвердження судом; **homologuer**, *vt* офіційно признавати, затверджувати; офіційно засвідчувати

homosexualité, *f* мужолозтво

homosexuel, *m* гомосексуаліст

honneurs, *m pl* почесність (*у дипломатичному праві*) Δ ~ civils громадянські почесності; ~ funèbres погребальні почесності; ~ militaires військові почесності; ~ navals військово-морські почесності

honorabilité d'une banque, *f* солідність (*стійкість фінансового становища, бездоганна репутація*) банку

honoraires, *m pl* гонорар, грошове винагородження (*за відсутності твердих ставок оплати праці*); винагородження за послуги, що надаються особами вільних професій Δ ~ d'avocat винагородження (*гонорар*) адвоката; ~ libres гонорар за погодженням

(напр., для адвокатів); ~ tarifés тарифікований гонорар (напр., для лікарів)

honorariat, *m* почесний статус державних службовців і деяких інших осіб, які виходять на пенсію

honorer, *vt* оплачувати; оплачувати винагородження

horaire, *m* графік; розклад Δ aménager l'~ встановити індивідуальний режим роботи; ~ de l'entreprise тривалість робочого тижня на підприємстві; ~ de service графік роботи для екіпажів дорожніх транспортних засобів; ~ de travail розпорядок (графік) роботи, режим робочого часу; ~ hebdomadaire тривалість робочого тижня; ~ individualisé індивідуальний графік роботи, індивідуальний режим робочого часу; ~ libre вільний режим робочого часу, вільний графік роботи (звучний, індивідуальний); ~ réduit скорочений робочий день; ~ unique загальний розпорядок роботи

hors-bilan, *adj* позабюджетний, позабалансовий

hors-la-loi, *m* особа, яка оголошена поза законом

hospitalité neutre, *f* допуск нейтральною державою на свою територію збройних сил воюючої держави

hostilités (actives), *f pl* військові дії

hôtel, *m* готель Δ ~ diplomatique будівля дипломатичного представництва; резиденція голови дипломатичного представництва; ~ du juge житлове приміщення судді; ~ du ministre резиденція дипломатичного представництва

huis clos, *m* закрите судове засідання; розгляд справи у закритому судовому засіданні Δ demander le ~ clos клопотати про розгляд справи у закритому судовому засіданні; à ~ при зачинених дверях (про судове засідання); juger à ~ розглядати справу у судовому засіданні; lever le ~ переходити до відкритої форми судового розгляду після закритого судового розгляду; ordonner le ~ ухвалювати постанову про закритий судовий розгляд; statuer à ~ розглядати справу у закритому судовому засіданні

huissier, *m* судовий виконавець Δ ~ audencier судовий розпорядник (що здійснює нагляд за порядком у залі судового засідання); ~ de justice судовий виконавець; ~ de service судовий розпорядник; ~ du trésor розпорядник зі справ державної скарбниці (напр., зі справ про стягнення податку); ~ ordinaire судовий виконавець

hygiène des travailleurs, *f* виробнича санітарія

hypothèque, *f* іпотека (застава нерухомої речі

без передачі володіння нею кредитуру) Δ amortir une ~ погасити заборгованість, яка забезпечена іпотекою; asseoir/avoir/consentir/constituer une ~ встановлювати іпотеку; emprunter sur ~ одержувати позику під іпотеку; grevé d'une ~ обтяжений іпотекою; inscrire une ~ зареєструвати іпотеку; radier une ~ анулювати запис про іпотеку; ~ légale sur les biens des comptables законна іпотека на майно рахункових працівників; ~ aérienne застава повітряного судна; ~ conventionnelle договірна іпотека (що встановлюється угодою); ~ d'un fonds іпотека на земельну ділянку; ~ de garantie іпотека як засіб забезпечення виконання зобов'язання; ~ de premier rang іпотека першої черги; перша заставна; ~ de second rang іпотека другої черги; друга заставна; ~ de sûreté іпотека як засіб забезпечення виконання зобов'язання; ~ des terrains іпотека на земельні ділянки; ~ fluviale іпотека річного судна; ~ générale генеральна іпотека (на все нерухоме майно заставодавця); ~ inscrite іпотека, занесена до реєстру; ~ judiciaire судова іпотека, яка встановлюється судовим рішенням; ~ légale законна іпотека; ~ légale de la femme mariée іпотечні права заміжньої жінки на майно чоловіка; ~ légale du Trésor законна іпотека державної скарбниці (на нерухоме майно неплатників податків); ~ maritime іпотека морського судна; ~ mobilière іпотека на рухоме майно (на морські, річні та повітряні судна); ~ occulte незареєстрована іпотека; ~ spéciale спеціальна іпотека; ~ sur aéronef застава повітряного судна; ~ sur bateau іпотека судна (морського або річного); ~ sur navire іпотека на морське судно

hypothéqué, *adj* обтяжений іпотекою

hypothéquer, *vt* встановлювати іпотеку; забезпечувати виконання зобов'язання шляхом встановлення іпотеки

hypothèse, *f* гіпотеза, версія Δ avancer une ~ висувати версію; ~ criminelle версія про злочинний характер того, що відбулося

I

identifiable, *adj* придатний для ідентифікації

identification, *f* ототожнення, ідентифікація Δ exploitable pour une ~ придатний для ідентифікації, пізнання; ~ chiroscopique встановлення особи за відбитками долонних поверхней; ~ "d'initiative" встановлення особи згідно з криміналістичним

обліком за відсутності підозрюваного; ~ d'un malfaiteur встановлення особи правопорушника; ~ d'une personne встановлення особи невідомого трупа; ~ de l'auteur d'un crime встановлення особи, яка здійснила злочин; ~ de l'écrit встановлення автора (*виконавця*) документа; ідентифікація особи, що писала; ~ de l'écriture встановлення виконавця рукопису; ~ de l'empreinte ідентифікація за відбитками; ~ de la date указання дати; ~ de la machine à écrire встановлення друкарської машинки, на якій надрукований текст; ~ de la trace ідентифікація об'єкту за слідами; ~ des empreintes digitales ідентифікація за відбитками пальців; ~ des textes dactyloscopiques встановлення виконавця друкарського тексту; ~ du dactylographe встановлення виконавця друкарського тексту; ~ du scripteur встановлення виконавця рукопису; ~ groupale встановлення групової приналежності; ~ hématologique встановлення особи за аналізом крові; ~ judiciaire криміналістична ідентифікація; ~ manquée помилкове встановлення тотожності; ~ monodactyulaire встановлення особи злочинця за допомогою монодактилоскопічної картотеки

identifier, *vt* 1) ототожнювати, ідентифікувати; 2) встановлювати особу; упізнавати

identité, *f* тожність, ідентичність Δ atteindre à l'~/démontrer l'~ встановлювати тотожність; ~ d'origine одне і те саме джерело походження об'єктів ідентифікації; ~ de l'État ідентичність міжнародної правосуб'єктності держави; ~ du témoin особа свідка; ~ groupale групової приналежності; ~ individuelle індивідуально-конкретна тотожність; ~ judiciaire служба криміналістичного обліку; криміналістичний облік

ignorance, *f* незнання Δ des lois незнання законів; ~ du droit незнання права (*законів*); ~ excusable пробачливе незнання (*іноземного закону*)

illégalité, *f* 1) незаконність, протизаконність; 2) порушення, законності; 3) незаконний проступок Δ commettre une ~ здійснити незаконне діяння (*незаконний проступок*); entaché ~ незаконний, протизаконний

illégitime, *adj* незаконний

illégitimité, *f* незаконність

illicéité, *f* незаконність

illicite, *adj* незаконний; недозволений, неправомірний Δ internationalement ~ міжнародно неправомірний

illicitement, *adv* незаконно, у порушення закону

imaginaire, *adj* інсценований (*про злочин*)

imitateur, *m* підроблювач документа шляхом імітації почерку іншої особи

imitation, *f* імітація, підроблення Δ ~ de l'écriture імітація почерку іншої особи; ~ de l'invention запозичення винаходу; ~ frauduleuse недобросовісна імітація

immatriculation, *f* реєстрація, внесення до списку Δ ~ à la sécurité sociale включення працівника до числа осіб, які підлягають страхуванню; ~ au registre du commerce торговельна реєстрація; ~ consulaire консульська імагрикуляція; ~ de société реєстрація (*внесення до реєстру*) комерційного підприємства; ~ des bâtiments реєстрація судів; ~ des navires реєстрація суден

immédiateté internationale, *f* міжнародно-правова безпосередність, безпосереднє підпорядкування міжнародному праву

immersion, *f* потоплення, поховання відходів у морі

immeuble, *m* нерухомість, нерухоме майно; земельна ділянка, спорудження Δ ~ à usage diplomatique будова дипломатичного представництва; ~ consulaire будова консульства; ~ d'habitation жилий будинок; ~ domanial державне нерухоме майно; ~ donné en location нерухомість, яка здана у найм; ~ dotal нерухоме майно, що входить до посагу; ~ en usufruit нерухоме майно, яке використовується на основі узуфрукту; ~ grevé/d'inscriptions hypothécaires рухоме майно, обтяжене іпотекою; ~ hypothéqué à la rente нерухоме майно, яке передане як покриття рентних платежів; ~ litigieux спірна нерухомість, з приводу якої проводиться судове сперечання; ~ par destination майно, нерухоме за призначенням (*напр., сільськогосподарські тварини*); ~ par l'objet нематеріальне благо, яке має своїм предметом нерухоме майно; ~ par nature майно, нерухоме за своєю природою; ~ successoral успадковане нерухоме майно

immigrant, *m* імігрант

immigration, *f* іміграція

imminence du péril, *f* неминучість збитку, що загрожує

immixtion, *f* втручання

immobilier, *adj* нерухомий

immobilisation, *f* 1) основні засоби; 2) неможливість відчуження, передачі (*напр., цінних паперів*); 3) простій; 4) штраф за простій Δ ~ du navire затримання судна; простій судна; ~ par destination надання рухомому майну вигляду нерухомого за призначенням

immobilisations, *f pl* основний капітал; елементи основного капіталу (*у складі коштів то-*

вариства) Δ ~ corporelles матеріальні активи (у складі коштів товариства); ~ en cours незакончене капітальне будівництво (*стаття балансу товариства*); ~ incorporelles нематеріальні активи (у складі коштів товариства: патенти, ліцензії, моделі, ноу-хау і т.ін.)

immobiliser, *vt* 1) надавати рухомому майну статус нерухомості (в силу закону); 2) робити неможливим використання (грошових коштів, внесків в товариство)

immuabilité des empreintes digitales, *f* стійкість індивідуальних папілярних візерунків

immunité, *f* 1) звільнення від податків, обов'язків; 2) імунітет, недоторканність Δ bénéficiaire de l'~ користуватися імунітетом; faire valoir l'~ скористатися імунітетом; invoquer l'~ заявляти про імунітет, посилаючись на імунітет; jouir de l'~ користуватися імунітетом; ~ absolue абсолютний (повний) імунітет (що надається особі незалежно від характеру дії, які вона здійснює); ~ consulaire консульський імунітет; ~ d'arrestation personnelle імунітет від особистого арешту; ~ d'exécution імунітет від примусового виконання судової постанови; ~ d'impôt податковий імунітет; ~ de contrainte імунітет від примусових заходів; ~ de juridiction імунітет від юрисдикції, юрисдикційний (судово-процесуальний) імунітет; непідсудність; вилучення з-під юрисдикції; ~ de juridiction civile імунітет від іноземної юрисдикції по цивільним справам; ~ de juridiction criminelle імунітет від іноземної юрисдикції по кримінальним справам; ~ de juridiction étatique судовий імунітет держави; ~ de perquisition імунітет від обшуку; ~ de saisie імунітет від накладення арешту на майно; ~ des charges податковий імунітет; ~ des poursuites judiciaires імунітет від судового переслідування (від притягнення до судової відповідальності); ~ diplomatique дипломатичний імунітет, право екстериторіальності; ~ douanière звільнення від сплати мита; ~ étatique імунітет держави; ~ familiale сімейний імунітет; ~ fiscale податковий (фіскальний) імунітет; ~ fonctionnelle функціональний (обмежений) імунітет (тільки по відношенню до «суверенних» функцій держави); ~ judiciaire імунітет учасника судового процесу; ~ parlementaire парламентський імунітет, парламентська недоторканність; ~ personnelle особистий імунітет від затримання і арешту; ~ souveraine суверенний імунітет (по відношенню до об'єктів, які належать державі); ~s de procédure *pl* процедурні імунітети; ~s diplomatiques *pl* дипломатичний імуні-

тет; exciper de ses ~s diplomatiques посилаючись на дипломатичний імунітет; perdre les ~s diplomatiques втрачати дипломатичний імунітет

immutabilité, *f* незмінність, нерозривність (про угоди) Δ ~ des contrats непорушність (стабільність) угод; ~ des empreintes digitales стійкість (індивідуальність) папілярних візерунків; ~ du litige неможливість змінення елементів позову (в початому цивільному процесі); ~ du tribunal незмінюваність складу суду

impact, *m* зустріч із перешкодою

impartialité, *f* однакове (рівне) ставлення, неупередженість Δ en pleine ~ неупереджено

impasse budgétaire, *f* дефіцит бюджету

impayé, *adj* несплачений

impenses, *f pl* витрати з утримання нерухомого майна (понесені особою, яка не є власником майна) Δ ~ nécessaires необхідні витрати (для збереження майна, яке було прийняте на збереження); ~ somptuaires витрати на майно (понесені особою, яка не є власником майна) з метою поліпшення його використання; ~ utiles корисні витрати (які були здійснені, з метою поліпшення майна при майновому наймі)

impératif, *m* вимога

implantation, *f* розташовування, створення Δ ~ bancaire розташовування банківських установ; ~ de colons насадження колоністів (на окупованій території); ~ de sociétés створення мережі підприємств; ~ douanière розташовування митних установ; ~ territoriale перебування (знаходження) на даній території

implication, *f* причетність до злочину

implicite, *adv* шляхом конклюдентних дій; мовчазно

importance, *f* значення, значущість Δ ~ récuniaire du litige сума позову; ~ sociale громадське значення

importateur, *m* імпортер, імпортне підприємство

importation, *f* імпорт, ввезення Δ ~ de devises пропуск (ввезення) через кордон валюти; ~ en franchise безмитне ввезення; ~ frauduleuse/illégale/illicite незаконне (контрабандне) ввезення; ~ invisible імпорт послуг; ~ libre безліцензійне ввезення; ~ matérielle імпорт товарів; ~ temporaire тимчасове ввезення

imposer, *vt* 1) обкладати податками; 2) прописувати, зобов'язувати

imposition, *f* 1) оподаткування, податки; 2) накладення стягнення; 3) накладен-

ня обов'язку Δ double $\sim$ (fiscale) подвійне оподатковування; frapper d'une $\sim$ оподаткувати; soumis à l' $\sim$ /susceptible d' $\sim$ той, який підлягає оподаткуванню; $\sim$ à la source оподатковування у джерела; $\sim$ d'obligations покладення зобов'язань; $\sim$ d'office оподатковування за розпорядженням податкової адміністрації (як санкція за деякі податкові порушення); $\sim$ des bénéficies оподатковування прибутку; $\sim$ des plus-values податок на прибуток; податок на приріст капіталу; $\sim$ des revenus оподатковування прибутку; $\sim$ directe пряме оподатковування; $\sim$ douanière митне оподатковування; стягнення мита, митних зборів; $\sim$ du patrimoine податки на майно; $\sim$ fiscale оподатковування

impossibilité, *f* неможливість, неспроможність Δ $\sim$ d'exécuter un traité неможливість виконання міжнародної угоди; $\sim$ de droit права неможливість (здійснення злочину в силу непротиурядності діянь); $\sim$ de fait фактична неможливість (здійснення злочину в силу обставин, що відносяться до дій винної особи); $\sim$ de l'exécution неможливість здійснення; $\sim$ juridique юридична (правова) неспроможність; $\sim$ objective об'єктивна неспроможність; $\sim$ physique фізична (матеріальна) неспроможність

impôt, *m* податок Δ asseoir/assujétir un $\sim$ оподатковувати; éluder l' $\sim$ ухилитися від оподатковування; établir l' $\sim$ притягати до оподатковування; être passible de l' $\sim$ підлягати оподаткуванню; exempt/exonéré/franc d' $\sim$ звільнений від податку; lever l' $\sim$ стягати податок; net d' $\sim$ /net de tout $\sim$ неоподатковуваний; percevoir/recouvrer l' $\sim$ оподатковувати; $\sim$ agricole сільськогосподарський податок; $\sim$ autoliquidé податок, що стягується способом особистого нарахування (деклараційним способом); $\sim$ communautaire податок, що встановлюється товариством; $\sim$ compensatoire компенсаційний збір; $\sim$ d'État державний податок; $\sim$ de base основний податок; $\sim$ de capitation подушний податок; $\sim$ de distribution податок на прибуток, який розподіляється товариством; $\sim$ de quotité податок, який вираховується на основі ставки податку; $\sim$ de répartition податок, що розподіляється (податок, загальна сума якого визначається заздалегідь і розподіляється по групах населення і територіальним утворенням); $\sim$ des successions/successoral податок зі спадщини; $\sim$ déclaratif податок, що стягується способом особистого нарахування (деклараційним способом); $\sim$ direct прямий податок; $\sim$ du timbre гербовий збір; $\sim$ extraordinaire надзвичайний податок; $\sim$ foncier земельний податок; $\sim$

forfaitaire податок у твердій сумі; $\sim$ fraudé невнесений або недовнесений податок (в результаті податкового правопорушення); $\sim$ général загальний податок (незалежно від джерела доходу); $\sim$ indirect непрямий податок; $\sim$ local місцевий податок; $\sim$ non payé недоїмка за податком, несплачений податок; $\sim$ personnel персональний податок (який враховує спеціальні ознаки різних груп платників); $\sim$ progressif прогресивний податок; $\sim$ progressif sur le revenu прогресивний податок на прибуток; $\sim$ réel реальний податок (який визначається виключно виходячи з вартості об'єкта оподаткування); $\sim$ régressif регресивний податок; $\sim$ somptuaire податок на предмети розкоші; $\sim$ sur la consommation податок на споживання товарів та послуг; $\sim$ sur la construction податок від власників споруд; $\sim$ sur la dépense податок на споживання товарів та послуг; $\sim$ sur la fortune податок на майно; $\sim$ sur la propriété bâtie податок від власників споруд; $\sim$ sur le capital податок на капітал незалежно від прибутків; $\sim$ sur le célibat податок на неодружених; $\sim$ sur le chiffre d'affaires податок з обігу; $\sim$ sur le luxe податок на предмети розкоші; $\sim$ sur le revenu податок на прибуток (з фізичних осіб); $\sim$ sur le revenu agricole сільськогосподарський податок; $\sim$ sur le revenu des capitaux mobiliers податок з прибутку від рухомого майна; $\sim$ sur le revenu des coopératives прибутковий податок з кооперативів; $\sim$ sur le revenu des créances податок на прибутки від позик; $\sim$ sur le revenu des personnes physiques податок на прибуток з населення (з фізичних осіб); $\sim$ sur les actes civils податок на цивільно-правові акти; гербовий збір; $\sim$ sur les bénéficies податок на прибуток; $\sim$ sur les biens mobiliers податок на рухоме майно; $\sim$ sur les donations податок на дарування; $\sim$ sur les grandes fortunes податок на великі статки; $\sim$ sur les immeubles податок на нерухоме майно; $\sim$ sur les mutations збір, який стягується з операцій про відчуження; $\sim$ sur les personnes physiques прибутковий податок на прибуток з населення (фізичних осіб); $\sim$ sur les sociétés податок на прибуток з товариств (юридичних осіб); $\sim$ sur les transports податок на перевезення; $\sim$ sur les ventes податок на продаж; $\sim$ s arriérés *pl* недоїмка за податками; $\sim$ s déduits *pl* за відрахуванням податків; $\sim$ s et taxes *pl* податки і збори (як стаття балансу)

impôtmatic, *m* угода про сплату банком податків за клієнта з його рахунку Δ $\sim$ intégral угода про сплату банком повної суми податків за клієнта з його рахунку; $\sim$ mixte угода про сплату банком податків за клієнта з його рахунку у межах суми, яка була встановлена

impracticabilité d'une invention, *f* нездійсненність винаходу

imprégnation alcoolique, *f* незначний ступінь сп'яніння

imprescriptibilité, *f* незастосовність строку давності

imprescriptible, *adj* той, який не підлягає дії позовної давності

imprévoyance, *f* відсутність передбачення

imprimé, *m* бланк

imprudence, *f* необережність

impubère, *m, f* особа, яка не досягла шлюбного віку

impuberté, *f* недосягнення шлюбного віку

impunément, *adv* безкарно

impunissable, *adj* некараний

impunité, *f* безкарність, некараність

imputabilité, *f* поставлення в провину Δ ~ au service причинний зв'язок зі службовими обов'язками (*напр., тілесне ушкодження, яке отримав військовослужбовець*); ~ de la rupture відповідальність за розірвання угоди; ~ matérielle кримінальна відповідальність за власні дії; ~ morale кримінальна відповідальність юридичних осіб; ~ sociale громадська ганьба

imputation, *f* 1) нарахування, зарахування; 2) обвинувачення (*як правило, без підтвердження доказами*); 3) скорочення спадкової долі у зв'язку з попереднім отриманням частки спадкового майна Δ ~ de la durée de la détention provisoire зарахування часу попереднього ув'язнення у строк відбування покарання; ~ au compte зарахування на рахунок; ~ d'un crime обвинувачення у здійсненні злочину; ~ des comptes виключення з рахунків; зарахування по рахункам; ~ des paiements зарахування (*залік*) платежів (*у погашення одного або кількох однорідних боргів одному й тому ж кредитору*); ~ diffamatoire вимисел, що ганьбить

imputer, *vt* ставити в провину, обвинувачувати

inacceptable, *adj* недопустимий

inactif, *adj* непрацюючий громадянин

inaction, *f* бездіяльність; упущення

inadaptation, *f* непристосованість Δ ~ sociale соціальна непристосованість

inadapté social, *m* соціально непристосована особа

inadmissibilité, *f* недопустимість

inaliénabilité, *f* невідчужуваність Δ ~ dotale невідчужуваність майна, отриманого у якості посагу

inaliénable, *adj* невідчужуваний

inaltérabilité des empreintes digitales, *f* стійкість (*індивідуальність*) папілярних візерунків

inamendable, *adj* непоправний; такий, що не став на шлях виправлення

inamovibilité, *f* незмінюваність

inamovible, *adj* незмінюваний

inapplicabilité, *f* незастосовність

inaptitude, *f* нездатність; непридатність Δ ~ au travail непрацездатність; ~ partielle часткова непрацездатність; ~ physique à l'emploi невідповідність займаній посаді або виконуваній роботі внаслідок стану здоров'я; ~ temporaire тимчасова непрацездатність

inattaquabilité, *f* незаперечність; неможливість оскарження

inattaquable, *adj* незаперечний; такий, що не підлягає оскарженню

inauguration de la conférence, *f* відкриття конференції

inauthentique, *adj* недостовірний

incapable 1. *adj*, нездатний; недієздатний; обмежено дієздатний; обмежено правоздатний 2. *m*, недієздатна особа; особа, яка володіє обмеженою правоздатністю Δ ~ d'exercice недієздатна особа; особа, обмежено дієздатна; ~ de jouissance той, який володіє обмеженою правоздатністю; ~ majeur повнолітній з повною або частковою недієздатністю

incapacité, *f* 1) нездатність; 2) недієздатність; обмежена правоздатність; 3) позбавлення права Δ ~ absolue абсолютна непрацездатність; ~ commerciale недієздатність у галузі комерційної діяльності; ~ d'ester en justice нездатність позивати і відповідати у суді; ~ d'exercice недієздатність; обмеження дієздатності; ~ d'ordre public недієздатність, яка встановлюється в інтересах громадського порядку; ~ de contacter нездатність укласти угоди; ~ de jouissance обмеження правоздатності; обмежена правоздатність; ~ de protection недієздатність, яка встановлюється у цілях охорони певних інтересів приватних осіб; ~ de suspicion обмежена дієздатність в силу засудження по кримінальній справі; ~ de tester неспроможність заповідати; ~ de travail непрацездатність; ~ de travail personnel нездатність до фізичної праці; ~ définitive de travail стійка втрата працездатності; ~ des experts некомпетентність експертів; ~ du droit commun загальна недієздатність; ~ électorale відсутність виборчого права; ~ générale d'exercice загальна недієздатність; ~ générale de jouissance загальна неправоздатність; ~ intellectuelle

- відсутність виборчих прав у осіб, які визнані недієздатними; ~ judiciaire обмеження дієздатності в силу судового рішення; ~ légale недієздатність, яка автоматично настає згідно з законом; ~ morale позбавлення виборчих прав осіб, які засуджені за здійснення певних злочинів; ~ naturelle обмеження дієздатності в силу психічної неповноцінності; ~ partielle часткова непрацездатність; ~ rénale обмеження у правах згідно з вирокком; ~ permanente de travail стійка втрата працездатності; ~ professionnelle втрата (позбавлення) права займатися професійною діяльністю; професійна непрацездатність; ~ spéciale (d'exercice) спеціальна недієздатність (певних осіб укладати зазначені законом угоди або по відношенню певних прав та обов'язків); ~ spéciale de jouissance часткова неправоздатність, обмеження у правах; ~ temporaire de travail тимчасова втрата працездатності, тимчасова непрацездатність; ~ totale de travail цілковита непрацездатність
- incarcération**, *f* 1) ув'язнення; утримування під вартою; утримування у в'язниці або у спеціалізованому закладі; 2) утримування засуджених у спільних камерах
- incarcérer**, *vt* замикати під варту; розміщати у в'язниці або у спеціалізованому закладі
- incendiaire**, *m, f* особа, винна у навмисному підпалі
- incendie**, *m* підпал Δ allumer un ~ здійснювати підпал, підпалювати; ~ accidentel пожежа внаслідок випадкової обставини; ~ criminel/intentionnel пожежа внаслідок підпалу; підпал; ~ involontaire пожежа, яка виникла внаслідок необережного поводження з вогнебезпечними предметами; ~ par communication пожежа, яка виникла внаслідок розповсюдження вогню; ~ spontané пожежа, яка виникла внаслідок самозаймання; ~ volontaire підпал
- incendier**, *vt* здійснювати підпал
- incessibilité**, *vt* непередаваність; нездатність бути предметом застави
- incessible**, *adj* той, який не передається іншій особі; той, який не підлягає передачі
- inceste**, *m* кровозміщення
- incitement**, *adv* у ході судового розгляду
- incidences juridiques**, *f pl* юридичні (правові) наслідки
- incident**, *m* інцидент, випадок Δ vider l'~ вирішувати шляхом винесення постанови; питання, яке виникло у ході судового розгляду; ~ aérien повітряний інцидент; ~ de frontière прикордонний інцидент; ~ de navigation навігаційний інцидент; ~ de payement факт несплати; ~ de procédure питання, яке вирішується судом у ході судового розгляду; ~ diplomatique дипломатичний інцидент; ~ du procès питання, яке вирішується судом у ході судового розгляду; ~ proprement dit процесуальне порушення (в цивільному процесі)
- incitateur**, *m* підбурювач
- incitation**, *f* підбурювання Δ ~ à l'hostilité збудження ворожнечі; ~ au crime підбурювання до здійснення злочину; ~s financières *pl* фінансове стимулювання, фінансові стимули
- inciter**, *vt* підбурювати
- inclinaison**, *f* нахил, крутість Δ ~ de l'écriture нахил почерку; ~ des rayures крутість нарізів (у зброї)
- incomber**, *vi* лежати на чіємусь обов'язку; покладатися на...
- incommutable**, *adj* невідчужуваний
- incompatibilité**, *f* несумісність; заборона або неможливість поєднувати певні види діяльності Δ ~ avec la candidature неможливість балотуватися у якості кандидата; ~ de caractère незлагідність характеру (як підстава для звільнення працівника за ініціативою адміністрації); ~ de fonctions несумісність функцій; недопустимість одночасного заняття посад; ~ entre les fonctions ministérielles et le mandat parlementaire несумісність функцій члена уряду і депутата парламенту; ~ externe недопустимість заняття посад в органах акціонерного товариства особами, які виконують певні функції в інших організаціях; ~ parlementaire парламентська несумісність; несумісність виконання функцій члена парламенту і деяких інших функцій
- incompétence**, *f* некомпетентність; непідсудність; неправочинність Δ ~ absolue абсолютна непідсудність (у випадку відсутності підстави для родової підсудності); ~ d'attribution непідсудність за предметною підставою; ~ d'ordre public публічно-правова непідсудність (у випадку порушення правил, які зачіпають інтереси держави); ~ du tribunal непідвідомчість суду справ даної категорії; некомпетентність суду; ~ relative відносна непідсудність (у випадку відсутності підстави для територіальної підсудності)
- incompétent**, *adj* той, який не володіє компетенцією, повноваженнями
- inconditionnellement**, *adv* безумовно, безперечно
- inconduite**, *f* аморальна поведінка Δ ~ notoire поведінка, яка явно не відповідає загальноприйнятим нормам

inconnu, *m* невістановлена особа

inconscient, *m* особа, яка діяла несвідомо

inconstitutionnalité, *f* неконституційність

incontestabilité, *f* незаперечність

inconvertibilité, *f* неконвертованість Δ ~-ог незмінність валюти на золото

inconvertible, *adj* необоротний (*про валюту*)

incorporation, *f* інкорпорація; включення Δ ~ au capital включення до статутного капіталу; ~ dans l'armée зарахування до армії; ~ de réserves включення резервів до основного капіталу товариства

incorporer, *vt* інкорпорувати

incoterm, *angl* типові умови зовнішньоторгівельного постачання товарів

incrimination, *f* 1) визнання діяння злочинним; 2) злочинність (*злочинний характер*) діяння Δ établir l'~ встановлювати злочинність (*злочинний характер*) діяння; supprimer l'~ усувати караність діяння; склад злочину; ~ du port d'arme 1) визнання злочином носіння зброї; 2) носіння зброї як склад злочину

incriminé, *adj* 1) злочинний; 2) досліджуваний (*про об'єкти криміналістичної ідентифікації*)

incriminer, *vt* 1) інкримінувати, ставити у провину; 2) встановлювати злочинність вчинку

inculpation, *f* 1) обвинувачення (*на стадії попереднього слідства*); 2) притягнення в якості звинувачуваного; пред'явлення обвинувачення Δ d'un crime обвинувачення у здійсненні злочину

inculpé, *m* звинувачуваний

inculper, *vt* притягати в якості звинувачуваного; пред'являти обвинувачення

incursion, *f* вторгнення Δ ~ aérienne вліт у повітряний простір іноземної держави; ~ non autorisée несанкціонований вліт

indemnisable, *adj* той, що підлягає відшкодуванню

indemnisation, *f* відшкодування витрат, збитків Δ ~ du chômage виплата допомоги по безробіттю; виплата відшкодування за час простою; ~ provisionnelle допомога по тимчасовій непрацездатності

indemniser, *vt* відшкодовувати (*компенсувати*) витрати, збитки

indemnitaire, *m, f* особа, яка отримала відшкодування або компенсацію

indemnité, *f* 1) відшкодування, компенсація; 2) винагорода; жалування; 3) надбавка до окладу Δ accorder/allouer une ~ надавати відшкодування; céder sans ~ надавати безоплатно; ~ compensatoire/compensatrice грошова компенсація, грошове відшкодуван-

ня; ~ compensatrice de congé payé грошова компенсація за невикористану відпустку (*при звільненні або смерті робітника*); ~ compensatrice de perte de salaire додаткова допомога на випадок хвороби або у зв'язку з нещасним випадком (*окрім допомоги з соціального страхування*); ~ compensatrice de préavis вихідна допомога (*при звільненні за ініціативою адміністрації без дотримання процедури попередження*); ~ compensatrice du délai-congé вихідна допомога; ~ conventionnelle (de licenciement) допомога при звільненні, встановлена колективним або трудовим договором; ~ d'accouchement допомога по вагітності і пологам; ~ d'allaitement допомога на годування дитини; ~ d'ancienneté надбавка за вислугу років; винагородження за вислугу років; ~ d'assistance винагородження за рятування; ~ d'assurance страхове відшкодування; ~ d'avarie commune відшкодування за спільною аврією; ~ d'éviction винагорода, яка сплачується наймачу у випадку необґрунтованого відмовлення від поновлення договору найму; ~ d'expertise суми, які підлягають виплаті експерту; ~ d'expropriation відшкодування збитків, які були заподіяні внаслідок примусового відчуження майна; ~ d'hébergement допомога у відшкодуванні витрат з оренди житла (*яка виплачується учням центрів професійної підготовки*); ~ d'incapacité temporaire допомога по тимчасовій непрацездатності; ~ d'intempéries відшкодування будівельним робочим за простій у зв'язку з непогодою; ~ d'occupation плата за найм, що виплачується наймачем приміщення, який продовжує займати його після закінчення строку договору найму; ~ de brusque rupture вихідна допомога (*при звільненні за ініціативою адміністрації без дотримання процедури попередження*); ~ de cherté de vie допомога у зв'язку з дорожнечою життя; ~ de chômage pour cause de maladie допомога по тимчасовій непрацездатності; ~ de clientèle винагорода за формування клієнтури (*у деяких випадках розірвання угоди з комерційним агентом*); ~ de congé payé заробітна плата за час відпустки; ~ de congédiement вихідна допомога; ~ de décès допомога у випадку смерті; ~ de déménagement допомога у зв'язку із необхідністю влаштування сім'ї працівника на новому місці; ~ de départ вихідна допомога; ~ de départ à la retraite допомога у зв'язку з виходом на пенсію; ~ de déplacement одноразова допомога при переїзді на місце роботи, піднімальні; ~ de double résidence допомога у випадку ви-

мушеного проживання робітника «на два будинки» (в іншій місцевості, ніж його родина); ~ de fin de contrat допомога у випадку припинення трудового договору, який був укладений на певний строк (виплачується за наявності встановлених законом умов); ~ de fonction службове відшкодування (додаткове винагородження члена парламенту); ~ de «grand déplacement» відшкодування витрат робітникам, які в силу віддаленості місця проживання від роботи не можуть щоденно повертатися додому; ~ de grossesse допомога по вагітності; ~ de guerre відшкодування шкоди, яку заподіяла війна; ~ de licenciement вихідна допомога (за наявності певного стажу роботи на даному підприємстві); ~ de licenciement légal компенсація при звільненні, що встановлена законом; ~ de logement надбавка до зарплати на оплату квартири; ~ de maternité допомога по вагітності та пологах; ~ de mise à la retraite допомога у зв'язку із виходом на пенсію; ~ de nationalisation компенсація при націоналізації майна; ~ de non-conscience винагородження за дотримання робітником застереження про заборону дій, які утворюють конкуренцію; ~ de non-exécution відшкодування збитків, заподіяних внаслідок невиконання угоди; ~ de régravis відшкодування, яке виплачується наймачем робітнику без дотримання строку попередження; ~ de réinstallation допомога на початкове влаштування на новому місці проживання; ~ de renvoi вихідна допомога; ~ de repos de maternité допомога по вагітності і пологах; ~ de représentation сума на відшкодування представницьких витрат; ~ de réquisition компенсація за майно, яке піддається реквізиції; ~ de résidence надбавка до зарплати на оплату квартири; ~ de résiliation відступне при розірванні договору; ~ de retard грошова санкція за прострочення виконання зобов'язання; ~ de risques винагородження за ризик; ~ de route відшкодування транспортних витрат; ~ de rupture abusive винагородження за вимушений прогул; ~ de rupture anticipée компенсація при достроковому розірванні трудової угоди, укладеної на певний строк; ~ de rupture de contrat відшкодування витрат, які заподіяні одностороннім розірванням угоди; ~ de séjour відради; ~ de sinistre страхове винагородження; ~ de soins відшкодування витрат на лікування; ~ de surestaries простійні гроші, винагородження за простій, демередж; ~ de vacances зарплата за час відпустки; ~ de voyage підмальні; ~ en argent грошова компенсація, грошове відшкоду-

вання; ~ en cas d'accident відшкодування шкоди від нещасного випадку; ~ en espèces грошова компенсація, грошове відшкодування; ~ en nature відшкодування шкоди (збитку) у натурі; ~ horaire погодинне відшкодування; ~ journalière допомога по тимчасовій непрацездатності; денна допомога; ~ journalière de congé payé компенсація за невикористані дні відпустки; ~ journalière de maladie допомога по тимчасовій непрацездатності; ~ journalière de mission добові при відрядженні за межі департаменту; ~ journalière de repos допомога по вагітності і пологах; ~ journalière de subsistance добові; ~ journalière de tournée добові при відрядженні в межах департаменту; ~ légale допомога при звільненні, відповідно до закону; ~ parlementaire грошова винагорода членам парламенту, «індемнітет»; ~ partielle часткове відшкодування; ~ récuriaire грошове відшкодування; ~ pleine et entière повне відшкодування; ~ pour accident de travail відшкодування при нещасному випадку на виробництві; ~ pour charge d'enfant/de famille допомога багатодітним матерям; допомога багатодітним родинам; ~ pour dommages causés par des cataclysmes naturels відшкодування втрат від стихійних лих; ~ pour dommages de guerre відшкодування збитків, які заподіяні війною; ~ pour frais відшкодування витрат; ~ pour frais de déplacement допомога на відшкодування транспортних витрат робітника і його родини при переїзді на нове місце роботи; ~ pour frais de transport du mobilier допомога по відшкодуванню витрат з перевезення майна на нове місце роботи; ~ pour frais funéraires допомога на поховання; ~ pour heures supplémentaires доплата при виконанні понаднормових робіт; ~ pour licenciement abusif/pour licenciement sans cause réelle et sérieuse компенсація при необґрунтованому звільненні; ~ pour licenciement irrégulier компенсація при звільненні із порушенням належної процедури; ~ pour recherche d'emploi допомога на відшкодування транспортних витрат при переїзді на нове місце при пошуку роботи; ~ pour travail de nuit доплата за роботу у нічний час; ~ privilégiée допомога, яка користується привілейованим режимом стягнення; ~ spéciale de montagne спеціальна гірська допомога землеробам у гірських районах; ~ spéciale de piedmont спеціальна допомога для передгір'я (землеробам у районах передгір'я); ~ supplémentaire додаткове відшкодування шкоди, яке не покрите твердими відсотками, недотримкою та іншими платежами; ~ temporaire допомога по

тимчасовий непрацездатності (яка викликана нещасним випадком на виробництві); ~s de chômage intempéries *pl* відшкодування заробітної плати за час простою через несприятливі погодні умови; ~s de rupture *pl* різні виплати, які пов'язані з розірванням трудового договору

indémontrable, *adj* недоказовий

indépendance, *f* незалежність Δ ~ des juges/ de la magistrature незалежність судей; ~ internationale незалежність держави по відношенню до інших держав; ~ nationale національна (державна) незалежність; ~ politique національна (державна) незалежність

index, *m* індекс, показник Δ mettre à l'~ забороляти (напр., певні фільми для перегляду молоддю); ~ de criminalité коефіцієнт злочинності

indexation, *f* 1) застосування індексів, індексація; 2) умова про можливість зміни суми угоди на момент платежу (в залежності від економічних факторів)

indicateur, *m* секретний поліцейський агент

indicatif d'appel, *m* позивні судна

indication, *f* 1) вказівка; 2) ознака; 3) повідомлення секретного співробітника Δ sauf ~ contraire якщо не вказане інше; ~ d'acquiescement вказівка на згоду; повідомлення про акцепт; ~ d'origine вказівка про походження товару; ~ de provenance вказівка про походження; ~ des motifs укавання мотивів; обґрунтування, мотивування; ~ fonctionnelle функціональна (динамічна) ознака постави людини

indications, *f pl* реквізити документа

indice, *m* 1) індекс, показник; коефіцієнт; 2) ознака; 3) непрямий доказ Δ ~ de criminalité коефіцієнт злочинності; ~ matériel речовий доказ; ~s de lutte сліди боротьби

indigence, *f* незаможність; крайня бідність

indignité, *f* 1) недостойність; 2) ображення Δ ~ successorale позбавлення права одержання в спадщину особи, яка здійснила протизаконні дії по відношенню до спадкодавця

indiscipline, *f* недисциплінованість, непокірність

indisponibilité, *f* відсутність; неможливість використання (розпорядження) Δ ~ du solde неможливість розпорядження грошовими сумами, які залишилися на рахунку; ~ juridique неможливість використання майна у зв'язку з юридичними обмеженнями; ~ réelle вилучення речі з цивільного обігу

indisponible, *adj* той, який не підлягає використанню

indissolubilité du mariage, *f* непорушність шлюбу

individu, *m* окрема (фізична) особа, індивід, громадянин Δ ~ commerçant індивідуальний комерсант; ~ en état de contumace особа, яка засуджена заочно; ~ fiché особа, яка перебуває на криміналістичному обліку; ~ naturalisé натуралізована особа; ~ suspect підозріла особа

individualisation, *f* індивідуалізація, ототожнення Δ ~ de la peine індивідуалізація покарання

individualiser, *vt* індивідуалізувати, ототожнювати

indivisaire, *m* співвласник неподільного майна

indivisement, *adv* по відношенню до неподільного майна, в ідеальній долі

indivisibilité, *f* 1) неподільність; 2) комплексність винаходу Δ ~ absolue нероздільне співавторство; ~ de l'obligation неподільність зобов'язання; ~ du compte courant неподільність поточного рахунку; ~ relative роздільне співавторство

indivision, *f* 1) загальна власність; 2) нероздільність загальної власності, спадкового майна Δ ~ conventionnelle неподільність в силу угоди; ~ forcée загальна власність, яка встановлюється незалежно від волі власників; ~ légale неподільність в силу закону; ~ par fractions часткова загальна власність; ~ successorale нероздільність спадкового майна

indu, *m* неналежне; неналежно виконане

indult, *m* індульг (звільнення ворожого торговельного судна від конфіскації при виникненні озброєного конфлікту)

indûment, *adv* 1) неправомірно; неналежне; 2) необґрунтовано, без належної підстави (про придбання або збереження майна)

industrie, *f* 1) промисловість; 2) промисел, промислова діяльність; 3) професійні знання, майстерство (як внесок у товариство) Δ ~ des assurances страхова справа

inégalité, *f* нерівність Δ ~ d'impression нерівномірність відбитку при машинопису; ~ de fait фактична нерівність; ~ de frappe нерівномірність відбитку при машинопису; ~ des droits нерівноправність

inéligibilité, *f* неможливість бути обраним, відсутність пасивного виборчого права Δ ~ absolue абсолютна неможливість бути обраним; ~ relative відносна неможливість бути обраним

inéligible, *adj* той, який не підлягає обранню Δ rendre ~ позбавляти пасивного виборчого права

inertie, *f* бездіяльність Δ ~ criminelle злочинна бездіяльність; ~ du pouvoir бездіяльність влади

inescomptable, *adj* той, який не підлягає обліку (*про вексель*)

inexécutableté, *f* неможливість виконання

inexécution, *f* невиконання Δ ~ partielle часткове виконання

inexistence, *f* неіснування, відсутність Δ ~ de relations diplomatiques відсутність дипломатичних відносин ; ~ des faits reprochés відсутність події злочину; ~ des traités абсолютна (*з моменту укладення*), недійсність міжнародних угод; ~ du motif відсутність мотиву, невмотивованість; необгрунтованість; ~ matérielle des motifs фізична відсутність підстави для певної дії (*напр., для видання адміністративного акту*)

inexploitation, *f* невикористання Δ ~ d'invention невикористання винаходу

infanticide, *m* 1) навмисне вбивство новонародженої дитини; 2) особа, винна у дітовбивстві

infirmité, *f* 1) скасування рішення, постанови; визнання недійсним; скасування або змінювання судової постанови судом другої інстанції; 2) спростування, заперечування

infirmer, *vt* відміняти рішення, постанову; визнавати недійсним

infirmité, *f* 1) втрата працездатності; інвалідність; 2) фізичний недолік; каліцтво Δ ~ permanente безтермінова інвалідність; ~ résultant du service трудове каліцтво

infliction d'une sanction pénale, *f* застосування кримінального покарання

infliger, *vt* накладати покарання

informateur bénévole, *m* добровільний інформатор поліції, довірена особа

information, *f* 1) попереднє слідство; проведення (*попереднього*) слідства; розслідування; 2) інформація Δ ouvrir l'~ приступати до слідства; ~ complémentaire додаткове розслідування; ~ judiciaire попереднє слідство, яке здійснюється слідчим суддею

informatique juridique, *f* правова кібернетика

informer, *vt, vi* 1) повідомляти, інформувати, сповіщати; 2) проводити розслідування, розслідувати Δ ouvrir l'~ приступати до слідства; ~ contre X проводити розслідування за фактом виявлення ознак злочину за відсутності підозрюваного

infracteur, *m* правопорушник; злочинець

infraction, *f* 1) порушення; 2) правопорушення; кримінальне правопорушення; злочин Δ caractériser l'~ утворювати склад злочи-

ну; commettre une ~ здійснювати правопорушення; commettre une ~ légitimement здійснити злочин в стані необхідної оборони; connaître de l'~ розглядати кримінальну справу; constater une ~ встановлювати факт здійснення злочину; constituer une ~ утворювати склад злочину; découvrir l'~ розкривати злочин; faire cesser l'~ припиняти правопорушення; justifier l'~ виключати суспільну небезпеку діяння; se mettre en ~ здійснювати правопорушення; ~ à la législation du travail порушення трудового законодавства; ~ à la loi правопорушення, порушення закону; ~ à la police des chemins de fer порушення громадського порядку на об'єктах залізничного транспорту; ~ amnistiée злочин, на який поширюється амністія; ~ artificielle злочин, караність якого встановлена виключно з волі законодавця; ~ astucieuse злочин, для здійснення якого потрібні складні хитрощі; ~ au code de la route порушення правил дорожнього руху; ~ au règlement порушення правил (*адміністративних норм*); ~ collective par unité de but продовжуваний злочин; ~ commise dans le service посадовий злочин; проступок по службі; ~ complexe злочин зі складним складом; загальнокримінальний злочин, скоєний з політичних мотивів (*напр., вбивство голови держави*); ~ complexe злочин, пов'язаний з іншим злочином; ~ consommée закінчений злочин; ~ continue злочин, що триває; ~ continuée продовжуваний злочин; ~ contre l'État державний злочин; ~ correctionnelle кримінальний проступок; ~ d'action злочин, скоєний шляхом дії; ~ d'habitude злочин, що полягає в незаконному здійсненні діяльності чи професії; ~ d'inaction/d'omission злочин, скоєний шляхом бездіяльності; ~ d'origine основний злочин (*на відміну від причетності до злочину*); ~ de circonstances злочин, здійснений внаслідок випадкового збігу обставин; ~ de commission злочин, скоєний шляхом дії; ~ de droit commun загальнокримінальний злочин; ~ de gravité particulière особливо небезпечний злочин; ~ de simple police поліцейське порушення (*незначне кримінальне правопорушення*); ~ découverte розкритий злочин; ~ de droit commun commise sous l'uniforme загальнокримінальний злочин, скоєний військовослужбовцем; ~ déférée au tribunal злочин, справа про який передана до суду; ~ disciplinaire/à la discipline дисциплінарний проступок; ~ douanière митне правопорушення; ~ échouée невдалий замах; ~ économique господарський злочин; ~ fiscale податкове правопорушення; ~ flagrante оче-

видне кримінальне правопорушення, кримінальне правопорушення, вчинене в умовах очевидності; ~ forestière лісопорушення; ~ formelle злочин з формальним складом; ~ grave тяжкий злочин; ~ impossible негідний замах; ~ instantanée злочин, скоєний шляхом одноактної дії; ~ intentionnelle умисний злочин; ~ légère малозначний проступок; малозначний злочин; ~ manquée невдалий замах; ~ matérielle злочин з матеріальним складом; ~ militaire військовий злочин; військовий проступок; ~ mineure малозначне правопорушення; ~ mixte загальнокримінальний злочин, скоєний військовослужбовцем; ~ naturelle злочин, караність якого відповідає суспільній свідомості; ~ non flagrante кримінальне правопорушення, вчинене не в умовах очевидності; ~ non intentionnelle ненавмисний злочин; ~ obstacle порушення, характерне для злочинної поведінки; поведінка, що відхиляється; ~ par imprudence необережний злочин; ~ pénale кримінально каране діяння; злочинне діяння, злочин; ~ permanente злочин з триваючим результатом (напр., незаконне розклеювання афіш); ~ politique політичний злочин; політичний проступок; ~ politique par mobiles політичний злочин за мотивами скоєння; ~ politique par nature політичний злочин з об'єктивної сторони діяння; ~ praeterintentionnelle злочин, що мав більш тяжкі наслідки, ніж ті, що входили до умислу винного; ~ présumée передбачуване правопорушення; ~ principale основне кримінальне правопорушення (вчинене виконавцем); ~ putative уявний злочин; ~ répétée продовжуваний злочин; ~ routière дорожньо-транспортний злочин; ~ seconde повторний злочин; ~ semblable однорідний злочин; ~ sexuelle статевий злочин; ~ sociale злочин, спрямований проти державного устрою суспільства; ~ successive злочин, що триває; ~ tentée злочин у стадії замаху; замах на злочин

infractions, *f pl* злочини Δ ~ connexes злочини, пов'язані якимось спільним елементом (напр., місцем скоєння, єдністю умислу); ~ contre les biens злочини проти власності; ~ contre les personnes злочини проти особи

ingénieur-conseil, *m* патентний повірений

ingérence, *f* втручання; участь Δ ~ administrative адміністративне втручання; ~ dans les affaires участь у справах, отримання вигоди зі справ; ~ dans les affaires intérieures втручання у внутрішні справи; ~ de fonctionnaire участь посадової особи у справах підконтрольної організації; ~ des tribunaux судове втручання; ~ diplomatique дипломатичне втручання

ingratitude, *f* невдячність Δ ~ du donataire невдячність обдаровуваного

inhabilité, *f* неправоспособність; недієздатність

initiative, *f* ініціатива Δ ~ des preuves ініціатива у збиранні доказів; ~ formulée народна законодавча ініціатива з поданням парламенту основних положень запропонованого закону; ~ législative/de la loi/des lois законодавча ініціатива; ~ non formulée народна законодавча ініціатива з поданням парламенту пропозицій щодо предмету і основного змісту закону; ~ populaire народна законодавча ініціатива (право населення направити до парламенту петицію з пропозицією про прийняття закону)

initié, *m* фахівець

injonction, *f* вимога, припис (індивідуальний); наказ Δ ~ de payer розпорядження (суду) про сплату; ~s du tribunal *pl* вказівки (розпорядження) суду

injure, *f* образа Δ proférer l'~ наносити образу; ~ grave тяжка образа; ~ par la voie de la presse образа у пресі

injuste, *adj* протиправний; несправедливий

injustifié, *adj* невинуватий, безпідставний

innavigabilité, *f* непридатність до плавання; немореходність

innocence, *f* невинність

innocent, *adj* невинний

innovateur, *m* автор технічного нововведення; раціоналізатор

innovation, *f* 1) нововведення; 2) технічне вдосконалення; раціоналізаторська пропозиція Δ ~ législative законодавча новела

inobservation, *f* недотримання Δ ~ des conditions недотримання умов; ~ des délais недотримання строків

inopposabilité, *f* недійсність виправдувального документа Δ ~ aux tiers відсутність сили щодо третіх осіб; ~ internationale неможливість застосування в міжнародних відносинах (про норми внутрішньодержавного права)

inquiétude, *f* заклопотаність

inquisitoire, *adj* інквізиційний

insaisissabilité, *f* неможливість звернення стягнення (на майно) Δ ~ des salaires неможливість звернення стягнення на заробітну плату

insaisissable, *adj* той, який не підлягає зверненню стягнення

inscription, *f* запис (у витягах); занесення (напр., до книги) Δ ~ à l'ordre du jour внесення до порядку денного; ~ au casier judiciaire реєстрація судимості, внесення (даних про

особу) до криміналістичного обліку; ~ au chômage реєстрація в якості безробітного; ~ au compte зарахування на рахунок, запис на рахунок; ~ au compte des profits et pertes списання (*майна*); ~ au procès-verbal внесення до протоколу; ~ au registre foncier запис земельних ділянок; запис до реєстру речових прав на нерухоме майно; ~ budgétaire бюджетне призначення; ~ comptable бухгалтерський запис, проводка; ~ d'office внесення обов'язкових поправок (*контролюючим органом до місцевого бюджету*); ~ de faux заява в суді про фальшивість документа, представленого протилежною стороною; посилання в суді на здійснення фальсифікації посадовою особою при засвідченні юридичного акту; ~ de renouvellement запис про відновлення іпотеки; ~ du privilège реєстрація привілею (*переважного права на задоволення вимоги*); реєстрація заставного права; ~ hypothécaire/d'hypothèque реєстрація іпотеки; ~ maritime система реєстрації та набору професійних моряків; ~ modificative модифікаційна публікація; ~ sur une liste électorale включення до списку виборців

inscrit, *m* виборець, включений до списку виборців Δ ~ maritime професійний моряк, включений до реєстраційного списку

insertion, *f* включення, інтеграція Δ ~ des cheveux лінія (*контур лінії*) росту волосся; ~ légale обов'язкова (*за законом*) публікація; ~ professionnelle професійне працевлаштування

insolvabilité, *f* неплатоспроможність, неспроможність

insolvable, *adj* неплатоспроможний, неспроможний

insoumis, *m* 1) особа, що уникає військової служби; 2) особа, яка своєчасно не з'явилася на роботу після закінчення відпустки без поважних причин

insoumission, *f* 1) непокора; 2) ухилення від військової служби; 3) неявка на роботу після закінчення відпустки без поважних причин

inspecter, *vt* 1) оглядати; додивлятися (*напр., багаж*); 2) наглядати

inspecteur, *m* інспектор Δ ~ des contributions податковий інспектор; ~ des douanes митний інспектор; ~ des finances фінансовий інспектор; ~ des impôts податковий інспектор; ~ du travail інспектор праці; ~ général інспектор-ревізор, генеральний інспектор

inspection, *f* 1) інспекція; 2) інспектування; 3) огляд Δ ~ contradictoire спільна перевірка; спільний огляд; ~ d'avarie аварійна інспекція; ~ de l'assurance страхова інспекція; ~ de la navigation судноплавна інспекція; ~

des bagages огляд багажу; ~ des finances фінансова інспекція (*орган, що здійснює контроль-ревізійні функції*); ~ des lieux огляд місця події; ~ des marchandises огляд товарів; ~ des navires огляд суден; ~ des tribunaux нагляд за діяльністю судів; ~ douanière митний огляд; ~ du travail інспекція праці (*орган, що контролює дотримання законодавства про працю та зайнятість*); ~ locale огляд на місці; ~ publique загальне ознайомлення (*із заявкою на винахід*); ~ sanitaire санітарна інспекція, санітарний нагляд

instance, *f* 1) інстанція; орган; 2) судове провадження, судовий розгляд справи Δ en première ~ в якості суду першої інстанції; en cours d'~ в ході розгляду справи; disjointre l'~ роз'єднувати розгляд кількох позовних вимог; engager l'~ порушувати судову справу; en ~ такий, що знаходиться у провадженні (*про справу*); introduire une ~ пред'являти позов; порушувати цивільну справу; joindre les ~s об'єднувати справи (*у цивільному процесі*); lier l'~ пред'являти позов; порушувати цивільну справу; reprendre l'~ відновлювати розгляд справи; ~ arbitrale арбітраж (*орган*); ~ centrale центральний орган; ~ civile 1) цивільний суд; 2) розгляд цивільної справи; ~ compétente компетентна інстанція; компетентний орган; ~ contentieuse позовне провадження; ~ d'appel провадження в апеляційній інстанції; ~ d'arbitrage арбітраж (*орган*); ~ de conciliation примирлива інстанція; примирливий орган; ~ de contrôle наглядова інстанція; ~ de l'instruction 1) слідчий орган; 2) стадія судового слідства (*у кримінальному процесі*); ~ de recours апеляційна інстанція; касаційна інстанція; ~ dernière остання інстанція; ~ dirigeante керівний орган; ~ disciplinaire дисциплінарна інстанція; ~ douanière судова інстанція, компетентна в митних справах; ~ du jugement 1) судовий орган; 2) стадія винесення вироку (*у кримінальному процесі*); ~ en cassation провадження в касаційній інстанції; ~ en contrefaçon судовий розгляд справи про порушення авторських або винахідницьких прав; ~ en divorce розгляд справи про розірвання шлюбу; ~ en exequatur 1) розгляд судом питання про видачу екекватури; 2) суд, який надає екекватуру; ~ en justice розгляд справ у суді, судочинство; ~ gracieuse особливе провадження; ~ internationale міжнародна установа, міжнародний орган; ~ judiciaire суд, судова інстанція; ~ par défaut заочний розгляд справи, заочне провадження; ~ pénale 1) кримінальний суд; 2) розгляд кримінальної справи; ~ pendante незакінчене прова-

дження, справа, яка перебуває на розгляді (у провадженні) суду; ~ préparatoire підготовка справ до судового розгляду (у цивільному процесі); ~ principale судовий розгляд справи з основного зобов'язання (за наявності забезпечення виконання зобов'язання); ~ suprême вищестояща інстанція; ~ suprême вища інстанція

instigateur, *m* підбурювач

instigation, *f* підбурювання

institut, *m* інститут (у різних значеннях) Δ ~ d'émission емісійний інститут (банк); ~ de droit інститут права, правовий інститут; ~ de droit international міжнародно-правовий інститут, інститут міжнародного права; ~ de recherches науково-дослідний інститут; ~ international pour l'unification du droit privé Міжнародний інститут уніфікації приватного права (міжурядова організація)

institution, *f* 1) встановлення; заснування; 2) установа; інститут; 3) інститут (як сукупність норм); 4) призначення Δ ~ bancaire банківська установа, банк; ~ confédérale установа конфедеративного типу; ~ contractuelle угода про спадкування (при укладенні шлюбу або між подружжям); ~ d'assurance страхова установа; страхове товариство; ~ d'éducation виховний заклад; ~ d'éducation surveillée виховна установа для неповнолітніх правопорушників; ~ d'épargne ощадна установа; ~ d'héritier призначення спадкоємця (за заповітом); ~ de la personne morale заснування юридичної особи; ~ de procédure процесуальний інститут; ~ de retraites пенсійний орган; ~ de sécurité sociale установа соціального забезпечення; ~ du droit правовий інститут; ~ fédérale федеральна установа; ~ financière 1) фінансовий інститут; 2) фінансова установа (напр., банк); ~ intergouvernementale міжурядова установа; ~ internationale 1) міжнародно-правовий інститут; 2) міжнародна установа; ~ juridique правовий інститут; ~ légale правовий інститут; ~ monétaire internationale міжнародна валютно-кредитна організація; ~ pénitentiaire виправно-трудова (пенітенціарна) установа; ~ permanente d'arbitrage постійно діючий арбітраж; ~ publique державна установа; ~ représentative представницький орган; орган робочого представництва; представницька установа; ~ spécial isée установа ООН

institution-mécanisme, *f* правовий інститут

institution-organe, *f* соціальний організм

institutionnalisation, *f* інституціоналізація

institutionnaliser, *vt* інституціоналізувати (засновувати інститути, надавати правову та організаційну форму)

institutionnel, *adj* 1) інституційний, такий, що утворює інститут, структурний, організаційний; 2) той, що відноситься до внутрішньої організації (до структури)

institutions, *f pl* основні (конституційні) закони Δ ~ administratives адміністративний устрій; ~ confédérales установи конфедерації; ~ unitaires установи унітарних держав

instruction, *f* 1) інструкція; припис; 2) перевірка; розгляд; 3) слідство; попереднє слідство; 4) розгляд справи в суді; дослідження справи (у цивільному процесі) Δ ouvrir l'~ приступати до попереднього слідства; приступати до розгляду справи (у суді); ~ à l'audience судове слідство; ~ criminelle попереднє слідство; ~ d'expédition рознарядка на відвантаження; ~ de la demande клопотання (заяви, прохання); ~ de service службова інструкція; ~ définitive судове слідство; ~ des affaires civiles судовий розгляд цивільних справ; ~ des recours розгляд справи в касаційній інстанції; ~ du dossier de demande перевірка заяви (напр., про надання соціальної допомоги); ~ écrite письмове провадження; обмін змагальними паперами (у цивільному процесі); ~ judiciaire судове слідство; ~ orale усне слідство; ~ préalable/préliminaire/préparatoire 1) попереднє слідство; 2) слідча справа; ~s internes *pl* внутрішні інструкції (всередині організації)

instruire, *vt* 1) проводити розслідування, розслідувати; 2) розглядати в суді

instrument, *m* 1) інструмент; знаряддя; 2) документ Δ ~ ayant servi à commettre un crime знаряддя злочину; ~ contondant знаряддя, що рубає; ~ contractuel договірно-правовий документ; угода, договір; ~ conventionnel договірно-правовий документ; угода, договір; ~ coupant ріжуче знаряддя; ~ d'acceptation документ (акт) про прийняття; ~ d'accession/d'adhésion документ (акт) про приєднання (до міжнародного договору); ~ d'un traité екземпляр міжнародного договору; ~ de crédit кредитний інструмент (документ); ~ de crime знаряддя злочину; ~ de dénonciation документ (акт) про денонсацію; ~ de financement фінансовий інструмент; ~ de notification документ, що містить повідомлення; судове повідомлення; ~ de payement засіб платежу; ~ de prevue засіб доказування; ~ de ratification документ про ратифікацію, ратифікаційна грамота; ~ de règlement засіб платежу; засіб розрахунків; ~ de transport транспортний засіб; ~

diplomatique дипломатичний документ; ~ formel формальний документ; ~ international міжнародний (*міжнародно-правовий*) документ; ~ interprétatif документ, що містить тлумачення (*положень міжнародного договору*); ~ juridique правовий (*юридичний*) інструмент (*документ*), юридичний акт (*напр., договір*); ~ juridique international міжнародний (*міжнародно-правовий*) документ; ~ monétaire валютний інструмент (*напр., золото, іноземна валюта*); ~ officiel офіційний акт (*документ*); ~ riquant знаряддя, що коле; ~ tranchant ріжуче знаряддя; ~s constitutifs *pl* установчі документи; ~s de reserve *pl* валютні резерви; ~s financiers *pl* фінансові інструменти (*цінні папери, що відображають різні фінансові операції*); ~s négociables *pl* оборотні цінні папери

instrumenter, *vt* скласти офіційні документи

insubordination, *f* непокоря начальнику

insuffisance, *f* недостатність Δ ~ commise de bonne foi помилкове заниження розміру доходу (*у декларації*); ~ commise de mauvaise foi приховування розміру доходу (*у декларації*); ~ d'exploitation недостатне використання (*патенту*); ~ d'imposition стягування заниженої суми податку; ~ d'occupation надлишки житлової площі; ~ de déclaration зазначення в декларації заниженої суми оподаткованого доходу; ~ de description недостатне розкриття суті винаходу; ~ de motifs недостатність підстав, необґрунтованість; ~ de preuve недоведеність, недостатність доказів; ~ de ressources financières недостатність грошових коштів; ~ des charges недоведеність (*недостатність доказів*) звинувачення; ~ juridique des motifs недостатність правової підстави; ~ professionnelle невідповідність займаній посаді або виконуваній роботі

insulte, *f* образа Δ ~ à supérieur образа начальника

insulter, *vt* образити

insurgés, *m pl* повстала сторона

insurmontable, *adj* невідворотний; нездоланий

intangibilité des frontières, *f* недоторканність кордонів

intégralité, *f* повнота, в повному обсязі (*напр., про права*) Δ ~ du préjudice субі збиток, понесений в повному розмірі

intégration, *f* інтеграція; включення; об'єднання

intégrité, *f* єдність; цілісність; недоторканність Δ ~ de l'invention єдність винаходу; ~ de l'œuvre недоторканність твору; ~ de la valise

diplomatique цілісність дипломатичної пошти; ~ des scelléments цілісність пломбування; ~ physique фізична недоторканність; ~ territoriale/du territoire територіальна недоторканність (*цілісність*)

intelligences, *f pl* змова, таємні відносини (*переговори*)

intensité de la récidive, *f* кількість злочинів, скоєних рецидивістом

intenter, *vt* починати (*порушувати*) справу; пред'являти позов

intention, *f* намір, задум, умисел Δ ~ coupable злочинний умисел; злочинний намір, злочинний задум (*незалежно від виду кримінально-караного діяння*); ~ criminelle злочинний умисел; злочинний намір, злочинний задум (*спрямований на вчинення кримінально-караного діяння, кваліфікованого як злочин*); ~ de causer un dommage намір заподіяти шкоду; ~ de nuire намір заподіяти шкоду; ~ délictuelle злочинний умисел; злочинний намір, злочинний задум (*спрямований на вчинення кримінально-караного діяння, кваліфікованого як злочин*); ~ directe прямий умисел; ~ dolosive умисна вина, вина у формі умислу; ~ frauduleuse намір порушити закон; намір обійти закон; намір вчинити шахрайство (*обман*); ~ libérale намір укласти безоплатну угоду; намір кредитора звільнити боржника від виконання зобов'язання; ~ momentanée умисел, що виник раптово

intentionnel, *adj* умисний; навмисний

intentionnellement, *adv* навмисно; навмисно

intercarte, *f* інтеркартка (*вид кредитної картки, що забезпечує оплату чека*)

interdiction, *f* 1) заборона; 2) відсторонення від посади; 3) позбавлення прав; позбавлення дієздатності Δ passer outre 1~ порушувати (*обходити*) заборону; ~ contractuelle заборона, встановлена договором; ~ contractuelle обмеження в правах особи, засудженої за здійснення кримінального проступку; ~ d'exercer la profession заборона займатися певною професійною діяльністю; ~ d'exercer un permis de conduire позбавлення права керування автотранспортним засобом; ~ d'exercer une fonction позбавлення права обіймати певну посаду; ~ de certains droits тимчасове позбавлення деяких прав; ~ de divulgation заборона розголошення; ~ de droits позбавлення прав; ~ de gérer une société заборона займати керівні посади в товариствах; ~ de mariage заборона одружуватися; ~ de recours à la force заборона вдаватися до сили; ~ de se rétablir заборона (*особі, яка зробила внесок у товариство*)

дій, здатних зменшити цінність внеску; ~ de séjour заборона проживання в певних місцях, висилка; ~ des fonctions publiques позбавлення права обіймати державні посади; ~ du territoire français заборона в'їзду у Францію; ~ judiciaire визнання недієздатним в силу судового рішення; ~ légale легальний інтердикт (*обмеження дієздатності у зв'язку із засудженням у кримінальній справі*); ~ professionnelle заборона займатися певною професійною діяльністю

interdire, *vt* 1) забороняти; 2) усувати з посади; 3) позбавляти прав; позбавляти дієздатності

interdit, *m* 1) особа, позбавлена прав або обмежена у правах; особа, визнана недієздатною; 2) особа, відсторонена від посади Δ ~ de séjour висланий; ~ judiciaire особа, оголошена недієздатною у судовому порядку; ~ légal особа, обмежена в правах вироком у кримінальній справі

intéressé 1. *adj.* 1) зацікавлений; 2) корисливий 2. *m.* 1) зацікавлена особа; учасник; 2) пособник Δ ~ à la fraude пособник контрабанді

intéressement, *m* участь працівників в прибутках, зацікавленість Δ ~ des travailleurs участь працівників в прибутках підприємства; ~ personnel особиста зацікавленість

intérêt, *m* 1) інтерес; зацікавленість; 2) відсотки Δ contraire à l'~ public суперечити суспільним інтересам; exempt d'~ безвідсотковий; grêter à ~ давати в борг під відсотки; produire ~ нараховувати відсотки; ~ à la fraude пособництво контрабанді; ~ assurable страховий інтерес; ~ assuré застрахований інтерес; ~ composé складні відсотки; ~ contractuel/conventionnel договірні відсотки; ~ d'assurance страховий інтерес; ~ d'ordre juridique правовий інтерес; ~ d'ordre public суспільний інтерес; ~ de la fonction інтереси служби; ~ de retard відсоток за прострочення виконання зобов'язання, пеня; ~ direct пряме пособництво; ~ direct à la fraude пряме пособництво контрабанді; ~ direct présumé презюмоване пряме пособництво; ~ du crédit відсоток за кредитом; ~ du litige ціна позову; ~ économique et technique техніко-економічний ефект (*винаходу*); ~ fixe твердий відсоток; ~ indirect непряме пособництво; ~ indirect à la fraude непряме пособництво контрабанді; ~ juridiquement protégé інтерес, що охороняється правом; ~ légal встановлені законом (*узаконені*) відсотки; ~ moratoire мораторний відсоток; ~ restreint обмежений страховий інтерес; ~ simple прості відсотки; ~ statutaire розмір (*у відсотках*) статутного (*першого*) дивіденду; ~ stipulé обумовлений відсоток

intérêts, *m pl* 1) інтереси; 2) відсотки Δ bonifier des ~ нараховувати відсотки; capitaliser les ~ капіталізувати платежі на сплату відсотків; faire courir les ~ породжувати нарахування відсотків; sans ~ без стягування відсотків; productif d'~ який дає право на відсотки; servir des ~ приносити відсотки; ~ atteints ущемлені інтереси; ~ compensatoires сума, що сплачується у відшкодування збитку за невиконання зобов'язання; ~ courants поточні відсотки; ~ courus нараховані відсотки; ~ crédateurs відсотки за кредитовим салдо внесків; ~ de prêts відсотки по кредитах (*по позиках*); ~ de retard пеня, відсотки при простроченні виконання грошового зобов'язання; ~ débiteurs облікові ставки; ~ des comptes courants відсотки за розрахунковими (*поточними*) рахунками; ~ des intérêts складні відсотки; ~ échus нараховані відсотки; ~ hypothécaires збори за оформлення іпотеки; ~ juridiquement protégés законні (*юридично охоронювані*) інтереси; ~ légitimes законні інтереси; ~ légitimes d'autrui законні інтереси інших осіб; ~ usuraires лихварські відсотки

interférence, *f* пріоритетна суперечка

intergouvernemental, *adj* міжурядовий

Intérieur, *m* Міністерство внутрішніх справ

interim, *m* тимчасове виконання обов'язків Δ assurer l'~ тимчасово замінити (*виконувати обов'язки*); charger de l'~ покласти тимчасове виконання обов'язків; rap ~ тимчасовий (*про посадову особу*); ~ de la fonction présidentielle тимчасове виконання обов'язків президента

intérimaire, *m* тимчасовий працівник; тимчасово виконуючий обов'язки

interjection d'appel, *f* подача апеляційної скарги; апеляція

interjeter, *vt* вимагати перегляду судової постанови, оскаржити судову постанову

interlignage, *m* величина рядкових інтервалів

interligne, *m* 1) інтервал (*відстань*) між рядками; 2) запис між рядками (*в документі, протоколі*)

interlinéation, *f* підробка (*документа*) шляхом дописів на вільних місцях листа

interlocutoire 1. *adj.* проміжний (*про судові постанови, які не дозволяють справу по суті*) 2. *m.* ухвала суду з процесуального питання

intermédiaire, *m* посередник Δ par l'~ d'un avocat за допомогою адвоката; через адвоката; ~ agréé офіційно уповноважений посередник; ~ de bourse біржовий посередник, брокер; ~ de la distribution посередник зі збуту; ~ financier фінансовий посередник

- (банк, що виконує посередницькі функції); ~ indépendant незалежний посередник зі збу-ту; ~ salarié посередник зі збу-ту
- intermédiation**, *f* посередництво, здійснення посередницьких операцій Δ ~ bancaire посередницька банківська діяльність
- internationalisation**, *f* інтернаціоналізація (міжнародне управління деякими державами) Δ ~ bancaire інтернаціоналізація банківської системи (банківської справи), утво-рення міжнародної банківської системи
- internationaliste**, *m* фахівець з міжнародного права, міжнародник
- interné**, *m* інтернована особа, інтернований
- internement**, *m* 1) інтернування; 2) поміщен-ня (напр., в психіатричну лікарню) Δ ~ administratif інтернування, адміністратив-ний висновок; ~ d'office примусове помі-щення до спеціалізованого закладу; ~ dans un asile поміщення до лікувального закла-ду; ~ des aliénés поміщення душевнохворих до лікувальних установ; ~ volontaire помі-щення до спеціалізованого закладу з ініці-ативи сім'ї
- interner**, *vt* 1) інтернувати; 2) поміщати (напр., до психіатричної лікарні)
- internonce (apostolique)**, *m* інтернунцій (дипло-матичний представник Ватикану в ранзі, еквівалентному посланнику)
- internonciature**, *f* інтернунціатура (диплома-тичне представництво Ватикану, очолю-ване інтернунцією)
- interparlementaire**, *adj* міжпарламентський
- interpellation**, *f* 1) парламентська інтерпеляція; 2) офіційна пропозиція (судді, нотаріуса, судового виконавця) виконати певну дію Δ ~ parlementaire письмовий парламентський запит, парламентська інтерпеляція
- interpeller**, *vt* 1) звертатися з вимогою; робити запит у парламенті; 2) офіційно вимагати виконання певних дій (про суддю, нотарі-уса, судового виконавця); 3) встановлювати прострочення виконання зобов'язання (про судового виконавця)
- interposition de personne**, *f* підміна дійсного вигодонабувача; використання підставної особи
- interprétation**, *f* 1) тлумачення; 2) оцінка (збі-гів і відмінностей при порівняльному до-слідженні) Δ dans 1° ~ при тлумаченні; ~ authentique автентичне тлумачення; ~ conforme à la lettre буквальне тлумачен-ня; ~ convenue прийняте тлумачення; ~ coutumière тлумачення на основі застосу-вання звичаїв; ~ de la loi тлумачення зако-ну; ~ déclarative історичне тлумачення; ~ des juges/juridictionnelle/jurisprudentielle / devant les tribunaux судове тлумачення; ~ des normes juridiques тлумачення норм пра-ва; ~ doctrinale доктринальне тлумачення; ~ du contrat тлумачення договору; ~ du contrat d'après son économie générale тлумачення договору за його загальним змістом; ~ du jugement роз'яснення судового рішення; ~ du traité тлумачення міжнародного догово-ру; ~ étroite обмежувальне тлумачення; ~ exégétique пояснювальне тлумачення; ~ extensive розширювальне тлумачення; ~ fonctionnelle функціональне тлумачення; ~ gouvernementale урядове тлумачення (між-народного договору); ~ grammaticale грама-тичне (словесне) тлумачення; ~ historique історичне тлумачення; ~ judiciaire судове тлумачення; ~ légale легальне тлумачен-ня; ~ libérale розширювальне тлумачен-ня; ~ littérale граматичне (словесне) тлу-мачення; ~ logique логічне тлумачення; ~ objective об'єктивний метод тлумачення; ~ officielle легальне (офіційне) тлумачен-ня; ~ par application courante тлумачення в процесі поточного застосування; ~ par voie d'analogie тлумачення методом аналогії; ~ parlementaire парламентське тлумачен-ня; ~ personnelle суб'єктивне (приватне) тлумачення; ~ restrictive обмежувальне тлумачення; ~ stricte обмежувальне тлумач-чення; ~ subjective суб'єктивний метод; ~ systématique систематичне тлумачення; ~ téléologique телеологічне тлумачення (за-лежно від мети)
- interpréter**, *vt* 1) тлумачити, здійснювати тлу-мачення; 2) переводити на іншу мову (усно)
- interrogatoire**, *m* допит (обвинуваченого, підо-зрюваного) Δ ~ d'identité з'ясування у об-винуваченого даних про його особу; ~ de première comparution перший допит обви-нуваченого (встановлення даних про особу та пред'явлення обвинувачення); ~ douanier допит у справі про митне кримінальне пра-вoporушення; ~ préliminaire попередній до-пит; ~ sur fait et articles допит про обставини справи
- interrogé**, *m* допитуваний (про обвинуваченого, підозрюваного)
- interroger**, *vt* допитувати (обвинуваченого, під-озрюваного)
- interruption**, *f* перерва Δ ~ civile de la prescription цивільно-правова перерва набувальною давністю, цивільно-правова перерва позов-ної давності; ~ d'activité перерва в роботі; ~ de l'audience перерва судового засідан-ня; ~ de l'instance призупинення прова-дження у справі (у цивільному процесі); ~

de la prescription перерва давності; ~ de la tentative припинення замаху; ~ de séance перерва засідання; ~ des délais перерва строку; ~ du travail перерва в роботі, невихід на роботу; ~ naturelle de la prescription матеріальна перерва набувальною давністю

intersession, *f час (період) між сесіями (засіданнями) Δ pendant l'~ у проміжку між засіданнями*

intervenant, *m* 1) інтервент; 2) особа, яка вступила в судову справу; 3) учасник операцій (на ринку, біржі) Δ ~ à titre accessoire третя особа, яка не заявляє самостійних вимог на предмет спору; ~ à titre principal третя особа, яка заявляє самостійні вимоги на предмет спору

intervention, *f* 1) втручання; інтервенція; 2) вступ у справу (в процес); 3) посередництво Δ ~ agitée озброєна інтервенція, збройне втручання; ~ collective колективна інтервенція; ~ d'humanité гуманітарна інтервенція (з метою захисту меншин, що піддаються переслідуванням); ~ d'un notaire участь нотаріуса; ~ dans l'activité втручання в діяльність; ~ de l'ordre public втручання в інтересах публічного порядку; ~ de police internationale втручання міжнародних поліцейських сил; ~ de tiers участь у справі третіх осіб; ~ de tiers à titre accessoire вступ у справу третьої особи, яка не заявляє самостійних вимог; ~ de tiers principale вступ у справу третьої особи з самостійними вимогами; ~ de tiers volontaire вступ у справу третьої особи; ~ diplomatique дипломатична інтервенція; ~ économique економічна інтервенція; ~ étrangère іноземне втручання; ~ financière фінансове втручання; ~ forcée 1) залучення до участі у справі; 2) втручання із застосуванням сили; ~ humanitaire гуманітарна інтервенція; ~ indirecte непряма інтервенція; ~ militaire військова інтервенція, військове втручання; ~ sur les changes валютна інтервенція; ~ sur place перевірка на місцях; ~ volontaire вступання до справи

interventionnisme, *m* політика втручання Δ ~ étatique втручання держави; ~ gouvernemental втручання уряду в економіку

intervention, *f* зміна порядку Δ ~ de prescription перегляд строку давності позову після його перерви; ~ de titre зміна правової підстави

intimer, *vt* 1) прописувати; 2) викликати до суду; притягати в якості відповідача у зв'язку з апеляційною скаргою

intimidation, *f* залякування; неправомірний вплив

intoxication, *f* отруєння, інтоксикація

intoxiqué, *m* наркоман

intracommunautaire, *adj* у середині співтовариства, між країнами (учасниками) співтовариства

intransférabilité, *f* непередаваність, неможливість передачі, невідчужуваність

intransmissibilité, *f* неможливість передачі, невідчужуваність

introduction, *f* впровадження, введення Δ ~ dans la pratique впровадження у практику; ~ de l'action порушення справи; подання позову; ~ de l'action pénale порушення кримінальної справи; ~ de l'instance порушення справи у суді; ~ de la demande пред'явлення позову; подання заяви; ~ du recours подання скарги (заяви); ~ irrégulière des marchandises незаконний ввіз товарів

invalidation, *f* визнання недійсним, анулювання, скасування Δ ~ de l'enregistrement визнання недійсності реєстрації; ~ des élections анулювання результатів виборів, визнання виборів недійсними

invalidé 1. *adj*, 1) недієсний; 2) непрацездатний, покалічений 2. *m*, інвалід Δ ~ de guerre інвалід війни

invalider, *vt* анулювати; признавати недійсним

invalidité, *f* 1) недійсність; 2) інвалідність; непрацездатність Δ ~ d'un traité недійсність міжнародної угоди; ~ du contrat недійсність угоди; ~ non imputable au service інвалідність, що не пов'язана з трудовою діяльністю; ~ permanente стійка втрата дієздатності; ~ temporaire тривала втрата дієздатності

invasion, *f* вторгнення озброєних сил на територію іноземної держави

inventus, *m pl* нереалізовані товари; нереалізована продукція

inventaire, *m* інвентаризація; інвентаризаційна відомість Δ faire/dresser ~ складати опис; ~ de la succession опис успадкованого майна; ~ des biens інвентаризація майна; опис майна; ~ foncier опис земель; ~ mobilier опис рухомого майна; ~ successoral опис успадкованого майна

inventariser, *vt* складати опис

inventeur, *m* 1) винахідник; 2) особа, яка щось знайшла

invention, *f* винахід Δ ~ intéressante перспективний винахід; ~ irréalisable нездійснений винахід; ~ libre et autonome вільний винахід; ~ militaire винахід, який має оборонне значення; ~ mixte винахід, який став результатом спільної діяльності винахідника та його наймача; ~ non brevetable непатентоздатний винахід; ~ pionnier піонерський винахід; ~ prétendue вигаданий

- винахід; ~ professionnelle службовий винахід; ~ protégée винахід, який охороняється; запатентований винахід; ~ réalisée au cours d'emploi службовий винахід; ~ requise заявлений винахід; ~ simultanée спільний винахід; ~ sous brevet запатентований винахід; ~ utilisable dans l'industrie промислово застосований винахід
- inventorier**, *vt* описувати, складати перелік
- inversion sexuelle**, *f* гомосексуалізм; статеве спотворювання
- investigateur**, *m* особа, яка проводить розслідування
- investigation**, *f* розслідування; експертиза Δ ~ fiscale податкове розслідування
- investissement**, *m* капітальні внески, інвестиції Δ ~ boursier біржові інвестиції (*придбання участі без права керівництва та контролю*); ~ commercial комерційні інвестиції (*які спрямовані на розширення експорту*); ~ de portefeuille портфельні інвестиції (*які не дають права контролю діяльності акціонерного товариства*); ~ des lieux заборона покидати місце здійснення злочину; ~ direct прями інвестиції; ~ étranger закордонні інвестиції; ~ financier фінансові інвестиції; ~ industriel промислові інвестиції; ~ international міжнародні інвестиції; ~ national внутрішні інвестиції; ~ national en territoire étranger інвестиції національного інвестора за кордон; ~ privé приватні інвестиції; ~ public публічні інвестиції
- investisseur**, *m* інвестор; вкладник Δ ~ épargnant вкладник в ощадній касі; ~ étranger іноземний інвестор; ~ national національний інвестор
- investiture**, *f* інвеститура Δ ~ du gouvernement наділення уряду повноваженнями, прихід уряду до влади
- inviolabilité**, *f* недоторканність; імунітет Δ ~ complète повна недоторканність; ~ de la personne des représentants особова недоторканність представників; ~ de l'hôtel diplomatique недоторканність будинку дипломатичного представництва або резиденції дипломатичного представника; ~ de la correspondance недоторканність кореспонденції (*листування*); ~ de la propriété недоторканність майна; ~ de la vie privée недоторканність особистого життя; ~ des biens недоторканність майна; ~ des locaux diplomatiques недоторканність приміщень дипломатичних представництв; ~ des traités непорушність угод; ~ du domicile недоторканність житла; ~ du logement privé недоторканність приватних житлових приміщень; ~ du siège недоторканність приміщення дипломатичного представництва; ~ limitée обмежена недоторканність; ~ parlementaire парламентська недоторканність; ~ territoriale недоторканність державної території (*державного кордону*)
- inviolable**, *adj* недоторканий
- invisibles**, *m pl* послуги, які є предметом експортно-імпортних операцій
- invitation**, *f* заклик, спонукання до...; пропозиція Δ ~ à entrer en pourparlers пропозиція вступити в переговори; ~ à payer вимога про платіж, пропозиція заплатити
- involontaire**, *adj* мимовільний, ненавмисний
- invoquer**, *vt* посилатися
- irrecevabilité**, *f* відсутність підстав для прийняття; неприпустимість, неприйняття (*напр., скарги, позовної заяви*) Δ à peine d'~ під страхом відмови у прийнятті (*напр., позовної заяви*); ~ de la demande відсутність підстав для прийняття позовної заяви
- irrecevable**, *adj* неприпустимий (*доказ*)
- irrécusable**, *adj* незаперечний, безумовний
- irréfragable**, *adj* незаперечний, безумовний
- irréfutable**, *adj* незаперечний, безумовний
- irrégularité**, *f* неправомірність, незаконність; порушення Δ ~ comptable невірне відображення у рахунках (*в обліку*); ~ de droit юридична неправильність; ~ de fait фактична неправильність; ~ de forme порушення (*недотримання*) форми; ~ de la sentence неправомірність судового рішення (*постанови*)
- irrégulier**, *adj* незаконний; неправомірний
- irrésistible**, *adj* непоборний
- irresponsabilité**, *f* відсутність відповідальності, безвідповідальність Δ ~ parlementaire судовий імунітет членів парламенту; ~ pénale неможливість притягнення до кримінальної відповідальності
- irresponsable**, *adj* той, який не підлягає відповідальності
- irrétractable**, *adj* безповоротний
- irrévocabilité**, *f* 1) нескасваність; 2) безповоротність Δ ~ du contrat нескасваність угоди
- irrévocable**, *adj* 1) такий, що не підлягає скасуванню; 2) такий, що не може бути відкликаним; безповоротний Δ devenir ~ набирати законну силу
- isolement**, *m* ізоляція Δ ~ cellulaire ізоляція (*ув'язнених*) в одиночних камерах
- isoloir**, *m* кабіна для голосування
- issue**, *f* вихід, сплин Δ ~ du contrat розірвання угоди; ~ du procès початок процесу
- itératif défaut**, *m* повторне нез'явлення
- itinéraire prescrit**, *m* прописаний маршрут

ivresse, *f* сп'яніння Δ ~ publique з'явлення в громадському місці в стані сп'яніння

ivrogne délinquant, *m* особа, яка здійснила злочин у стані сп'яніння

ivrognerie, *f* пияцтво Δ ~ habituelle хронічне пияцтво

J

jalonnement sur le terrain, *m* позначення границі на місцевості

jauge, *f* тоннаж Δ ~ brut валова місткість, бруто-тоннаж

jet, *m* викидання Δ ~ à la mer викидання за борт вантажу або приладів судна; ~ au salut de l'aéronef викидання вантажу з метою рятування літака; ~ irrégulier викидання за борт вантажу або приладів судна, яке було здійснено без дотримання встановленого порядку

jeu, *m* виконання (напр., умов або пунктів) Δ ~ complet de connaissances комплект оригінальних екземплярів коносаменту; ~ d'écritures бухгалтерські записи, бухгалтерські проводки; обіг документів; ~ d'obligations сукупність обов'язків; ~ de hasard азартна гра; ~ de pièces комплект документів; ~ de revendications формула винаходу; ~ des qualifications конкуренція (кримінально-правових) норм

jeune délinquant, *m* неповнолітній правопорушник

jeunesse délinquante, *f* молоді правопорушники

joint-venture, *f* джойнт-венчур, спільна господарська діяльність декількох товариств

jonction, *f* об'єднання Δ ~ au fond рішення суду про розгляд процесуального питання одночасно з вирішенням справи по суті; ~ de causes об'єднання справ в одне провадження; ~ des demandes об'єднання декількох позовних вимог; ~ des instances/de plusieurs instances об'єднання справ в одне провадження; ~ des possessions об'єднання строків володіння; ~ des poursuites об'єднання справ (у кримінальному процесі); ~ des procédures об'єднання справ (у кримінальному процесі)

jouir, *vi* користуватися

jouissance, *f* використання Δ entrer en ~ вступати у користування; incapable de ~ неправоздатний; обмежено правоздатний; mettre en ~/procurer la ~ передавати у користування; ~ commune суспільне користуван-

ня; громадське користування; ~ d'intérêts право на одержання процентів; ~ d'une terre землекористування; ~ de l'électorat володіння виборчим правом; ~ de l'invention використання винаходу; ~ de la pension отримання пенсії; entrer en ~ de la pension починати одержувати пенсію; ~ des biens користування майном; ~ des droits користування правами; ~ des lieux право на користування орендованим приміщенням; ~ des locaux право на користування орендованим приміщенням; ~ des privilèges et immunités користування привілеями та імунітетами; ~ divide роздільне користування; ~ du droit володіння правом; використання права; ~ gratuite безоплатне використання; ~ légale право батьків на майно своїх неповнолітніх дітей; ~ perpétuelle довічне користування; ~ précaire користування майном простим утримувачем; ~ réelle користування майном на основі речового права; ~ viagère довічне користування

jour, *m* день; доба Δ à ~ fixe у встановлений (призначений) день; ~ par ~ пропорційно минулому часу; ~ d'échéance tombant un ~ férié закінчення терміну у неробочий день; ~ où est ouverte l'action en justice день виникнення права на позов; ~ chômé неробочий день; день простою; ~ civil календарний день; ~ d'audience день розгляду справи (судового засідання); ~ d'émission день видання; день випуску; ~ de compensation відгул за роботу у вихідний день; ~ de départ (du délai) день початку дії строку; ~ de l'échéance останній (кінцевий) день строку, строк виконання зобов'язання; ~ de l'infraction день здійснення злочину; ~ de pont проміжний день між неробочим святковим днем та щотижневим днем відпочинку або іншим неробочим днем; ~ de règlement розрахунковий строк, день розрахунку; ~ de repos вихідний день; ~ de repos hebdomadaire вихідний день, день щотижневого відпочинку; ~ de retard день прострочення; ~ de travail chômé день простою; ~ demi-férié день, що не належить до святкових днів, але в який не здійснюються платежі; ~ du jugement день винесення судової постанови; ~ du payement день платежу; ~ férié святковий день; ~ férié chômé неробочий святковий день; ~ férié et travaillé святковий день, у який відбувалася робота; ~ férié légal святковий день, встановлений законом; ~ férié ordinaire звичайний святковий день; ~ férié particulier спеціальний святковий день; ~ franc повна доба; ~ non bancable день, у який не проводяться банківські операції; ~ ouvrable робочий день; ~ ouvré день, коли дане підприєм-

ство фактично працює; ~ supplémentaire de congé додатковий день відпустки; ~ travaillé день, у який проводилася робота; ~ utile пільговий день, на протязі якого юридична дія може бути здійснена без наслідків прострочення; ~s amendes *pl* штраф, який признається замість ув'язнення; розмір штрафу, що визначається в залежності від терміну ув'язнення і матеріального становища засудженого; ~s consécutifs *pl* календарні дні; ~s de faveur *pl* пільговий строк, що вираховується днями; пільговий період кредиту; ~s de fêtes légales *pl* святкові дні; ~s de répit *pl* пільговий період кредиту; ~s restant à courir *pl* дні, що залишилися до закінчення строку

journal, *m* журнал; хронологічний журнал (*бухгалтерський*) Δ ~ à comptable бухгалтерська книга; ~ de bord судовий журнал; бортовий журнал; ~ des annonces légales бюлетень обов'язкових об'яв (*публікацій*); ~ général зведений бухгалтерський журнал

journée, *f* день Δ ~ continue скорочений робочий день за рахунок зменшення тривалості перерви для відпочинку та харчування; ~ de carence пільговий строк; ~ de repos compensatrice відгул за роботу у вихідний день; ~ de travail робочий день; ~ de travail réduite скорочений робочий день

judicature, *f* 1) посада судді; функції судді; 2) тривалість повноважень судді

judiciaire, *adj* судовий

judiciairement, *adv* в судовому порядку

judge, *m* суддя; суд; судовий орган Δ commettre un ~ покладати на суддю виконання певних тимчасових обов'язків; faire l'office de ~ виконувати обов'язки судді; premier ~ суддя суду першої інстанції; суд першої інстанції; produire devant le ~ надавати судді; régler de ~(s) вирішувати спір про підсудність або про перебування під слідством; визначати підсудність справи; saisir le ~ передавати справу у суд; ~ ad hoc суддя для розгляду конкретної справи (*зокрема, у міжнародному судовому органі*); ~ administratif адміністративний суддя; ~ arbitre суддя-посередник, суддя-арбітр; ~ assesseur суддя-асесор у виправному суді; ~ au tribunal militaire суддя (*член*) військового трибуналу; ~ aux affaires matrimoniales суддя у справах про розірвання шлюбу і встановлення режиму роздільного проживання подружжя; ~ aux ordres суддя у справах про задоволення кредиторів неспроможного боржника; ~ auxiliaire запасний суддя; ~ civil суддя у цивільних справах; ~ commercial суддя торговельного суду; ~ commis суддя,

що виконує доручення суду; ~ commissaire суддя-комісар, який веде судочинство з ліквідації майна неспроможних боржників; ~ communautaire суддя або судовий орган у справах співтовариств; ~ compétent компетентний суддя; ~ complémentaire запасний суддя; ~ consulaire суддя торговельного суду; ~ d'appel апеляційний суд; апеляційна інстанція; ~ d'attribution суддя або судовий орган, який має спеціальну юрисдикцію; ~ d'instance член суду малої інстанції; ~ d'instruction слідчий суддя; ~ d'instruction mandant слідчий суддя, призначений для виконання окремих дій; ~ de brevets суддя з патентних справ; ~ de carrière професійний суддя; ~ de cassation касаційний суд, касаційна інстанція; ~ de droit commun суд або судовий орган, який має загальну юрисдикцію; ~ de fait суддя, який розглядає справи по суті; ~ de grande instance член суду великої інстанції; ~ de jugement суддя, який розглядає справу (*на відміну від слідчого судді*); ~ de l'application des peines суддя з виконання покарань; ~ de l'exécution суддя з виконання судових постанов; ~ de l'équateur суддя (*суд*), що надає екзекватуру; ~ de l'expropriation суддя суду великої інстанції, який визначає розмір відшкодування у випадку експропріації; ~ de la faillite суддя, який розглядає справи про неспроможність; ~ de la mise en état суддя з просування справи; ~ de la procédure en l'état суддя трибуналу великої інстанції, який спостерігає за судочинством і виконує деякі процесуальні дії під час розгляду цивільних справ; ~ de métier професійний суддя; ~ de paix мировий суддя; ~ de première instance член суду першої інстанції; ~ de répression суддя з кримінальних справ; ~ délégué суддя, який виконує доручення суду; ~ départiteur професійний суддя, який вирішує трудовий спір у випадку, коли примодальний суд не зміг винести рішення у зв'язку з рівним розподілом голосів; ~ des enfants суддя у справах неповнолітніх; ~ des lois суддя з питань конституційності законів; ~ des loyers суддя у справах про найм житлового приміщення; ~ des prises призовий суддя; ~ des référés суддя або суд, який виносить рішення з термінових питань у цивільному процесі; ~ des requêtes суддя, який виносить рішення з невідкладних клопотань; ~ des tutelles суддя у справах опіки; ~ directeur голова суду малої інстанції; ~ du conflit суддя, який бере участь в розгляді справи; ~ du contrat суддя з укладання договору, судова інстанція, яка має право вирішувати спори щодо договору; ~

du droit суддя або суд, який виносить рішення по суті справи; ~ du fond суддя, який розглядає справу по суті; ~ du livre foncier суддя, який веде поземельну книгу; ~ du siège суддя, який розглядає справи (*на відміну від судового слідчого*); ~ du tribunal de simple police суддя поліцейського суду; ~ élu виборний суддя; ~ étatique суддя національного суду; ~ international міжнародний судовий орган; ~ interne суддя національного суду; національний суд; ~ judiciaire суддя в загальній судовій установі; суд загальної судової системи (*на відміну від системи адміністративних судів*); ~ militaire суддя військового трибуналу; ~ national суддя національного суду; національний суд; ~ pénal суддя з кримінальних справ; ~ rapide суддя, уповноважений здійснювати виконавчі написи; ~ rapporteur суддя-доповідач, який підготовлює до розгляду справи у торговельних судах; ~ récusé суддя, відсторонений від участі у справі; ~ répressif суддя з кримінальних справ; ~ requis суддя, який виконує доручення суду; ~ saisi de l'affaire суддя (*суд*), який прийняв справу до свого провадження; ~ suppléant запасний суддя; ~ unique одноосібний суддя; ~s minoritaires *pl* судді, що залишилися у меншості при ухваленні рішення

juge-commissaire, *m* суддя, призначений для виконання окремих справ (*донуту свідків*)

jugé, *adj* підсудний; той, який розглядається у судовому порядку

jugement, *m* 1) судова постанова, винесена судом першої інстанції, вирок; 2) розгляд справ, судовий розгляд; 3) судження Δ passer en ~ підлягати судовому розгляду; acquiescer au ~ відмовлятися від оскарження судової постанови; amender un ~ переглядати судову постанову; annuler un ~ скасовувати судову постанову; appeler d'un ~ оскаржити судову постанову; casser un ~ скасовувати судову постанову; confirmer un ~ залишати судову постанову без змін; exécuter un ~ приводити судову постанову у виконання; infirmer un ~ скасовувати судову постанову; interpréter un ~ роз'яснити судову постанову; lever un ~ одержувати копію постанови суду у канцелярії суду; prononcer un ~ оголошувати рішення, проголошувати вирок; réformer un ~ скасовувати судову постанову; rédiger un ~ викладати судові рішення; складати вирок; refaire un ~ переглядати судову постанову; змінювати судову постанову; rendre un ~ виносити судові рішення, судову постанову; renvoyer en ~ передавати справу у суд (*про слідчого*); retracter un ~ скасовувати судову постанову (*тією ж самою судовою інстан-*

цією, яка її винесла); ~ coulé/passé en force de chose jugée судова постанова, яка набула законної сили; ~ en premier ressort/ ~ de première постанова суду першої інстанції; ~ adjudicatif судова постанова про задоволення позову; ~ arbitral рішення третейського суду; арбітражне рішення; ~ attaque судова постанова, яка оскаржується; ~ avant dire/faire droit рішення з проміжного питання, яке виникло під час судового розгляду; ~ civil судова постанова у цивільній справі; ~ commercial постанова торговельного суду; ~ complémentaire додаткова судова постанова; ~ confirmatif судова постанова, яка залишає без змін судові рішення, яке оскаржується; ~ constitutif (de droit) перетворювальне судові рішення (*яке створює нову юридичну ситуацію*); ~ constitutif d'état перетворювальне судові рішення про громадянський стан; ~ contentieux рішення суду, винесене у порядку позовного провадження; ~ contesté судові рішення, що заперечується; ~ contradictoire судова постанова, прийнята під час змагального процесу; ~ convenu постанова суду про затвердження мирової угоди; ~ correctionnel вирок виправного суду; ~ criminel судова постанова з кримінальної справи; вирок; ~ d'absolution обвинувальний вирок зі звільненням засудженого від покарання; ~ d'acquittement виправдувальний вирок; ~ d'adjudication судові рішення про затвердження продажу нерухомості з публічних торгів; ~ d'admission рішення суду про прийняття справи до провадження; ~ d'equatur розпорядження (*національного*) суду про виконання рішення закордонного суду; ~ d'expédient постанова суду про затвердження мирової угоди; ~ d'expulsion судові рішення про виселення; ~ d'incident судова постанова з процесуального питання, яке виникло під час судового розгляду (*у цивільному процесі*); ~ d'interdiction судові рішення про оголошення особи непрацездатною; ~ d'irrecevabilité судові рішення про відмову у прийнятті позовної заяви з мотивів відсутності умов для її подання; ~ d'irrégularité судова постанова про відмову від прийняття позовної заяви з мотивів порушення порядку для її подання; ~ d'un individu судовий розгляд справи відносно особи; ~ de condamnation 1) судова постанова про задоволення позову або про засудження; 2) обвинувальний вирок виправного суду; ~ de débouté судові рішення про відмову у позові; ~ de décès судові рішення про оголошення мертвим; ~ de déclaration d'absence судові рішення про визнання

особи безвісно відсутньою; ~ de divorce судове рішення про розірвання шлюбу; ~ de donner acte постанова суду про затвердження мирової угоди; ~ de la contumace 1) розгляд справи судом присяжних по відношенню до підсудного, який ховається від правосуддя; 2) вирок, який був винесений заочно при ухиленні підсудного від явки до суду; ~ de mainvidange судове рішення, яке зобов'язує боржника здійснити виплату кредиту кредитору; ~ de mal-fondé судова постанова про необґрунтованість; ~ de reconnaissance судове рішення про визнання; ~ de reconnaissance d'écriture судове рішення про достеменність підпису; ~ de rectification судове рішення про виправлення акту громадянського стану; ~ de relaxe виправдувальний вирок виправного суду; ~ de résolution судове рішення про розірвання договору; ~ de séparation de corps судове рішення про встановлення окремого проживання подружжя; ~ de valeur оціночне судження; ~ de validité судова постанова про дійсність судового рішення, юридичного акту; ~ déclaratif судове рішення про визнання; ~ déclaratif d'absence судове рішення про визнання особи безвісно відсутньою; ~ déclaratif d'état судове рішення про визнання певного громадянського стану; ~ déclaratif de décès судове рішення про визнання особи померлою; ~ déclaratif de déconfiture судове рішення про визнання неплатоспроможності; ~ déclaratif de droit судове рішення про визнання; ~ déclaratif de faillite судове рішення про визнання неспроможності комерсанта; ~ déféré судова постанова, що оскаржується; судова постанова, подана до вищестоящого суду; ~ définitif остаточна судова постанова по суті справи або з процесуальних питань; ~ des affaires судовий розгляд справ; ~ des délits розгляд справ з кримінальних проступків; ~ des prises призове судочинство; ~ dont appel судова постанова, що оскаржується; ~ du tribunal судова постанова; ~ en appel рішення апеляційного суду; ~ en dernier ressort судове рішення, яке не підлягає апеляційному оскарженню; ~ en matière personnelle судове рішення, яке є обов'язковим тільки для сторін, які беруть участь у справі; ~ en matière réelle судове рішення, обов'язкове для всіх; ~ étranger постанова (рішення) закордонного суду; ~ exécutoire судова постанова, яка підлягає виконанню; ~ exécutoire par provision судова постанова, яка підлягає негайному виконанню; ~ frappé d'appel рішення, яке оскаржується; ~ gracieux судове рішення по справі окремого прова-

дження; ~ interlocutoire попереднє судове рішення; ~ national рішення національного суду; ~ obscur незрозуміле судове рішення; ~ ordonnant l'enquête ухвала про виклик свідків (в цивільному процесі); ~ par défaut 1) вирок, який виноситься заочно, за наявності поважних причин для відсутності підсудного; 2) судове рішення, яке виноситься за відсутності відповідача; 3) постанова адміністративного суду, винесена за відсутності письмового документа від однієї зі сторін, яка була повідомлена належним чином про засідання суду; ~ rénal судова постанова з кримінальної справи, вирок; ~ préalable попереднє судове рішення; ~ préparatoire підготовче судове рішення; ~ provisoire судове рішення з невідкладного питання; ~ rendu à l'étranger рішення, ухвалене іноземним судом; ~ rendu au criminel судова постанова з кримінальної справи, вирок; ~ rendu en matière gracieuse рішення, ухвалене у порядку окремого провадження; ~ repressif вирок; ~ réputé contradictoire судова постанова, яка вважається ухваленою з дотриманням змагальної судової процедури; ~ sans appel судова постанова, яка не підлягає оскарженню; ~ sur la nouveauté висновок про новизну; ~ sur le fond рішення по суті справи; ~ sur le siège постанова суду першої інстанції, ухвалена після наради на місці; ~ sur pièces судова постанова, ухвалена у порядку спрощеного провадження; ~ translatif de propriété судове рішення про перехід права власності

juger, *vt* розглядати у суді; віддавати під суд, судити 1) ~ correctionnellement ухвалювати вирок зі справи про кримінальний проступок; ~ en équité приймати рішення по совісті

juré, *m* присяжний (член журі у суді присяжних)

jurisdiction, *f* 1) юрисдикція; підсудність; 2) судовий орган, судовий заклад, суд; 3) судові заклади одного виду; 4) юрисдикційний орган Δ avoir ~ володіти юрисдикцією; exempter d'une ~ звільняти від юрисдикції; exercer la ~ здійснювати юрисдикцію; reconnaître la ~ визнавати юрисдикцію; relever d'une ~ підлягати юрисдикції; soustraire à la ~ вилучати з-під юрисдикції; saisir une ~ звертатися у суд, порушувати справу у суді; ~ administrative 1) адміністративна юрисдикція; 2) орган адміністративної юрисдикції, органи адміністративної юстиції; адміністративний суд; ~ arbitrale третейський суд; арбітраж, арбітражний орган; ~ civile 1) цивільна юрисдикція; 2) суд з розгляду цивільних справ; судові заклади,

які розглядають цивільні справи; ~ civile de droit commun загальна цивільна юрисдикція; ~ commerciale торговельний суд; торговельні суди; ~ compétente компетентний судовий заклад; ~ concurrente обмежена функціональна юрисдикція (*прибережної держави*); ~ consulaire 1) консульська юрисдикція; 2) торговельний суд; ~ contentieuse позовне провадження; ~ conventionnelle конвенційна (*договірні*) юрисдикція; ~ correctionnelle виправний суд; ~ criminelle кримінальна юрисдикція; ~ d'appel апеляційна судова інстанція; ~ d'attribution судовий заклад, який володіє виключною юрисдикцією; ~ d'exercption 1) спеціальна юрисдикція (*встановлена спеціальними нормативними актами*); 2) судова установа, що володіє спеціальною юрисдикцією (*напр., суди малої інстанції, торгові суди, суди у справах неповнолітніх*); ~ d'honneur суд честі; ~ d'instruction слідчий орган; слідчий суддя; ~ de degré supérieur вища судова інстанція; ~ de droit commun загальна юрисдикція (*цивільна, кримінальна і адміністративна*); ~ de jugement суд, судовий заклад, судова інстанція; ~ de l'État du pavillon юрисдикція держави флага; ~ de première instance суд першої інстанції; ~ de renvoi суд (*слідчий орган*), якому направлена справа на новий розгляд; ~ de sécurité sociale орган (*комісія*) з розгляду спорів з соціального забезпечення; ~ des loyers судовий заклад з розгляду спорів про найм житлових приміщень; ~ en matière de prises/des prises юрисдикція зі справ про морські призи (*спори*); ~ disciplinaire дисциплінарна юрисдикція; ~ du fond судовий орган, який вирішує справу по суті; ~ du second degré суд другої інстанції, друга інстанція; ~ étrangère іноземна юрисдикція; ~ extraordinaire надзвичайний суд (*який створюється на визначений термін у зв'язку з надзвичайними подіями*); ~ facultative факультативна юрисдикція; ~ gracieuse окреме провадження (*у цивільному процесі*); ~ incompétente неналежна судова інстанція; ~ inférieure нижчий судовий орган; суд першої інстанції; ~ internationale юрисдикція міжнародного судового органу; ~ interne юрисдикція національних судів; ~ judiciaire суди з кримінальних та цивільних справ; ~ locale місцева юрисдикція; ~ maritime морський суд; ~ militaire юрисдикція військових трибуналів; ~ nationale 1) юрисдикція національних судів; 2) національний суд; ~ obligatoire обов'язкова підсудність (*напр., Міжнародному суду*); ~ pénale 1) кримінальна юрисдикція; 2) суд або судовий за-

клад, який розглядає кримінальні справи; ~ pénale de droit commun загальний судовий заклад з розгляду кримінальних справ (*всі судові заклади, що розглядають кримінальні справи, окрім судів зі справ неповнолітніх*); ~ pénale internationale міжнародна кримінальна юрисдикція; ~ politique судовий орган, який розглядає справи з політичних злочинів; ~ pour mineurs суд зі справ неповнолітніх; ~ présidentielle винесення суддею одноособово рішення по суті справи (*в цивільному процесі*); ~ prud'homale 1) юрисдикція щодо трудових справ; 2) прюдомінальний суд; ~ répressive кримінальна юрисдикція; ~ riveraine юрисдикція прибережної держави; ~ saisie суд, у якому порушена справа; суд, який розглядає справу; ~ sociale юрисдикційний орган у сфері соціальних відносин; ~ spéciale/spécialisée судовий орган спеціальної юрисдикції; ~ supérieure/suprême вища судова інстанція, вищий суд, Державна рада, Касаційний суд, апеляційний суд; ~ territoriale юрисдикція судових органів держави перебування іноземця; ~ volontaire окреме провадження (*в цивільному процесі*)

jurisdictionnel, *adj* такий, що відноситься до відправлення правосуддя; такий, що здійснює функції правосуддя

juridique, *adj* юридичний, правовий

juridiquement, *adv* в юридичній формі; на правовій підставі; юридично; з юридичної точки зору

jurisclasseur, *m* картотека нормативних актів

jurisconsulte, *m* юрисконсульт

jurisprudence, *f* 1) правова наука; 2) судова практика Δ faire ~ визначати судову практику; ~ administrative судова практика органів адміністративної юстиції, судова практика з адміністративних справ; ~ arbitrale арбітражна практика; ~ civile судова практика з цивільних справ; ~ commerciale судові рішення торговельних судів; ~ communautaire практика судових закладів європейського товариства; ~ criminelle судова практика з кримінальних справ; ~ extensive судова практика, що базується на розширювальному тлумаченні норми права; ~ internationale практика міжнародних судів; ~ judiciaire судова практика загальних судових закладів; ~ nationale національна судова практика, судова практика даної держави; ~ répressive судова практика з кримінальних справ

juriste, *m* юрист Δ ~ d'affaires спеціаліст з господарського права; ~ d'entreprise юрисконсульт підприємства; ~ de banque юрисконсульт банку; ~ praticien юрист-практик

jury, *m* журі $\Delta \sim d'$ assises колегія присяжних засідателів (*в суді присяжних*), журі; $\sim$ de judgement журі, що приймає участь у вирішенні конкретної справи (*у суді присяжних*)

juste motif, *m* достатня підстава

juste titre, *m* належна правова підстава

justice, *f* 1) правосуддя, юстиція, відправлення правосуддя; 2) органи юстиції, судова система; суд Δ administrer la $\sim$ відправляти правосуддя; en bonne $\sim$ відповідно до вимог справедливості; dénier la $\sim$ відмовляти у правосудді; rendre la $\sim$ відправляти правосуддя; se soustraire à la $\sim$ ухилитися від судового переслідування; actionner/agir/aller en $\sim$ звертатися до суду, порушувати справу у суді, подавати позов у суді; assigner/attaquer/citer en $\sim$ викликати до суду, притягати до судової відповідальності; comparaître en $\sim$ з'являтися до суду; déduire en $\sim$ передавати справу до суду; обгрунтовувати правомірність; défendre en $\sim$ бути відповідачем у суді; здійснювати судовий захист; déférer en $\sim$ передавати до суду; déposer en $\sim$ надавати показання у суді; ester en $\sim$ бути позивачем та/або відповідачем у суді; пред'являти позов у суді; paraître en $\sim$ з'явитися у суд; plaider en $\sim$ обгрунтовувати у ході судового засідання свої вимоги або заперечення; виступати у суді; porter en $\sim$ передавати до суду; poursuivre en $\sim$ притягати до судової відповідальності; saisir la $\sim$ передавати справу до суду, порушувати справу у суді; se dérober à la $\sim$ ховатися від суду; s'en rapporter à $\sim$ залишати на розсуд суду; traduire/traîner en $\sim$ притягати до судової відповідальності; $\sim$ administrative адміністративна юстиція; $\sim$ civile правосуддя з цивільних справ; $\sim$ criminelle кримінальна юстиція, правосуддя з кримінальних справ; $\sim$ étatique внутрішньодержавна юстиція; $\sim$ internationale міжнародне правосуддя, міжнародна юстиція; $\sim$ maritime правосуддя у сфері морського права; $\sim$ militaire військова юстиція; $\sim$ pénale правосуддя з кримінальних справ; $\sim$ politique правосуддя з політичних справ; $\sim$ répressive правосуддя з кримінальних справ; $\sim$ sociale соціальна справедливість

justiciable, *adj*, *m* підсудний

justifiable, *adj* особа, що заслуговує виправдання

justificateur, *adj* виправдувальний, той, який обгрунтовує невинуватість

justificatif, *adj* виправдувальний

justificatifs, *m pl* виправдувальні документи; документи, що підтверджують

justification, *f* виправдання; доказ невинуватості $\Delta \sim$ par un écrit письмове (*документальне*) підтвердження

justifier, *vt* виправдувати; доводити невинуватість; доводити правомірність $\Delta \sim$ de sa qualité d'auteur доводити (*підтверджувати*) своє авторство

juxtaposition, *f* агрегація, просте сполучення відомих ознак винаходів

K

kidnapper, *vt* викрадати дитину

kidnapping, *m* викрадення дитини $\Delta \sim$ de séduction викрадення дитини шляхом її зв'язування

kleptomanie, *f* kleptomанія, хвороблива прихильність до здійснення крадіжок

know-how, *m* ноу-хау

L

label, *m* спеціальний товарний знак (*що посвідчує походження товару і його відповідність встановленим нормам*) $\Delta \sim$ agricole свідоцтво, що посвідчує якість сільськогосподарської продукції

lac international, *m* міжнародне озеро

lacune, *f* пропуск, пробіл $\Delta \sim$ de la loi прогалина у праві (*у законі*); $\sim$ dans les indications недостатність даних; $\sim$ de la perception прогалина у сприйнятті; $\sim$ du droit прогалина у праві (*в законі*); $\sim$ juridique прогалина в юрисдикції

laisse de basse mer, *f* лінія найбільшого відпливу

laisser-passer, *m* 1) перепустка 2) відкритий лист (*багажний*) $\Delta \sim$ des Nations Unies перепустка (*Організації Об'єднаних Націй*); $\sim$ frontalier прикордонна перепустка

lamanage, *m* 1) маневрування судна в акваторії порту; 2) лоцманський збір

lancement, *m* випуск, запуск, пуск $\Delta \sim$ d'un emprunt випуск займу; $\sim$ d'une entreprise створення підприємства (*фірми, компанії*)

langage, *m* мова; мовлення $\Delta \sim$ juridique юридична мова

langue, *f* мова; річ $\Delta \sim$ de procédure мова судочинства; $\sim$ de référence основна мова (*при укладенні міжнародного договору*); $\sim$ de

travail робоча мова (*офіційна мова, прийнята у повсякденній роботі міжнародної організації*); ~ diplomatique дипломатична мова; ~ internationale міжнародна мова; ~ judiciaire/juridique юридична мова; ~ nationale державна мова; ~ officielle офіційна мова; ~ officielle du pays державна мова

larcin, *m* дрібна крадіжка

lavage, *m* травлення; змивання документа

lecture, *f* читання (*як стадія проходження проекту закону в парламенті; оголошення судового вироку*) Δ donner/faire ~ оголошувати; ~ du procès-verbal прочитання протоколу

légal, *adj* законний, легальний; встановлений законом

légalement, *adv* легально, законно

légalisation, *f* легалізація; посвідчення, засвідчення Δ ~ consulaire консульська легалізація; ~ de signature засвідчення підпису

légaliser, *vt* легалізувати; узаконювати; посвідчувати, засвідчувати

légalité, *f* законність; правомірність Δ ~ administrative законність адміністративних актів; ~ constitutionnelle interne внутрішня конституційна законність; ~ internationale міжнародна законність, дотримання норм міжнародного права; міжнародно-правові норми, міжнародне право; ~ objective норми об'єктивного права; ~ violée знехтувана законність

légat (a latere), *m* папський (*апостолічний*) легат

légataire, *m* легатарій, відказоодержувач; спадкоємець за заповітом, який не відноситься до спадкоємців за законом Δ ~ à titre particulier сингулярний легатарій; ~ à titre universel універсальний легатарій; ~ saisi легатарій, який володіє; ~ universel спадкоємець, який має право на весь спадок, єдиний спадкоємець

légation, *f* 1) дипломатична місія в країні, де нема посольства даної держави; 2) приміщення, в якому знаходиться така місія

légende d'une marque, *f* пояснення до товарного знаку

légiférer, *vt* приймати закони

législateur 1. *adj* законодавчий 2. *m* законодавець; законодавча влада Δ ~ douanier законодавець, що приймає митну регламентацію

législatif 1. *adj*, законодавчий 2. *m*, законодавча влада, законодавчі органи

législation, *f* правова система; законодавство Δ ~ abolitionniste аболіціоністське законодавство (*яке скасовує діючу регламентацію певних дій або діяльності*); ~ aérienne авіаційне (*повітряне*) законодавство; ~

agraire аграрне законодавство; ~ anticartel антитрестівське (*антимонопольне*) законодавство; ~ antidumping антидемпінгове законодавство; ~ antitrusts антитрестівське (*антимонопольне*) законодавство; ~ bancaire банківське законодавство; ~ budgétaire бюджетне законодавство; ~ civile цивільне законодавство; ~ commerciale торговельне законодавство; ~ comparée закони, які регламентують правовідносини з іноземним елементом; ~ confédérale законодавство конфедерації; ~ courante діюче законодавство; ~ criminelle кримінальне законодавство; ~ d'exception виняткове законодавство; ~ de guerre закони (*ведення*) війни; ~ de l'air авіаційне (*повітряне*) законодавство; ~ de l'eau водоохоронне законодавство; ~ de l'habitat житлове законодавство; ~ de (la) sécurité sociale законодавство про соціальне забезпечення; ~ déléguée делеговане законодавство; ~ des assurances страхове законодавство; ~ des/sur les brevets патентне законодавство; ~ des eaux водоохоронне законодавство; ~ des forêts законодавство в галузі лісового господарства; ~ des pêches законодавство в галузі рибальства; ~ des prises призове законодавство; ~ douanière митне законодавство; ~ du travail трудове законодавство, законодавство про працю; ~ économique господарське законодавство; ~ électorale закони про вибори, виборче право; ~ en matière foncière земельне законодавство; ~ en vigueur діюче законодавство; ~ étrangère іноземне законодавство; ~ exclusive виняткове законодавство; ~ familiale сімейне законодавство; ~ fédérale федеральне законодавство; ~ financière фінансове законодавство; ~ fiscale податкове законодавство; ~ industrielle фабричне законодавство; ~ intérieure внутрішнє державне (*національне*) законодавство; національна правова система; ~ internationale міжнародно-правові норми; ~ interne внутрішнє державне (*національне*) законодавство; національна правова система; ~ maritime морське законодавство; ~ matérielle закони, що вмістять матеріально-правові норми; ~ matrimoniale сімейне законодавство; ~ militaire військове законодавство; ~ monétaire валютне законодавство; ~ nationale внутрішнє державне (*національне*) законодавство; національна правова система; ~ nucléaire законодавство в галузі досліджень і використання ядерної енергії; ~ ouvrière трудове законодавство, законодавство про працю; ~ particulière місцеве законодавство (*у федеративній державі*); ~ pénale кримінальне законодав-

ство; ~ positive діюче (*позитивне*) законодавство; ~ prohibitionniste заборонне законодавство (*яке забороняє певні дії або певну діяльність*); ~ réglementariste законодавство, яке регламентує певні дії або певну діяльність; ~ rurale сільське законодавство; ~ sanitaire медико-санітарне законодавство; ~ sociale соціальне законодавство; ~ sur l'immigration імміграційне законодавство; ~ sur le contrôle des changes законодавство про валютний контроль; валютне законодавство; ~ sur le crédit кредитне законодавство

législativement, *adv* у законодавчому порядку

législatives, *f pl* вибори до парламенту

législature, *f* легіслатура (*як законодавчий орган і як строк повноважень представницького органу*)

légiste, *m* правознавець, юрист

légitimaire, *adj* законний

légitimation, *f 1*) узаконення, надання законної сили; 2) легітимізація; 3) натуралізація Δ ~ active наділення правом бути позивачем у суді; ~ adoptive легітимізація (узаконення) позашлюбної дитини шляхом усиновлення; ~ par mariage subséquent узаконення наступним шлюбом

légitime 1. *m*, 1) обов'язкова доля у спадщині; 2) законна дружина 2. *adj*, законний; законномірний

légitiment, *adv 1*) законно; 2) у стані необхідної оборони (*про здійснення кримінального діяння*)

légitimer, *vt* узаконювати, надавати законну силу

légitimité, *f* законність

legs, *m* заповіт, заповідальне розпорядження; заповідальна відмова, легат Δ ~ à titre universel легат, який має своїм предметом певну частину майна; ~ avec charge заповіт, який містить заповідальну відмову; ~ de créance легат права вимоги; ~ «de residuo» легат, в якому на легатарія покладається обов'язок передати майно, що залишилося на момент його смерті, особі, яка вказана заповідачем; ~ particulier простий (*сингулярний*) легат; ~ pur et simple простий (*сингулярний*) легат; ~ universel універсальний легат

léguer, *vt* заповідати

lésé, *m* особа, яка зазнала збиток

léser, *vt* наносити збиток

lésion, *f* збитковість; збиток Δ ~ corporelle тілесне ушкодження; ~ corporelle grave тяжке тілесне ушкодження; ~ d'un droit порушення (*обмеження*) права

lésionnaire, *adj* той, який наносить шкоду; збитковий

lettre, *f 1*) буква; 2) лист; 3) диплом; грамота Δ ~ administrative службовий лист; ~ commerciale de crédit комерційний акредитив; ~ d'acception лист, у якому міститься акцепт офerti; ~ d'accueil лист, що направляється банком на адресу передбачуваного клієнта для перевірки; ~ d'affaire(s) діловий лист; ~ d'agrément дозвіл на виконання виробничої діяльності; ~ d'avertissement повідомлення про оголошення догани; ~ d'avion авіанакладна, квитанція повітряного сполучення; ~ d'avis повідомлення про відправлення вантажу; ~ d'embauchage/d'embauche письмове повідомлення про найм на роботу; ~ d'encaissement інкасове доручення; ~ d'engagement письмове запрошення на роботу (*із зазначенням основних умов, передбачуваного трудового договору*); ~ d'envoi супровідний лист; ~ d'identification літера, написання якої використовується для ідентифікації; ~ d'intention меморандум про наміри (*заява держави-позичальниці про проведення певних економічних перетворень як умови одержання позики*); ~ d'unité des comptes заява (банку і клієнта) про спільність рахунків (*які формально залишаються самостійними*); ~ de brevet патентна грамота; ~ de change переказний вексель; ~ de change escompté врахований вексель; ~ de change internationale міжнародний переказний вексель; ~ de change protestée вексель, що опротестовується; ~ de change relevée вексель за переліком; ~ de change tirée à jour fixe вексель з платежем у визначений день; ~ de change tirée à vue вексель з платежем за пред'явленням; ~ de connaissance коносамент; ~ de courrier кур'єрський лист (*в дипломатичному праві*); ~ de couverture кавер-нота (*яка посвідчує прийняття страховиком попереднього страхового зобов'язання*); ~ de crédit акредитивний комерційний лист; акредитив; ~ de crédit avisée авізований акредитив; ~ de crédit circulaire циркулярний акредитив; ~ de crédit commerciale акредитивний комерційний лист, товарний акредитив; ~ de crédit confirmée підтверджений акредитив; ~ de crédit en attente умовний акредитив; ~ de crédit internationale міжнародний акредитив; ~ de crédit irrévocable акредитив, який не відкликається; ~ de crédit nominative іменний акредитив; ~ de crédit révocable відкличний акредитив; ~ de faire-part письмове повідомлення; ~ de fusion des comptes заява клієнта банку про спільність рахунків, які формально залишаються самостійними; ~ de gage застава; ~ de garantie гарантійний лист; ~ de grâce грамота (*декрет*) про

помилювання; ~ de licenciement офіційне попередження про звільнення за ініціативою адміністрації; ~ de maîtrise патент на право займатися ремеслом; ~ de menaces лист, який містить погрози; ~ de provision консульський патент; ~ de rappel лист-нагадування про прострочення сплати грошової суми; ~ de ratification ратифікаційна грамота; ~ de recouvrement інкасове доручення; ~ de transport накладна під час міжнародного повітряного перевезення; ~ de transport aérien вантажна накладна під час повітряного перевезення, авіаційна вантажна накладна; ~ de voiture перевізний документ; транспортна накладна; ~ de voiture au porteur транспортна накладна на пред'явника; ~ de voiture fluviale суднова накладна; ~ de voiture intérieure внутрішня транспортна накладна; ~ de voiture internationale міжнародна накладна; ~ de voiture mauvaise дублікат накладної; ~ de voiture par avion авіанакладна, квитанція повітряного сполучення; ~ de voiture par camion автошляхова накладна; ~ diplomatique дипломатичний лист; ~ du traité літера (*буквальний зміст*) міжнародної угоди; ~ finale літера, яка розташована в кінці слова; ~ hypothécaire заставний лист (*при визначенні іпотеки*); ~ initiale літера, яка розташована на початку слова; ~ médiane літера, яка розташована у середині слова; ~ missive діловий лист; ~ officielle 1) офіційний лист; 2) рішення експертизи за заявкою на патент; ~ patente патентний (*декрет*), який ратифікує міжнародну угоду; ~s de cabinet *pl* повноваження повіреного у справах; ~s de créance *pl* вірна грамота; повноваження (*напр., спостерігача при міжнародній організації*); ~s de mer *pl* суднові документи; ~s de rappel *pl* відклична грамота дипломатичного представника; ~s de récréance *pl* додаткова вірна грамота (*при зміні класу дипломатичного представника*)

levée, *f* 1) зняття, відміна; 2) позбавлення Δ ~ d'écrou звільнення з-під варті; ~ d'option заява про прийняття умов договору; ~ de compte знімання грошей з рахунку; ~ de jugement отримання копії судової постанови; ~ de l'anonymat відмова від анонімного використання твору; ~ de l'immunité позбавлення імунітету; відмова від імунітету; ~ de l'immunité parlementaire позбавлення парламентської недоторканості; ~ de la grosse отримання засвідченої копії, яка забезпечена виконавчим написом; ~ de la saisie звільнення майна з-під арешту; ~ de la séance закриття засідання; ~ des impôts стягнення податків; ~ des restrictions зняття

обмежень; ~ des sanctions скасування санкцій; ~ des scellés скасування арешту майна; зняття печаток (*після опечатування*)

leveur, *m* співучасник кишенькової крадіжки, який виконує функції навідника

lèvre, *f* губа Δ ~ épaisse товста губа; ~ inférieure pendant відвисання нижньої губи; ~ mince тонка губа; ~ proéminente губа, яка стирчить; ~ supérieure retroussée піднесеність верхньої губи

liaison de l'instance, *f* порушення цивільної справи

libellé, *m* складання, формулювання офіційного документа; формулювання, редакція Δ ~ de l'exploit частина судової повістки, яка містить вказівку на предмет і підставу для позова; ~ de revendications формула винаходу; патентна формула

libeller, *vt* складати, формулювати офіційний документ

libéralité, *f* 1) безоплатна угода; дарування; заповіт; 2) дискреційне право Δ ~ avec charge дарування з дорученням; ~ indirecte непряме дарування; ~ opérable дарування за дорученням; ~ rattachable дарування, предмет якого повертається до складу спадкового майна після відкриття спадщини; ~ testamentaire заповіт; заповідальна відмова

libération, *f* 1) звільнення; 2) сплата Δ ~ anticipée дострокове звільнення; ~ conditionnelle умовно-дострокове звільнення з місць позбавлення волі; ~ d'augmentation de capital оплата нових акцій, які випускали з метою збільшення статутного капіталу; ~ de la marchandise випуск товару (*вантаж*) з митного закладу; ~ des actions оплата акціонерами номінальної вартості акцій; ~ des apports оплата вартості внеску у товариство; ~ des titres оплата вартості цінних паперів; ~ en espèces розрахунок готівкою; ~ partielle du capital часткова сплата (*номінальної вартості*) акцій; ~ totale du capital повна сплата (*номінальної вартості*) акцій

libératoire, *adj* той, який погашає зобов'язання

libéré, *m* особа, звільнена з місць позбавлення волі Δ ~ conditionnel особа, яка звільнена умовно-достроково

liberté, *f* воля, свобода Δ ~ civile цивільна свобода (*право здійснення юридичних дій, які не заборонені законом*); ~ commerciale свобода торгівлі; ~ créatrice свобода створення організацій; ~ d'accès à la mer свобода доступу до моря; ~ d'adhésion 1) свобода вступу (*до організації*); 2) свобода приєднання (*до договору*); ~ d'aller et venir свобода пересування, свобода в'їзду та виїзду; ~ d'association свобода союзів (*об'єднання в організації*); ~

d'entreprendre свобода підприємницької діяльності; ~ d'établissement свобода поселення; ~ d'expression свобода висловлення думки; ~ d'opinion свобода поглядів, свобода політичних переконань; ~ de candidature свобода висування кандидатів; ~ de choix свобода вибору; ~ de circulation свобода пересування по країні; ~ de colportage свобода розповсюдження товарів, друкованих видань; ~ de communication свобода стосунків; ~ de conscience свобода совісті; свобода віросповідання; ~ de constitution de syndicats свобода утворення профспілок; ~ de conviction свобода переконань; ~ de correspondance свобода кореспонденції, переписування і телефонного зв'язку; ~ de croyance свобода віросповідання; ~ de culte свобода культу, право вибору релігії; ~ de déplacement свобода пересування по країні; ~ de l'air «свобода повітря» (*комерційні права*); ~ de l'emploi свобода вибору роботи; гарантії стабільності роботи; ~ de l'enseignement свобода освіти; ~ de l'esprit свобода думки; ~ de l'imprimerie свобода видавничої діяльності; ~ de la défense свобода використання будь-яких законних засобів для захисту своїх інтересів у суді; ~ de la (haute) mer свобода відкритого моря; ~ de la pêche свобода рибальства (*у відкритому морі*); ~ de la presse свобода преси; ~ de manifester sa conviction свобода висловлювання своїх переконань; ~ de manifester sa religion свобода віросповідання; ~ de mouvement свобода пересування; ~ de navigation свобода судноплавства; ~ de négociation свобода проведення переговорів; ~ de parole свобода слова; ~ de passage inoffensif право мирного проходження (*через територіальні води*); ~ de pensée свобода думки; ~ de preuve свобода подання і використання доказів; ~ de religion свобода відправлення релігійних культів; ~ de réunion свобода зібрань; ~ de séjour свобода перебування (*в іноземній державі*); ~ de survol свобода польотів над відкритим морем; ~ de tester свобода заповіту; ~ de transit свобода транзиту; вільний переїзд; ~ de transports maritimes свобода морських перевезень; ~ des communications maritimes свобода морських комунікацій, свобода морів; ~ des échanges свобода торгівлі; ~ des manifestations свобода маніфестацій (*демонстрацій*); ~ des mers свобода відкритого моря, свобода морів; ~ des professions свобода професійної діяльності; ~ destructrice свобода ліквідації організацій; ~ du domicile свобода вибору місця проживання; ~ du travail свобода праці; ~ économique еконо-

мічна свобода, свобода економічної діяльності; ~ fondamentale основна (*публічна*) свобода; ~ individuelle свобода особистості; ~ individuelle du travail право вільного вибору роботи; ~ juridique цивільна свобода (*право здійснення юридичних дій, не заборонених законом*); ~ personnelle особиста свобода; ~ provisoire 1) залишення обвинувачуваного на волі до розгляду його справи у суді; 2) попереднє звільнення (*особи, взятої під варту, в якості запобіжного заходу*); ~ surveillée 1) залишення на волі під наглядом; 2) нагляд за неповнолітніми правопорушниками, не пов'язаний з позбавленням волі; ~ surveillée d'éducation нагляд за неповнолітніми правопорушниками, який здійснювався у родині (*за вироком суду*); ~ surveillée d'épreuve іспитовий нагляд за неповнолітніми правопорушниками; ~ surveillée d'observation нагляд за неповнолітніми правопорушниками, що призначається на період судового розгляду справи; ~ syndicale свобода об'єднуватися або вступати до профспілок

libertés, *m pl* 1) свободи; 2) права Δ ~ individuelles особисті свободи; ~ publiques публічні свободи (*охоплюють політичні, соціально-економічні та особисті свободи*)

libre, *adj* 1) вільний; 2) вільний від обтяжень (*майнових*) Δ ~ exploitation безоплатне використання винаходу; ~ navigation вільне судноплавство

libre-service, *m* торгівля за методом відкритого викладення; самообслуговування

licéité, *f* законність, правомірність

licence, *f* 1) ліцензія; 2) диплом, свідоцтво Δ ~ autoritaire примусова (*державна*) ліцензія; ~ croisée перехресна ліцензія; ~ d'exploitation ліцензія на використання винаходу; ~ d'exploitation d'un brevet патентна ліцензія; ~ d'exportation експортна ліцензія, дозвіл на вивіз; ~ d'importation імпортна (*ввізна*) ліцензія, дозвіл на ввезення; ~ d'usage/d'utilisation ліцензія на використання; ~ de brevet патентна ліцензія; ~ de brevets en bloc ліцензія при пакетному ліцензуванні; ~ de dépendance ліцензія на використання основного винаходу; ~ de droit примусова ліцензія, що видається внаслідок публічної пропозиції про використання патенту; ~ de fabrication ліцензія на право виробництва; ~ de know-how ліцензія на «ноу-хау»; ~ de la marque ліцензія на товарний знак; ~ de pêche ліцензія на вилов риби; ~ de pilote свідоцтво пілота; ~ de plein droit «право на ліцензію» (*штам на звороті патенту*); ~ de plein exercice повна лі-

цензія; ~ de transit транзитна ліцензія; ~ de vente ліцензія на право продажу; ~ définitive остаточна ліцензія; ~ du brevet dépendant ліцензія на додатковий патент; ~ du brevet principal ліцензія на основний патент; ~ en block ліцензія при пакетному ліцензуванні; ~ en droit свідоцтво (*диплом*) про вищу юридичну освіту; ~ en retour перехресна ліцензія; ~ exclusive виняткова ліцензія; ~ forcée примусова (*державна*) ліцензія; ~ générale генеральна (*загальна*) ліцензія; ~ grande повна ліцензія; ~ imposée примусова (*державна*) ліцензія; ~ individuelle індивідуальна ліцензія; ~ internationale міжнародна ліцензія; ~ limitée обмежена ліцензія; ~ non exclusive проста (*невиняткова*) ліцензія; ~ ordinaire проста (*невиняткова*) ліцензія; ~ parallèle паралельна ліцензія; ~ partielle проста (*невиняткова*) ліцензія; ~ préalable попередня ліцензія; ~ professionnelle ліцензія на право здійснення певної професійної діяльності; ~ réciproque перехресна ліцензія; ~ restreinte обмежена ліцензія; ~ restreinte exclusive обмежена виняткова ліцензія; ~ sans exclusivité невиняткова ліцензія; ~ simple проста (*невиняткова*) ліцензія; ~ spéciale спеціальна ліцензія; ~ temporaire тимчасова ліцензія

licencié 1. *m*, 1) ліцензіат, власник ліцензії; 2) ліцензіат; 2. *adj*, звільнений Δ ~ en droit ліцензіат у галузі права; ~ exclusif власник (*ліцензіат за угодою*) виключної ліцензії; ~ obligatoire власник примусової ліцензії

licencierement, *m* звільнення за ініціативою адміністрації Δ ~ abusif незаконне звільнення (*без дійсної та серйозної підстави або за обставин, що свідчать про недоброзичливість наймача*); ~ brutal грубе звільнення (*несподіване, поспішне, необгрунтоване*); ~ collectif колективне звільнення (*за економічними мотивами, або яке пов'язане зі зміною структури підприємства*); ~ conjoncturel колективне звільнення (*з економічних причин, яке проводиться одночасно на декількох підприємствах*); ~ illégal незаконне звільнення; ~ individuel звільнення окремого робітника, індивідуальне звільнення; ~ individuel économique звільнення робітника з економічних причин; ~ irrégulier неправомірне (*незаконне*) звільнення; ~ non économique звільнення з причин, що відносяться до особистості працівника (*напр., професійна непридатність, стан здоров'я*); ~ par mesure administrative звільнення як захід дисциплінарного стягнення; ~ par rétorsion звільнення як захід помсти за виступ проти підприємця; ~ pour cause économique звільнення з економічних

мотивів; ~ pour faute grave звільнення у зв'язку зі здійсненням працівником серйозного проступку; ~ pour inaptitude звільнення у випадку викриття професійної непридатності робітника; ~ pour motif économique звільнення з економічних мотивів; ~ professionnel індивідуальне звільнення; ~ prononcé sans motif немотивоване звільнення; ~ sans préavis звільнення без попередження; ~ structurel колективне звільнення у зв'язку з реорганізацією підприємства

licencier, *vt* 1) звільняти; 2) розпускати (*на кабікули*)

licitation, *f* продаж з публічних торгів нерухомості, що належить декільком особам (*при неможливості поділу загальної власності*)

licite, *adj* законний, правомірний

licité, *f* правомірність

liciter, *vt* продавати з публічних торгів

lien, *m* 1) зв'язок; 2) петля (*напр., при задушенні*) Δ ~ authentique реальний зв'язок (*між судном і державною прапорою*); ~ conjugal шлюбний зв'язок; ~ d'instance цивільні процесуальні правовідносини (*між позивачем і відповідачем*); ~ d'obligation зобов'язальні правовідносини; ~ de causalité причинний зв'язок; ~ de causalité direct прямий причинний зв'язок; ~ de causalité indirect непрямої причинний зв'язок; ~ de causalité objectif об'єктивний причинний зв'язок; ~ de connexité зв'язок між справами, наявність загальних елементів у декількох справах (*слідчих, судових*); ~ de droit правовий зв'язок, правовідносини; ~ de nationalité правовий зв'язок, заснований на громадянстві; громадянство; ~ de parenté родинний зв'язок; відношення спорідненості; ~ de participation зв'язок співучасників у вчиненні кримінального правопорушення; ~ de sang кровний зв'язок, кровні зв'язки; ~ de subordination відношення підпорядкованості; ~ juridique юридичний (*правовий*) зв'язок; ~ juridique d'instance цивільні процесуальні правовідносини (*між позивачем і відповідачем*); ~ matrimoniaux шлюбний зв'язок; ~s familiaux *pl* зв'язки з родиною; ~s institutionnels *pl* структурні зв'язки

lieu, *m* місце; місце розташування; пункт Δ ~ d'affectation місце праці (*служби*); місце (*пункт*) призначення на роботу; ~ d'embarquement місце відправлення; ~ d'émission місце випуску грошей, цінних паперів; ~ d'exécution du contrat місце виконання договору; ~ d'exploitation центр експлуатаційної діяльності підприємництва; ~ d'introduction місце ввозу товару на митну територію; ~ d'origine місце походження; ~

d'ouverture de la succession місце відкриття спадку; ~ de commission місце здійснення протиправної дії; ~ de conclusion (*du contrat*) місце укладення договору; ~ de destination місце (*пункт*) призначення; ~ de détention місце позбавлення волі; ~ de formation du contrat місце укладення договору; ~ de juridiction місце розгляду справи; територіальна підсудність; ~ de l'exécution 1) місце виконання (*договору*); 2) місце страти; ~ de l'habitation principale основне місце проживання; ~ de l'infraction місце здійснення правопорушення; ~ de la rencontre місце знаходження відповідача під час судового процесу; ~ de naissance місце народження; ~ de passage місце пропуску вантажу, місце перетинання кордону; ~ de passage obligatoire обов'язкове місце пропуску вантажу через кордон; ~ de passation de contrat місце укладення договору; ~ de payement місце платежу; ~ de placement місце (*країна*) розміщення; ~ de provenance місце походження; ~ de résidence місце перебування; місце знаходження резиденції; ~ de retraite сховище; ~ de séjour місце перебування (*знаходження*); ~ de situation de l'immeuble місце знаходження нерухомого майна; ~ de survenance місце здійснення делікту (*правопорушення*); ~ de travail місце роботи; ~ du crime місце події; місце здійснення злочину; ~ du délit місце здійснення делікту; ~ du dommage місце виникнення шкоди; ~ du principal (établissement) місце основного обзаведення; місце (*район*) основної діяльності підприємства; ~ français de la naissance місце народження у Франції; ~ loué найняте приміщення; ~ public громадське приміщення; ~ unique єдиний центр з виконання всіляких формальностей (*юридичних, соціальних, податкових та ін.*) підприємствами; ~x de méfait *pl* місце події; ~x de pêche *pl* рибальська зона

ligne, *f* 1) лінія, межа; 2) ряд; 3) лінія родинного зв'язку Δ ~ administrative адміністративна межа; ~ aérienne повітряна лінія (*траса*); ~ ascendante родичі по висхідній лінії; ~ astronomique астрономічна лінія; ~ blanche «біла» лінія на шкірі долоні; ~ collatérale родичі по бічній лінії; ~ côtière берегова лінія; ~ d'équidistance рівна лінія (*при делімітації морського простору*); ~ de base 1) вихідна лінія; 2) базисна лінія, папілярний візерунок; ~ de base archipélagique архіпелагська вихідна лінія; ~ de base droite пряма вихідна лінія; ~ de base normale нормальна вихідна лінія; ~ de cessez-le feu лінія припинення вогню; ~ de charge вантажна ватерлінія; ~ de compte залишок рахунку; ~

de crédit «кредитна лінія», кредитний ліміт (*максимальна сума кредитування, яка передбачена угодою про відкриття кредиту*); ~ de délimitation делімітаційна лінія, лінія межі на мапі; ~ de démarcation демаркаційна лінія, лінія межі на місцевості; ~ de départ вихідна (*базисна*) лінія; ~ de mire прицільна лінія; ~ de navigation aérienne повітряна лінія, авіалінія; ~ de parenté родинна лінія; ~ de partage розділова лінія, лінія поділу земельних ділянок; ~ de substitution гарантійне зобов'язання (*кредитного закладу емітенту цінних паперів*); ~ descendante родичі по низхідній лінії; ~ directe родичі по прямій лінії; ~ du déplacement лінія переміщення; ~ frontière межа, лінія межі; ~ géographique географічна межа; ~ maternelle родичі з боку матері, материнська лінія; ~ médiane серединна лінія (*при делімітації морських просторів*); ~ paternelle родичі з боку батька, батьківська лінія; ~ supplémentaire чартерна авіалінія; ~ tarifaire позиція тарифу

limitation, *f* обмеження Δ ~ de compétence обмеження юрисдикції; ~ de la capacité (juridique) обмеження правоздатності; ~ de responsabilité обмеження відповідальності; ~ de souveraineté обмеження суверенітету; ~ des revendications обмеження формули винаходу; ~ du droit de vote обмеження виборчих прав

limite, *f* межа; ліміт Δ ~ artificielle штучна межа; ~ astronomique астрономічна межа; ~ d'âge граничний вік; ~ d'exonération гранична сума витрат на харчування при службових поїздках; ~ de compétence межа компетенції; ~ de l'État державний кордон; ~ extérieure зовнішня межа; ~ fluviale кордон, що проходить по річці; ~ intérieure внутрішня межа; ~ maritime морська межа; ~ naturelle природна межа

limites, *f pl* межі Δ ~ de la protection revendiquée межі правової охорони (*у патентному праві*); ~ de la responsabilité межі відповідальності; ~ des droits межі (*обсяг*) прав; ~ légales de la peine встановлені законом межі покарання

liquidateur, *m* ліквідатор Δ ~ de profession професійний ліквідатор; ~ statutaire ліквідатор, призначений статутом товариства

liquidation, *f* 1) ліквідація майна, справ; ліквідаційний процес; 2) визначення суми (*вартості*); 3) сплата Δ ~ amiable добровільна (*договірна*) ліквідація за згодою учасників товариства; ~ collective колективний розрахунок за боргами; ~ d'un payement здійснення платежу; ~ de l'impôt обчислення податку

ку; ~ de l'impôt douanier обчислення мита; ~ de la pension обчислення пенсії; ~ de la société ліквідація товариства; ~ de succession сплата боргів спадкоємцем за рахунок спадкового майна; ~ des comptes сплата рахунків; ~ des dépenses обчислення судових витрат; ~ des droits задоволення прав; ~ des successions розпорядження спадковим майном; ~ des traitements виплата утримання; ~ force примусова ліквідація; ~ judiciaire проведення ліквідації майна; ~ légale примусова ліквідація (*за рішенням суду*); ~ statutaire статутна ліквідація (*у випадках, передбачених статутом товариства*); ~ totale повна ліквідація; ~ volontaire добровільна ліквідація, добровільне припинення товариства

liquide 1. *adj* 1) ліквідний; той, який піддається грошовій оцінці; 2) вільний від обтяжень; 3) наявний (*про майно*); 2. *m* готівка

liquider, *vt* 1) проводити ліквідацію (*майна, справ*); 2) визначати розмір спірної суми; 3) проводити розрахунки; 4) збувати товари за низькою ціною; розпродавати

liquidité, *f* 1) ліквідність; 2) ліквідні кошти, ліквідне майно; готівка, готівкові грошові кошти Δ ~ bancaire банківська ліквідність; ~ conditionnelle умовні ліквідні кошти; ~ d'une entreprise достатність оборотних коштів підприємства; ~ inconditionnelle безумовні ліквідні (*високоліквідні*) кошти; ~ internationale міжнародні ліквідаційні кошти, міжнародна ліквідність

liquidités, *f pl* ліквідні кошти

liste, *f* 1) список, перелік, опис; 2) відомість Δ ~ bloquée закритий список (*кандидатів, який не підлягає змінюванню виборцями*); ~ civile цивільний лист, утримання глави держави; ~ d'emballage пакувальний лист; ~ d'union об'єднаний список кандидатів (*при голосуванні*); ~ de colisage пакувальний лист; ~ de contrebande перелік предметів військової контрабанди; ~ de présence список присутніх; ~ de session сесійний список присяжних; ~ des causes список справ у суді; ~ des causes au criminel список кримінальних справ у суді; ~ des documents реєстр документів; ~ des jurés список присяжних; ~ diplomatique дипломатичний список (*співробітників уряду та членів їх родин*); ~ du corps diplomatique список дипломатичного персоналу, акредитованого в країні; ~ du jury список присяжних; ~ électorale список виборців, виборчий список; ~ exhaustive вичерпний перелік; ~ indicative de marchandises індикативний список товарів у зовнішній торгівлі; ~ nominative поіменний список

lit, *m* ліжка Δ du même ~ від того ж шлюбу; de plusieurs ~s від різних шлюбів; du premier ~ від першого шлюбу; ~ des mers морське дно

litigant, *m* позивач

litige, *m* судовий спір; судовий процес Δ porter le ~ devant un tribunal передавати спір до суду; statuer sur un ~/trancher/vider un ~ виносити рішення зі спору; ~ concernant l'exploitation agricole земельний спір; ~ administratif адміністративний спір; ~ civil цивільний (*цивільно-правовий*) спір; цивільна справа, цивільний процес; ~ commercial торговельний спір; ~ concernant la propriété спір з приводу права на власність; ~ d'ordre collectif колективний трудовий спір; ~ d'ordre individuel індивідуальний трудовий спір; ~ de caractère répressif справа про кримінальне правопорушення; ~ de contestation 1) спір за протиставленими матеріалами (*у патентному праві*); 2) справа про опротестування; ~ de droit civil цивільний (*цивільно-правовий*) спір; ~ douanier спір в галузі митних правовідносин; справа про митне кримінальне правопорушення; ~ du travail трудовий спір; ~ frontalier суміжний спір; ~ international міжнародний спір; ~ judiciaire судовий спір; ~ juridique міжнародний спір з правових питань; ~ successoral спадковий спір; ~ territorial територіальний спір

litigieux, *adj* 1) спірний; 2) досліджуваний за об'єктами криміналістичної ідентифікації

litisconsorts, *m pl* процесуальні співучасники

litispendance, *f* місцеперебування однієї справи в провадженні декількох судів

littoral maritime, *m* морське узбережжя; морський кордон

lividité cadavérique/hypostase, *f* трупна пляма

livraison, *f* 1) поставка; доставка; фактична передача; партія (*товару*); 2) отримання вантажу; 3) задача (*виконаної*) роботи Δ prendre ~ приймати поставку; ~ anticipée дострокова поставка; ~ avant terme дострокова поставка; ~ complète комплектна поставка; ~ de matériels поставка обладнання; ~ défectueuse неналежне виконання договору поставки; ~ du travail задача виконаної роботи; ~ incomplète некомплектна поставка; ~s, futures *pl* майбутні поставки; ~s, mensuelles *pl* щомісячні поставки; ~s réciproques de marchandises *pl* взаємні поставки товарів

livre, *m* книга Δ ~ à souche квитанційна книжка; ~ brouillard чорнова бухгалтерська книга; ~ comptable бухгалтерська книга, книга обліку; ~ copie de lettres книга (*справа*) для зберігання вхідної і вихідної кореспонденції; ~ d'inventaire інвентарна книга, книга

щорічних результатів фінансової діяльності підприємства; ~ de bord судновий журнал; ~ de caisse касова книга; ~ de commerce торговельна книга; viser un ~ de commerce додавати до торговельної книги акт, складений компетентною посадовою особою; ~ de comptabilité бухгалтерська книга, книга обліку; ~ de рауе розрахункова книга; ~ des balances книга перевірочних балансів; ~ des marchands книга реєстрації комерсантів; ~ foncier поземельна книга; ~ journal журнальна книга; ~ public публічний реєстр

livrer, *vt* 1) постачати; доставляти; 2) здавати виконану роботу

livret, *m* книжка Δ ~ d'aéronef/d'appareil формуляр літака; ~ d'épargne ошадна книжка; ~ d'identité посвідчення особи; ~ de caisse d'épargne ошадна книжка; ~ de dépôt книжка про внесок, ошадна книжка; ~ de famille 1) родинна книжка (*містить витиску із свідоцтва про шлюб, а також дані про народження дитини*); 2) посвідчення про народження дитини у одинокій матері; ~ de mariage свідоцтво про шлюб; ~ de рауе розрахункова книжка; ~ de pension пенсійне посвідчення; ~ de travail трудова книжка; ~ individuel військовий білет; ~ individuel de contrôle особова контрольна книжка виходів на роботу; ~ militaire військовий білет; ~ ouvrier трудова книжка

livreur, *m* постачальник

lobe, *m* мочка вухної раковини Δ ~ à fossette мочка з ямкою; ~ fondu зрошена мочка; ~ isolé відділена мочка; ~ percé проколота мочка; ~ pointu трикутна мочка

local, *m* приміщення Δ ~ à usage d'habitation житлове приміщення; ~ à usage professionnel приміщення професійного призначення; нежиле приміщення; ~ commercial торговельне приміщення; приміщення, призначене для комерційної діяльності; ~ consulaire консульське приміщення; ~ d'habitation житлове приміщення; expulser d'un ~ d'habitation виселяти з житлового приміщення; ~ d'isolement ізолятор (*у виправному закладі*); ~ de la mission приміщення дипломатичного уряду; ~ de la police поліцейська дільниця, поліція; ~ diplomatique приміщення дипломатичного представництва; ~ industriel приміщення промислового призначення; ~ inoccupé житлове приміщення, яке не використовується за наявності наймача; ~ insuffisamment occupé недостатньо заселене житлове приміщення; ~ loué приміщення, що орендується; ~ loué à bail приміщення, що орендується на тривалий строк; ~ nu немебльоване приміщення; ~

occupé sans bail приміщення, що орендується на нетривалий строк; ~ vacant вільне житлове приміщення

localisation, *f* локалізація майна, договору Δ ~ d'une relation de droit прив'язка правовідносин до законодавства певної держави; ~ du foyer d'incendie визначення осередку пожежі; ~ fictive вигадана локалізація; ~ objective об'єктивна локалізація; ~ subjective суб'єктивна локалізація; ~ territoriale розташування (*знаходження*) на даній території

locataire, *m* наймач (*приміщення*) Δ ~ évincé наймач, якого виселили з приміщення після закінчення строку договору найму; ~ principal основний наймач; ~ rétrayant наймач, який викупляє нерухомість у її набувача

locataire-gérant, *m* орендатор підприємства

locateur, *m* наймодавець

locatif, *adj* той, який відноситься до найму житлового приміщення; житловий

location, *f* 1) наймання; оренда; прокат; 2) плата за найм; плата за прокат Δ mettre en ~ здавати у найм; prendre en ~ наймати; ~ à bail лізинг; ~ amiable безоплатна оренда; ~ d'une habitation/de locaux d'habitation найм житлових приміщень, житловий найм; ~ de coffre-fort оренда сейфу для зберігання грошей і цінних паперів; ~ du navire оренда судна; ~ forcée обов'язкова здача у найм; ~ gratuite безкоштовна оренда; ~ verbale договір найму, який укладається в письмовій формі

location-financement, *m* лізинг

location-gérance, *f* оренда підприємства

location-vente, *f* оренда-продаж

lock-out, *angl* локаут (*тимчасове закриття підприємства підприємцем у разі колективного трудового конфлікту або страйку*) Δ ~ offensif попереджувальний локаут; ~ postérieur à une grève післястрайковий локаут; ~ préventif попереджувальний локаут

logement, *m* 1) квартира; житлова площа; 2) проживання; 3) забезпечення житловою площею Δ occuper en ~ користуватися житловою площею, займати житлову площу; ~ accessoire au contrat de travail службова житлова площа; ~ d'office примусове розквартирування; ~ de fonction службова житлова площа; ~ de service посадове (*службове*) житлове приміщення; ~ familial місце проживання родини; ~ privé особове приміщення; ~ temporaire тимчасове житлове приміщення; ~s, militaires *pl* військовий постій

loger, *vi* мешкати

logeur (en garni), *m* наймач мебльованих кімнат

loi, f 1) закон; законодавство; 2) закономірність
 Δ abroger une ~ скасовувати закон; adopter une ~ приймати закон; appliquer une ~ застосовувати закон; conforme à la ~ закономірний, правомірний; contraire à la ~ протизаконний, суперечний закону; échapper à la ~ не підпадати під дію закону; élaborer une ~ розробляти (*підготовлювати*) закон; éluder une ~ обходити закон; enfreindre une ~ порушувати закон; ~ antitrusts антитрестівський закон; антитрестівське (*антимонопольне*) законодавство; ~ applicable закон, який підлягає застосуванню; ~ budgétaire закон про бюджет; ~ civile цивільний закон; цивільне законодавство; ~ commerciale закон, який регламентує торговельні правовідносини; торговельне законодавство; ~ communale правова норма, прийнята комунальними (*муніципальними*) органами; ~ compétente застосовний закон; належний закон; ~ confessionnelle конфесійний закон; ~ constitutionnelle закон про прийняття або про зміни до Конституції; конституційний (*основний*) закон; ~ contractuelle закон, обраний особами, які уклали угоду; обов'язковий статут; ~ contre les cartels антитрестівський закон; антитрестівське (*антимонопольне*) законодавство; ~ d'abrogation закон, що скасовує; ~ d'amnistie закон про амністію; ~ d'application immédiate закон прямого регулювання; прямий закон; ~ d'autonomie принцип автономії свободи; ~ d'autorisation закон, який уповноважує; ~ d'exception надзвичайний закон; ~ d'habilitation закон, який уповноважує; ~ d'immigration іміграційний закон; ~ d'impôt податкове законодавство; ~ d'interdiction заборонний закон; ~ d'introduction вступний закон; ~ d'ordre public закон, який містить імперативну норму; ~ d'orientation програмний закон; ~ de budget закон про бюджет; ~ de circonstance винятковий закон; ~ de conflit колізійний закон; колізійне право; ~ de finances закон про державний бюджет; ~ de finances de l'année закон про річний бюджет; ~ de finances rectificative закон про зміни у державному бюджеті; ~ de fond закон, що містить матеріально-правові норми, матеріальний закон; ~ de formation закон, який визначає порядок укладання угоди; ~ de forme процесуальний закон; ~ de la situation du bien закон місцеперебування речі; ~ de nationalisation закон (*акт*) про націоналізацію; ~ de pleins pouvoirs закон про повноваження; ~ de procédure процесуальний закон; ~ de programme закон про фінансування певної діяльності (*певної програми*) протягом декілька років; ~ de qualification

закон, що застосовується до кваліфікації; ~ de ratification закон про ратифікацію; ~ de règlement виконавчий закон з фінансів, закон виконання бюджету; ~ de règlement définitif закон про укладення бюджету; ~ de transition тимчасовий закон; ~ de validation закон про підтвердження (*урядових декретів, які були анульовані судом*); ~ définitive остаточно укладений закон (*текст закону*); ~ des comptes закон з фінансів; ~ des marques закон про товарні знаки; ~ douanière митний закон; ~ du commerce закон, який підлягає застосуванню; ~ du contrat закон місця виконання договору; ~ du domicile закон доміцїлія (*місця проживання*); ~ du for закон країни суду; ~ du juge (*saisi*) закон (*держави*) суду; ~ du lien закон, який регулює дані правовідносини; ~ du lieu d'exécution закон місця виконання; ~ du lieu de l'acte закон місця виконання юридичного акту (*угоди*); ~ du lieu de l'infraction/du délit закон місця здійснення правопорушення; ~ du lieu du mariage закон місця укладення шлюбу; ~ du pavillon закон (*держави*) флага морського або повітряного судна; ~ du siège social закон місцезнаходження юридичної особи; ~ du tribunal saisi закон держави, у якій здійснюється судочинство; ~ écrite писаний закон; ~ électorale виборчий закон; законодавство щодо виборів; ~ en vigueur діючий закон; ~ étrangère іноземний закон; іноземне законодавство; évincer la ~ étrangère виключати застосування іноземного закону; ~ facultative закон, який містить диспозитивну норму; ~ fédéral федеральний закон; ~ fiscale закон про податки; ~ fondamentale основний закон, конституція; ~ formelle закон як нормативний акт вищого органу державної влади; ~ générale загальний закон, загальна норма закону; ~ impérative закон, який містить імперативну норму; ~ institutionnelle інституційний закон; ~ interne внутрішній державний закон; ~ locale місцевий закон; закон місця здійснення юридичного акту; ~ martiale законодавство військового часу; ~ matérielle матеріальний (*матеріально-правовий*) закон; ~ militaire закон про організацію військової служби; ~ modificative закон, який вносить зміни; ~ monétaire валютне законодавство; ~ morale закон моралі, норма моральності; ~ municipale правова норма, прийнята муніципальними органами; ~ nationale національний закон; закон громадянства, особистий закон; ~ ordinaire звичайний закон (*прийнятий парламентом в межах його компетенції*); ~ organique органічний закон (*який вносить зміни до конституції*); ~ parlementaire парламентський (*звичайний*) закон; ~ pénale кримінальний

закон; ~ permissive закон, який встановлює дозвільну норму; ~ plus douce закон, який усуває або обмежує караність діяння, або пом'якшує покарання; ~ portant amnistie закон про амністію; ~ positive позитивне право; ~ postérieure пізніше виданий закон; ~ prohibitive закон, який встановлює заборонну норму; ~ promulguée промудгований закон; ~ proprement dite закон у власне юридичному сенсі; ~ réelle закон місця знаходження речі, реальний статут; ~ référendaire закон, прийнятий внаслідок референдуму; ~ répressive кримінальний закон; ~ rétroactive закон, який має зворотну силу; ~ spéciale спеціальний закон, спеціальна норма закону; ~ substantielle матеріальний закон; ~ successorale закон про право успадкування; спадковий статут; ~ supplétive закон, який містить диспозитивну норму; ~ sur la faillite закон про неспроможність; ~ sur la flexibilité закон про врегулювання робочого часу; ~ sur la nationalité закон про громадянство; ~ sur la neutralité закон про нейтралітет; ~ sur le mariage законодавство про шлюб; ~ sur le régime foncier земельний закон; ~ sur le travail закон про працю; ~ sur les brevets патентне законодавство; ~ sur les chèques закон про чеки; чекове законодавство; ~ sur les sociétés закон про торговельні комерційні товариства; ~ tarifaire тарифний закон; ~ territoriale територіальний закон; ~ tierce закон третьої держави; ~ unifique уніфіковані правові норми, однаковий закон; ~s d'ordre public *pl* закони публічного порядку; ~s de la guerre *pl* закони війни; ~s de police *pl* поліцейські закони; ~s de sûreté *pl* закони про громадянську безпеку; ~s en conflit *pl* колізійні закони; ~s en présence *pl* колідуючі закони; ~s et coutumes de la guerre *pl* закони і звичаї війни; ~s fiscales *pl* податкове законодавство; ~s internes *pl* внутрішнє державне законодавство; ~s répressives *pl* кримінальне законодавство; ~s sociales *pl* соціальне законодавство

loi-cadre, *f* закон-рамка

loi-type, *f* типовий закон

longue peine, *f* тривале тюремне ув'язнення

longueur, *f* довжина Δ ~ d'un effet строк векселя; ~ de la voie de freinage довжина гальмівного шляху

loro, *m* рахунок лоро

lot, *m* 1) доля, частина; 2) партія (*товару*); 3) доля у майні, яка отримана внаслідок поділу; 4) виграв у лотерею Δ mettre au ~ включати в долю

lotissement, *m* 1) розподіл земельної ділянки; 2) продаж землі окремими ділянками;

3) розподіл товару (*вантаж*) на партії Δ ~ à usage d'habitation розподіл землі на ділянки під житлову забудову

lotissements, *m pl* земельні ділянки

louage, *m* найм; оренда Δ donner à ~ здавати в найм; prendre à ~ орендувати; ~ à cheptel найм худоби; ~ à domaine congéable оренда землі на умовах, які дозволяють розірвання договору; ~ d'industrie договір підряду; ~ d'ouvrage 1) найм роботи; 2) договір підряду; ~ de bien/de choses майновий найм; ~ de services 1) найм послуг; 2) трудова угода; ~ des gens de travail найм робочої сили; ~ emphytéotique емфітевиз

louer, *vt* здавати в найм; здавати в оренду Δ ~ bourgeoisement здавати в найм приміщення, яке призначене виключно для проживання

loueur, *m* наймодавець; орендодавець Δ ~ en meublé наймодавець, що здає в найм мебльовані приміщення

loyer, *m* плата за найм; квартирна плата Δ ~ contrôlé регульована квартирна плата; ~ de l'argent проценти з грошової суми; ~ du logement плата за найм житлового приміщення; ~ forfaitaire плата за найм або квартирна плата у твердому розмірі; ~ libre нерегульована квартирна плата; ~ principal основна плата за найм

lu et approuvé «прочитано та ухвалено» (*надпис, який проставляється перед підписом сторонами юридичного акту*)

lucratif, *adj* прибутковий, корисливий

lucre, *m* прибуток

M

machine, *f* машина, машинка Δ ~ à détecter le mensonge детектор брехні, поліграф; ~ à écrire друкарська машинка; ~ portative портативна (*друкарська*) машинка

magasin, *m* 1) магазин; 2) склад Δ ex ~ /pris au ~ зі складу продавця (*про поставку*); ~ collectif de commerçants indépendants загальний склад незалежних комерсантів (*наділений правосуб'єктністю*); ~ d'exportation склад для експортованих вантажів; ~ d'importation склад для імпортованих вантажів; ~ de dédouanement митний склад; ~ général товарний склад

magasinage, *m* зберігання товарів на складі; складування

magistrat, *m* магістрат (*посадова особа, наділена судовими, адміністративними чи по-*

літичними повноваженнями) Δ ~ assis суддя, член суду; ~ consulaire суддя торгового суду; ~ de carrière професійний суддя; ~ de siège суддя, член суду; ~ debout прокурор; ~ départiteur професійний суддя, який вирішує трудовий спір у випадку, коли прюдомальна рада не змогла винести рішення у зв'язку з рівним розподілом голосів; ~ du ministère public/du parquet посадова особа прокуратури, прокурор; ~ instructeur слідчий суддя, слідчий; ~ judiciaire службовець (чиновник) судового відомства; ~ mandant слідчий суддя, який видав окрему вимогу; ~ militaire член військового трибуналу; ~ municipal магістрат муніципальної ради; ~ taxateur суддя, який встановив розмір судових витрат

magistrature, *f* судове відомство; корпус магістратів; термін повноважень судді Δ ~ assise судді (в сукупності); ~ debout прокурори (в сукупності); ~ du siège судді (в сукупності)

main, *f* 1) рука; 2) почерк Δ de la ~ de ... власноруч ... (ким); de la ~ à la main з рук в руки, без письмового документа; sous la ~ de ... в розпорядженні ...; en sous ~ таємно; ~ commune умова про встановлення режиму спільності майна (подружжя); en ~ commune спільно; ~ de justice жезл правосуддя; mettre entre les ~ de la justice передавати в руки правосуддя; mettre sous la ~ de justice накладати арешт (на майно); placer sous ~ de justice накладати судовий секвестр

main-d'œuvre, *f* робоча сила Δ ~ pénale засуджені як робоча сила; ~ temporaire тимчасові працівники

mainlevée, *f* відміна; зняття; звільнення (від зобов'язань); ~ donner знімати заперечення, скасовувати обмеження; ~ del'immobilisation d'un navire звільнення затриманого судна; ~ de l'inscription hypothécaire виключення запису про іпотеку; ~ de l'incapacité відміна недієздатності; ~ de l'interdiction відновлення в правах; ~ de l'opposition зняття заперечень; ~ de la saisie звільнення майна від арешту; ~ judiciaire судове зняття, судове скасування (напр., арешту на майно)

mainmise, *f* накладення арешту (на майно); звернення стягнення (на майно)

mainmorte, *f* майно, що належить публічному утворенню (напр., комуні)

maintien, *m* збереження в силі; підтримання; підтримка Δ ~ dans les lieux (loués) збереження за собою наймачем знятого приміщення після закінчення терміну договору найму; ~ de l'ordre підтримання порядку; ~ de l'ordre public підтримання суспільного порядку; ~ de la décision атаquée залишення

в силі оскаржуваного рішення; залишення без змін оскаржуваної судової постанови; ~ de la paix збереження миру; ~ des droits збереження прав; ~ du brevet en vigueur підтримання дієвості патенту; ~ du contrat збереження сили договору, залишення договору в силі; ~ en détention утримання під вартою; ~ en vigueur збереження в силі

maire, *m* мер

mairie, *f* мерія

maison, *f* 1) будинок, будівля; 2) установа, організація; 3) фірма Δ ~ de prêt sur gage/sur nantissement ломбард; ~ affiliée дочірня компанія; ~ centrale центральна тюрма (для засуджених до тривалого тюремного ув'язнення); ~ d'arrêt слідчий ізолятор; в'язниця для підслідних та осіб, засуджених до короткострокового позбавлення волі; ~ d'éducation surveillée виправно-виховна установа для неповнолітніх правопорушників; ~ de commerce торговельне підприємство, торговельна фірма; ~ de correction виправна в'язниця; ~ de courtage брокерська фірма; ~ de dépôt арештні приміщення (при жандармських ділянках, меріях); ~ de détention в'язниця; ~ de justice будинок правосуддя; ~ de prostitution публічний будинок; ~ de réclusion в'язниця для відбування тривалого терміну позбавлення волі; ~ de redressement виправно-виховна установа для молодих правопорушників; ~ de réescompte компанія з переобліку цінних паперів; ~ de retraite будинок для престарілих; ~ de titres компанія з управління цінними паперами (для вузької клієнтури); ~ de tolérance публічний будинок; ~ mère материнська компанія; ~ pénitentiaire пенітенціарна (тюрмна) установа; ~ sociale місце знаходження органу управління товариства

maison-mère, *f* основна (материнська) фірма, товариство-мати

maître, *m* 1) замовник; 2) господар; 3) адвокат; нотаріус; секретар суду Δ ~ chanteur вимагач, шантажист; ~ d'œuvre підрядчик; ~ de chien провідник службово-розшукової собаки; ~ de l'affaire особа, в чій інтересах здійснюється ведення справи без доручення; ~ de l'ouvrage замовник у договорі будівельного підряду; ~ être de ses droits володіти повною дієздатністю; ~ des requêtes доповідач у Державній раді

maîtrise, *f* 1) панування; 2) оволодіння; 3) майстерність Δ ~ de fait фактичне панування (над річчю)

maîtriser *vt* тримати під контролем, володіти ситуацією; підпорядковувати

majeur, *m* повнолітній Δ ~ délinquant повнолітній злочинець; ~ encurtelle повнолітній, що має піклувальника; ~ entutelle повнолітній, що знаходиться під опікою; ~ interdit повнолітній, оголошений недієздатним; ~ réalement особа, яка досягла кримінального повноліття; ~ protégé повнолітня особа, що охороняється

majoration, *f* підвищення; надбавка Δ ~ d'âge/d'ancienneté доплата за вислугу років; ~ d'annuités/de durée d'assurance пільгове збільшення страхового стажу (для розрахунку пенсії по старості); ~ d'imrôt підвищення ставки податку; ~ de la pension надбавка до пенсії; ~ de louer підвищення квартирної плати; надбавка до квартирної плати; ~ de retard недотримка за прострочення платежу, пеня; ~ du traitement de base надбавка до основного окладу; ~ familiale сімейна надбавка; ~ pour enfants надбавка (до допомоги) на дітей; ~ pour heures supplémentaires доплата за понаднормову роботу; ~ pour travaux dangéreux надбавка за небезпечні роботи

majoritaire *adj* той, що відноситься до більшості або до більшої частини (напр., акціонерного капіталу); мажоритарний

majorité, *f* 1) повноліття; 2) більшість Δ à la ~ більшістю; recueillir la ~ отримувати більшість голосів; ~ absolue абсолютна більшість (більше половини поданих голосів); ~ civile/civique цивільне повноліття (вік настання цивільної дієздатності); ~ constitutionnelle конституційна більшість; ~ des associés більшість учасників товариства; ~ des deux tiers більшість у дві третини (голосів); ~ des suffrages exprimés більшість поданих голосів; ~ des trois quarts більшість у три чверті (голосів); ~ des voix більшість голосів; réunir la ~ des voix отримувати більшість голосів; statuer à ~ des voix приймати рішення більшістю голосів; ~ des votes більшість голосів; ~ distributive більшість за особливим розподілом (в межах окремих категорій голосуючих); ~ du Parlement/parlementaire парламентська більшість; ~ électorale більшість на виборах; ~ en capital учасники товариства, що володіють більшою частиною статутного капіталу; ~ gouvernementale урядова більшість; ~ légale юридичне повноліття; ~ matrimoniale шлюбний вік; ~ nationale національна більшість; ~ pénale кримінально-правове повноліття; ~ pléthorique переважна більшість; ~ qualifiée кваліфікована більшість; ~ relative проста більшість; ~ renforcée кваліфікована більшість; ~ requise необхідна більшість; ~ simple проста більшість; ~ spéciale 1) квалі-

фікована більшість; 2) спеціальне повноліття (що розширює обсяг дієздатності неповнолітнього)

mal, *m* шкода Δ ~ évité відвернена шкода

mal-fondé, *m* необґрунтованість

maladie, *f* хвороба, захворювання Δ ~ imputable au service професійне захворювання; ~ mentale душевна хвороба; ~ mentale évolutive хронічна душевна хвороба; ~ professionnelle професійне захворювання

malfaçons *f pl* недоліки роботи; дефект; шлюб
malfaiteur, *m* злочинець; зловмисник; identifier un ~ встановлювати злочинця

malversation, *f* розкрадання грошових коштів з використанням службового становища, розтрата

management, *m* менеджмент, управління виробництвом підприємства; ~ international управління закордонними підприємствами компанії

mandant, *m* довіритель

mandat, *m* 1) доручення; договір доручення; 2) довіреність; 3) розпорядження; платіжне доручення; розпорядження про здійснення платежу, що виходить від нижчестоящого розпорядника кредитів; 4) мандат, повноваження; 5) поштовий переказ Δ décerner/délivrer un ~ видавати мандат; надавати повноваження; en cours de ~ протягом строку повноважень; être rééligible pour un nouveau ~ переобиратися на новий термін; excéder son ~ перевищувати межі доручення; exercer un ~ здійснювати повноваження; proroger le ~ продовжити мандат; продовжити повноваження; relever un ~ скасовувати доручення; ~ ad litem доручення «ад літем» (на виконання процесуальних дій); ~ apparent повноваження, про наявність яких можна судити за загальноприйнятими зовнішніми ознаками (напр., продавець в магазині); ~ commercial пропозиція здійснити платіж певній особі; ~ conventionnel договірне доручення; ~ d'administrateur мандат на здійснення функцій (повноважень) адміністратора (акціонерного товариства); ~ d'amener наказ про привід (обвинуваченого до слідчого судді); ~ d'arrêt наказ про арешт; ~ d'encaissement інкасове доручення; ~ d'exécution доручення здійснювати дії; ~ d'expédition відвантажувальне транспортне доручення, транспортна інструкція; ~ de banque банківський переказ; ~ de comparution наказ про явку обвинуваченого до слідчого судді; ~ de dépôt наказ про утримання обвинуваченого в арештному будинку; ~ de gestion повноваження з управління (справами компанії); ~ de payement платіж-

не доручення; ~ de perquisition наказ про обшук; ~ de poste international міжнародний поштовий переказ; ~ de remboursement переказ накладеного платежу; ~ de saisie постанова про арешт майна; ~ de virement грошовий переказ; ~ domestique des époux домашня довіреність (один з подружжя уповноважує іншого на ведення домашніх справ, що відносяться до компетенції першого); ~ électif повноваження виборної посадової особи; повноваження депутата; депутатський мандат; виборчий мандат; ~ en blanc загальна довіреність (на ведення всіх справ); ~ exclusif довіреність, що надає виключне право здійснення даних операцій довірителя; ~ exprès пряме виражене доручення; ~ général загальне доручення (на ведення всіх справ довірителя), генеральна довіреність; ~ gratuit безоплатне доручення; ~ impératif імперативний мандат (депутата); ~ judiciaire судове доручення; ~ législatif мандат повноваження члена Парламенту; ~ oral усне доручення; ~ parlementaire мандат члена парламенту, парламентський мандат; ~ présidentiel 1) мандат повноваження президента; 2) повноваження голови; ~ pur et simple de рауег безумовний наказ сплатити (напр., за чеком); ~ représentatif/de représentation представницький мандат (депутата), мандат народного представника; ~ salarié оплатне доручення; ~ sénatorial мандат сенатора; ~ social повноваження представника товариства, повноваження керівника товариства; ~ spécial спеціальне доручення (на здійснення певних дій); ~ sur le territoire мандат над територією; ~ tacite передбачуване мовчазне доручення (напр., доручення домробітницю купувати продукти); ~ télégraphique телеграфний переказ; ~ verbal усне доручення

mandat-carte, *m* поштовий переказ з доставкою додому

mandat-correspondance, *m* грошовий переказ

mandat-poste, *m* поштовий переказ

mandataire, *m* 1) уповноважений; повірений (як сторона в договорі доручення); патентний повірений; представник; 2) мандатарій (держава, що отримала мандат) Δ constituer un ~ призначати повіреного; plaider par ~ вести справу в суді через представника; révoquer un ~ скасовувати договір доручення; ~ ad hoc спеціальний повірений (для виконання спеціальних функцій); ~ ad litem повірений «ад літем» (уповноважений на виконання процесуальних дій); ~ aux halles агент з торговельних операцій на ринках (діє на основі договору комісії); ~

conventionnel представник, що діє на підставі договору; ~ de justice особа, уповноважена судом (напр., на скликання загальних зборів акціонерів); ~ ducroire повірений-гарант належного виконання договору, укладеного ним в інтересах довірителя; ~ en justice судовий представник, представник в суді; ~ légal законний представник; ~ social 1) уповноважений представник товариства; 2) представник профспілки працівників

mandataire-liquidateur, *m* уповноважений представник кредиторів неплатоспроможного підприємства

mandaté, *m* уповноважений Δ dûment ~ належно уповноважений

mandatement, *m* розпорядження про витрачання грошових коштів, що виходить від нижчестоящего розпорядника кредитів

mandater, *vt* доручати, уповноважувати

mandats ssuccessifs, *m pl* поновлювані повноваження (після закінчення їх терміну дії)

maniement, *m* обробка (вантажів, товарів); вантажно-розвантажувальні роботи Δ ~ des comptes ведення, обробка рахунків

manifestation, *f* 1) маніфестація, демонстрація; 2) відкритий прояв Δ ~ de la vérité встановлення істини; ~ de volonté волевиявлення; ~ de volonté créatrice d'effets juridiques волевиявлення, що породжує юридичні наслідки; ~ délinquante злочинний прояв; ~ externe зовнішній прояв

manifeste, *m* маніфест Δ ~ de la cargaison/de marchandises вантажний маніфест, декларація суднового вантажу; авіавантажна накладна, маніфест

manipulation volontaire, *f* умисні маніпуляції, зловживання Δ ~ monétaires зміни у валютній сфері; ~ usuelles звичайні види комерційної обробки (товарів)

manœuvres dolosives/frauduleuses, *f pl* обманні дії, злісні хитрощі

manquant, *m* 1) недостача; 2) недолік Δ ~ de poids недостача за вагою; ~ en nombre недостача за кількістю міськ

manqué, *m* 1) відсутність, недостача; 2) недолік Δ ~ à dépenser нездійснена витрата; ~ à gagner упущена неoderжана вигода; ~ d'impartialité упередженість; ~ de compétence відсутність повноважень; ~ de preuve недоведеність, відсутність доказів; ~ de titre відсутність правової підстави;

manquement, *m* 1) недолік; відсутність; 2) невиконання Δ ~ à la discipline порушення трудової дисципліни; ~ à la réglementation порушення, недотримання регламентації; ~ au contrat неналежне виконання догово-

ру; ~ au droit douanier порушення митних правил, митні правопорушення; ~ au droit international порушення міжнародного права; ~ aux engagements невиконання, порушення зобов'язань; ~ aux fonctions службовий недогляд; ~ aux obligations невиконання, порушення зобов'язань; ~ du débiteur несправність боржника

manquer, *vi* не виконувати

maraudage, *m* 1) крадіжка продовольчих товарів військовослужбовцями; 2) крадіжка врожаю на корені

maraude, *f* 1) крадіжка продовольчих товарів військовослужбовцями; 2) крадіжка врожаю на корені

marauder, *vi* 1) здійснювати крадіжки продовольчих товарів (*про військовослужбовців*); 2) здійснювати крадіжки врожаю на корені; 3) здійснювати дрібні крадіжки

marchand, *m* комерсант, торговець Δ ~ au détail роздрібний торговець; ~ d'objets volés торговець краденим, скупник краденого; ~ en gros оптовий торговець

marchandise, *m* 1) договір субпідряду; 2) торгівля, вииторговування

marchandeur, *m* субпідрядник

marchandise, *f* товар Δ écouler des ~s збувати товари, проводити збут товарів; ~ de contrebande/de fraude контрабандний товар, предмети контрабанди; ~ de qualité inférieure товар неналежної якості; ~ déclarée товар, зазначений в декларації; ~ en consignation товар, відправлений торговому агенту для перепродажу; ~ frauduleuse контрабандний товар, предмети контрабанди; ~ litigieuse спірний товар; спірний вантаж

marchandises, *f pl* товари Δ acheminer les ~ відправляти товари; conditionner les ~ упакувати товари; dédouaner les ~ розмитнювати товари; délivrer les ~ поставляти товар; examiner les ~ оглядати товар; expédier les ~ відвантажувати, відправляти товари; ôter les ~ вивозити товар; remettre les ~ здавати товар; retirer les ~ приймати товар; spécifier les ~ специфікувати товар; ~ à l'arrivée вантаж, який прибув на місце призначення; ~ ayant subi le retard вантаж, затриманий доставкою; ~ constituées en entrepôt товари, передані на зберігання; ~ convenues узгоджені товари; ~ dangereuses небезпечні вантажі; ~ de contrebande контрабандні товари; ~ de remplacement товар, що поставляється в порядку заміни; ~ défectueuses дефектний (*незадовільний*) товар; товар, який не відповідає умовам договору; ~ embarquées відвантажені товари; ~ en retour реімпортвані товари; ~ en route товари в дорозі; ~

en souffrance незатребувані товари; ~ en transit транзитний вантаж; ~ endommagées пошкоджені вантаж; ~ facturées пред'явлені до сплати товари; ~ imposables товари, що підлягають обкладенню податком; ~ individualisées ідентифікований товар (*стосовно даного договору*); ~ libérées товари, що не обкладаються митом або податком; ~ perdues втрачений вантаж; ~ solides сухі вантажі; ~ usagées товар, що був у вжитку

marché, *m* 1) торговельна угода; 2) договір купівлі-продажу; 3) підряд на виробництво робіт (*з матеріалів замовника*); 4) ринок; 5) придбаний предмет, покупка Δ adjudger un ~ укладати угоду на найбільш вигідних умовах (*при публічних торгах*); bon ~ дешевий; clore/conclure un ~ укладати угоду; mettre le ~ à l'en main надавати право укласти угоду або розірвати існуючу; passer un ~ укладати угоду; résilier un ~ розривати угоду; ~ à commande угода, в силу якої державна організація отримує право придбання товарів за замовленнями в межах встановлених мінімальної і максимальної сум, державне замовлення; ~ à double prime стележна угода (*з правом сторони вибрати положення продавця або покупця*); ~ à forfait договір будівельного підряду із заздалегідь визначеною вартістю всього обсягу робіт; ~ à livrer договір поставки; ~ à option договір купівлі-продажу з опціоном (*правом продовжити або розірвати договір*); ~ à prime договір купівлі-продажу, що передбачає сплату недотримки в разі відмови сторони від його виконання; ~ à prix fait договір будівельного підряду із заздалегідь визначеною вартістю робіт; ~ à prix ferme угода з твердою ціною; ~ à prix révisable угода з рухомою ціною; ~ à terme 1) строковий договір купівлі-продажу; термінова біржова угода; 2) ринок термінових операцій; ~ à terme d'instruments financiers ринок термінових контрактів на фінансові цінні папери; ~ administratif адміністративний договір; ~ au comptant 1) договір купівлі-продажу, що виконується в момент його укладення; 2) біржова угода, що виконується негайно; 3) касова угода; ~ au mètre договір будівельного підряду, ціна якого визначається після виконання робіт на основі діючих розцінок; ~ avec facultés купівля-продаж з правом продавця поставити або покупця – вимагати поставки подвоєної або потроєної кількості товару; ~ clé en main/clé sur porte угода «під ключ»; ~ commun Спільний ринок, Європейське економічне співтовариство; ~ d'achat угода про покупку (*товару*); ~ d'entreprise підряд,

договір підяду; ~ d'exportation експортна операція; ~ d'importation ринок імпортованих товарів; ~ d'intérêt général торговий ярмарок; ~ d'intérêt national загально-національна оптова торгова ярмарка; ~ d'ouvrage договір підяду; ~ d'un procès хід процесу; ~ de conversion договір про виготовлення нової речі зі здачею підряднику тієї ж речі, що вийшла з ужитку; ~ de fournitures договір поставки; ~ de «futures» ринок фінансових ф'ючерсів; ~ de gré à gré угода, укладена на основі вільного вибору контрагента; ~ de gros оптовий ринок; ~ de l'État державний підряд; ~ de promotion договір про сприяння у розвитку (фірми); ~ de transformation договір про переробку речі замовника; ~ de transport договір перевезення; ~ de travaux договір підяду; ~ de travaux publics договір підяду на виконання громадських робіт, державний підряд; ~ de vente угода про продаж (товару); ~ des changes валютний ринок; ~ des changes à termes ринок термінових валютних операцій, термінова біржа; ~ des débats хід дебатів; хід судового розгляду; ~ des eurodevises ринок євро валют; ~ des frêts фрахтовий ринок; ~ des reports репорт (вид угод з цінними паперами або іноземною валютою); ~ étranger зовнішній ринок; ~ extérior експортний ринок, зовнішній ринок; ~ ferme тверда угода (на відміну від умовної або термінової); ~ financier фінансовий ринок (купівля-продаж різних видів цінних паперів); ~ financier international міжнародний фінансовий ринок; ~ hors côte позабіржовий ринок (цінних паперів, не допущених до офіційного котирування); ~ hypothécaire ринок заставних документів на нерухоме майно; ~ individuel разова операція; ~ interbancaire ринок міжбанківських операцій; ~ local внутрішній ринок; ~ mixte змішаний ринок; ~ mondial світовий ринок; ~ monétaire грошовий ринок (короткострокові позичкові операції); ~ monétaire international міжнародний грошовий ринок; ~ noir чорний ринок; ~ obligatoire ринок облігацій; ~ par entente directe угода за домовленістю сторін; ~ primaire первинний (валютний) ринок (випуск цінних паперів та їх придбання у емітентів); ~ public приватно-правова угода, що укладається державною організацією; ~ secondaire вторинний (валютний) ринок (закупівля-продаж цінних паперів на фондовій біржі); ~ sur devis підряд за ціну, визначену за кошторисом; ~ sur types купівля-продаж стандартного товару (зразок виставляється на біржі або в торговій палаті)

marchéage, *m* маркетинг

marge, *f* 1) поле сторінки; 2) різниця, залишок; 3) допуск; 4) маржа; 5) націнка Δ *laisser de la* ~ à надавати свободу дій; ~ *bénéficiaire* різниця між купівельною і продажною ціною товару, нажива від перепродажу товару, додана вартість; ~ *commerciale* торгова націнка; ~ *continentale* континентальна підводна окраїна материка (*у міжнародному морському праві*); ~ *de fluctuation des monnaies* межі коливань валютних курсів; ~ *de profit* розміри прибутку; ~ *des cours de change* межі коливань валютних курсів

marginal, *adj* той, що знаходиться поза чимось; той, який не відповідає прийнятим нормам

marriage, *m* шлюб; вступ у шлюб Δ *annuler le* ~ визнавати шлюб недійсним; *contracter le* ~ укласти шлюб; *dissoudre le* ~ розривати шлюб; *hors* ~ не в шлюбі, позашлюбний; ~ *devant l'officier de l'état-civil* цивільний шлюб; ~ *bigamique* двошлюбність; ~ *blanc* фіктивний шлюб; ~ *civil* громадянський шлюб; ~ *en la forme consulaire* шлюб, зареєстрований в консульстві; ~ *de raison* шлюб за розрахунком; ~ *diplomatique* шлюб, зареєстрований дипломатичним представником; ~ *fictif* фіктивний шлюб; ~ *mixte* змішаний шлюб (*між особами, що мають різне громадянство*); ~ *morganaïque* морганатичний шлюб; ~ *nul* недійсний шлюб; ~ *par procuration* шлюб без особистої явки; ~ *putatif* вдаваний шлюб (*коли один з подружжя не знає про наявність перешкод для укладення шлюбу*); ~ *religieux* шлюб, здійснений за релігійними обрядами, церковний шлюб; ~ *sans comparution personnelle* шлюб без особистої явки; ~ *subséquent* шлюб між особами, які раніше жили разом; ~ *valable* дійсний шлюб

marine marchande, *f* торговий флот

maritalement, *adv* у шлюбі

marketing, *m* маркетинг

marquage, *m* маркування

marque, *f* 1) знак; товарний знак; 2) виробнича марка Δ *adopter une* ~ реєструвати товарний знак; *apposer une* ~ маркувати товарним знаком; *avilir la* ~ паплюжити товарний знак; *déposer une* ~ реєструвати товарний знак; *exploiter une* ~ користуватися товарним знаком; *invalider la* ~ визнавати знак недійсним; *refuser la* ~ відмовляти в реєстрації товарного знаку; *revêtir d'une* ~ маркувати товарним знаком; ~ *à trois dimensions* об'ємний товарний знак; ~ *abusive* чужий товарний знак (*при протиправному користуванні*); ~ *ainée* товарний знак, зареєстрований раніше даного знаку; ~ *antérieure* 1) товарний знак, аналог; 2) товарний знак, зареє-

стрований раніше даного знаку; ~ artistique художній товарний знак; ~ auditive звуковий акустичний товарний знак; ~ cadette товарний знак, зареєстрований пізніше даного знаку; ~ collective колективний товарний знак; ~ contrefaite чужий товарний знак (*при протиправному користуванні*); ~ d'agent агентський товарний знак (*зареєстрований на ім'я торгового представника*); ~ d'appel товарний знак, який привертає до себе увагу (*як спосіб недобросовісної конкуренції*); ~ d'authenticité захисний товарний знак; ~ d'autrui чужий товарний знак; ~ d'identification розпізнавальний знак; ідентифікаційна ознака; ~ d'immatriculation реєстраційний знак; ~ d'origine товарна марка; ~ de certification сертифікатний товарний знак; ~ de colis маркування партії вантажу; ~ de commerce торгова марка; торговий знак; ~ de fabrique 1) виробнича марка; 2) товарний знак; ~ de forme об'ємний товарний знак; ~ de haute renommée товарний знак на виріб із загальновізваною високою репутацією; ~ de nationalité національний знак, розпізнавальний знак державної приналежності (*напр., повітряного судна*); ~ de nationalité et d'immatriculation державно-реєстраційний розпізнавальний знак (*повітряного судна*); ~ de producteur/de production виробнича марка; ~ de produits товарний знак; ~ de qualité знак якості; ~ de service знак підприємства з надання послуг; ~ de souveraineté державна емблема; ~ de tir слід пострілу; ~ déceptive товарний знак, що вводить в оману; ~ défensive захисний товарний знак; ~ déposée зареєстрований (*заявлений*) товарний знак; ~ descriptive описовий товарний знак; ~ en licence товарний знак, який використовується за ліцензією; ~ en superficie плоский товарний знак; ~ enregistrée зареєстрований (*заявлений*) товарний знак; ~ figurative образотворчий товарний знак; ~ fiscale штамп про сплату податку; ~ frauduleuse товарний знак, що вводить в оману; ~ individuelle індивідуальний товарний знак; ~ internationale міжнародна фабрична марка; ~ libre вільний товарний знак; ~ mixte комбінований складний знак; словесно-образотворчий знак; ~ nominale товарний знак у вигляді оригінальної назви; ~ notoire загально відомий товарний знак; ~ obligatoire обов'язковий товарний знак; ~ particulière особлива прикмета; ~ perçue par l'odorat нюховий товарний знак; ~ perçue par le goût смаковий товарний знак; ~ perçue par le toucher дотиковий товарний знак; ~ plane плоский товарний знак; ~ protégée знак, який охо-

рюється; ~ radiée анульований товарний знак; ~ sonore звуковий акустичний товарний знак; ~ spatiale об'ємний товарний знак; ~ trompeuse товарний знак, що вводить в оману; ~ verbale словесний товарний знак

marquer, *vt* маркувати товарним знаком, наносити товарний знак

marques douanières, *f pl* митне маркування

masochisme, *m* мазохізм

masse, *f* 1) маса; сукупність; 2) маса (*сукупність власників облигацій одного і того ж випуску, наділена правами юридичної особи*) Δ en ~ нашіпом, навалом (*про вантажі*); ~ commune спільне майно подружжя; ~ de biens майнова маса; ~ de créanciers сукупність кредиторів одного боржника (*визнаного судом таким, що припинив платежі*); ~ de la faillite майно неспроможного боржника; ~ de la succession/successorale спадкова маса, спадкове майно, склад спадщини; ~ débitrice контрибуційна вартість; ~ des obligataires сукупність власників облигацій одного випуску; ~ des porteurs de parts сукупність вкладників (*в товариство*); ~ des traitements фонд заробітної плати; ~ monétaire грошова маса; ~ nette майнова маса, звільнена від обтяжуючих її боргів; ~ passive контрибуційна вартість; ~ salariale фонд заробітної плати; ~ terrestre континентальний масив (*прибережної держави*); ~s budgétaires *pl* кошти державного бюджету

matérialisation d'une dette, *f* форма, зовнішнє вираження боргового зобов'язання

matérialité, *f* факт Δ ~ de l'infraction факт злочину; характер злочину; ~ des faits фактичні обставини; достовірність фактів фактичних обставин

matériel 1. *m*, матеріал; 2. *adj*, матеріального характеру Δ ~ d'effraction знаряд для злому; ~ roulant транспортні засоби; ~s de publicité *pl* рекламні матеріали

maternité, *f* 1) материнство; правовий зв'язок дитини і матері; 2) відпустка по вагітності та пологах, декретна відпустка

matière, *f* предмет; зміст Δ en ~ civile у цивільних справах; en ~ contentieuse в порядку позовного провадження; у справах позовного провадження; en ~ contractuelle в галузі договірних відносин; en ~ correctionnelle у справах про проступки; en ~ criminelle у справах про злочини; en ~ gracieuse в порядку окремого провадження; en ~ de pension alimentaire за позовами про стягнення аліментів; en ~ personnelle за зобов'язальними позовами; en ~ de police у справах про порушення; en ~ réelle за речовими позовами;

en ~ de société за позовами, що впливають з діяльності юридичних осіб; en toute ~ в будь-якій справі, незалежно від характеру справи; ~ civile цивільні правовідносини, цивільна справа; ~ contentieuse позовне провадження; справа позовного провадження; ~ de l'engagement зміст обов'язку; ~ du contrat зміст, предмет договору; ~ gracieuse окреме провадження; справа окремого провадження; ~ imposable об'єкт податку, предмет оподаткування; ~ litigieuse позовне провадження; справа позовного провадження; ~ rénale провадження у кримінальних справах; кримінальна справа; ~ sommaire цивільна справа, що розглядається в порядку спрощеного провадження

matraque, *f* поліцейський кийок

matrice cadastrale, *f* земельний кадастр

matricule, 1. *f* 1) матрикул, матрикулярний список; 2) виписка з матрикула; 2. *m* реєстраційний номер

maturité, *f* зрілість, зрілий вік Δ ~ d'un jugement обгрунтованість судового рішення; ~ sénatoriale вік для обрання до Сенату

mauvais payeur, *m* несправний платник

mauvaise exécution, *f* неналежне виконання

mauvaise foi, *f* несумлінність Δ constituer de ~ оголошувати чиним недобросовісно; de ~ недобросовісний

mauvaise livraison, *f* неналежне виконання договору поставки

mécanisme, *m* механізм Δ ~ d'interligne інтервальный механізм (*друкарської машинки*); ~ de percussion et de détente ударно-спусковий механізм (*у зброї*); ~ délictueux механізм скоєння злочину; ~ frauduleux механізм, спосіб вчинення правопорушення (*напр., податкового*); ~ intergouvernemental міжурядовий механізм; ~ financiers *pl* фінансовий механізм; фінансовий апарат; ~ monétaires internationaux *pl* міжнародна валютна система

médecin, *m* лікар Δ ~ assermenté судово-медичний експерт; ~ conventionné лікар, включений до системи страхової медицини; ~ du travail лікар на виробництві; ~ expert/légal/légiste судово-медичний експерт

medicine, *f* медицина Δ ~ légale /judiciaire судова медицина; ~ légale psychiatrique судова психіатрія

médiateur, *m* посередник Δ servir de ~ entre... виступати посередником між...

médiation, *f* посередництво (*спосіб врегулювання конфліктів, напр., міжнародних, трудових*) Δ ~ collective колективне посередництво; ~ offerte запропоноване посередництво

membre, *m* член Δ ~ à part entière повний (*повноправний*) член (*організації*); ~ à titre personnel член, який призначається персонально; ~ assesseur асесор, присяжний засідатель; ~ associé асоційований член; ~ d'un État fédératif частина федеративної держави, суб'єкт федерації; ~ d'une profession libérale особа вільної професії; ~ de droit обов'язковий член (*відповідно до закону*); ~ de la fonction publique державний службовець; ~ de la mission співробітник представництва; ~ de la profession judiciaire судовий працівник; адвокат; ~ de plein droit повний (*повноправний*) член (*організації*); ~ du bureau посадова особа; ~ du directoire член правління; ~ du parlement депутат парламенту; ~ du personnel diplomatique співробітник, що відноситься до дипломатичного персоналу; ~ du poste consulaire працівник консульської установи; ~ effectif дійсний член; ~ électif виборний член; ~ élu обраний член; ~ employeur делегат, член (*представницького органу*) від наймачів; ~ exportateur експортуючий учасник (*міжнародної угоди*); ~ importateur імпортуючий учасник (*міжнародної угоди*); ~ initial член-засновник, первісний член (*організації*); ~ nommé член, який призначається персонально; ~ non permanent непостійний член (*організації*); ~ occasionnel тимчасовий (*залучений*) член (*організації*); ~ ordinaire повний (*повноправний*) член; ~ originaire член-засновник, первісний член (*організації*); ~ permanent постійний член (*організації*); ~ salarié делегат (*член*) (*представницького органу*) від працівників; ~ sortant вибуваючий член (*організації*); ~ suppléant заступник дійсного члена (*організації*); ~ supplémentaire додатковий член (*організації*); ~ titulaire дійсний член (*організації*); ~ travailleur делегат (*представницького органу*) від працівників; ~ votant член організації, що бере участь у голосуванні; ~s d'une mission diplomatique *pl* співробітники дипломатичного представництва; ~s des bureaux *pl* посадові особи (*міжнародної конференції*); ~s présents et votants *pl* члени (*організації*), які присутні й беруть участь у голосуванні

mémoire, *m* 1) рахунок; 2) записка (*містить короткі міркування з якого-небудь питання*); меморандум; 3) скарга; 4) позовна заява Δ produire de ~ викладати міркування в письмовому вигляді; ~ ampliatif доповідне письмове пояснення; ~ d'entente меморандум про взаєморозуміння; ~ des frais бухгалтерська відомість витрат; ~ en défense/en réponse письмові заперечення проти скарги або позову; ~ introductif попередня скарга

mémorandum, *m* дипломатична нота; меморандум Δ ~ d'accord меморандум про угоду, про домовленість

menace, *f* загроза Δ *proférer une* ~ висловлювати загрозу; ~ *contre la paix* загроза миру; ~ *d'agression* загроза нападу, агресії; ~ *d'assassinat* погроза вбивством; ~ *d'atteinte aux biens* загроза заподіянням шкоди майну; ~ *d'atteinte aux personnes* загроза посяганням на життя чи здоров'я людей; ~ *d'incendier* загроза вчинення підпалу; ~ *de guerre* загроза миру, загроза застосування сили (*в міжнародних відносинах*); ~ *de la force* загроза застосування насильства; загроза силою (*у міжнародних відносинах*); ~ *de mort* погроза вбивством; ~ *de violence* загроза застосування насильства; ~ *pour l'ordre public* загроза громадському порядку

ménage, *m* 1) домашнє господарство; 2) сім'я; спільне життя Δ *faire ~ ensemble* вести спільне господарство; *faux ~* фактичний шлюб, позашлюбне співжиття; ~ *ayant des enfants* багатодітна сім'я; ~ *de fait* фактичний шлюб, позашлюбне співжиття; ~ *divorcé* розведене (*колишнє*) подружжя; ~ *sans enfant* бездітна сім'я; ~ *séparé* сім'я, для якої встановлено режим роздільного користування майном

ménagement, *m* управління майном

mendicité, *f* жебрацтво

menées, *f pl* підступи

menottes наручники Δ *appliquer/mettre/ passer les ~* застосовувати наручники

mensonge, *m* обман

mensonger, *adj* помилковий

mensualisation, *f* помісячна оплата праці (*заробітна плата не залежить від кількості робочих днів у місяці*)

mensualités, *f pl* щомісячні платежі

mentalité, *f* свідомість Δ ~ *délinquante* злочинна спрямованість свідомості; ~ *dissociale* антигромадська свідомість

mention, *f* 1) згадка; відгук; 2) відмітка; позначка; напис; запис Δ ~ *à ordre* ордерне застереження (*на цінному папері*); ~ *de l'inventeur* вказівка повного імені винахідника (*в патенті*); ~ *illisible* невидимий запис; ~ *marginale* напис на полях (*документа*); ~ *pominative* поіменне перерахування; ~ *primitive* прихований первинний текст, прихований запис на підробному документі; ~ *s pl* реквізити; ~ *s de connaissance pl* реквізити коносаменту

menton, *m* підборіддя Δ ~ *à fossette* роздвоєне підборіддя з ямкою; ~ *à fossette allongée* роздвоєне підборіддя з поперечною бороз-

ною; ~ *bilobé* подвійне підборіддя; ~ *fuyant* підборіддя, скошене назад; ~ *saillant* виступаюче підборіддя

mer, *f* море Δ *accéder à la ~* мати доступ до моря; ~ *adjacente/côtière* берегове (*прибережне*) море; ~ *éricontinentale* води відкритого моря над континентальним шельфом; ~ *fermée* замкнуте море; ~ *intérieure* внутрішнє море; ~ *juridictionnelle* територіальне море, територіальні води; ~ *libre* відкрите море; ~ *littorale* територіальне море, територіальні води; ~ *nationale* внутрішнє море; ~ *ouverte* відкрите море; ~ *pleine* відкрите море; ~ *semi-fermée* напівзамкнуте море; ~ *territoriale* територіальне море, територіальні води; ~ *territoriale adjacente* прилегле територіальне море

mercatique, *m* маркетинг

mercenaire, *m* найманець

mercenariat, *m* найманство

mère, *f* мати Δ ~ *adoptive* мати усиновленої дитини; ~ *alaitant un enfant* годуюча мати; ~ *aufoyer* непрацююча мати; ~ *célibataire* мати, яка не перебуває у шлюбі, одинока мати; ~ *de famille* багатодітна мати; ~ *tutrice* мати-опікунка

mésentente, *f* незгода, недосягнення згоди

message, *m* 1) послання; 2) офіційне повідомлення, сповіщення; 3) доручення Δ ~ *diplomatique* дипломатична депеша; ~ *en chiffre* шифрована депеша; ~ *en code codé* закодована депеша; ~ *essentiel* смислове ядро (*в дипломатичному документі*); ~ *personnel* особисте послання (*в дипломатичному праві*); ~ *verbal* усне послання (*в дипломатичному праві*)

mesure, *f* 1) міра; 2) захід Δ ~ *administrative* адміністративний захід; *par ~ administrative* в адміністративному порядку; ~ *antidumping* антидемпінгова міра; ~ *conservatoire* захід із забезпеченням позову; ~ *d'exception* виняткова (*надзвичайна*) міра; ~ *d'exécution* міра виконавчого характеру, виконавча міра; ~ *d'instruction* слідча дія; ~ *de coercion/de contrainte* міра примусу; ~ *de défense sociale* міра громадського впливу; ~ *de faveur* пільгова міра; ~ *de force* насильницька міра; ~ *de garantie* забезпечувальна (*гарантійна*) міра; ~ *de grâce* помилування; ~ *de l'amende* розмір штрафу; ~ *de la peine* 1) міра покарання; 2) призначення покарання; ~ *de police* міра поліцейського характеру; ~ *de prévention* профілактична (*попереджувальна, превентивна*) міра; ~ *de représailles* репресалії; ~ *de rétorsion* відповідна міра, реторсія; ~ *de sauvegarde* міра з нагляду; міра з охорони; ~ *de sécurité* захід безпеки;

захід забезпечення; ~ de sûreté захід безпеки; ~ disciplinaire дисциплінарна міра; дисциплінарне стягнення; ~ discriminatoire дискримінаційна міра; ~ douanière митна міра, засіб митного захисту; ~ éducative виховний захід; примусовий захід виховного характеру; ~ exécutoire примусова міра, дія примусового характеру; ~ judiciaire/législative судова дія; міра, яка приймається судом або судом; ~ préventive профілактична (попереджувальна, превентивна) міра; ~ provisionnelle попередня міра; забезпечувальна (гарантійна) міра; ~ provisoire тимчасова міра, яка приймається судом в ході процесу; ~ punitive покарання, міра покарання; ~ restrictive обмежувальна міра

mesures, *f pl* заходи Δ prendre des ~ вживати заходів; rapporter les ~ скасовувати заходи; ~ collectives колективні заходи (в міжнародних відносинах); ~ commerciales заходи торгового характеру; ~ conservatoires запобіжні заходи; охоронні заходи, заходи забезпечення (напр., позову); тимчасові заходи; ~ curatives примусові заходи медичного характеру; ~ d'exécution надзвичайні заходи; ~ d'exécution судово-виконавчі заходи; заходи щодо звернення стягнення на майно (накладення арешту, продаж); ~ d'exécution réglementaires заходи з виконання закону, встановлені підзаконним актом; ~ de change заходи валютного характеру; ~ de considération запобіжні заходи (щодо майна боржника); ~ de contrainte заходи примусу; ~ de discrimination дискримінаційні заходи; ~ de réaction anticriminelle заходи боротьби зі злочинністю; ~ de rééducation примусові заходи виховного характеру, заходи з перевиховання (правопорушника); ~ de sauvegarde охоронні заходи; ~ de surveillance примусові заходи за здійсненням нагляду; ~ de surveillance et d'assistance заходи нагляду і сприяння; ~ disciplinaires дисциплінарні заходи, заходи дисциплінарного впливу; ~ disjonctives примусові заходи, спрямовані на усунення умов вчинення злочину даною особою (напр., заборона відвідувати певні місця); ~ éducatives примусові заходи виховного характеру; ~ fiscales фіскальні заходи; ~ monétaires заходи валютного характеру; ~ multilatérales de représailles багатосторонні репресалії; ~ nouvelles фінансування державних органів з урахуванням передбачуваних заходів (розділ бюджету); ~ post-pénitentiaires поступові заходи; ~ prises d'office заходи, що вживаються за ініціативою суду (за відсутності клопотання сторін); ~ provisoires підготовчі заходи; тимчасові заходи (на час

судового процесу); ~ punitives штрафні заходи; ~ quarantaines карантинні заходи; ~ réglementaires заходи адміністративного характеру; ~ répressives каральні заходи; ~ sanitaires санітарні заходи; ~ unilatérales de représailles односторонні репресалії

métayage, *m* здольна оренда (оренда сільськогосподарських земель з розділом плодів орендованої землі між орендарем та орендодавцем)

métayer, *m* орендар-здольник

méthode, *f* метод; спосіб Δ ~ à la pointe sèche передавлення підпису загострим предметом; ~ au graphite малювання підпису олівцем (з подальшим обведенням чорнилом); ~ au papier carbone відтворення підпису за допомогою копіювального паперу; ~ brevetée запатентований спосіб; ~ conflictuelle колізійний метод (у міжнародному приватному праві); ~ d'emploi/d'exploitation спосіб використання (винаходу); ~ d'interprétation спосіб тлумачення; ~ de comparaison метод порівняльного дослідження; ~ de la règle de conflit колізійний метод; ~ déclarative заявницький метод оподаткування податком (відповідно до декларації платника); ~ du forfait метод попереднього обкладення податком відповідно до декларації про мінімальний дохід; ~ du verre dépoli перерисовка підпису на просквіт

méthodes, *f pl* методи; способи Δ ~ d'ajustement методи врегулювання; ~ d'investigation scientifique наукові методи розслідування; ~ de travail робочі процедури (в діяльності організації); ~ pénitentiaires методи виправного впливу в місцях позбавлення волі

meuble, *m* рухоме майно Δ ~ corporel тілесне (матеріальне) рухоме майно; ~ immobilisé рухоме майно, якому надано характер нерухомого; ~ incorporel безтілесне (нематеріальне) рухоме майно; ~ par détermination de la loi майно, рухоме за визначенням закону

meubles, *m pl* мебльовані житлові приміщення Δ ~ meublants рухомість, призначена для користування в приміщеннях або для їх краси; ~ par anticipation майбутнє рухоме майно (напр., майбутній врожай)

meurtrier, *m* вбивця (при умисному вбивстві)

meutre, *m* умисне вбивство Δ ~ à motivations sexuelles умисне вбивство з сексуальною мотивацією; ~ aggravé кваліфіковане умисне вбивство; ~ avec préméditation навмисне заздалегідь обдумане або підготовлене вбивство; ~ avec tortures умисне вбивство, вчинене з особливою жорстокістю; ~ par cupidité умисне вбивство з корисливих мотивів; ~ sexuel умисне вбивство з сексуаль-

ною мотивацією; ~ simple просте умисне вбивство (*без обтяжуючих і пом'якшуючих обставин*)

mévente, *f* вимушений продаж товарів на невіддільних умовах, збитковий продаж

microphotographie, *f* мікрофотозйомка

microscope, *m* мікроскоп Δ ~ de comparaison/~comparateur порівняльний мікроскоп; ~mensurateur інструментальний вимірвальний мікроскоп

milice, *f* 1) армійські підрозділи; 2) допоміжні поліцейські формування (*в деяких країнах*) Δ ~ patronale збройні підрозділи, сформовані підприємствами з метою їх охорони

milieu, *m* середовище; злочинне середовище Δ ~ criminel злочинне середовище

militaire, *m* військовослужбовець Δ ~ de carrière кадровий військовослужбовець; ~ de réserve військовослужбовець в запасі; ~ libéré демобілізований військовослужбовець; ~ retraité військовослужбовець у відставці

milieux d'affaires/commerciaux, *m pl* ділові кола

mineur, *m* неповнолітній Δ ~ délinquant неповнолітній, який вчинив кримінальне правопорушення; ~ émancipé емансипований неповнолітній (*оголошений повністю дієздатним*); ~ en danger moral неповнолітній, схильний до скоєння правопорушень; ~ inadapté соціально невлаштований неповнолітній; ~ pénal особа, яка не досягла кримінально-правового повноліття

minimum, *m* мінімум, нижча межа Δ ~ de la peine нижча межа покарання; ~ de perception мінімальна сума податку, що підлягає сплаті; ~ non imposable неоподатковуваний мінімум; ~ vital прожитковий мінімум

ministère, *m* 1) уряд; 2) міністерство; 3) здійснення певних функцій (*обов'язків*) Δ ~ d'avocat участь адвоката; ~ de l'Intérieur міністерство внутрішніх справ; ~ de la Justice міністерство юстиції; ~ des affaires étrangères міністерство закордонних справ; ~ public 1) прокуратура (*в цілому*); 2) прокурор; ~ spécialisé галузеве міністерство

ministre, *m* 1) міністр; 2) посланник Δ ~ à portefeuille міністр, який керує певним міністерством; ~ conseiller посланник-радник; ~ d'État державний міністр (*міністр без портфеля, який призначається з метою досягнення політичної рівноваги в уряді*); ~ de l'intérieur міністр внутрішніх справ; ~ de la justice міністр юстиції; ~ délégué міністр, який відає певними питаннями за дорученням прем'єр-міністра; ~ étranger іноземний

дипломат, дипломатичний представник; ~ plénipotentiaire повноважний дипломатичний представник; посланник; ~ public дипломатичний агент; глава дипломатичної місії; ~ sans portefeuille міністр без портфелю; ~ suppléant заступник міністра

minoritaire, *adj* той, що відноситься до меншості або меншої частини

minorité, *f* 1) неповноліття; 2) меншість Δ ~ de blocage блокуюча меншість (*на з'їздах, зборах*); ~ nationale національна меншина; ~ parlementaire меншість у парламенті; ~ pénale вік, за яким можливий лише особливий режим кримінальної відповідальності або за яким він взагалі виключається

minute, *f* 1) оригінал офіційного документа, що зберігається в місці його складання; 2) мотивувальна та резолютивна частини судового рішення (*по цивільній справі*) Δ dresser/rédiger en double ~ складати акт в одному дійсному примірнику у кожного з двох нотаріусів; sur ~ за пред'явленням оригіналу; на дійсному примірнику; ~ d'un jugement оригінал судової постанови; ~ proprement dite оригінал документа, що зберігається в установі, де він був складений

minuter, *vt* складати в одному дійсному примірнику; складати акт із залишенням оригіналу у нотаріуса; нотаріально засвідчувати

minutier, *m* нотаріальний реєстр

mise, *f* внесок; пай Δ ~ en circulation de fausse monnaie випуск в обіг, збут підроблених грошей; ~ en mouvement de l'action publique порушення кримінальної справи; ~ en mouvement de l'action publique contre «X» порушення кримінальної справи «за фактом»; ~ à néant de la décision attaquée відміна оскаржуваного рішення або судової постанови; ~ en œuvre des accords internationaux реалізація міжнародних угод; ~ en œuvre du rapport créance-obligation виникнення зобов'язальних відносин; ~ en œuvre de la responsabilité настання, реалізація відповідальності; ~ en œuvre de la responsabilité pénale реалізація кримінальної відповідальності; ~ à pied/à caractère économique призупинення дії трудового договору з економічних причин; ~ à bord навантаження на судно; ~ à exécution звернення до виконання (*судової постанови*); приведення у виконання; ~ à/de feu підпал; ~ à jour приведення у стан на певну дату; оновлення; ~ à l'index 1) включення до індексу (*до особливої переліку*); 2) бойкотування (*торгового підприємства або підприємства з надання послуг*); ~ à la chaîne накладення арешту (*на морське судно*); ~ à la

consommation напрямом (*імпортованих товарів*) для споживання всередині країни; ~ à la retraite звільнення на пенсію; звільнення у відставку (*у зв'язку з досягненням граничного віку*); ~ à néant відміна, анулювання (*рішення, постанови*); ~ à part виділення (*напр., із загальної власності подружжя майна, що є особистою власністю одного з них*); ~ à pied відсторонення від роботи або від посади; ~ à pied disciplinaire відсторонення від роботи в порядку дисциплінарного стягнення (*короткострокове*); ~ à pied spéciale відсторонення від роботи представника працівників, який вчинив тяжкий проступок; ~ à prix призначення початкової ціни на публічних торгах; ~ à quai відвантаження на пристань; ~ au point розробка (*напр., винаходу*); ~ au rôle внесення даної справи до реєстру справ, призначених до слухання (*в цивільному процесі*); ~ au secret 1) засекречування; 2) ув'язнення до одиночної камери; ~ aux arrêts арешт; ~ aux voix голосування; ~ en accusation передання суду присяжних; ~ en application/ effective введення в дію; застосування; ~ en cause притягнення до відповідальності; залучення третіх осіб до участі у справі; ~ en chômage technique тимчасове припинення наймачем роботи підприємства в силу виняткових обставин технічного характеру; ~ en circulation випуск в обіг; ~ en commun de brevets створення патентного пулу; ~ en demeure 1) офіційне пред'явлення боржникові, що прострочив, вимоги про виконання зобов'язання; 2) офіційне попередження (*напр., інспекції з праці*); ~ en état підготовка цивільної справи до судового розгляду, підготовча стадія цивільного процесу; ~ en exploitation використання (*винаходу*); ~ en faillite визнання неспроможності; ~ en fermage здача землі в оренду; ~ en gage передача в заставу; ~ en garde загрожуюче положення; ~ en jeu de la responsabilité притягнення до відповідальності; постановка питання про довіру (*уряду*); ~ en jugement передача до суду; ~ en liberté надання свободи, звільнення; звільнення з-під варті; ~ en liberté anticipée дострокове звільнення; ~ en liberté conditionnelle умовне звільнення; ~ en liberté sous caution звільнення під поруку; ~ en liberté sur engagement звільнення під зобов'язання; ~ en liberté sur parole звільнення під чесне слово; ~ en œuvre використання, впровадження (*напр., результатів наукового дослідження, винаходу*); ~ en œuvre d'une loi втілення закону в життя; ~ en place d'institutions створення організаційної структури; ~ en place des organes

sociaux утворення органів товариства; ~ en possession вступ у володіння; ~ en préretraite звільнення на пенсію до досягнення пенсійного віку; ~ en présence des personnes проведення очної ставки; ~ en régie санкція щодо несправного підрядника; ~ en risques можливість настання страхових ризиків; ~ en service введення в експлуатацію; ~ en société de l'entreprise внесок у товариство підприємства, створення товариства на базі підприємства; ~ en surveillance взяття під нагляд; ~ en tutelle встановлення опіки; ~ en vente продаж; випуск у продаж; ~ en vigueur введення в дію, набуття чинності; ~ hors du commerce вилучення з торгового обігу (*певних товарів*); ~ sociale внесок у товариство; ~ sous scellés встановлення піклування; ~ sous scellés опечатування; ~ sous séquestre накладення арешту (*секвестру*) на майно; ~ sur le marché вихід на ринок (*товарів*)

mission, *f* 1) місія, представництво; 2) функція, завдання; 3) службове відрядження з виїздом за межі департаменту; 4) обставини (*перераховані в законі*), за яких допускається використання тимчасових працівників Δ établir une ~ засновувати представництво; ~ commerciale торгове представництво; ~ consulaire консульське представництво, консульство; ~ d'affaires службове відрядження; ~ d'enquête слідча комісія, комісія з розслідування; ~ d'observation місія спостерігачів, спостерігальницька місія; ~ de l'expert функція експерта; ~ diplomatique дипломатичне представництво; дипломатична місія; échanger des ~s diplomatiques обмінюватися дипломатичними представництвами; instituer une ~ diplomatique засновувати дипломатичне представництво; retirer la ~ diplomatique відкликати дипломатичне представництво; ~ extraordinaire надзвичайна місія; ~ judiciaire правоохоронна місія; ~ militaire військова місія; ~ officielle службове відрядження; ~ permanente постійна місія; ~ permanente d'observation місія постійного спостерігача; ~ professionnelle службове відрядження; ~ spéciale спеціальна місія; спеціальний мандат; ~ temporaire тимчасова місія

mitigation de la peine, *f* пом'якшення покарання

mitoyenneté, *f* спільність володіння предметом, який розділяє суміжну нерухомість

mobile, *m* мотив, спонукальна причина Δ de lucre/lucratif корисливий мотив

mobilier, *m* рухомість

mobilisation, *f* мобілізація (*кошти*), перетворення в готівкові кошти; отримання платежів (*за вимогами, термін яких не настав*); Δ ~ bancaire des créances отримання банком платежів за зобов'язаннями; ~ des crédits bancaires перетворення в готівкові кошти вимог банку до одержувачів кредитів; ~ des fonds/ des ressources мобілізація (*залучення*) коштів (*ресурсів*); ~ du crédit отримання коштів у погашення кредиту

mobiliser, *vt* мобілізувати (*кошти*), перетворювати в готівку кошти

modalité, *f* 1) якість, властивість; 2) форма; різновид Δ ~ de l'acte juridique особливі умови угоди, які ускладнюють її зміст;

modalités, *f pl* 1) якості, властивості; 2) правові форми; 3) умови; правила Δ ~ d'affranchissement спосіб оплати; ~ d'amendement порядок внесення поправок; ~ d'application порядок застосування; порядок здійснення; ~ d'exécution умови, порядок виконання; ~ d'imposition способи стягування податків; ~ de dépôt правила подачі заявки на патент; ~ de la vente умови поставки; ~ de paiement порядок (способ) оплати; ~ de remboursement умови платежу; ~ de signature порядок підписання; ~ du contrat договірні умови

mode, *m* спосіб; прийом; образ, форма Δ ~ d'acquisition спосіб, підстава придбання (*напр., права власності, території*); ~ d'acquisition par transfert спосіб придбання, заснований на передачі; ~ d'élection порядок виборів; порядок голосування; порядок обрання; ~ d'exécution варіант здійснення (*напр., винаходу*); ~ d'expression спосіб вираження (*твору*); ~ d'extinction des droits підстава, спосіб припинення прав; ~ d'imposition порядок оподаткування; ~ de complicité форма співучасті у вчиненні злочину; ~ de computation des délais порядок обчислення строків; ~ de création des droits підстава (*спосіб*) виникнення прав; ~ de crédit форма кредиту; ~ de financement засіб (*спосіб*) фінансування; ~ de paiement спосіб оплати; ~ de preuve спосіб доведення; засіб доказування; ~ de protection форма правової охорони (*напр., винаходу*); ~ de réalisation спосіб реалізації; ~ de scrutin порядок голосування; ~ de transmission підстава (*спосіб*) переходу (*майна, прав*); ~ de transmission des droits підстава (*спосіб*) переходу прав; ~ de transport вид перевезення; ~ de votation порядок голосування; ~ dérivé d'acquisition похідний спосіб набуття; ~ originaire d'acquisition первісний (*основний*) спосіб придбання; ~ probatoire спосіб доведення; засіб доказування

modèle, *m* 1) зразок; модель; 2) промисловий зразок; корисна модель Δ ~ artistique художній зразок; ~ d'utilité загально корисний зразок; ~ de signature зразок підпису; ~ expérimental дослідний зразок; ~ industriel промисловий зразок; корисна модель; ~ ornemental графічний промисловий зразок

modération de peine, *f* зменшення покарання

modes, *m pl* способи Δ ~ de solution des conflits internationaux способи вирішення міжнародних конфліктів; ~ pacifiques мирні способи (*вирішення міжнародних конфліктів*)

modifié, *f* внесення змін, зміна Δ apporter les ~ вносити зміни; ~ aux statuts зміна статуту; ~ d'un traité зміна міжнародного договору; ~ de destination переадресування; ~ du nom (patronymique) зміна прізвища; ~ du testament зміна заповіту; ~ statutaire зміна статуту

moins-perçu, *m* недобір

mois, *m* місяць Δ treizième ~ тринадцята зарплата; ~ de salaire місячна заробітна плата

monarchie, *f* монархія Δ ~ absolue абсолютна (*необмежена*) монархія; ~ constitutionnelle конституційна монархія; ~ élective виборна (*виборча*) монархія; ~ héréditaire спадкова монархія; ~ limitée обмежена (*конституційна*) монархія; ~ parlementaire парламентарна монархія

monisme, *m* монізм

monnaie, *f* гроші; валюта Δ battre ~ випускати гроші; dans la ~ у валюті; en ~ в грошовому вираженні; ~ contractuelle валюта, обумовлена договором; ~ contrefaite підроблені гроші; ~ convenue валюта, обумовлена договором; ~ convertible вільно оборотна (*конвертована*) валюта; ~ courante/coursable гроші, валюта в обігу; ~ de compensation залікова валюта; ~ de compte валюта рахунку; валюта боргу; ~ de facturation валюта платежу; ~ de papier паперові гроші; ~ de paiement валюта платежу; ~ de référence валюта, зазначена у валютному застереженні; ~ de règlement валюта платежу; ~ de sentence валюта арбітражного рішення; ~ démonétisée гроші, що вийшли з обігу; ~ divisionnaire розмінна монета; ~ domestique національна валюта; ~ du prêt валюта кредиту; ~ du prix валюта ціни; ~ étrangère іноземна валюта; ~ faible нестійка валюта; ~ fiduciaire паперові гроші; ~ fluctuante валюта з вільно плаваючим курсом; ~ forte тверда валюта; ~ légale грошові знаки, які мають законну платіжну силу; ~ liquide готівкові гроші; ~ locale місцева валюта; ~ manuelle готівкові гроші; ~ multiple валюта з множинним курсом; ~ nationale національна валюта; convertir dans

la ~ nationale переводити в національну валюту; exprimer en ~ nationale виражати в національній валюті; ~ rare «рідкісна» валюта (*готівка, якої в міжнародному обігу недостатньо*); ~ réserve резервна валюта; ~ scripturale платіжні засоби, призначені для безготівкових розрахунків; грошові кошти, що знаходяться на рахунках у кредитних установах; залишок на банківському рахунку; ~ scripturale internationale платіжні засоби для безготівкових міжнародних розрахунків; ~ stable стійка валюта; ~ véritable справжні гроші

monnaies, *f pl* communautaires валюта країн співтовариства Δ ~ empruntées позикові грошові ресурси; ~ européennes євровалюта

monnayage faux, *m* підробка монети, виготовлення підроблених грошей

monnayer faux, *m* фальшивомонетник

monocamér(al)isme, *m* однопалатна система парламенту

monocratie, *f* політичний режим особистої влади

monodelte, *adj* той, що має одну дельту (*про напіярній візерунок*)

monogamie, *f* одношлюбність

monopole, *m* 1) монополія; 2) виключне право Δ ~ à caractère financier фінансова монополія; ~ à caractère fiscal фіскальна монополія; ~ bancaire банківська монополія; ~ d'achat et de vente виключне право купівлі-продажу; ~ d'auteur виняткові авторські права; ~ d'émission монополія емісії (*грошей, цінних паперів*); ~ d'État державна монополія; ~ de droit монополія, встановлена законом; ~ des changes/des opérations de change валютна монополія; ~ du brevet виключне право, засноване на патенті; ~ du commerce extérieur монополія зовнішньої торгівлі; ~ du pilotage монополія лотманської проводки; ~ étatique державна монополія; ~ international міжнародна монополія; ~ légal монополія, встановлена законом; ~ temporaire тимчасове виключне право (*напр., патенто власника*)

monseigneur, *m* фомка, ломик (*для злomu*)

montant, *m* сума; вартість; підсумок Δ ~ assuré страхова сума; ~ crédité сума, вписана в кредит рахунку, кредитована сума; ~ de l'impôt розмір (*сума*) податку; ~ de la cession сума операції з відчуження майна; ~ de la contribution сума загальної аварії; ~ de la créance розмір (*сума*) вимоги, дебіторська заборгованість; ~ de la demande ціна позову; ~ de la dette розмір, (*сума*) боргу, кредиторська заборгованість; ~ de la peine розмір штрафу; ~ de la pension розмір пенсії (*в аб-*

солютних цифрах); ~ débité сума, вписана в дебет рахунку, дебетована сума; ~ des vols збиток від крадіжок, розмір викраденого; ~ dû належна сума; ~ du capital social розмір основного капіталу товариства; ~ du compte сума рахунку; ~ du crédit розмір кредиту; ~ du dommage розмір шкоди (*збитку*); ~ du litige ціна (*сума*) позову; ~ du préjudice розмір (*сума*) збитку; ~ du règlement сума, що підлягає сплаті; ~ du remboursement розмір відшкодування; ~ en espèces готівкова сума; ~ exonéré сума, звільнена від податку; ~ facturé сума рахунку; ~ forfaitaire тверда сума; ~ hypothécaire розмір зобов'язань, забезпечених іпотекою; ~ imposable сума, оподатковувана податком; ~ limite граничний розмір, максимальна сума; ~ maximal global du budget загальний обсяг бюджету; ~ monétaire грошова сума; ~ net сума нетто; ~ nominal номінальна вартість, номінал; ~ nominal des droits sociaux номінальна вартість часток участі або акцій; ~ non imposé сума, звільнена від податку; ~ passé par profits et pertes сума списань; ~ payé сплачена сума; ~ payé d'avance авансована сума; ~ payés виплачені суми, здійснені виплати

moralité internationale, *f* міжнародна мораль

moratoire, *adj* мораторний, пов'язаний з простроченням виконання зобов'язання

moratorium, *m* 1) мораторій; 2) відстрочка платежів

morcellement, *m* дроблення, поділ на частини Δ ~ de la propriété/des terres дроблення земельних ділянок

mort, *f* смерть Δ ~ par empoisonnement смерть від отруєння; ~ par foudroiement смерть від удару блискавки; ~ par noyade смерть від утоплення; ~ par strangulation смерть від здавлення; ~ suspecte смерть за обставин, що викликають підозру у скоєнні злочину; ~ violente насильницька смерть

mot «chèque», *m* чекова мітка

motif, *m* мотив; підстава; обґрунтування Δ pour ces ~s *pl* за даних підстав; sans énoncer de ~s *pl* без вказівки мотивів, без обґрунтування; sans ~s *pl* plausibles без поважних причин; ~ d'accusation обґрунтування обвинувачення; ~ d'arrestation підстава арешту; ~ de cassation підстава до скасування судової постанови в касаційному порядку; ~ de la condamnation обґрунтування обвинувального вироку; ~ de la décision мотив рішення; ~ de licenciement підстава звільнення; ~ de non-paiement підстава неплатежу; ~ de nullité підстава недійсності; ~ déterminant визначальний мотив; ~ du délit мотив пра-

впорушення; мотив злочину; ~ du divorce мотив розлучення; привід до розлучення; ~ du jugement обґрунтування судової постанови; ~ juridique юридична підстава; ~ légal законна підстава; підстава, вказана в законі; ~ légitime законна підстава

motifs, *m pl* 1) мотивувальна частина судового рішення; 2) описова частина вироку Δ ~ de droit правові підстави; ~ de fait мотиви фактичного характеру, що відносяться до фактичних обставин

motion, *f* 1) пропозиція (на зборах, засіданні); процедура пропозиція; 2) резолюція Δ adopter une ~ приймати пропозицію; rejeter une ~ відхилити пропозицію; statuer sur une ~ приймати рішення за пропозицією; ~ d'ordre заява з питання статуту або регламенту; заява про дотримання порядку денного (на з'їзді, конгресі); ~ de blâme резолюція осуду; ~ de censure вотум недовіри (уряду); ~ de clôture du débat пропозиція про припинення дебатів; ~ de confiance вотум довіри (уряду); ~ de défiance вотум недовіри (уряду); ~ de division вимога про роздільне голосування; ~ de renvoi пропозиція про повернення матеріалу до комісії (для доопрацювання); ~ sur le fond пропозиція по суті

motivation, *f* мотивація, мотиви

mouillage des navires, *m* якірна стоянка суден

moulage, *m* 1) зліпок (з об'ємного сліду); 2) зняття зліпка (з об'ємного сліду) Δ ~ de la dentition зліпок з зубів

mouvement, *m* рух, динаміка Δ ~ d'espèces рух, обіг грошових коштів; ~ de la délinquance динаміка злочинності; ~ de libération nationale національно-визвольний рух; ~ de marchandises рух, обіг товарів, товарообіг; ~ diplomatique рух дипломатичного персоналу; ~ s des comptes рух (коштів) по рахунках; ~s *pl* internationaux de marchandises міжнародний товарообіг, обмін товарами

moyen, *m* 1) засіб, спосіб; 2) довід Δ relever un ~ висувати, обґрунтовувати довід (про суд); soulever un ~ висувати, обґрунтовувати довід (про сторони); suppléer le ~ висувати доводи, упушені сторонами (про суд); ~ connu відомий елемент; відомий засіб (у винахідницькому праві); ~ de cassation касаційний довід; ~ de coercion/de contrainte спосіб (засіб) примусу; ~ de défense засіб захисту; ~ de droit правовий довід; правова підстава; ~ de fait довід, підстава фактичного характеру; ~ de financement спосіб фінансування; ~ de nullité підстава недійсності; ~ de payement платіжний засіб; ~ de renvoi касаційний довід; ~ de preuve засіб доказування; ~ de pur droit особливий правовий аргумент; ~ de récusation

підстава для відводу (напр., судді); ~ de transport транспортний засіб; ~ financier фінансовий стимул; фінансова міра; ~ légal de payement законний платіжний засіб; ~ nouveau новий засіб (у винахідницькому праві); ~ péremptoire de défense довід касаційної скарги, на який суд зобов'язаний відповісти; ~ probatoire засіб доказування; ~ tiré de... довід, заснований на...

moyennant, *prép* за умови

moyens, *m pl* грошові кошти (ресурси) Δ articuler les ~ перераховувати доводи (аргументи, докази); faire valoir ses ~ представляти свої доводи; давати пояснення (у суді); prouver par tous ~ доводити будь-якими законними засобами; ~ coercitifs de règlement примусові засоби вирішення спорів; ~ coercitifs de règlement n'entraînant pas l'état de guerre примусові засоби вирішення спорів, що межують з війною; ~ d'existence засоби до існування; ~ d'hostilités засоби ведення війни; ~ de combat засоби ведення війни; методи ведення війни; ~ de défense заперечення проти позовних вимог; доводи захисту; ~ de droit правові підстави; ~ de l'accusation доводи обвинувачення; ~ de paiements платіжні засоби; ~ de paiements internationaux міжнародні платіжні засоби; ~ de preuve види доказів; засоби доказування; ~ de procédure процесуальні засоби; ~ de recours доводи, викладені у скарзі; ~ de règlement кошти вирішення спорів; ~ diplomatiques дипломатичні засоби; ~ dont dispose l'acheteur засоби правового захисту покупця; ~ dont dispose le vendeur засоби правового захисту продавця; ~ monétaires валютні кошти; грошові кошти; ліквідні кошти; ~ pacifiques мирні засоби (вирішення міжнародних суперечок)

multicarte, *m* торговий представник кількох фірм

multilatéral, *adj* багатосторонній

multilatéralisation, *f* надання багатостороннього характеру (напр., зовнішньоекономічним зв'язкам)

multilatéralisme, *m* багатосторонність, багатосторонній характер

multirécidive, *f* неодноразовий рецидив

multirécidiviste, *m* неодноразовий рецидивіст

municipal, *adj* муніципальний

municipalité, *f* 1) муніципалітет (орган місцевого самоврядування, а також будівля, займана ним); 2) територія, яка керується муніципалітетом

munition, *f* патрон

munitions, *f pl* боеприпаси

mutabilité, *f* можливість зміни; можливість розірвання (*про договори*)

mutation, *f* 1) перехід прав; перехід права власності на майно; відчуження майна; 2) переведення на іншу роботу, переміщення по службі; 3) заміна Δ ~ à titre onéreux платне відчуження, безоплатний перехід права власності на майно; ~ au registre foncier запис угоди про відчуження земельної ділянки; ~ cadastrale запис угоди про відчуження нерухомого майна до кадастру; ~ d'emploi зміна роботи; ~ d'établissement à établissement переведення на інше підприємство (*мієї ж фірми*); ~ d'office переміщення по службі; переведення на іншу роботу без згоди працівника; ~ de poste/à poste переведення на іншу роботу на тому самому підприємстві; ~ de propriété перехід права власності; ~ de souveraineté перехід суверенітету; ~ du personnel заміна особового складу; ~ entre vifs угода про перехід прав між живими; ~ foncière перехід прав на земельну ділянку; угода про відчуження земельної ділянки; ~ immobilière перехід прав на нерухоме майно; угода про відчуження нерухомого майна; ~ interne переведення на іншу роботу на тому самому підприємстві; ~ par décès перехід права власності на майно в порядку спадкування; ~ par mesure disciplinaire переведення на іншу роботу як міра дисциплінарного стягнення; ~s territoriales *pl* територіальні зміни, зміни державної території

muter, *vt* переводити (*з однієї роботи на іншу*)

mutilation volontaire, *f* навмисне членушкодження

mutilé, *m* інвалід Δ ~ de guerre інвалід війни; ~ du travail інвалід праці

mutinerie, *f* заколот, бунт, повстання

mutisme de la loi, *m* відсутність регламентації (*певних відносин*) в законі

mutuelle, *f* товариство взаємного страхування (*його учасники виступають одночасно як страховики і страхувальники*)

N

naissance, *f* 1) народження; 2) виникнення Δ ~ de l'État виникнення (*утворення*) держави; ~ des obligations виникнення зобов'язань

nantir, *vt* встановлювати заставу

nantissement, *m* застava з передачею предмета застави кредитору, застava без передачі

предмета застави кредитору (*в торговому праві*) Δ donner en ~ давати в заставу; emprunter sur ~ отримувати позику під заставу; prendre en ~ брати в якості застави; prêter sur ~ надавати позику під заставу; remettre en ~ передавати в якості застави; ~ avec dépossession застava з передачею предмета застави кредитору; ~ d'espèces застava грошових сумм; ~ de marché public застava договору з державною організацією; ~ des créances застava прав вимоги; ~ des titres застava цінних паперів; ~ des valeurs mobilières застava цінних паперів; ~ mobilier застava рухомого майна; ~ sans dépossession 1) застava без передачі предмета застави кредитору; 2) застava без переходу права власності; ~ spécial застava без передачі предмета застави кредитору (*напр., застava автомобіля, купленого в кредит*); ~ sur fonds de commerce застava торгово-промислового підприємства; ~ sur marchandises застava товарів

narcomnie, *f* наркоманія

narcoterrorisme, *m* наркотероризм

narcotique, *m* наркотик, наркотична речовина

national, *adj* громадянин даної країни (*на відміну від іноземця чи особи без громадянства*)

nationalisation, *f* націоналізація

nationalisé, *m* власник націоналізованого майна

nationalité, *f* 1) громадянство; 2) національність; державна приналежність 3) нація Δ abdiquer la ~ відмовлятися від громадянства; acquérir la ~ набувати громадянство; acquérir la ~ par la naturalisation набувати громадянство в результаті прийому в громадянство (*натуралізації*); conférer la ~ надавати громадянство; déchoir de la ~ позбавлятися громадянства; décliner la ~ відмовлятися від громадянства; enlever la ~ позбавляти громадянства; opter pour une ~ обирати громадянство; priver de ~ позбавляти громадянства; recouvrer la ~/réintégrer dans la ~ бути відновленим у громадянстві; renoncer à la ~/répudier la ~ відмовлятися від громадянства; retirer la ~ позбавляти громадянства; ~ acquise придбане громадянство (*крім придбання за народженням*); ~ attribuée громадянство, придбане за народженням; ~ confédérale конфедеративне громадянство; ~ d'origine громадянство, придбане за народженням; ~ d'origine en considération de la filiation громадянство, придбане на підставі права крові; ~ de droit громадянство; ~ de fait фактична приналежність до певного суспільства (*на відміну від громадянства*); ~ de la société приналежність юридичної особи до певної держави; ~

des personnes morales національність юридичних осіб; ~ du navire національність, національна приналежність судна; ~ effective ефективне громадянство (*засноване на тісному зв'язку особи з державою*); ~ ethnique національність; ~ étrangère іноземне громадянство; ~ fédérale союзне громадянство; ~ multiple багатогромадянство

naturalisation, *f* прийом в громадянство, натуралізація

naturalisé, *m* особа, прийнята в громадянство, натуралізована особа

naturaliser, *vt* натуралізувати, приймати в громадянство

nature, *f* природа, характер Δ *en* ~ в натурі, в натуральній формі (*шляхом передачі предметів, виконання послуг, однак без використання грошей, чеків тощо*); ~ contractuelle договірна природа, договірний характер; ~ institutionnelle інституційна природа; ~ juridique юридична природа (*акту, право-відносин*)

naturel, *m* абориген (*на відміну від натуралізованого громадянина*)

naturellement, *adv* в силу натурального зобов'язання

navette, *f* «челнок» (*передача законопроекту з однієї палати в іншу при його обговоренні в парламенті*)

navicert, *m* свідоцтво про правомірність перевезення

navigabilité, *f* 1) придатність до плавання, судноплавність, мореплавство; 2) придатність до польотів

navigation, *f* навігація; судноплавство; плавання Δ ~ aérienne повітряна навігація; ~ au sabotage каботажне плавання; ~ au long cours далеке плавання; морські перевезення у закордонному сполученні; ~ commerciale торговельне мореплавство, судноплавство; ~ cotière прибережне судноплавство (*в акваторії портів або на незначній відстані від берега*); ~ de commerce торговельне мореплавство, судноплавство; ~ fluviale внутрішнє річкове судноплавство; ~ hauturière далеке плавання; ~ intérieure внутрішнє річкове судноплавство; ~ internationale міжнародне судноплавство; ~ maritime морська навігація; морське судноплавство; ~ maritime marchande торговельне мореплавство

navire, *m* морське судно Δ *dérouter un* ~ змінювати курс судна; ~ à passagers пасажирське судно; ~ assistant судно-рятувальник; ~ battant pavillon de... судно, яке плаває під прапором...; ~ belligérant судно воюючої

сторони, вороже судно; ~ charge classique судно для перевезення генеральних вантажів; ~ d'État державне судно; ~ de charge вантажне судно; ~ de commerce торговельне судно; ~ de guerre військове судно; ~ de guerre belligérant військове судно воюючої держави; ~ de passage судно, яке здійснює мирний прохід; ~ de pêche рибпромислове судно; ~ de prise судно, захоплене в якості призу; ~ de recherche дослідне судно; ~ en détresse судно, що терпить лихо та піддалося небезпеці; ~ en faute судно, з вини якого відбулося зіткнення; ~ ennemi вороже судно; ~ immatriculé зареєстроване судно; ~ marchand торговельне судно; ~ neutre нейтральне судно; ~ parlementaire картельне судно; ~ pirate піратське судно; ~ privé приватне судно; ~ public державне морське судно; військове судно; ~ régulier лінійне судно; ~ transportant des marchandises sèches суховантажне судно

navire-citerne, *m* судно для перевезення наливних вантажів, танкер

navire-prison, *m* плавуча в'язниця

néant du contrat, *m* договір, що не відбувся

nécessité, *f* необхідність; потреба Δ ~ de l'exploitation обов'язковість використання (*винаходу*)

négative, *f* негативна відповідь, відмова

négligence, *f* недбалість Δ ~ grave груба недбалість; ~ ordinaire звичайна недбалість (*на відміну від грубої недбалості*)

négligence-clause, *f* умова про звільнення від відповідальності (*при морському перевезенні*)

négoce, *m* торгівля (*значного обсягу*); комерційна діяльність (*підприємства*); комерційне підприємство Δ ~ international міжнародна торгівля

négociabilité, *f* можливість поступки передачі в порядку, передбаченому торговим правом; оборотність (*цінних паперів*)

négociable, *adj* оборотний; оборотоздатний; такий, що є предметом угоди; такий, що може передаватися без дотримання цивільно-правових формальностей

négociant, *m* великий торговець, купець

négociateur, *m* учасник переговорів; представник на переговорах

négociation, *f* 1) переговори про укладення угоди; 2) угода; справа, що є предметом переговорів; 3) передача цінних паперів Δ ~ à terme термінова операція; ~ au comptant угода з оплатою готівкою; ~ collective колективні переговори (*підприємця з профспілковою організацією підприємства*); ~ d'un contrat переговори про укладення догово-

ру; ~ d'un effet облік векселя; ~ d'une traite передача, поступка векселя; ~ de dollars продаж доларів; ~ de services надання послуг; ~ de titres угода з цінними паперами; ~ de traité висновок, ведення переговорів про укладення міжнародного договору; ~ des actions поступка акцій; продаж акцій; ~ des brevets купівля-продаж, переговори про купівлю-продаж патентів; ~ des chèques de voyage продаж дорожніх чеків; ~ heureuse вдала вигідна угода; ~ officielle офіційні переговори; ~ officieuse неофіційні переговори; ~ préliminaire попередні переговори; ~ produit par produit переговори за окремими торговими позиціями

négociations, *f pl* переговори про укладення угоди Δ *engager des* ~ вести переговори; *entamer des* ~ починати переговори, приступати до переговорів; *mener des* ~ вести переговори; *rompre des* ~ переривати переговори; ~ *administratives* переговори з адміністративних питань; ~ *bilatérales* двосторонні переговори; ~ *commerciales* торгові переговори; ~ *de paix* переговори про мир, мирні переговори; ~ *diplomatiques* дипломатичні переговори; ~ *fiscales internationales* міжнародні переговори з питань оподаткування; ~ *intergouvernementales* міжурядові переговори; ~ *internationales* міжнародні переговори; зовнішньоторговельні переговори; ~ *multilatérales* багатосторонні переговори; ~ *politiques* політичні переговори; ~ *séparés* sepatatні переговори; ~ *tarifaires* переговори з питань митних тарифів

neutralisation, *f* 1) нейтралізація; 2) нейтралізована територія

neutralisme, *m* політика нейтралітету

neutralité, *f* нейтралітет Δ *violier la* ~ порушувати нейтралітет; ~ *armée* озброєний нейтралітет; ~ *bienveillante* доброзичливий нейтралітет; ~ *conventionnelle* договірний нейтралітет; ~ *éventuelle* тимчасовий нейтралітет, нейтралітет тільки для даної війни, нейтралітет у военний час; ~ *fiscale* податковий нейтралітет; ~ *inconditionnelle* безумовний нейтралітет; ~ *occasionnelle* тимчасовий випадковий нейтралітет; ~ *permanente/perpétuelle* постійний нейтралітет; ~ *volontaire* нейтралітет, встановлений одностороннім актом держави

neutre, *m* нейтральна держава

niveau, *m* рівень Δ ~ *d'invention* винахідницький рівень; ~ *de brevetabilité* рівень патентоспроможності; ~ *de la transaction* рівень, масштаб, вид угоди (*оптова, півоптова, роздрібна*); ~ *inventif* винахідницький рівень

nolis, *m* фрахт

nolissement, *m* оренда, фрахтування (*судна*)

noliser, *vt* орендувати, фрахтувати судно

nom, *m* 1) ім'я; 2) прізвище; 3) найменування Δ *en son* ~ від його імені, за нього (неї); ~ *commercial* фірма, фірмове найменування; ~ *d'emprunt* чуже запозичене прізвище; ~ *de commerce* фірма, фірмове найменування; ~ *de famille* прізвище; ~ *de jeune fille* дівоче дошлюбне прізвище; ~ *de navire* назва судна; ~ *du tiré* найменування платника (*по чеку, векселю*); ~ *patronymique* 1) прізвище; 2) найменування фірми (*ресструється в якості товарного знаку*); ~ *social* найменування товариства; ~ *supposé* вигадане ім'я; вигадане прізвище

nom-prénom, *m* ім'я та прізвище

nom ade, *m* особа без постійного місця проживання

nombre, *m* число, чисельність Δ ~ *d'employés* чисельність працівників; ~ *des membres* кількісний чисельний склад (*якого-небудь органу*)

nomenclature, *f* номенклатура Δ ~ *douanière* митно-тарифна номенклатура (*предметів, що переміщуються через державний кордон*); ~ *du budget* бюджетна класифікація; ~ *juridique* предметний класифікатор в галузі права; ~ *tarifaire* митно-тарифна номенклатура

nominal, *m* номінал, номінальна вартість

nomination, *f* призначення Δ ~ *d'un expert* призначення експерта; ~ *des membres du directoire* призначення членів правління; ~ *judiciaire* призначення (*на посаду*) судом; ~ *pour ordre* фіктивне призначення

nommer, *vt* 1) називати; 2) призначати

non, *adv* не Δ ~ *affranchi*, *adj* неоплачений; ~ *autonome*, *adj* несамоврядний; ~ *avenu*, *adj* той, який не відбувся, який не мав місця; ~ *brevetable*, *adj* непатентоспроможний; ~ *causé*, *adj* безпідставний, необґрунтований; ~ *conditionné*, *adj* безумовний, нічим не обумовлений; ~ *disponible*, *adj* той, який не може бути використаним; ~ *imposable*, *adj* неоподатковуваний; ~ *negociable*, *adj* необоротний; ~ *ouvtable*, *adj* неробочий; ~ *non titulaire*, *adj* нештатний (*про працівника*); ~ *transférable*, *adj* необоротоздатний

non-acceptation, *f* 1) відмова від прийому предмета договору (*напр., купівлі-продажу*); 2) відмова від акцепту

non-accomplissement, *m* невиконання

non-activité, *f* тимчасове невиконання службових обов'язків

non-adhésion, *f* неприєднання

non-affectation

non-affectation, *f* відсутність Δ ~ des recettes відсутність цільового призначення державних доходів; ~ des ressources aux charges відсутність призначення певних доходів для певних витрат

non-agression, *f* ненапад

non-alignement, *m* відмова від участі у блоках (держав)

non-application, *f* незастосування (нормативного акту)

non-belligérance, *f* неучасть у збройному конфлікті разом з підтримкою однієї з воюючих сторін

non-belligérant, *m* країна, яка не бере участі у збройному конфлікті, але не є нейтральною

non-brevetabilité, *f* непатентоспроможність

non-cadres, *m pl* працівники, які не відносяться до кадрових

non-combattant, *m* некомбатант, той, який не б'ється

non-commerçant, *m* особа, яка не займається комерційною діяльністю, некомерсант

non-comparant, *adj* особа, яка не з'явилася (до суду, до слідчого)

non-comparation, *f* неявка

non-conciliation, *f* непримирення, недосягнення примирення

non-concurrence, *f* незаподіяння збитку підприємства за місцем колишньої роботи

non-culpabilité, *f* невинність

non-cumul des peines, *m* неприпустимість складання кримінальних покарань (при вчиненні кількох злочинів)

non-délinquant, *m* законослухняний громадянин, не злочинець

non-délivrance, *f* невидача (напр., документа)

non-dénonciation, *f* недонесення Δ ~ de crime недонесення про злочин

non-discrimination, *f* відсутність недопущення дискримінації

non-dissémination, *f* нерозповсюдження (напр., ядерної зброї)

non-écoulement, *m* відсутність збуту

non-élection, *f* необрання Δ ~ parlementaire необрання до парламенту

non-empêchement d'un crime, *m* непротистояння скоєнню злочину

non-emploi, *m* невикористання (напр., патенту)

non-engagement, *m* неприєднання (до блоків держав)

non-exécution, *f* невиконання Δ ~ de l'invention невикористання винаходу

non-fonctionnaire, *m* особа, яка не є державним службовцем

non-gréviste, *m* працівник, який не бере участі у страйку, штрейкбрехер

non-identité, *f* відсутність тотожності

non-immixtion, *f* невтручання, відмова від втручання

non-implantation d'armes nucléaires, *f* нерозміщення ядерної зброї

non-imposabilité, *f* неоподатковуваність податком

non-imputabilité, *f* неможливість поставлення (в провину)

non-ingérence, *f* невтручання, відмова від втручання

non-inscription, *f* невиключення (до списку виборців)

non-intervention, *f* невтручання, відмова від інтервенції

non-jouissance, *f* 1) неправоздатність; 2) позбавлення користування (майном)

non-lieu, *m* припинення справи Δ ~ à statuer припинення провадження у справі у зв'язку з відсутністю необхідності у винесенні рішення; ~ à suivre припинення слідчим кримінальної справи у зв'язку з відсутністю підстав для його передачі до суду

non-liquidité, *f* неліквідні кошти

non-livraison, *f* невиконання договору поставки; недоставлення

non-négociabilité, *f* неможливість відчуження поступки, невідчужуваність

non-observation, *f* недотримання (напр., вимог)

non-opposition, *f* ненадання допомоги особі, яка піддалася злочинному посяганню

non-participation du prévenu à l'infraction, *f* неучасть обвинуваченого у вчиненні злочину

non-paiement, *m* несплата, невнесення платежів Δ ~ à l'échéance прострочення платежу

non-pertinence, *f* неістотність (якого-небудь факту, обставини)

non-présentation, *f* неперед'явлення

non-publicité, *f* відсутність гласності

non-ratification, *f* відмова від ратифікації

non-recevabilité, *f* нежиття Δ ~ d'une preuve неприпустимість доказу

non-reconnaissance, *f* невизнання Δ ~ «qualifiée» «кваліфіковане» невизнання (яке супроводжується відмовою підтримувати дипломатичні відносини з державами, які надали визнання даній державі); ~ «renforcée» «посилене» невизнання (яке супроводжується відмовою підтримувати дипломатичні відносини з державами, які надали визнання даній державі)

non-recours à la force, *m* відмова від загрози силою або її застосування, незастосування сили (в міжнародних відносинах)

non-refoulement, *m* невислання (біженців)

non-remboursement, *m* непогашення; несплата

non-renouvellement, *m* невідновлення (договору)

non-représentation d'un enfant, *f* відмова у поверненні дитини уповноваженій особі

non-résidence, *f* неприживання

non-résident, *m* нерезидент

non-respect, *m* недотримання Δ ~ de la souveraineté неповага суверенітету; ~ des obligations недотримання зобов'язань; ~ du délai недотримання (пропуск) строку

non-responsabilité, *f* звільнення від відповідальності

non-rétroactivité, *f* відсутність зворотної сили

non-révéléation d'infraction, *f* недонесення про злочин

non-révocabilité, *f* безвідкличність

non-salarié, *m* працівник, який працює не за наймом (напр., ремісник, адвокат, письменник)

non-syndiqué, *m* особа, яка не є членом профспілки

non-usage, *m* нездійснення; неживання, невикористання; припинення користування Δ ~ d'un traité припинення звернення до договору; ~ du droit невикористання міжнародного договору

non-valeur, *f* 1) безприбуткове майно; 2) безнадійний борг

non-viabilité, *f* нежиттєздатність

nonce/apostolique, *m* нунцій (посол Ватикану)

nonciature, *f* нунціатура (посольство Ватикану)

normalisation des documents, *f* стандартизація документів

normatif, *adj* 1) нормативний; 2) нормотворчий

norme, *f* норма, правило; правова норма Δ ~ communautaire норма права співтовариств; ~ contraire норма протилежного змісту; ~ coutumière норма звичаєвого права, звичаєво-правова норма; ~ d'habitation житлова норма; норма житлової площі; ~ de base основна (основоположна) норма; ~ de conduite правило (норма) поведінки; ~ de l'habitat житлова норма; норма житлової площі; ~ de procédure процесуальна норма; ~ dispositive диспозитивна норма; ~ écrite письмова норма; ~ écrite conventionnelle письмова конвенційна (договірна) норма; ~ étatique норма, встановлена державною владою; ~

fondamentale основна (основоположна) норма; ~ impérative імперативна норма; ~ internationale міжнародно-правова норма; ~ internationale généralement acceptée загальновизнана міжнародна норма; ~ interne норма внутрішньодержавного права; ~ juridique правова норма, норма права; ~ juridique d'application правова норма про порядок застосування (юридичного акту); ~ juridique monétaire норма валютного права, валютно-правова норма; ~ non écrite неписана норма, правовий звичай; ~ particulière партикулярна норма; ~ supplétive диспозитивна норма; ~s *pl* de compétence du personnel стандарти кваліфікації персоналу; ~s *pl* de navigabilité стандарти придатності до мореплавання або до польотів; ~s *pl* de superficie/habitable норми житлової площі; ~s *pl* internationales de travail міжнародні норми з питань праці

notaire, *m* нотаріус Δ par devant ~ в присутності нотаріуса; ~ certificateur нотаріус, який посвідчує документ або факт; ~ instrumentaire/instrumentant нотаріус, який здійснює або вчинив нотаріальну дію; ~ liquidateur нотаріус, який здійснює ліквідацію майна; ~ rédacteur нотаріус, який складає акт

notariat, *m* 1) нотаріат; функції нотаріуса; 2) нотаріуси (в сукупності)

notarié, *adj* нотаріально посвідчений

notarier, *vt* засвідчувати в нотаріальному порядку

notation des fonctionnaires, *f* атестація службовців

note, *f* 1) відмітка; примітка, зауваження; 2) виписка, замітка; записка; 3) оцінка; 4) нота; 5) банкнот, банківський квиток; 6) рахунок Δ prendre ~ приймати до відома; remettre une ~ вручати ноту; ~ acquittée оплачений рахунок; ~ circulaire циркуляр, циркулярна нота; ~ collective колективна нота (яка направлена від кількох держав); ~ de commande замовлення; ~ de confirmation письмове підтвердження (домовленості); ~ de couverture килим-нота (попереднє свідоцтво про страхування); ~ de crédit кредит-нота, кредитове авізо; ~ de débit дебет-нота, дебетове авізо; ~ de dénonciation повідомлення про денонсування; ~ de protestation нота протесту; ~ de réponse відповідна нота; ~ de service службова записка; ~ diplomatique дипломатична нота; ~ en délibéré пояснення, що подаються суду на стадії винесення рішення (у цивільному процесі); ~ gouvernementale нота уряду; ~

notification

identique ідентична нота; ~ officielle офіційна нота; ~ payée оплачений рахунок; ~ personnelle особиста нота; ~ pro-memoria пам'ятна записка; ~ signée особиста нота; ~ verbale вербальна нота

notification, *f* оповіщення, повідомлення зацікавленій особі про рішення, що відбулось; офіційне повідомлення; нотифікація (*у міжнародному праві*) Δ ~ à domicile повідомлення за місцем проживання; ~ d'acception повідомлення про акцепт; ~ d'adhésion нотифікація про приєднання; ~ d'intention повідомлення (*сповіщення*) про наміри (*у міжнародній торговельній практиці*); ~ de blocus оголошення блокади; ~ de dénonciation нотифікація про денонсацію; ~ de succession повідомлення про правонаступництво; ~ du virement доручення про перерахування; ~ écrite повідомлення в письмовому вигляді

notifier, *vt* 1) повідомляти, сповіщати; 2) нотифікувати (*у міжнародному праві*)

notion, *f* поняття Δ ~ juridique юридичне поняття

notoire, *adj* явний, загальновідомий

notoirement, *adj* завідомо

notoriété (publique), *f* загальновідомість (*особи, факту*)

nouveauté, *f* новизна (*твору*) Δ détruire la ~/faire échec à la ~/nuire à la ~/porter atteinte à la ~/ruiner la ~ паплюжити новизну; ~ à l'échelle mondiale світова новизна; ~ absolue абсолютна світова новизна; ~ de détail 1) часткова новизна; 2) несуттєва новизна; ~ de fond суттєва новизна; ~ de l'invention новизна винаходу; ~ essentielle суттєва новизна; ~ locale місцева новизна; ~ relative відносна новизна; ~ substantielle суттєва новизна; ~ universelle світова новизна

nouvelle édition, *f* перевидання

nouvelle expertise, *f* додаткова експертиза

nouvelle infraction, *f* повторний злочин

novation, *f* новація (*зобов'язання*) Δ ~ par changement de créancier новація шляхом заміни кредитора; ~ par changement de débiteur новація шляхом заміни боржника; ~ par changement de dette новація шляхом зміни змісту зобов'язання

noyer, *vt* новірувати (*зобов'язання*)

noyade, *f* утоплення Δ ~ criminelle утоплення як склад злочину

noyau, *m* ядро Δ ~ d'une balle сердечник кулі; ~ dur des compétences невід'ємна частина суверенних прав; ~ essentiel смислове ядро (*в дипломатичному документі*)

nu-proprétaire, *m* власник, який передав пра-

вочності щодо володіння та користування річчю іншій особі

nuance d'œil, *f* колір очей

nubile, *adj* той, що досяг шлюбного віку; той, що задовольняє умовам вступу в шлюб

nubilité, *f* шлюбне повноліття

nue propriété, *f* «гола власність» (*без права користування річчю*)

nul, *adj* недійсний; нікчемний Δ déclarer ~ визнавати недійсним; анулювати; à droit ~ безмитний; ~ ab initio нікчемний, абсолютно недійсний (*про угоди*); ~ et de nul effet недійсний і такий, який не породжує ніяких наслідків; ~ et non avenu недійсний і який вважається таким, що не мав місця

nullité, *f* недійсність Δ constater la ~ визнавати недійсним; couvrir la ~ усувати підстави недійсності; entaché de ~/frappé de ~ недійсний, визнаний недійсним; invoquer la ~ вимагати визнання недійсності; sous peine de ~ під страхом недійсності; prononcer la ~ встановлювати недійсність; ~ absolue абсолютна недійсність, нікчемність; ~ d'ordre public недійсність угоди, що суперечить інтересам держави і суспільства; ~ nullité de droit абсолютна недійсність, нікчемність; ~ de fond недійсність, викликана вадами змісту угоди; ~ de forme недійсність (*акту, угоди*) внаслідок недотримання форми; ~ du mariage недійсність шлюбу; ~ partielle часткова недійсність; ~ pour erreur недійсність угоди, укладеної під впливом омани; ~ relative відносна недійсність, оспоримість; ~ rétroactive недійсність, наслідки якої наступають з моменту здійснення операції; ~ textuelle формальна недійсність (*підстави якої прямо передбачені законом*); ~ totale повна недійсність; virtuelle прихована недійсність (*підстави якої прямо не передбачені законом*); ~s *pl* du droit des gens недійсність міжнародних договорів

numéraire, *m* готівкові гроші Δ payer en ~ платити готівкою

numeration en articles, *f* постатейний виклад (*тексту нормативного акту*)

numéro, *m* номер Δ ~ cadastral номер ділянки в земельному кадастрі; ~ d'enregistrement реєстраційний номер; реєстровий номер; ~ d'enregistrement national реєстраційний номер заявки (*на патент*); ~ d'identité реєстраційний номер; ~ d'immatriculation/matricule реєстраційний номер; ~ d'ordre порядковий номер; ~ de nomenclature товарний номер (*відповідно до статистичної номенклатури або митного тарифу*); ~ du registre реєстраційний номер

numérotation des articles, *f* нумерація статей

O

obéissance, *f* підпорядкування; покіра Δ ~ hiérarchique підпорядкування начальника, виконання розпоряджень начальника; ~ passive бездумне, безвідповідальне виконання будь-якого наказу

objecter, *vt* заперечувати, приводити заперечення

objectifs des organes intergouvernementaux, *m pl* цілі міжурядових органів

objection, *f* заперечення Δ ~ à une réserve заперечення проти застереження, незгода із застереженням (*у міжнародному договорі*); ~ de conscience відмова від військової служби з політичних чи релігійно-етичних мотивів; ~ de principes принципове заперечення

objet, *m* предмет, об'єкт; річ Δ faire l'~ d'une déclaration являтися предметом декларації (*про вантажі, товару*); faire l'~ de poursuites піддаватися (*судовому*) переслідуванню; faire l'~ de sanctions піддаватися санкціям; ~ breveté запатентований виріб; ~ contrefait предмет, виготовлений з порушенням прав патентовласника; ~ corporel тілесна річ; ~ d'usage personnel річ особистого користування; ~ de brevet предмет запатентованого винаходу; ~ de contrebande предмет контрабанди, контрабандний товар; ~ de créances об'єкт зобов'язальних відносин; ~ de droit об'єкт права; ~ de l'action предмет позову; ~ de l'impôt об'єкт оподаткування; ~ de l'invention предмет винаходу; формула винаходу; ~ de l'obligation предмет зобов'язання; ~ de la conférence мета конференції; ~ de la créance об'єкт зобов'язання; ~ de la demande 1) предмет позову; 2) предмет заявки; предмет передбачуваного винаходу; ~ de la preuve предмет доказування; ~ de propriété об'єкт права власності; ~ de revendication предмет домагань; предмет передбачуваного винаходу; ~ du contrat предмет договору; ~ du délit предмет правопорушення; предмет злочину; ~ du traité об'єкт міжнародного договору; ~ en gage предмет застави; ~ en litige спірний предмет, спірна річ; ~ engagé предмет застави; ~ fiscal об'єкт оподаткування; ~ impossible неможливий (*неіснуючий*) предмет (*угоди, нормативного акту*); ~ indivis неподільна річ; ~ licite законний предмет; ~ mobilier рухома річ; ~ protégéable охороноздатний об'єкт (*в патентному праві*); ~ social предмет, мета діяльності юридичної особи товариства; entrer dans l'~ social від-

носитися до предмету діяльності товариства; ~ spacial космічний об'єкт; ~ statutaire статутний предмет діяльності (*юридичної особи*); ~ suspect ідентифікований об'єкт, досліджуваний об'єкт; ~ trouvé знахідка

objet-support, *m* слідосприймаючий об'єкт

objets, *m pl* майно Δ ~ mobiliers corporels рухомі речі, товари; ~ personnels особисті речі; ~ saisis майно, піддане опису чи арешту; ~ volés викрадене майно

obligataire, *m* тримач облігацій, облігаціонер

obligation, *f* 1) обов'язок; 2) зобов'язання; зобов'язальне відношення; 3) облігація Δ accomplir l'~ виконувати обов'язок; acquitter une ~ виконувати зобов'язання; assumer des ~s мати обов'язки; cautionner une ~ забезпечувати виконання зобов'язання порукою; contracter une ~ зобов'язуватися за договором; déroger à une ~ відступати від зобов'язання; exécuter une ~ виконувати зобов'язання; faire naître une ~ породжувати зобов'язання; garantir une ~ забезпечувати виконання зобов'язання; honorer l'~ виконувати зобов'язання; d'~ зобов'язальний; productif d'~s породжуючий зобов'язальні відносини; relever d'une ~ звільняти від зобов'язання; violer une ~ порушувати зобов'язання; ~ à court terme короткострокове зобов'язання; ~ à dommages-intérêts зобов'язання з відшкодування збитків; ~ à long terme довгострокове зобов'язання; ~ à option опціонна облігація (*що дає облігаціонеру право придбання акцій при збереженні облігації*); ~ à pluralité de créanciers зобов'язання з активною множинністю осіб; ~ à pluralité de débiteurs зобов'язання з пасивною множинністю осіб; ~ à remboursement зобов'язання з відшкодування; ~ à sujets multiples зобов'язання з множинністю осіб; ~ à terme зобов'язання зі встановленим терміном виконання; ~ accessoire акцесорне (додаткове) зобов'язання; ~ alimentaire обов'язок щодо утримання; аліментний обов'язок; acquitter/payer l'~ alimentaire виконувати обов'язки за змістом; платити аліменти; ~ alternative альтернативне зобов'язання; ~ amortie оплачена облігація; ~ au passif зобов'язання відповідати за боргами; ~ au porteur облігація на пред'явника; ~ au travail обов'язок працювати; ~ aux dettes боргове зобов'язання; ~ avec bons de souscription d'actions облігація з підписними акціонерними бонами; ~ cambiaire вексельне зобов'язання; ~ cautionnée зобов'язання, забезпечене порукою; ~ civile цивільно-правове зобов'язання; ~ complexe складне зобов'язання; ~ comptable обов'язок ведення

бухгалтерського обліку; ~ conditionnelle умовне зобов'язання; ~ conjointe пайове зобов'язання; поєднане зобов'язання (*боржник зобов'язаний здійснювати кілька дій*); ~ conjonctive зобов'язання з кількома предметами виконання; ~ contractuelle/conventionnelle договірне зобов'язання; ~ convertible конвертована облигація (*обмінюється на нові акції того ж товариства*); ~ d'abstention/de s'abstenir зобов'язання утриматися (*від здійснення певних дій*); ~ d'assistance обов'язок надання допомоги; ~ d'assurance обов'язкове страхування; ~ d'embauchage/d'emploi обов'язковість прийому на роботу (*щодо деяких категорій громадян*); ~ d'État державна облигація; ~ d'exploiter зобов'язання використовувати винахід; ~ d'usage обов'язок використання (*напр., товарного знаку*); ~ de comportement зобов'язання здійснити певні дії; ~ de délivrance обов'язок передачі видачі; ~ de dépôt обов'язковість заявки, обов'язкова заявка; ~ de désintéressement обов'язок не займатися діяльністю, що приносить дохід (*напр., для державного службовця*); ~ de discrétion зобов'язання нерозголошення конфіденційної службової інформації; ~ de discrétion professionnelle зобов'язання стриманості (*покладається на державного службовця щодо прояву ним своїх опозиційних поглядів*); ~ de donner зобов'язання передати право власності (*на певну річ*); ~ de droit international міжнародно-правове зобов'язання; ~ de faire зобов'язання вчинити дію; ~ de fidélité обов'язок працівника не заподіювати шкоду підприємству (*у тому числі, після припинення дії трудового договору*); ~ de garantie гарантійне зобов'язання, зобов'язання з гарантією виконання; ~ de l'autre partie зустрічне зобов'язання; ~ de livrer зобов'язання здати (*передати, поставити*); ~ de moyens зобов'язання, об'єктом якого є діяльність (*незалежно від її результату*); зобов'язання застосувати певні кошти без гарантії результату; ~ de ne pas faire зобов'язання утриматися від певних дій; ~ de paiement платіжне зобов'язання; ~ de réserve зобов'язання стриманості (*покладається на державного службовця щодо прояву ним своїх опозиційних поглядів*); ~ de résidence обов'язок не змінювати місце проживання (*без відповідного дозволу*); ~ de respect mutuel взаємне зобов'язання дотримання (*міжнародних норм, законів, правил і т.д.*); ~ de résultat зобов'язання, об'єктом якого є результат дій (*напр., виготовлена річ*); ~ de sécurité зобов'язання забезпечити збереження предмета договору (*напр., за*

договором перевезення); ~ de service службовий обов'язок; ~ de soin зобов'язання вчинити дію належним чином; ~ de visa обов'язкова віза; ~ déclarative обов'язок подати декларацію; обов'язок повідомити (*подати*) відомості; ~ délictuelle/délictueuse зобов'язання, що виникло внаслідок заподіяння шкоди, деліктне зобов'язання; ~ dite de comportement зобов'язання «поведінки» (*яким передбачається певна поведінка*); ~ divisible долеве зобов'язання; ~ du pilotage обов'язковість лоцманської проводки; ~ du trésor облигація державної внутрішньої позики, зобов'язання казначейства; ~ échangeable конвертована облигація (*на вже випущені акції того ж товариства*); ~ en nature зобов'язання, змістом якого є надання в натурі (*передача певних речей, крім грошей, вчинення певних дій або утримання від дій*); ~ enfreinte порушене зобов'язання; ~ éventuelle обов'язок евентуального характеру; ~ exigible зобов'язання, термін виконання яких настав; ~ extracontractuelle внедоговірне зобов'язання; ~ extrapatrimoniale немайнове зобов'язання; ~ facultative факультативне зобов'язання; ~ financière фінансове зобов'язання; ~ fiscale податкове зобов'язання; ~ foncière облигація по земельному кредиту; ~ hypothécaire іпотечне зобов'язання; ~ imparfaite натуральне зобов'язання (*не забезпечене санкцією*); ~ insolidum солідарне зобов'язання; ~ indemnitaire зобов'язання з відшкодування шкоди; ~ indivisible зобов'язання з неподільним предметом виконання, неподільне зобов'язання; ~ internationale міжнародне зобов'язання; ~ juridique правовий обов'язок; правове зобов'язання; ~ matérielle натуральне зобов'язання (*не забезпечене санкцією*); ~ morale моральне зобов'язання; ~ multilatérale багатостороннє зобов'язання; ~ naturelle натуральне зобов'язання (*не забезпечене санкцією*); ~ patrimoniale майнове зобов'язання; ~ réciproque грошове зобов'язання; ~ plurale долеве зобов'язання; ~ primitive первісне зобов'язання; ~ principale основне зобов'язання (*на відміну від умови про недотримку*); ~ pure et simple просте зобов'язання; ~ réelle реальне зобов'язання; ~ solidaire солідарне зобов'язання; ~ statutaire статутний обов'язок

obligations, *f pl* 1) обов'язки; 2) зобов'язання
 Δ assumer les ~ приймати, брати на себе обов'язки або зобов'язання; contracter des ~ приймати зобов'язання за договором; faire face à ces ~ виконувати свої зобов'язання; manquer à ses ~ не виконувати свої обов'язки; порушувати свої зобов'язання;

sanctionner des ~ застосовувати санкції за невиконання зобов'язань; se soustraire aux ~ ухилятися від виконання зобов'язань; ~ civiques цивільні обов'язки; ~ contradictoires колідуючі зобов'язання; ~ corrélatives взаємні зобов'язання; ~ dans le service обов'язки по службі; ~ du service national державна повинність; ~ en dehors du service обов'язки поза службою (*напр.*, державного службовця); ~ extérieures міжнародні зобов'язання; ~ légales зобов'язання з заподіяння шкоди; ~ militaires військовий обов'язок; soumis aux ~ militaires військовозобов'язаний; ~ monétaires грошові зобов'язання; ~ nées des traités зобов'язання, що випливають з міжнародних договорів; ~ parlementaires депутатські обов'язки, обов'язки члена парламенту; ~ réciproques/respectives зустрічні зобов'язання; взаємні зобов'язання; ~ volontaires зобов'язання з угод

obligé, *m* зобов'язана особа; боржник Δ ~ principal головний боржник

obscénité, *f* непристойність; лихослів'я

observateur, *m* спостерігач (*при міжнародних організаціях або на міжнародних конференціях*) Δ participer à titre d'~ брати участь у якості спостерігача

observation, *f* 1) дотримання, виконання; 2) спостереження; збір інформації; 3) зауваження; догана Δ ~ de la loi дотримання закону; ~ parlementaire обструкція в парламенті

obstacle, *m* перешкода Δ ~ insurmontable нездоланна перешкода; ~ juridique юридично-правова перешкода; ~ non tarifaire бюрократичні заборони в митних процедурах, нетарифний бар'єр; ~ tarifaire митний тарифний бар'єр

obtenir, *vt* отримувати, набувати

obteneur du brevet, *m* одержувач патенту

obtention, *f* отримання, придбання Δ ~ d'un brevet отримання патенту, патентування; ~ d'un brevet à l'étranger закордонне патентування

occasion, *f* 1) випадок; 2) обставина; 3) привід, причина

occupant, *m* 1) особа, яка заволоділа чим-небудь; 2) окупант; 3) наймач (*приміщення*) Δ ~ d'un local d'habitation мешканець, наймач житлового приміщення; ~ de bonne foi сумлінний мешканець (*без укладення договору житлового найму*); ~ maintenu наймач, що зберіг за собою приміщення після закінчення строку договору найму; ~ sans titre особа, яка самовільно зайняла приміщення

occupation, *f* 1) заволодіння (*спосіб придбання права власності на річ, що нікому не нале-*

жить); 2) проживання; 3) окупація; 4) робота, заняття, діяльність Δ ~ d'un bien sans maître привласнення безхазяйної речі; ~ d'un local d'habitation самоправне зайняття житлового приміщення; ~ d'usine заняття підприємства (*працівниками з метою вирішення колективного трудового конфлікту*); ~ de guerre військова окупація; ~ des sols землекористування; ~ effective фактичне оволодіння, первісна окупація; ~ illégale незаконна окупація; ~ militaire військова окупація; ~ pacifique мирна окупація (*за відсутності стану війни*); ~ précaire тимчасове заняття (*приміщення*); ~ privative користування публічним державним майном, здійснюване окремою особою; ~ temporaire тимчасове використання приватних земельних ділянок в суспільних інтересах

occupier, *vt* 1) заволодівати; 2) проживати; 3) окупувати

octroi, *m* 1) надання; видача; 2) присвоєння (*напр.*, звання) Δ ~ d'avances кредитування; ~ d'un brevet видача патенту; ~ d'un délai надання відстрочки; ~ d'une concession надання концесії; ~ de crédits кредитування; ~ de l'asile надання притулку; ~ de l'exequatur видача екзекватури; ~ de l'indépendance надання незалежності; ~ de la confiance вираз довіри (*уряду*); ~ de la nationalité прийом в громадянство; дарування громадянства; надання національності (*напр.*, права плавання під прапором держави); ~ de licence надання, видача ліцензії, видача дозволу; ~ de prêts надання позик (*кредитів*); ~ de titres honorifiques присвоєння почесних звань

octroyer, *vt* 1) надавати; видавати; 2) присвоювати (*напр.*, звання)

œuvre, *f* твір Δ ~ anonyme твір, опублікований без зазначення імені, анонімно; ~ artistique витвір мистецтва; ~ commune колективний твір; ~ composite залежний твір; ~ contrefaite контрафактний твір; ~ d'interprétation виконання (*як творчий твір*); ~ de collaboration/collective колективний твір, опублікований під ім'ям видавця (*напр.*, енциклопедія); ~ de commande твір, створений за замовленням; твір, створений в порядку виконання службового завдання; ~ de l'esprit духовний твір; ~ de première main оригінальний твір; ~ de seconde main залежний твір; ~ dérivée похідний твір (*пов'язаний з попереднім*); ~ des arts appliqués твір прикладного мистецтва; ~ des arts figuratifs твір образотворчого мистецтва; ~ divulguée опублікований твір; ~ falsifiée твір, що піддався спотворенню; фальсифікований твір; ~ inédite невиданий твір; ще не випущений твір; ~ intellectuelle

творчий твір; ~ inventive винахідницька діяльність; ~ issue d'une collaboration колективний твір; ~ littéraire літературно-художній твір; ~ musicale музичний твір; ~ ogale усний твір; ~ originale оригінальний твір; ~ personnelle творчий твір; ~ posthume твір, опублікований після смерті автора (*вида-ний помертвено*); ~ protégée твір, що охороняється авторським правом; ~ pseudonyme твір, випущений під псевдонімом; ~ publiée твір, випущений в світ; ~ scientifique твір науки; ~ seconde пов'язаний твір; ~ sociale соціальна служба; соціальна установа (*напр., бібліотека, дитячий садок, будинок відпочинку*); ~ tombée dans le domaine public твір, оголошений надбанням держави

offense, *f* образа; образа керівників держави

office, *m* 1) відомство; управління; бюро; контора; агентство; 2) служба, посада; 3) послуга Δ d'~ з обов'язку, з обов'язку служби, в силу посадових повноважень; за призначенням; адміністративний, виконаний адміністративним органом; офіційно; *templir un* ~ виконувати обов'язки на посаді; ~ communal міське управління; ~ consulaire консульська установа; ~ d'intermédiaire посередництво; *faire* ~ d'intermédiaire посередничати; ~ de change пункт обміну валюти; ~ de courtiers маклерська контора; ~ de juge обов'язки судді (*в процесі*); ~ de la main-d'œuvre бюро з працевлаштування; ~ de logement житловий орган; ~ de placement бюро з працевлаштування, бюро з найму робочої сили; ~ des brevets патентне відомство; патентне бюро; ~ du travail служба з питань праці; ~ ministériel публічна посада; ~ national de la propriété industrielle Національний інститут промислової власності; ~ notarial нотаріальна контора; ~ public публічні функції, які полягають у посвідченні юридичних актів; ~ public d'habitation à loyer modéré державна організація з будівництва, управління, продажу та здачі в оренду недорогих житлових приміщень

offices, *m pl* послуги Δ *bons* ~ добрі послуги (*як засіб вирішення міжнародних спорів*); *prêter bons* ~ надавати добрі послуги

officier, *m* 1) офіцер; 2) чиновник; посадова особа Δ ~ de l'état civil службовець, що видає актами цивільного стану; ~ de police judiciaire офіцер судової поліції (*посадова особа, наділена повноваженнями з розслідування кримінальних правопорушень*); ~ défenseur офіцер-захисник (*у військовому трибуналі*); ~ en douane митний чиновник; ~ ministériel особа, яка здійснює певні публічні функції (*напр., нотаріус, адвокат, секре-*

тар торгового суду, судовий виконавець); ~ municipal посадова особа муніципалітету; ~ public посадова особа, наділена повноваженнями посвідчувати юридичні акти (*напр., нотаріус, секретар суду*)

officieux, *adj* неофіційний

offrant, *m* оферент Δ *le plus* ~ покупець, який запропонував найбільш високу ціну (*на аукціоні*); *vendre au plus* ~ продавати з аукціону

offre, *f* пропозиція; оферта Δ *accepter une* ~ акцептувати оферту; *décliner/rétracter une* ~ відкликати оферту; ~ agréée акцептована оферта; ~ d'emploi пропозиція роботи, запрошення на роботу; ~ de contracter/de contrat пропозиція укласти договір, оферта; ~ de couverture фіктивна оферта (*з метою підризу положення конкурентів*); ~ de démission прохання про відставку; ~ de médiation пропозиція посередництва; ~ de vente пропозиція про укладення договору купівлі-продажу; ~ faite au public публічна оферта; ~ irrévocable безвідклична остаточна оферта; ~ permanente постійна оферта (*напр., шляхом показу товарів у вітрині магазину*); ~ publique публічна оферта (*звернена до невизначеного кола осіб*); ~ publique d'achat публічна пропозиція про покупку акцій або облігацій; ~ publique d'échange публічна пропозиція про обмін акцій або облігацій (*на інші акції або облігації*); ~ réelle реальна оферта; ~ sans engagement вільна оферта (*що не створює для оферента обов'язку укласти договір*); ~ verbale усна оферта

omission, *f* бездіяльність; упущення Δ ~ d'assistance ненадання допомоги; ~ d'imposition непритягнення до оподаткування; ~ de déclaration неподання декларації (*податкове правопорушення*); ~ de porter secours ненадання допомоги; ~ des formalités недотримання формальностей

opérateur, *m* оператор; учасник угоди; учасник біржової операції, біржовий оператор Δ ~ de police scientifique співробітник науково-технічного підрозділу поліції

opération, *f* 1) операція, дія; справа; підприємство; 2) угода; 3) процедура Δ ~ à prime угода з премією; ~ à terme операція на строк, термінова угода (*зі встановленим терміном*); ~ à titre onéreux відшкодована операція; ~ active активна операція (*за розпорядженням ресурсами*); ~ au comptant угода з готівковим розрахунком, готівкова операція (*з негайним платежем*); ~ bancaire банківська операція, угода; ~ cambiste валютна операція; ~ commerciale господарсь-

ка комерційна операція; торгова операція, угода; ~ *comptable* господарська операція, відображена в бухгалтерському обліку, облікова операція; ~ *créditrice* кредитна операція; активна (*банківська*) операція; ~ *d'arbitrage* арбітражна операція (з метою отримання прибутку, використовуючи різницю у валютних курсах або цінах); ~ *d'assurances* страхова операція; ~ *d'avances* кредитна операція; ~ *d'échange* бартерна (*мінова*) угода (*операція*); ~ *d'emprunt* позикова операція; ~ *d'escomptes* обліково-позичкова операція; ~ *d'exportation* експортна операція; ~ *d'importation* імпортна операція; ~ *d'investissement* інвестиційна операція; ~ *de banque* банківська операція (*угода*); ~ *de bourse* біржова операція (*угода*); ~ *de bourse à terme* термінова біржова операція; ~ *de bourse au comptant* готівкова біржова операція (з *несайним платежем*); ~ *de caractère définitif* безповоротна фінансова операція; ~ *de change* валютна операція (*угода*); ~ *de change à terme* термінова валютна операція; ~ *de change au comptant* готівкова валютна операція, валютна операція «спот»; ~ *de change sur la monnaie de...* валютна операція з валютою... (*напр., певної держави*); ~ *de clearing* клірингова операція; ~ *de compensation* компенсаційна угода; ~ *de conversion* обмінна операція (*про валюту*); ~ *de crédit* кредитна операція; активна (*банківська*) операція; ~ *de débit* пасивна (*банківська*) операція; ~ *de dépenses* видаткова операція; ~ *de dépôt* вкладна (*депозитна*) операція; ~ *de financement* фінансова операція; ~ *de future* фінансовий ф'ючерс; ~ *de la vie courante* дрібна побутова угода; ~ *de prêt* позичкова операція; ~ *de recettes* дохідна операція; ~ *de recouvrement* операція з отримання грошей; ~ *de règlement* розрахункова операція; ~ *de retrait* операція з вилучення грошей з рахунку, видаткова операція; ~ *de spéculation/spéculative* спекулятивна операція; ~ *de transfert* операція з переказу; ~ *de troc* мінова угода; ~ *de vente* операція з продажу, угода купівлі-продажу; ~ *de versement* прибуткова операція; ~ *de virement* операція з переказу; ~ *débitrice* пасивна (*банківська*) операція; ~ *définitive* безповоротна фінансова операція; ~ *documentaire* кредитно-розрахункова операція з товаророзпорядчими документами; ~ *du commerce extérieur* зовнішньоторговельна угода; зовнішньоторговельна операція; ~ *fictive* фіктивна угода; ~ *immobilière* угода з приводу нерухомого майна; ~ *interbancaire* міжбанківська операція; ~ *juridique* юридична угода; ~ *marchande* торгова опера-

ція; ~ *non commerciale* неторгова операція; ~ *par caisse* касова операція; ~ *par compte* розрахункова операція; ~ *passive* пасивна операція (з *формування ресурсів*); ~ *risquée* алеаторний ризиковий договір; ~ *sur devises* валютна операція, угода; ~ *temporaire* фінансова операція поворотного характеру; ~ *urgente* невідкладна дія

opérationnel, *m* оперативний співробітник

opérations, *f pl* операції, дії Δ ~ *de clearing* клірингові операції; ~ *de compensation* розрахунки шляхом заліку взаємних вимог; клірингові розрахунки; ~ *de saisie* дії зі звернення стягнення; ~ *des experts* експертні дослідження; ~ *financières* фінансові операції, розпорядження фінансами; ~ *interbancaires* міжбанківські операції; ~ *sur deniers publics* розпорядження бюджетними коштами, операції з бюджетними коштами

opinion, *f* думка; погляд Δ ~ *publique* громадська думка

opportunité, *f* своєчасність, доречність Δ ~ *des poursuites* доцільність кримінального переслідування

opposabilité, *f* 1) протиставлення; зустрічний аргумент; 2) юридичне значення для інших держав (у *міжнародному праві*) Δ ~ *aux tiers* дія (*юридична сила*) щодо третіх осіб; можливість протиставлення третім особам

opposable, *adj* 1) протиставлений; 2) той, що придатний проти інших осіб Δ ~ *à toute personne* той, що захищається проти всіх і кожного (*про суб'єктивне право*)

opposant, *m* особа, яка заявила заперечення

opposer, *vi* протиставляти

opposition, *f* 1) заперечення; протест; протиставлення; 2) судове розпорядження про заборону платежів особі, майно якої є об'єктом стягнення; 3) заперечення (*форма оскарження судового рішення стороною, яка не брала участь у судовому засіданні*) Δ *former* ~ заявляти заперечення, опротестовувати; ~ *à mariage* заперечення проти укладення шлюбу; ~ *aux jugements par défaut* заперечення судового рішення стороною, яка не брала участь у судовому засіданні; ~ *d'intérêts* протиріччя (*протилежність*) інтересів; ~ *de brevet* протиставлення патенту; ~ *frauduleuse d'une marque* незаконна вказівка товарного знаку (*на виробі*)

option, *f* 1) опція, вибір громадянства; 2) опціон, вибір, право вибору; 3) опціон, угода з премією Δ *lever l'* ~ укласти угоду (*щодо особи, яка дала попередню обіцянку*); ~ *de change* право вибору валюти платежу; ~ *de l'héritier* рішення спадкоємця з приводу прийняття або відмови від прийняття спад-

щини; ~ de nationalité/de patrie оптація, вибір громадянства; ~ de souscription d'actions придбання знову випущених акцій підприємства його працівниками; ~ de taux опціон на процентну ставку (*об'єктом опціону слугує договір позики або займу*); ~ de vente опціон продавця; ~s pl de compétence право (*позивача*) визначити підсудність

or monétaire, *m* золоті монети, золото в монетах

oralement, *adj* усно, в усній формі

ordonnance, *f* 1) ордонанс (*рішення уряду з питань, що належать до компетенції парламенту*); 2) положення; інструкція; 3) ухвала (*вноситься головою суду*); постанова (*слідчого судді*) Δ statuer par ~ виносити постанову; ~ d'application ордонанс про порядок застосування (*закону*); ~ d'equatur постанова (*рішення*) суду про виконання арбітражного рішення або рішення іноземного суду; ~ d'expropriation постанова (*рішення*) суду про експропріацію; ~ de clôture 1) постанова слідчого судді про закінчення попереднього слідства; 2) ухвала про закінчення розгляду справи по суті; ~ de contumace обвинувальний вирок суду присяжних стосовно підсудного, що переховується; ~ de délégation повноваження з розпорядження кредитами (*видається міністром*); ~ de non informer постанова слідчого судді про відмову в проведенні попереднього слідства; ~ de non-lieu постанова слідчого судді про припинення справи; ~ de police розпорядження поліцейських властей; ~ de règlement постанова слідчого судді про закінчення попереднього слідства; ~ de renvoi постанова слідчого судді про направлення справи до суду; ~ de taxe ухвала судді про стягнення судових витрат; ~ des référés ухвала, що виноситься суддею в порядку змагального провадження за терміновим питанням; ~ directe розпорядження про здійснення платежу, що виходить від головного розпорядника кредитів; ~ rénale постанова поліцейського суду (*винесена у спрощеному порядку*); ~ sur requête ухвала, що виноситься суддею за клопотанням однієї зі сторін без участі іншої сторони за терміновим питанням

ordonnancement, *m* 1) припис; 2) розпорядження про витрачання грошових коштів, що виходить від головного розпорядника кредитів Δ ~ juridique правопорядок

ordonnateur, *m* розпорядник кредитів Δ ~ principal розпорядник кредитів першого ступеня; ~ secondaire нижчий розпорядник кредитів; розпорядник кредитів другого ступеня

ordre, *m* 1) порядок; правопорядок; 2) черговість; 3) ордер; наказ; розпорядження; 4) замовлення; 5) розряд, категорія, клас; 6) орден (*професійне об'єднання; відзнака*) Δ à ~ ордерний (*напр., чек, вексель*); d'~ за дорученням; d'~ et pour compte за дорученням і за рахунок; rappeler à l'~ закликати до дотримання порядку; ~ public en droit international privé публічний порядок стосовно до правовідносин з іноземним елементом; ~ à cours limité лімітне обмежене замовлення (*клієнта маклеру на фондовій біржі*); ~ à l'audience порядок в залі судових засідань; ~ amiable угода між кредиторами про розподіл сум від реалізації нерухомого майна боржника; ~ «au mieux» замовлення (*клієнта маклеру на фондовій біржі*) здійснити операцію за найбільш вигідною ціною; ~ bancaire платіжне доручення банку; ~ constitutionnel конституційний правопорядок; ~ d'ancienneté порядок старшинства; ~ d'audition черговість допиту; ~ d'écrou наказ про взяття під варту; ~ d'encaissement інкасове доручення; ~ de chargement наказ про завантаження (*товару*); ~ de départ en vacances en congé графік відпусток, черговість надання відпусток; ~ de juridiction вид судової установи (*загальна, адміністративна, торгова чи інша*); ~ de la distribution черговість розподілу (*між кредиторами сум від продажу нерухомості*); ~ de la loi припис закону; ~ de liquidité ступінь ліквідності (*здатність майнових цінностей перетворитися в грошову готівку*); ~ de payement платіжне доручення; ~ de préférence черговість, порядок черговості; ~ de(s) préséance(s) протокольні сходи, порядок старшинства (*в дипломатичному праві*); ~ de préséance pour les sièges порядок старшинства при розміщенні (*в залі засідань*); ~ de préséance pour les votes порядок старшинства при голосуванні; ~ de réquisition 1) письмова вимога вчинити певні дії (*що виходить від компетентного органу*); 2) вимога приступити до роботи або продовжувати роботу (*звернена до страйкарів*); ~ de succession/successorale черговість спадкування; ~ de versement/de virement платіжне доручення; ~ des avocats орден (*професійне об'єднання*) адвокатів; ~ des héritiers черговість закликання до спадкоємства; ~ des priorités шкала, система пріоритетів; ~ direct пряме замовлення; ~ dirigiste режим державного регулювання договірних відносин; ~ du jour порядок денний; agrêter l'~ du jour складати порядок денний; figurer à l'~ du jour бути включеним до порядку денного; значитися в порядку

денному; inscrire à l'~ du jour включати до порядку денного; passer à l'~ du jour дотримуватися порядку денного; retirer de l'~ du jour знімати з порядку денного; ~ du jour définitif остаточний порядок денний; ~ du jour provisoire попередній порядок денний; ~ du licenciement черговість звільнення (*при колективному звільненні*); ~ du tableau черговість, встановлена списком; ~ écrit ордер; наряд; письмовий наказ; ~ entre les créanciers черговість кредиторів; ~ étatique внутрішньодержавний (*національний*) правопорядок; ~ externe зовнішній розпорядок (*взаємини товариства з третіми особами*); ~ ferme тверде замовлення; ~ indirect непряме замовлення; ~ international міжнародний правопорядок; міжнародне право; ~ interne 1) внутрішньодержавний правопорядок; 2) внутрішній розпорядок (*розподіл функцій між членами товариства*); d'~ interne внутрішньодержавний, національний; ~ judiciaire 1) розподіл між кредиторами в судовому порядку сум від реалізації нерухомого майна боржника; 2) судовий порядок; ~ juridique 1) правопорядок; 2) галузь права; ~ juridique communautaire правопорядок, встановлений європейською спільнотою; ~ juridique international міжнародний правопорядок; ~ juridique interne внутрішній (*внутрішньодержавний*) правопорядок; ~ juridique national національний правопорядок; ~ légal правопорядок; ~ législatif законодавчий порядок; ~ libéral ліберальний режим; ~ lié подвійний опціон, стелаж (*форма термінових угод з цінними паперами*); ~ monétaire валютний правопорядок; ~ monétaire conventionnel конвенційний валютний правопорядок; ~ monétaire international міжнародний валютний правопорядок; міжнародна валютна система; ~ non conditionné нічим не обумовлений наказ, безумовне розпорядження; ~ notatif нормативний порядок; ~ professionnel професійний орден (*корпус*) професійне об'єднання (*на правах юридичної особи*); ~ public громадський порядок; державний порядок; публічний порядок; contraire à l'~ public такий, що суперечить публічному порядку; d'~ public публічно-правовий; імперативний; ~ public d'éviction застереження про виключення застосування іноземного закону виходячи з вимог публічного порядку; ~ public du for публічний правопорядок країни знаходження суду; ~ public international міжнародний публічний порядок; ~ pur et simple наказ, не обумовлений ніякими застереженнями; ~ social громадський порядок; ~ successif черговість, порядок черговості

oreille, *f* вушна раковина Δ ~ collée surélevéement верхнє прилягання вушної раковини

organe, *m* орган Δ ~ administratif орган управління, адміністративний орган; ~ auxiliaire допоміжний орган; ~ central центральний орган; ~ collectif 1) колегіальний орган; 2) колективний орган (*утворений міжнародною організацією*); ~ collégial колегіальний орган; ~ communautaire орган європейського співтовариства; ~ compétent компетентний (належний) орган; ~ constituant установчий орган; ~ constitutionnel конституційний орган; ~ consultatif консультативний (*дорадчий орган*); ~ d'action керівний орган (*міжнародної організації*); ~ d'adoption авторизовані орган, що відає усиновленням; ~ d'enquête орган розслідування; слідчий орган; слідча комісія; ~ d'Etat державний орган; ~ d'exécution виконавчий орган; орган виконавчої влади; ~ d'instruction 1) орган з підготовки матеріалів до розгляду; 2) слідчий орган; ~ d'intersession міжсесійний орган; ~ d'une personne morale орган юридичної особи; ~ de conciliation посередницький орган, колегіальний орган примирливо-третейського розгляду (*колективних трудових конфліктів*); ~ de contrôle контрольний орган; ~ de décision орган, повноважний приймати рішення; керівний орган; ~ de direction директивний орган; ~ de direction d'une société орган товариства; ~ de financement фінансуючий орган; ~ de gestion орган управління, орган керівництва, орган (*напр., товариства*); ~ de la loi служитель (*провідник*) закону; ~ de la médiation індивідуальний орган примирливо-третейського розгляду (*колективних трудових конфліктів*); посередник; ~ de police поліцейський орган; ~ de superposition орган вищої компетенції (*у федеральній структурі*); ~ de suppléance замінюючий орган (*який тимчасово виконує функції іншого органу*); ~ de travail робочий орган; ~ délibérant колегіальний орган, який приймає рішення; представницький орган; директивний орган; ~ des relations extérieures/internationales орган зовнішніх зносин; ~ du pouvoir exécutif орган виконавчої влади; ~ élu виборний орган; ~ exécutif виконавчий орган; орган виконавчої влади; ~ externe зарубіжний орган; ~ financier фінансовий орган; ~ fonctionnel функціональний орган; ~ gouvernemental урядовий орган; ~ hiérarchique вищестояща організація; ~ individuel орган, що представляє окрему державу; ~ intergouvernemental міжурядовий орган; ~ international міжна-

родний орган (*орган міжнародної організації*); ~ interne внутрішньодержавний орган; ~ interparlementaire міжпарламентський орган; ~ judiciaire судовий орган; ~ judiciaire international міжнародний судовий орган; ~ juridictionnel судовий юрисдикційний орган; ~ législatif законодавчий орган; ~ moteur керівний орган (*міжнародної організації*); ~ parlementaire парламентський орган; ~ permanent постійний орган; ~ politique політичний орган; ~ principal головний орган; ~ régional регіональний орган; ~ représentatif/de représentation представницький орган; орган робочого представництва; ~ social орган управління товариством; ~ sous tutelle підопічний орган; ~ spécialisé спеціалізований орган; ~ subordonné підпорядкований орган; ~ subsidiaire допоміжний орган; робочий орган; ~ supérieur вищестоящий орган; ~ supérieur du pouvoir d'État вищий орган державної влади; ~ suprême вищий (*верховний*) орган; ~ unitaire одноосібний орган; ~s complémentaires *pl* органи зі взаємно доповнюючими функціями (*напр., директорат і наглядова рада в акціонерному товаристві*); ~s *pl* intergouvernementaux міжурядові організації

organigramme, *m* органіграма, схема організаційної побудови

organisation, *f* 1) організація, формування; 2) організаційна структура; 3) організація (*дія*) Δ ~ administrative адміністративний устрій; ~ affiliée організація, що бере участь; ~ bancaire організація (*структура*) банку; організація банківської системи; ~ centrale організація центральних органів; ~ chargée de l'exécution установа-виконавець, виконавча установа (*в системі ООН*); ~ conjointe спільна організація; ~ coopérative кооперативна організація; ~ corporative корпоративна організація; ~ d'employeurs організація підприємців; ~ d'exploitation en commun організація спільної експлуатації (*напр., транспортних засобів*); ~ de base низова організація; ~ de consommateurs організація споживачів; ~ de l'aviation civile internationale Міжнародна організація цивільної авіації; ~ de l'État державний устрій; ~ des Nations Unies Організація Об'єднаних Націй; ~ des Nations Unies pour l'éducation, la science et la culture Організація Об'єднаних Націй з питань освіти, науки і культури, ЮНЕСКО; ~ des pouvoirs організація органів влади; ~ des pouvoirs publics організація державної влади; ~ du territoire організація території; ~ du traité de l'Atlantique Nord Організація північноатлан-

тичного договору (*Північноатлантичний альянс; НАТО*); ~ financière фінансова організація; ~ intercontinentale континентальна (*міждержавна*) організація; ~ interétatique міждержавна організація; ~ interétatique temporaire тимчасова міждержавна організація; ~ intergouvernementale міжурядова організація; ~ internationale міжнародна організація; ~ internationale à portée universelle всесвітня організація; ~ internationale de caractère économique міжнародна економічна організація; ~ internationale de caractère universel міжнародна організація універсального характеру; ~ internationale intergouvernementale міжурядова міжнародна організація; ~ internationale non gouvernementale неурядова міжнародна організація; ~ internationale du commerce Міжнародна торгова організація; ~ internationale du travail Міжнародна організація праці; ~ internationale permanente постійна міжнародна організація; ~ internationale privée неурядова міжнародна організація; ~ internationale spécialisée спеціалізована міжнародна організація; ~ internationale universelle всесвітня організація; ~ judiciaire судоустрій, організація судової системи; ~ locale місцева організація; ~ maritime consultative intergouvernementale Міжурядова морська консультативна організація; ~ maritime internationale Міжнародна морська організація; ~ mondiale всесвітня організація; ~ mondiale de la propriété Всесвітня організація інтелектуальної власності; ~ mondiale de la santé Всесвітня організація охорони здоров'я; ~ non gouvernementale неурядова організація; ~ participante організація, що бере участь; установа, що бере участь (*у програмі, в системі ООН*); ~ patronale об'єднання наймачів; ~ politique політичний устрій; ~ professionnelle професійна організація; ~ régionale регіональна організація; ~ statutaire статутна організація; ~ supranationale наднаціональна організація; ~ syndicale профспілкова організація; ~ technique спеціалізована організація; ~ universelle всесвітня організація

organisme, *m* орган; організація; система органів, органи Δ ~ administratif адміністративний (*управлінський*) орган; ~ assureur страхова організація, страховий орган; ~ autonome 1) автономний орган, автономна організація; 2) госпрозрахункова організація; ~ bilatéral двостороння організація; ~ central центральний орган; ~ collégial колегіальний орган; ~ consultatif консультативний орган; ~ corporatif корпоративна установа; ~ d'affiliation орган приписки (*напр.,*

страхова каса, що розташована в місці проживання даної особи); ~ d'assurance страхова організація, страховий орган; ~ de commerce extérieur зовнішньоторговельна організація; ~ de contrôle контрольний орган; ~ de crédit кредитна організація, кредитна установа; ~ de décision орган, повноважний прийняти рішення; ~ de direction/de gestion орган управління, керівний орган; ~ de planification плановий орган; ~ de représentation du personnel орган робочого представництва; ~ de sécurité sociale орган соціального забезпечення; ~ de travail робочий орган; ~ des Nations Unies організація системи ООН; ~ directeur орган управління, керівний орган; ~ exécutif виконавчий орган; ~ financier фінансовий орган; ~ gouvernemental урядовий орган; урядова організація; ~ hiérarchique вищестояща організація; ~ intermédiaire посередницька організація; ~ international міжнародний орган; міжнародна організація; ~ international d'exploitation міжнародне експлуатаційне агентство; ~ international de gestion орган міжнародного управління (*володіє правами юридичної особи*); ~ local місцевий орган; ~ multilatéral багатостороння організація; ~ non gouvernemental неурядова організація; ~ opérationnel оперативний орган (*на відміну від адміністративного органу*); ~ permanent постійна організація; постійно діючий орган; ~ prêteur орган-позикодавець; ~ public державно-правова публічна освіта (*держава, адміністративно-територіальні утворення, публічні установи*); ~ subsidiaire допоміжний орган; ~ suprême de direction вищий орган управління; ~ syndical профспілковий орган

orientation, *f* напрямок Δ ~ des rayures напрямки нарізів (*у зброї*); ~ professionnelle професійна орієнтація

orifice, *m* отвір, пробоїна Δ ~ d'entrée вхідний отвір; ~ de sortie вихідний отвір

original, *m* справжній екземпляр, оригінал; en double ~ у двох примірниках; en ~ в оригіналі

originalité, *f* оригінальність, творчий характер діяльності автора

origine, *f* походження, джерело; виникнення Δ d'~ nationale місцевий (*напр., про товари*); d'~ conventionnelle договірний, конвенційний; ~ communautaire походження в країні, що входить до європейської спільноти; ~ de la marchandise походження товару; ~ de la matière imposable характер об'єкта оподаткування; ~ de la trace механізм утворення сліду; ~ de propriété правомірність набуття права власності (*послідовність правопере-*

даючих угод); ~ nationale походження в даній країні

ornementation, *f* химерність (*почерку*)

orphelin, *m* сирота Δ ~ de père et de mère повний сирота (*який не має ні батька, ні матері*); ~ partiel неповний сирота (*який не має або батька, або матері*); ~ total повний сирота (*який не має ні батька, ні матері*)

otage, *m* заручник Δ preneur d'~s той, що захопив заручників

outil, *m* знаряддя Δ ~ effacteur/d'effraction знаряддя злому; ~ suspect знаряддя, яке є речовим доказом; досліджуване знаряддя

outrage, *m* образа Δ accabler d'~s наносити образи; ~ à supérieur образа начальника або старшого за званням; ~ aux bonnes mœurs образа моральності (*шляхом пощрення непристойних творів*); ~ envers le drapeau образа прапора; ~ public à la pudeur публічні розпусні дії (*без застосування насильства стосовно особи*)

outrageant, *adj* образливий

outrager, *vt* наносити образу, ображати

ouverture, *f* відкриття; початок; виникнення Δ ~ à cassation 1) відкриття касаційного провадження; 2) підстава до скасування або зміни судової постанови в касаційному порядку; donner ~ à cassation бути підставою для відкриття касаційного провадження; ~ au recours підстава оскарження; ~ d'audience відкриття судового засідання; ~ d'un compte відкриття рахунку; ~ de crédit відкриття кредиту; ~ de crédit documentaire відкриття (*виставлення*) товарного акредитива; ~ de l'information початок (*провадження*) попереднього слідства; ~ de la procédure порушення розгляду справи; ~ de la succession відкриття спадщини; ~ de la tutelle встановлення опіки; ~ de la valise розкриття дипломатичної пошти; ~ des hostilités відкриття військових дій; ~ des plis відкриття торгів; ~ des pourparlers відкриття (*початок*) переговорів; ~ des relations diplomatiques встановлення дипломатичних відносин; ~ des successales відкриття філій; ~ du contingent встановлення контингенту, контингентування; ~ du droit виникнення права; ~ du pourvoi/ du recours en cassation порушення касаційного провадження; ~ du testament оголошення заповіту

ouvertures, *f pl* пропозиції Δ ~ de paix мирні пропозиції

ouvrage, *m* 1) робота, праця; справа; 2) твір; виріб Δ ~ contrefait контрафактний твір; ~ opposé протиставлений матеріал (*який порочить новизну винаходу*); ~ public споруда з публічно-правовим режимом експлуатації

ouvrison substantielle, *f* істотна переробка (*речі*)

ouvrier, *m* робітник Δ ~ à domicile робітник-надомник; ~ agricole сільськогосподарський робітник; ~ aux pièces робітник-відрядник; ~ auxiliaire підсобний робітник; ~ en chambre робітник-надомник; ~ non qualifié/non spécialisé некваліфікований робітник; ~ qualifié кваліфікований робітник (*має посвідчення про кваліфікацію*); ~ sans qualification некваліфікований робітник; ~ spécificateur специфіканти, переробник

P

pacte, *m* пакт, договір, угода Δ ~ commissioire

1) умова про розірвання договору купівлі-продажу у разі, якщо покупець не заплатить у встановлений термін покупну ціну; 2) умова договору про заставу, що дозволяє кредитору звернути у свою власність предмет застави при неотриманні платежу у встановлений термін; ~ compromissoire угода про арбітраж; ~ d'agression агресивний пакт; ~ d'alliance пакт про союз; ~ d'assistance mutuelle договір про взаємну допомогу; ~ de non-agression пакт (*договір*) про ненапад; ~ de préférence угода (*між автором і видавцем*) про передачу видавцеві майбутніх творів; угода про право переважної покупки; ~ de rachat угода про право зворотної купівлі проданого майна; ~ de sécurité пакт (*договір*) про безпеку; ~ défensif оборонний договір; ~ international relatif aux droits civils et politiques Міжнародний пакт про громадянські та політичні права; ~ matrimonial шлюбний договір; ~ social договір про створення товариства; ~ sur succession future договір (*угода*) про майбутню спадщину

paie, *f* 1) плата; виплата; 2) заробітна плата, платня Δ ~s à la quinzaine *pl* виплата два рази на місяць (*напр., заробітної плати*) Δ ~ mensuelles *pl* щомісячна виплата (*напр., заробітної плати*)

paiement, *m* 1) платіж, сплата, оплата; 2) (*добровільне*) виконання зобов'язання; 3) сплачена сума Δ accepter en ~ приймати в рахунок платежу; anticiper un ~ виплачувати авансом; assigner en ~ вимагати сплати за рішенням суду; différer le ~ відстрочувати платіж, надавати відстрочку платежу; donner en ~ виконувати зобов'язання шляхом заміни виконання; effectuer faire un ~ проводити платіж; faute de ~ у разі несплати; garantir

le ~ гарантувати (*забезпечувати*) платіж; imputer un ~ зараховувати платіж (*в рахунок виконання зобов'язання*); libre de tout ~ вільний від всяких платежів; mandater un ~ видавати розпорядження про витрачання грошових коштів; moyennant le ~ за умови сплати; procéder au ~ проводити оплату (*платіж*); remettre le ~ відстрочувати платежі; ~ à échéance fixe строковий платіж; ~ à la livraison оплата після отримання, накладений платіж; ~ à la pièce відрядна оплата; ~ à la tâche акордна оплата; ~ à tempérament/par termes successifs оплата в розстрочку; ~ à titre d'avance аванс, авансовий платіж; ~ à vue платіж за пред'явленням документів; ~ amiable добровільна оплата, добровільний платіж; ~ anticipé дострокова оплата, достроковий платіж; ~ avec subrogation платіж зі вступом до прав кредитора; ~ comptant платіж готівкою; ~ d'accréditifs оплата акредитивів; ~ d'avance аванс, авансовий платіж; ~ d'un chèque платіж за чеком; ~ d'un effet платіж за векселем; ~ d'une lettre de change оплата векселя; ~ d'une lettre de change par intervention оплата векселя вексельним посередником; ~ de l'indu сплата, платіж належного; ~ de rachat оплата викупної ціни; ~ des créances en or оплата належних сум в золотому обчисленні; ~ des documents платіж за документами; ~ des heures de grève оплата за час страйку; ~ différé відстрочений платіж; ~ direct прямиий платіж; отримання аліментних платежів у підприємця, що виплачує заробітну плату платнику аліментів; ~ du passif погашення, оплата заборгованості; ~ du prix сплата ціни; ~ du salaire виплата заробітної плати; ~ échelonné періодичні (*розстрочені*) платежі; ~ effectif фактична оплата, фактичний платіж; ~ en acompte аванс, авансовий платіж; ~ en argent оплата, платіж готівкою; ~ en devises оплата (*платіж*) в іноземній валюті; ~ en espèces оплата (*платіж*) готівкою; ~ en monnaie scripturale оплата шляхом безготівкового розрахунку; ~ en nature оплата в натурі, натуральна форма оплати; ~ en numéraire оплата (*платіж*) готівкою; ~ en or платіж золотом; ~ en retard прострочений платіж; ~ en trop зайвий платіж (*переввищує дійсну суму боргу*); зайво виплачена сума; ~ forcé примусове стягнення платежу; ~ forfaitaire одноразовий платіж; платіж у твердо встановленій сумі; ~ fractionné періодичні розстрочені платежі; ~ immédiat оплата (*платіж*) готівкою; ~ intégral оплата (*виплата*) повністю; ~ international міжнародний платіж; ~ irrégulier незаконний платіж, незаконна виплата; ~ libérateur платіж, який

припиняє зобов'язання; ~ normal належне виконання зобов'язання; ~ par anticipation дострокова оплата, достроковий платіж; ~ par chèque платіж чеком; ~ par compensation платіж шляхом заліку взаємних вимог; ~ par échéances періодичні розстрочені платежі; ~ par intervention платіж за цінним папером (напр., за векселем) третьою особою (замість платника); ~ par lettre de crédit оплата (платіж) з акредитива; ~ par virement платіж перерахуванням (з рахунку на рахунок); ~ portable платіж (виконання зобов'язання) за місцем знаходження кредитора; ~ pour solde de tout compte оплата в остаточний розрахунок; ~ préférentiel переважне задоволення вимог; ~ provisionnel аванс; завдаток; ~ pur et simple звичайний платіж, платіж в чистому вигляді; ~ quérable платіж, виконання зобов'язання за місцем знаходження боржника; ~ sans titre оплата без правової підстави; ~ scriptural оплата шляхом безготівкового розрахунку; ~ supplémentaire додаткова оплата, додатковий платіж, доплата; ~ sur états оплата (реєстраційного збору) через певний час після складення документа; ~ sur présentation оплата за пред'явленням (документа); ~ sur réquisition оплата, платіж в силу повторного розпорядження (розпорядника кредитів); ~ tardif прострочений платіж

paiements, *m pl* платежі Δ cesser les ~ припинити платежі; échelonner des ~ розстрочувати платежі; suspendre les ~ припинити платежі; призупинити платежі, затримувати оплату; ~ courants поточні платежі; ~ échus прострочені платежі; ~ effectués sur le crédit платіж по акредитиву; ~ internationaux міжнародні платежі; ~ intracommunautaires платежі всередині спільноти

pair, *m* 1) паритет; 2) номінальний курс, номінальна вартість цінного паперу Δ au ~ за номіналом, за номінальною вартістю; ~ de la monnaie паритет валюти

paix, *f* світ; спокій Δ troubler la ~ порушувати спокій; ~ intérieure внутрішній спокій; ~ publique громадський порядок; ~ séparée сепаратний мир

Palais de Justice, *m* Палац правосуддя, суд

panachage, *m* панашування (у виборчому праві)

panel, *m* спеціально призначена група експертів (для вирішення розбіжностей в галузі міжнародної торгівлі)

panier, *m* оцінний набір, корзина Δ ~ de monnaies корзина, стандартний набір валют

parauté, *f* папство

papier, *m* 1) папір; документ; 2) короткостроковий цінний папір Δ ~ à en-tête фірмовий

бланк (організації, посадової особи); ~ à ordre ордерний цінний папір; вексель; ~ à vue цінний папір на пред'явника; ~ au porteur документ на пред'явника; представницький цінний папір; ~ bancable цінна бумага, яка приймається до оплати банком; ~ commercial/d'affaires комерційний вексель; ~ d'identité документ, що засвідчує особу; ~ de cavalerie бронзовий (дуптий) вексель; ~ de complaisance бронзовий (дуптий, вигаданий) вексель; ~ de consommation споживчий вексель (при продажу в кредит приватним особам); ~ de crédit фінансовий вексель; ~ de mobilisation/financier фінансовий вексель; ~ libre 1) документ, який не оподатковується гербовим збором; 2) звичайний папір; sur ~ libre на звичайному папері (не на бланку); ~ timbré гербовий папір

papier-monnaie, *m* паперовий грошовий знак, паперові гроші

papier-valeur, *m* фондовий папір, цінний папір

papers, *m pl* документи Δ ~ commerciaux комерційна торгова документація; ~ d'accompagnement супровідні документи; ~ de bord судові документи; ~ descommerce комерційна торгова документація; ~ domestiques неофіційні сімейні папери

par devant-nous, *loc* початкове формулювання численних офіційних актів, що означає участь у певній дії даної посадової особи

«paradis fiscal», *m* країна, що встановила пільговий податковий режим

parafiscalité, *f* неподаткові надходження, платежі

paraphage/paraphe, *m* 1) парафування; 2) візування, віза

parapher, *vt* парафувати

paraphernaux, *m pl* майно дружини, що не ввійшло в придане

parasuicide, *m* спроба самогубства

parc de logements, *m* житловий фонд

parcelle, *f* земельна ділянка Δ ~ enclavée черезсмужна земельна ділянка; ~ indivise нероздільна земельна ділянка

parent, *m* родич Δ ~ à un degré successible родич, який має право спадкування; ~ ascendant родич по висхідній лінії; ~ collatéral родич по бічній лінії; ~ consanguin кровний родич; ~ descendant родич по низхідній лінії; ~ direct родич по прямій (висхідній або низхідній) лінії

parenté, *f* 1) родинний зв'язок, спорідненість; 2) родичі Δ ~ adoptive спорідненість в силу усиновлення; ~ consanguine 1) кровна спорідненість; 2) родичі за походженням; ~ en ligne collatérale спорідненість по бічній лі-

- ні; ~ en ligne directe спорідненість по прямій лінії; ~ illégitime позашлюбне споріднення; ~ légitime законна спорідненість; ~ naturelle позашлюбне споріднення; ~ par le sang 1) кровна спорідненість; 2) родичі за походженням
- parentés**, *f pl* подібні риси, характеристики
- parents**, *m pl* 1) родичі; 2) батьки Δ ~ adoptifs батьки-усиновителі; ~ défailants батьки, які не виконують батьківські обов'язки; ~ du sang кровні родичі
- parère**, *m* пареро (офіційне підтвердження існування певного торгового звичаю)
- parfait paiement**, *m* повна сплата
- pari**, *m* парі, договір Δ engager/fixer un ~ укласти парі; toucher un ~ отримувати вигравш по парі
- parieur**, *m* учасник парі
- paritaire**, *adj* паритетний
- parité**, *f* паритет (валюти) Δ ~ d'échange обмінний курс; ~ de change/des monnaies валютний паритет; ~ des suffrages/des voix поділ голосів порівну; ~ fixe встановлений (фіксований) паритет; ~ monétaire валютний паритет; ~ officielle офіційний паритет
- parité-or**, *f* золотий паритет
- parjure**, *m* 1) лжеприсяга; порушення присяги; 2) особа, винна в лжеприсязі або порушенні присяги Δ commettre un ~ порушувати присягу
- parlement**, *m* парламент Δ dissoudre le ~ розпустити парламент;
- Parlement européen**, *m* Європейський парламент
- parlementaire**, *m* 1) член парламенту, парламентарій; 2) парламентар
- parlementarisme**, *m* парламентаризм
- parole**, *f* слово, річ, виступ Δ libérer sur ~ звільнити під чесне слово; porter la ~ à l'audience виступати в суді; prendre la ~ виступати (на засіданні, конференції); prendre la ~ pour une motion d'ordre виступати по порядку ведення засідання
- parquet**, *m* прокуратура (при суді) Δ au ~ за місцем знаходження органу прокуратури; ~ militaire військова прокуратура
- parricide**, *m* 1) батьковбивство (вбивство батька, матері чи іншого родича по висхідній лінії); 2) батьковбивця; вбивця матері
- part**, *f* 1) частина, частка; 2) сторона; 3) участь Δ être rempli de sa ~ отримати повністю належну частку; hors ~ частка, що перевищує належну (при розділі спільної власності); pour sa ~ et portion virile залежно від належної частки у спадщині; prendre ~ aux
- scrutins/aux votes голосувати, брати участь у голосуванні; ~ bénéficiaire засновницька акція; ~ contributive частка внесків; частка участі у витратах; ~ d'indivision частка в неподільному майні; ідеальна частка; ~ d'intérêt внесок учасника повного торговельного товариства; засновницька акція; ~ de bénéfice частка прибутку, участь у прибутках; ~ de capital social частка в капіталі товариства, пай; ~ de copropriété частка в загальній власності, частка співвласника; ~ de fondateur засновницька акція; ~ de liquidation ліквідаційна частка; ~ de société coopérative кооперативний пай; ~ de succession/successorale спадкова частка; ~ des dépenses частка у витратах; частка в судових витратах; ~ disponible вільна для використання частина коштів; частина заробітку неповнолітнього, що виплачується у звичайному порядку; ~ héréditaire спадкова частка; ~ immobilière частка в нерухомості; ~ indivise частка в неподільному майні; ідеальна частка; ~ par tête духова квота; ~ patronale частина, частка наймача (напр., в страхових платежах); ~ réservataire обов'язкова частка; ~ salariale частина (частка) найманих працівників (напр., в страхових платежах); ~ sociale частка участі, квота в товаристві (з обмеженою відповідальністю); libérer la ~ sociale оплачувати частку участі в товаристві; ~ sociale cessible частка в товаристві, передана в порядку цивільно-правової цесії; ~ virile частка в неподільному майні; ідеальна частка
- partage**, *m* 1) розділ, розподіл; 2) акт про розділ (розподіл) Δ vider le ~ визначити рішення при рівному розподілі голосів «за» і «проти»; ~ amiable розподіл майна за угодою сторін; ~ avec soulte розподіл з вимогами доплати; ~ conjonctif розподіл майна (між родичами по низхідній лінії), проведений подружжям спільно; ~ d'ascendant розподіл спадкового майна (шляхом дарування та заповіту) майбутнім спадкодавцем; ~ d'opinions рівність (рівний розподіл) голосів (при голосуванні); ~ de bénéfices розподіл прибутків; ~ de compétence розмежування (розподіл) компетенції; ~ de société розподіл майна товариства; ~ de succession/successorale розподіл спадщини (спадкового майна); ~ devoix поділ голосів; ~ définitif остаточний розподіл спадщини (з припиненням спільної власності на спадкове майно); ~ des dépenses спільна участь у витратах; ~ égal des voix рівність (рівний розподіл) голосів (при голосуванні); ~ en nature розподіл в натурі; ~ judiciaire розподіл (майна) у судовому порядку; ~ par souche розпо-

діл (*спадкового майна*) між чергами спадкоємців; ~ provisionnel тимчасовий розподіл спадщини; ~ territorial розподіл території; ~ testamentaire розподіл майна (*батьком чи матір'ю*) між майбутніми спадкоємцями на випадок смерті спадкодавця

partager par quote-part, *vi* розподіляти по паях
partenaires, *m pl* партнери; торгові партнери
 Δ ~ contractuels договірні сторони

parti, *m* 1) партія; 2) рішення; думка; 3) вигода
 Δ ~ juridique правова оцінка, правовий аналіз; développer le ~ juridique давати правову оцінку, правовий аналіз

partial, *adj* упереджений

partialité, *f* упередженість

participant, *m* 1) учасник; співучасник; 2) пайовик
 Δ ~ à l'infraction співучасник злочину (*в широкому сенсі*); ~ à la conférence учасник конференції

participation, *f* 1) участь; співучасть; причетність; 2) пайова участь; частка участі Δ ~ à l'infraction участь у скоєнні злочину; ~ aux acquêts участь в доходах; ~ aux bénéfices участь (*працівника*) в прибутках підприємства; ~ commune спільна участь; ~ criminelle участь у скоєнні злочину; ~ soisêe взаємна перехресна участь (*в капіталі товариства*); ~ dans la société участь (*товариства*) в іншому товаристві (*за наявності від 10% до 50% капіталу іншого товариства*); ~ du personnel aux bénéfices участь працівників у прибутках підприємства; ~ électorale участь у виборах; ~ financière фінансова участь; ~ majoritaire мажоритарна участь (*з правом управління діяльністю підприємства*); ~ minoritaire міноритарна участь (*без права управління діяльністю підприємства*); ~ provisoire à la conférence тимчасова участь у роботі конференції (*до винесення рішення про повноваження представників*); ~ statutaire участь в якості засновників

particularité, *f* 1) особливість; властивість; 2) індивідуальна (*ідентифікаційна*) ознака Δ ~ caractéristique приватна ідентифікаційна ознака; ~ commune ідентифікаційна ознака, що співпадає; ~ constante стійка ідентифікаційна ознака; ~ d'aspect ознака зовнішнього вигляду (*напр., зразка*); ~ d'une invention ознака винаходу; ~ de forme ознака форми (*напр., зразка*); ~ fréquente ідентифікаційна ознака, яка часто зустрічається; ~ graphique ознака почерку

particulier, *m* приватна особа, громадянин

partie, *f* 1) частина; 2) сторона, учасник (*в угоді, процесі*); 3) параграф видаткової частини бюджету Δ faire ~ intégrer складати невід'ємну частину (*напр., договору*); faire ~

du territoire étatique входить до складу держави; faire ~ d'une société бути учасником товариства; prendre à ~ залучати до судової відповідальності суддівських чиновників з метою відшкодування матеріального збитку, заподіяного з їхньої вини; ~ à l'acte сторона (*учасник*) угоди; ~ à l'instance сторона в процесі; учасник процесу; ~ à une affaire сторона у справі; ~ adjacente прилегла зона; ~ adverse протилежна сторона; ~ appelante апелянт; ~ assignée сторона, яка викликається до суду; ~ au conflit сторона в суперечці; ~ au contrat сторона в договорі, сторона, що домовляється; контрагент; ~ au différend сторона в суперечці; ~ au litige сторона в суперечці (*в справі, в процесі*); ~ au procès сторона в судовому процесі; ~ au protocole учасник протоколу; ~ au traité сторона, учасник міжнародного договору; ~ belligérante воююча сторона; ~ civile потерпілий (*у процесуальному сенсі*); цивільний позивач (*у кримінальному процесі*); se constituer ~ civile пред'являти цивільний позов (*у кримінальному процесі*); ~ commune частина загального нерухомого майна, користування якою здійснюється співвласниками спільно (*напр., сходи в спільному домі*); ~ compétente правомочна сторона; ~ contractante сторона в договорі, сторона, що домовляється; контрагент; ~ d'accusation сторона обвинувачення; ~ défaillante 1) несправний контрагент; 2) відсутня сторона (*у процесі*); ~ défenderesse відповідач; ~ demanderesse позивач; ~ en cause сторона у справі; зацікавлена сторона; ~ en défaut сторона, що порушила договір; ~ en faute винна сторона; ~ gagnante сторона, на користь якої винесено судову постанову, сторона, що виграла справу в суді; ~ innocente невинна сторона; ~ insaisissable du salaire частина заробітної плати, на яку не може бути звернено стягнення; ~ intégrante (*невід'ємна*) складова частина (*напр., договору*); ~ intéressée зацікавлена сторона; ~ intervenante сторона, що вступила в справу; третя особа (*у цивільному процесі*); ~ jointe 1) сторона (*у цивільному процесі*), що примикає до однієї зі сторін, яка веде тяжбу; 2) прокурор у цивільному процесі (*який виступає не в якості сторони*); ~ lésée постраждала сторона; потерпілий; ~ négligente несправна сторона; ~ perdante сторона, проти інтересів якої винесено судову постанову, сторона, що програла справу в суді; ~ plaignante позивач; ~ poursuivante 1) позивач (*як сторона в цивільному процесі*); 2) обвинувачення, сторона обвинувачення; ~ prenante одержуюча сторона; ~ principale 1) самостійна сто-

- рона (у цивільному процесі); 2) прокурор у цивільному процесі (*виступаючий в якості позивача або відповідача*); ~ privative частина загального нерухомого майна, користування яком здійснюється одним із співвласників (*напр., квартира в спільному домі*); ~ protocoleigé учасник протоколу; протокольна частина (у *заключному дипломатичному документі*); ~ publique сторона обвинувачення; обвинувач; ~ réclamante запитуюча сторона; скаржник; позивач; ~ requérente запитуюча сторона; скаржник; позивач; ~ requise запитувана сторона; ~ signataire сторона, що підписала договір; ~ succombante сторона, проти інтересів якої винесено судову постанову, сторона, що прогала справу в суді
- parties**, *f pl* учасники, сторони Δ ~ au payement учасники виконання зобов'язання (*як правило, кредитор, боржник*); ~ communes місця загального користування (у *житлових приміщеннях*); ~ en désaccord сторони, що сперечаються; ~ en litige сторони, що ведуть спір
- pas**, *m* крок, винагорода Δ ~ de la machine крок головного механізму (в *друкарській машинці*); ~ de porte додаткова (*понад оренду плати*) винагорода власника при укладенні договору оренди торгового приміщення
- passage**, *m* перехід, перетин Δ ~ archipelagique архіпелагський прохід; ~ de la frontière перетин кордону; ~ de la ligne frontière проходження лінії кордону; ~ des biens d'État перехід державної власності; ~ des dettes d'État перехід державних боргів; ~ en/de transit транзитний прохід (*іноземних судів*); транзитний проліт; ~ innocent мирний прохід (*іноземних судів*); ~ inoffensif мирний прохід (*іноземних суден*); ~ latéral прохід судна уздовж берегів (*через територіальні води*); ~ perpendiculaire прохід судна у напрямку до берега або від берега (*через територіальні води*)
- passation**, *f* укладення (*договору, угоди*) Δ ~ d'écriture здійснення бухгалтерського запису, бухгалтерська проводка; ~ d'écritures fictives здійснення фіктивних бухгалтерських записів; ~ de l'acte вчинення правочину; ~ des actes juridiques вчинення юридичних актів; ~ des pouvoirs передача повноважень; ~ du contrat укладення договору; ~ du marché укладення угоди; ~ en compte зарахування на рахунок; ~ par profits et pertes списання з рахунків
- passavant**, *m* митний дозвіл, свідоцтво
- passé**, *f 1* вхід, прохід; 2) прохід (*для суден*), фарватер Δ ~ de courrier de cabinet кур'єрський лист; ~ pénitentiaire відбування раніше покарання у вигляді позбавлення волі
- pas-se-partout**, *m* відмичка
- passport**, *m* паспорт Δ ~ à l'étranger/international закордонний паспорт; ~ de service службовий паспорт; ~ diplomatique дипломатичний паспорт; ~ diplomatique permanent постійний дипломатичний паспорт; ~ en cours de validité дійсний паспорт; ~ national державний паспорт; ~ officiel службовий паспорт; ~ permanent безстроковий паспорт; ~ visé паспорт з візою
- porteur**, *m* особа Δ ~ d'hommes особа, яка сприяє незаконному таємному переходу кордону; ~ en contrebande особа, яка вчинила контрабанду, контрабандист
- passif**, *m* пасив; заборгованість Δ ~ de la succession/successoral пасив спадкового майна, борги спадкодавця; ~ du bilan пасив балансу; ~ héréditaire пасив спадкового майна, борги спадкодавця; ~ social зобов'язання товариства
- pâte à modeler**, *f* паста для зняття зліпків
- patente**, *f 1*) патент; свідоцтво; 2) торгово-промисловий податок; 3) квитанція про сплату торгово-промислового податку Δ ~ консульський патент; ~ d'un consul консульський патент; ~ de batelier/de navigation судовий патент; ~ de santé санітарне свідоцтво (*судна*)
- patenter**, *vt 1*) отримувати патент (*на заняття певною діяльністю*); 2) видавати патент (*напр., винахідникові*); 3) обкладати торгово-промисловим податком
- paternité**, *f 1*) батьківство; 2) авторство Δ ~ adoptive батьківство щодо усиновленої дитини; ~ de l'invention/de l'œuvre/de l'ouvrage авторство на винахід; ~ hors mariage батьківство щодо дитини, народженої від батьків, які не перебувають у шлюбі; ~ légitime батьківство щодо дитини, народженої в шлюбі; ~ naturelle батьківство щодо дитини, народженої від батьків, які не перебувають у шлюбі
- patrimoine**, *m* майно; особисте майно подружжя Δ ~ artistique предмети, що представляють художню цінність; ~ collectif колективне майно; ~ commun спільне майно (*подружжся*); ~ commun de l'humanité спільна спадщина людства; ~ d'affectation цільове майно; ~ grevé des dettes майно, обтяжене боргами; ~ héréditaire спадкове майно; ~ national державне майно; ~ personnel особисте майно; ~ public державне майно, державна власність; ~ social майно товариства (*юридичної особи*)
- patrimonial**, *adj 1*) майновий; 2) той, що переходить у спадок

patron, *m* глава, керівник підприємства, підприємець; наймач

patronage, *m* 1) покровительство; шефство; патронат; 2) благодійне товариство (*благодійний центр*) для дітей і підлітків Δ ~ postpénal постпенітенційний нагляд

patronat, *m* 1) сукупність наймачів; 2) влада (*повноваження*) наймача

patrouille, *f* патруль

patrouilleur, *m* патрульний

pause, *f* перерва Δ ~ de midi обідня перерва; ~ гeрас перерва (*в роботі*) для прийому їжі, обідня перерва

pavillon, *m* державний прапор судна Δ amener le ~ спускати прапор; arborer/batte le ~ плавати під прапором; hisser le ~ підняти прапор; naviguer sous le ~ плавати під прапором; utiliser son ~ користуватися своїм державним прапором; ~ de complaisance «зручний прапор»; ~ ennemi ворожий прапор; ~ national державний прапор; mettre le ~ national en berne приспускати державний прапор

paye, *f* 1) плата; виплата; 2) заробітна плата, платня

payement, *m* 1) платіж, сплата, оплата; 2) (*добровільне*) виконання зобов'язання; 3) сплачена сума

payer, *vt* платити, оплачувати Δ ~ à vue платити за пред'явленням документа

payeur, *m* платник Δ ~ négligent несправний платник; ~ par intervention вексельний посередник; ~ régulier акуратний (*постійний*) платник

pays, *m* країна; місцевість; територія Δ ~ à commerce d'État країна з державною торгівлею; ~ à économie marché країна з ринковою економікою; ~ à économie planifiée країна з плановою економікою; ~ à examen країна з перевіркою системи патентування; ~ associé асоційована країна; ~ bénéficiaire країна-одержувач (*напр., допомогу*); ~ conventionnel країна-учасниця угоди; ~ créancier/créditeur країна-кредитор, держава-кредитор; ~ d'asile країна, що надає притулок; країна притулку; ~ d'atterrissage країна посадки (*повітряного судна*); ~ d'émission країна випуску (*напр., цінних паперів*); ~ d'entrée держава в'їзду; ~ d'établissement країна перебування; країна знаходження підприємства; ~ d'expédition країна відправлення; ~ d'exportation експортуюча країна, країна-експортер; ~ d'implantation країна базування (*транснаціональної компанії*); ~ d'importation імпортуєча країна,

країна-імпортер; ~ d'origine країна походження (*товару, твору*); країна виїзду; країна вивезення; країна базування (*транснаціональної компанії*); ~ de départ країна відправлення; ~ de dépôt країна патентування (*подачі заявки*); ~ de juridiction країна, що володіє юрисдикцією; ~ de l'union союзна країна, країна-учасниця союзу, країна, що входить до союзу; ~ de la priorité la plus ancienne країна пріоритету (*у винахідницькому праві*); ~ de libre immatriculation країна відкритої реєстрації суден; ~ de provenance країна відправлення (*вивезення*); ~ de refuge держава, яка надала притулок; ~ de résidence країна резидентства (*постійного перебування, проживання*); ~ de séjour країна перебування; ~ de transformation країна переробки (*речі*); ~ de transit транзитна країна; ~ débiteur країна-боржник, держава-боржник; ~ déficitaire країна з пасивним (*з негативним*) сальдо платіжного балансу, країна-дебітор; ~ demandeur країна-позивач; ~ destinataire/de destination країна призначення; країна в'їзду; ~ dont nous sommes les hôtes приймаюча країна; ~ du premier dépôt країна пріоритету (*у винахідницькому праві*); ~ emprunteur країна-позичальник; ~ en voie de développement країна, що розвивається; ~ excédentaire країна з активним (*з позитивним*) сальдо платіжного балансу, країна-кредитор; ~ exporteur експортуюча країна, країна-експортер; ~ fondateur країна-засновник; ~ fournisseur країна-постачальник; ~ importateur імпортуєча країна, країна-імпортер; ~ industrialisé промислово розвинена країна; ~ insulaire острівна країна, острівна держава; ~ limitrophe сусідня країна; ~ membre країна-член, держава-член; ~ minoritaires *pl* країни, що залишилися в меншості (*при голосуванні рішень в міжнародній організації*); ~ non aligné країна, яка не бере участі в блоках, країна, що не приєдналася; ~ participant країна-учасниця; ~ prêteur країна-займодавець; ~ protecteur країна-протектор; ~ requérant держава, що направила вимогу (*напр., про видачу злочинця*); країна позивача; ~ requis держава, до якої звернена вимога (*напр., про видачу злочинця*); країна відповідача; ~ sans examen країна явочної системи патентування; ~ sans littoral країна, що не має виходу до моря, внутрішньоконтинентальна держава; ~ signataire країна, що підписала міжнародно-правовий документ; ~ sous mandat підмандатна територія; ~ sous de protectorat країна, що знаходиться під протекторатом; ~ sous tutelle країна (*територія*) під опікою; ~ sous-développé країна,

що розвивається; ~ survolé країна, через повітряний простір якої здійснюється політ; ~ tiers третя країна; ~ unioniste союзна країна, країна-учасниця союзу, країна, що входить до союзу

pays-hôte, *m* країна перебування міжнародної організації; приймаюча країна

péage, *m* дорожнє мостове мито Δ ~ fluvial збір, що стягується за річкове судноплавство

pêche, *f* рибальство, рибний промисел Δ ~ fluviale річкове рибальство; ~ hauteière рибальство у відкритому морі; ~ maritime морське рибальство

pécule, *m* 1) кошти на особовому рахунку ув'язненого; 2) накопичення за рахунок частини заробітку Δ ~ de garantie гарантійні кошти на особовому рахунку ув'язненого; ~ de réserve резервні кошти на особовому рахунку ув'язненого; ~ disponible вільні кошти на особовому рахунку ув'язненого

pécuniaire, *adj* грошовий; майновий

pègre, *f* злочинне середовище

peine, *f* покарання; кара; стягнення Δ abaisser une ~ пом'якшувати, знижувати покарання; absorber la ~ moins forte par la plus élevée поглинати менш суворе покарання більш суворим; accomplir une ~ відбувати покарання; adoucir une ~ пом'якшувати, знижувати покарання; appliquer une ~ призначати, застосовувати покарання; atténuer une ~ пом'якшувати, знижувати покарання; commuer la ~ пом'якшувати покарання; змінювати покарання; comporter/emporter la ~ тягти покарання; dispenser de ~ звільняти від покарання; encourir une ~/être frappé de la ~ піддаватися покаранню; exécuter une ~ відбувати покарання; exempter de ~ звільняти від покарання; fixer une ~ призначати покарання; individualiser la ~ індивідуалізувати покарання; infliger la ~ накладати покарання; mitiger la ~ пом'якшувати покарання; à ~ de... під страхом...; à ~ de déchéance під страхом втрати права; à ~ de nullité під страхом недійсності (*про угоди*); prononcer la ~ призначати покарання; proportionner la ~ à la faute визначати покарання відповідно до тяжкості злочину; purger la ~ відбувати покарання; réduire la ~ пом'якшувати покарання; requérir la ~ вимагати призначення покарання; subir la ~ відбувати покарання; ~ accessoire/automatique супутнє покарання (*автоматично, без вказівки у вирокі, приєднуване до деяких видів основних покарань*); ~ administrative адміністративне стягнення; ~ affectée du sursis покарання, призначене умовно; ~ afflictive et infamante болісне і ганебне покарання (*за вчинення злочину*); ~

capitale смертна кара; ~ collective колективне стягнення; ~ complémentaire додаткове покарання; ~ complémentaire facultative факультативне додаткове покарання (*призначається на розсуд суду*); ~ complémentaire obligatoire обов'язкове додаткове покарання (*призначається в обов'язковому порядку*); ~ conventionnelle штрафна недотримка; ~ corporelle смертна кара; ~ correctionnelle виправне покарання (*за вчинення кримінального проступку*); ~ criminelle покарання за скоєння злочину (*на відміну від інших видів кримінальних правопорушень*); ~ d'amende кримінальне покарання у вигляді штрафу; sous ~ d'amende під страхом сплати штрафу; ~ d'emprisonnement покарання у вигляді тюремного ув'язнення; ~ d'emprisonnement avec sursis умовне покарання у вигляді тюремного ув'язнення; ~ de droit commun покарання за скоєння загальнокримінального злочину або проступку; ~ de mort смертна кара; ~ de police поліцейське покарання (*за вчинення кримінально караного порушення*); ~ de prison покарання у вигляді позбавлення волі, тюремне ув'язнення; ~ de remplacement покарання, яке призначається замість позбавлення волі; ~ de simple police поліцейське покарання (*за вчинення кримінально караного порушення*); ~ disciplinaire дисциплінарне стягнення; ~ disproportionnée невідповідне покарання; ~ en cours d'exécution покарання, яке відбувається; ~ en matière correctionnelle виправне покарання (*за вчинення кримінального проступку*); ~ en matière criminelle кримінальне покарання (*за вчинення злочину*); ~ encourue призначене покарання; ~ ferme реальна міра покарання (*без відстрочки виконання*); ~ fonctionnelle стягнення за службовий проступок; ~ infamante ганебне покарання (*за злочин*); ~ infligée призначене покарання; ~ justifiée покарання, призначене при помилковій кваліфікації скоєного, але яке відповідає санкції закону при правильній кваліфікації; ~ la plus élevée/maximum вища межа покарання; ~ minimum нижча межа покарання; ~ moins rigoureuse більш м'яке покарання; ~ non privative de liberté покарання, не пов'язане з позбавленням волі; ~ ordinaire покарання за скоєння загальнокримінального злочину або проступку; ~ particulière покарання за скоєння політичного чи військового злочину або проступку; ~ patrimoniale покарання майнового характеру; ~ plus faible більш м'яке покарання; ~ plus forte/plus sévère більш суворе покарання; ~ prescrite покарання, погашене давністю; ~ principale основне покарання; ~

privative de liberté покарання, пов'язане з позбавленням волі; ~ purgée відбуте покарання; ~ restant à subir невідбута частина покарання; ~ restrictive de liberté покарання, пов'язане з обмеженням свободи; ~ sans sursis реальна міра покарання; ~ secondaire додаткове покарання; ~ suprême вища міра покарання; ~ unique покарання за сукупністю злочинів; ~s *pl* міри покарання

pellicule de protection, *f* запобіжний шар (*дактилоскопічної плівки*)

pénal, *adj* кримінальний; кримінально-правовий Δ *au* ~ в кримінальному праві; при розгляді кримінальних справ; *poursuivre au* ~ переслідувати в кримінальному порядку; *siéger au* ~ розглядати кримінальні справи

pénalement, *adv* у кримінальному порядку; кримінальним судом

pénalisation, *f* встановлення караності

pénaliser, *vt* встановлювати караність діяння; призначати покарання; піддавати покаранню

pénalité, *f* покарання; санкція; каральна міра; штраф; штрафна недотримка Δ ~ *contractuelle/conventionnelle* договірна санкція; *conventionnelle* штраф; недотримка; ~ *de défaillance* санкція за невиконання зобов'язання; ~ *de retard* санкція за прострочення (*виконання зобов'язання*); ~ *fiscale* фіскальний штраф; ~ *récupiaire* грошова санкція

penchant au crime, *m* схильність до скоєння злочинів

pendant, *m* розпочате провадженням, прийняте до провадження; (*справа*), яка знаходиться у провадженні

pénitencier, *m* в'язниця, тюремна установа; виправний заклад

pénitentiaire, *adj* пенітенціарний, тюремний

pénologie, *f* пенологія (*наука про покарання і виконання покарань*)

pension, *f* пенсія; зміст, кошти на утримання Δ *bénéficier d'une* ~ отримувати пенсію; *calculer une* ~ обчислювати пенсію; *concéder la* ~ призначати пенсію; *liquider une* ~ обчислювати пенсію; *servir une* ~ видавати (*виплачувати*) пенсію; ~ *à cent pourcent* повна пенсія; ~ *alimentaire* аліменти, кошти на утримання; ~ *anticipée* достроково призначена пенсія; ~ *civile* громадянська пенсія (*на відміну від пенсії військовослужбовця*); ~ *complète* повна пенсія; ~ *d'ancienneté* пенсія за вислугу років; ~ *d'effets* тимчасова передача кредитору цінних паперів в якості гарантії кредиту; ~ *d'invalidité* пенсія за старістю, виплачувана на пільгових

умовах непрацездатній особі; ~ *d'incapacité professionnelle* пенсія у зв'язку з професійною непрацездатністю; ~ *d'invalidité* пенсія за інвалідністю (*для осіб, які досягли пенсійного віку*); ~ *d'une retraite différée* відстрочена пенсія; ~ *de guerre* пенсія особам, постраждалим внаслідок військових дій (*інвалідам, вдовам, сиротам*); ~ *de l'État* державна пенсія; ~ *de retraite* пенсія за старістю; ~ *de réversion* пенсія у зв'язку з втратою годувальника; ~ *de service* пенсія за вислугу років; ~ *de survivant* пенсія у зв'язку з втратою годувальника; ~ *de veuve* пенсія вдовам; ~ *(de) vieillesse* пенсія за старістю; ~ *entière de vieillesse* повна пенсія за старістю; ~ *personnelle* персональна пенсія; ~ *personnelle de retraite* персональна пенсія за старістю; ~ *proportionnelle* пропорційна пенсія; ~ *sur l'État* державна пенсія; ~ *viagère* довічне утримання

pensionné, *m* пенсіонер Δ ~ *d'invalidité* пенсіонер за інвалідністю; ~ *de guerre* пенсіонер-інвалід війни; ~ *de retraite/de vieillesse* пенсіонер за старістю; ~ *militaire* пенсіонер з числа військовослужбовців

penne, *f* підйом Δ ~ *continentale* континентальний підйом; ~ *insulaire* схил острівного шельфу

per diem, *lat* добові (*у практиці міжнародних організацій*)

percement d'un coffre-fort, *m* злом сейфа

percepteur, *m* збирач податків; фінансовий інспектор

perception, *f* 1) стягування, збір, отримання, надходження (*коштів*); 2) сприйняття Δ ~ *auditive* сприйняття на основі слухових відчуттів; ~ *des impôts* стягування податків; ~ *des taxes* стягнення зборів; ~ *visuelle* сприйняття на основі зорових відчуттів; ~s *pl* *de la douane* платежі, що стягуються митницями

percevoir, *vt* стягувати, отримувати

percuter, *m* ударник (*у зброї*)

perdant, *m* сторона, проти інтересів якої винесено судову постанову; сторона, що програла справу в суді

père, *m* батько Δ ~ *adoptif* батько в силу усиновлення, батько-усиновник; ~ *célibataire* батько-одинак; ~ *de famille* глава багатодітної сім'ї

péréemption, *f* втрата сили процесуальним актом у зв'язку із закінченням терміну дії Δ *tomber en* ~ втрачати силу; ~ *d'instance* припинення провадження у справі у зв'язку з тривалою (*понад 3 років*) неучастю позивача в процесі; ~ *du jugement* анулювання судової постанови, винесеної заочно, у разі

якщо вона не повідомлена зацікавленій стороні

péréquation, *f* 1) пропорційне оподаткування (залежно від фінансових можливостей платників податків); 2) вирівнювання розмірів заробітної плати і пенсій Δ ~ départementale дотування найменш розвинутих комун в рамках департаменту; ~ des charges компенсація за витрати; ~ financière пропорційне оподаткування (залежно від фінансових можливостей платників податків)

perfectionnement, *m* вдосконалення Δ ~ des cadres dirigeants підвищення кваліфікації керівних кадрів; ~ technique технічне вдосконалення

perfectionneur, *m* автор додаткового винаходу; автор удосконалення

pénil, *m* небезпека Δ ~ actuel готівкова небезпека; ~ en la demeure небезпека зволікання (виконання якого-небудь акту, приписів); ~ epouge небезпека, що загрожує

périmé, *adj* прострочений, що втратив чинність у зв'язку із закінченням терміну дії

période, *f* період Δ ~ cellulaire термін одиночного ув'язнення; ~ comptable звітний період (бухгалтерський); ~ d'affiliation термін служби (роботи), що зараховується для обчислення пенсії; ~ d'assurance термін (periode) страхування; ~ d'emploi стаж роботи, трудовий стаж; ~ d'épreuve/d'essai випробувальний термін; ~ d'imposition період оподаткування; ~ de calcul розрахунковий період; ~ de congé payé робочий рік (що враховується при визначенні права на щорічну відпустку); ~ de cotisations страховий стаж (тривалість виплати страхових внесків); ~ de franchise період звільнення (напр., від сплати податку); ~ de livraison період поставки; ~ de «neutralisation» період відсутності на роботі, привітряний до робочого (з метою страхування); ~ de protection термін правової охорони (напр., винаходу); ~ de référence розрахунковий (базисний) період; ~ de résidence термін перебування; ~ de taxation період оподаткування; ~ de validité термін дії; ~ des congés/des vacances відпускний період (встановлюється законом і колективними трудовими договорами); ~ électoralе період передвиборчої кампанії; ~ fiscale період оподаткування; ~ militaire термін військової служби; ~ protégée припустима тривалість неявки на роботу (внаслідок тимчасової непрацездатності); ~ suspecte період між датою припинення платежів і датою судової постанови про неплатоспроможність комерсанта (угоди, укладені

на цей період, визнаються недійсними); ~ transitoire перехідний період (напр., до набрання чинності нормативного акту)

périodicité, *f* періодичність Δ ~ du payement строки платежу; строки виплати

permanence, *f* 1) чергова частина; постійне чергування; 2) постійність; безперервність Δ ~ électorale виборча дільниця

permanent, *adj* 1) постійний; постійно діючий (про орган); 2) штатний керівник громадської організації (напр., профспілки)

permis, *m* письмовий дозвіл; свідоцтво; пропуск Δ ~ d'abattage лісорубний квиток; ~ d'entrée дозвіл на в'їзд; ~ d'expédition дозвіл на відвантаження; ~ d'exploitation дозвіл на експлуатацію (підприємства); ~ d'exportation дозвіл на вивезення, експортний дозвіл; ~ d'importation дозвіл на ввезення; ~ de bâtir дозвіл на будівельні роботи; ~ de chasse мисливський квиток, дозвіл на право полювання; ~ de chemin de fer право на безкоштовний залізничний квиток; ~ de communiquer дозвіл на побачення з ув'язненим; ~ de conduire посвідчення водія автотранспортного засобу; ~ de construire дозвіл на будівельні роботи; ~ de détention d'armes дозвіл на зберігання зброї; ~ de naviguer судновий квиток; ~ de pêche дозвіл на право риболовлі; ~ de port d'armes дозвіл на носіння зброї; ~ de résidence permanente дозвіл на постійне проживання; ~ de séjour дозвіл на проживання у даній місцевості; ~ de sortie дозвіл на виїзд; експортний дозвіл; ~ de transit дозвіл на транзит; ~ frontalier прикордонний пропуск

permission, *f* 1) дозвіл; 2) короткострокова відпустка військовослужбовця, короткострокове звільнення Δ ~ de sortie дозвіл на короткостроковий виїзд (за межі місць позбавлення волі)

permissionnaire, *m* військовослужбовець, що знаходиться в короткостроковому звільненні

permutation, *f* переведення на іншу роботу Δ ~ de gré à gré переведення на іншу роботу за згодою працівника; ~ de locaux обмін житлового приміщення; ~ pour convenance personnelle переведення на іншу роботу за бажанням працівника

perpétration, *f* здійснення (злочину, правопорушення) Δ ~ de l'infraction здійснення правопорушення; ~ du crime здійснення злочину

perpétrer, *vt* здійснювати (злочин, правопорушення)

perpétuité, *f* безперервність;

perquisition, *f* обшук у приміщенні Δ faire procéder à une ~ проводити обшук; ~ à domicile/domiciliaire обшук за місцем проживання; ~ sans mandat обшук без санкції

perquisitionner, *vi* проводити обшук в приміщенні

persécuter, *vt* переслідувати; піддавати гонінням

persecution, *f* переслідування

persona, *f* персона Δ ~ grata персона грата, бажана особа; ~ non grata персона нон грата, небажана особа; déclarer ~ non grata оголошувати персоною нон грата

personnalisation, *f* 1) наділення правосуб'єктністю, правами юридичної особи; 2) індивідуалізація Δ ~ de l'imprôt диференціація податкового оподаткування за групами платників; ~ de la condamnation індивідуалізація покарання

personnaliser, *vt* 1) наділяти правосуб'єктністю, правами юридичної особи; 2) індивідуалізувати

personnalité, *f* 1) особистість; 2) правосуб'єктність; 3) офіційна особа; 4) зобов'язальний характер (*прав, праводносин*); 5) творча діяльність Δ être doté de la ~/jouir de la ~/posséder la ~ володіти правосуб'єктністю, бути суб'єктом права; manifester sa ~ виявляти творчий характер діяльності; ~ civile цивільна правосуб'єктність; ~ comptable суб'єкт обліку; ~ criminelle особа злочинця; ~ de l'État правосуб'єктність держави; ~ de rang élevé висока посадова особа; ~ de vote невід'ємність особистого права (*учасника товариства*) на голосування; особисте голосування; ~ des peines особистий характер покарання; ~ du délinquant особа злочинця; ~ internationale міжнародна юридична особа; суб'єкт міжнародного права; міжнародна правосуб'єктність; ~ internationale fonctionnelle функціональна міжнародна правосуб'єктність (*міжнародних організацій*); ~ internationale illimitée повна (*необмежена*) міжнародна правосуб'єктність; ~ internationale restreinte обмежена (*часткова*) міжнародна правосуб'єктність; ~ interne правосуб'єктність у внутрішньому праві; ~ juridique правосуб'єктність; ~ juridique internationale міжнародна правосуб'єктність; ~ mentale du délinquant психічний стан злочинця; ~ morale правосуб'єктність юридичної особи; юридична особа; avoir la ~ morale володіти правами юридичної особи; conférer/doter de la ~ morale наділяти правами юридичної особи; incarner la ~ morale втілювати правосуб'єктність юридичної особи (*про орга-*

ни юридичної особи); ~ morale du droit des gens суб'єкт міжнародного права; міжнародна правосуб'єктність; ~ morale publique публічна юридична особа; ~ physique du délinquant фізичний стан злочинця

personne, *f* особа, людина, особистість Δ à la/en ~ особисто; en la ~ de в особі (*про представника*); ~ à charge утриманець; ~ à surveiller об'єкт зовнішнього спостереження; ~ active громадянин або громадянка, що працюють; ~ administrative адміністративний орган (*наділений правосуб'єктністю*); ~ administrative centrale центральний адміністративний орган (*наділений правосуб'єктністю*); ~ administrative spécialisée спеціальний адміністративний орган (*наділений правосуб'єктністю*); ~ administrative territoriale місцевий адміністративний орган (*наділений правосуб'єктністю*); ~ apatride особа без громадянства, апатрид; ~ assistée особа, яка отримує кошти для існування в порядку соціального забезпечення; ~ autorisée au recours регресант (*позивач за регресним позовом*); ~ chargée de famille особа, яка має утриманців; ~ civile юридична особа; ~ complice хабарник; ~ de confiance довірена особа; ~ de l'individu дані про особу; ~ de rang élevé висока посадова особа; ~ dénommée певна особа (*напр., в іменних цінних паперах*); ~ déplacée переміщена особа; ~ dépossédée особа, у якій вилучено майно (*за різними підставами*); ~ du délinquant особа правопорушника; ~ du droit international міжнародно-правова особистість, суб'єкт міжнародного права; ~ en place посадова особа; ~ en tutelle підопічний; ~ fiscalement à charge особа, за яку сплачується податок главою сім'ї; ~ frappée d'une incapacité de travail непрацездатна особа; ~ future зачата, але не народжена дитина (*до певного моменту*); ~ gardée à vue затримана особа; ~ handicapée особа з обмеженою працездатністю, інвалід; ~ imposable особа, оподатковувана податком; ~ inactive непрацюючий громадянин (*громадянка*); ~ intéressée зацікавлена особа; ~ internationale міжнародно-правова особистість, суб'єкт міжнародного права; ~ interposée підставна особа; ~ juridique суб'єкт права; юридична особа; ~ juridique de droit privé юридична особа приватного права; ~ juridique de droit public юридична особа публічного права, публічна юридична особа; ~ juridique internationale міжнародна юридична особа; ~ lésée потерпілий; ~ morale юридична особа; ~ morale autonome самостійна юридична особа; ~ morale de droit mixte публічно-приватна юридична особа; ~ morale

territoriale адміністративно-територіальне утворення, наділене правосуб'єктністю (*департамент, комуна*); ~ non acceptable небажана особа (*щодо адміністративно-технічного персоналу дипломатичного представництва*); ~ non imposable особа, яка не оподатковується; ~ persécutée особа, яка переслідується; ~ physique фізична особа; ~ physique commerçante індивідуальний комерсант; ~ poursuivie особа, притягнена до відповідальності; ~ privée суб'єкт приватного права, приватна особа; ~ publique юридична особа публічного права (*в т.ч держава, департамент, комуна*), суб'єкт публічного права; ~ publique territoriale адміністративно-територіальне утворення, наділене правосуб'єктністю (*департамент, комуна*); ~ retenue затриманий; ~ sans domicile особа, яка не має постійного місця проживання; ~ sans nationalité особа без громадянства, апатрид; ~ sans résidence fixe особа, яка не має постійного місця проживання; ~ soumise au recours regressif (*відповідач за регресним позовом*); ~ soupçonnée підозрюваний (*не в процесуальному сенсі*); ~ surveillée об'єкт зовнішнього спостереження; ~ tenue de rendre compte підзвітна особа

personnel 1. *adj.* 1) особистий, індивідуальний; 2) власний; 3) зобов'язальний 2. *m.* персонал, штат, особовий склад Δ détacher du ~ відрачувати, відряджати персонал; engager/recruter ~ набирати (*наймати*) персонал; faire partie du ~ перебувати в штаті; ~ à bord екіпаж судна; ~ à temps partiel персонал, зайнятий неповний робочий час; ~ administratif et technique адміністративно-технічний персонал; ~ communal службовці, персонал муніципальних органів, органів комунального управління; ~ consulaire консульський персонал, персонал консульського представництва; ~ d'ambassade персонал посольства; ~ d'encadrement відповідальні працівники; інженерно-технічний персонал; ~ d'exécution виробничий персонал; виконавчий персонал; ~ de bureau адміністративний персонал; ~ de direction керівний склад, керівні кадри; ~ de police особовий склад поліції; ~ de service обслуговуючий персонал; ~ diplomatique дипломатичний персонал; ~ du pont палубна команда; ~ du procès особи, які беруть участь у справі (*у цивільному процесі*); ~ du siège персонал штаб-квартири; ~ en civil співробітники, що працюють в цивільному одязі; ~ en tenue співробітники, що працюють у фірменному одязі, уніформований особовий склад; ~ gouvernemental члени уряду; ~

horaire працівники, заробітна плата яких визначається залежно від кількості робочих годин і днів у місяці; ~ judiciaire особовий склад судового відомства (*включно з прокуратурою*); ~ local місцевий персонал (*з громадян країни перебування міжнародної організації*); ~ mensuel/mensuel працівники, розмір заробітної плати яких не залежить від кількості робочих днів у місяці; ~ militaire особовий склад військово-вслужбовців; ~ navigant льотно-підйомний склад; плавсклад; ~ officiel офіційний персонал (*дипломатичної місії*); ~ parlementaire члени парламенту; ~ pénitentiaire особовий склад пенітенціарних установ; ~ privé приватний обслуговуючий персонал; ~ salarié штат найманих працівників, персонал, що працює за наймом; ~ spécialisé співробітники-фахівці; ~ subalterne допоміжний персонал; ~ temporaire тимчасові працівники; тимчасовий персонал; ~ titularisé атестований персонал; ~s civiles, *pl* цивільне населення; ~s en contradiction *pl* особи, в показаннях яких є суперечності; ~s en quête d'asile *pl* особи, що шукають притулку; ~s impliquées au rapport de droit *pl* сторони правовідносин; ~s parentes *pl* особи, які перебувають у родинних відносинах, родичі; ~s sous statut *pl* «статутні» працівники

perte, f загибель; втрата Δ bonifier une ~ відшкодувати втрати; causer une ~ заподіювати (*завдавати*) шкоди; encaisser/encourir une/être sujet à ~ зазнавати збитків; faire subir une ~ заподіювати збитки; ~ accidentelle загибель або втрата внаслідок нещасного випадку; ~ d'argent грошовий збиток; ~ d'exploitation збитки від операцій (*товарництва*); ~ de biens втрата майна; ~ de fortune майнові втрати, майнова шкода; ~ de gains упущена вигода; ~ de l'exercice збитки звітного періоду; ~ de la capacité de travail втрата працездатності; ~ de la nationalité втрата громадянства; ~ de la nationalité par désuétude втрата громадянства внаслідок тривалого припинення зв'язку з даною державою; ~ de la nationalité par jugement втрата громадянства в силу судового рішення; ~ de valeur знецінення; ~ des marchandises втрата вантажу; ~ du droit втрата права; ~ du grade позбавлення військового звання, позбавлення спеціального звання; ~ fortuite/par cas fortuit випадкова втрата (*речі*); ~ matérielle матеріальні втрати, матеріальні збитки; ~ nette чисті збитки; ~ partielle часткова загибель, втрата; ~ patrimoniale майнові втрати, майнова шкода; ~ pécuniaire майнові втрати, майнова шкода; ~ reportée збитки минулих років (*стаття балансу*); ~

réputée totale повна конструктивна загибель (судна); ~ sans nouvelles пропажа (судна) безвісти; ~ subie позитивний збиток (у майні); ~ totale повна загибель, втрата; ~ totale seulement відповідальність тільки за повну загибель

pertes, *f pl* збитки Δ contribuer aux ~/souffrir des ~ нести (зазнавати) збитки; ~ passées par profits et pertes списання (майна); ~ sur exercices antérieurs збитки минулих років (стаття балансу)

pertinence, *f* належність

pertinent, *adj* відповідний

perversion sexuelle, *f* статеве збочення

pesage, *m* зважування, перевірка ваги вантажу Δ ~ contradictoire перевірка ваги вантажу за участю зацікавлених сторін

petit commerce, *m* невелике підприємство Δ ~ risque медичні та деякі пов'язані з ними витрати, викликані звичайними захворюваннями

petite monnaie, *f* розмінна монета

petite personnalité morale, *f* обмежена правоздатність юридичної особи

petite voirie, *f* другорядні шляхи сполучення (сільські дороги, вулиці та площі міст, крім Парижа)

petition, *f* 1) заява; клопотання; 2) петиція (скарга або пропозиція, що направляється громадянами органам державної влади) Δ ~ d'hérédité позов про визнання права спадкування та вилучення у фактичного власника відповідного цього праву майна

pétitionnaire, *m* 1) заявник (особа, яка звернулася із заявою); 2) петиціонер (особа, що приносить петицію)

pétitoire, *m* петиторний позов (про захист права власності) Δ agir au ~ пред'являти петиторний позов

peuplement, *m* населеність (житлового приміщення)

phase, *f* стадія Δ ~ de conciliation стадія примирення сторін (у справах про розірвання шлюбу); ~ de l'instruction стадія попереднього слідства; ~ de la procédure/du procès стадія процесу; стадія судочинства; ~ policière du procès pénal поліцейське розслідування

phénomène, *m* явище Δ ~ criminel злочинність (в загальному сенсі); здійснення злочинів; ~ de masse масове явище; ~ social суспільне явище

photo, *f* фотознімок Δ ~ signalétique розпізнавальний фотознімок

photo-robot, *m* фоторобот

photocopie, *f* фотокопія

photographie, *f* фотографія, фотозйомка, фотографування Δ ~ comparative порівняльна фотографія; ~ dans l'infrarouge фотозйомка в інфрачервоних променях; ~ dans l'ultraviolet фотозйомка в ультрафіолетових променях; ~ dans le domaine de l'invisible фотозйомка в невидимих променях спектра; ~ dans le domaine du visible фотозйомка у видимій зоні спектра; ~ de luminiscence фотозйомка люмінесценції; ~ des extérieurs фотографія навколишньої місцевості, обстановки (при огляді місця події); ~ des lieux фотографування, фотозйомка місця події; ~ des reflets рефлексна фотографія; ~ documentaire фотозйомка речових доказів; ~ en couleurs кольорова фотозйомка; ~ en lumière diffuse фотозйомка в розсієному світлі; ~ géométrique фотографування, фотозйомка місця події; ~ judiciaire судова фотографія; ~ métrique метрична фотозйомка; ~ par contact дифузно-копіювальний метод (відновлення невидимого тексту); ~ par transparence фотозйомка на провіт; фотозйомка в проходячих променях; ~ signalétique розпізнавальна (сигналетична) фотозйомка

photothèque, *f* фототека

pickpocket, *m* злодій, що здійснює кишенькові крадіжки, кишеньковий злодій

pièce, *f* 1) документ, діловий папір; 2) товар; 3) місце багажу; 4) монета Δ produire une ~ представляти документ; rétablir la ~ повертати отриманий для ознайомлення документ (у цивільному процесі); ~ à conviction речовий доказ; ~ à l'appui підтверджуючий документ; виправдувальний документ; ~ à signifier документ, що підлягає врученню; ~ à vérifier документ, справжність якого підлягає перевірці; ~ annexée додаток (до документа); ~ arguée de faux документ, що викликає сумнів у його справжності; ~ comptable бухгалтерський документ; ~ contrefaite підроблений документ; підроблені гроші (одиничний екземпляр); ~ d'identité документ, що засвідчує особу, посвідчення особи; ~ de comparaison ідентифікований об'єкт; зразок (при криміналістичній ідентифікації); ~ de comptabilité бухгалтерський документ; ~ de la procédure процесуальний документ; ~ de légitimation легітимаційний документ; ~ de monnaie монета; ~ de présomption ідентифікований об'єкт; ~ de terrain земельна ділянка; ~ falsifiée підроблений документ (при спотворенні змісту справжнього документа); ~ justificative підтверджувальний документ; виправдувальний документ (у бухгалтерському обліку); ~ justificative de priorité до-

кумент, що підтверджує право пріоритету; пріоритетна довідка; ~ notariée нотаріально посвідчений документ; ~ originale оригінал, справжній текст; ~ prétendue entachée de faux документ, що викликає сумнів у його справжності; ~ sincère справжній документ; ~s constitutives *pl* установча документація (*напр.*, *статут товариства*); ~s d'embarquement d'expédition *pl* відвантажувальні документи; ~s d'instruction *pl* матеріали попереднього слідства; ~s de bord *pl* суднові документи; ~s de comparaison *pl* порівняльний матеріал; ~s de publicité *pl* документи, що підтверджують виконання вимог, які стосуються публічності (*товариства*); ~s du dépôt *pl* матеріали заявки (*на патент*); комплект заявочних документів (*до заявки на патент*); ~s du dossier/du procès *pl* матеріали справи; ~s employées invoquées à l'arppi de la demande *pl* документи, що обґрунтовують позов; ~s jointes *pl* документи, що додаються; ~s métalliques *pl* металеві гроші; ~s signifiées *pl* справжні документи, копія яких вручена одній зі сторін (*в цивільному процесі*)

pillage, *m* розкрадання; грабіж (*із застосуванням насильства*); розграбування Δ ~ d'une invention привласнення чужого винаходу; ~ en bande грабіж, здійснений групою

pillard, *m* розкрадач; грабіжник

pillar, *vi* здійснювати розкрадання; здійснювати грабіж (*із застосуванням насильства*)

pilleur, *m* розкрадач; грабіжник

pilotage, *m* лоцманська проводка Δ ~ à l'entrée лоцманська проводка з моря в порти і гавані; ~ à la sortie лоцманська проводка з портів і гаваней в море; ~ obligatoire обов'язкова лоцманська проводка

pilote obligatoire, *m* обов'язкова лоцманська проводка

pinceau à poils souples, *m* пензлик для запилення слідів, флейц

piquet de grève, *m* страйковий пікет

piraterie, *f* піратство; морський розбій Δ ~ aérienne незаконне захоплення повітряних суден, повітряне піратство

pistolet, *m* пістолет

pistolet-mitrailleur, *m* пістолет-автомат

place, *f* 1) місце; посада; служба; робота; 2) торгові та банківські кола (*у країні, місті*) Δ ~ bancaire місце здійснення банківських операцій; ~ cambiste/de change валютна біржа; ~ financière фінансовий центр; ~ protocolaire місце за протокольним списком, протокольне положення; ~ vacante вакантне робоче місце, вакантна посада

placement, *m* 1) приміщення; розміщення; 2) працевлаштування; набір (*на роботу*); 3) продаж, збут; розміщення (*замовлень*)

Δ ~ à fonds perdu безповоротна передача грошової суми (*рентного боржника за договором довільної ренти*); ~ à l'étranger інвестиції за кордоном, закордонні капіталовкладення; ~ à l'extérieur відбування кримінального покарання поза виправною установою; ~ à court terme/ court короткострокове вкладення (*кошти*); ~ d'actions розміщення акцій; ~ d'office поміщення (*напр.*, *до психіатричної лікарні*) за вказівкою компетентного органу; ~ d'un emprunt розміщення позики; ~ dans le public розміщення (*позики, цінних паперів*) серед населення; ~ de fonds вкладення коштів (*напр.*, *в цінні паперу*); ~ des titres розміщення цінних паперів; ~ des valeurs mobilières розміщення цінних паперів (*напр.*, *облігацій*); ~ en détention provisoire взяття під варту; ~ en obligations вкладення коштів в облігації, придбання облігацій; ~ en titres вкладення коштів у цінні папери, придбання цінних паперів; ~ gratuit безкоштовне працевлаштування; ~ hospitalier розміщення літньої особи в лікарні або в будинку для літніх людей; ~ immobilier вкладення коштів в нерухомість, придбання нерухомості; ~ liquide ліквідне вкладення (*кошти*); ~ long/à long terme довгострокове вкладення (*кошти*); ~ payant платне працевлаштування; ~ volontaire розміщення (*напр.*, *у психіатричній лікарні*) з ініціативи особи, яка надходить туди;

placements, *m pl* інвестиції

placer, *vi* 1) поміщати; розміщувати; 2) влаштовувати на роботу, працевлаштовувати; 3) продавати, збувати; розміщувати замовлення; 4) вкладати капітал

placet, *m* 1) письмове прохання, клопотання; 2) копія позовної заяви

placeur, *m* 1) агент зі збуту товарів; агент з розміщення цінних паперів; 2) агент з працевлаштування

placier, *m* торговий посередник (що працює в місці розташування його контори) Δ ~ de fret aérien агент з вантажних авіаперевезень

plafond, *m* верхня межа Δ ~ d'absences simultanées гранична загальна тривалість відсутності на роботі (*у зв'язку з професійним навчанням*); ~ d'escompte максимальна сума кредиту шляхом обліку цінних паперів; ~ de crédit максимальна сума кредиту, що надається банком даному клієнту; ~ du loyer максимальна наймана плата; ~ tarifaire максимальна тарифна ставка

plafonnement, *m* встановлення верхньої межі, максимуму

plage horaire, *f* години роботи (*напр.*, біржі)

plagiaire, *m* особа, винна в плагиаті, автор плагиату

plagiat, *m* плагиат, підроблення в авторстві

plaider, *vi* брати участь у справі, вести справу; виступати в суді; захищати в суді Δ *se* ~ слухатися (*про справу в суді*); ~ *couprable* визнати себе винним; ~ *en divorce* брати участь у справі, вести справу про розлучення

plaideur, *m* учасник судового розгляду; сторона в процесі Δ ~ *chicanier* несумлінний учасник процесу; ~ *rival* супротивна сторона (*в цивільному процесі*)

plaidoirie, *f* 1) судові дебати; судове мовлення; 2) мистецтво виступів у суді Δ ~ *de la défense* захисна промова; ~ *orale* усне ведення справи

plaidoyer, *m* судове мовлення

plaignant, *m* 1) подавач скарги, скаржник; 2) позивач

plainte, *f* скарга; заява (*потерпілого від правопорушення*) Δ *déposer une* ~/*porter* ~ подавати скаргу; ~ *au parquet* заява до прокуратури (*потерпілого від правопорушення*); ~ *avec constitution de partie civile* скарга з пред'явленням цивільного позову; ~ *répale* заява про притягнення до кримінальної відповідальності; ~ *roug vol* заява про крадіжку (*подана потерпілою особою*)

plan, *m* план Δ ~ *budgetaire* бюджетний план; ~ *chiffré* кошторис; ~ *comptable* рахунковий план; ~ *d'épargne* договір про внески; ~ *d'épargne d'entreprise* договір про колективні внески; ~ *d'occupation des sols* план землекористування; ~ *de caisse* касовий план; ~ *de crédit* кредитний план; ~ *de développement économique et social* план економічного і соціального розвитку; ~ *de financement* план фінансування; ~ *de la nation* державний план; ~ *de région* регіональний план; ~ *de vente* план реалізації (*продукції*); ~ *financier* фінансовий план, план доходів і витрат; ~ *national* державний план; ~ *parcellaire* план земельних ділянок

plaque diplomatique, *f* дипломатичний номер (*на автомобілі*)

plate-forme, *f* платформа Δ ~ *électorale* виборча платформа; ~ *insulaire* острівний шельф

plateau continental, *m* континентальний шельф

plebiscite, *m* плебісцит

plein, *m* максимум ризиків, прийнятих на себе страховиком за всіма договорами страхування Δ ~ *contentieux* судові спори про поновлення прав, порушених діями ад-

міністративних органів; ~ *d'acceptation* максимальна сума, яка приймається на свою відповідальність страховиком при настанні одного страхового випадку; ~ *de conservation* частина збитку, яку приймає на свою відповідальність перший страховик при спільному страхуванні; ~ *de souscription* максимальна сума відшкодування, яка приймається на свою відповідальність страховиком; ~ *maximum* максимальна кількість вантажів, застрахованих за генеральним полісом; ~ *relatif à un îlot* максимальна сума відшкодування, яка приймається на свою відповідальність страховиком при страхуванні на випадок пожежі будівель, що входять до одного масиву

pleine concurrence, *f* вільна конкуренція

pleine propriété, *f* повнота правомочностей власника

pleins pouvoirs, *m pl* повноваження Δ *produire des* ~ пред'являти повноваження

plénière, *f* пленум, пленарне засідання

plénipotentiaire, *adj* 1) повноважний; 2) повноважний представник

plenitude, *f* повнота Δ ~ *de juridiction* повнота компетенції суду; ~ *des droits* повнота прав; ~ *des pouvoirs* широкі повноваження; ~ *du pouvoir* повнота влади, повновладдя

pli officiel, *m* офіційна кореспонденція

plicature, *f* утворення складки (*на матеріалі документа*)

plomb, *m* плomba (*для опломбування*)

plombage, *m* опломбування

plombs, *m pl* дріб, дробовий снаряд Δ *sous* ~ *intacts* з непошкодженими справними плombaми

plume, *f* перо Δ *tenir la* ~ à l'audience вести протокол судового засідання

plumitif d'audience, *m* реєстр, в якому ведеться робочий протокол судового засідання (*у цивільній справі*)

pluralité, *f* множинність Δ ~ *d'infractions* множинність злочинів; сукупність злочинів; ~ *d'objets* множинність об'єктів; ~ *de créanciers* активна множинність осіб у зобов'язанні; ~ *de débiteurs* пасивна множинність осіб у зобов'язанні; ~ *de nationalités* множинність громадянства; ~ *de paiements* множинність платежів; ~ *de qualifications* конкуренція кримінально-правових норм; ~ *de sujets* множинність суб'єктів; множинність осіб у зобов'язанні; ~ *des défendeurs* множинність відповідачів

plus-value, *f* прибуток; доходи; приріст; підвищення вартості речі або виконуваних робіт

Δ ~ à court terme вигода від перепродажу речі незабаром після її придбання (*протягом 2 років*); ~s immobilières *pl* приріст капіталу внаслідок операцій з нерухомим майном; ~s mobilières *pl* приріст капіталу внаслідок операцій з рухомим майном

poids, *m* 1) вага; 2) тягар; відповідальність Δ ~ brut вага брутто; ~ débarqué вивантажена вага; ~ embarqué відвантажена вага; ~ facturé відфактурована вага; ~ net вага нетто, чиста вага

point, *m* 1) пункт (*географічний*); 2) пункт (*в документі*); питання Δ ~ caractéristique ідентифікаційна ознака; ~ commun ідентифікаційна ознака, що збігається; ~ contesté спірне питання; нерегульоване, неузгоджене питання; ~ d'entrée пункт ввезення (*товару на митну територію*); ~ d'ordre процедурне питання, питання щодо порядку ведення (*наради, конференції*); ~ de départ 1) початковий момент; вихідний момент; 2) місце, пункт відправлення; ~ de départ de la prescription початок, початковий момент перебігу строку позовної давності; ~ de départ des intérêts початковий момент нарахування відсотків; ~ de départ du délai початковий момент перебігу строку; ~ de destination місце, пункт призначення; ~ de droit юридичне питання; ~ de fait питання факту; ~ de la demande пункт у заяві; позовна вимога; ~ de livraison місце доставки; ~ de retraite пенсійний пункт; ~ de sortie пункт вивезення (*товару з митної території*); ~ de transit international пункт міжнародного транзиту; ~ du litige спірне питання; ~ frontière місце, пункт перетину кордону

point-frontière, *m* контрольно-пропускний пункт (*на кордоні*)

pointage, *m* відмітка у списку (*при контролі, перекличці*); попередній підрахунок голосів, підписів; відмітка про прихід і закінчення роботи Δ ~ des salariés хронометраж робочого часу

pointe, *f* 1) наконечник; 2) пік; максимум Δ ~ de tisque надзвичайний, виключно високий ризик; ~ de trésorerie тимчасова підвищена потреба в готівкових коштах; ~ du percuteur бойок (*у зброї*); ~s de fait *pl* фактичні обставини

police, *f* 1) поліція; 2) особовий склад поліції; 3) регламентація суспільних відносин шляхом видання підзаконних нормативних актів; 4) сукупність підзаконних актів, спрямованих на охорону встановленого правопорядку; 5) обмеження публічних свобод адміністративними актами; 6) діяльність, що має на меті охорону встанов-

леного правопорядку; 7) нагляд; 8) (*страховий*) поліс Δ ~ à alimenter/à éteindre генеральний (*страховий*) поліс (*на певну кількість вантажів*); ~ à ordre ордерний (*страховий*) поліс; ~ à dénommée іменний (*страховий*) поліс; ~ à valeur agréée поліс, в силу якого сума збитку обчислюється виходячи зі страхової вартості, погодженої при укладенні договору страхування; ~ administrative 1) адміністративна поліція (*виконує задачу попередження правопорушень*); 2) адміністративний нагляд; ~ administrative générale загальна адміністративна поліція; ~ administrative spéciale спеціальна адміністративна поліція; ~ ajustable генеральний (*страховий*) поліс, в силу якого зобов'язання страховика визначаються заявами страхувальника про відправлення вантажу; ~ au porteur пред'явницький (*страховий*) поліс; ~ criminelle карний розшук; ~ d'abonnement генеральний страховий поліс; ~ d'assurance страховий поліс; ~ d'assurance sur corps страховий поліс при страхуванні судна; ~ d'État державна поліція; ~ de cautionnement доручальний (*страховий*) поліс; ~ de l'air 1) правова регламентація повітряних сполучень; 2) повітряна поліція; ~ de l'air et des frontières повітряна і прикордонна поліція; ~ de l'audience підтримання порядку в судовому засіданні; ~ de la chasse поліція полювання (*спеціальна поліція у сфері полювання*); ~ de la circulation routière регламентація дорожнього руху; ~ de la frontière 1) прикордонна поліція; 2) регламентація прикордонного режиму; нагляд за дотриманням прикордонного режиму; прикордонний режим; прикордонний контроль; ~ de la haute mer режим відкритого моря; дотримання режиму відкритого моря; ~ de la navigation 1) регламентація судноплавства; регламентація безпеки судноплавства; 2) дотримання режиму судноплавства; ~ de la pêche 1) рибальська поліція; 2) нагляд за рибальством; ~ de la piraterie боротьба з піратством; ~ de la salle підтримання порядку в залі засідань; ~ de réassurance поліс перестрахування; ~ des campagnes підтримання громадського порядку в сільській місцевості; ~ des chemins de fer 1) регламентація руху по залізницях; 2) залізнична поліція; ~ des démolitions нормативна регламентація зносу будівель; ~ des étrangers режим іноземців; ~ des ports поліція портів (*спеціальна поліція в галузі експлуатації портів*); режим портів; ~ du contrat регламентація умов договору підзаконними нормативними актами; ~ du roulage 1) регламентація дорожнього руху;

2) нагляд за дорожнім рухом; ~ économique регламентація відносин у галузі економіки та фінансів; ~ en bloc (*страховий*) поліс, за яким здійснюється страхування на випадок декількох ризиків; ~ en compte couvant генеральний (*страховий*) поліс з певною межею відповідальності страховика; ~ étatisée державна поліція; ~ évaluée таксований (*страховий*) поліс; ~ flottante генеральний (*страховий*) поліс; ~ fluviale 1) річкова поліція; 2) річковий нагляд; ~ générale загальна поліція (*підтримка порядку на певній території*); ~ intérieure внутрішній розпорядок; дотримання правил внутрішнього розпорядку; ~ internationale міжнародні поліцейські сили; ~ judiciaire судова поліція (*виконує завдання розкриття правопорушень і затримання винних*); ~ libérée оплачений страховий поліс; ~ locale місцева поліція; ~ militaire військова поліція; ~ municipale 1) муніципальна загальна поліція; 2) органи муніципальної поліції; 3) особовий склад муніципальної поліції; ~ nationale державна поліція; ~ nominative іменний (*страховий*) поліс; ~ non évaluée/ouverte нетаксований (*страховий*) поліс; ~ privée приватна поліція; ~ rurale підтримання громадського порядку в сільській місцевості; ~ sanitaire 1) санітарна поліція; 2) санітарний режим; санітарний нагляд; ~ scientifique 1) наукові методи розслідування злочинів; 2) науково-технічний підрозділ поліції; ~ spéciale 1) спеціальна поліція; 2) спеціальний (*страховий*) поліс (*за наявності генерального поліса*); ~ technique оперативно-технічна служба поліції

policier, *m* співробітник поліції, поліцейський

politique, *f* політика Δ ~ criminelle кримінальна політика; ~ de répression кримінальна політика; каральна політика; ~ en matière de personnel кадрова політика; ~ fiscale податкова політика; ~ foncière земельна політика; ~ monétaire валютна політика

pollicitant, *m* оферент

pollicitation, *f* оферта, яка до її прийняття може бути вільно відкликана оферентом; пропозиція укласти договір

pollution, *f* забруднення Δ ~ atmosphérique/ de l'air забруднення атмосфери; ~ des eaux fluviales забруднення річок; ~ des mers забруднення морського середовища; ~ des voies d'eau забруднення водних шляхів; ~ du milieu marin забруднення морського середовища; ~ par immersion забруднення, що виникають внаслідок захоронення (*відходів*); ~ par les navires забруднення з суден

polygamie, *f* багатощлюбність; полігамія

polygraphe, *m* поліграф, детектор брехні

ponction, *f* вилучення (*коштів*)

pondération des votes, *f* зважене голосування (*кількість голосів пропорційна внескам кожного голосуючого*)

pont, *m* робочий день між двома святковими днями Δ faire le ~ не працювати в робочий день, який знаходиться між двома святковими днями

pool, *m* пул, об'єднання Δ mettre en ~ об'єднувати в пул; ~ de banques банківський пул; ~ de brevet патентний пул; ~ de ressources/financier біржовий пул; ~ unique de réserves de change централізований пул валютних резервів

population, *f* населення Δ ~ frontalière населення прикордонних районів; ~ légale населення, яке постійно проживає в країні; ~ rénale особи, які тримаються в місцях позбавлення волі (*засуджені і підслідні*); чисельність ув'язнених; ~ pénitentiaire особи, які тримаються в місцях позбавлення волі (*засуджені і підслідні*); чисельність ув'язнених; ~ sous tutelle населення, яке проживає на території під опікою

poroscopie, *f* пороскопія

port, *m* 1) порт; 2) вантажопідйомність судна; 3) носіння; 4) плата за перевезення Δ franc de ~ без витрат (*покуття*) за перевезення; en ~ dû транспортування неоплачене; en ~ payé транспортування оплачено; ~ d'armes носіння зброї; ~ d'arrivée порт прибуття; ~ d'attache порт приписки; ~ d'embarquement/de charge порт завантаження; ~ d'enregistrement порт реєстрації; ~ d'entrée вхідний порт; ~ d'escale проміжний порт; ~ d'expédition порт відправлення; ~ d'immatriculation порт реєстрації; ~ de débarquement/de déchargement порт відвантаження; ~ de départ порт відправлення (*судна*); ~ de destination порт призначення; ~ de livraison порт призначення (*вантажу*); ~ de refuge порт-притулок; ~ de sortie вихідний порт; ~ dû належний ваговий збір; ~ du pavillon плавання під прапором, право на прапор (*даної держави*); ~ et assurance payé jusqu'à la frontière франко-кордон; ~ franc вільний порт, порто-франко (з *безмитним ввезенням і вивезенням іноземних товарів*); ~ illégal d'uniforme незаконне носіння фірмового одягу; ~ illégal de costume незаконне носіння одягу (*напр., схожою з військової або поліцейською уніформою*); ~ illégal de décoration незаконне носіння нагородних знаків (*напр., орденів*); ~ maritime de commerce торговий морський порт; ~ neutre порт нейтральної держави; ~ ouvert відкри-

portabilité

тий порт (для заходу іноземних торгових суден); ~ ouvert des armes відкрите носіння зброї (як одна з ознак комбатанта); ~ payé оплачений ваговий збір; ~ sûr безпечний порт

portabilité, *f* виконання зобов'язання в місці знаходження кредитора

portable, *adj* той, що підлягає виконанню в місці знаходження кредитора (*про зобов'язання*)

porte ouverte, *f* правило «відкритих дверей» (можливість вільного вступу та виходу, напр., з кооперативу)

porte-fort, *m* 1) гарантія виконання зобов'язання третьою особою; 2) особа, яка укладає договір за іншу особу

portée, *f* 1) межі; сфера дії; 2) значення, важливість Δ comprendre la ~ de ses actes віддавати собі звіт у своїх діях Δ ~ d'un argument значення аргументу; ~ d'une disposition сфера (межі) дії положення; ~ de la divulgation ступінь розкриття; ~ de la protection обсяг правової охорони; ~ de la revendication обсяг пункту, формули винаходу; ~ des articles сфера застосування статей (договору); ~ des obligations сфера дії зобов'язань; ~ du brevet 1) сфера дії патенту; 2) обсяг патентної охорони; ~ exécutoire обов'язкова сила; ~ juridique юридичне значення; ~ obligatoire обов'язкова сила; ~ territoriale дія (сфера дії) в просторі

portefeuille, *m* 1) міністерство; 2) сукупність, портфель цінних паперів (особи, підприємства) Δ ~ d'actions пакет акцій; ~ de commandes портфель замовлень

porter, *vt* приносить, подавати (напр., скаргу) Δ ~ sur... відноситися до...

porteur, *m* 1) тримач; 2) пред'явник Δ être ~ d'un document володіти документом; payable au ~ той, що підлягає оплаті пред'явнику; au ~ на пред'явника, пред'явницький; ~ d'actions акціонер, власник акцій; ~ d'emprunt/d'obligations займотримач, облігаціонер; ~ d'une lettre de change векселетримач; ~ d'une lettre de gage заставотримач; ~ de contrainte особа, яка здійснює примусове стягнення, стягувач; ~ de l'effet векселетримач; ~ de part пайовик; ~ de pouvoir носій правомочності; ~ de quittance тримач квитанції; ~ de titres власник цінних паперів; ~ du chèque чекотримач, пред'явник чека; ~ du connaissement тримач коносамента; вантажоодержувач; ~ légitime законний утримувач

portion, *f* частина, частка Δ ~ de la lettre елемент букви; ~ héréditaire спадкова частка; ~ saisissable частина (майна), на яку може

бути звернено стягнення; ~ saisissable de la rémunération частина заробітної плати, на яку може бути звернено стягнення

portionnaire, *m* співспадкоємець

portrait parlé, *m* словесний портрет

position, *f* 1) стан (напр., соціальний, службовий); 2) посада; звання Δ prendre ~ pour une proposition висловлюватися за пропозицію; prendre ~ contre une proposition висловлюватися проти пропозиції; ~ créditrice кредиторська позиція; ~ de réserve резервна позиція (в Міжнародному валютному фонді); ~ débitrice дебіторська позиція; ~ dominante панівне становище (напр., на ринку); ~ du compte позиція рахунку (співвідношення вимог і зобов'язань); ~ du fonctionnaire стан на державній службі; ~ hors cadres стан державного службовця, залишеного на його прохання в місці відрядження; ~ légale правовий стан; ~ normale дійсна служба; ~ procédurale процесуальний стан; ~ tarifaire позиція тарифу

possesseur, *m* власник Δ ~ à titre précaire (простий) тримач, залежний власник (який отримав майно від власника); ~ antérieur 1) попередній власник; 2) першкористувач (у винахідницькому праві); ~ d'une créance кредитор за зобов'язальною вимогою; ~ de bonne foi сумлінний власник; ~ de mauvaise foi недобросовісний власник; ~ évincé власник, у якого річ вилучена шляхом виндикації

possession, *f* володіння Δ entrer en ~ вступати у володіння; avoir la ~ d'état d'enfant légitime визнаватися законною дитиною; avoir/jouir de la ~ d'état de français вважатися (визнаватися) французом; ~ continue безперервне володіння; ~ d'état суспільне визнання певного правового стану; ~ d'une nationalité володіння громадянством; ~ de bonne foi добросовісне володіння; ~ de longue durée тривале володіння; ~ exclusive виключне володіння; ~ foncière землеволодіння; ~ immémoriale володіння з незапам'ятних часів; ~ ininterrompue безперервне володіння; ~ légitime законне володіння; ~ non équivoque безперечне володіння; володіння, яке не викликає сумнівів; ~ paisible мирне володіння; ~ précaire залежне володіння (майном, отриманим від власника), тримання; ~ prolongée тривале володіння; ~ publique відкрите володіння; ~ utile володіння, що враховується при обчисленні давності

possessionnel, *adj* той, який свідчить про правоволодіння

possessoire, *m* посесорний позов (*про захист володіння*) Δ agir au ~ пред'являти посесор-

ний позов; au ~ при розгляді питання про право володіння, при розгляді посесорного позову

poste, *m* 1) пост; посада; 2) пункт Δ occuper un ~ обіймати посаду, пост; quitter son ~ залишати свій пост (в дипломатичному праві); ~ comptable бухгалтерія (як орган); ~ consulaire консульське представництво, установа, консульство; консульський пост; ~ d'inspection douanière пост митного контролю; ~ de douane митний пост; ~ de fonctionnaire посада на державній службі; ~ de fonctionnaire élu виборна посада; ~ de recette стаття приходу; ~ des dépenses стаття витрат; ~ diplomatique дипломатичне представництво; дипломатичний пост; ~ douanier митний пост; ~ du bilan стаття балансу; ~ frontière прикордонний пункт (ночм); ~ supérieur вища керівна посада; ~ vacant вакантна посада; pourvoir un ~ vacant займати вакантну посаду

postérité, *f* потомство Δ ~ légitime законні спадкоємці

postes, *f pl* статті бюджету; розділи рахунку Δ ~ de l'actif елементи активу (балансу); ~ du passif елементи пасиву (балансу)

postliminie, *f* відновлення колишнього правопорядку на території держави після припинення її окупації або анексії

postpénal, *adj* постпенітенційний

postulant, *m* 1) прохач; заявник; 2) представник у суді в цивільному процесі Δ ~ à l'aide sociale особа, яка подала клопотання про надання соціальної допомоги; ~ de la retraite особа, яка подала клопотання про призначення пенсії

postulation, *f* 1) заява, прохання, клопотання; 2) складання (судовим представником в цивільному процесі) процесуальних документів; здійснення представництва (в цивільному процесі)

postuler, *vt* 1) просити; клопотати; 2) скласти процесуальні документи (функція судового представника в цивільному процесі); мати представництво (в цивільному процесі)

postvention, *f* подальші дії

pot-de-vin, *m* 1) надбавка до обумовленої ціни; 2) подарунок за сприяння (в придбанні чого-небудь, в укладанні угоди), могорич

pot-de-vinier, *m* особа, яка отримує додаткову винагороду (надбавку, могорич)

potestatif, *adj* залежний від однієї з договірних сторін

poudre, *f* 1) порох; 2) порошок Δ ~ poivre димний порох; ~ ruغوخله бездимний порох; ~ sans fumée бездимний порох

pourboire, *m* могорич (службовцю підприємства від клієнта підприємства); чайові

pourcentage, *m* процент, ступінь Δ ~ d'invalidité ступінь втрати працездатності; ~ des affaires réussies розкриваність (кримінальних правопорушень); ~ par tête духова квота

pourparlers, *m pl* переговори Δ ~ d'affaires ділові переговори; ~ diplomatiques дипломатичні переговори

poursuite, *f* 1) притягнення до відповідальності; переслідування; 2) пред'явлення позову; 3) звернення стягнення Δ engager/entamer/intenter la ~ притягати до відповідальності; починати переслідування; ~ administrative притягнення до адміністративної відповідальності; ~ civile залучення до цивільної відповідальності; пред'явлення позову; ~ contre un débiteur пред'явлення позову до боржника; ~ correctionnelle притягнення до відповідальності за вчинення кримінального проступку; ~ d'office пред'явлення цивільного позову прокурором; ~ de l'infraction кримінальне переслідування; ~ de l'instance рух справи, хід судового розгляду; ~ disciplinaire притягнення до дисциплінарної відповідальності; ~ du créancier стягнення боргу; ~ en contrefaçon притягнення до відповідальності за контрафакцією; ~ en indemnité пред'явлення вимоги, позову про відшкодування шкоди; ~ en justice залучення до судової відповідальності, судове переслідування; ~ en responsabilité залучення до судової відповідальності; ~ hypothécaire звернення стягнення на предмет іпотеки; ~ judiciaire залучення до судової відповідальності, судове переслідування; ~ rénale/gépressive притягнення до кримінальної відповідальності, кримінальне переслідування; ~ sur les biens du débiteur звернення стягнення на майно боржника; ~ sur plainte справа, порушена за скаргою потерпілого; справа приватного обвинувачення

poursuites, *f pl* процесуальні дії, спрямовані проти будь-якої особи Δ arrêter les ~ відмовлятися від позову; припиняти кримінальне переслідування; joindre les ~ з'єднувати справи (кримінальні); suspendre les ~ відтермінувати стягнення заборгованості

poursuivant, *m* 1) стягувач; позивач; 2) особа, що підтримує обвинувачення

poursuivre, *vt* 1) притягати до відповідальності; здійснювати переслідування; 2) пред'являти позов; 3) звертати стягнення

pourvoi, *m* 1) оскарження судової постанови до вищої судової інстанції; 2) касаційна скарга Δ former un ~ подавати скаргу; подавати касаційну скаргу; rejeter un ~ відхилити

скаргу; залишати касаційну скаргу без задоволення; ~ en cassation 1) касаційне оскарження; 2) касаційна скарга; ~ en cassation dans l'intérêt de la loi касаційний протест прокурора з метою забезпечення єдності судової практики; ~ en Conseil d'État оскарження в Державній Раді; ~ en grâce клопотання про помилування; ~ en révision ревізійне оскарження; ~ incident заперечення на скаргу; ~ non suspensif скарга, що не зупиняє виконання рішення; ~ suspensif скарга, що зупиняє рішення

pourvoir, *vt* Δ se ~ оскаржити; оскаржити судову постанову, яка вступила в законну силу; renvoyer à mieux ~ пропонувати сторонам звернутися до суду, якому підсудна дана справа (*повноваження суду в цивільному процесі*)

pouvoir, *m* 1) влада; 2) орган влади; 3) повноваження; правомочність Δ être titulaire du ~ перебувати при владі (*про політичну партію*); bon pour ~ повноваження засвідчені (*напис на довіреності*); ~ absolu абсолютна влада; ~ administratif адміністративна влада; ~ central центральний орган влади; центральна влада; ~ constituant установча влада; ~ constituant dérivé/institué похідна установча влада (*спрямована на зміну конституції у встановленому порядку*); ~ constituant originaire первісна установча влада (*спрямована на створення конституції*); ~ constitutionnel конституційні повноваження; ~ contractuel повноваження на укладення договору; ~ d'amendement право внесення поправок (*до законопроектів*); ~ d'ester en justice цивільна процесуальна правомочність; ~ d'État державна влада; ~ d'injonction право видавати приписи, право ухвалювати обов'язкові рішення; ~ de coopération повноваження щодо здійснення примусових дій; ~ de commandement владні правомочності; ~ de conclure des traités право укладати договори; ~ de contrainte повноваження щодо здійснення примусових дій; ~ de contrôle контрольні повноваження, право контролю; ~ de décision повноваження на прийняття рішення; ~ de disposition правомочність щодо розпорядження; ~ de gestion право на управління майном; повноваження з управління підприємством; ~ de gracier право помилування; ~ de légiférer законодавчі правомочності; ~ de négociation повноваження на ведення переговорів; ~ de nomination право призначення (*посадових осіб*); ~ de police поліцейська влада; ~ de réformation право внесення змін (*напр., до бюджету*); ~ de rendre la justice правомочність зі здійснення правосуддя; ~ de

représentation представницькі повноваження; ~ de révocation 1) право звільнення; 2) право відкликання; ~ de signer право підписання; право підпису; ~ de substitution право (*вищого органу*) винести рішення, віднесене до компетенції нижчого органу; ~ de tutelle опікунська влада; ~ délégué делеговане повноваження; ~ délibérant 1) повноваження щодо прийняття рішення; 2) законодавчий орган; ~ disciplinaire дисциплінарна влада; ~ discrétionnaire дискреційна влада, дискреційні повноваження; ~ écrit письмове повноваження; ~ étatique державна влада; ~ exécutif 1) виконавча влада; 2) виконавчий орган; ~ général загальні повноваження; ~ gestionnaire право на управління майном; повноваження з управління підприємством; ~ gouvernemental урядова влада; ~ hiérarchique ієрархічна влада (*вищого начальника щодо дій підлегло*); ~ implicite повноваження, які мають ся на увазі; ~ inaliénable невід'ємне право, повноваження; ~ judiciaire судова влада; ~ juridictionnel судова влада; ~ légal законна правомочність; ~ législatif 1) законодавча влада; 2) законодавчий орган; ~ législatif bicaméral двопалатний законодавчий орган; ~ législatif unicaméral однопалатний законодавчий орган; ~ libérateur платіжна сила; ~ normatif нормативні повноваження; нормотворча влада; ~ normatif externe нормативні повноваження (*міжнародних організацій*) стосовно держав; ~ normatif interne нормативні повноваження в галузі внутрішньої діяльності (*міжнародних організацій*); ~ par-devant notaire нотаріальна довіреність; ~ personnel особиста влада; ~ politique політична (*державна*) влада; ~ public орган державної влади; ~ réglementaire 1) регламентарна влада; 2) органи регламентарної влади, виконавчі органи; ~ souverain суверенна (*державна*) влада; ~ souverain de... (*faire qch*) дискреційні повноваження; ~ spécial спеціальні повноваження; ~ suprême верховна (*вища*) влада; ~ tutélaire опікунська влада; ~ unique єдиновладдя

pouvoirs, *m pl* повноваження Δ déléguer les ~ передавати повноваження; dépasser les ~ перевищувати повноваження; détourner les ~ зловживати наданими повноваженнями; зловживати службовим становищем; зловживати владою; donner pleins ~ уповноважувати; être investi des ~ мати повноваження; excéder/outrepasser ses ~ перевищувати свої повноваження; виходити за межі компетенції; ~ collégiens колегіальні повноваження, повноваження колегіального органу; ~ consultatifs консультативні повноваження,

повноваження щодо надання висновків; ~ d'exception надзвичайні повноваження; ~ d'investigation повноваження з розслідування; слідчі повноваження; ~ de police поліцейські повноваження (*видавати підзаконні нормативні акти*); ~ de réglementation нормативні повноваження (*з видання підзаконних актів*); ~ des délégués повноваження делегатів; ~ discrétionnaires дискреційні повноваження; ~ en blanc загальні повноваження (*на ведення всіх справ*); ~ étatiques правомочності держави; ~ étendus широкі повноваження; ~ exceptionnels надзвичайні повноваження; ~ explicites позитивно виражені повноваження; ~ extraordinaires надзвичайні повноваження; ~ implicites повноваження, що припускаються; ~ normaux звичайні повноваження; ~ générale повноваження загальної поліції; ~ publics державний механізм; ланки державного механізму, органи державної влади

praticabilité, *f* здійсненність (*винаходу*)

praticien, *m* фахівець Δ ~ conventionné лікар, включений до системи страхової медицини; ~ du droit юрист-практик; ~ en matière de brevets патентний працівник, патентознавець; патентний повірений; ~ hors convention лікар, який відмовився від включення до системи страхової медицини; ~ salarié лікар, який працює за наймом

pratique, *f* практика Δ ~ administrative адміністративна практика; ~ arbitrale арбітражна практика; практика третейських судів; ~ bancaire банківська практика; ~ budgétaire бюджетна практика; ~ commerciale комерційна (*ділова*) практика; ~ contractuelle/conventionnelle договірна практика; ~ de fait практика, що фактично склалася; ~ de l'instruction judiciaire слідча практика; ~ des brevets патентна практика, практика патентування; ~ des tribunaux судова практика; ~ diplomatique дипломатична практика; ~ du barreau адвокатська практика; ~ étatique державна практика; ~ fiscale практика оподаткування; ~ internationale практика міжнародних відносин; ~ judiciaire судова практика; ~ juridique юридична практика; ~ législative законодавча практика; ~ notariale нотаріальна практика; ~s codifiées *pl* кодифікована практика (*напр., міжнародної торгівлі*); ~s commerciales *pl* комерційна діяльність; ~s commerciales restrictives *pl* діяльність фірм, яка підриває вільну конкуренцію

préachat, *m* передплата

préambule, *m* преамбула Δ ~ de la revendication вступна частина формули винаходу

préavis, *m* 1) попередження; попередження про звільнення з роботи; повідомлення; 2) термін, період попередження про звільнення з роботи; 3) попереджувальний страйк Δ accomplir/effectuer le ~ працювати протягом періоду попередження про звільнення; ~ de congé попередження про звільнення; ~ de démission попередження про залишення роботи; ~ de dénonciation попередження, повідомлення про розірвання договору; ~ de grève період між рішенням про страйк і фактичним припиненням роботи; ~ de licenciement попередження про звільнення; ~ de retrait повідомлення про вихід (*з міжнародного договору*)

préavisier, *vt* офіційно попереджати

précarité, *f* залежність володіння (*в разі здійснення володіння на основі договірних відносин з власником*)

précédent, *m* 1) прецедент; 2) прототип (*у винахідницькому праві*) Δ invoquer un ~ посилатися на прецедент; ~ judiciaire/jurisprudentiel судовий прецедент; ~ valable чинний прецедент

préciput, *m* право на отримання певної частки майна до його розподілу Δ par ~ et hors part шляхом безоплатного вилучення певних предметів з майна, що підлягають розподілу

préciputaire, *m* особа, яка має право на певну частку в майні до його розподілу

précompte, *m* відрахування належних особі сум (*зарплата, дивіденд*), що вносяться в його інтересах до різних установ

préconiser, *vt* встановлювати, наказувати (*про нормативний акт*)

précrédit, *m* попередня оплата

prédécedé, *adj* раніше померлий

prédécess, *m* смерть однієї особи, що настала раніше смерті іншої особи

prédécesseur, *m* попередник; колишній власник Δ ~ en droit правонаступник

prédélinquant, *m* особа, схильна до скоєння злочинів

prédisposé, *adj* схильний

prédisposition, *f* схильність

préemption, *f* встановлення законом права переможного придбання майна

prefecture, *f* префектура

preferences, *f pl* привілеї, пільги; переваги; переваги; переваги Δ ~ commerciales переваги, пільги в торгівлі, переваги; переваги; ~ tarifaires митні переваги; переваги; тарифна перевага

préfet de police, *m* префект поліції

préfinancement des exportation, *m* попереднє кредитування експорту

préfixer, *vt* встановлювати заздалегідь (*напр., строк*)

prejudice, *m* шкода, збиток Δ causer un ~ наносити, заподіювати шкоду; endurer le ~ нести збитки; porter ~ наносити, заподіювати шкоду; au ~ de... на шкоду...; sans ~ крім, не виключаючи; sans ~ de dommages et intérêts поряд зі стягненням заподіяних збитків; sans ~ des normes не виключаючи застосування норм; sans ~ des peines plus élevées не виключаючи застосування більш тяжких покарань; sans ~ des sanctions disciplinaires крім дисциплінарних стягнень; subir un ~ нести збитки; ~ actuel дійсно заподіяна шкода; дійсно понесений збиток; ~ certain достовірно встановлений збиток, шкода; ~ commercial комерційні збитки; ~ corporel шкода здоров'ю; тілесні ушкодження; ~ direct прямий збиток; ~ éventuel можливий збиток; ~ futur майбутній збиток; ~ incertain невизначена шкода (*що не піддається точній оцінці*); ~ indemnisable шкода, що підлягає відшкодуванню; ~ indirect непрямий збиток; ~ matériel майнова шкода, збиток; ~ moral моральна шкода; ~ résuniaire збитки (*шкода, виражена у грошовій формі*); ~ résultant de... збиток, що виник в результаті...; збиток, заподіяний...; ~ subi позитивний збиток

préjudiciable, *adj* збитковий; не вигідний

préjudiciel, *adj* преюдиціальний

préjudicier, *vi* заподіювати шкоду; завдавати шкоди

préjugé, *m* судовий прецедент

préjurer, *vt* вирішувати наперед; виносити судову постанову, вирішувати наперед інше судове рішення

prélegs, *m* частина спадкового майна, що видається до його розподілу

prélèvement, *m* 1) стягування; відрахування; 2) вилучення; виїмка Δ ~ de la trace вилучення сліду; ~ fiscal стягування податків; податковий платіж; податкове обкладання; ~ monétaire платіж у грошовій формі, грошовий платіж

prélèvements, *m pl* платежі; мито Δ ~ à la source стягування (*податку*) у джерела; ~ agricoles митне мито на сільськогосподарську продукцію; ~ d'électricité крадіжка електроенергії; ~ sur les bénéfices податок на прибуток

prélever, *vi* 1) стягувати; відраховувати; 2) вилучати

préliminaire, *adj* попередній Δ ~ de conciliation, *m* примирливе провадження; ~ de paix попередній мирний договір; ~ obligatoire de conciliation примусово примирливо-третейський розгляд (*колективних трудових конфліктів*)

préliminaires, *m pl* попередні переговори

préméditation, *f* заздалегідь обдуманий умисел, навмисність

préméditer, *vt* заздалегідь обдумувати, виношувати умисел

premier, *adj* перший, первинний Δ ~ acquéreur первинний набувач; ~ avis первинний висновок; ~ dépôt первинна подача заявки; ~ dividende перший дивіденд; ~ exploitant особа, яка здійснила перше використання (*винаходу*); ~ ministre глава уряду, прем'єр-міністр; ~ occupant перший власник (*речі, що не мала власника*); ~ secrétaire перший секретар (*дипломатичний ранг*); ~ terme попередня судимість (*як елемент рецидиву*); ~ usage перше використання (*винаходу*)

première de change, *f* прима (*перший примірник переказного векселя*)

première demande, *f* пріоритетна заявка

première expédition, *f* нотаріальна копія документа, видана в одному примірнику

première expédition de marchandises, *f* відправка першої партії товару

première frappe, *f* первісне друкування машинописного тексту

première instance, *f* перша інстанція

première lecture, *f* перше читання Δ en ~ в першому читанні

première tranche de crédit, *f* перша частка кредитів, перший транш (*у відносинах держав з Міжнародним валютним фондом*)

prémourant, *m* раніше померлий Δ ~ des père et mère той з батьків, хто помер першим

preneur, *m* 1) наймач; орендар; 2) забудовник; 3) особа, яка зробила пропозицію про придбання речі Δ ~ à bail 1) наймач; орендар; 2) забудовник; ~ d'assurance страхувальник; ~ d'ouvrage надомник; ~ d'une lettre de change перший держатель переказного векселя, ремітент; ~ de licence ліцензіат; ~ ferme гарант розміщення (*нозики, акції*)

prénom, *m* ім'я Δ ~ patronymique по-батькові

préoccuper, *vi* турбувати, тривожити Δ se ~ проявляти заклопотаність

préparation, *f* підготовка Δ ~ à la sortie підготовка (*засудженого*) до звільнення; ~ des lois розробка законів; ~ du délit підготовка до злочину, підготовка до правопорушення

préposé, *m* 1) службовець (*в широкому сенсі, як особа, яка перебуває на службі*); 2) підлеглий $\Delta \sim \text{à la conduite/au transport}$ відповідальна особа, яка здійснює транспортування; $\sim \text{des douanes}$ співробітник митниці, митник; $\sim \text{maritime}$ капітан (*як працівник судновласника*)

préposer, *vt* покладати, доручати

préposés terrestres, *m pl* особи, які обслуговують вантаж, що перевозиться на морському судні, і які не відносяться до суднового екіпажу

prétraite, *f* 1) передпенсійне залишення роботи або перехід на роботу з неповним робочим часом; 2) попередня пенсія (*призначається особам, які не можуть знайти роботу, у віці близькому до пенсійного*) $\Delta \sim \text{progressive}$ неповна (*прогресивна*) попередня пенсія; $\sim \text{totale}$ повна попередня пенсія; $\sim \text{volontaire}$ звільнення за власним бажанням на пенсію до досягнення пенсійного віку

préretreité, *m* особа, яка отримує попередню пенсію

prerogative, *f* 1) повноваження; правомочність; 2) перевага; переважне право; 3) виключне право, прерогатива $\Delta \sim \text{de droit}$ правомочність, заснована на праві; $\sim \text{de fait}$ правомочність, заснована на факті (*напр., володіння невласника*); $\sim \text{s d'un droit pl}$ правомочності, що в сукупності становлять певне суб'єктивне право (*напр., право власності*); $\sim \text{s de courtoisie pl}$ привілеї, засновані на ввічливості

préscriptibilité, *f* можливість застосування позовної давності

prescriptible, *adj* той, який погашається позовною давністю

prescription, *f* 1) припис; розпорядження; норма; 2) позовна давність; строк позовної давності; 3) придбання майна в силу давності володіння $\Delta \text{acquérir par}$ $\sim$ придбавати (*право власності*) в силу набувальної давності; interrompre la $\sim$ переривати строк позовної давності; invoker la $\sim$ скористатися закінченням строку позовної давності; rétablir la $\sim$ відновлювати строк позовної давності; suspendre la $\sim$ зупиняти строк позовної давності; tourner la $\sim$ уникнути застосування позовної давності; $\sim \text{bréguée}$ скорочений спеціальний строк позовної давності; $\sim \text{acquise}$ минулий строк позовної давності; $\sim \text{acquisitive/acquisitoire}$ набувальна давність; $\sim \text{administrative}$ адміністративне розпорядження; $\sim \text{annale}$ річний строк позовної давності; $\sim \text{civile}$ цивільна правова давність; $\sim \text{comptable}$ правило ведення бух-

галтерського обліку; $\sim \text{courte}$ скорочений (*спеціальний*) строк позовної давності; $\sim \text{de l'action civile}$ давність пред'явлення цивільного позову (*про відшкодування шкоди, заподіяної злочини*); $\sim \text{de l'action publique}$ давність притягнення до кримінальної відповідальності; давність кримінального переслідування; $\sim \text{de l'exécution/de la peine}$ давність виконання обвинувального вироку; $\sim \text{décennale}$ десятирічний термін позовної давності; $\sim \text{des poursuites}$ давність притягнення до кримінальної відповідальності, давність кримінального переслідування; $\sim \text{des salaires}$ позовна давність щодо несплаченої заробітної плати; $\sim \text{dispositive}$ диспозитивна норма; $\sim \text{du droit}$ правове розпорядження; норма права; $\sim \text{extinctive}$ позовна погашена давність; $\sim \text{impérative}$ імперативний припис; $\sim \text{interprétative}$ інтерпретаційний акт; $\sim \text{légale}$ припис норми закону; $\sim \text{normative}$ нормативне розпорядження, правова норма; $\sim \text{rénale}$ давність у кримінальному судочинстві; $\sim \text{petite}$ скорочений спеціальний строк позовної давності; $\sim \text{s douanières pl}$ митні приписи; $\sim \text{s du cahier des charges pl}$ типові умови договорів

prescrire, *vt* 1) предписувати; 2) погашати позовну давність; 3) придбати за давністю

préséance(s), *f* старшинство (*напр., дипломатичних представників*); дата вручення вірчих грамот $\Delta \text{accorder une}$ $\sim$ надавати старшинство; reconnaître une $\sim$ визнавати старшинство

préséance collective, *f* колективне старшинство $\Delta \sim \text{de courtoisie}$ старшинство як знак поваги; $\sim \text{de droit}$ старшинство за правом; $\sim \text{diplomatique}$ дипломатичне старшинство; $\sim \text{individuelle}$ приватне старшинство

présence, *f* наявність; присутність $\Delta \text{mettre en}$ $\sim$ пред'являти для впізнання; $\sim \text{de brevetabilité}$ наявність патентоспроможності, патентоспроможність; $\sim \text{de forces militaires étrangères}$ присутність іноземних збройних сил

présentateur, *m* особа, яка пред'являє документ до оплати, пред'явник

présentation, *f* 1) пред'явлення; 2) показ (*твору*); демонстрація; 3) подання (*на посаду, до нагороду*); 4) зовнішній вигляд, зовнішнє оформлення (*виробу*) $\Delta \text{payable à}$ $\sim$ оплачуваний за пред'явленням; sur $\sim$ за пред'явленням; $\sim \text{à l'acceptation}$ пред'явлення для акцепту; $\sim \text{à l'encaissement/au paiement}$ пред'явлення до оплати; $\sim \text{à la douane}$ пред'явлення митною контролю; $\sim \text{de candidats}$ висування кандидатів; подання кандидатів; $\sim \text{de la demande}$ оформлення за-

явки; ~ de pleins pouvoirs пред'явлення повноважень; ~ des personnes vivantes пред'явлення для впізнання живих осіб

présenter, *vt* 1) пред'являти; пред'являти для впізнання; 2) подавати; демонструвати; 3) представляти (*на посаду, до нагороди*) Δ se ~ висувати свою кандидатуру (*на виборах*)

présents d'usage, *m pl* традиційні подарунки (*з нагоди важливих подій; користуються особливим правовим режимом*)

présidence, *f* 1) головування; 2) президентство (*виконання функцій президента*); посада, пост президента; 3) президія Δ prendre la ~ приймати головування, посісти місце голови (*на засіданні*); porter à la ~ обирати на пост президента; ~ alterne почергове головування; ~ d'honneur виконання функцій почесного голови; ~ de l'assemblée виконання функцій голови зборів, головування на зборах; ~ de la République керівництво Республікою, здійснюване президентом; акти, прийняті президентом; ~ du Conseil посада, пост голови Ради Міністрів

président, *m* 1) президент; 2) голова (*колегіального органу*) Δ ~ d'honneur почесний голова; ~ de chambre голова судової колегії; ~ de l'Assemblée Nationale голова Національних Зборів; ~ de la Cour голова суду; ~ de séance голова, головуючий на засіданні; ~ du Conseil голова Ради Міністрів; ~ du gouvernement голова уряду; ~ du Sénat голова Сенату; ~ du tribunal голова суду; ~ en exercice голова (*президент, головуючий*) в період виконання своїх функцій; ~ provisoire виконуючий обов'язки голови

présidentiel, *adj* президентський

présidentielles, *f pl* вибори президента Республіки

présomption, *f* припущення, презумпція Δ combattre une ~ спростовувати презумпцію; créer/établir/fonder une ~ встановлювати (*створювати*) презумпцію; par ~ в силу презумпції; ~ absolue незаперечна презумпція; ~ d'absence презумпція безвісної відсутності; ~ d'imputabilité презумпція відповідальності підприємця (*при нещасному випадку на виробництві*); ~ d'innocence презумпція невинуватості; ~ de cause à effet презумпція причинного зв'язку; ~ de culpabilité презумпція винуватості; ~ de décès презумпція смерті; ~ de droit законна (*встановлена законом*) презумпція; ~ de fait непрямої доказ; ~ de faute презумпція винуватості; ~ de l'homme презумпція, що вводить на розсуд судді; непрямої доказ; ~ de la loi законна (*встановлена законом*) пре-

зумпція; ~ de mauvaise foi презумпція недобросовісності; ~ de non-culpabilité презумпція невинуватості; ~ de paternité презумпція батьківства; ~ de propriété презумпція права власності (*щодо добросовісного власника*); ~ de validité презумпція дійсності (*правових актів*); ~ de vérité презумпція істинності; ~ définitive незаперечна презумпція; ~ irréfragable/juris et de jure незаперечна презумпція; ~ juris tantum спростовуюча презумпція; ~ légale законна (*встановлена законом*) презумпція; ~ réemptoire незаперечна презумпція; ~ relative спростовуюча презумпція; ~ simple/tantum спростовуюча презумпція

pression, *f* 1) тиск; 2) натиск (*при написанні*) Δ ~ diplomatique дипломатичний тиск; ~ progressive посилений натиск

prestataire, *m* 1) особа, яка надала щось; особа, яка виконала роботу; підрядник; постачальник; 2) платник податків, який оплатив податок натурою Δ ~ de service особа, яка виконала роботу або надала послугу; підприємство сфери обслуговування

prestation, *f* 1) надання; 2) зміст зобов'язання (*дія або бездіяльність*); 3) допомога Δ ~ alimentaire аліменти; ~ compensatoire компенсаційні виплати; компенсація при розірванні шлюбу; ~ d'aliments аліменти; ~ de caution надання поручителя; ~ de l'assureur страхове відшкодування; ~ de maladie допомога з тимчасової непрацездатності; ~ de maternité допомога з вагітності та пологів; ~ de naissance допомога з нагоди народження дитини; ~ de serment принесення присяги; ~ de services 1) надання послуг, обслуговування; 2) трудова повинність; ~ en argent/en espèces грошова виплата; грошова допомога; допомога з тимчасової непрацездатності, спрямована на повне або часткове відшкодування застрахованому неотриманої ним заробітної плати; ~ en nature допомога у натуральній формі; допомога з тимчасової непрацездатності; ~ équivalente податок у натуральній формі, еквівалентний податку, обчисленому в грошовому вираженні; ~ financière надання, виділення кредитів; ~ négative негативне надання (*обов'язок не перешкоджати носію речового права користуватися і розпоряджатися річчю*); ~ récuniaire грошова виплата; грошова допомога; ~s au décès *pl* одноразова допомога в разі смерті годувальника; ~s contractuelles *pl* допомога, обумовлена договором; ~s d'assurances sociales *pl* допомога з соціального страхування; ~ de l'assurance maladie допомога з тимчасової непрацездатності; ~s de l'assurance maternité *pl* допомога з

вагітності та пологів; ~s de sécurité sociale/ sociales *pl* виплати в порядку соціального забезпечення; ~s familiales *pl* сімейна допомога; ~s médicales *pl* допомога з оплати медичної допомоги; ~s personnelles *pl* особисті трудові повинності; ~s viagères *pl* довічна допомога; ~s vieillesse *pl* пенсія зі старості

prêt, *m* 1) позика (договір безоплатного користування майном); 2) позика, займ; 3) заробітна плата, виплачена «наперед» (до виконання тривалої роботи) Δ accorder un ~/consentir un ~ надавати позикку; conclure un ~ укладати договір позики або займу; garantir un ~ забезпечувати, гарантувати позикку; rembourser un ~ погашати позикку; ~ à affectation déterminée цільова позика; ~ à court terme короткострокова позика (банківська); ~ à fonds perdu безповоротна позика; ~ à intérêt процентна позика; оплатна позика; ~ à la construction позика на будівництво; ~ à long terme довгострокова позика, довгостроковий кредит; ~ à tempérament позика, яка погашається періодичними платежами; ~ à terme термінова позика; ~ à usage договір безоплатного користування майном, позика; ~ au mariage позика нареченим; ~ bancaire банківська позика; ~ bancaire consortial консорціальний банківський кредит; ~ d'argent грошова позика; ~ d'honneur почесна позика; ~ de consommation позика; ~ de développement позика на цілі розвитку; ~ de main-d'œuvre найм робочої сили; ~ en nature надання в користування речі; ~ extérieur іноземна позика; ~ foncier земельна позика; ~ gratuit безвідсоткова позика; ~ lié «пов'язана» позика (держава, яка отримує кошти, зобов'язана використовувати їх на купівлю товарів держави-кредитора); ~ lombard позика під заставу цінних паперів; ~ long довгострокова позика, довгостроковий кредит; ~ portant intérêt процентна позика; оплатна позика; ~ remboursable поворотна позика; ~ remboursable sur demande онкольний кредит; ~ sans intérêts безвідсоткова позика; безоплатна позика; ~ sur gage позика під заставу, позика, забезпечена заставою; ~ sur marchandises позика під товари, під заставу товарів; ~ sur nantissement позика, забезпечена заставою; ~ sur titres позика під заставу цінних паперів; ~ syndiqué кредит, наданий банківським синдикатом; ~ unique разовий кредит; ~ usuaire лихварська позика

prête-nom, *m* підставна особа

prévention, *f* 1) вимога; домагання; 2) позовна вимога Δ libre de toute ~ вільний від будь-яких вимог; ~ contraire зустрічна вимога;

зустрічний позов; ~ du demandeur позовна вимога; ~ fondée/justifiée обґрунтована вимога; ~ légitime законна вимога, домагання; ~s *pl* позовні вимоги; se départir des ~s відмовитися від своїх вимог; se soumettre aux ~s визнавати позовні вимоги; ~s alimentaires *pl* вимоги про сплату аліментів; ~s des parties *pl* позовні вимоги сторін

prêter, *vt* надавати позикку

prêteur, *m* займодавець; позичкодавець Δ ~ d'argent/de deniers/de fonds займодавець; позичкодавець; ~ sur gage займодавець за позиккою, забезпеченою заставою; ~ sur nantissement займодавець за позиккою, забезпеченою заставою

pretium doloris, *lat* моральний збиток

prétoire, *m* зал судового засідання

prêts successifs «лінія» (серія) кредитів

preuve, *f* 1) перевірка; 2) доказ; засіб доказування; доведення, подання доказів Δ faire ~ давати показання свідків, свідчити; мати силу доказів; підтверджувати, доводити; faire la ~ доводити (загальний вираз, не пов'язаний з певним суб'єктом доведення); produire comme ~ представляти як доказ; rapporter la ~ подавати докази (коли мова йде про певний суб'єкт доказування); recevoir une ~ testimoniale отримувати показання свідків; ~ circonstancielle доведення за допомогою непрямих доказів; ~ commerciale докази в торговому судочинстві; ~ conjecturale непрямий доказ; ~ contraire доказ протилежного; доведення протилежного; jusqu'à ~ contraire за відсутності доказів протилежного; ~ convaincante/démonstratrice переконливий доказ; ~ d'identité 1) посвідчення особи (дія); 2) доведення ідентичності, ідентифікація; ~ de la bonne foi доведення добросовісності; ~ de non-paternité доведення обставин, що виключають батьківство, доказування неможливості батьківства; ~ directe прямий доказ; ~ documentaire/par écrit/écrite письмовий доказ; ~ du risque доказ настання страхового випадку; ~ expérimentale експериментальний доказ (отриманий за допомогою експерименту); ~ extrinsèque доказ, заснований на джерелах, інших ніж текст документа (напр., на свідченнях свідка); ~ formelle формальний доказ; ~ fournie представлений доказ; отриманий доказ; ~ indiciale 1) речовий доказ; 2) непрямий доказ; 3) доведення за допомогою дослідження речових доказів; ~ indirecte/inférée непрямий доказ; доказ, заснований на логічному виведенні; ~ intrinsèque доказ, що міститься в самому документі; ~ irréfutable неспрос-

товний доказ; ~ légale спосіб доказування, передбачений законом; ~ libre будь-який доказ; будь-який спосіб доказування; доведення будь-яким способом; ~ littérale письмовий доказ; ~ matérielle речовий доказ; ~ négative доказ негативного факту; ~ orale усний спосіб доказування (*показання, пояснення*); ~ par commune renommée показання свідків, засновані на чутках або фактах, що вважаються загальновідомими; ~ par expertise/par experts висновок експертів як спосіб доказування; ~ par indices 1) речовий доказ; 2) непрямий доказ; 3) доказування за допомогою дослідження речових доказів; ~ par présomption доказування за допомогою непрямих доказів; ~ допомогою непрямих доказів; ~ par témoins показання свідків; доказування показаннями свідків; ~ par titres доказування письмовими документами; ~ préconstituée доказ, заздалегідь створений для доведення юридичного акту; ~ présumée припущення, презумпція; ~ prima facie доказ, що вважається достатнім до доведення протилежного; ~ rapportée представлений доказ (*за даною справою*); ~ scientifique доказ, отриманий за допомогою криміналістичної експертизи; ~ testimoniale показання свідків; доказування показаннями свідків; ~ victorieuse неспростовний доказ

preuves, f pl докази Δ administrer/apporter les ~ надавати докази; підтверджувати доказами; apprécier les ~ оцінювати докази; confronter les ~ зіставляти докази; se constituer les ~ підготовлювати докази; examiner les ~ перевіряти, досліджувати докази; faute de ~ за відсутності доказів; fournir les ~ доводити, надавати доказ; se préconstituer les ~ заздалегідь готувати докази; se procurer des ~ збирати докази; produire/rapporter les ~ надавати докази; rassembler les ~ збирати докази; rejeter les ~ відкидати докази; soumettre les ~ надавати докази; vérifier les ~ перевіряти докази; ~ à charge обвинувальні докази (*підтверджують звинувачення*); ~ à décharge виправдувальні докази (*спростовують звинувачення*); ~ a posteriori докази, створені в ході судового процесу; ~ accablantes неспростовні докази; ~ d'origine початкові докази; ~ dérivées похідні докази; ~ en justice/judiciaires судові докази

prévaloir, vi превалювати; переважати Δ se ~ посилатися (*на яку-небудь обставину або норму*)

prévarication, f порушення службових обов'язків, посадове порушення

prévariquer, vi порушувати службові обов'язки, здійснювати посадові порушення

préventif, adj попереджувальний; профілактичний

prevention, f 1) попередження; профілактика; 2) упередження; 3) час, тривалість попереднього ув'язнення Δ ~ de la criminalité/criminelle профілактика злочинності; ~ des accidents du travail попередження нещасних випадків на виробництві; ~ des conflits запобігання, попередження конфліктів; ~ des crimes попередження злочинів; ~ des infractions попередження кримінальних правопорушень; ~ générale загальне попередження; ~ routière попередження дорожньо-транспортних пригод; ~ spéciale спеціальне, приватне попередження

préventionnaire, m підслідний

préventivement, adv в порядку заходу попередження; профілактично; в порядку запобіжного заходу

prévenu, m 1) підсудний (*у виправному і поліцейському суді*); 2) підслідний Δ ~ en detention provisoire обвинувачений, який утримується під вартою

prévisibilité, f можливість передбачення (*напр., суспільно небезпечних наслідків*)

prévisible, adj передбачуваний

prévision, f передбачення; прогноз; прогнозування Δ sauf ~ contraire якщо інше не передбачено; ~ de la criminalité прогнозування злочинності; ~ pénitentiaire прогнозування числа ув'язнених; ~s budgétaires *pl* бюджетні призначення, пропозиції; ~s de la loi de finances *pl* бюджетні призначення, пропозиції; ~s financières *pl* фінансове прогнозування; фінансове планування

primauté, f верховенство, примат; першість; пріоритет Δ ~ du droit примат права; ~ du droit international примат міжнародного права (*стосовно внутрішньодержавного*); ~ du peuple верховенство народу

prime, f 1) премія; 2) надбавка; 3) страхові платежі, страхова премія Δ ~ de transport de la région parisienne паризька транспортна надбавка (*на проїзд до місця роботи, що знаходиться в Парижі і департаментах паризького регіону*); ~ à l'économie премія за економію коштів; ~ à l'exportation експортна премія; ~ à la naissance допомога при народженні дитини; ~ à la production премія за зростання продуктивності праці; ~ absorbée страхові платежі, що стосуються минулого періоду; ~ acquise/à l'exercice частина страхових платежів, що стосуються періоду дії ризику в даному фінансовому році; ~ annuelle щорічна премія; ~ compensatrice de... надбавка до заробітної плати за... (*напр., за шкідливі*)

умови праці); ~ d'accouchement допомога по вагітності та пологах; ~ d'allaitement допомога на годування дитини; ~ d'ancienneté надбавка за вислугу років (*на даному підприємстві*); ~ d'assiduité 1) надбавка за безперервний стаж роботи; 2) премія за регулярність виходу на роботу, за старанність; ~ d'assurance страхові платежі; ~ d'émission емісійна премія; ~ d'encouragement заохочувальна винагорода, заохочувальна премія; ~ d'expatriation допомога працівників, що тимчасово відряджається на роботу за кордон; ~ d'intempérie надбавка за роботу у важких погодних умовах; ~ d'usure des vêtements надбавка у зв'язку зі зносом одягу; ~ de célérité диспач (*премія за дострокове завантаження або розвантаження судна*); ~ de crèche допомога (*виплачується підприємством*) на утримання дитини в яслах; ~ de déménagement відшкодування витрат на переїзд; ~ de départ volontaire допомога працівникові, який добровільно звільняється з підприємства; ~ de fin d'année винагорода за підсумками річної роботи; ~ de fin de rééducation премія за нагоди відновлення професійної кваліфікації; ~ de fusion премія при злитті (*різниця між номінальною і реальною вартістю акцій при злитті акціонерних товариств*); ~ de lait «молочна» надбавка (*за роботу з отруйними речовинами*); ~ de mobilité des jeunes допомога молодим людям, які виїжджають на свою першу роботу в іншу місцевість; ~ de pougise допомога на утримання годувальниці; ~ de panier допомога на додаткове харчування, пов'язане з особливими умовами роботи; ~ de prorpreté премія за чистоту (*робочого місця*); ~ de qualité премія за високі якісні результати праці; ~ de quantité премія за високі кількісні результати праці; ~ de garidité диспач (*премія за дострокове завантаження або розвантаження судна*); ~ de réassurance страхові платежі при перестрахованні; ~ de remboursement різниця між номінальною вартістю облігації та сумою, що сплачується облігаціонеру при її придбанні; ~ de rendement премія за високу якість роботи; ~ de retour au pays премія емігрантам у разі повернення на батьківщину; ~ de risque надбавка за небезпечні умови роботи; ~ de salissure надбавка за роботу у бруді; ~ de sujétion допомога у зв'язку з особливими умовами роботи (*напр., небезпека, холод*); ~ de transfert компенсаційні виплати у зв'язку з переїздом на роботу в іншу місцевість; підйомні; ~ de transport транспортна надбавка (*на транспортні витрати*); ~ de vacances премія у зв'язку з виходом у

відпустку; ~ forfaitaire премія в твердо встановленому розмірі; ~ naturelle сума щорічних страхових платежів при особистому страхуванні, що залежить від віку застрахованого; ~ nette au comptant належні страхові платежі; ~ non absorbée страхові платежі, що стосуються майбутнього періоду; ~ non acquise/à l'exercice частина страхових платежів, що стосуються періоду дії ризику в наступному фінансовому році; ~ portable страхові платежі, що підлягають сплаті в місці знаходження страховика або за його вказівкою; ~ pour compte propre страхова премія за власний рахунок; ~ quéable страхові платежі, що підлягають сплаті в місці знаходження страхувальника

primer, *vi* 1) перешнєвувати, перевєршувати; отримувати перевагу; 2) преміювати

principal, *m* 1) головна річ; 2) основна сума; 3) суть спору; істотність справи; 4) головний боржник у зобов'язанні; 5) принципал (*сторона в агентському договорі, що дає доручення агенту*) Δ sans préjudicier au ~ не передбачаючи рішення по суті справи; statuer au ~ приймати рішення по суті справи; ~ de la dette основна сума боргу

principe, *m* принцип, основне положення; науковий закон Δ ~ constitutionnel конституційний принцип; ~ d'asile принцип надання притулку; ~ d'écriture принцип писаної конституції; ~ d'équidistance принцип рівної лінії (*при визначенні ширини різних зон*); ~ d'opportunité принцип доцільності (*напр., порушення кримінальної справи*); ~ de bon voisinage принцип добросусідства (*в міжнародних відносинах*); ~ de collégialité принцип колегіальності; ~ de droit принцип права; ~ de l'assimilation au national принцип застосування національного режиму (*до іноземця*); ~ de la bonne foi принцип доброї волі; принцип сумлінності; ~ de la faute présumée презумпція вини; ~ de la légalité принцип законності; ~ de la liberté de la haute mer des mers принцип свободи відкритого моря; ~ de la nation la plus favorisée принцип найбільшого сприяння; ~ de la non-intervention принцип відмови від інтервенції; ~ de la priorité принцип пріоритету (*у винахідницькому праві*); ~ de la réciprocité принцип взаємності; ~ de la séparation des pouvoirs принцип розподілу влади; ~ de la spécialité принцип спеціальної правоздатності (*юридичних осіб*); ~ de la transparence принцип гласності (*щодо умов угоди*); ~ de solution/des conflits de lois колізійний принцип; ~ de territorialité принцип територіальності; ~ directeur керівний принцип; ~ du contradictoire принцип змагальності; ~

du dispositif принцип диспозитивності (в цивільному процесі); ~ du «*rocket*» метод «пакетного» рішення (на міжнародних переговорах); ~ du premier déposant принцип першого заявника (у винахідницькому праві); ~ électif принцип виборності; ~ juridique правовий принцип; ~ *s comptables pl* принципи бухгалтерського обліку; ~ *s généralement admis pl* загальноприйняті принципи; ~ *s généraux pl* загальні принципи; ~ *s généraux du droit pl* загальні принципи початку права; ~ *s généraux universellement reconnus pl* загальновизнані принципи

prioritaire, *adj* 1. пріоритетний, першочерговий; той, який користується перевагами; *m* 2. особа, яка володіє переважним правом

priorité, *f* 1) переважне право; 2) пріоритет Δ *avoir* ~ мати пріоритет; *bénéficier de la* ~ користуватися переважним правом; *par* ~ використовуючи переважне право, на підставі переважного права; *revendiquer la* ~ претендувати на пріоритет; ~ à l'*embauchage* переважне право на прийом на роботу (надається деяким категоріям громадян); ~ à l'*invention/de l'inventeur* пріоритет винаходу; ~ *conventionnelle* конвенційний пріоритет; ~ d'*achat* право переважної покупки; ~ d'*emploi* переважне право на прийом на роботу; ~ d'*exposition* виставковий пріоритет; ~ d'*une découverte* пріоритет відкриття; ~ d'*utilisation* право першочергового використання; ~ de *dépôt* пріоритет, встановлюваний за датою подання заявки; ~ de *favor* пільговий пріоритет; ~ de l'*auteur* авторський пріоритет; ~ de *paiement* переважне право задоволення вимоги; ~ de *passage* переважне право проїзду; ~ de *réembauchage* право відновлення на роботі; ~ *dérivée d'un dépôt antérieur* пріоритет раніше поданої заявки; ~ *dérivée d'une exposition* виставковий пріоритет; ~ *étrangère* пріоритет зарубіжної заявки; ~ *fractionnée* частковий пріоритет; ~ *multiple* множинний пріоритет; ~ *nationale* державний пріоритет; ~ *partielle* частковий пріоритет; ~ *relative* черговість; ~ *unioniste* конвенційний пріоритет

prise, *f* 1) взяття; захоплення; вилучення; 2) піймання; 3) видобуток; трофей; 4) приз (в морському праві) Δ ~ à *bail* найм; ~ à *charge* прийняття на утримання; ~ à *partie* залучення до судової відповідальності суддівських чиновників з метою відшкодування матеріального збитку, заподіяного з їхньої вини; ~ d'*empreintes* отримання відбитків пальців; ~ d'*otages* захоплення заручників; ~ de *brevet* отримання патенту; ~ de *brevet d'invention* отримання патенту на винахід, патентування винаходу; ~ de *contact*

зближення (із злочинцем при затриманні); ~ de *contrôle* придбання права контролю (за діяльністю підприємства); ~ de *corps* затримання; арешт; ~ de *décision* прийняття рішення (рішень); ~ de *déclaration* прийняття усної заяви; ~ de *fonction(s)* вступ на посаду, заняття посади; *notifier la* ~ de *fonctions* офіційно повідомляти про вступ на посаду; ~ de *guerre* військовий трофей; ~ de *livraison* отримання вантажу (поставки); ~ de *participation* придбання товариством права участі в іншому товаристві (без права контролю); ~ de *position* визначення (виявлення) позиції (в міжнародних відносинах); ~ de *possession* заволодіння; ~ de *possession de fait* фактичне заволодіння; ~ de *vue* фотозйомка, фотографування; ~ du *congé* отримання відпустки; використання відпустки; ~ du *contrat* вступ договору в силу; ~ du *navire* захоплення судна; ~ du *rouvoir* прихід до влади; захоплення влади; ~ en *charge* 1) прийняття на себе (витрат); 2) отримання (вантажів) до перевезення; ~ en *charge d'une dette* прийняття боргу новим боржником (при переведенні боргу); ~ en *charge des marchandises* par la *douane* приймання імпортованих товарів митницею; ~ en *gage* прийняття в заставу; ~ en *garde* прийом на зберігання; ~ *flagrante* затримання на місці злочину при вчиненні злочину; ~ *maritime* морський приз

prise, *f* оцінка рухомого майна, зазначеного в опису

prisme d'air, *m* повітряний стовп

prison, *f* в'язниця Δ ~ *cellulaire* в'язниця з утриманням засуджених в одиночних камерах; ~ *centrale* в'язниця для небезпечних злочинців; ~ de *passage* ізолятор, призначений для засуджених, які направляються до місця відбування покарання, пересильна в'язниця; ~ *départementale* департаментська в'язниця; ~ *en commun* в'язниця із загальними камерами; ~ *municipale* місцева муніципальна в'язниця (для осіб, засуджених поліцейськими судами)

prisonnier, *m* 1) ув'язнений; 2) полонений Δ *se constituer* ~ добровільно перебувати в місці ув'язнення; ~ de *guerre* військовополонений; ~ de *guerre grand blessé* важко поранений військовополонений

privation, *f* позбавлення Δ ~ d'*emploi* звільнення з роботи; ~ de l'*électorat* позбавлення виборчого права; ~ de *liberté* позбавлення волі; ~ de *visites* позбавлення побачень (в тюремних установах); ~ *des droits* позбавлення прав; ~ *des droits civils* позбавлення громадянських прав

privatization, *f* приватизація, роздержавлення
privilège, *m* привілей, пільга; переважне право; заставне право Δ ~ consulaire консульський привілей; ~ d'exécution імунітет від виконавчих дій; ~ d'exterritorialité привілей (*право*) екстериторіальності; ~ de juridiction юрисдикційний привілей; ~ de la douane митний привілей; ~ de vendeur переважне право продавця (*на стягнення вартості проданої речі*); ~ de vote привілейоване становище при голосуванні; ~ des salaires забезпечення виплати заробітної плати; ~ diplomatique дипломатичний привілей; ~ du copartageant переважне право учасника поділу майна на покупку частки; ~ du Trésor привілей казначейства; ~ fiscal податкова пільга; ~ général загальний привілей (*поширюється на все майно боржника*); ~ immobilier général заставне право кредитора на все нерухоме майно боржника; ~ immobilier spécial заставне право кредитора на деяке нерухоме майно боржника; ~ maritime переважне право (*на задоволення претензій*), засноване на договорі морського перевезення, морська застава; ~ mobilier général заставне право кредитора на все рухоме майно боржника; ~ mobilier spécial заставне право кредитора на деяке рухоме майно боржника; ~ spécial спеціальний привілей; ~ sur les sommes переважне право, першочерговість задоволення вимог із сум; ~s fiscaux *pl* податкові привілеї

prix, *m* ціна, вартість Δ consigner le ~ передавати грошову суму третій особі в разі відмови кредитора від її отримання; convenir d'un ~ обумовлювати ціну, домовлятися про ціну; incorporer dans le ~ включати в ціну; mettre à ~ призначати початкову ціну на публічних торгах; sectionner le ~ розподіляти ціну за елементами (*при продажу торгово-промислового підприємства*); ~ à crédit ціна при продажу на кредит; ~ abusif невідповідна ціна; ~ argumenté обґрунтована ціна; ~ au pair ціна за номіналом; ~ caf ціна на умовах сифу; ~ comparés зіставні ціни; ~ compétitif конкурентоспроможна ціна; ~ comptable розрахункова ціна; ~ conseillé рекомендована ціна (*при перепродажу*); ~ contractuel/ convenu договірна ціна; ~ courant поточна (*ринкова*) ціна; ~ d'achat покупна (*закупівельна*) ціна; ~ d'acheminement вартість перевезення; ~ d'adjudication ціна при продажу з торгів, аукційна ціна; ~ d'appel занижена (*для залучення покупців*) ціна (*як спосіб недобросовісної конкуренції*); ~ d'exercice ціна операції; ~ de base базова ціна; ~ de détail роздрібна ціна; ~ de direction орієнтовна ціна; ~ de facture ціна рахунку; ~

de faveur пільгова ціна; ~ de fermage орендна плата; ~ de gros оптова ціна; ~ de licitation ціна, встановлена на публічних торгах; ~ de livraison здавальна ціна; ~ de location орендна плата; ~ de monopole монопольна ціна; ~ de passage проїзна плата; ~ de rachat викупна ціна; ~ de réference fiscale базова ціна в цілях розрахунку податку; ~ de revente ціна перепродажу; ~ de transfert трансферна ціна; ~ de vente продажна (*відпускна*) ціна; ~ de zone зональна (*поясна*) ціна; ~ demandé ціна продавця; ~ départ ціна франко; ~ départ dépot ціна франко-склад; ~ départ-usine ціна франко-завод постачальника; ~ dérisoire мізерно мала ціна; ~ différentiel диференційована ціна; ~ du bail орендна плата; ~ du frêt фрахт; ~ du marché ринкова ціна; ~ du marché mondial світова ціна; ~ du transport вартість перевезення; проїзна плата; ~ en vigueur діючі ціни; ~ f.o.b. ціна на умовах ФОБ (*з розміщенням вантажу на судні вздовж борту*); ~ facturé ціна рахунку; ~ fait підряд на виробництво робіт (*з матеріалу замовника*); ~ fictif фіктивна ціна; ~ fixe тверда ціна; ~ fixé par l'État державна ціна; ~ flottant змінна ціна; ~ forfaitaire твердо встановлена ціна; ~ franco ціна франко; ~ franco frontière ціна франко-кордон; ~ franco usine ціна франко-завод; ~ homologué затверджена ціна; ~ illicite протизаконна ціна; ~ imposé обов'язкова ціна; обов'язковий мінімум ціни (*при перепродажу*); ~ intérieur внутрішня ціна; ~ licite встановлена (*дозволена*) ціна; ~ loyal вільна ціна; ~ plafond максимальна ціна; ~ plancher мінімальна ціна; ~ pratiqué par le vendeur ціна, яка зазвичай стягується продавцем; ~ raisonnable справедлива ціна; ~ réel фактична (*реальна*) ціна; ~ réglementé регульована ціна; ~ stipulé обумовлена (*договірна*) ціна; ~ tarifaire тарифна розцінка; ~ taxé такса; ~ unique єдина ціна; ~ usine ціна франко-завод; ~ usuel de consigne звичайна ціна, що складається в умовах конкуренції; ~ usuraire надмірно висока ціна

probabilité, *f* 1) ймовірність; 2) групова належність

probation, *f* пробація (*умовне засудження зі встановленням випробувального режиму*)

probationnaire, *m* умовно засуджений із застосуванням режиму пробації

problème, *m* проблема; питання; задача Δ ~ à résoudre технічна задача (*у винахідницькому праві*); ~ soumis à l'expert питання, поставлене експерту; ~ technique технічна задача (*у винахідницькому праві*)

procédé, *m* прийом; спосіб; метод Δ ~ breveté запатентований спосіб; ~ coercitif засіб примусу; примусовий метод; ~ contractuel договірний метод; ~ d'exécution спосіб виконання; ~ de contrainte засіб примусу; примусовий метод; ~ du thalweg визначення державного кордону серединою фарватеру; ~ moralisateur засіб виправлення і перевиховання (*засуджених*); ~ photographique d'accentuation du contraste метод посилення контраста на фотографії; ~ technique de recrutement (*організаційно-правовий*) спосіб заміщення посад

procédés *pl* засоби Δ ~ de puissance publique державно-правові, публічно-правові методи; ~ diplomatiques дипломатичні засоби (*вирішення міжнародних суперечок*); ~ juridictionnels/juridiques судові засоби; ~ non juridictionnels несудові дипломатичні засоби; ~ répressifs каральні заходи

procédural, *adj* процесуальний; процедурний

procédure, *f* 1) процедура; порядок виготовлення; порядок проведення; 2) судочинство, процес; провадження у справі, справа; 3) провадження у справі, матеріали справи, справа Δ conduire la ~ вести справу; déclancher la ~ застосувати процедуру, скористатися процедурою; engager/entamer la ~/introduire une ~ порушувати провадження у справі; mettre fin à la ~ припиняти провадження у справі; ordonner une nouvelle ~ виносити ухвалу про направлення справи на новий розгляд; ouvrir une ~ порушувати провадження у справі; par ~ diplomatique дипломатичним шляхом; reprendre la ~ sur ses derniers errements відновлювати слухання справи з моменту здійснення процесуального акту, визнаного недійсним; se faire communiquer la ~ затребувати справу; ~ abrégée/accélérée спрощена форма судочинства; ~ accusatoire обвинувальний процес; ~ administrative адміністративний процес; ~ arbitrale арбітражний розгляд, провадження; процес у третейському суді; ~ arbitrale ad hoc арбітражний розгляд ad hoc; ~ budjétaire бюджетний процес; ~ civile цивільний процес, цивільне судочинство; ~ collective провадження за визначенням частки кредитів; провадження з розподілу майна неспроможного боржника; ~ constitutionnelle конституційна процедура; ~ contentieuse позовне провадження; ~ contractuelle d'arbitrage арбітражне провадження, передбачене договором; ~ contradictoire змагальний процес; ~ conventionnelle процедура, встановлена договором; ~ criminelle кримінальне судочинство; ~ d'arbitrage арбітражний розгляд (*провадження*); процес у третейському

суді; ~ d'avis порядок, процедура винесення висновків; розгляд заяви (*заяву*) про винесення висновку; ~ d'enquête порядок допиту свідків (*у цивільному процесі*); ~ d'exécution виконавче провадження; ~ d'exequatur процедура видачі екзекватури; ~ d'extradition порядок видачі злочинців; ~ d'instance судовий розгляд; ~ d'instruction 1) попереднє слідство; 2) слідче провадження, матеріали слідства; ~ d'interférence процедура інтерференції (*розгляду пріоритетних спорів*), інтерференція, спір про пріоритет; ~ d'obtention des brevets порядок патентування, отримання патентів; ~ d'opposition процедура, порядок протиставлення (*у винахідницькому праві*); ~ d'ordre провадження за визначенням черговості кредиторів неспроможного боржника; ~ d'urgence à jour fixe спрощене провадження (*в цивільному процесі*); ~ de collocation провадження з визначення часток кредитів; провадження з розподілу майна неспроможного боржника; ~ de conciliation примирливе провадження, примирлива (*погоджувальна*) процедура; ~ de conclusion des contrats порядок укладання договорів; ~ de conflit процедура інтерференції (*розгляду пріоритетних спорів*), інтерференція, спір про пріоритет; ~ de contrainte порядок стягнення за виконавчим документом; ~ de dédouanement порядок виконання митних формальностей; ~ de dépôt порядок подання заявки; ~ de distribution провадження з розподілу майна неспроможного боржника між його кредиторами; ~ de l'appel апеляційне провадження; ~ de l'expertise порядок проведення експертизи; ~ de l'inscription de faux провадження зі спору про підробку; ~ de la demande порядок розгляду заявки; ~ de la récusation порядок вирішення заявленого відводу; ~ de médiation процедура посередництва; погоджувальна процедура (*у міжнародному та трудовому праві*); ~ de modification процедура, порядок внесення змін; ~ de notification порядок повідомлення; ~ de plainte порядок оскарження; ~ de prise призове провадження; ~ de purge процес звільнення нерухомості від іпотеки; ~ de reconnaissance ou de vérification d'écritures провадження за визнанням або перевіркою підпису (*в цивільній справі*); ~ de recours порядок оскарження; ~ de règlement порядок врегулювання, процедура дозволу (*конфлікту, спору*); ~ de règlement arbitral арбітражне провадження; ~ de règlement judiciaire процедура судового розгляду; ~ de règlement pacifique процедура мирного дозволу (*міжнародних суперечок*); ~ de

régularisation процедура регуляризації; ~ de révision провадження про перегляд (*напр., судового рішення*); ~ de vote процедура, порядок голосування; ~ des crimes et délits flagrants порядок розслідування очевидних злочинів і проступків; ~ des référés виконання головною цивільного суду деяких судових функцій одноосібно; ~ devant un tribunal судовий розгляд; ~ dilatoire процесуальні дії, вжиті виключно з метою затягування судового розгляду; ~ diplomatique дипломатична процедура; дипломатичні засоби; ~ disciplinaire дисциплінарне провадження, розгляд дисциплінарних справ; процедура розгляду дисциплінарних справ; ~ du droit de prise призове провадження; ~ du faux incident провадження зі встановлення підробки документів, що подаються до суду (*у цивільній справі*); ~ du pourvoi en cassation провадження в касаційній інстанції, касаційне провадження; ~ du traité процедура укладання міжнародного договору; ~ écrite письмове судочинство; ~ électorale процедура, порядок виборів; ~ en cassation провадження в касаційній інстанції, касаційне провадження; ~ générale основні принципи процесу; ~ gracieuse особливе провадження; ~ inquisitoire розшуковий процес; ~ légale процедура, встановлена законом; ~ législative законодавчий процес, законодавча процедура; ~ orale усне судочинство; ~ pacifique мирна процедура; ~ par contumace розгляд справи за відсутності підсудного; ~ par défaut судовий розгляд за відсутності відповідача; ~ parlementaire процедура, порядок роботи парламенту; ~ pénale кримінальний процес, кримінальне судочинство; ~ prud'homale процедура розгляду справ у прюдомальному суді; ~ répressive кримінальне судочинство; ~ simplifiée 1) спрощене судочинство; 2) спрощений порядок, спрощена процедура; ~ sommaire сумарне (*спрощене*) провадження

procédures, *f pl* засоби Δ ~ amiables дружні засоби (*вирішення міжнародних суперечок*); ~ coercitives примусові засоби; ~ criminelles кримінально-процесуальні документи; кримінальні справи; ~ diplomatiques/non juridictionnelles несудові дипломатичні засоби; ~ pacifiques мирні засоби

procédurier, *m* процесуаліст

procès, *m* процес; судовий процес, справа Δ déclencher un ~ порушувати справу в суді; пред'являти позов; en dehors de tout ~ у позасудовому порядку; engager un ~ порушувати справу в суді; gagner un ~ виграти справу в суді; intenter un ~ порушувати справу в суді; пред'являти позов; intervenir au ~

вступати у справу; mener un ~ вести судову справу; mettre fin au ~ припиняти справу в суді; perdre un ~ програвати справу в суді; réviser un ~ переглядати судову постанову, яка набрала законної сили; ~ au possessoire справа про право володіння; ~ civil цивільна справа; ~ contentieux позовне провадження; справа за позовом; ~ criminel кримінальна справа; ~ d'arbitrage арбітражний процес; ~ d'échange de ratifications протокол про обмін ратифікаційними грамотами; ~ de dépôt de ratifications протокол про депонування ратифікаційних грамот; ~ de douane протокол, складений митною установою; ~ de prise протокол захоплення морського судна в якості призу; ~ de rectification протокол про виправлення (*тексту договору*); ~ de signature протокол про підписання (*міжнародного договору*); ~ en cours справа, яка перебуває в судовому провадженні; ~ en divorce справа про розлучення, шлюбборозлучний процес; ~ en instance справа, що розглядається судом; ~ en séparation de biens справа про встановлення роздільності майна подружжя; ~ international міжнародний процес; ~ judiciaire судовий процес; ~ кримінальний процес; ~ public відкритий процес; відкритий судовий розгляд

procès-verbal, *m* протокол Δ certifier le ~ conforme à la déposition підтверджувати вірність запису свідчень у протоколі; consigner dans un ~ заносити до протоколу; dresser/établir/rédiger/tenir un ~ вести, скласти протокол; faire mention au ~ заносити до протоколу, зазначати в протоколі; rédiger un ~ sur le champ/sur les lieux скласти протокол на місці події; ~ administratif адміністративний протокол; ~ d'adhésion протокол про приєднання (*до міжнародного договору*); ~ d'audience протокол судового засідання; ~ d'audition протокол допиту (*свідків, потерпілих*); ~ d'élection протокол про результати голосування; ~ d'enquête протокол допиту свідків (*у цивільному процесі*); ~ d'exécution протокол виконання смертної кари; ~ d'infraction протокол про правопорушення; ~ d'inspection акт ревізії; акт перевірки; ~ d'interrogatoire протокол допиту (*обвинувачених, підозрюваних*); ~ d'inventaire протокол опису майна; ~ de candidature протокол реєстрації кандидатів; ~ de carence акт про відсутність майна, на яке може бути звернено стягнення; ~ de carence des élections протокол про відсутність кандидатур на виборах; ~ de conciliation протокол про примирення сторін (*в результаті примирливої процедури*); ~ de constat протокол про правопорушення; ~ de constatations протокол

огляду; ~ de contravention протокол про поліцейське порушення; ~ de dépôt довідка про прийом заявки (*на видачу авторського свідоцтва або патенту*); ~ de l'accident du travail акт про нещасний випадок на виробництві; ~ de non-conciliation протокол про недосагнення угоди (*у результаті примирливої процедури*); ~ de perquisition протокол обшуку; ~ de réception акт приймання, приймальний акт; ~ de remise акт здачі (*передачі*); ~ de saisie протокол про накладення арешту (*на майно*); ~ de scellés протокол про опечатування; ~ de séance протокол засідання; ~ des débats протокол судового засідання; ~ élections протокол про результати голосування

processus, *m* спосіб; спосіб вчинення (*злочину*)
 Δ ~ d'entrée спосіб проникнення в приміщення; ~ législatif законодавчий процес

proche, *m* близький родич; член сім'ї

proclamation, *f* проголошення, оприлюднення; оголошення Δ ~ de neutralité заява, декларація про нейтралітет

procuracion, *f* 1) повноваження; 2) довіреність
 Δ annuler une ~ анулювати довіреність; délivrer une ~/donner une ~ видавати довіреність; par ~ за довіреністю; révoquer la ~ скасовувати довіреність; voter par ~ голосувати за дорученням; ~ authentique довіреність, засвідчена державною посадовою особою; нотаріально засвідчена довіреність; ~ en brevet нотаріально засвідчена довіреність, що видається на руки зацікавленій особі; ~ générale загальна довіреність, генеральна довіреність; ~ notariée нотаріально засвідчена довіреність; ~ pour un acte déterminé разова довіреність; ~ sous seing privé довіреність, підписана особою, що видала її; ~ spéciale спеціальна довіреність; ~ sur papier libre проста (*офіційно не засвідчена*) довіреність

procureur, *m* 1) прокурор; 2) представник, особа, яка виступає на підставі довіреності, повірений Δ plaider par ~ вести справу в суді через представника; ~ de la République прокурор Республіки (*при судах великої інстанції*); ~ général генеральний прокурор (*при касаційному і апеляційних судах*); ~ militaire військовий прокурор

prodigalité, *f* марнотратство

prodigue, *m* марнотрат

production, *f* 1) виробництво; виготовлення; 2) продукція; 3) пред'явлення, подання (*документів*) Δ ~ d'actes пред'явлення документів; ~ d'une pièce пред'явлення документа; ~ de(s) créance(s) пред'явлення вимоги; заява кредиторів неспроможного боржника про суми вимог до нього; ~ de

déclaration предствалення декларації; складання декларації; ~ de documents/de dossiers предствалення документів; ~ de factures виставлення рахунків; ~ de la demande подання заяви; ~ des justifications надання підтверджуючих документів; ~ des livres du commerçant пред'явлення торгових книг; ~ des pièces justificatives предствалення підтверджуючих документів; ~ des preuves надання доказів; ~ en justice провадження у справі, судове провадження

produire, *vt* надаати (*документ, доказ*)

produisant, *m* особа, яка заявила про наявність у неї права вимоги (*до неспроможного боржника*)

produit, *m* 1) виріб, продукт; товар; 2) дохід; прибуток Δ ~ brevetable патентоспроможний виріб; ~ breveté запатентований виріб; ~ contrefait контрафактний виріб; ~ couvert par la marque виріб, що охороняється товарним знаком; ~ d'un chèque сума чека; ~ de l'escompte сума, отримана при обліку цінного папера; ~ de la vente дохід, виручка від продажу; ~ de marque фірмовий виріб (*з гарантією якості*); ~ des emprunts відсотки за позиками; ~ du crédit невибрана сума кредиту, залишок кредиту; ~ fiscal сума зібраних податків; ~ marqué виріб, що охороняється товарним знаком; ~ net нето-виручка; чистий дохід

produits, *m pl* доходи Δ ~ à recevoir майбутні надходження; ~ compensateurs предмети, які замінюють інші; ~ de compensation товари, що поставляються за компенсаційними угодами; ~ des titres de placement доходи від цінних паперів; ~ du domaine доходи від державного майна; ~ du vol предмети крадіжки, крадене; écouler les ~ du vol збувати крадене; ~ en cours незакінчені вироби; ~ financiers доходи від фінансових операцій; ~ finis готова продукція; ~ récuniaux доходи; ~ réglés d'avance авансові надходження; ~ retirés du marché товари, вилучені з обігу; ~ semi-ouverts напівфабрикати

proéminence des lèvres, *f* виступ губ

profanation des tombes, *f* осквернення могил

profession, *f* професія; посада; заняття; промисел Δ ~ indépendante/libérale/non salariée вільна професія; ~ réglementée професія, для заняття якою потрібен спеціальний дозвіл; ~ salariée професія у період роботи за наймом

professionnel, *m* професіонал Δ ~ du mandat особа, що професійно займається представництвом (*різного роду агенти, маклери*)

proflcriminel, *m* характер злочинності; структура злочинності

profit, *m* 1) вигода, нажива; дохід; 2) користь Δ réaliser/retirer un ~ отримувати вигоду; ~ d'exploitation економія, отримана від використання (*винаходу*); ~ imaginaire передбачуваний прибуток; ~ maritime відсотки від морської позики; ~s *pl* доходи; ~s et pertes *pl* прибутки і збитки; ~s illicites *pl* незаконні доходи, нажива

progression de la criminalité, *f* зростання злочинності

progressivité, *f* прогресивність Δ ~ de l'impôt прогресивність оподаткування; ~ du tarif прогресивність ставок тарифу; ~ globale прогресивність оподаткування загалом; ~ par tranches прогресивність оподаткування за групами доходів

prohiber, *vt* забороняти

prohibition, *f* 1) заборона; 2) ембарго Δ ~ d'entrée заборона ввезення, імпорту; ~ d'exportation заборона вивезення, експорту; ~ d'importation заборона ввезення, імпорту; ~ de sortie заборона вивозу, експорту

projectile, *m* зброя; куля Δ ~ tiré вистрілений зброя

projet, *m* 1) проект; задум; 2) кошторис Δ amender un ~ вносити поправки до проекту; ~ criminal злочинний задум; підготовлений злочин; ~ d'amendement проект поправки (*до закону, договору*); ~ de contrat проект договору; ~ de crime злочинний задум; підготовлений злочин; ~ de loi законопроект (*внесений урядом*); ~ de résolution проект резолюції, рішення; ~ écrit заздалегідь підготовлені записи (*показань*); ~ gouvernemental урядовий проект

projet-type de contrat, *m* типовий проект договору

prolifération des États, *f* виникнення нових держав

prolongation, *f* продовження, пролонгація Δ ~ de durée продовження, пролонгація; ~ de validité продовження терміну дії; ~ du délai продовження строку; ~ du délai de prescription продовження терміну позовної давності; ~ tacite продовження терміну дії (*договору*), яке настає без спеціальної угоди сторін (*автоматично*)

promesse, *f* обіцянка Δ ~ d'achat зобов'язання купити; ~ d'exécution обіцянка виконання; ~ d'hypothèque зобов'язання встановити іпотеку; ~ de contracter/de contrat зобов'язання укласти договір в майбутньому; ~ de mariage обіцянка вступити в шлюб; ~ de paiement обіцянка здійснити платіж; ~ de porte-fort порука про виконання зобов'язання третьою особою (*яка не є стороною в*

зобов'язанні); ~ de somme d'argent зобов'язання сплатити грошову суму; ~ de vente зобов'язання з продажу; ~ «post mortem» умова про виконання зобов'язань, породжених угодою, після смерті однієї зі сторін; ~ pour autrui обіцянка за іншого; ~ sous seing privé обіцянка, складена у формі приватного акту; ~ unilatérale одностороння обіцянка, завірення

promettant, *m* сторона, що бере на себе обов'язок

promotion, *f* 1) просування по службі; підвищення у званні, в чині; висування (*на яку-небудь посаду, пост*); 2) сприяння; 3) стимулювання Δ ~ de la paix зміцнення миру; ~ des conventions collectives сприяння укладанню колективних договорів; ~ des ventes розширення торговельних операцій; маркетинг; ~ du commerce стимулювання, заохочення торгівлі; ~ professionnelle одержання більш високої кваліфікації з даної професії

promulgation, *f* оприлюднення, промульгація

promulguer, *vt* оприлюднити, промульгувати

prononcé, *m* 1) оголошення, проголошення (*судової постанови*); 2) винесення (*судової постанови*) Δ ~ d'approbation рішення про затвердження; ~ d'expulsion рішення про виселення; ~ d'un blâme оголошення догани; ~ de l'arrêt винесення судової ухвали (*напр., Касаційним судом*); ~ du jugement оголошення рішення (*у цивільному процесі*); проголошення вироку (*у кримінальному процесі*); ~ pénal винесення вироку

prononcer, *vt* 1) оголошувати, проголошувати (*судову ухвалу*); 2) виносити (*судову ухвалу*)

prononciation, *f* 1) оголошення, проголошення (*судової постанови*); 2) винесення (*судової постанови*)

proportion des fautes, *f* співмірність ступеня вини (*при спільному заподіянні шкоди*)

proportionnalité, *f* 1) співмірність, відповідність; 2) пропорційне представництво Δ ~ d'une peine відповідність покарання; ~ de la défense à l'attaque відповідність захисту характеру і небезпечності посягання

proposition, *f* пропозиція Δ avancer une ~ висувати пропозицію; présenter une ~ вносити пропозицію; ~ commune спільна пропозиція; ~ d'amendements пропозиція про внесення поправок; ~ de compromis компромісна пропозиція; ~ de loi законопроект; ~ de procédure пропозиція з питання процедури

propre, *adj* власний Δ appartenir en ~ належати за правом власності; ~ dissentiment окрема думка (*судді*)

propres, *m pl* особисте майно (*дружини, чоловіка*) Δ ~ *maternels* особисте майно дружини; ~ *paternels* особисте майно чоловіка

propriétaire, *m* власник Δ ~ *d'étage* власник поверху будинку; ~ *d'une demande de brevet* заявник патентної заявки; ~ *de brevet* патентовласник; ~ *de compte* власник рахунку; ~ *de la marque* власник товарного знаку; ~ *de licence* власник ліцензії, ліцензіат; ~ *de part* пайовик; ~ *de véhicule* власник транспортного засобу; ~ *du frêt* вантажовласник; ~ *du navire* судновласник; ~ *exploitant* власник ферми; ~ *foncier* земельний власник; землевласник; ~ *immobilier* домовласник; ~ *incommutable* власник, який не може бути позбавлений володіння річчю; ~ *terrien* земельний власник; землевласник; ~ *tréfoncier* власник надр; ~ *s indivis pl* співвласники неподільного майна; ~ *s mitoyens pl* власники суміжних земельних ділянок

propriété, *f* 1) власність; право власності; належність; 2) майно; земельна ділянка; 3) властивість, особливність Δ *attributif de* ~ той, що встановлює право власності; *revendiquer la* ~ вимагати в судовому порядку повернення свого майна; *usucaper la* ~ набувати право власності в силу набувальної давності; ~ *antérieure* першкористування (*у винахідницькому праві*); ~ *artistique* авторські права на твори мистецтва; ~ *bâtie* будова (*постійного типу*) з земельною ділянкою, збудована земельна ділянка; ~ *collective* колективна власність; ~ *commerciale* комерційна власність (*сукупність прав наймача виробничого або торгового приміщення*); ~ *commune* загальна власність; ~ *corporelle* власність на матеріальні об'єкти; ~ *d'ennemie* майно ворога; ~ *d'enseigne* право на вивіску; ~ *d'État* державна власність; ~ *d'un livre* авторське право на книгу; ~ *d'une marque* право на торговий знак; ~ *de l'invention* виключне право на винахід; ~ *de la terre/des terres/terrienne* власність на землю, на земельні ділянки; ~ *de nom* право на (*авторське*) ім'я; ~ *du bien* право власності на майно; ~ *du dessous* власність на надра землі (*під об'єктом власності*); ~ *du dessus* власність на повітряний простір (*над об'єктом власності*); ~ *en coopérative* кооперативна власність; ~ *exclusive* винятковий характер права власності; ~ *foncière* 1) земельна власність; 2) земельна ділянка; ~ *foncière en coopérative* кооперативна земельна власність; ~ *immobilière* 1) нерухоме майно; 2) власність на нерухоме майно; ~ *incorporelle* 1) право вимоги (*як частина майна*); 2) інтелектуальна власність (*права авторів творчих витворів*); ~ *individuelle* індивідуальна

власність; ~ *indivise* спільна власність в ідеальних частках, загальна власність на неподільну річ; ~ *industrielle* торгово-промислова власність; ~ *intangible* право вимоги (*як частина майна*); ~ *intellectuelle* інтелектуальна власність (*права авторів творчих витворів*); ~ *littéraire* авторські права на літературний твір; ~ *mal gérée* майно, що утримується безгосподарно; ~ *mobilière* 1) рухоме майно; 2) власність на рухоме майно; ~ *nationale* державна власність; ~ *nationalisée* націоналізоване майно; ~ *non bâtie* незабудована земельна ділянка; ~ *nouvelle d'un corps connu* нова властивість відомого об'єкта; ~ *par étages* власність на поверхи будинку; ~ *perpétuelle* право власності, придбане навечно; ~ *personnelle* особиста власність; ~ *privée* приватна власність; ~ *privée de l'invention* виключне право винахідника (*патентовласника*) на винахід; ~ *publique* державна власність; ~ *rurale* сільська земельна ділянка; ~ *scientifique* авторське право на наукові твори; ~ *temporaire* термінове право власності; ~ *tréfoncière* власність на надра землі; ~ *urbaine* міська земельна ділянка

propriétés, *f pl* правомочності Δ ~ *du droit d'auteur* правомочності, засновані на авторському праві; ~ *superposées* нашарування прав власності (*при різних власниках поверхів будинку*)

pro rata, *m* пропорційна частина (*частка*) Δ *au* ~ пропорційно, відповідно

prorogation, *f 1*) продовження терміну, продовження дії, відстрочка; 2) встановлення договірної підсудності Δ ~ *conventionnelle de compétence* договірне встановлення підсудності, пророгаційна угода; ~ *de compétence* встановлення договірної підсудності; ~ *de validité* продовження терміну дії; ~ *des délais* продовження термінів; ~ *du terme* відстрочка, продовження терміну виконання; ~ *légale de compétence* встановлення законом підсудності кримінальної справи за кількома пов'язаними між собою злочинами з різною підсудністю; ~ *tacite* мовчазне (*автоматичне*) продовження; ~ *volontaire* мовчазна згода відповідача з підсудністю, обраною позивачем через відхилення від загальних правил

proroger, *vt 1*) відтермінувати, продовжувати дію; 2) встановлювати договірну підсудність

proscription, *f* заборона; відміна

prospectus, *m* проспект Δ ~ *d'émission d'actions* проспект про публічну підписку на акції; ~ *d'emprunt d'obligations* проспект про випуск облігацій (*акціонерним товариством*)

prostituée, *f* повія

prostituer, *vt* займатися проституцією

prostitution, *f* проституція

protecteur, *m* держава-протектор, протектор

protection, *f* охорона; правова охорона; захист Δ *bénéficier de la ~* користуватися правовою охороною, бути забезпеченим правовою охороною; *digne de ~* охороноздатний; *exclure de la ~* вилучати з-під правової охорони; *jouir de la ~* користуватися, бути забезпеченим правовою охороною; ~ *consulaire* консульський захист; ~ *contingentaire* контингентування; ~ *de l'enfance* охорона дитинства (*dimeï*); ~ *de l'environnement* охорона навколишнього середовища; ~ *de la femme enceinte* охорона інтересів вагітних жінок; ~ *de la maternité* охорона материнства; ~ *de la mère et de l'enfant* охорона материнства і дитинства; ~ *de la propriété* захист майна; захист права власності; ~ *de la vie humaine* охорона людського життя; ~ *de la vie privée* охорона приватного життя; ~ *des découvertes (правова)* охорона відкриттів; ~ *des droits de l'inventeur* охорона прав на винахід (*винахідника*); ~ *des enfants* охорона дитинства (*dimeï*); ~ *des femmes salariées* охорона праці жінок; ~ *des inventions (правова)* охорона винаходів; ~ *des minorités* захист меншин; ~ *des tribunaux* судовий захист; ~ *diplomatique* дипломатичний захист; ~ *douanière* митний захист, митно-тарифна охорона; ~ *du brevet* патентна охорона; ~ *du consommateur* захист інтересів (*прав*) споживача; ~ *du droit d'auteur* охорона авторських прав; ~ *du travail* охорона праці; ~ *fiscale* фіскальний контроль; ~ *fonctionnelle* захист посадових осіб (*надається міжнародними організаціями*); ~ *indirecte* непрямий захист (*виробів*); ~ *internationale* міжнародна охорона; ~ *judiciaire (правова)* охорона, реалізована в судовому порядку; ~ *juridictionnelle* судовий захист; ~ *juridique* правовий захист; ~ *juridique internationale* міжнародна правова охорона; ~ *légale* правова охорона; ~ *limitée* обмежена охорона; ~ *maternelle et infantile* охорона материнства і дитинства; ~ *par brevets* патентна охорона; ~ *possessoire* захист права володіння (*незалежно від права власності*); ~ *revendiquée* витребована охорона; ~ *sociale* соціальне забезпечення; ~ *tarifaire* тарифний захист; ~ *temporaire* попередня тимчасова охорона

protectionnisme, *m* протекціонізм Δ ~ *administratif* адміністративний протекціонізм

protectorat, *m* протекторат Δ ~ *colonial* колоніальний протекторат; ~ *de droit des gens* міжнародний протекторат; ~ *de droit public interne* державно-правовий протекторат; ~ *international* міжнародний протекторат

protégé, *m* особа, яка підлягає консульському або дипломатичному захисту Δ *être ~* перебувати під захистом

protégeabilité, *f* охороноздатність (*у винахідницькому праві*)

protégeable, *adj* охороноздатний (*у винахідницькому праві*)

protestation, *f* 1) заперечення; протест; претензія; 2) опротестування Δ *élever une ~* заявляти протест; *élever une vigoureuse ~* заявляти рішучий протест; *exprimer/présenter une ~* заявляти протест; ~ *diplomatique* дипломатичний протест

protester, *vt* 1) заперечувати, протестувати; 2) опротестовувати

protêt, *m* протест Δ *dresser ~* приносити протест, опротестовувати; *sans ~* без необхідності в протесті; ~ *d'un effet* протест векселя; ~ *faute d'acceptation* протест в неакцепті; ~ *faute de payement* протест у неплатежі

protocole, *m* 1) протокол (*документ і дипломатична процедура*); 2) протокольний відділ Δ ~ *additionnel* додатковий протокол; ~ *annexe* протокол, який є додатком до договору; ~ *d'accession* протокол про приєднання (*до міжнародного договору*); ~ *d'accord* протокол (*меморандум*) про взаєморозуміння; протокол про узгодження домовленості; ~ *d'accord gré-électoral* погоджувальний протокол з виборів представницьких органів підприємства; ~ *d'adhésion* протокол про приєднання (*до міжнародного договору*); ~ *d'amendement* протокол про внесення поправок до договору; ~ *d'échange de ratifications* протокол про обмін ратифікаційними грамотами; ~ *d'intention* протокол про наміри; ~ *de chancellerie* протокол офіційного листування; ~ *de clôture* заключний протокол; ~ *de commerce* протокол про товарообмін; ~ *de délimitation* протокол про делімітацію (*державного кордону*); ~ *de démarcation* протокол про делімітацію (*державного кордону*); ~ *de dépôt de ratifications* протокол про депонування ратифікаційних грамот; ~ *de modification* протокол про внесення поправок до договору; ~ *de prorogation* протокол про продовження терміну дії договору; ~ *de signature* протокол підписання (*міжнародного договору*); ~ *de signature facultative* факультативний протокол (*підписується факультативно*); ~ *des dames* протокол для жінок (*в диплома-*

тичному праві); ~ final заключний протокол; ~ *gouvernemental* міжурядовий протокол; ~ *naval* морський протокол; ~ *portant amendement* протокол про внесення поправок до договору; ~ *secret* секретний протокол

prototype, *m* прототип Δ ~ d'une invention прототип винаходу

protuteur, *m* заступник опікуна

proover, *vt* доводити

provenance, *f* походження (*напр.*, *товару*) Δ *en* ~ de l'étranger іноземного походження; ~ *fallacieuse* зазначення походження (*товару*), здатне ввести в оману

provision, *f* 1) покриття, грошове забезпечення; борг платника за векселем на користь векселедавця; кошти; 2) гонорар (*напр.*, *адвоката*) Δ *exécutoire par* ~ той, що підлягає негайному виконанню (*про судову постанову*); *par* ~ в якості авансу; в покриття; *sans* ~ без покриття; *valoir sur* ~ сума, сплачена як аванс в рахунок; ~ *alimentaire* кошти на утримання; ~ *pour charges* резерв для покриття витрат майбутніх періодів; ~ *pour dépréciation d'actifs* резервний фонд для покриття витрат від знецінення майнових цінностей; ~ *pour litige* резервний фонд для покриття судових витрат; ~ *pour pertes* резерв для покриття збитків; ~ *pour pertes de créances sur clients* резервний фонд на покриття збитків від неплатоспроможності клієнтури; ~ *pour pertes et charges* резерв на покриття збитків і витрат; ~ *pour risques* резервний фонд для покриття можливих витрат; ~ *pour sinistres* резервний фонд (*у страхових товариствах*) на покриття витрат з виплати страхової винагороди; ~ *règlementée* регламентний резерв

provisions, *f pl* резервний фонд Δ ~ *en matière de société* резервний фонд товариства; ~ *spéciales constituées en franchise d'impôt* спеціальні резерви, які не обкладаються податком (*у складі коштів товариства*)

provisoire, *adj* тимчасовий; попередній; перехідний Δ *statuer au* ~ приймати рішення, що забезпечують подальший рух процесу (*напр.*, *про збереження речових доказів*)

provocateur, *m* підбурювач; провокатор

provocation, *f* підбурювання; схилення; провокація Δ ~ à l'avortement спонування до аборту; ~ à l'infraction підбурювання до вчинення кримінального правопорушення; ~ à l'usage de stupéfiants схилення до вживання наркотичних речовин; ~ *au crime* підбурювання до вчинення злочину; ~ *au suicide* доведення до самогубства

provoquer, *vt* підбурювати; схилити

proxénète, *m* сутенер

proxénétisme, *m* звідництво

proximité, *f* близька спорідненість; властивість Δ ~ d'alliance близька властивість; ступінь властивості; ~ *de parenté* близька спорідненість; ступінь споріднення

prud'homme, *m* член прюдомального суду Δ ~ *employeur* член прюдомального суду від наймачів; ~ *salarié* член прюдомального суду від працівників

prudence, *f* обережність; розсудливість; обачність Δ *s'en remettre à la* ~ *du juge* залишати для вільної оцінки на розсуд суду

pseudo-récidive, *f* псевдорецидив (*вчинення кількох злочинів внаслідок збігу несприятливих обставин*)

pseudo-récidiviste, *m* псевдорецидивіст

pseudonyme, *m* псевдонім Δ ~ *transparent* очевидний псевдонім (*що не залишає сумнівів в особистості автора*)

psychologie, *f* психологія Δ ~ *du témoignage* психологія показань свідків; ~ *judiciaire* судова психологія

puberté, *f* статева зрілість Δ ~ *légale* шлюбне повноліття, шлюбний вік

public, *m* 1. невизначене коло осіб (*у винахідницькому і авторському праві*); *adj* 2. державний; громадський; публічний Δ *accessible au* ~ доступний невизначеному колу осіб; *rendre* ~ надавати гласності, оприлюднювати

publication, *f* опублікування; публікація, видання; випуск у світ Δ ~ *contraire aux bonnes mœurs* аморальна публікація; ~ *d'une découverte/d'une invention* публікація опису відкриття; ~ *d'une loi* опублікування закону; ~ *de mariage/des bans* публікація оголошення про майбутній шлюб; ~ *du brevet* публікація опису винаходу до патенту; ~ *pornographique* порнографічне видання

publiciste, *m* юрист-міжнародник

publicité, *f* 1) гласність; публічність; оприлюднення; реклама; 2) публічна реєстрація; 3) оприлюднення Δ *donner la* ~ надавати гласності; опубліковувати; *être sujet à* ~ підлягати реєстрації в публічному реєстрі; ~ *bancaire* банківська реклама, залучення клієнтури банками; ~ *comparative* схожа реклама (*що вводить в оману*); ~ *comptable* публічність, гласність бухгалтерських даних; ~ *d'immatriculation* публічність торгової реєстрації; ~ *de l'inscription au registre* публічність реєстрації; ~ *de la justice/de la procédure judiciaire* гласність судового розгляду; ~ *des actes* публічність угод; ~ *des débats* (judiciaires) гласність судового роз-

гляду; ~ des sociétés commerciales публічність торгових товариств; ~ du jugement гласність судового розгляду; ~ extérieure публічність протиправних дій, скоєних у громадських місцях; ~ foncière гласність речових прав на нерухомість (на земельні ділянки); гласність операцій із земельними ділянками; ~ immobilière публічність угод щодо нерухомого майна; ~ intérieure публічність протиправних дій, скоєних у закритих приміщеннях особистого користування; ~ laudative надмірно хвалебна реклама; ~ réelle гласність угод про придбання майна; ~ régulière реєстрація в належному порядку

publier, *vt* опублікувати; видавати; випускати у світ

publiquement, *adv* публічно, відкрито, гласно

puissance, *f* 1) влада, панування; 2) держава, країна Δ toute ~ всевладдя; ~ administrante держава, відповідальна за управління територією під опікою; держава-опікун; держава, що управляє; ~ blocante блокуюча держава; ~ détentrice держава, яка тримає військовополонених; ~ étatique державна влада; ~ mandataire країна-мандатарій; ~ maritale права чоловіка; ~ maritime морська держава; ~ militaire військова влада; ~ neutre нейтральна країна, держава; ~ occupante окупуєча держава; ~ paternelle батьківські права; être déchu de la ~ paternelle бути позбавленим батьківських прав; exercer la ~ paternelle здійснювати батьківські права; ~ protectrice держава, яка здійснює захист певних осіб (напр., військовополонених) на іноземній території; ~ publique 1) держава; 2) публічна влада; de ~ publique публічно-правовий; державно-правовий; ~s alliées *pl* союзні держави; ~s centrales *pl* центральні органи влади

punir, *vt* наказувати; карати

punissabilité, *f* караність

punissable, *adj* караний

punition, *f* покарання; стягнення Δ infliger une ~ піддавати покаранню; накладати стягнення; ~ de cellule дисциплінарне стягнення у вигляді поміщення до штрафного ізолятору; ~ disciplinaire дисциплінарне стягнення, дисциплінарний вплив

pupille, *m* опікуваний, підопічний Δ ~ de l'État дитина, що знаходиться на державному піклуванні; ~ de la nation дитина, що знаходиться на державному піклуванні

purement et simplement, *loc adv* без застережень

pureté industrielle, *f* патентна чистота (виробів промислового виробництва)

purge, *f* звільнення (майна від обтяжень) Δ ~ d'une hypothèque звільнення нерухомості від іпотеки; ~ de la contumace анулювання вироку суду присяжних, винесеного за відсутності підсудного, що переховується, при його явці або арешті; ~ de la peine відбування покарання; ~ des exceptions виключення заперечень

purger, *vt* 1) викупати; 2) звільнити

Q

qualification, *f* 1) кваліфікація (у різних значеннях); 2) кваліфікація, ступінь підготовленості Δ appliquer la ~ проводити кваліфікацію; modifier la ~ змінювати кваліфікацію; retenir la ~ визнавати кваліфікацію правильною; ~ concurrente конкуренція норм; ~ correctionnelle кваліфікація (діяння) як проступку; ~ criminelle кваліфікація (діяння) як злочину; recevoir la ~ criminelle бути кваліфікованим як злочин; ~ de l'accident du travail кваліфікація нещасного випадку як нещасного випадку на виробництві; ~ de l'infraction кваліфікація кримінального правопорушення; ~ de l'invention визнання (технічного рішення) винаходом; ~ de la marchandise класифікація товару (за тарифною номенклатурою); ~ de police кваліфікація (діяння) як порушення; ~ douanière de l'infraction кваліфікація в якості митного правопорушення; ~ du for кваліфікація за законом суду (в колізійному праві); ~ la plus haute кваліфікація за законом про найбільш тяжкий злочин; ~ légale юридична кваліфікація; ~ lege causae кваліфікація за законом країни, право якої застосовується до регулювання правовідносин (у міжнародному приватному праві); ~ lege fori кваліфікація за законом суду (у міжнародному приватному праві); ~ pénale кваліфікація (діяння) як кримінального правопорушення; insusceptible d'une quelconque ~ pénale той, що не утворює кримінального правопорушення; ~ professionnelle професійна кваліфікація; ~ spéciale спеціальна (кримінально-правова) норма; ~s voisines *pl* суміжні склади злочини

qualifié, *adj* кваліфікований

qualité, *f* 1) якість, властивість; 2) статус, правове становище Δ avoir ~ роуг володіти повноваженнями, бути уповноваженим, бути вправі; ès ~ в якості сторони в процесі; в якості посадової особи; être sans ~ роуг не мати повноважень, бути не вповноваженим; ~

d'apatride статус апаріда (*особи без громадянства*); ~ d'auteur авторство, право авторства; ~ d'étranger статус іноземця, іноземне громадянство; ~ d'héritier/héréditaire правовий стан спадкоємця; ~ d'inventeur авторство на винахід; ~ d'invention наявність ознак, що характеризують винахід; ~ de breveté авторство на винахід, статус, правовий стан патентовласника; ~ de citoyen громадянство; ~ de commerçant статус комерсанта; ~ de déposant право виступати в якості заявника або особи, правомочної на реєстрацію (*напр., товарного знаку*); ~ de diplomate дипломатичний статус; ~ de Français французьке громадянство; ~ de membre членство; ~ de membre des organisations internationales членство у міжнародних організаціях; ~ du verbalisant посада особи, що укладає протокол; ~ juridique юридична природа; ~ officielle офіційний статус, посадовий стан; ~ pour agir/ester en justice здатність бути позивачем і відповідачем у суді; ~ processuelle процесуальний стан; ~ substantielle істотна якість, властивість (*предмета договору*); ~ substantielle nouvelle суттєва новизна

qualités, *f pl* документ, який складений повірним і містить виклад обставин справи (*у цивільному процесі*); 2) вступна і описова частини судового рішення (*у цивільній справі*) Δ ~ des personnes дані, відомості про осіб; ~ personnelles de travail працездатність

quantité, *f* кількість Δ ~ à livrer кількість (*товару*), що підлягає поставці; ~ excédentaire зайва кількість, надлишки; ~ manquante відсутня кількість, недостача; ~ nominale vendue номінально продана кількість

quartier, *m* 1) квартал; ділянка (*у місті*); 2) ділянка (*території виправно-трудової колонії*); ~ cellulaire блок в'язниці з одиночними камерами; ~ en commun блок в'язниці із загальними камерами

quasi-blocus, *m* економічна (*торгова*) блокада

quasi-contrat, *m* квазідоговір Δ ~ du plan плановий договір

quasi-délict (civil), *m* квазіделікт

quasi-usufruit, *m* квазіузуфрукт (*узуфрукт на споживану річ*)

quérabilité, *f* 1) виконання зобов'язання за місцем проживання боржника; 2) видача документа за місцем знаходження підприємства

quéérable, *adj* 1) той, що підлягає виконанню за місцем проживання боржника; 2) той, що підлягає видачі за місцем знаходження підприємства (*про документ*)

questeur, *m* квестор (*чиновник у парламенті, який керує адміністративними та фінансовими справами*)

question, *f* питання; спірне питання Δ autre qu'une ~ de procédure непроцедурне питання; mettre en ~ ставити на обговорення; de ~ досліджуваний (*про об'єкт ідентифікації*); rappeler à la ~ пропонувати оратору не відхилитися від обговорюваного питання; soumettre une ~ à l'expertise ставити питання перед експертом; voter sur la ~ проводити голосування з питання; ~ contentieuse/controversée спірне питання; ~ d'actualité питання за поточними подіями (*адресоване уряду*); ~ d'ordre процедурне питання; ~ d'organisation організаційне питання; ~ de confiance питання про довіру (*уряду*); poser la ~ de confiance ставити питання про довіру; ~ de droit правове питання; правова сторона справи; ~ de fait питання факту; фактична сторона справи; ~ de fond 1) основне питання; 2) питання матеріального права, матеріально-правове питання; ~ de prestige питання престижу (*в міжнародних відносинах*); ~ de procédure 1) процедурне питання; 2) процесуальне питання; ~ du protocole протокольне питання; ~ écrite питання, подане у письмовому вигляді; письмовий парламентський запит, парламентська інтерпеляція; ~ en discussion обговорюване питання; питання, яке розглядається; ~ en litige спірне питання; ~ en suspens нерозглянуте питання; ~ juridique правове (*юридичне*) питання; ~ litigieuse спірне питання; ~ non réglée нездолене питання; ~ orale усне питання; простий парламентський запит, питання; ~ orale avec débat простий парламентський запит з обговоренням; ~ orale simple простий парламентський запит; ~ préjudicielle преюдиціальне питання (*підлягає вирішенню до судового розгляду справи*); ~ traitée обговорюване питання; питання, яке розглядається

questionnaire, *m* анкета Δ ~ d'embauche анкета для кандидата на роботу

questionner, *vt* задавати, ставити питання

questions, *f pl* 1) конституційні питання; 2) статутні питання Δ ~ constitutionnelles статутні питання; ~ d' ~ réglementaires процедурні питання; ~ de la compétence питання, що входять до компетенції; ~ de sécurité питання безпеки

quirataire, *m* співвласник морського судна

quittance, *f* квитанція; розписка в отриманні Δ délivrer/donner ~ видавати розписку; contre ~ під розписку; ~ de dépôt депозитна квитанція; ~ de loyer(s) розписка в отриманні орендної плати; ~ de payement розписка в отриманні суми боргу; ~ finale/générale/globale розписка в отриманні суми боргу повністю; ~ subrogative документ про су-

брогацію (видається кредитором, який отримав платіж, новому кредитору); ~ totale розписка в отриманні суми боргу повністю

quittancer, *vt* видавати розписку в отриманні суми боргу

quitus, *m* 1) свідоцтво про схвалення управлінських дій; 2) розписка довірителя про виконання доручення повіреним Δ donner ~ звільняти від обов'язків з управління майном; ~ à la gérance схвалення результатів діяльності керуючих справами товариства; ~ de la gestion du liquidateur свідоцтво про схвалення управлінських рішень ліквідатора; очистка рахунку управління (ліквідатора товариства)

quorum, *m* 1) кворум; 2) кількість отриманих голосів (на виборах) Δ ~ de moitié кворум у кількості 50% складу (колегіального органу); ~ pour les audiences кворум, необхідний для слухання справи (у суді)

quota, *m* квота Δ ~ d'immigration квота на в'їзд іноземців; ~ de production квота на виготовлення або на продаж певної продукції

quote-part, *f* 1) ідеальна частка в загальній власності; 2) квота, частковий внесок; 3) франшиза, встановлена у відсотках до страхової суми Δ ~ indivise ідеальна частка в загальній власності; ~ successorale спадкова частка

quotient, *m* приватний Δ ~ de similitude показник подібності (напр., товарних знаків); ~ électoral число голосів, необхідних для обрання одного кандидата; ~ familial сімейна частка (частина доходу платника податку, утворена шляхом ділення всього оподаткованого доходу на кількість членів сім'ї)

quotité, *f* частина, частка; кількість Δ ~ de la pension розмір пенсії (у відсотках до заробітку); ~ disponible частина майна, що знаходиться у вільному розпорядженні (напр., спадкодавця)

R

rabais, *m* знижка Δ ~ commercial торгова знижка; ~ de fin de série знижка з ціни товару, виготовленого після завершення його серійного виробництва; ~ de niveau знижка з ціни товару, що залежить від рівня угоди (оптова, півоптова, роздрібна); ~ de pluralité знижка зі страхових платежів, що надається при страхуванні одного об'єкта від декількох ризиків; ~ de qualité знижка за якість товарів; ~ de quantité знижка з ціни

товару, що залежить від кількості товару; ~ fiscal податкова знижка; ~ préférentiel преференційна знижка

rachat, *m* викуп Δ ~ à terme викуп у встановлений термін; ~ d'actions викуп акцій (викуплених акціонерним товариством); ~ de cotisations повернення страхових внесків; ~ de planche диспач; ~ de gente викуп майна, наданого рентному боржнику в обмін на рентні платежі; ~ obligatoirement примусовий викуп

racheter, *vt* викупувати

racolage, *m* вербування Δ ~ public залучення клієнтів (новією) в громадських місцях

racoleuse, *f* повія (що зазиває клієнтів)

radiation, *f* виключення (зі списку, рахунку, реєстру або з числа членів організації) Δ ~ d'office виключення з реєстру за ініціативою органу, що провів запис; ~ de l'inscription погашення запису; ~ de la marque анулювання товарного знаку; ~ des hypothèques запис про анулювання іпотеки; ~ des inscriptions au casier judiciaire зняття з криміналістичного обліку; ~ du rôle виключення зі списку з реєстру; виключення справи зі списку справ, призначених до слухання; ~ du tableau виключення з числа членів організації, з професійного корпусу; ~ du tableau d'avancement виключення з резерву на просування по службі; ~ forcée виключення запису за рішенням суду; ~ judiciaire виключення запису за рішенням суду; ~ volontaire виключення з реєстру на прохання заявника

radier, *vt* виключати (напр., зі списку, рахунку, реєстру), викреслювати (напр., зі списку)

raison, *f* довід, міркування, мотиви, підстава Δ pour la même ~ з тих же міркувань; en tant que de ~ керуючись здоровим глуздом; керуючись найбільш відповідними нормами; ~ commerciale /de commerce найменування підприємства; ~ du non-paiement причина несплати; ~ légale законна підстава; ~ sociale фірма, фірмове найменування (включає прізвища учасників товариства, застосовується тільки для повного і простого командитного товариства)

raisonnement, *m* міркування, умовивід; висновок Δ ~ judiciaire обґрунтування судової постанови, юридична аргументація

raisons possibles du refus, *f pl* допустимі підстави для відмови Δ pour des ~ possibles du refus de procédure з процедурних міркувань; ~ possibles du refus de technique juridique техніко-юридичні причини (підстави, міркування)

ralentissement de la scription, *m* уповільнення темпу письма

rançon, *f* викуп (за звільнення заручників)

rançonnement, *m* вимога викупу; вимагання

rançonner, *vi* вимагати викуп; вимагати гроші

rang, *m* 1) ранг; чин; 2) старшинство; 3) черговість задоволення вимоги Δ avoir le ~ le plus élevé бути старшим за рангом; prendre ~ здобувати старшинство (*про дипломатичний персонал*); avec ~ de в ранзі; prendre ~ зафіксувати свою чергу серед заставаотримувачів за іпотекою; au ~ des minutes в якості справжніх документів; au ~ alphabétique в алфавітному порядку; à ce ~ з дотриманням (*в порядку*) цієї черговості; ~ alphabétique алфавітний порядок; ~ d'ambassadeur ранг посла; ~ d'hypothèque черговість задоволення вимоги, забезпеченої іпотекою; ~ d'une mission diplomatique рівень, клас глави дипломатичного представництва; ~ de gréséance дипломатичне старшинство; ~ diplomatique клас дипломатичного представника; дипломатичний ранг; ~ du privilège черговість задоволення вимоги; ~ protocolaire протокольне старшинство; ~ social суспільний стан

rapatrié, *m* репатріант

rapatriement, *m* репатріація, повернення на батьківщину Δ ~ des prisonniers de guerre репатріація військовополонених; ~ des profits переказ прибутків; ~ des salaires переказ в країну громадянства частини заробітної плати, отриманої працівником-мешканцем прикордонної зони іноземної держави; ~ librement consenti добровільна репатріація

rapidité de la scription, *f* темп письма

rapine, *f* 1) насильницьке викрадення (*грабіж, розбій*); 2) майно, викрадене із застосування насильства

rapiner, *vi* здійснювати насильницьке викрадення

rappel, *m* 1) відкликання, відгук; 2) заклик Δ ~ à l'ordre avec inscription au procès-verbal заклик до дотримання порядку із занесенням до протоколу (*зауваження члену зборів*); ~ à l'ordre заклик за дотриманням порядку (*зауваження члену зборів, члену парламенту*); ~ au règlement заклик слідувати порядку денному; заклик за дотриманням регламенту (*у парламентській процедурі*); ~ d'impôt додатковий податок; ~ d'un diplomate відгук дипломата; ~ des agents diplomatiques відгук дипломатичних агентів; ~ du chef de mission відгук дипломатичного представника

rappeler, *vi* відкликати (*напр., дипломатичного представника*)

rapport, *m* 1) доповідь; звіт; рапорт; донесення (*в дипломатичному листуванні*); 2) відно-

шення; 3) скасування (*якого-небудь нормативного акту*); 4) повернення; 5) майно, яке повертається Δ ~ administratif звіт про адміністративну діяльність; ~ comptable бухгалтерський звіт; ~ contractuel договірні відносини; ~ créance-obligation зобов'язальне правовідношення; ~ d'activité звіт про діяльність; ~ d'avarie commune акт про загальну аварію; ~ d'échange обмінний коефіцієнт (*співвідношення вартості часток участі або акцій кількох товариств*); ~ d'expert висновок експерта; ~ d'expertise висновок експертизи; ~ d'obligations зобов'язальні правовідносини; ~ d'une loi скасування закону; ~ de causalité причинний зв'язок; ~ de crédit кредитні відносини; ~ de droit правовідносини; ~ de droit administratif адміністративно-правові відносини, адміністративні правовідносини; ~ de droit civil цивільно-правові відносини, цивільні правовідносини; ~ de droit international міжнародне правовідношення, міжнародно-правові відносини; ~ de droit interne внутрішнє правовідношення; ~ de droit litigieux спірні правовідносини; ~ de droit personnel зобов'язальні правовідносини; ~ de la naturalisation відміна натуралізації; ~ de mer морський протест; ~ de police доповідь про результати поліцейського розслідування; ~ de subordination відносини підпорядкованості; ~ des dettes включення до складу спадщини зобов'язань спадкоємця щодо спадкодавця; ~ des libéralités включення до складу спадщини майна, безоплатно переданого спадкодавцем спадкоємцям; ~ des libéralités en moins prenant облік вартості майна, безоплатно переданого спадкодавцем спадкоємцям, шляхом відповідного зменшення належних їм спадкових часток; ~ des libéralités en nature включення до складу спадщини майна, безоплатно переданого спадкодавцем спадкоємцям, в натурі; ~ en nature повернення в натурі; ~ financier фінансовий звіт; ~ fiscal податкові відносини; ~ général de fin d'exercice річний звіт про господарську діяльність; ~ intérimaire проміжна доповідь; ~ juridique правовідносини; ~ juridique absolu абсолютне правовідношення; ~ juridique accessoire акцесорне правовідношення; ~ juridique d'obligation зобов'язальне правовідношення; ~ juridique extrapatrimonial немайнове правовідношення; ~ juridique patrimonial майнове правовідношення; ~ médico-légal висновок судово-медичного експерта; ~ sur la cargaison вантажний маніфест

rapporter, *vi* 1) повідомляти, доповідати; 2) приносити прибуток; 3) скасовувати, анулювати; 4) відносити (*до певного часу*)

rapporteur, *m* доповідач

rappports, *m pl* 1) відносини; 2) звітність Δ ~ avec les tiers відносини з третіми особами; ~ commerciaux торговельні відносини; зовнішньоторговельні відносини; ~ contractuels договірні відносини; ~ d'affaires ділові відносини; ~ d'autorité владні відносини; ~ d'emploi трудові відносини; ~ d'identité відносини тотожності; ~ de droit privé приватно-правові відносини; ~ de droit public публічно-правові відносини; ~ de famille сімейні відносини; ~ de gestion звітність з питань управління; ~ de propriété відносини власності; ~ de service/de travail трудові відносини; ~ du traité міжнародно-правові договірні відносини; ~ entre États міждержавні відносини; ~ interbancaires відносини між банками, міжбанківські відносини; ~ interétatiques міждержавні відносини; ~ internationaux міжнародні відносини; ~ internes внутрішні відносини, відносини між членами товариства; ~ intrabancaires трудові відносини в банках; ~ monétaires грошові відносини; ~ obligatoires зобов'язальні правовідносини; ~ organiques доповіді органів міжнародних організацій; ~ patrimoniaux майнові відносини; ~ récuniaux майнові відносини; грошові відносини; ~ personnels особисті немайнові відносини; ~ sociaux соціальні (суспільні) відносини

rapprochement, *m* зближення; об'єднання Δ ~ des législations зближення законодавств (законодавчої регламентації); ~ par fusion злиття (юридичних осіб)

rapt, *m* викрадення людини Δ ~ d'enfant викрадення дитини

rassemblement, *m* Δ ~ des preuves збирання доказів

rat d'hôtel, *m* злодій, що здійснює крадіжки в готелях

ratification, *f* 1) схвалення; 2) ратифікація; 3) ратифікаційна грамота Δ ~ conditionnelle умовна ратифікація; ~ d'une obligation схвалення зобов'язання; ~ des traités ратифікація міжнародних договорів; ~ imparfaite недосконала (неповна) ратифікація; ~ tacite мовчазна ратифікація

ratifier, *vt* 1) схвалювати; 2) ратифікувати

rattachement, *m* 1) підпорядкування, залежність; 2) колізійна прив'язка (*y міжнародному приватному праві*) Δ ~ bilatéral двостороння колізійна прив'язка; ~ du certificat d'addition видача додаткового патенту; ~ fiscal прикріплення платника податків до доміцилія його батьків з метою спільної сплати податку; ~ unilatéral одностороння колізійна прив'язка

ratrapage des «avant-lois», *m* перерахунок пенсій особам, яким вони були нараховані за нормами, менш сприятливими, ніж чинні

ravitaillement, *m* постачання

rayon de compétence, *m* обсяг правомочностей, сфера компетенції Δ ~ des douanes митна зона (уздовж державного кордону і морських берегів); ~ frontière прикордонний район; прикордонна зона; ~ limitrophe прикордонний район; прикордонна зона

rayures, *f pl* нарізи (в стовбурі зброї) Δ ~ à droite правоохильні нарізи; ~ à gauche лівоохильні нарізи

réacquisition, *f* викуп

réaction, *f* реакція, протидія Δ ~ anticriminelle боротьба зі злочинністю; ~ pénale кримінально-правова боротьба зі злочинністю

réadaptation, *f* реадптація Δ ~ fonctionnelle/professionnelle професійна реадптація, професійна реабілітація (після тривалої непрацездатності); ~ sociale соціальна реадптація

réajustement de frontière, *m* ректифікація кордону

réalisation, *f* 1) реалізація, виконання, здійснення; 2) реалізація, продаж Δ ~ de bénéfices отримання прибутку; ~ de la condition настання умови; ~ des droits реалізація прав; ~ du crédit отримання коштів за акредитивом; надання (відкриття) кредиту; ~ du crédit documentaire отримання коштів за акредитивом; ~ du dommage виникнення шкоди; ~ du gage реалізація заставного майна; ~ du risque страховий випадок, настання обставин, що складають страховий ризик; ~ industrielle промислове використання (винаходу)

réalité, *f* наявність Δ ~ de la dette наявність боргу; ~ du fait наявність факту; ~ juridique правова реальність; ~ sociologique соціальна дійсність

réassignation, *f* вторинний (повторний) виклик до суду

réassigner, *vt* вдруге (повторно) викликати до суду

réassurance, *f* перестраховання Δ ~ active активне перестраховання; ~ au deuxième risque перестраховання збитку, що перевищує страхову суму; ~ en excédent de plein/en excédent de risques перестраховання ризиків, що перевищують максимум, встановлений для себе страховою компанією; ~ en participation перестраховання на засадах участі страховика і перестраховальника в покритті ризиків; ~ en quote-part перестраховання на засадах певної участі страхо-

вика і перестраховальника в покритті ризиків; ~ générale перестраховування ризиків, прийнятих страховиком, при припиненні його діяльності; ~ obligatoire обов'язкове (облігаторне) перестраховування; ~ passive пасивне перестраховування

réassuré, *m* перестраховальник

réassureur, *m* перестраховик

rebelle, *m* бунтівник; особа, що не підкоряється владі

rébellion, *f* заколот

récalcitrant, *m* особа, яка не з'являється за викликом суду

récapitulatif зведений (*напр., про таблицю*)

recel, *m* 1) привласнення учасником спільної власності предметів, що стосуються загального майна; приховування одним із власників факту перебування у його володінні предметів, що стосуються загального майна; 2) придбання майна, завідомо отриманого злочинним шляхом (*як склад злочину*); 3) приховування (*у кримінальному праві*); 4) вилучення предметів, що є спадковим майном, на шкоду іншим спадкоємцям Δ ~ de biens приховування предметів, завідомо отриманих злочинним шляхом; приховування краденого; ~ de brigands переховування членів бандитських груп; ~ de choses 1) придбання майна, завідомо отриманого злочинним шляхом; 2) приховування предметів, завідомо отриманих злочинним шляхом; ~ de criminel приховування злочинця; ~ de la naissance приховування народження дитини; ~ de malfaiteur приховування злочинця; ~ tardif придбання майна з подальшим виявленням його злочинного походження

recelé, *m* придбання майна, завідомо отриманого злочинним шляхом (*як дія*)

receler, *vt* 1) ставати власником майна, завідомо отриманого злочинним шляхом; скуповувати крадене; 2) переховувати (*злочинця*)

receleur, *m* 1) власник майна, завідомо отриманого злочинним шляхом; скупник краденого; 2) особа, яка переховує злочинця

recensement, *m* підрахунок; перепис населення Δ ~ des voix підрахунок голосів; ~ des votes зведений підрахунок голосів

récépissé, *m* 1) розписка в отриманні; 2) квитанція; багажна квитанція; 3) складове свідоцтво (*документ, що засвідчує право власності на товари, передані на зберігання*) Δ ~ à l'expéditeur квитанція про прийом вантажу; ~ aérien вантажна квитанція (*при перевезенні вантажу повітряним транспортом*); ~ bancaire банківська кви-

танція; ~ d'entrepôt складове свідоцтво; ~ d'expédition postal квитанція про поштове відправлення; ~ de chemin de fer залізнична вантажна квитанція; ~ de déclaration/de la demande розписка в отриманні заяви; ~ des bagages багажна квитанція; ~ fluvial вантажна квитанція (*при перевезенні вантажу внутрішнім водним транспортом*)

récépissé-warrant, *m* складове свідоцтво-врант

récepteur, *m* платник (*за рахунком*)

réception, *f* 1) прийняття, отримання; 2) приймання; 3) прийом (*в дипломатичному праві*); 4) рецепція; Δ accuser ~ підтверджувати отримання; dès ~ після одержання; ~ d'entrepôt прийняття на зберігання (*товарним складом*); ~ de dépôts прийом внесків; ~ de la cargaison/du chargement приймання, прийняття вантажу; ~ des marchandises отримання (*прийом*) вантажу; ~ des travaux прийом виконаних робіт; задача-прийом робіт; ~ du consul прийом консула; ~ du droit рецепція права; ~ en droit interne рецепція внутрішнім правом (*про міжнародно-правові норми*); ~ générale загальна рецепція (*міжнародних договорів внутрішньодержавним правом*); ~ individuelle індивідуальна рецепція (*конкретного міжнародного договору внутрішньодержавним правом*); ~ officielle офіційний прийом

réceptionnaire, *m* приймальник Δ ~ du chargement/de marchandises вантажоодержувач

réceptionner, *vt* приймати

recettes, *f pl* доходи; надходження Δ effectuer les ~ мобілізувати доходи; en ~ в прибутковій частині (*бюджету*); ~ affectées доходи, що мають призначення; ~ brutes валові надходження; ~ budgétaires доходи бюджету, бюджетні надходження; ~ d'exploitation експлуатаційні доходи; ~ d'exportation експортна виручка; ~ de caisse касова виручка; ~ de commerce extérieur надходження від зовнішньої торгівлі; ~ de l'état доходи державного бюджету, державні доходи; ~ des impôts 1) податкові доходи (*надходження*); 2) податкові органи (*що стягують податки*); ~ domaniales доходи від державного майна; ~ douanières митні збори; ~ en devises валютні надходження; ~ fiscales податкові доходи, надходження; ~ nettes чисті надходження; ~ non douanières платежі, що стягуються митницями, які не мають митного характеру; ~ non fiscales неподаткові доходи, надходження

recevabilité, *f* прийнятність, допустимість Δ ~ de l'action можливість пред'явлення позову;

прийняття позову; ~ de la demande наявність умов прийняття, допустимість позовної заяви; ~ des modes de preuve/de la preuve допустимість доказів; ~ du recours наявність умов прийняття скарги; ~ formelle формальна прийнятність, допустимість; ~ matérielle допустимість по сті

recevable, *adj* такий, що підлягає прийняттю; прийнятний, допустимий

receveur, *m* приймальник; збирач (*податків, платежів*) Δ ~ de l'enregistrement збирач реєстраційного збору; ~ des finances головний бухгалтер казначейства; ~ des impôts збирач податків

receveur-percepteur, *m* скарбник (*у масштабі комуни*)

rechange, *m* 1) зустрічна трата, ретрата; 2) видача ретрати

recherche, *f* 1) дослідження; 2) розшук; пошук, ресерш (*у винахідницькому праві*); 3) розслідування Δ ~ comparative порівняльне дослідження; ~ d'analogie експертиза на новизну, дослідження новизни; пошук аналогів (*у винахідницькому праві*); ~ d'antériorité експертиза на новизну, дослідження новизни; пошук аналогів (*у винахідницькому праві*); ~ d'emploi пошуки роботи; ~ d'une infraction виявлення (*ознак*) злочину (*дія*); ~ dans les écritures перевірка документів, документації; ~ de certitude/de l'identité встановлення тотожності; ~ de la demande дослідження заявок (*на винахід*); ~ de la preuve збирання доказів; ~ de maternité (naturelle) встановлення материнства; ~ de nouveauté 1) експертиза на новизну; 2) пошук при експертизі на новизну; ~ de paternité (naturelle) встановлення батьківства; ~ de probabilité встановлення групової приналежності; ~ des preuves збирання доказів; ~ du droit comparé порівняльно-правове дослідження; порівняльне правознавство; ~ du foyer d'incendie встановлення осередку пожежі; ~ parmi les brevets патентний пошук

rechercher, *vt* 1) досліджувати; 2) проводити експертизу; 3) вести пошук (*в винахідницькому праві*); 4) притягати до відповідальності; 5) розслідувати, встановлювати; 6) проводити пошук (*при обшуку*)

recherches, *f pl* пошук (*при обшуку*) Δ ~ domiciliaires обшук у приміщенні, пошук при обшуку в приміщенні

récidive, *f* рецидив, рецидивна злочинність; рецидив, вчинення нового кримінального правопорушення Δ grande ~ correctionnelle великий рецидив проступків; petite ~ adrectionnelle малий рецидив проступків; ~ correctionnelle рецидив про-

ступків; ~ criminelle рецидив злочинів; ~ de contraventions рецидив порушень; ~ générale загальний рецидив; ~ légale легальний рецидив; ~ perpétuelle рецидив, що визнається незалежно від терміну, який сплинув після відбуття покарання за попередню судимість; ~ spéciale/spécifique спеціальний рецидив; ~ temporaire рецидив, що визнається за умови вчинення кримінального правопорушення в межах певного терміну після відбуття покарання за попередньою судимістю

récidiver, *vi* вчинити нове кримінальне правопорушення після засудження за попереднє

récidivisme, *m* рецидивізм (*стійка схильність до вчинення кримінальних правопорушень*); фактичний рецидив

récidiviste, *m* рецидивист Δ ~ correctionnel рецидивист, який вчинив кримінальний проступок після засудження за проступок; ~ d'occasion псевдорцидивист (*що вчинив кримінальне правопорушення внаслідок збігу несприятливих обставин*)

récidivité, *f* схильність до неодноразового вчинення кримінальних правопорушень

récipiendaire *m* одержувач (*напр., кредитів*)

reciprocité, *f* взаємність, обопільність; умови взаємності Δ à titre de ~ на основі взаємності; ~ de protection надання правової охорони (*іноземцям*) на засадах взаємності; ~ diplomatique дипломатична взаємність (*рівноцінність взаємних надань за міжнародним договором*); ~ droit pour droit матеріальна взаємність (*надання іноземцям тих самих прав, якими користуються в даній іноземній державі громадяни країни перебування*); ~ formelle формальна взаємність (*надання іноземцям взаємно тих самих прав, що і громадянам держави перебування*); ~ législative законодавча взаємність (*надання державами одна одній в законодавчому порядку однакових прав і привілеїв*); ~ матеріальна взаємність

récit, *m* розповідь, показання (*допитуваного*) Δ ~ corrigé уточнення показань (*допитуваного*); ~ guidé показання (*допитуваного*) в результаті постановки питань; ~ spontané вільна розповідь, вільний виклад (*при допиті*)

réclamant, *m* скаржник, позивач

réclamateur de marchandises, *m* вантажоодержувач (*який визначається після укладення договору перевезення*)

réclamation, *f* 1) претензія, рекламація, скарга; 2) вимога; 3) заперечення, протест Δ ~ administrative заява, скарга до адміністративного органу; ~ d'état позов дитини про

визнання законності свого походження; ~ diplomatique дипломатична претензія; ~ du salaire impayé вимагання невивченої зарплатної плати; ~ internationale міжнародна претензія; ~ maritime морський протест; ~ résuniaire грошова претензія

réclamer, *vt, vi* 1) заперечувати; заявляти заперечення; 2) наполегливо вимагати; 3) заявляти, пред'являти претензію, рекламувати

reclassement, *m* відновлення на роботі Δ ~ dans la société долучення до чесного трудового життя, перевиховання (*засуджених*); ~ du condamné виправлення засудженого; ~ du personnel licencié прийом на роботу на підприємство раніше звільнених працівників; ~ social долучення до чесного трудового життя, перевиховання (*засуджених*)

réclusion *f* тюремне ув'язнення (*яке призначається довічно або на строк від 5 до 20 років*) Δ ~ criminelle покарання у вигляді позбавлення волі з обов'язковою працею; ~ criminelle à perpétuité покарання у вигляді довічного позбавлення волі з обов'язковою працею; ~ criminelle à temps покарання у вигляді позбавлення волі на строк з обов'язковою працею

récolement, *m* 1) перевірка судовим виконавцем наявності майна, підданого арешту; 2) прочитання, оприлюднення свідкам даних ними свідчень; 3) контроль правомірності лісокористування; 4) перевірка дотримання будівельних норм і правил; 5) перевірка відповідності рівня алкоголю в напої декларації виробника

récoler, *vt* оголошувати свідкам дані ними свідчення

recommandataire, *m* особа, якій можна пред'явити вексель у разі несплати його платником

recommandation, *f* рекомендація Δ ~ douanière митна рекомендація (*як правило, для власників дипломатичних паспортів*); ~ patronale рішення профспілкового органу підприємців (*при недосягненні угоди з профспілкою працівників*)

récompense, *f* винагорода; нагорода; відшкодування, компенсація Δ *en* ~ у вигляді компенсації; ~ d'encouragement заохочувальна винагорода (*у винахідницькому праві*); ~ due à l'inventeur винагорода за винахід; ~ en argent грошова винагорода, грошова компенсація; ~ résuniaire грошова винагорода, грошова компенсація

réconciliation, *f* примирення Δ ~ des époux примирення подружжя; ~ des parties примирення сторін

reconduction, *f* подовження терміну (*напр., кредиту*); подовження терміну дії; віднов-

лення (*договору*) Δ ~ du budget подовження дії бюджету на наступний бюджетний рік; ~ tacite мовчазне поновлення договору (*конклюдентними діями сторін*)

reconnaissance, *f* визнання, впізнання, огляд, розписка, квитанція, гарантійна квитанція, заставна квитанція (*що видається ломбардом*) Δ *représenter pour* ~ пред'являти для впізнання; ~ collective колективне визнання (*при прийнятті держави до міжнародної організації*); ~ comme nation визнання як нації; ~ comme partie belligérante визнання воюючою стороною; ~ d'écriture визнання почерку або підпису даної особи (*у цивільному процесі*); ~ d'enfant naturel визнання позашлюбної дитини; ~ d'État визнання держави; ~ d'identité впізнання особи; ~ d'insurgés визнання повстанського руху, визнання повсталі сторони; ~ d'un navire перевірка національності торгового судна в морі (*шляхом пропозиції підняти прапор*); ~ d'un récidiviste встановлення особи злочинця-рецидивіста; ~ d'une découverte визнання (*заявленого положення*) відкриттям; ~ d'une invention визнання (*технічного рішення*) винаходом; ~ d'une règle de droit визнання міжнародно-правової норми; ~ d'une situation nouvelle визнання нової ситуації (*в міжнародних відносинах*); ~ de belligérance визнання воюючою стороною; ~ de culpabilité визнання вини; ~ de dépôt депозитна квитанція; ~ de dette визнання боргу; ~ de droit юридичне визнання, визнання де-юре; ~ de facto визнання де-факто, фактичне визнання; ~ de gage заставна квитанція; ~ de gouvernement визнання уряду; ~ de jure визнання де-юре; ~ de l'aptitude визнання неприцездатним, встановлення неприцездатності; ~ de la coutume визнання існування звичаю; ~ de la frontière перевірка (*на місцевості*) правильності демаркації кордону; ~ de la qualité d'auteur визнання авторства; ~ de maternité визнання материнства; ~ de paternité визнання батьківства; ~ des droits визнання прав; ~ des lieux огляд місця події; ~ diplomatique дипломатичне визнання; ~ du débiteur визнання боргу; ~ en droit international міжнародно-правове визнання; ~ étatique визнання держави; ~ explicite/expresse явно виражене визнання; ~ extraterritoriale екстратериторіальне визнання (*за межами національної території*); ~ implicite фактичне визнання (*за відсутності акту визнання*); ~ internationale міжнародно-правове визнання; ~ judiciaire судове визнання; ~ partielle неповне визнання (*у міжнародному праві*); ~ prématurée передчасне визнання (*держави*); ~ provisoire

тимчасове визнання (*у міжнародному праві*); ~ réciproque взаємне визнання (*напр., документів*); ~ sur la photographie пізнання за фотознімком; ~ tacite мовчазне зізнання; ~ unilatérale зізнання шляхом односторонньої декларації (*односторонньої заяви*); ~s conjoints *pl* одноктивні визнання (*зроблені декількома державами на міжнародних конференціях*); ~s multiples juxtaposées *pl* спільне множинне визнання (*при підписанні новою державою багатостороннього договору*); ~s simultanées *pl* одночасне визнання (*позашлюбної дитини обома батьками*); ~s successives *pl* різночасне визнання (*позашлюбної дитини батьками*)

reconnaître, *vi* визнавати Δ *se* ~ coupable визнати себе винним; ~ la qualité d'auteur визнати авторство

reconsidération, *f* повторний розгляд (*напр., заяви на патент*)

reconstitution, *f* відтворення Δ ~ d'un crime відтворення на місці обставин скоєння злочину; ~ des faits відтворення обставин події; ~ du document відновлення документа; ~ du signalement встановлення зовнішніх ознак

reconstruction, *f* слідчий експеримент; відновлення обстановки на місці події

reconventionnellement, *adv* шляхом пред'явлення зустрічного позову

recors, *m* понятий при судовому виконавцеві (*в разі необхідності надає йому сприяння*)

recotation du navire, *f* присвоєння судну класу після аварії

recoupeement, *m* перевірка достовірності факту за допомогою різних доказів

recourant, *m* касатор

recourir, *vi* 1) вдаватися до чогось, використувати; 2) оскаржити; 3) пред'являти регресний позов

recours, *m* 1) прохання, клопотання; заява; 2) скарга; подача скарги, оскарження; 3) зворотня (*регресивна*) вимога, регрес; регресний позов; 4) засіб правового захисту Δ être sans ~ не підлягати оскарженню; insusceptible de ~ той, що не підлягає оскарженню; tenter un ~ оскаржити; non susceptible de ~ той, що не підлягає оскарженню; sans ~ без права оскарження; той, що не підлягає оскарженню; susceptible de ~ який може бути оскаржений; statuer sur le ~ en grace приймати рішення за клопотанням про помилування; ~ à l'arbitrage звернення в арбітраж; ~ à la force звернення до сили, застосування сили; ~ à la force armée застосування збройної сили (*в міжнародних відносинах*); ~ à la justice звернення до суду; ~

abusif завідомо необгрунтована скарга; ~ administratif скарга, принесена в адміністративному порядку; оскарження в адміністративному порядку; ~ aux organisations internationales звернення до міжнародних організацій; ~ aux travaux préliminaires звернення до підготовчих матеріалів (*для з'ясування тексту правового акту*); ~ cambiaire регресна вимога з вексельного зобов'язання; вексельний регресний позов; ~ contentieux оскарження в судовому порядку; пред'явлення позову; ~ contre les tiers залучення до цивільної відповідальності третіх осіб (*заподіювачів збитку*); пред'явлення регресних позовів; ~ contre une décision judiciaire оскарження судової постанови; ~ contributoire вимога про розподіл загальної аварії; ~ de la femme оскарження дружиною в судовому порядку дій чоловіка; ~ de pleine juridiction скарга про визнання в судовому порядку права вимоги до держави або державної організації; ~ dilatoire скарга, подана з метою затягування процесу; ~ en annulation клопотання про скасування (*судової постанови, адміністративного акту*); ~ en appréciation de la légalité скарга на незаконність (*юридичного акту*); ~ en cassation касаційне оскарження; ~ en garantie позов до поручителя; ~ en grace прохання, клопотання про помилування; ~ en interprétation прохання про тлумачення, клопотання про роз'яснення (*судового рішення*); ~ en rectification d'erreur matérielle заява про виправлення фактичної помилки (*в судовому рішенні*); ~ en réformation клопотання про зміну (*судової постанови*); ~ en révision клопотання про перегляд судової постанови, що набрала законної сили; ~ faute de paiement вимога про сплату; ~ gracieux скарга, подана до адміністративного органу, який виніс рішення; ~ hiérarchique скарга, що подається до вищої організації, скарга в порядку підлеглості; ~ judiciaire/juridictionnel скарга до судового органу; оскарження в судовому порядку; ~ légal законний засіб оскарження; ~ parallèle паралельний спосіб оскарження (*який неперслідує той же результат*); ~ pour excès de pouvoir оскарження перевищення влади; скарга (*до органу адміністративної юстиції*) на незаконність адміністративного акту; ~ suspensif оскарження, яке припиняє виконання судового рішення

recouvrement, *m* 1) отримання назад; 2) стягнення; стягування; інкасування; 3) сплата, погашення Δ envoyer au ~ виставляти на інкасо; mettre en ~ звертати до стягнення; ~ de l'impôt стягування податку; ~ de la créance

стягнення заборгованості; ~ de la créance douanière сплата митних зборів; ~ de la facture стягнення платежу за рахунком; ~ de la nationalité відновлення в громадянстві; ~ des arriérés стягнення прострочених платежів; ~ des droits сплата мита; ~ des effets стягнення платежів за векселями; ~ des taxes стягнення зборів, мита; ~ des valeurs платежі з цінних паперів; ~ forcé примусове стягнення; ~ forcé de l'impôt примусове стягнення податку; ~ par contrainte примусове стягнення (шляхом вчинення виконавчого примусу); ~ par voie judiciaire стягнення в судовому порядку; ~ par voie non judiciaire позасудове стягнення; ~ public стягнення (платежу) судовим шляхом; ~s *pl* непогашена заборгованість

recouvrer, *vt* 1) отримувати назад; 2) стягувати; 3) погашати

recrutement, *m* комплектування особового складу, підбір працівників; заміщення посад; прийом на роботу Δ ~ des assemblées формування палат; ~ des mercenaires вербування найманців; ~ du personnel набір персоналу; ~ par concours підбір кадрів за конкурсом, заміщення посад за конкурсом; ~ policier набір особового складу в поліцію; ~ sénatorial вибори в сенат, формування сенату ~ sur titres підбір кадрів в порядку призначення (дискреційним рішенням керівника); заміщення посад

recruter, *vt* комплектувати, набирати особовий склад; вербувати

rectificatif, *adj* той, що вносить виправлення, поправки

rectification, *f* внесення виправлень, виправлення; поправка Δ ~ comptable виправлення рахунків; ~ de frontière ректифікація кордону; ~ de la demande виправлення матеріалів заявки (у винахідницькому праві); ~ des décisions judiciaires виправлення судових рішень; ~ du jugement виправлення судового рішення (у разі описок і арифметичних помилок)

recto *m* зворот, зворотня сторона (документа, цінного папера) Δ ~ du document лицева сторона документа

reçu, *m* квитанція; розписка в отриманні Δ au ~ de... після одержання...; contre ~ під розписку; ~ de bagage багажна квитанція; ~ de livraison розписка в отриманні вантажу; ~ de payement розписка в отриманні платежу; ~ pour solde de tout compte розписка (звільненого працівника) про відсутність матеріальних претензій до наймача

recueil, *m* збірник, збір Δ ~ de jurisprudence збірник судової практики; ~ de législation

збірник законодавства; ~ des lois звід законів; ~ des preuves збирання доказів

recupération, *f* 1) отримання назад, повернення; 2) відшкодування (збитків) Δ ~ des balles уловлювання куль; ~ des heures de travail perdues відпрацювання втраченого робочого часу

recusable, *adj* 1) той, який підлягає відводу; 2) той, який оскаржується

recusation, *f* відвід (напр., судді) Δ exercer la ~ contre... заявляти відвід...; ~ du défenseur відмова від захисника; ~ du juge відвід судді;

recuser, *vt* 1) заявляти відвід; 2) відкидати, не визнавати Δ se ~ заявляти самовідвід

recyclage des travailleurs, *m* перепідготовка працівників

redacteur, *m* укладач, упорядник Δ ~ de l'acte упорядник документа; ~ упорядник конституції; ~ du procès-verbal упорядник протоколу;

redaction, *f* 1) написання; 2) редагування Δ ~ d'un contrat складання договору; ~ d'un écrit складання письмового документа; ~ d'un procès-verbal складання протоколу; ~ d'une facture виписка рахунку; ~ des revendications складання формули винаходу; ~ du jugement виклад рішення (в цивільному процесі); складання вироку; ~ du testament складання заповіту; ~ multilangue паралельне складання документа декількома мовами (у міжнародній практиці);

reddition, *f* повернення Δ ~ des comptes зобов'язання повіреного відзвітувати про витрачання коштів довірителя; ~ sans condition беззастережна капітуляція; здача (напр., позицій, міста в ході військових дій)

redevable, *m* 1. особа, зобов'язана провести оплату; платник, особа, яка провадить систематичні платежі; фактичний платник податку; *adj* 2. зобов'язаний Δ ~ en infraction платник податків, який здійснив податкове правопорушення

redevance, *f* 1) періодичний платіж; 2) винагорода (напр., авторська, ліцензійна); 3) орендна плата; 4) мито Δ ~ communale платежі до бюджету комуни; ~ d'admission орендна плата; ~ d'exploitation відрахування від прибутків власнику патенту; ~ d'exploitation de licence ліцензійна винагорода, роялті; ~ en nature натуральна повинність; ~ fiscale податок; фіскальні збори; ~ foncière повинність, що покладається на власника земельної ділянки; ~ périodique ліцензійна винагорода, роялті; ~ publique державна повинність; ~ d'aéroport аеропортові збори

rédhibition, *f* розірвання договору купівлі-продажу (*покутцем*) у зв'язку з виявленням прихованого недоліку в купленій речі

redressement, *m* виправлення; відновлення; перегляд сум доходів, які оподатковуються податком Δ ~ d'impôt перерахунок за податком; ~ de la comptabilité відновлення бухгалтерського обліку; ~ du compte виправлення помилкових записів у рахунку; ~ fiscal зміна, виправлення відомостей, що містяться у податковій декларації; ~ judiciaire судове відновлення платоспроможності

réduction, *f* зменшення, скорочення; зниження; знижка Δ ~ d'allègement зменшення статутного капіталу (*товариства*) не з причини збитковості; ~ d'effectifs скорочення штату працівників; ~ d'horaire скорочення тривалості робочого тижня (*у зв'язку зі зменшенням обсягу роботи підприємства*); ~ d'impôt знижка з податку; ~ de la capacité de travail часткова втрата працездатності; ~ de la police редукція поліса (*заміна договору страхування новим зі зниженою страховою сумою*); ~ de peine пом'якшення покарання; ~ de prix знижка з ціни; ~ des armements скорочення озброєння; ~ du capital зменшення статутного капіталу (*товариства*); ~ du capital par remboursement зменшення статутного капіталу з виплатою відшкодування акціонерам; ~ du capital social зменшення статутного капіталу (*товариства*); ~ du nombre d'emplois скорочення штату працівників; ~ fiscale знижка з податку; ~ motivée par des pertes зменшення (*статутного капіталу товариства*) з причини збитковості

rééchelonnement des prêts, *m* перенесення термінів погашення кредиту

rééducation, *f* перевиховання; перепідготовка Δ ~ professionnelle професійна перепідготовка (*осіб з фізичними вадами*)

rééduquer, *vt* перевиховувати; здійснювати перепідготовку

réel, *adj* 1) дійсний, реальний; 2) речово-правовий

réélection, *f* переобрання

rééligibilité, *f* право повторного обрання

rééligible, *adj* той, який має право на переобрання

réenregistrement, *m* перереєстрація

réescompte, *m* переоблік (*цінних паперів банком*)

réescompteur, *m* банк, який здійснив переоблік цінних паперів

réévaluation, *f* ревальвація

réexamen, *m* повторна експертиза

réexpédier, *vt* перевідправляти

réexportation, *f* реекспорт; зворотній вивіз Δ ~ en l'état зворотній вивіз товарів у їх первинному стані (*без переробки або доробки*)

réextradition, *f* реекстрадиція

réfaction, *f* рефакція (*знижка з ціни або з тари*); знижка з договірної ціни, що надається судом при невідповідності кількості або якості товару умовам поставки Δ ~ de la base imposable зниження оподаткованої суми; ~ du contrat зміна умов договору

référé, *m* порядок винесення ухвали щодо нагальних питань Δ ~ administratif рішення голови адміністративного трибуналу з термінових питань; ~ civil процедура ухвалення головою суду тимчасових процесуальних заходів у невідкладних випадках (*у цивільному процесі*); ~ commercial процедура ухвалення головою торгового суду тимчасових процесуальних заходів у невідкладних випадках; ~ d'heure à heure винесення суддею ухвали при крайній невідкладності (*без очікування чергового судового засідання*); ~ de la Cour des comptes подання, яке направляється Рахунковою палатою міністру; ~ fiscal процедура судової оцінки достатності забезпечення, представленого платником податків, який клопоче про відстрочення платежу; ~ prud'homal порядок винесення прюдомальним судом (*в обмеженому складі*) постанов у невідкладних випадках; ~ sur plâset клопотання з невідкладного питання, що порушується одночасно з поданням позовної заяви; Δ ~ sur procès-verbal клопотання з невідкладного питання, що виникло в процесі, що ведеться, і зафіксоване спеціальним протоколом

référéce, *f* посилення (*на когось, на щось*); довідка Δ de ~ контрольний, базовий; експериментальний; ~ de texte вказівка, посилення в правовому акті; ~s professionnelles *pl* професійні якості

référendum, *m* референдум, всенародне опитування Δ ~ constituant референдум з приводу прийняття або зміни конституції; ~ de consultation консультаційний референдум (*про принципову основу передбачуваних заходів*); ~ de ratification референдум з метою затвердження тексту закону (*необхідний для набування законом юридичної сили*); ~ facultatif факультативний референдум; ~ législatif законодавчий референдум; ~ obligatoire обов'язковий референдум

refinancement, *m* рефінансування (*фінансування організації, що кредитують*)

refonte du droit, *f* реформа права; реформа законодавства

réformation d'un jugement, *f* зміна судової постанови судом вищої інстанції

réforme, *f* 1) реформа, перетворення; переустрій; 2) скасування Δ ~ administrative адміністративна реформа; ~ constitutionnelle конституційна реформа; ~ d'un militaire звільнення зі служби військовослужбовця; ~ de l'impôt/de la fiscalité податкова реформа; ~ du crédit кредитна реформа; ~ du droit реформа законодавства; ~ électorale виборча реформа; ~ fiscale податкова реформа; ~ foncière земельна реформа; ~ judiciaire судової реформа; ~ monétaire грошова реформа

réformé (militaire), *m* особа, визнана непридатною до військової служби; особа, умовно-достроково звільнена з військової служби (*напр.*, у зв'язку із захворюванням)

réformer, *vt* 1) реформувати, перетворювати; змінювати (*напр.*, судову постанову); 2) скасовувати; звільняти зі служби (*військовослужбовця*)

refoulement, *m* видворення (*іноземця*) Δ ~ d'étrangers à la frontière примусове перепровадження іноземців до кордону

réfugié, *m* біженець Δ ~ politique політичний біженець; ~ reconnu comme tel біженець, отримавший визнання

refus *m* відмова; відхилення Δ ~ d'acceptation відмова від акцепту (*платіжної вимоги*); відмова в акцепті (*напр.*, векселі); ~ d'agrément (d'agrément) відмова в наданні агреману; s'attirer un ~ d'agrément отримати відмову в наданні агреману; ~ d'assistance 1) ненадання допомоги; 2) відмова від допомоги (*напр.*, з порятунку судна); ~ d'assistance contre un péril/d'assistance à personne en danger залишення в небезпеці; ~ d'assistance contre une infraction ненадання допомоги особі, що зазнає злочинного посягання; ~ d'embaucher відмова в прийомі на роботу; ~ d'extradition відмова у видачі (*злочинця*); ~ d'obéissance/d'obtempérer непокоря; ~ d'opposition ненадання допомоги особі, що зазнає злочинного посягання; ~ d'ouverture de compte відмова (*банку*) у відкритті рахунку; ~ d'un expert відмова експерта (*від надання висновку*); ~ d'une marque відмова в реєстрації товарного знаку; ~ de combattre відмова діяти зброєю; ~ de comparaitre відмова від явки (*напр.*, до суду); ~ de contracter відмова від укладання договору; ~ de crédit відмова в кредитуванні, в наданні кредиту; ~ de délivrance d'un brevet відмова, рішення про відмову у видачі патенту; ~ de déposer відмова від дачі показань; ~ de la confiance відмова в

довірі (*уряду*); ~ de la marchandise відмова в прийманні товару; ~ de licence відмова в наданні ліцензії; ~ de payement відмова від оплати, від платежу; ~ de prendre livraison відмова від прийняття вантажу, товару; ~ de ratification відмова від ратифікації; ~ de témoigner відмова свідка від дачі показань; ~ de vente відмова у продажу (*за певних умов є економічним правопорушенням*); ~ de visa відмова у візі; ~ du brevet відмова, рішення про відмову у видачі патенту; ~ du dépôt відмова в прийомі (*напр.*, заявки у винахідницькому праві); відмова в реєстрації (*напр.*, товарного знаку); ~ du secours médical ненадання допомоги хворому; ~ du serment відмова скласти присягу

réfutation, *f* спростування

réfuter, *vt* відхиляти; спростовувати

regard fuyant, *m* «бігаючий» погляд

régence, *f* регентство

régent, *m* регент

régicide, *m* вбивство коронованої особи

régie, *f* 1) виконання публічної служби (*робіт або послуг*) самим публічним закладом (*напр.*, комуною); 2) адміністративний орган, який створюється для керування державною службою Δ gérer en ~ здійснювати діяльність за допомогою власного майна і персоналу; ~ d'avances видача підзвітних сум; ~ directe пряме управління (*що здійснюється власними співробітниками*); ~ du dépôt légal служба обов'язкового депонування (*різних видань*); ~ industrielle виробництво, що здійснюється господарським способом (*власними засобами*); ~ industrielle des établissements pénitentiaires виробнича діяльність пенітенціарних установ; ~ intéressée зацікавлене управління; ~ par économie безпосереднє управління справами публічної служби; ~ simple безпосереднє управління справами публічної служби

régime, *m* режим, порядок Δ sous l'ancien ~ при колишньому законодавстві; ~ agricole соціальне страхування працівників сільського господарства; ~ auburnien обурнський режим (*відбування покарання у вигляді позбавлення волі*); ~ autoritaire авторитарний режим; ~ capitulaire/des capitulations режим капітуляції, капітуляційний режим; ~ cellulaire режим одиночного ув'язнення; ~ censitaire цензове виборче право; ~ commercial préférentiel преференційний режим; ~ communautaire/de communauté режим спільності майна подружжя; ~ complémentaire d'assurances sociales додатковий вид соціального страхування; ~ complémentaire de

retraite додаткове пенсійне забезпечення по старості; ~ constitutionnel конституційний режим; ~ conventionnel договірний режим; ~ d'acheminement порядок поставки; ~ d'assurance вид страхування; *couvrir par un ~ d'assurance* охопити певним видом страхування; ~ d'assurance maladie страхування на випадок захворювання; ~ d'illégalité беззаконня; ~ d'imposition податковий режим; ~ d'internationalisation режим інтернаціоналізації; ~ de captivité режим перебування в полоні; ~ de communauté de meubles et acquêts режим спільності рухомого майна подружжя і будь-якого майна, набутого за плату в період дії режиму; ~ de communauté universelle режим повної спільності майна подружжя; ~ de confiance поліпшені умови утримання засуджених, полегшений режим (*в місцях позбавлення волі*); ~ de contrats et de créances система договірних зобов'язань; ~ de détention режим утримання засуджених (*в місцях позбавлення волі*); ~ de domanialité режим публічного державного майна; ~ de droit правовий режим; ~ de droit commun режим, встановлений для злочинців, які вчинили загальнокримінальні злочини (*на відміну від злочинців, які вчинили, напр., політичні злочини*); ~ de fait режим де-факто; ~ de faveur пільговий режим; ~ de frontière режим державного кордону; ~ de haute mer режим відкритого моря; ~ de l'admission temporaire режим тимчасового ввезення (*з наступним зворотнім вивезенням*); ~ de l'autorisation (préalable) дозвільний порядок; ~ de l'évaluation administrative адміністративний спосіб стягнення податків (*розмір податків визначається податковою владою*); ~ de l'exportation en simple sortie митний режим товарів, остаточно експортованих з національної території; ~ de l'exportation préalable митний режим для імпорту товарів, аналогічні яким були раніше придбані даним підприємством на внутрішньому ринку, перероблені і експортовані; ~ de l'intégration режим інтеграції (*один з режимів приватного навчального закладу, за яким право власності на нього передано державі*); ~ de la déclaration явочна система (*напр., при видачі патентів*); ~ de la déclaration contrôlée декларативний спосіб стягнення податків (*сума податку визначається платником*); ~ de la mise à l'épreuve режим пробації, випробувальний режим; ~ de la mise à la consommation митний режим товарів, імпортованих з метою споживання на даній території; ~ de la nation la plus favorisée режим найбільшого сприяння, ре-

жим найбільш сприятливий нації; ~ de la quarantaine карантинний режим; ~ de la semi-liberté напіввільний режим (*відбування покарання у вигляді позбавлення волі*); ~ de «libre circulation» режим «вільного обігу» (*митний режим, встановлений для контейнерів, зворотної тари*); ~ de libre échange режим свободи торгівлі; ~ de perfectionnement actif режим активного вдосконалення (*митний режим ввезення товарів, призначених для зворотного вивезення після їх доопрацювання на національній території*); ~ de perfectionnement passif режим пасивного вдосконалення (*митний режим вивезення товарів, призначених для зворотного ввезення після їх доопрацювання на іноземній території*); ~ de prévoyance фонд страхування на випадок смерті (*створюється підприємцем на користь управлінського та інженерно-технічного персоналу*); ~ de retraite режим пенсіонування, пенсійний режим; ~ de séparation режим роздільності майна подружжя; ~ de taux de change курс валют; ~ de transit транзитний режим (*один з видів пільгового митного режиму*); ~ de transit communautaire митний режим транзитного транспортування вантажів всередині спільноти; ~ de transit de droit commun загальний транзитний режим; ~ de vieillesse режим пенсіонування по старості; ~ démocratique демократична система, демократичний режим; ~ des confins режим прикордонної зони сусідніх держав; ~ des détroits режим проток (*що використовуються для міжнародного судноплавства*); ~ des eaux territoriales режим територіальних вод; ~ des «échanges standard» режим заміни стандартних деталей (*митний режим ввезення до Франції зношених деталей експортованих французьких машин і обладнання*); ~ des équivalences режим еквівалентів (*який встановлює співвідношення часу знаходження на роботі з фактично відпрацьованим, напр., для перукаря, офіціанта, які очікують клієнта*); ~ des étrangers режим іноземців; ~ des mandats мандатна система; ~ des preuves порядок доведення; ~ des traités договірний режим; ~ discriminatoire дискримінаційний режим; ~ dotal режим майна подружжя, що характеризується неможливістю відчуження предметів, що входять до складу приданого; ~ douanier митний режим; ~ douanier à finalité économique пільговий митний режим (*з метою стимулювання певної господарської діяльності*); ~ du commerce extérieur режим зовнішньої торгівлі; ~ du «compte ouvert» режим «відкритого рахунку» (*митний ре-*

жим, встановлений для зворотної тари); ~ du contrat d'association режим договору про утворення союзу (один з режимів приватного навчального закладу); ~ du contrat simple звичайний договірний режим (один з режимів приватного навчального закладу, при якому держава на основі договору виплачує винагороду викладачам, володіючи правом методичного та фінансового контролю); ~ du drawback митний режим зворотних зборів (для товарів, що експортуються, виготовлених на базі товарів іноземного походження); ~ du pavillon режим країни; ~ de préférences/préférentiel режим преференцій, преференційний режим; ~ du séjour режим перебування (іноземних морських суден у порту); ~ économique de dédouanement пільговий режим митного оформлення; ~ électoral виборча система; ~ étatique державний лад; ~ fiscal режим оподаткування; ~ fiscal des arporteurs оподаткування внесків товариства; ~ fluival international режим міжнародних річок; ~ forfaitaire d'imposition режим оподаткування за твердими ставками, метод твердих ставок (для нарахування податку); ~ frontalier режим державного кордону; ~ général загальний режим (протиствалється спеціальному); ~ hypothécaire іпотечний режим; ~ international міжнародно-правовий режим; ~ international de la contrainte armée міжнародно-правова регламентація збройних конфліктів; ~ international de tutelle міжнародна система опіки; ~ international des ports maritimes міжнародний режим портів; ~ juridique правова система; правовий режим; ~ juridique du contrat правова система, норми якої регламентують дані договірні відносини (в міжнародному приватному праві); ~ juridique particulier особливий правовий режим; ~ légal правова система; правовий режим; режим, встановлений законом (на відміну від режиму, встановленого підзаконним актом); ~ matrimonial режим майна або майнових відносин між подружжям; ~ national національний режим; ~ parlementaire парламентарний режим; ~ parlementaire dualiste дуалістичний парламентарний режим (уряд, відповідальний перед главою держави і парламентом); ~ parlementaire moniste моністичний парламентарний режим (уряд, відповідальний тільки перед парламентом); ~ pénitentiaire режим відбування покарання у вигляді позбавлення волі; ~ pensilvanien пенсильванський режим (відбування покарання у вигляді позбавлення волі); ~ politique політичний

режим; ~ présidentiel режим президентської влади, режим президентського правління; ~ préventif дозвільний порядок (виникнення юридичних осіб); ~ primaire impératif обов'язковий режим подружньої спільності (питання місця проживання, взаємного утримання, взаємного представництва та ін.); ~ privilégié режим преференцій, преференційний режим; ~ progressif прогресивний режим (відбування покарання у вигляді позбавлення волі); ~ réel d'imposition режим оподаткування, що виходить з бухгалтерських зафіксованих операцій; ~ réglementaire режим, встановлений підзаконним актом; ~ représentatif режим народного представництва; ~ répressif порядок кримінального переслідування; ~ séparatiste режим роздільності майна подружжя; ~ simplifié d'imposition режим оподаткування, що виходить зі спрощених бухгалтерських даних; ~ social система соціального забезпечення; ~ spécial спеціальний режим; ~ suspensif пільговий митний режим (з метою стимулювання певної господарської діяльності); ~ territorial територіальний режим

région, f район; округ; регіон (адміністративне утворення, що складається з кількох департаментів, створене для управління загальними справами) Δ ~ basale базисні лінії (в папілярному візерунку); ~ centrale внутрішній малюнок (в папілярному візерунку); ~ de confins/frontalière/frontière прикордонний район; прикордонна зона; ~ marginale зовнішня зона (в папілярному візерунку); ~ maritime fermée замкнутий морський район; ~ maritime semi-fermée напівзамкнутий морський район; ~ militaire військовий округ; ~ nucléaire внутрішній малюнок (в папілярному візерунку); ~ périphérique зовнішня зона (в папілярному візерунку); ~ polaire приполярна територія; ~ postale поштовий округ; ~ sous marine підводний район (у міжнародному морському праві); ~ terrestre сухопутна територія

régir, vt 1) правити, керувати; 2) регулювати; 3) керувати, завідувати

régisseur, m підвітна особа Δ ~ d'avances особа, яка розпоряджається підвітними сумами

registrable, adj охороноздатний (напр., про товарні знаки)

registre, m книга записів, реєстр; відомість; реєстр Δ ~ aéronautique реєстр цивільних повітряних суден; ~ d'abornement межева книга; ~ d'affiliation реєстр дочірніх компаній; ~ d'arrivée хронологічний реєстр реє-

страції комерсантів; ~ d'audiences журнал судових засідань; ~ d'écrou список ув'язнених; ~ d'immatriculation des aéronefs реєстр цивільних повітряних суден; ~ d'infirmerie книга записів нещасних випадків на виробництві; ~ d'inventaire інвентарна книга; ~ d'ordre книга запису надомників і роботодавців; ~ de classification registre (морських суден); ~ de l'état civil реєстр, книга записів актів цивільного стану; ~ de présence список присутніх; ~ de publicité публічний реєстр (для реєстрації угод); ~ de publicité foncière/de publicité immobilière публічний реєстр речових прав на нерухоме майно; ~ de réclamations книга скарг; ~ des actes книга записів угод; ~ des actions/des actionnaires акціонерна книга; ~ des cautionnements реєстр грошових сум або цінних паперів, переданих підприємцю працівниками в якості застави; ~ des dépôts реєстру запису іпотек; ~ des entrées et des sorties книга руху (прийому і звільнення) особового складу; ~ des gardes à vue реєстр осіб, які зазнали затримання; ~ des hypothèques реєстр запису іпотек; ~ des inscriptions реєстр записів угод (у витягах); ~ des marchands реєстр для реєстрації комерсантів; ~ des mariages книга реєстрації шлюбів; ~ des marques реєстр товарних знаків; ~ des métiers реєстр для реєстрації ремісників; ~ des mises en demeure реєстр попереджень (напр., про дотримання правил гігієни та безпеки на виробництві); ~ des mouvements du personnel книга руху (прийому і звільнення) особового складу; ~ des naissances книга записів народжень; ~ des navires registre суден; ~ des rouboires книга запису чайових (врахованих як частина зарплати); ~ des salaires книга видачі заробітної плати; ~ des transcriptions реєстр записів угод; ~ domestique домашня книга (для обліку майнових операцій); ~ du commerce et des ~s реєстр комерсантів і товариств; торговий реєстр; ~ du personnel книга особового складу; ~ du repos hebdomadaire реєстр черговості і особливих умов щотижневого відпочинку; ~ électoral список виборців; ~ foncier земельна книга; ~ international міжнародний реєстр; ~ local місцевий реєстр комерсантів і товариств; ~ maritime national національний судновий реєстр; ~ matricule матрикульна книга; судновий реєстр; ~ national державний реєстр; ~ national des aéronefs державний реєстр цивільних повітряних суден; ~ national des brevets державний патентний реєстр; ~ national du commerce et des ~s центральний реєстр комерсантів і товариств (об'єднує відомості, що містяться

в місцевих реєстрах); ~ notarié реєстр для реєстрації нотаріальних дій; ~ public публічний реєстр (для реєстрації угод)

règle, *f* норма, правило Δ ~ administrative адміністративно-правова норма, адміністративне правило; ~ constitutionnelle конституційна норма, конституційне правило; ~ contractuelle/conventionnelle договірна, конвенційна норма; договірне положення; ~ coutumière звичайна правова норма, норма звичайного права, правовий звичай; ~ d'application générale загальне правило; ~ d'attribution de compétence уповноважувача норма; ~ d'équidistance принцип лінії, що рівно відстоїть (при делімітації різних зон); ~ d'habilitation уповноважувача норма; ~ d'interdiction заборонна норма; ~ d'interprétation/interprétative поповнювальна, інтерпретаційна норма; ~ d'ordre public публічно-правова норма, імперативна норма; ~ d'unité принцип єдності; ~ de circulation правило руху; ~ de conduite правило поведінки; ~ de conflit колізійна норма; passer par une ~ de conflit застосовувати колізійну норму; ~ de conflit bilatérale двостороння колізійна норма; ~ de conflit du fog колізійна норма країни суду; ~ de conflit unilatérale одностороння колізійна норма; ~ de droit правова (юридична) норма; ~ de droit administratif адміністративно-правова норма; ~ de droit civil цивільно-правова норма; ~ de droit coutumier норма звичайного права; ~ de droit international міжнародно-правова норма; ~ de droit judiciaire процесуальна норма; ~ de droit privé приватно-правова норма; ~ de droit public публічно-правова норма; ~ de fond/sur le fond du droit матеріальна, матеріально-правова норма; ~ de forme 1) процесуальна норма; 2) норма, що встановлює порядок оформлення правовідносин або певну форму правочину; ~ de juridiction норма, яка визначає юрисдикцію; ~ de l'unanimité правило про одностайне прийняття рішень; ~ de la compétence judiciaire правило про підсудність; ~ de la competence législative колізійна норма; ~ de la portée du canon принцип дальності гарматного пострілу (для визначення ширини територіального моря); ~ de la spécialité принцип спеціальної правоздатності; ~ de preuve правило доказування, норма про докази; ~ de procédure процесуальна норма, правило процедури; ~ de procédure civile цивільно-процесуальна норма; ~ de procédure pénale кримінально-процесуальна норма; ~ de rattachement колізійна норма, відсильна норма, формула прикріплення (в колізійній нормі); ~ de trésorerie казна-

чейська норма (яка регламентує облік руху державних коштів); ~ directe норма, яка регламентує правовідносини по суті (на відміну від колізійної норми); ~ dispositive диспозитивна норма; ~ dite de la table rase правило «чистої дошки» (незв'язаність держави-наступника зобов'язаннями держави-попередника); ~ dite du potentiel правило потенціалу (яке встановлює певне співвідношення між загальною сумою зобов'язань); ~ du non-cumul des peines принцип поглинання менш суворого покарання більш суворим; ~ étrangère норма іноземного законодавства, права; ~ exorbitante норма, що має винятковий характер (яка не відповідає загальним принципам); ~ facultative диспозитивна норма; ~ fondamentale основна, основоположна норма; ~ formelle колізійна норма; ~ impérative імперативна норма; ~ indirecte колізійна норма; ~ interne норма внутрішнього законодавства; ~ juridique права (юридична) норма; ~ juridique de fond матеріальна, матеріально-правова норма; ~ juridique positive чинна правова норма, норма позитивного права; ~ jurisprudentielle норма, заснована на судовій практиці; ~ légale норма закону; ~ matérielle матеріальна, матеріально-правова норма; ~ matérielle d'origine internationale міжнародно-правова матеріальна норма; ~ matérielle d'origine interne матеріальна норма внутрішньодержавного права; ~ morale норма моральності; норма моралі; ~ nationale норма внутрішнього законодавства; ~ permissive дозвільна норма; ~ positive чинна правова норма, норма позитивного права; ~ primaire первинна норма (у міжнародному праві); ~ procédurale процесуальна норма, правило процедури; ~ prohibitive заборонна норма; ~ proportionnelle пропорційна система (при страхуванні); ~ secondaire вторинна норма (у міжнародному праві); ~ substantielle матеріальна, матеріально-правова норма; норма, яка регламентує правовідносини по суті (на відміну від колізійної норми); ~ surplétive виховна норма, диспозитивна норма; ~ unifique уніфікована норма

règlement, *m* 1) регламентарний (підзаконний) акт; 2) регламент (нормативний акт, що виходить від виконавчої влади і має силу закону); 3) розпорядження, постанова, припис, правила; 4) статут, положення; 5) врегулювання; 6) розрахунки, оплата; 7) залишок на рахунок; 8) правила процедури (напр., на міжнародних конференціях) Δ ~ à découvert платежі в межах залишку на рахунок; ~ à effet déclaratoire декларація; ~ à l'étranger закордонні розрахунки; ~

à portée générale загальний регламент (що видається міжнародною організацією); ~ amiable de différends позасудове вирішення спорів, укладення мирової угоди; ~ arbitral арбітражний розгляд; ~ autonome автономний регламент (з питань, виключених з компетенції законодавця); ~ budgétaire бюджетне регулювання; ~ conflictuel колізійне регулювання (правовідносин з іноземним елементом); ~ consulaire консульський статут; ~ contre documents оплата проти документів; ~ d'administration publique регламент публічної адміністрації (нормативний акт, що приймається в особливому порядку і який встановлює порядок застосування закону); ~ d'application регламент, який встановлює порядок застосування закону; ~ d'arbitrage Арбітражний регламент (документ ООН); ~ d'atelier цехові правила внутрішнього розпорядку; ~ d'avaries communes розподіл збитків у загальній аварії; ~ d'entrée et de congé правила про в'їзд і виїзд (іноземців); ~ d'exécution виконавчий регламент; ~ d'un litige врегулювання спору; ~ d'une succession ліквідація спадщини; ~ de compte розрахунки; ~ de sororprité угода про порядок здійснення права спільної власності; ~ de juge(s) врегулювання спору про підсудність чи підслідність; ~ de l'air правила про польоти; ~ de la connexité врегулювання питання про підсудність взаємопов'язаних справ; ~ de la dette погашення заборгованості; ~ de la facture оплата рахунку; ~ de la navigation aérienne правила польотів; ~ de la procédure закінчення провадження у справі; ~ de navigation навігаційні правила, правила судноплавства; ~ de police регламентарна, нормативна поліцейська постанова; ~ de propriété угода про порядок здійснення права спільної власності; ~ définitif du budget висновок бюджету; ~ des conflits вирішення спорів; ~ des conflits collectifs du travail врегулювання колективних трудових конфліктів; ~ des conflits du travail вирішення трудових спорів; ~ des différends вирішення спорів; ~ des intérêts розбіжностей; ~ des intérêts civils вирішення питання про задоволення цивільного позову або про відшкодування матеріального збитку (у кримінальній справі); ~ des prises призовий регламент; ~ des vols internationaux правила міжнародних польотів; ~ diplomatique дипломатичне врегулювання; ~ direct пряме врегулювання, врегулювання шляхом безпосередніх переговорів; ~ disciplinaire/de discipline дисциплінарний статут; ~ douanier митні правила, митний статут; ~ du crédit виплата

коштів за акредитивом; ~ du passif погашення заборгованості; ~ du port портові правила; ~ électoral положення про вибори; ~ en espèces платежі готівкою; ~ financier фінансовий регламент (*міжнародної організації*); ~ fiscal податкові правила; ~ général загальний регламент; ~ intérieur правила внутрішнього розпорядку, внутрішній регламент (*який встановлює структуру і порядок діяльності колегіального органу, напр., парламенту*); ~ international міжнародні правила; ~ interne правила внутрішнього розпорядку, внутрішній регламент; ~ judiciaire 1) судовий розгляд (*врегулювання, вирішення*); 2) розрахунки з кредиторами неплатоспроможного боржника під наглядом суду; ~ juridique правове регулювання, правова регламентація; ~ monétaire валютні правила; ~ multilatéral багатосторонні розрахунки; ~ obligatoire обов'язкова постанова (*нормативного характеру*); ~ obligatoire des conflits/obligatoire des différends обов'язкове вирішення спорів; ~ pacifique des différends internationaux мирне вирішення міжнародних спорів, конфліктів; ~ par acomptes платежі в розстрочку; ~ par accord commun вирішення (*спору*) за взаємною згодою; ~ par avarie розрахунки, пов'язані з настанням страхового випадку; ~ par compensation безготівковий розрахунок; ~ par jeu d'écritures безготівковий розрахунок; ~ portuaire портові правила; ~ sanitaire санітарний регламент (*напр., що приймається ВООЗ*); ~ statutaire статутний стан; ~ sur le séjour des étrangers правила перебування іноземців; ~ sur le trafic aérien правила польотів; ~ transactionnel мирового угода; врегулювання шляхом мирової угоди

réglementaire, adj 1) нормативний (*про юридичні акти*); 2) підзаконний, регламентарний

réglementation, f 1) регламентація, регулювання; 2) законодавство Δ ~ administrative адміністративно-правове регулювання; ~ aérienne правила польотів; ~ civile цивільно-правове регулювання; ~ contractuelle договірне регулювання; ~ conventionnelle конвенційне регулювання; ~ d'incitation заохочувальна регламентація (*спрямована на залучення іноземних капіталів*); ~ de contrôle контрольна регламентація (*що встановлює свободу ввезення та національний режим використання іноземних капіталів*); ~ de dissuasion дискримінаційна регламентація (*відносно іноземних капіталовкладень*); ~ de sécurité правила з техніки безпеки; ~ des armements регулювання озброєння; ~ des changes 1) валютна регламентація, валют-

ний контроль; 2) валютне законодавство; ~ des conflits du travail регламентація порядку вирішення трудових конфліктів (*спорів*); ~ des litiges порядок вирішення спорів; ~ douanière митні правила, митна регламентація; ~ du commerce des produits регламентація торгівлі окремими товарами; ~ du commerce extérieur регламентація зовнішньої торгівлі; ~ du travail регулювання праці, трудове законодавство; ~ fiscale податкове законодавство; ~ intergouvernementale міжурядове регулювання; ~ internationale міжнародні правила, міжнародна регламентація; ~ interne внутрішньодержавна регламентація; ~ juridique правове регулювання, правова регламентація; ~ monétaire валютне законодавство, валютний контроль; ~ professionnelle регламентація професійної діяльності; ~ structurelle встановлення організаційно-правових форм

règlements m pl 1) правила, постанови; 2) розрахунки; Δ ~ aériens правила польотів; ~ compensatoires компенсаційні розрахунки (*шляхом заліку взаємних зобов'язань*); ~ de police поліцейські правила; ~ de quarantaine карантинні правила; ~ internationaux міжнародні розрахунки, міжнародні платежі; ~ réguliers постійні платежі (*напр., за комунальні послуги*); ~ scripturaux безготівкові розрахунки

régler, vt 1) регулювати, впорядковувати; 2) оплачувати; 3) вирішувати (*якусь справу*)

règles f pl норми, правила; Δ ~ d'exécution норми про виконання кримінальних покарань; ~ de compétence правила про підсудність; ~ de comptabilité правила ведення бухгалтерського обліку, порядок звітності; ~ de conflits dans l'espace просторові колізійні норми; ~ de conflits dans le temps тимчасові колізійні норми; ~ de contentieux правова регламентація розгляду спорів; ~ de courtoisie правила ввічливості (*в дипломатичному праві*); ~ de droit conventionnel конвенційні правові норми; ~ de l'arbitrage правила третейського розгляду, правила арбітражного провадження; ~ de police douanière митні правила; ~ de preuve правила доведення; ~ douanières митні правила; ~ exorbitantes de compétence норми про підсудність справ з іноземним елементом, засновані на громадянстві сторін; ~ internationales міжнародно-правові норми; ~ internationales de la guerre міжнародно-правові правила ведення війни; ~ ordinaires de compétence звичайні норми про підсудність справ з іноземним елементом (*які відтворюють в міжнародній судовій практиці внутрішньодержавні норми про територіальну підсудність*); ~

- répénitentiaires норми про виконання покарання у вигляді позбавлення волі; ~ types однакові, подібні норми; ~ uniformes однакові норми
- regroupement des familles**, *m* возз'єднання сімей
- régularisation**, *f* 1) регулювання; 2) приведення відповідно до закону, оформлення відповідно до закону $\Delta \sim$ de déduction de T.V.A. перегляд виконаного вирахування ПДВ; ~ des opérations проведення операцій відповідно до закону; належне оформлення операцій; ~ du traité оформлення договору
- régularité**, *f* правомірність, законність, правильне, належне оформлення (*документа*) $\Delta \sim$ d'une élection законність (*проведення*) виборів, законність обрання; ~ du contrat законність договору; ~ en la forme відповідність встановленій формі, дотримання вимог форми; ~ juridique правомірність, законність
- régulation**, *f* регулювання
- régulier**, *adj* правомірний, законний
- réhabilitation**, *f* реабілітація, відновлення боржника в майнових правах (*після визнання його неспроможності*) $\Delta \sim$ de l'honneur відновлення честі і гідності; ~ judiciaire зняття судимості; ~ légale погашення судимості
- réhabilité**, *m* засуджений, судимість з якого знята
- réimportation**, *f* реімпорт, зворотний ввіз
- réincarcération**, *f* ув'язнення особи після умовно-дострокового звільнення
- réinsertion**, *f* включення в професійну та суспільну діяльність $\Delta \sim$ professionnelle професійне працевлаштування; ~ sociale повернення до суспільного життя (*про осіб, які відбували покарання у вигляді позбавлення волі*)
- réintégrand**, *f* позов власника про повернення неправомірно вилученої речі
- réintégration**, *f* відновлення, повернення $\Delta \sim$ dans l'emploi/dans les fonctions відновлення на колишній роботі, на колишній посаді; ~ dans la nationalité придбання колишнього (*втраченого*) громадянства, поновлення у громадянстві, реінтеграція; ~ dans la qualité de... придбання колишнього (*втраченого*) громадянства, поновлення у громадянстві, реінтеграція; ~ dans les droits відновлення в правах
- réintégré**, *m* 1) особа, відновлена на роботі; 2) особа, якій надано колишнє (*втрачене*) громадянство
- réintégrer**, *vt* 1) відновлювати (*в правах*); 2) повертатися (*після тимчасової відсутності*)
- réitération**, *f* повторність $\Delta \sim$ d'infractions повторність правопорушень (*вчинення правопорушення особою, раніше засудженою за якесь правопорушення*); ~ de délits повторність злочинів (*вчинення злочину особою, раніше засудженою за якийсь злочин*)
- rejet**, *m* відхилення (*прохання, скарги, пропозиції*), неприйняття, відмова $\Delta \sim$ d'une demande відмова у прийомі заявки (*у винахідницькому праві*); ~ de l'appel відхилення скарги; ~ de l'offre відмова від оферти; ~ de la proposition відхилення пропозиції; ~ de la requête відхилення клопотання; ~ du dépôt відмова у прийомі заявки (*у винахідницькому праві*), відмова в реєстрації (*напр., товарного знаку*); ~ implicite мовчазне відхилення (*самим фактом відсутності відповіді на клопотання, скаргу*)
- rejeter**, *vt* відхиляти, відкидати (*проект, пропозиція*); відмовляти, залишати (*напр., скаргу*) без задоволення
- rejugement de l'affaire**, *m* новий судовий розгляд справи
- relâche forcée**, *f* вимушений захід (*морського судна*)
- relais**, *m* пункт перегрузки $\Delta \sim$ du banditisme бандитський притон
- relation**, *f* 1) відношення, залежність, зв'язок; 2) внесення, запис (*в книгу, реєстр*) $\Delta \sim$ de cause à effet entre... причинний зв'язок між...; ~ de serment пропозиція однієї сторони (*в цивільному процесі*) іншій стороні підтвердити свої вимоги під присягою
- relations**, *f pl* відносини, взаємовідносини $\Delta \sim$ commerciales торговельні зв'язки, відносини; ~ commerciales avec l'étranger зовнішньоторговельні відносини; ~ consulaires консульські стосунки, відносини; ~ contractuelles договірні відносини; ~ d'amitié дружні стосунки; ~ d'État à État міждержавні відносини; ~ de bon voisinage добросусідські стосунки; ~ de change валютні правовідносини; ~ de correspondant кореспондентські відносини (*між банками*); ~ de droit civil цивільно-правові відносини; ~ de travail трудові відносини; ~ diplomatiques дипломатичні відносини; établir/nouer les ~ diplomatiques встановлювати дипломатичні відносини; genouer/rétablir les ~ diplomatiques відновлювати дипломатичні відносини; rompre les ~ diplomatiques розривати дипломатичні відносини; ~ économiques extérieures зовнішньо-економічні відносини; ~ économiques internationales міжнародні господарські (*економічні*) відносини; ~ financières internationales міжнародні фінансові від-

носини; ~ internationales міжнародні відносини; ~ intrabancaires трудові відносини в банках; ~ juridiques правові відносини; ~ maritimes відносини в галузі морської діяльності; ~ monétaires валютні правовідносини; ~ monétaires internationales міжнародні валютні відносини; ~ organisées des États організоване спілкування держав; ~ privées internationales цивільно-правові відносини у сфері міжнародного співробітництва; ~ professionnelles трудові відносини; ~ publiques відносини з населенням

relativité, *f* відносність, відносний характер Δ ~ de la chose jugée межі дії законної сили судового рішення; ~ des contrats відносність дії договорів (*поширюється тільки на договірні сторони*); ~ des effets du contrat відносність дії договорів (*поширюється тільки на договірні сторони*)

relaxe, *f* виправдання, виправдувальний вирок (*у виправному і поліцейському суді*) Δ ~ d'un navire звільнення судна (*після затримання*)

relaxer, *vt* виправдовувати (*підсудного*)

rélégation, *f* релігація (*додаткове покарання, яка призначається рецидивістам; нині скасоване*)

relevé, *m* 1) виписка, перелік; 2) відтиск (*напр., відбитків пальців*); 3) отримання (*напр., відбитка*) Δ ~ d'identité банківська картка власника банківського рахунку (*із зазначенням коду*); ~ de compte виведення залишку по рахунку, виписка з рахунку; ~ de forclusion відновлення строку оскарження, що сплинув, або подання заперечень (*у цивільному процесі*); ~ de salaires платіжна відомість; ~ des condamnations довідка про судимість; ~ des empreintes отримання відбитків пальців, дактилоскопування; ~ des indices matériels виявлення речових доказів; ~ photographique des traces фотографування слідів

relèvement, *m* підвищення Δ ~ des droits підвищення мита; ~ des fonctions зняття з роботи, зміщення з посади; ~ tarifaire підвищення тарифу

relever, *vt vi* 1) робити виписки; 2) зміщувати, звільняти (*від якихось функцій*); 3) звільняти від зобов'язань; 4) перебувати у відданні; належати до ..., підкорятися; 5) бути підсудним; 6) одержувати (*напр., відтиск*)

relief, *m* поле (*в стовбурі зброї*)

reliquat, *m* сума, що залишилася, залишок на рахунку Δ ~ de la créance залишок боргу, незадоволена частина вимоги

relogement, *m* надання іншого житлового приміщення; переселення; зміна місця проживання

remaniement, *m* реорганізація Δ ~ de la législation зміна законодавства; ~ du gouvernement перестановки в уряді; ~ ministériel реорганізація уряду; ~ parcellaire земельний переустрій; ~ structurel організаційні зміни

remariage, *m* другий шлюб, наступний шлюб

remboursement, *m* відшкодування витрат, погашення (*боргу*), оплата Δ ~ anticipé дострокова оплата, дострокове погашення (*напр., облігації*); contre ~ післяплатою; ~ au pair виплата номінальної вартості; ~ d'une dette сплата, погашення боргу; ~ dans les délais оплата в належні строки; ~ de l'emprunt погашення позики; ~ de la valeur відшкодування вартості; ~ des D.T.S. погашення спеціальних прав запозичення; ~ des dépenses відшкодування витрат; ~ des dettes погашення зобов'язань (*заборгованості*), платежі за зобов'язаннями; ~ des droits повернення сплаченого мита (*напр., в разі помилки в обчисленні*); ~ forfaitaire внесення податку в твердому розмірі

rembourser, *vt* відшкодовувати (*витрати, витрати*); повертати, погашати (*борг*), рамбурсувати

remembrement, *m* збільшення площі земельних ділянок

reméré, *m* викуп (*проданої речі*)

remettant, *m* 1) особа, яка провадить зарахування коштів на рахунок, власник рахунку; 2) особа, що надає цінний папір до обліку; 3) ремітент, векселетримач

remettre effectivement, *vt* фактично передавати (*на відміну від інших видів передачі, напр., шляхом вручення товарно-розраядчих документів*)

remise, *f* 1) передача; видача; вручення; 2) доставка; 3) відстрочка; 4) відкладення судового розгляду; 5) грошова знижка; 6) комісійна винагорода; 7) кошти, що підлягають зарахуванню на банківський рахунок Δ ~ au transport пред'явлення вантажу до перевезення; ~ concordataire звільнення від боргів на підставі угоди кредиторів особи, оголошеної несплатоспроможною; ~ d'espèces грошовий внесок (*в банк*); ~ de débet списання заборгованості, звільнення від боргу; ~ de dette додавання (*вднушення*) боргу; ~ de l'affaire відкладення судового розгляду; ~ de l'extradé передача видвореної особи; ~ de l'ouvrage видача завдання; ~ de la chose передача речі; ~ de la peine звільнення від покарання; ~ de la propriété передача права власності; ~ de rémunérations виплата винагороди; ~ des choses en l'état відновлення колишнього стану; ~ des lettres de créance

- вручення вірчих грамот; ~ documentaire документарне інкасо, інкасове доручення; ~ du criminel видача злочинця; ~ du titre передача документа; ~ en cause перегляд судових постанов, що набрали законної сили (в цивільному процесі); ~ en compte занесення на рахунок; ~ en état відновлення первинного стану; ~ en vigueur відновлення в силі, поновлення дії (договору, угоди); ~ feinte символічна передача; ~ gracieuse de la peine звільнення від покарання за амністією; ~ matérielle фактичне вручення речі; ~ partielle de la peine часткове звільнення від покарання; ~ réelle дійсна передача, фактичне вручення; ~ totale de la peine повне звільнення від покарання
- remisier**, *m* біржовий посередник, що зв'язує клієнтуру з біржовими агентами
- rémision**, *f* помилування
- remontrance**, *f* зауваження; пересторога
- remorquage**, *m* буксирування Δ ~ fluvial річкове буксирування; ~ maritime морське буксирування
- remorqué**, *m* об'єкт, що буксирується
- remorqueur**, *m* власник судна, що буксирує, буксировник
- remplaçant**, *m* заступник Δ ~ temporaire тимчасовий заступник
- remplacement**, *m* 1) заміна, зміна (посадової особи); 2) заступництво, заміщення; 3) заміна продавця (придбання покупцем товару в іншого продавця при неспроможності основного) Δ ~ d'un travailleur momentanément absent заміна тимчасово відсутнього працівника; ~ provisoire тимчасове заміщення (посадової особи)
- emploi**, *m* придбання майна на кошти, виручені від продажу іншого майна Δ ~ du prix de l'immeuble обіг грошей, виручених від продажу нерухомості, на придбання іншої нерухомості
- rémunération**, *f* винагорода; оплата (праці); заробітна плата Δ en ~ des apports в рахунок оплати внесків (в товаристві), moyennant ~ за винагороду; verser une ~ виплачувати винагороду; ~ à la tâche акордна оплата праці; ~ aux pièces відрядна оплата; ~ d'appoint додаткова грошова винагорода; ~ d'assistance винагорода за порятунок (на морі); ~ de base основна винагорода; ~ de l'auteur авторська винагорода; ~ de l'inventeur/de l'invention винагорода винахіднику; ~ de sauvetage винагорода за порятунок (на морі); ~ des heures supplémentaires оплата понаднормової роботи; ~ en nature винагорода в натуральній формі; ~ équitable справедлива винагорода; ~ forfaitaire зазда-
- легідь встановлена винагорода, винагорода у твердій сумі; ~ hogaige погодинна оплата праці; ~ majorée заробітна плата, що включає оклад і надбавки; ~ mensuelle minimale мінімальна місячна заробітна плата; ~ plafonnée граничний розмір винагороди, максимальна винагорода; ~ proportionnelle пропорційна винагорода (у вигляді процентних відрахувань); ~ protégée частина заробітної плати, що не підлягає утриманню; ~ saisissable частина заробітної плати, на яку може бути звернене стягнення
- rencontre des volontés**, *f* узгодження, єдність волі
- rendement**, *m* ефективність діяльності Δ ~ de l'impôt сума податкових надходжень; ~ de l'investissement дохід від капіталовкладень; ~ de la police ефективність діяльності поліції
- renégociation**, *f* перегляд умов (укладеного договору)
- renflouement des entreprises**, *m* надання допомоги неспроможним установам
- renagé**, *m* військовослужбовець надстрокової служби
- rengagement**, *m* надстрокова служба
- renommée commune**, *f* загальновідомі факти, посилення на загальну популярність якихось фактів; чутка
- renonçant**, *m* спадкоємець, який відмовився від спадщини
- renoncement à sa nationalité**, *m* вихід з громадянства
- renoncitaire**, *m* особа, на користь якої здійснено відмову від права
- renonciateur**, *m* особа, яка відмовилася від свого права
- renonciation**, *f* відмова Δ ~ à des droits відмова від прав (в міжнародних відносинах); ~ à l'immunité відмова від імунітету; ~ à la guerre відмова від війни; ~ à la/de nationalité відмова від громадянства; ~ à ses droits відмова від своїх прав; ~ à une/d'une succession відмова від спадщини; ~ aux juridictions françaises відмова від звернення до французького суду (при спорах з іноземним елементом)
- renouvellement**, *m* 1) поновлення; відновлення; 2) оновлення складу (виборного органу); переобрання; 3) продовження строку дії Δ ~ d'effet заміна цінного папера новим (з низшим терміном погашення); ~ de plein droit відновлення (договору) в силу самого закону (без волевиявлення сторін); ~ de traites новація траг; ~ des relations diplomatiques відновлення дипломатичних відносин; ~

du bail поновлення договору найму; ~ du brevet відновлення, продовження терміну дії патенту; ~ du contrat відновлення, переукладання договору; ~ du mandat поновлення повноважень; ~ par tacite reconduction мовчазне поновлення договору

renseignements *m pl* дані, відомості Δ ~ généraux служба загальної інформації (*система підрозділів політичного розшуку у Франції*)

rentabilité, *f* рентабельність

rente, *f* 1) рента; 2) часткова пенсія, що обчислюється залежно від суми сплачених страхових внесків; 3) державна позика, що забезпечує виплату певного відсотка за спеціальними купонами Δ ~ alimentaire аліменти (*на утримання*); ~ amortissable державна відсоткова позика (*поряд з рентними платежами відшкодовується і основна сума позики*); ~ constituée рентний договір, заснований на передачі рентному боржнику майна; ~ constituée en perpétuel безстроковий рентний договір (*рентні платежі проводяться до погашення вартості основного капіталу*); ~ constituée en viager довічна рента; ~ convenancièrè орендні платежі при оренді земельної ділянки, об'єднаної з терміновим правом власності; ~ créée sans expression du capital безоплатний рентний договір без вказівки вартості майна, переданого рентному боржнику; ~ d'accident du travail допомога у зв'язку з нещасним випадком на виробництві; ~ d'ayant droit пенсія у зв'язку зі втратою годувальника (*у зв'язку з нещасним випадком на виробництві аб опрофесійним захворюванням*); ~ d'incapacité допомога з тимчасової непрацездатності (*викликаний нещасним випадком на виробництві*); ~ d'incapacité permanente допомога у зв'язку з постійною непрацездатністю (*викликаної нещасним випадком на виробництві*); ~ d'invalidité пенсія з інвалідності; ~ de vieillesse рента за віком (*виплачується особам, які не мають встановленого страхового стажу*); ~ foncièrè рентний договір, заснований на передачі рентному боржнику нерухомого майна, земельна рента; ~ perpétuelle безстроковий рентний договір; ~ rachetable рентний договір, що передбачає можливість викупу майна, переданого рентному боржнику; ~ reversible рентні платежі, що виплачуються довічно третій особі після смерті кредитора за довічною рентою; ~ sur l'État рентні платежі, що виплачуються державою (*напр., у вигляді відсотків за державною позикою*); ~ temporaire en cas de décès пенсія, що сплачується протягом певного терміну після смерті застрахованої особи; ~ viagère довічна

рента (*довічна періодична виплата однією особою іншій зумовленої суми*); ~ viagère d'invalidité довічна пенсія з інвалідності

rentier, *m* рантьє (*особа, яка отримує рентні платежі, або живе на непрофесійні доходи*) Δ ~ d'accident du travail особа, яка отримує допомогу у зв'язку з нещасним випадком на виробництві; ~ de vieillesse пенсіонер за віком

rentrée, *f* повернення, надходження Δ ~ d'argent надходження грошових коштів (*на рахунок*); ~ de fonds надходження тимчасово виданих коштів; ~ en devises надходження іноземної валюти; ~ judiciaire відновлення роботи судових органів (*після канікул*); ~ parlementaire відкриття сесії парламенту (*після канікул*)

rentrées *f pl* надходження (*коштів*) Δ ~ d'impôt надходження до бюджету, надходження податкових платежів; ~ de devises валютні надходження; ~ en espèces готівкові надходження; ~ fiscal надходження до бюджету, надходження податкових платежів

renversement, *m* падіння, зміна Δ ~ de la charge/du fardeau/de la preuve перехід тягаря доведення; ~ du gouvernement повалення уряду

renverser, *vt* зміщувати (*посадову особу*)

renvoi, *m* 1) направлення, відсилання; 2) зворотне відсилання (*у міжнародному приватному праві*); 3) відкладення (*напр., судового розгляду*); 4) звільнення, відкликання, зміщення Δ ~ à l'instruction повернення справи для додаткового розслідування; ~ au premier degré зворотне відсилання першого ступеня (*до закону країни суду*); ~ au second degré зворотне відсилання другого ступеня (*до закону третьої держави*); ~ d'un accusé припинення кримінального переслідування обвинуваченого; ~ de l'affaire передача справи; направлення справи; ~ de l'affaire pour complément d'information направлення справи на нове (*додаткове*) розслідування; ~ de l'affaire pour un nouveau jugement направлення справи на новий судовий розгляд; ~ de l'audience відкладення судового розгляду, відкладення справи слуханням; ~ de la cause/de l'audience/des fins de la poursuite припинення кримінального переслідування; виправдувальний вирок (*винесений виправним судом*); ~ devant une nouvelle juridiction направлення (*справи*) на новий судовий розгляд; ~ devant le tribunal направлення до суду; ~ double подвійне зворотне відсилання; ~ en jugement напрямлення справи до суду; ~ pour cause de parenté et d'alliance направлення (*справи*) до іншого суду у зв'язку з відносинами спорідненості

або властивості (між складом суду і сторонами; в цивільному процесі); ~ pour cause de sûreté publique направлення (справи) до іншого суду з мотивів підтримки громадського спокою та забезпечення повної незалежності суду (в цивільному процесі); ~ pour cause de suspicion légitime направлення (справи) до іншого суду у зв'язку з обґрунтованим припущенням про зацікавленість суду в результатах судового розгляду;

renvoyer, *vt* 1) перепроводжувати, направляти, відсилати; 2) відстрочувати, відкладати; 3) звільняти; відкликати; змішувати

réorganisation, *f* реорганізація, перевлаштування, перетворення Δ ~ foncière земельне перевлаштування

réouverture, *f* повторне відкриття Δ ~ de l'instruction відновлення попереднього слідства; ~ de la procédure відновлення провадження у справі; ~ des débats поновлення судового слідства (у кримінальному процесі); поновлення розгляду справи по суті (в цивільному процесі)

réparation, *f* відшкодування; репарації; загладження шкоди Δ ~ civile відшкодування збитків, майнової шкоди; ~ des accidents du travail відшкодування збитку, заподіяного нещасними випадками на виробництві; ~ du dommage/du préjudice відшкодування збитків, майнової шкоди; ~ en espèces грошове відшкодування; ~ en nature відшкодування в натурі; ~ incomplète часткове відшкодування (шкоди, збитків); ~ intégrale повне відшкодування (шкоди, збитків); ~ morale моральне відшкодування (шкоди); ~ partielle часткове відшкодування збитків; ~ pecuniaire грошове відшкодування

réparations, *f pl* 1) ремонт; 2) відшкодування шкоди Δ ~ de menu entretien підтримуючий ремонт (взятого в оренду приміщення); ~ juridiques анулювання неправомірного акту; ~ locatives ремонт, зроблений за рахунок наймача жилого приміщення; ~ matérielles реальні дії з відшкодування шкоди; ~ provisoires тимчасовий ремонт (судна); ~ usufructuaires ремонт, зроблений узуфруктуарію

réparer, *vt* відшкодувати збитки

répartiteur des crédits, *m* розподільник кредитів

répartition, *f* розподіл; розміщення Δ recevoir de ~ отримувати свою частку з майна (напр., торгового товариства, що припинило своє існування); ~ au marc le franc пропорційне задоволення вимог кредиторів (неплатоспроможним боржником); ~ des condamnés розміщення засуджених; ~ des dommages

d'avarie розрахунок збитків по загальній аварії; ~ des frais розподіл витрат; ~ des pertes розподіл збитків; ~ des pouvoirs розподіл компетенції; ~ des revenus розподіл доходів; ~ des risques розподіл ризиків; ~ des tâches розподіл обов'язків; ~ publique pour atteinte à l'honneur публічне спростування відомостей, що містять компромат

repas, *m* обід, прийом їжі Δ ~ de cérémonie офіційний обід; ~ mixte обід або сніданок, на якому присутні чоловіки і жінки

repasser, *vt* обводити (чорнилом, олівцем)

repentir, *m* 1. каяття; *v pr* (se) 2. відмовлятися від виконання зобов'язання (у випадках, передбачених законом) Δ ~ actif діяльне каяття (загладження шкоди, заподіяної кримінальним правопорушенням); ~ sincère щире каяття

répertoire, *m* перелік, реєстр Δ ~ alphabétique алфавітна картотека; ~ des métiers реєстр ремісничих підприємств; ~ général du tarif загальний покажчик позицій тарифу (напр., найменувань товарів у митному тарифі)

répertoirer, *vt* складати опис, інвентаризувати

répéter, *vt* вимагати повернення

répétition, *f* повернення, зворотня вимога Δ ~ de l'indu повернення неналежно отриманого; ~ des dividendes fictifs повернення фіктивних дивідентів

réplique, *f* репліка, заперечення

répondant, *m* зобов'язана особа, відповідач, поручитель, гарант

répondre, *vt* відповідати, давати відповіді

réponse ministérielle, *f* відповідь, роз'яснення міністра (з приводу нормативного акту)

report, *m* перезапис, перенесення Δ ~ à nouveau перенесення результатів минулих періодів (стаття балансу); ~ d'échéance перенесення терміну (виконання зобов'язання), відстрочка платежу; ~ d'effet du contrat встановлення моменту вступу договору в силу; ~ d'heures перенесення робочих годин (на інший тиждень, при згучкому графіку роботи); ~ de crédits перенесення кредитів (на наступний бюджетний рік); ~ du geros перенесення на інший день відпочинку або відгулу; ~s bénéficiaires (d'exercices précédents) *pl* прибуток минулих років (відображений у балансі поточного року)

repos, *m* 1) відпочинок; 2) перерва Δ ~ compensateur відгул (за понаднормову роботу); ~ de maternité відпустка з вагітності та пологів, декретна відпустка; ~ dominical вихідний день у неділю; ~ donné par roulement відпочинок або вихідний день, що надається за змінним графіком; ~ hebdomadaire

щотижневий вихідний день; ~ quotidien перерва для відпочинку (*протягом робочого дня*)

repousser, *vt* відхилати (*позов, клопотання*)

répréhensible, *adj* караний, кримінально караний

représailles, *f pl* репресалії Δ ~ armées збройні репресалії; ~ tarifaires тарифні санкції

représentant, *m* 1) представник; 2) спадкоємець за правом представлення Δ ~ accrédité акредитований представник; ~ consulaire консульський представник, консул; ~ conventionnel договірний представник; ~ de commerce торговий представник (*пов'язаний з підприємцем трудовим договором або працюючий самостійно*); ~ des parties en justice представник у суді; ~ diplomatique дипломатичний представник; ~ du personnel представник персоналу (*у представницьких органах підприємств*); ~ en justice представник у суді; ~ étranger іноземний дипломатичний представник; ~ extraordinaire надзвичайний представник; ~ fondé de pouvoirs повноважний представник; генеральний представник; ~ judiciaire представник на основі повноваження, виданого судом; ~ légal законний представник; ~ obligatoire обов'язкове судове представництво (*що здійснюється адвокатом у суді великої інстанції, і повіреним в апеляційному суді*); ~ permanent постійний представник (*юридичної особи*); ~ personnel особистий представник; ~ résident постійний представник (*на периферії*); ~ social представник товариства; ~ suppléant заступник представника; ~ syndical представник персоналу від профспілкової організації (*у представницьких органах підприємства*)

représentation, *f* 1) пред'явлення; 2) відтворення; 3) представництво; 4) право подання (*при спадкуванні*); 5) випуск у світ (*твору*); 6) зауваження (*осуд*), подання (*документ*) Δ ~ à l'étranger закордонне представництво; ~ aux conférences представництво на конференціях; ~ collégiale колегіальне представництво (*що здійснюється, напр., правлінням акціонерного товариства*); ~ commerciale торгове представництво; ~ consulaire консульське представництво, консульство; ~ contractuelle/conventionnelle договір на представництво (*також у стосунках між подружжям*); ~ des États представництво держав; ~ des minorités система представництва меншин; ~ des plaideurs судове представництво у цивільних справах; ~ diplomatique дипломатичне представництво; ~ directe du personnel пряме робоче

представництво (*виборні делегати персоналу і комітети підприємств*); ~ du personnel робоче представництво; ~ du titre original надання справжнього документа; ~ en justice судове представництво; ~ extérieure закордонне представництво; ~ indirecte du personnel непряме робоче представництво (*представники профспілкових організацій, що призначаються останніми*); ~ légale законне представництво; ~ majoritaire система мажоритарного представництва; ~ permanente постійне представництво; ~ proportionnelle система пропорційного представництва; ~ publique публічний показ (*твори*); ~ successorale правопадання (*при спадкуванні*)

représentations *f pl* зауваження, докори (*в міжнародних відносинах*)

représentativité, *f* представництво; представницький характер

représenté, *m* той, що представляється

représenter, *vt* 1) пред'являти; 2) відтворювати; 3) представляти

répressif, *adj* репресивний, каральний

répression, *f* 1) репресія, придушення; 2) покарання Δ ~ de la contrebande боротьба з контрабандою; ~ des infractions покарання осіб, які вчинили кримінальні правопорушення; ~ des vols боротьба з крадіжками; ~ disciplinaire накладення дисциплінарних стягнень; ~ douanière боротьба з кримінально караними митними правопорушеннями; відповідальність за вчинення кримінально караних митних правопорушень; ~ du crime/des crimes et délits боротьба зі злочинністю; ~ du faux-monnayage боротьба з фальшивомонетництвом; ~ pénale кримінальна репресія

réprimande, *f* догана Δ ~ avec inscription au dossier догана із занесенням до особової справи

réprimer, *vt* карати, придушувати, боротися з ...

repris de justice, *m* рецидивіст

reprise, *f* 1) вилучення; відкликання; (*документа*); 2) поновлення; 3) наведення штрихів письмових знаків Δ ~ d'assurance перестраховування (*на випадок неплатоспроможності страховика*); ~ d'instance поновлення провадження (*в суді*); ~ d'un local вилучення приміщення наймодавцем у наймача після закінчення терміну договору найму; ~ de créance поступка (*вимоги, цесія*); ~ de dette переведення боргу; ~ de l'affaire відновлення (*розгляду*) справи; ~ de l'information відновлення попереднього слідства; ~ de la procédure відновлення провадження (*у справі*); ~ de vie commune відновлення спільно-

го життя; ~ des apports повернення внесків (учасникам товариства при розділі майна, що залишилося після ліквідації); ~ des engagements прийняття зобов'язань (узятих від імені товариства в період його утворення); ~ des lieux вилучення приміщення наймодавцем у наймача після закінчення терміну договору найму; ~ des poursuites відновлення розгляду справи; ~ des relations diplomatiques відновлення дипломатичних відносин; ~ du procès відновлення провадження (у справі); ~ du travail відновлення роботи (напр., після хвороби); ~ tardive du travail запізнення при поновленні роботи (напр., після хвороби)

reprises, *f pl* вилучення (чоловіком) особистого майна зі спільного майна подружжя (у зв'язку з майбутнім розподілом) Δ ~ des comptes правка рахунків (приведення рахунків акціонерного товариства відповідно до дійсних результатів його комерційної діяльності, здійснюване податковими органами); exeger ses ~ виділяти майно, яке є особистою власністю одного з подружжя (при розподілі спільної власності)

réprobation, *f* осуд Δ ~ sociale суспільний осуд

reproche, *f 1* докір; 2) посилання на факти, що ганьблять показання свідка

reproductibilité, *f* відтворюваність Δ ~ d'une invention здійсненність винаходу

reproduction, *f* відтворення Δ ~ illicite незаконне відтворення; ~ illicite de l'œuvre d'autrui незаконне відтворення чужого твору; ~ interdite заборонене відтворення

république, *f* республіка Δ ~ démocratique демократична республіка; ~ parlementaire парламентарна республіка

répudiation, *f 1* добровільна відмова; 2) розлучення Δ ~ de la nationalité відмова від громадянства (осіб, що народилися від матері-французьки і батька-іноземця); ~ de la succession відмова від спадщини

répudier, *vt 1* добровільно відмовлятися; 2) розлучатися Δ ~ contradictoire вважати (судову ухвалу) винесеною з дотриманням загальної процедури; ~ non avenu вважати, що не відбувся (про дії, вчинені з порушенням принципів закону); ~ non écrit вважати неіснуючим (про незаконні умови договору); ~ reconnu визнавати дійсним (напр., про юридичний акт, справжність якого поставлена під сумнів)

requérant, *m* позивач (в адміністративних судах або трибуналах); скаргник; заявник

requérir, *vt 1* вимагати; 2) клопотати у суді; 3) реквізувати

requête, *f* заява, клопотання, скарга, вимога Δ présenter une ~ порушувати клопотання, подавати прохання; sous ~ de... на вимогу ...; за скаргою ...; заява до суду з питання, що вимагає невідкладного рішення, або в порядку неперозовного провадження, або в адміністративному процесі; ~ à fin d'intervention заява про вступ у справу; au bas/au pied de la ~ затвердження суддею запропонованого стороною рішення з невідкладного питання (підпис судді ставиться внизу представленого стороною документа); ~ aux fins de confiscation клопотання про винесення судової постанови про конфіскацію (напр., предметів контрабанди); ~ civile клопотання про перегляд рішення судом, який виніс його; ~ conjointe спільна заява (подружжя в шлюбнорозлучному процесі); ~ d'introduction d'arbitrage позовна заява до арбітражу; ~ d'introduction (introductive) d'instance позовна заява до суду; ~ en cassation касаційна скарга; ~ en constatation заява про встановлення факту, що має юридичне значення; ~ en demande позовна заява; ~ en inscription заява про внесення до реєстру; ~ en prorogation de délai клопотання про поновлення строку; ~ en récusation заява про відвід (напр., судді); ~ en révision клопотання про перегляд рішення судом, який виніс його; ~ gracieuse заява у справі окремого провадження

requis, *m* особа, яка приймається на державну службу на певний строк

réquisition, *f 1* вимога; вимога органу влади про здійснення певних дій у спільних інтересах, наказ органу влади учасникам страйку про відновлення роботи; 2) клопотання про представлення документа або про явку певної особи (що заявляється в ході судового процесу) Δ ~ civile реквізиція (примусове оплатне вилучення державним органом у приватної особи або організації певного майна, напр., транспортногo засобу, або отримання послуг); ~ d'audience заява про розгляд справи в суді; ~ d'immeuble реквізиція нерухомого майна; ~ d'usage примусове вилучення у власника права користування нерухомим майном; ~ de la force armée вимога органу цивільної влади (напр., поліції) до військового підрозділу про надання сприяння у підтриманні громадського порядку або в проведенні розслідування; ~ de main d'œuvre примусове залучення до праці; ~ de personnes мобілізація громадян для здійснення загальнокорисних функцій; ~ de propriété примусове вилучення права власності; ~ du comptable повторне розпорядження бухгалтеру про оплату

réquisitionner, *vt* 1) реквізувати; 2) примусово залучати до виконання якихось обов'язків

réquisitions, *f pl* звинувачувальна промова прокурора

réquisitoire, *m* 1) вимога прокурора (у кримінальному процесі); 2) обвинувальна промова (прокурора) Δ ~ définitif du ministère public заключна вимога прокурора (про припинення справи або про її направлення до суду); ~ introductif d'instance/introductif du ministère public вимога прокурора про проведення попереднього слідства (яке направляється слідчому судді); ~ supplétif du ministère public додаткова вимога прокурора (про розслідування фактів, встановлених в ході попереднього слідства)

rescindant, *m* визнання Касаційним судом наявності підстав для розгляду касаційної скарги (перша фаза перегляду судової постанови по кримінальній справі, що набрала законної сили)

rescinder, *vt* анулювати, скасовувати, розривати (договір)

rescision, *f* відміна судом юридичного акту, вчиненого з істотними порушеннями, розірвання судом договору у зв'язку з його явною збитковістю для однієї зі сторін Δ ~ du contrat розірвання договору (у зв'язку зі збитковістю для однієї зі сторін); ~ du jugement скасування судової постанови; ~ pour lésion розірвання договору (у зв'язку зі збитковістю для однієї зі сторін)

rescisoire, *m* винесення судом нового рішення в результаті перегляду попереднього по тій же справі

rescousse, *f* відібрання у ворога захопленого ним судна

réseau, *m* мережа Δ ~ d'implantation bancaire мережа банківських установ; ~ de correspondants мережа банків-кореспондентів; ~ diplomatique/extérieur дипломатична мережа, мережа зовнішньополітичних (дипломатичних) представництв

réservation d'un droit, *f* збереження за собою права

réserve, *f* 1) резерв; 2) умова, застереження; 3) обов'язкова частка (у спадщині) Δ contenir une ~ містити застереження; sous ~ des conditions ... при дотриманні умов; sous ~ des dispositions з дотриманням положень; sous ~ des droits des tiers при дотриманні прав третіх осіб; sous ~ des paragraphes з винятками, передбаченими пунктами; ~ à l'adhésion застереження, яке було зроблене при приєднанні (до договору); ~ à la ratification застереження при ратифікації (міжнародного договору); ~ à la

signature застереження при підписанні (договору); ~ arragente явний резерв (що відображається в балансі); ~ cachée прихований резерв (не відображений в балансі); ~ d'une entreprise резерв підприємства; ~ d'usage умова, що вважається в діловому обігу як передбачена; ~ de prorogité застереження про збереження права власності за продавцем до повної сплати покупної ціни; ~ dissimulée прихований резерв (не відображається в балансі); ~ facultative факультативний резерв (у складі коштів товариства); ~ foncière резервна земля, земля запасу; ~ héréditaire обов'язкова частка у спадщині; ~ légale обов'язковий резерв (у складі коштів товариства); ~ obligatoire обов'язкова частка у спадщині; ~ occulte прихований резерв (не відображений в балансі); ~ opérationnelle оперативний резерв (для покриття непередбачених та термінових витрат); ~ pour pertes резерв на покриття збитків; ~ pour risques резервне покриття ризиків; ~ spéciale de participation спеціальний фонд участі (частина прибутку підприємства, що розподіляється між працівниками); ~ statutaire резерв, передбачений статутом (товариства); ~ tacite прихований резерв (не відображений в балансі)

réserver, *vt* 1) резервувати, бронювати, залишати за собою; 2) залишати без розгляду (про судову інстанцію)

résidence, *f* 1) місце проживання; 2) місце перебування (не завжди є місцем проживання); 3) місцезнаходження контори посадових осіб, які виконують деякі другорядні функції в галузі здійснення правосуддя (напр., судові виконавці, нотаріуси); 4) (у встановлених законом випадках) місце обов'язкового перебування іноземців, а також правопорушників (з виїздом за спеціальними дозволами); 5) резиденція; 6) резиденство (в податковому праві постійне перебування, проживання) Δ ~ assignée 1) запропоноване місце проживання; заборона змінювати місце проживання; 2) місцеперебування іноземця, підданого висланню і який не може покинути країну; ~ du chef de mission резиденція глави дипломатичного представництва; ~ forcée 1) запропоноване місце проживання; заборона змінювати місце проживання; 2) місцеперебування іноземця, підданого висланню і який не може покинути країну; ~ habituelle звичайне місце проживання, перебування; ~ ordinaire звичайне перебування (на термін до 3 років); ~ permanente постійне місце проживання, постійне місце перебування; ~ principale основне місце проживання; ~ privilégiée

пільгове перебування (для осіб, які мають чоловіка або родичів у Франції, термін до 10 років); ~ secondaire додаткове місце перебування; ~ temporaire короткочасне перебування (іноземного туриста, студента, робітника на строк до 1 року з можливим продовженням)

résident, *m* іноземець, резидент Δ ~ ordinaire іноземець, який користується звичайним режимом перебування; ~ permanent особа, яка постійно проживає у державі (на відміну від громадян даної держави); ~ privilégié іноземець, який користується привілейованим режимом перебування; ~ temporaire іноземець, який не має мети тривалого перебування

résider, *vi* мати місце проживання, перебування

résiliation, *f* анулювання, розірвання Δ ~ conventionnelle du contrat припинення дії договору за угодою сторін; ~ d'un contrat припинення дії договору з підстави, передбаченої договором; розірвання договору у зв'язку з невиконанням зобов'язань іншою стороною; ~ judiciaire розірвання (договору) в судовому порядку; ~ judiciaire obligatoire розірвання договору виключно в судовому порядку (напр., договори виробничого навчання); ~ unilatérale du contrat припинення дії договору за волевиявленням однієї зі сторін

résilier, *vt* розривати (договір), анулювати (акт)

résistance, *f* опір Δ ~ violente опір, пов'язаний з насильством

resocialisation, *f* повернення (засудженого до позбавлення волі) до нормального життя в суспільстві, ресоціалізація

résolution, *f* 1) рішення; 2) намір; 3) резолюція, постанова; 4) розірвання (договору) Δ ~ criminelle злочинний задум; ~ d'une partie du contrat часткове розірвання договору; ~ de transformation резолюція, рішення про перетворення (напр., товариства); ~ du contrat розірвання договору (у зв'язку з невиконанням своїх зобов'язань контрагентом; діє зі зворотною силою); ~ judiciaire розірвання (договору) в судовому порядку; ~ portant convocation de... резолюція про скликання...

résoudre, *vt* 1) вирішувати; 2) розривати (договір)

respect, *m* дотримання Δ ~ de l'œuvre недоторканність твору; ~ de la bonne foi сумлінність; ~ de la loi дотримання закону; ~ de la réglementation sug... дотримання законодавства про...; ~ des contrats дотримання договорів, договірна дисципліна; ~ des traités дотримання міжнародних догово-

рів; ~ du domicile свобода житла (включає недоторканність житла і свободу вибору житла); ~ international міжнародне визнання (напр., придбаних прав); ~ mutuel des souverainetés взаємна повага суверенних прав

responsabilité, *f* відповідальність Δ ~ à l'égard des tiers відповідальність перед третіми особами; ~ absolue абсолютна відповідальність (у міжнародному праві); ~ administrative адміністративна відповідальність; ~ civile en matière de dommages nucléaires цивільна відповідальність за ядерну шкоду; ~ de l'État du fait des actes législatifs відповідальність держави за видання законів, що суперечать міжнародному праву; ~ de l'État du fait des particuliers/de l'État à raison de ses nationaux відповідальність держави за дії її громадян; ~ du fait des actes administratifs відповідальність (держави) за шкоду, заподіяну діями адміністративних органів; ~ du fait des actes juridictionnels відповідальність (держави) за шкоду, заподіяну неправомірними судовими постановами; ~ du fait des choses (inanimées) відповідальність за шкоду, заподіяну джерелом підвищеної небезпеки; ~ du fait du fonctionnement défectueux de la justice відповідальність за шкоду, заподіяну неправильними діями посадових осіб правоохоронних органів; ~ matérielle/en matière de biens матеріальна (майнова) відповідальність; ~ par actes positifs/par action відповідальність за дії; ~ purement causale/à raison du seul dommage causé об'єктивна відповідальність (заснована тільки на факті заподіяння шкоди); ~ solidaire солідарна відповідальність; ~ statutaire відповідальність в силу статуту; ~ subsidiaire субсидіарна відповідальність

responsable, *adj* 1. відповідальний, той, що несе відповідальність; *m* 2. 1) відповідальний працівник; 2) особа, яка завдала шкоду; особа, яка несе відповідальність Δ ~ établi особа, вина якої повинна бути доведена; ~ présumé особа, вина якої презюмується

ressemblance, *f* схожість, подібність Δ ~ superficielle зовнішня схожість

ressort, *m* 1) коло ведення, компетенція, підсудність, підвідомчість; 2) судова інстанція; 3) район діяльності; 4) округ Δ ~ académique навчальний (академічний) округ; ~ d'un tribunal округ суду; ~ de la cour d'appel округ апеляційного суду; ~ de rappel зворотна пружина (у зброї); ~ juridique юридична (правова) основа; ~ militaire військовий округ; ~ territorial територіальні межі компетенції

ressortir, *vi* впливати (*напр.*, з тексту договору, повноважень)

ressortissant, *m* громадянин, виходець (*особа, пов'язана з тією чи іншою державою, але не є її громадянином*) Δ ~ ennemi громадянин ворожої держави; ~ étranger громадянин іноземної держави

ressources, *f pl* 1) кошти, ресурси; 2) доходи Δ ~ affectées кошти цільового призначення; ~ budjétaires бюджетні кошти; ~ d'emprunt запозичені (*позикові, залучені*) кошти; ~ de financement джерела фінансування; ~ empruntées запозичені (*позикові, залучені*) кошти; ~ financières фінансові кошти, фонди; ~ fiscales податкові надходження; ~ propres власні кошти

restant, *m* залишок Δ ~ de compte залишок на рахунку; ~ de la créance незадоволена частина вимоги

restauration, *f* відновлення Δ ~ des brevets d'invention поновлення патентів на винахід; ~ des droits відновлення прав

restes, *m pl* незаповнені депутатські місця (*при пропорційній виборчій системі*)

restituer, *vt* 1) повертати; 2) відновлювати Δ ~ en partie повертати частково; ~ en tout повертати повністю

restitution, *f* 1) повернення; 2) відновлення; 3) повернена річ; 4) реституція Δ ~ d'impôt повернення сум податку (*помилково сплачених*); ~ d'un texte відновлення тексту; ~ de crédits відновлення кредитів; ~ de fonds вилучення грошових коштів (*з рахунку*); ~ de l'indu повернення неналежно сплаченого; ~ des frais відшкодування витрат; ~ en nature відшкодування (*шкоди*) в натурі; ~ par équivalent відшкодування збитків

restriction, *f* обмеження; обмежувальне застереження (*в договорі*) Δ ~ conventionnelle договірне обмеження (*якогось права*); ~ d'entrée обмеження в'їзду; ~ des libertés individuelles обмеження особистої свободи; ~ du droit обмеження права; ~ du trafic обмеження сполучення, руху

restructuration, *f* зміна структури, реорганізація Δ ~ de poste зміна трудових обов'язків за посадою; ~ de sociétés реорганізація товариств

résultat, *m* результат, ефект, результативність Δ ~ comptable бухгалтерські результати господарської діяльності; ~ d'exploitation результати господарської діяльності, ефект від використання (*напр.*, *винаходу*); ~ délictueux злочинний результат; ~ des négociations результативність переговорів; ~ économique annuel річний економічний ефект; ~ économique substantiel

суттєвий економічний ефект; ~ fiscal результати господарської діяльності, що обкладаються податком; ~ industriel промисловий ефект; промислова корисність (*винаходу*); ~ nuisible шкідливі наслідки; ~ utile/utilitaire позитивний ефект

rétablissement, *m* відновлення Δ ~ d'un traité відновлення договору (*який втратив чинність*); ~ de crédits відновлення кредитів (*шляхом анулювання запису про проведені витрати і відікодування бюджету витрачених сум*); ~ de l'instance повторне пред'явлення позову (*після виправлення недоліків попередньої позовної заяви*); ~ de relations amicales поновлення дружніх відносин

retard, *m* 1) запізнення, затримка; 2) прострочення Δ ~ dans l'exécution прострочення у виконанні; ~ dans la livraison прострочення у видачі, доставці; прострочення поставки (*товару*); ~ dans le payement прострочення платежу; ~ injustifié невинуватна затримка, необгрунтоване прострочення

retardataire, *adj* той, що прострочив; той, який допустив прострочення

retenir, *vt* 1) утримувати (*майно, громадян*); 2) визнавати (*наявність складу злочину*) Δ ~ injustement утримувати протиправно

retention, *f* утримання, затримання (*майна громадян*) Δ ~ de marchandises утримання, затримання (*майна громадян*); ~ des navires de commerce затримання іноземних торгових суден (*в портах*); ~ forcée насильницьке утримання; ~ injuste протиправне затримання; ~ par voie administrative затримання в адміністративному порядку

retentionnaire, *m* особа, що утримує чуже майно

retenu, *f* 1) утримання, вирахування (*напр.*, *із зарплати*); 2) затримання (*осіб, товарів*) Δ ~ à la source утримання (*податку*) у джерела, авансове утримання податку; ~ aux fins de pension утримання на цілі пенсійного забезпечення; ~ de garantie гарантійне утримання (*з вартості робіт або товарів до моменту їх остаточного приймання*); ~ sur le traitement утримання із заробітної плати; ~ sur les pensions et allocations утримання з пенсій і допомог

retenues, *f pl* утримання Δ ~ pour pensions утримання на цілі пенсійного забезпечення

réticence, *f* навмисне замовчування, приховування

retirement, *m* прийняття речі покупцем

retirer, *vt* 1) відкликати; 2) приймати (*куплені речі, товари*)

rétorsion, *f* реторсія, відповідна міра

retour, *m* повернення Δ ~ à meilleure застереження (в угоді про врегулювання платежів неспроможного комерсанта) про погашення усієї заборгованості в разі відновлення майнового стану; ~ de formation повернення на колишню роботу після навчальної відпустки; ~ de lot повернення частки; ~ de stage повернення на колишню роботу після проходження стажування; ~ sans frais застереження про відсутність необхідності в протесті векселя

rétractation, *f* 1) відмова, відкликання; відмова від раніше даних свідчень; 2) перегляд рішення суду, який його ухвалив Δ ~ de l'acceptation відгук акцепту; ~ publique pour atteinte à l'honneur публічна відмова від висловлювань, що ганьблять іншу особу;

rétracter, *vt* переглядати рішення (про судову інстанцію, яка його винесла)

retrait, *m* 1) скасування; анулювання адміністративного акту органом, що прийняв його, яке діє зі зворотною силою; 2) викупу (проданої речі); 3) викупу (проданої речі); 4) право стати на місце вигодонабувача (в угоді); 5) видаткова операція; 6) вихід (з організації) Δ ~ d'une organisation internationale вихід з міжнародної організації; ~ d'agrément відкликання агремана; ~ d'emploi звільнення з роботи; ~ d'un associé вибуття члена товариства; ~ d'un décret відміна декрету; ~ d'une décision відміна рішення (що притиняє його дію з моменту його прийняття); ~ d'un motion зняття пропозиції (процедурного характеру); ~ d'une partie вихід з договору його учасника; ~ d'une proposition зняття пропозиції; ~ d'une réserve зняття застереження (до договору); ~ de candidature зняття кандидатури; ~ de crédit відкликання кредиту; ~ de dépôt отримання готівкових грошей зі внеску, відкликання заявки (напр., на видачу патенту); ~ de fonds одержання готівки зі внеску, вилучення грошових коштів з рахунку; ~ de fonds d'un compte courant списання з поточного рахунку; ~ de l'accord вихід (міжнародного) договору; ~ de l'exequatur анулювання екзекватури; ~ de la déclaration відмова від заяви; ~ de la demande відкликання заявки (напр., на видачу патенту); ~ de la mission diplomatique вихід із дипломатичного представництва; відкликання дипломатичної місії; ~ de la nationalité позбавлення громадянства; ~ de plainte відмова від скарги; ~ des archives вивезення архівів (напр., спеціальної місії); ~ des droits électoraux позбавлення виборчих прав; ~ des droits litigieux викуп (боржником у кредитора) спірного права вимоги; ~

des troupes au delà de certaines lignes відведення військ за межі встановлених ліній; ~ du permis de conduire позбавлення права керувати транспортними засобами (за рішенням суду); ~ du pseudonyme розкриття псевдоніма; ~ litigieux викуп (боржником у кредитора) спірного права вимоги; ~ locatif викуп, придбання нерухомості наймачем; ~ successoral викуп спадкової частки (право одного зі спадкоємців викупувати спадкову частку іншого спадкоємця при намірі останнього за плату поступитись нею сторонній особі)

retraite, *f* 1) вихід на пенсію, вихід у відставку; 2) пенсія; пенсія за віком Δ ~ sa retraite отримувати пенсію; ~ anticipée пенсія, право на яку виникає при досягненні особою пенсійного віку; ~ au taux plein повна (максимальна) пенсія (виплачується також деяким категоріям осіб, які не мають необхідного для такої пенсії страхового стажу); ~ collective колективний вихід у відставку (міністрів); ~ complémentaire додаткова пенсія; ~ d'invalidité пенсія з інвалідності; ~ d'un associé вибуття члена товариства; ~ de base основна пенсія (за віком); ~ de vieillesse пенсія за віком; ~ du régime général основна пенсія; ~ par répartition пенсія (додаткова), фінансована на основі розподілу внесків між підприємцем і працівниками; ~ pour cause d'invalidité звільнення у зв'язку з інвалідністю, пенсія з інвалідності, ~ supplémentaire факультативна пенсія

retraité, *m* пенсіонер (який одержує пенсію за віком); військовослужбовець у відставці Δ ~ actif працюючий пенсіонер; ~ anticipée пенсія, право на яку виникає при досягненні особою пенсійного віку; ~ jeune особа, яка достроково вийшла на пенсію; ~ salarié працюючий пенсіонер

retraiter, *vt* звільняти у відставку; звільняти у зв'язку з виходом на пенсію

retrayant, *m* особа, на користь якої встановлено право викупу

retrayé, *m* первинний набувач (речі, права), у якого проводиться викуп

rétribution, *f* винагорода; гонорар; заробітна плата

rétroactif, *adj* той, що має зворотну силу

rétroactivement, *adv* зі зворотною силою

rétroactivité, *f* зворотна сила Δ ~ «in mitius» зворотна сила кримінального закону, що встановлює більш м'яке покарання

rétroagir, *vi* мати зворотну силу, діяти зі зворотною силою

réroccéder, *vt* повертати раніше отримане; перепоступатися

rétrocession, *f* повернення раніше отриманого, перепоступка Δ ~ des droits перепоступка прав

rétrogradation, *f* пониження в посаді або у званні; переведення на менш оплачувану посаду

réunion, *f* 1) з'єднання, об'єднання; 2) зібрання, засідання; 3) група осіб Δ ~ d'expertise скликання сторін для проведення експертизи; ~ de plein droit обов'язкові збори; обов'язкова сесія (*парламенту*); ~ de table ronde конференція круглого столу; ~ des affaires об'єднання справ; ~ des possessions об'єднання термінів володіння теперішнього і попереднього власників (*у цілях придбання по давності*); ~ électorale передвиборні збори; ~ en séance plénière пленарне засідання; ~ officielle офіційна нарада; ~ parcellaire земельне перевлаштування, укрупнення земельних ділянок; ~ plénière пленарне засідання; ~ préparatoire підготовче засідання; ~ restreinte закриті збори; ~ séditeuse злочинне об'єднання, злочинна банда

réussite de l'emprunt, *f* поширення позики (*як результат*)

revalidation, *f* відновлення юридичної сили (*документа*)

revalorisation, *f* переоцінка, перерахунок Δ ~ des pensions перерахунок пенсій (*проводиться регулярно на основі підвищувального коефіцієнта, встановлюваного урядом*)

révélation, *f* 1) викриття, розкриття; 2) розголошення Δ ~ de secret розголошення таємниці; ~ des empreintes виявлення слідів; ~ des faits délictueux повідомлення про злочини; ~ du texte виявлення (*слабовидимих і невидимих*) записів; ~s diffamatoires *pl* ганебні викриття

révéler, *vt* виявити, розкрити, викрити Δ ~ se ~ проявлятися (*про сліди*)

revendeur, *m* особа, яка провадить перепродаж; оптово-збутове підприємство

revendicant/revendiquant, *m* позивач за віндикаційним позовом, віндикант

revendication, *f* 1) вимога, правова претензія; 2) віндикація; віндикаційний позов; 3) формула винаходу; патентна формула; 4) пункт формули винаходу; пункт патентної формули, патентна претензія Δ ~ large/première/principale головний пункт формули винаходу або патентної формули; ~ contraire зустрічна вимога; ~ d'une priorité unioniste претензія на конвенційний пріоритет; ~ d'une protection вимога про надання правової охорони (*напр., винаходи*); ~ de base головний пункт формули винаходу або патентної формули; ~ de combinaison

комбінаційний пункт формули винаходу; ~ dépendante залежний пункт формули винаходу або патентної формули; ~ du droit de priorité визнання на пріоритет; ~ générale широке домагання (*в формулі винаходу*); ~ générique пункт формули винаходу або патентної формули, що містить родову характеристику; ~ secondaire додатковий пункт формули винаходу або патентної формули; ~ spécifique пункт формули винаходу або патентної формули, що містить видові відмінності; ~ subordonnée залежний, підпорядкований пункт формули винаходу або патентної формули; ~ subsidiaire допоміжний пункт формули винаходу або патентної формули; ~ territoriale територіальна претензія

revendiquer, *vt* 1) вимагати, пред'являти вимоги; 2) відстоювати право; пред'являти віндикаційний позов; 3) заявляти претензію (*у винахідницькій справі*)

revendre, *vt* перепродавати

revente, *f* перепродаж Δ ~ avec bénéfice перепродаж з отриманням наживи; ~ en dessus du prix d'achat перепродаж за ціною, яка вище покупної

revenu, *m* дохід Δ déclarer un ~ декларувати дохід; réaliser un ~ витягати дохід; ~ avoué декларований дохід; ~ cadastral дохід від нерухомого майна, зареєстрованого в кадастрі, кадастровий дохід; ~ contractuel дохід за договором; ~ d'exploitation експлуатаційний, підприємницький дохід; ~ déclaré заявлений дохід; ~ des capitaux immobiliers дохід з нерухомого майна; ~ des capitaux mobiliers дохід з рухомого майна; ~ du travail трудовий дохід; ~ fiscal оподатковуваний дохід; ~ forfaitaire дохід, визначений на основі ознак добробуту (*за допомогою спеціальної шкали*); ~ global загальний дохід всіх членів сім'ї за податковий рік; ~ imposable оподатковуваний прибуток; ~ imposé прибуток, що піддався оподаткуванню; ~ national національний прибуток; ~ national par tête d'habitant/national per capita національний дохід на душу населення; ~ présumé передбачуваний дохід (*при обчисленні податку*); ~ taxable оподатковуваний дохід

revenus, *m pl* доходи Δ ~ catégoriels доходи різних видів (*утворюють в сумі загальний дохід*); ~ d'origine étrangère закордонні доходи (*які добуваються за межами країни резидентства*); ~ dissimulés прихований дохід (*від оподаткування*); ~ domaniaux прибуток від експлуатації державного майна; ~ du foyer fiscal загальний сімейний дохід

- оподатковуваний податком; ~ du portefeuille оподаткований від цінних паперів (*напр., акцій*); ~ exonérés доходи, що не обкладаються податком; ~ fonciers доходи від нерухомого майна; ~ mobiliers доходи від рухомого майна; ~ patrimoniaux доходи від майна (*нерухомого і рухомого*) ~ privés приватні доходи (*приватних осіб і організації*); ~ provenant de l'étranger закордонні доходи (*які добуваються за межами країни резидентства*); ~ publics доходи публічних організацій
- réversible**, *f* лист, що містить зустрічне представлення
- reversement**, *m* перерахування коштів, повернення отриманого (*щодо грошових сум*)
- reverser**, *vt* 1) знову вносити; 2) перераховувати (*іншій особі*)
- réversibilité**, *f* право на повернення платежів з соціального страхування, зроблених на користь померлого чоловіка
- réversible**, *adj* те, що має бути повернуто колишньому власникові
- revirement de jurisprudence**, *m* перелом у судовій практиці
- réviser**, *vt* переглядати; ревізувати
- réviseur**, *m* ревізор, бухгалтер-ревізор
- révision**, *f* перегляд юридичних актів, перегляд судових постанов, що вступили в законну силу (*у кримінальному процесі*) Δ se pourvoig en ~ оскаржити судову постанову, що вступила в законну силу; ~ au fond перегляд справи по суті; ~ comptable бухгалтерська ревізія; ~ constitutionnelle перегляд конституції; ~ conventionnelle перегляд (*договору*) за угодою сторін; ~ d'un jugement перегляд судової постанови, що вступила в законну силу; ~ d'un traité перегляд міжнародного договору; ~ de la loi перегляд, зміна закону; ~ de rente перерахунок пенсії; перерахунок допомоги; ~ des frontières перегляд кордонів; ~ douanière митний огляд; ~ du contrat зміна умов договору; ~ implicite перегляд, що мається на увазі (*міжнародного договору*); ~ majoritaire перегляд (*міжнародного договору*) за рішенням більшості; ~ proposée пропозиція щодо перегляду (*напр., міжнародного договору, плану*)
- révocabilité**, *f* можливість відкликання Δ ~ ad nutum дискреційне право зміщення (*з посади, з поста*)
- révocation**, *f* 1) анулювання, скасування; 2) позбавлення (*повноважень*); 3) звільнення, відкликання (*як захід дисциплінарного стягнення*) Δ ~ d'une donation pour cause d'ingratitude скасування дарування з причини недячності (*обдаровуваного*); ~ ad nutum відкликання або звільнення дискреційним розпорядженням керівника; ~ d'un brevet відмова від патенту; ~ d'un fonctionnaire звільнення державного службовця; ~ d'un mandataire скасування довірителем договору доручення; ~ d'un testament скасування заповіту; ~ d'une donation скасування дарування; ~ d'une procuration скасування довіреності; ~ de la libéralité скасування дарування, угоди; ~ du contrat скасування договору (*у випадках, передбачених законом*); ~ du crédit відкликання кредиту; ~ du député відкликання депутата; ~ du gouvernement відставка уряду; ~ du sursis скасування умовного засудження; ~ du virement скасування доручення про перерахування (*грошової суми*); ~ individuelle індивідуальне відкликання (*міністра*)
- révocatoire**, *adj* той, хто (*що*) анулює; той, хто (*що*) скасовує
- révoquer**, *vt* 1) анулювати, скасовувати; 2) звільнити в порядку дисциплінарного стягнення; 3) позбавляти повноважень
- richesse**, *f* багатство, майно Δ ~ mobilière рухоме майно; ~ nationale національне надбання
- richesses**, *f pl* матеріальні цінності, основні фонди
- ricochet**, *m* рикошет
- rigidité**, *f* жорсткість, суворість Δ ~ cadavérique трупне задубіння; ~ de la Constitution «жорсткість» конституції
- rigueur**, *f* строгість, суворість, суворе дотримання Δ ~ de la peine суворість покарання; dans la ~ de la loi в суворій відповідності з законом
- risque**, *m* ризик; страховий ризик; страховий випадок Δ ~ aggravé підвищений ризик; ~ anormal підвищений ризик; ~ appréciable відчутний ризик (*піддається виявленню*); ~ assurable ризик, що допускає його страхування; ~ assuré страховий випадок; страховий ризик; ~ bancaire банківський ризик (*пов'язаний з платоспроможністю клієнта*); ~ commercial комерційний ризик; ~ souci страховий ризик; страховий випадок; ~ couvert страховий ризик; страховий випадок; ~ d'allège транспортний ризик (*пов'язаний з морським перевезенням вантажу і вантажно-розвантажувальними операціями*); ~ d'exploitation експлуатаційний ризик; ~ de change ризик знецінення валюти, ризик несприятливої зміни валютного курсу; збиток в результаті несприятливої зміни валютного курсу; ~ de crédit ризик несплати покупцем відвантажених йому товарів; ~ de défaut de payement ризик неплатежу; ~ de fabrication ризик втрати

затрат на виготовлення товару (*у разі розірвання покупцем договору поставки*); ~ de l'autorité ризик, якому піддається працівник при виконанні посадових функцій; ~ de maladie ризик, пов'язаний із захворюванням; ~ de marchandise périssable ризик псування товару; ~ de non-paiement ризик неплатежу; ~ de non-transfert ризик, пов'язаний з неможливістю переказу валюти; ~ de perte ризик загибелі (*предмета зобов'язання*); ~ de responsabilité ризик притягнення до відповідальності; ~ de taux (d'intérêt) ризик несприятливої зміни відсоткової ставки; збиток в результаті несприятливої зміни відсоткової ставки; ~ économique економічний ризик (*напр., зростання цін на французькі експортні товари, що перевищує зростання світових цін*); ~ en cours чинний ризик; ~ extraordinaire надзвичайний ризик; ~ fortuit ризик випадкової загибелі або псування предмета зобов'язання; ~ locatif ризик наймача (*напр., у випадку пожежі найнятого приміщення*); ~ mauvais підвищений ризик; ~ monétaire валютний ризик; ~ rénal ризик піддатися кримінальному покаранню; ~ politique політичний ризик (*при неможливості виконання зобов'язань іноземним боржником в силу обставин політичного характеру*); ~ professionnel професійний ризик; ~ propre ризик на власній відповідальності; ~ putatif страховий випадок, який вже наступив до моменту укладення договору страхування; ~ social соціальний ризик (*напр., загальне або професійне захворювання, настання старості, народження дитини, страйк і т.д.*); ~ profit ризик, якому піддається працівник в інтересах підприємства (*поняття, що застосовується при встановленні факту нещасного випадку на виробництві*)

risques, *m pl* безпеки, випадковості, страхові ризики Δ à ses ~ et périls на свій ризик, на свою відповідальність; ~ de guerre військові ризики; ~ de mer ризики, пов'язані з мореплаванням, морські ризики; ~ de transport транспортні ризики; ~ divers змішані ризики; ~ du sauveteur безпека, якій піддавався рятувальник; ~ maritimes ризики, пов'язані з мореплаванням, морські ризики; ~ préventives витрати з організації торгівлі (*на іноземному ринку*); ~ terrestres страхові ризики в страхуванні наземних об'єктів

ristourne, *f 1* знижка, поступка з ціни угоди (*як правило, надається посередникам*); 2) частина прибутку кооперативу, яка виплачується в кінці року його членам; 3) анулювання договору страхування на користь страховика; 4) знижка зі внесків по соціаль-

ному страхуванню нещасних випадків на виробництві, що надається підприємствам Δ ~ d'assurance знижка зі страхових платежів; ~ de fidélité знижка з ціни угоди на користь постійних клієнтів

ristourner, *vt* сторнувати; робити поступку

riverain, *m 1*) прибережна держава; 2) мешканець прибережної держави; 3) власник прибережної ділянки

rixe, *f* бійка; бурхлива сварка

rôle, *m 1*) список, роль; 2) реєстр; реєстр справ, призначених до судового розгляду Δ radier/tauer du rôle знімати зі слухання (*про справу в суді*); ~ auxiliaire допоміжний (*податковий*) кадастр (*у разі стягування з декількох орендарів податку, виписаного на ім'я власника будівлі*); ~ d'audience журнал судових засідань; ~ d'équipage суднова роль; ~ d'imprôts податковий кадастр (*список платників податку із зазначенням сум податків, обчислених податковими органами*); ~ du tribunal список справ, призначених до слухання в суді; ~ général основний (*податковий*) кадастр; ~ nominatif поіменний список; ~ particulier особливий (*податковий*) кадастр (*у разі виправлення помилково обчислених сум податку*); ~ supplémentaire додатковий (*податковий*) кадастр (*в разі збільшення оподатковуваних сум*)

rompre, *vt* розривати (*договір*); розривати (*відносини*)

rompu, *m* частина цінного паперу (*акції*)

ronde, *f 1*) дозор, обхід; 2) патруль Δ ~ d'agents cyclistes моторизований патруль

rossignol, *m 1*) відмичка; 2) залежаний товар

rotation, *f 1*) обіг; 2) ротація Δ ~ du personnel рух особового складу

rouage administratif, *m* орган управління

rouleau encreur, *m* валик для нанесення фарби (*при отриманні відбитків пальців*)

roulement, *m* рух; оберт; переміщення (*по службі*) Δ par ~ по черзі; ~ de marchandises товарообіг, вантажообіг; ~ des emplois ротація посад

route, *f* дорога, шлях Δ ~ aérienne повітряна траса; ~ aérienne internationale/internationale de navigation aérienne міжнародна повітряна траса, лінія; ~ légale легальний шлях (*дорога, нормативно вказана для слідування імпортованих вантажів з кордону до найближчої митниці*); ~ maritime internationale міжнародний морський шлях

rouvrir, *vt* поновлювати (*напр., попереднє слідство*)

rubriques d'un document, *f pl* реквізити документа

rupture, *f* розірвання, припинення, розрив Δ ~ à l'initiative de l'employeur розірвання (трудоного договору) з ініціативи адміністрації; ~ abusive злісне розірвання (працівником) трудоного договору (з наміром завдати шкоди наймачеві); ~ anticipée дострокове розірвання (договору); ~ avant terme дострокове розірвання (договору); ~ brusque раптове розірвання (трудоного договору, укладеного на невизначений строк) без попередження; дострокове розірвання (трудоного договору, укладеного на певний термін); ~ d'engagement порушення зобов'язання, договору; ~ d'un contrat розірвання договору, контракту; ~ d'un engagement international порушення міжнародного зобов'язання; ~ d'un marché розірвання угоди; ~ de ban самовільне повернення особи, вигнаної за межі національної території (в порядку кримінального покарання); ~ de charge перевантаження, перевалка; ~ de fret перевантаження, перевалка; ~ de la paix порушення миру; ~ de payement припинення платежів; ~ de voyage припинення договору транспортного страхування при неможливості здійснення перевезення; ~ des négociations припинення (зрив) переговорів; ~ des relations diplomatiques розрив дипломатичних відносин; ~ diplomatique дипломатичне порушення; ~ par l'employeur розірвання (трудоного договору) з ініціативи адміністрації

S

sabotage en mer, *m* умисне знищення в морі (напр., суден, літальних апаратів)

sabotage, *m* саботаж

saboteur, *m* саботажник

sachant, *m* особа, що має необхідні відомості, спеціаліст (як учасник процесу)

sacrifice, *m* пожертвування Δ ~ gécirquoque взаємні поступки

sadique criminel, *m* злочинець-садист

sadisme, *m* садизм

saisi 1. *adj.* 1) вилучений; 2) заарештований; той, що піддався арешту (про майно); 3) той, що прийняв справу до провадження; той, який розглядає справу; той, який веде розслідування 2. *m.* особа, на майно якої звернене стягнення; власник майна, підданого арешту

saisie, *f* 1) накладення арешту на майно; 2) вилучення; 3) захоплення Δ ~ administrative

накладення арешту на майно за рішенням адміністративного органу; ~ arbitraire необгрунтоване захоплення (напр., судна); ~ conservatoire накладення арешту на майно відповідача в порядку забезпечення позову; ~ criminelle накладення арешту на предмети, що можуть служити речовими доказами по кримінальній справі; ~ d'exécution звернення стягнення на майно в порядку виконання судового рішення; ~ d'un territoire захоплення території; ~ de bagages personnels накладення арешту на особистий багаж; ~ de la trace вилучення сліду; ~ de marchandises накладення арешту на товари; ~ de navire затримання, арешт морського судна; ~ de sauvetage накладення арешту на майно в порядку забезпечення винагороди за порятунок; ~ des biens накладення арешту на майно; ~ des documents вилучення документів; ~ des imprimés арешт друкованих видань; ~ des rentes накладення арешту на надходження рентних платежів; ~ du compte накладення арешту на рахунок; ~ immobilière звернення стягнення на нерухоме майно; ~ intellectuelle оцінка вартості відсутнього предмета, що піддається арешту; ~ judiciaire накладення арешту на майно за постановою слідчого судді (напр., на друковані видання); ~ mobilière накладення арешту на рухоме майно; ~ pour cause de piraterie/pour raison de piraterie захоплення (судна, літального апарату) за піратство

saisie-arrêt, *f* накладення арешту на майно боржника, що знаходиться у третіх осіб Δ ~ des rémunérations/sur (le) salaire накладення арешту на заробітну плату

saisie-brandon, *f* накладення арешту на майбутній врожай боржника

saisie-confiscation, *f* накладення арешту на майно з метою конфіскації

saisie-contrafaçon, *f* накладення арешту на контрафактні вироби; накладення арешту на незаконно відтворений тираж видання

saisie-gagerie, *f* накладення арешту на майно наймача або орендаря, що знаходиться в найнятому приміщенні або на орендованій земельній ділянці

saisie-revendication, *f* накладення арешту на майно в порядку забезпечення ввідикаційного позову

saisine, *f* 1) прийняття справи до провадження; 2) вступ у володіння спадковим майном; прийняття спадщини Δ ~ des héritiers прийняття спадщини (спадкоємцями за законом); ~ du tribunal прийняття справи до провадження судом; порушення справи

в суді; ~ héréditaire прийняття спадщини (спадкоємцями за законом)

saisir, *vt* 1) передавати матеріали (звертатися) до належного органу; 2) накладати арешт на майно Δ ~arrêter накладати арешт на майно боржника, що знаходиться у третіх осіб; ~gager накласти арешт на майно наймача в спрощеному порядку

saisissabilité, *f* можливість звернення стягнення (на майно)

saisissant, *m* особа, на користь якої накладається арешт на майно, стягувач

salaire, *m* 1) заробітна плата, оклад; 2) винагорода Δ ~ à la pièce відрядна заробітна плата; ~ à la tâche акордна заробітна плата (заснована на виконанні певного обсягу роботи); ~ au rendement відрядна заробітна плата; ~ au temps погодинна заробітна плата; ~ aux pièces відрядна заробітна плата; ~ aux primes заробітна плата за преміальною системою оплати праці; ~ conventionnel договірна заробітна плата (встановлена угодою підприємця і працівників); ~ d'activité заробітна плата працюючого (протиствляється допомога з тимчасової непрацездатності); ~ d'inactivité заміник зарплати (родове поняття, що об'єднує різні виплати в період тимчасового припинення роботи, напр., допомога з тимчасової непрацездатності); ~ de base базова заробітна плата (яка є підставою для обчислення різних додаткових виплат); ~ de congé заробітна плата за час відпустки; відпускні; ~ de référence заробітна плата, що служить для розрахунку деяких видів допомог (напр., допомоги по безробіттю); ~ différé відстрочена заробітна плата (виплачується членом сім'ї підприємця, що працював безоплатно на підприємстві, в разі його розділу); ~ en nature натуральна оплата праці; ~ fixe заробітна плата в твердому розмірі; ~ garanti гарантована заробітна плата; ~ horaire заробітна плата при погодинній оплаті праці; ~ indirect непряма заробітна плата (грошові виплати в період відсутності на роботі); ~ journalier поденна заробітна плата; ~ mensuel щомісячна заробітна плата; ~ minimum мінімум заробітної плати; ~ minimum de croissance зростаючий мінімум заробітної плати (щорічно переглядається); ~ par équipe бригадна заробітна плата; ~ plafonné максимальна заробітна плата; ~ privilégié заробітна плата, що користується привілейованим режимом стягнення; ~ réel реальна заробітна плата; ~ variable заробітна плата за преміальною системою оплати праці

salariat, *m* 1) умови праці за наймом; 2) становище працівника, що працює за наймом; 3) сукупність працівників, які працюють за наймом

salarié, *m* працівник, який працює за наймом, найманий працівник Δ ~ à mi-temps працівник з неповним робочим днем (половина робочого дня); ~ à temps partiel працівник з неповним робочим днем; ~ à temps plein працівник з нормальною тривалістю робочого часу; ~ assujetti à la réglementation de la durée du travail працівник з нормованим робочим днем; ~ de droit privé de l'administration вільнонайманий працівник в державному апараті (суб'єкт загальних трудових правовідносин); ~ démissionnaire працівник, який звільняється за власним бажанням; ~ dispensé du préavis працівник, якому замість попередження про звільнення виплачується вихідна допомога; ~ en activité працівник, що фактично працює; ~ intérimaire тимчасовий працівник; ~ licencié працівник, звільнений за ініціативою адміністрації; ~ mensualisé/mensuel працівник, який одержує заробітну плату незалежно від кількості робочих днів у місяці; ~ mineur працівник-неповнолітній; неповнолітній (стосовно до трудових відносин); ~ ordinaire найманий працівник, який користується загальним режимом (в якомусь певному відношенні, напр., з соціального забезпечення); ~ permanent постійний працівник; ~ sans qualification працівник, який немає кваліфікації; ~ protégé (en cas de licenciement) працівник, який користується переважним правом залишення на роботі (у разі колективного звільнення); ~ sous les drapeaux працівник, який перебуває на військовій службі (у випадках, коли трудовий договір не розривається); ~ temporaire тимчасовий працівник

salarier, *vt* виплачувати, видавати заробітну плату

salle, *f* зал, приміщення Δ ~ d'audience зал судового засідання; ~ de police гауптвахта; ~ des délibérations дорадча кімната (в суді); ~ des pas perdus кулуари в суді; ~ des séances зал засідань; ~ du tribunal зал судових засідань

salut, *m* порятунок, рятування Δ ~ commun порятунок (судна, фрахту, вантажу) від загальної небезпеки

sanction, *f* 1) міра покарання, стягнення; 2) санкція, схвалення, затвердження Δ ~ des conditions de formation du contrat наслідки недотримання порядку укладення договору; ~ de la force obligatoire du contrat наслідки невиконання договірних зобов'язань; ~

absolument déterminée абсолютно визначена санкція; ~ absolument indéterminée абсолютно невизначена санкція; ~ adéquate відповідність покарання, відповідна санкція (у міжнародному праві); ~ administrative адміністративна санкція; ~ aggravée посиленна санкція; ~ civile цивільно-правова санкція; ~ collective колективна санкція; ~ commerciale санкція комерційного характеру (напр., заборона займати керівні або виборні посади в комерційних товариствах); ~ complémentaire додаткова міра покарання; ~ d'ordre штрафна санкція; ~ des droits відповідальність за порушення прав; ~ des lois схвалення законопроекту (главою держави); ~ des prescriptions санкція за невиконання, недотримання розпоряджень; ~ des règles наслідки недотримання правових норм; ~ diplomatique дипломатична санкція; ~ disciplinaire дисциплінарне стягнення; ~ économique економічна санкція; ~ financière фінансова санкція; ~ fiscale санкція за порушення податкового законодавства (адміністративно-правова); ~ fixe абсолютно визначена санкція; ~ indéterminée абсолютно невизначена санкція; ~ juridique судова санкція; ~ juridique юридична санкція; ~ militaire військова санкція; ~ parlementaire парламентська санкція; ~ pénale грошова санкція, грошове стягнення; ~ pénale кримінально-правова санкція, міра кримінального покарання, кримінальне покарання; sous des ~ pénales під страхом кримінального покарання, кримінальної відповідальності; ~ préventive превентивна санкція; ~ privative de liberté міра покарання, пов'язана з позбавленням волі; ~ réelle реальна міра покарання; ~ répressive кримінально-правова санкція, міра кримінального покарання, кримінальне покарання; ~ restrictive de liberté міра покарання, пов'язана з обмеженням волі (напр., висилка); ~ variable відносно визначена санкція

sanctionnateur, *adj* той, що встановлює санкції

sanctionner, *vt* 1) санкціонувати, схвалювати, стверджувати; 2) застосовувати, накладати санкції, встановлювати санкції

sang, *m* кров Δ ~ animal кров, що належить тварині; ~ humain кров, що належить людині

sans-abri, *m pl* безпритульне населення, безхатченки

satisfaction d'ordre moral, *f* сатисфакція, нематеріальне задоволення (у міжнародному праві)

sauf-conduit, *m* охоронне свідоцтво, охоронна грамота, пропуск

sauvegarde, *f* охорона, захист Δ ~ de justice охорона прав неповнолітніх осіб, тимчасово обмежених у дієздатності; ~ de la vie humaine охорона людського життя; ~ des droits охорона прав; ~ du secret охорона таємниці, збереження в таємниці

sauvetage, *m* рятування; порятунок Δ ~ des éaves порятунок майна, затонулого або залишеного в морі; ~ maritime порятунок на морі

sauveteur, *m* рятувальник

savoir-faire, *m* ноу-хау (один з об'єктів промислової власності)

savoir-vivre des nations, *m* правила протоколу (взаємовідносин між державами та їх представниками)

sceau, *m* 1) печатка; 2) відтиск печатки; 3) накладення печатки Δ ~ contrefait підроблена печатка; ~ de l'État гербова печатка; ~ du service службова печатка; ~ officiel офіційна печатка

scellement, *m* 1) опечатування, опломбування; 2) застосування печатки Δ ~ douanier опломбування, опечатування вантажу митницею

sceller, *vt* 1) скріплювати печаткою; 2) запечатувати, опечатувати, опломбувати

scellés, *m* зав'язка з сургучевою печаткою (при опечатуванні)

scène du crime, *f* обставини події, злочину

sciemment, *adv* завідомо, навмисно

science, *f* наука Δ ~ du droit права наука; ~ juridique юридична наука; ~ pénitentiaire пенітенціарна наука (наука про виконання кримінального покарання); ~ sociale суспільна наука

scission, *f* розділення, розділ Δ ~ d'un État розділ держави; ~ d'une personne morale розділ юридичної особи; ~ par apports à des ~ nouvelles *pl* розділ (товарства) шляхом внесків до новоорганізованого товариства; ~ syndicale розділ профспілкової організації

scription, *f* написання Δ ~ laborieuse написання уповільненим темпом; ~ rapide скоропис

scriptural, *adj* безготівковий

scrutateur, *m* лічильник голосів (при голосуванні)

scrutin, *m* голосування (як система) Δ ~ à deux tours голосування в два тури; ~ à mains levées голосування шляхом підняття рук; ~ à plusieurs tours вибори в кілька турів; ~ à un tour вибори в один тур; ~ d'arrondissement одномандатна виборча система з голосуванням у два тури; ~ de ballottage повторне голосування (у разі неотримання жодним з кандидатів необхідної більшості)

голосів); ~ de liste поліномінальна (*багатомандатна*) мажоритарна виборча система; ~ direct прями вибори; ~ électronique голосування за допомогою електронних пристроїв; ~ indicatif попереднє голосування; ~ indirect побічні вибори; ~ législatif голосування на виборах до законодавчого органу; ~ majoritaire мажоритарна виборча система; ~ par appel nominal поіменне голосування; ~ proportionnel пропорційна система представництва; ~ public відкрите голосування; ~ public à la tribune відкрите голосування з поіменним оголошенням кандидатів; ~ public ordinaire звичайне відкрите голосування (*за допомогою електронних пристроїв або шляхом подачі бюлетенів*); ~ répété повторне голосування; ~ secret таємне голосування; ~ uninominal уніномінальна (*одномандатна*) мажоритарна виборча система

séance, *f* засідання Δ ~ d'ouverture перше засідання, засідання з нагоди відкриття; ~ de clôture заключне засідання; ~ extraordinaire надзвичайне засідання; ~ inaugurale перше засідання, засідання з нагоди відкриття; ~ plénière пленарне засідання; ~ préalable des instructions інструктивне засідання; ~ privée закрите засідання; ~ publique відкрите засідання; ~ solennelle d'ouverture урочисте засідання з нагоди відкриття, урочисте відкриття; ~ tenante в ході засідання

sécession, *f* сецесія (*відділення частини території держави*); виділення

seconde, *f* другий примірник переказного векселя; ~ frappe вдрукування поправок до машинопису

secours, *m* допомога Δ ~ alimentaire аліменти на утримання; ~ de chômage допомога по безробіттю; ~ de maladie допомога у випадку хвороби; ~ viager довічна допомога

secret, *m* 1) секрет, таємниця; 2) одиночна камера Δ ~ bancaire таємниця банківської інформації; ~ d'entreprise виробничий секрет; секрет фірми; ~ d'État державна таємниця; ~ de fabrication/de fabriqe виробнича таємниця; таємниця фірми; ~ de fonctions службова таємниця; ~ de la correspondance таємниця кореспонденції (*листування і телефонного зв'язку*); ~ de service службова таємниця; ~ des délibérations/du délibéré таємниця наради суддів; ~ des votes таємниця голосування; ~ diplomatique дипломатична таємниця; ~ médical лікарська таємниця; ~ militaire військова таємниця; ~ postal таємниця листування; ~ professionnel професійна таємниця; службова таємниця

secrétaire, *m* секретар Δ ~ d'ambassade секретар посольства; ~ d'État міністр, державний секретар, міністр закордонних справ (*напр., в США*); ~ de légation секретар дипломатичної місії; ~ de mairie завідувач канцелярією мерії; ~ des affaires étrangères секретар дипломатичного представництва; ~ exécutif виконавчий секретар; ~ général Генеральний секретар, секретар з загальних питань управління (*в публічних установах і великих підприємствах*); ~ général adjoint заступник Генерального секретаря; ~ greffier en chef завідувач секретаріатом-канцелярією; ~ parlementaire парламентський секретар

secrétaires-greffiers, *m pl* секретарі суду і прокуратури (*особливий корпус судових працівників*)

secrétariat, *m* секретаріат Δ ~ spécialisé спеціалізований секретаріат

secrétariat-greffe, *m* секретаріат-канцелярія

secteur, *m* сектор Δ ~ de prospection ділянка, яка обслуговується (*реквізит договору торговельного представництва*); ~ privé приватний сектор (*економіки*); приватні підприємства (*в сукупності*); ~ public державний сектор (*економіки*), державні підприємства, урядові установи (*в сукупності*)

section, *f* 1) відділ, відділення, підрозділ; 2) секція, частина Δ ~ administrative адміністративний відділ; ~ consulaire консульський відділ; ~ d'assises відділення суду присяжних; ~ d'investissement розділ (*місцевого бюджету*), що передбачає фінансування капіталовкладень; ~ de fonctionnement розділ (*місцевого бюджету*), що передбачає фінансування діяльності публічних служб; ~ de recours відділ скарг; ~ délimitative відмінна частина (*формули винаходу або патентної формули*); ~ des brevets патентний відділ; ~ du contentieux судова секція (*підрозділ з розгляду адміністративних спорів*); ~ introductive обмежувальна частина (*формули винаходу або патентної формули*); ~ juridique юридичний відділ; ~ limitative обмежувальна частина (*формули винаходу або патентної формули*); ~ syndicale профспілкова група (*що входить до первинної профспілкової організації*)

sectionnement électoral, *m* утворення виборчих округів

sécularisation, *f* секуляризація (*повернення церковної чи монастирської власності у власність держави*)

sécurité, *f* 1) безпека; 2) забезпечення, гарантія Δ ~ sociale d'origine conventionnelle соціальне забезпечення, встановлене договором; ~ collective колективна безпека; ~ de l'emploi

стабільність зайнятості; гарантованість отримання роботи; ~ de l'État державна безпека; ~ des biens майнова безпека; ~ des frontières недоторканність кордону; ~ des personnes особиста безпека; ~ des travailleurs техніка безпеки робітників; ~ du travail техніка безпеки на роботі; ~ extérieure зовнішня безпека; ~ intérieure внутрішня безпека; ~ internationale міжнародна безпека; ~ juridique правова забезпеченість; ~ maritime/en mer безпека мореплавання, безпека на морі; ~ nationale національна, державна безпека; ~ publique громадська безпека (за французьким правом, один з елементів громадського порядку), служба громадської безпеки (система підрозділів міської поліції); ~ routière безпека дорожнього руху; ~ sociale соціальне забезпечення, соціальне страхування; être assujetti à la ~ sociale бути суб'єктом законодавства про соціальне забезпечення; ~ sociale légale соціальне забезпечення, встановлене законом

sein, *m* середина Δ en son ~ з числа своїх членів

séjour, *m* перебування, проживання, знаходження Δ ~ d'un étranger перебування іноземця (в країні); ~ des marchandises en magasin перебування товарів на складі; ~ en dépot зберігання в складі; час знаходження на зберіганні; ~ forcé примусове місце перебування

semi-liberté, *f* напіввільний режим (відбування покарання у вигляді позбавлення волі)

semi-public, *adj* власнодержавний

Sénat, *m* Сенат

sénateur, *m* сенатор, член Сенату

sens, *m* 1) сенс, значення; 2) думка, точка зору

sentence, *f* 1) судове рішення, арбітражне рішення; 2) резолютивна частина судового рішення Δ ~ arbitrale/d'arbitrage рішення арбітра; рішення третейського судді; арбітражне рішення; ~ arbitrale étrangère рішення іноземного арбітражу; ~ arbitrale interne рішення національного арбітражу; ~ capitale вирок, який визначає у вигляді покарання смертну кару; ~ civile рішення по цивільній справі; ~ de condamnation обвинувальний вирок; рішення про присудження (у цивільному процесі); ~ de culpabilité звинувачувальний вирок; ~ de mort вирок, який визначає у вигляді покарання смертну кару; ~ de non-culpabilité виправдувальний вирок; ~ judiciaire вирок суду, рішення суду; ~ pénale вирок (незалежно від виду судової установи); ~ surarbitrale рішення суперарбітра

séparation, *f* 1) відділення, розділення; 2) роздільне утримання (засуджених в місцях позбавлення волі) Δ ~ d'États відділення держав; ~ de biens поділ майна подружжя; ~ de

biens accessoire à la ~ de corps встановлення роздільного режиму майна подружжя як міра, яка доповнює їх роздільне проживання; ~ de biens conventionnelle встановлення поділу майна подружжя на договірній основі; ~ de biens judiciaire судове встановлення поділу майна подружжя; ~ de corps роздільне проживання подружжя (із збереженням обов'язків по взаємодопомозі і вірності); ~ de droit роздільне проживання подружжя, оформлене в судовому порядку; ~ de fait фактичне роздільне проживання подружжя (без судового рішення); ~ de parties d'un État відділення частин держави; ~ des attributions поділ, розмежування функцій; ~ des patrimoines поділ майна (право кредиторів спадкодавця на першочергове задоволення їх вимог за рахунок спадкового майна); ~ des pouvoirs розподіл повноважень, розподіл функцій; розподіл влади; ~ légale встановлення судом режиму окремого проживання подружжя; ~ par quartiers розподіл на ділянки (території виправно-трудової колонії)

séquestration, *f* 1) накладення заборони/секвестру; 2) незаконне позбавлення волі (здійснюване приватними особами) Δ ~ arbitraire незаконне позбавлення волі (здійснюване на беззаконній підставі)

séquestre, *m* 1) секвестр; 2) секвестроване майно; 3) особа, якій доручено зберігання спірного майна Δ ~ conventionnel 1) договірний секвестр; 2) майно, секвестроване на договірній основі; ~ d'intérêt général секвестр, накладений в загальних інтересах; ~ d'intérêt privé секвестр, накладений на користь приватних осіб; ~ de la succession зберігач спадкового майна; ~ des biens секвестр майна; ~ judiciaire судовий секвестр (за розпорядженням суду)

séquestrer, *vt* 1) накладати заборону, секвестр; 2) незаконно позбавляти волі

sergent de ville, *m* поліцейський

série de traces de pas, *f* доріжка слідів ніг

serment, *m* присяга Δ administrer un ~ приводити до присяги; affirmer par ~ підтверджувати під присягою; déférer le ~ пропонувати (іншій стороні в процесі) принести присягу; faire prêter ~ приводити до присяги; sous la foi du ~ під присягою; prêter ~ приносити присягу; recevoir un ~ приймати присягу; référer le ~ передавати принесення присяги стороні, яка зробила таку пропозицію; relever d'un ~ звільняти від принесення присяги; ~ de crédibilité/de crédulité присяга, якою підтверджується обізнаність або необізнаність особи про

певні факти; ~ faux лжеприсяга; ~ décisoire присяга, що має вирішальне значення для судового рішення; ~ judiciaire присяга, яка була надана перед судом; ~ litis décisoire присяга, що має вирішальне значення для судового рішення; ~ supplétoire присяга, що заповнює інші докази

serpent, *m* «європейська валютна змія» (*система відносно вузьких коливань взаємних курсів валют країн Спільного ринку*)

service, *m* 1) служба, робота; 2) обслуговування; 3) управління; відділ, відділення; 4) послуга, допомога, сприяння Δ ~ actif оперативна посада; служба на оперативній посаді; ~ administratif адміністративний відділ; ~ après vente післяпродажне обслуговування; гарантійне обслуговування; ~ autonome самостійний підрозділ, самостійна служба (*напр., у складі міністерства*); ~ chiffre шифрувальний відділ; ~ consulaire консульська служба; консульський відділ; ~ d'accueil des entreprises інформаційно-консультативна служба сприяння підприємствам (*створюється в префектурах*); ~ d'assiette податковий орган; ~ d'État державна організація; ~ d'intermédiaire посередницькі послуги; ~ de caisse касове обслуговування; ~ de comptabilité бухгалтерія; ~ de contrôle контрольний орган; ~ de gestion administrative адміністративно-управлінська служба; ~ de l'allocation виплата допомоги; ~ de l'embauche/de l'emploi служба найму, бюро з працевлаштування; ~ de l'état-civil відділ, бюро записів актів громадянського стану; ~ de la dette обслуговування боргу; ~ de la législation відділ з питань законодавства; ~ de la pension виплата пенсії; ~ de la propriété industrielle патентне відомство; ~ de la valise diplomatique служба дипломатичної пошти, пересилка дипломатичної пошти; ~ de plantons кур'єрська служба; ~ de police поліцейський орган; ~ de recherche et de sauvetage en mer служба пошуку і порятунку на морі; ~ de renseignements розвідувальна служба, розвідувальне установа; ~ de sécurité du travail служба техніки безпеки (*на підприємстві*); ~ de surveillance контрольна служба (*для припинення переміщення через кордон окрім митних установ*); ~ de toxicomanie наркологічна служба; ~ des brevets патентна служба, патентна установа; ~ des conférences обслуговування конференцій; ~ des courriers diplomatiques кур'єрська служба; ~ des douanes митна служба, митна установа; ~ des inventions бюро винаходів; ~ des séances обслуговування засідань; ~ diplomatique дипломатична служба, дипломатичний

апарат; entrer dans le ~ diplomatique поступати на дипломатичну службу; ~ direct прямий рейс (*повітряного судна*); ~ du cadastre служба кадастру; ~ du contentieux юридичний відділ; ~ du logement житловий відділ, житлове управління; служба житлового найму; ~ du personnel відділ кадрів, особового складу; ~ du protocole протокольний відділ; ~ effectif календарна тривалість служби; ~ en province місцевий, периферійний орган; ~ étranger закордонна служба, закордонні установи; ~ extérieur місцевий, периферійний орган (*центрального відомства*); зарубіжний орган зовнішніх відносин; ~ financier фінансова служба, фінансовий орган; ~ foncier земельна повинність; ~ fournisseur постачальник, організація-постачальник; ~ gestionnaire орган, що здійснює управління; ~ juridique юридична служба; юридичний відділ; ~ militaire військова служба; ~ militaire actif/militaire légal дійсна військова служба; ~ militaire obligatoire обов'язкова військова служба, військовий обов'язок; ~ ministériel міністерство; ~ mobile служби (*міжнародної організації*) на місцях; ~ municipal du logement житловий відділ муніципалітету; ~ national обов'язкова державна служба (*напр., військова*); ~ raucur організація-платник; ~ policier поліцейський орган; ~ public публічна служба (*діяльність, спрямована на задоволення колективних потреб, напр., поштове обслуговування, а також орган, який здійснює таку діяльність*), державний апарат, органи державного апарату; ~ public de l'emploi/de placement служба найму, бюро з працевлаштування; ~ public de la douane митна публічна служба, державна митна система; ~ répressif каральний орган ~ sédentaire управлінська посада; служба на управлінській посаді; ~ social соціальна служба

services, *m* 1) служби, органи; 2) послуги Δ fournir de ~ забезпечувати обслуговування, обслуговувати; s'acquitter de services виконувати обов'язки; ~ administratifs адміністративні служби, адміністративний апарат; ~ aériens internationaux міжнародні повітряні сполучення; міжнародні повітряні лінії; ~ aériens réguliers регулярні повітряні сполучення; ~ bancaires банківські послуги; ~ centraux центральні органи, служби; ~ d'agence посередницькі послуги; ~ d'exécution оперативні органи, служби; ~ d'utilité publique комунальне обслуговування; ~ de commission комісійні послуги; ~ de fonctionnement du compte послуги з ведення рахунку; ~ de gestion послуги в галузі

управління; ~ des opérations оперативні служби; ~ douaniers митні органи, установи; ~ généraux des prisons роботи з господарського обслуговування в'язниці; ~ nationaux національні органи (з функціональною компетенцією, що розповсюджується на всю територію країни); ~ particuliers конкретні види обслуговування; ~ régionaux регіональні органи, служби (із загальною компетенцією, що розповсюджується на певний регіон); ~ réguliers регулярні перевезення; ~ votés затвержені служби (розділ державного бюджету, що передбачає фінансування державних служб на рівні попереднього року)

servitude, *f* сервітут Δ ~ active активний сервітут (в силу якого особа або держава має право на певні дії на чужій земельній ділянці або на території іншої держави); ~ apparente явний сервітут (що має зовнішні ознаки існування; напр., водопровід, прокладений на чужій ділянці); ~ continue безперервний сервітут (здійснюваний без необхідності дії людини, напр., стік з дахів); ~ côtière набутий сервітут (в прибережній смузі відкритого моря); ~ d'arrui сервітут зведення на чужій ділянці споруд, необхідних для зрошення своєї ділянки; ~ d'aqueduc сервітут «проведення води» (встановлюють з метою зрошення земель); ~ d'écoulement сервітут «стоку води» (встановлюють з метою осушення земель); ~ de «cour commune» сервітут «загального двору» (обмеження у зведенні будівель); ~ de droit international міжнародний правовий сервітут; ~ de ne pas bâtir сервітут, що полягає в забороні зведення будівель на своїй ділянці; ~ de passage сервітут проходу; ~ de visibilité сервітут, що полягає в обов'язку не перешкоджати видимості (з домінуючої ділянки); ~ de vue сервітут, що полягає в обов'язку не псувати вигляд (з домінуючої ділянки); ~ discontinue сервітут, здійснюваний з перервами (для його здійснення необхідні дії людини, напр., право проходу); ~ économique економічний сервітут; ~ foncière земельний сервітут; ~ immobilière сервітут, який обтяжує нерухоме майно; ~ internationale міжнародний сервітут; ~ légale сервітут, встановлений законом; ~ militaire військовий сервітут; ~ naturelle природний сервітут (заснований на розташуванні земельної ділянки); ~ négative пасивний сервітут; ~ non apparente неявний сервітут (який не має зовнішніх ознак існування, напр., заборона зводити будівлі); ~ passive пасивний сервітут; ~ personnelle особистий сервітут (встановлений на користь певної особи); ~ positive активний

сервітут; ~ réelle речово-правовий характер сервітуту; ~ rurale сільський сервітут (для користування ділянками землі); ~ urbaine міський сервітут (для користування будівлею)

session, *f* сесія, засідання Δ ~ annuelle régulière чергова щорічна сесія; ~ constitutive установча сесія; ~ d'assises сесія суду присяжних; ~ de plein droit обов'язкова сесія (напр., перша сесія після формування); ~ extraordinaire спеціальна, надзвичайна сесія; ~ ordinaire чергова сесія; ~ parlementaire сесія парламенту; ~ plénière пленум, пленарні збори; ~ régulière чергова сесія

seuil, *m* рівень, величина Δ ~ d'effectif рівень чисельності особового складу (впливає на обсяг обов'язків підприємця); ~ de compétence межа компетенції

seule de change, *f* соло-вексель

sévices, *m pl* жорстоке поводження

siège, *m* 1) місцезнаходження, місцеперебування; 2) посада, пост; 3) штаб-квартира (міжнародної організації); 4) суддівське крісло, крісло на біржі; 5) судові працівники; 6) депутатське місце; місце у виборному органі Δ ~ administratif місцезнаходження органу управління; ~ au Sénat депутатське місце в Сенаті; ~ d'une organisation internationale штаб-квартира міжнародної організації; ~ de complaisance почесна посада; почесне місце (напр., в правлінні товариства); ~ de député депутатське місце; ~ de l'Organisation des Nations Unies штаб-квартира, місце перебування центральних установ ООН; ~ de membre du directoire пост члена правління; ~ de sénateur депутатське місце в Сенаті; ~ des représentants du personnel представницьке місце від особового складу; ~ devenu vacant вакантне місце, вакансія (що відкрилася); ~ effectivement pourvu заповнене депутатське місце; ~ obtenu місце у виборному органі, отримане в результаті голосування; ~ parlementaire депутатське місце члена парламенту; ~ permanent постійне місцеперебування (організації), постійна штаб-квартира; ~ réel дійсне місцезнаходження; ~ social місцезнаходження юридичної особи; ~ statutaire встановлене статутом місцезнаходження, юридична адреса (юридичної особи); ~ vacant вакантне місце, вакантна посада

siéger, *vi* засідати; засідати в суді (про членів суду) Δ ~ à ... бути членом ...

sièges à pourvoir, *m pl* кількість обраних депутатів, кількість виборних посад

signalement, *m* опис (ознак зовнішності людини, предметів) Δ ~ anthropométrique антро-

пометричний опис; ~ des objets volés опис викрадених предметів; ~ descriptif «портрет, описаний словами»; ~ fonctionnel опис функціональних ознак зовнішності людини

signataire, *m* особа, яка ставить свій підпис, сторона договору Δ ~ d'un chèque чекодавець; індосант за чеком; ~ d'un contrat учасник договору; ~ d'une traite трасант; ~ original сторона, яка спочатку підписала договір, початковий учасник договору

signature, *f* 1) підписання; 2) підпис; 3) передавальний напис Δ ~ «ad referendum» попереднє схвалення міжнародного договору представником сторони в договорі; ~ authentique справжній, безсумнівний підпис; ~ autographe особистий, власноручний підпис; ~ autorisée підпис уповноваженої особи; ~ contrefaite підроблений підпис; ~ de référence зразок підпису; ~ définitive остаточне підписання; ~ différée відстрочене підписання (міжнародного договору державою, яка брала участь у розробці тексту, але яка підписала договір у порядку приєднання); ~ du contrat підписання договору; ~ en blanc підпис на бланковому документі; ~ en griffe факсиміле підпису; ~ litigieuse спірний, оспорюваний підпис; ~ sans réserve d'approbation підписання без застереження про необхідність подальшого затвердження; ~ sincère справжній, безсумнівний підпис; ~ sociale підпис від імені товариства; ~ sous réserve d'approbation підписання з умовою подальшого затвердження; ~ sous réserve de ratification підписання (міжнародного договору) з обов'язковою подальшою ратифікацією; ~ sous réserve de rectification підписання з урахуванням внесених змін; ~s autorisées *pl* підписи осіб, уповноважених підписувати документи, підписи розпорядників кредитів (на банківських документах)

signe, *m* знак, ознака; товарний знак Δ ~ courant dans le commerce/d'usage вільний товарний знак; ~ de démarcation /démarcatif прикордонний знак; ~ distinctif розпізнавальний знак; ~ verbal словесний товарний знак

signer, *vt* підписувати, підписуватися

signification, *f* 1) вручення однією стороною іншій стороні в процесі якогось процесуального документа через судового виконавця; 2) сповіщення через суд Δ ~ à domicile вручення процесуального документа зацікавленій особі в місці її проживання; ~ à personne вручення особисто певній особі; ~ à résidence вручення процесуального документа зацікавленій особі в місці її постійного перебування; ~ du jugement доведення

судової постанови до відома зацікавленої особи

signifier, *vt* 1) означати; 2) сповіщати через суд; 3) вручати процесуальний документ через судового виконавця

silence, *m* 1) відсутність відповіді (на заяву, скаргу); 2) прогалина, пропуск, відсутність; 3) мовчання, замовчування Δ ~ de la loi прогалина в законі; dans le ~ de la loi за відсутності закону, якщо дані відносини не регламентовані законом; ~ du législateur прогалини в законодавстві; ~ frauduleux замовчування в цілях обходу закону

sillon, *m* бороздка, странгуляційна бороздка Δ ~ jugal щічна зморшка; ~ naso-labial носогубна зморшка

similitude, *f* подібність, схожість Δ ~ des produits ідентичність товарів

simple faute, *f* ненавмисна вина (у кримінальному праві)

simple police, *f* поліцейські порушення (незначні кримінальні правопорушення)

simple volute, *f* завитковий візерунок, проста спіраль (в папілярному візерунку)

simulateur, *m* особа, яка інсценує вчинення злочину

simulation, *f* 1) прикриття дійсної угоди удаваною угодою; удавана угода; 2) інсценізація (злочину) Δ ~ d'effraction інсценування злочину; ~ de suicide інсценування самогубства

simuler, *vt* інсценувати (вчинення злочину)

sincérité, *f* правильність, достовірність Δ ~ de l'acte/de l'écrit дійсність документа; ~ de la graphie достовірність виконавця рукопису; ~ des informations достовірність інформації

sinistre, *m* 1) нещасний випадок; 2) страховий випадок; 3) шкода Δ ~ comtable майнова шкода; ~ majeur страховий випадок, який дає право на абандон; ~ non comtable немайнова шкода; ~ partiel страховий випадок, що викликав часткову загибель застрахованого майна

sinistographie, *f* лист лівую рукою

sinus, *m* надбрівна дуга

situation, *f* 1) місцезнаходження; 2) положення, стан; 3) обстановка, ситуація; 4) робота; 5) фінансовий звіт, бухгалтерський звіт Δ ~ contractuelle договірне положення; ~ de dépendance залежне становище; ~ de droit правове положення; ~ de famille сімейний стан; ~ de fortune майнове, матеріальне положення; ~ de la mission місцезнаходження представництва; ~ douanière підпорядкування певному митному режиму; ~ financière фінансове становище, фінансовий стан; ~

insulaire острівне положення; ~ juridique юридичне положення; ~ matrimoniale сімейний стан; ~ monétaire стан валюти, валютних коштів; ~ nette разом власний капітал (*без урахування результатів звіт-ного періоду*); ~ rénale наявність судимості (*мається чи ні*); ~ périodique періодичний бухгалтерський звіт; ~ personnelle особисте становище; ~ privilégiée привілейоване становище; ~ résumée des opérations зведений бухгалтерський звіт; ~ sommaire загальний фінансовий стан; ~ tendue напруженість (*в міжнародних відносинах*)

social, *adj* суспільний, соціальний; той, що має відношення до товариства, об'єднання, фірми

socialisation de la propriété, *f* усупільнення майна

sociétaire, *m* член товариства, член союзу (*юридичної особи, яка не переслідує мети одержання прибутку*)

société, *f* суспільство, товариство; об'єднання; фірма, компанія Δ absorber une ~ поглинати компанію; constituer/créer une ~ утворювати компанію; dissoudre/liquider une ~ ліквідувати компанію; transformer en ~ перетворювати в акціонерне товариство; ~ à but lucratif товариство, що ставить за мету отримання прибутку; ~ à capital variable товариство з перемінним капіталом; ~ à conseil d'administration акціонерне товариство з правлінням у формі адміністративної ради, акціонерне товариство класичного типу; ~ à directoire акціонерне товариство з правлінням у формі директорату; ~ à responsabilité limitée товариство з обмеженою відповідальністю; ~ absorbante товариство, яке поглинуло інше (*при злитті*); ~ absorbée поглинене товариство (*при злитті*); ~ anonyme акціонерне товариство, анонімне товариство; ~ anonyme qui fait appel à l'épargne publique акціонерне товариство, що поширює акції шляхом публічної підписки; ~ anonyme qui ne fait pas appel à l'épargne publique акціонерне товариство, що поширює акції серед обмеженого кола осіб; ~ anonyme traditionnelle/anonyme de type classique акціонерне товариство традиційної структури (*органи – збори акціонерів і адміністративна рада*); ~ arégitrice основний страховик (*при спільному страхуванні*); ~ apporteuse суспільство-вкладник (*частини свого майна в капітал іншого товариства*); ~ au conseil de surveillance акціонерне товариство з наглядовою радою (*органом контролю за діяльністю правління-директорату*); ~ ayant des

participations товариство, що має участь; ~ bailleresse товариство-орендодавець, лізингова компанія; ~ bancaire банківське товариство; ~ bénéficiaire товариство, яке отримує прибуток, рентабельне товариство; ~ civile юридична особа цивільного права, цивільне товариство (*не переслідує комерційних цілей*); ~ civile immobilière цивільне товариство зі спорудження або придбання нерухомості; ~ civile professionnelle об'єднання осіб деяких вільних професій; ~ commerciale торгова компанія, торговельне товариство (*займається комерційною діяльністю*); ~ commerciale par l'objet торговельне товариство по предмету діяльності; ~ commerciale par la forme торговельне товариство по формі; ~ concessionnaire товариство-концесіонер; ~ conjugale договір асоціації між подружжям; ~ contractuelle договірне товариство (*виникає на основі договору*); ~ contrôleur холдинг-компанія; ~ conventionnelle акціонерне товариство з будівництва, фінансування та управління житловими будівлями (*певний рівень квартирної плати протягом 25 років гарантується державою*); ~ coopérative кооператив, кооперативне товариство; ~ coopérative de consommation споживче товариство, кооперативне товариство; ~ coopérative de construction et de location immobilières житлово-орендне кооперативне товариство; ~ coopérative de crédit кредитне кооперативне товариство; ~ coopérative de prêt et d'épargne кредитно-ощадне товариство; ~ coopérative de production виробничий кооператив; ~ coopérative de production agricole сільськогосподарський виробничий кооператив; ~ coopérative de production industrielle промисловий виробничий кооператив; ~ cotée en Bourse товариство, акції якого включені в курс фондової біржі; ~ créée de fait фактичне товариство (*утворене без належного оформлення*); ~ d'acquêts спільність заощаджень (*при режимі роздільного майна подружжя*); ~ d'assurance à primes fixes суспільство комерційного страхування; ~ d'assurance mutuelle товариство взаємного страхування; ~ d'assurances страхове товариство; ~ d'auteur товариство з охорони авторських прав; ~ d'économie mixte товариство змішаної економіки (*об'єднує державні та приватні капітали*), державно-приватне товариство (*з переважанням державного капіталу*); ~ d'épargne оощадне товариство; ~ d'expertises comptables товариство з проведення бухгалтерських експертиз; ~ d'exploitation товариство з експлуатації; ~

d'exploitation agricole сільськогосподарське товариство; ~ d'habitation à loyer modéré товариство з будівництва та продажу недорогих житлових приміщень; ~ d'import-export імпортно-експортна фірма; ~ d'ingénierie інжинірингова компанія; ~ d'investissement інвестиційне товариство (*управління портфелем цінних паперів членів товариства*); ~ de banque банківське товариство; ~ de bourse брокерська фірма; ~ de capitalisation товариство, що проводить операції з капіталізації грошових платежів; ~ de capitaux товариство, яке представляє собою об'єднання капіталів (*акціонерне товариство, товариство з обмеженою відповідальністю, акціонерна коммандита*); ~ de cautionnement mutuel товариство взаємного поручительства (*надає гарантію оплати позичок, отриманих членами товариства на професійні цілі*); ~ de commerce extérieur зовнішньоторговельна фірма; ~ de conseil консалтингова, консультативна фірма; ~ de contrôle холдинг-компанія; ~ de crédit кредитне товариство, товариство кредитування; ~ de crédit immobilier товариство з кредитування операцій з нерухомим майном; ~ de crédit mutuel товариство взаємного кредиту; ~ de développement régional товариство регіонального розвитку (*для фінансування підприємств, які сприяють розвитку даного району*); ~ de droit civil цивільне товариство; ~ de droit commercial торговельне товариство; ~ de factoring факторська компанія; ~ de fait фактичне товариство; ~ de fait proprement dite власне фактичне товариство; ~ de famille сімейне товариство (*створюється в передбаченій законом формі, окрім акціонерного товариства*); ~ de financement товариство з фінансування; ~ de gérance товариство з експлуатації; ~ de leasing лізингове товариство (*фінансування і кредитування прокату обладнання*); ~ de navigation судноплавна компанія; ~ de navigation aérienne авіатранспортна компанія, авіакомпанія; ~ de participations financières холдинг-компанія, холдингове товариство, утримуюча компанія; ~ de patronage патронажне товариство; ~ de perception de droits d'auteur товариство зі стягнення авторського гонорару; ~ de personnes об'єднання осіб (*вид торговельного товариства, що включає повне товариство і просте командитне товариство*); ~ de portefeuille інвестиційне товариство; ~ de représentation посередницька фірма; ~ de secours mutuel товариство взаємної допомоги; ~ de tous biens présents товариство, кошти якого утворені всією сукупністю майна

учасників; ~ de transports aériens авіатранспортна компанія, авіакомпанія; ~ débitrice товариство, що випустило облігаційну позику; ~ déficitaire нерентабельне товариство; ~ demandresse 1) фірма-позивач; 2) фірма-заявник; ~ des Nations Ліга націй; ~ dissoute ліквідоване товариство (*зберігає правосуб'єктність в період ліквідаційного процесу*); ~ dominante головна компанія; ~ dominée підпорядкована компанія (*у складі транснаціональних компаній*); ~ émettrice товариство-емітент (*що випустило цінні папери: акції, облігації*); ~ emprunteuse товариство-емітент облігацій, товариство-позичальник; ~ en commandite командитне товариство, коммандита; ~ en commandite par actions командитне товариство, акціонерна коммандита; ~ en commandite simple просте командитне товариство; ~ en cours de constitution утворене товариство, або таке, що створюється в даний момент; ~ en formation товариство, що засновується (*в період до набуття правосуб'єктності*); ~ en liquidation товариство в процесі ліквідації; ~ en main unique одноособіне товариство; ~ en nom collectif повне товариство; ~ en participation товариство, засноване на спільній діяльності учасників (*правосуб'єктністю не володіє*); ~ en voie de dissolution/en voie de liquidation товариство, що ліквідується; ~ entre époux товариство, учасниками якого є подружжя; ~ étatique державне утворення, держава; ~ faisant publiquement appel à l'épargne акціонерне товариство, що поширює акції шляхом публічної підписки; ~ fédérale федеративне утворення (*федеративна держава чи конфедерація держав*); ~ fictive фіктивне товариство (*що складається з одного учасника*); ~ fiduciaire траст-компанія; ~ filiale/fille дочірнє акціонерне товариство; дочірнє товариство, філія товариства; ~ financière фінансова компанія (*здійснення різних фінансових операцій або контроль певної групи фірм*); ~ financière d'innovation товариство з фінансування технологічних досліджень, впровадження та використання винаходів; ~ financière internationale Міжнародна фінансова корпорація; ~ foncière товариство зі здійснення операцій з нерухомістю; ~ frauduleuse товариство, створене з метою обману; ~ fusionnante товариство, що піддається злиттю; ~ holding холдинг-компанія, холдингове товариство, утримуюча компанія; ~ immobilière товариство, яке займається будівництвом та орендою приміщень; ~ immobilière conventionnée товариство з будівництва та управління

житловими будовами; ~ immobilière de gestion/immobilière d'investissement товариство з експлуатації житлових будівель; ~ immobilière pour le commerce et l'industrie товариство з оренди приміщень для промислових і торгових підприємств; ~ «in bonis» товариство, яке отримує прибуток, рентабельне товариство; ~ interétatique міжнародне співтовариство; ~ internationale 1) міжнародне співтовариство; 2) міжнародне об'єднання; міжнародна компанія (*утворені міжнародно-правовим актом*); ~ mère основна фірма, материнська компанія, фірма-мати; ~ mixte змішане товариство; ~ multinationale багатонаціональна компанія (*що включає центральну фірму та іноземні філії*); ~ multiple об'єднання, фірма, що включає кілька підприємств; ~ mutualiste/mutuelle об'єднання взаємодопомоги; ~ mutuelle d'assurance об'єднання взаємного страхування; ~ nationale державне товариство, об'єднання; ~ nationalisée націоналізоване товариство; ~ occulte таємне товариство (*яке створюється на основі нереєстрованого договору і не володіє правами юридичної особи*); ~ par actions акціонерне об'єднання, анонімне товариство; ~ par intérêts повне торгове товариство (*з відповідальністю учасників в межах вартості їх майна*); ~ particulière товариство особливого виду (*створене для здійснення спільної ремісничої або професійної діяльності*); ~ politique політичне об'єднання; ~ principale основна фірма, материнська компанія, фірма-мати; ~ propriétaire de navires судновласницька компанія; ~ герпантаре товариство, до якого приєднано інше товариство; ~ reprise приєднане товариство; ~ scindée товариство, що піддалося розділенню; ~ statutaire статутне товариство; ~ transnationale транснаціональна компанія; ~ transparente об'єднання, яке має на меті будівництво або придбання житлових приміщень з подальшим їх розподілом між учасниками товариства; товариство, звільнене від обкладення прибутковим податком (*при стягненні прибуткового податку з окремих учасників*); ~ unipersonnelle одноосібне товариство; ~ universelle de gains товариство всіх прибутків; ~ cible товариство, що купується холдинговим об'єднанням; ~ fusionnées *pl* товариства, які зазнали злиття

sociologie criminelle, f соціологія злочинності

solde, m 1) сальдо, залишок на рахунку; сума заробітної плати, що належить виплаті при остаточному розрахунку; 2) заробітна плата (*в основному військовослужбовців*) Δ argêter/établir le ~ виводити сальдо, залишок по ра-

хунку; pour ~ du compte в оплату рахунку; pour ~ de tout compte в повний розрахунок; vérifier le ~ звіряти сальдо; ~ bénéficiaire позитивне сальдо (*балансу*); ~ créateur кредитове сальдо; ~ de clearing клірингове сальдо; ~ de compte залишок на рахунку; ~ de la créance незадоволена частина вимоги; ~ de la dette залишок заборгованості; ~ de la rémunération частина заробітної плати, що залишилася «під розрахунок» (*при отриманні авансу*); ~ de réforme неповна пенсія військовослужбовцям, звільненим до набуття права на повну пенсію; ~ de tout compte залишок у результаті остаточного розрахунку; ~ débiteur дебетове, негативне сальдо; ~ déficitaire негативне сальдо (*балансу*); ~ définitif остаточний залишок, остаточне сальдо; ~ des dépôts залишок внесків; ~ disponible наявний залишок майна; ~ en caisse касова наявність, залишок коштів у касі; ~ excédentaire активне сальдо; ~ final остаточний залишок; ~ négatif негативне сальдо; ~ passif пасивне сальдо; ~ positif позитивне сальдо (*балансу*); ~ provisoire проміжне сальдо; ~ résiduel невитрачений залишок коштів

solder, vt 1) відшкодувати борг; сплатувати рахунок; 2) продавати зі знижкою

soldeur m особа, яка скуповує знижені в ціні товари для перепродажу

solemnité, f нотаріальна форма

solemnités, f pl формальності Δ ~ instrumentaires формальності, необхідні для надання документу доказового значення

solidaire, adj солідарний

solidairement, adv солідарно Δ être tenus ~ відповідати, нести відповідальність солідарно

solidarité, f солідарність; солідарне зобов'язання; солідарна вимога; солідарна відповідальність Δ ~ active активна солідарність (*кредиторів в одному зобов'язанні*); ~ de la part des débiteurs пасивна солідарність (*боржників в одному зобов'язанні*); ~ des cautions солідарна відповідальність поручителів і основного боржника; ~ entre les créanciers активна солідарність; ~ imparfaite неповна солідарна відповідальність; ~ légale солідарна відповідальність в силу закону; ~ ministérielle колективна відповідальність членів уряду; ~ passive пасивна солідарність (*боржників в одному зобов'язанні*); ~ pénale солідарна відповідальність за матеріальний збиток, заподіяний злочинном

solidité, f надійність, стійкість Δ ~ des rapports contractuels стійкість договірних відносин; ~ juridique юридична обґрунтованість

solicitation, *f* клопотання; наполегливе прохання; вимога

soliciter, *vt* просити, клопотати; домагатися; вимагати

solliciteur, *m* заявник клопотання, прохач

solo-venture, *f* виключне володіння головним товариством іноземною філією

sols, *m pl* землі Δ ~ agricoles/d'affectation agricole землі сільськогосподарського призначення; ~ dans les agglomérations/ urbains міські землі

solution, *f* 1) вирішення 2) рішення Δ ~ d'un problème technique вирішення технічної задачі (*y vinnaxidnuцькому праві*); ~ de compromis компромісне рішення; ~ de routine очевидне технічне рішення (*y vinnaxidnuцькому праві*); ~ des conflits/des différends internationaux вирішення міжнародних суперечок; ~ du conflit вирішення суперечки; вирішення колізійного питання; ~ du litige вирішення суперечки; ~ du process вирішення справи; ~ généralement acceptable загальноприйнятне рішення; ~ judiciaire du conflit судове вирішення спору; ~ transactionnelle вирішення суперечки укладенням мирової угоди

solvabilité, *f* платоспроможність Δ ~ d'une entreprise платоспроможність підприємства за довгостроковими зобов'язаннями

solvable, *adj* платоспроможний

solvens, *m* платник; третя особа, яка виконала зобов'язання (*напр., сплатила борг*)

sommation, *f* 1) попередження (*офіційне*); 2) пропозиція зобов'язаній особі виконати зобов'язання Δ faire ~ заявити вимогу про платіж; ~ de communiquer вимога про надання документів (*y цивільному процесі*); ~ de contredire пропозиція подати заперечення; ~ de payement/de payer вимога сплати; ~ de produire пропозиція одного з кредиторів іншим кредиторам представити докази їх вимог до неплатоспроможного боржника; ~ gratuite попередження про необхідність сплати податків; ~ interpellative офіційна пропозиція дати пояснення з фактичних обставин та правової обґрунтованості вимог

somme, *f* сума Δ réintégrer la ~ відновлювати суму (*на рахунку*); virer une ~ перерахувати суму (*з рахунку на рахунок*); ~ assurée страхова сума, страхове забезпечення; ~ avancée авансована сума, сума кредиту; ~ capitalisée капіталізована сума; ~ consignée грошова сума, внесена в депозит; ~ créditée кредитна сума; ~ débitée дебетована сума; ~ donnée en garantie гарантійна сума; ~ échue прострочена сума; ~ en lettres сума прописом; ~ exprimée dans l'acte сума, що значиться в

документі; ~ fixe тверда сума; ~ forfaitaire тверда сума; ~ numérique номінальна сума; ~ payée par erreur/à tort помилково виплачена сума; ~s à payer *pl* кредиторська заборгованість; рахунки кредиторів; ~s à recevoir *pl* дебіторська заборгованість; рахунки дебіторів

sommer, *vt* пропонувати, наказувати (*зобов'язаній особі виконати зобов'язання*)

sommier, *m* бухгалтерська книга Δ ~ de police technique картотека кримінального обліку; ~ des délits книга реєстрації правопорушень

sommiers judiciaires, *m pl* картотека кримінальної обліку

sondage (d'opinion), *m* вивчення громадської думки

sort, *m* доля; участь Δ aggraver le ~ погіршувати становище (*обвинуваченого, підсудного*)

sortie, *f* 1) вихід; виїзд; вибуття; виліт; 2) звільнення; 3) звільнення (*з місць позбавлення волі*); 4) короткостроковий виїзд (*за межі місць позбавлення волі*) Δ accorder une ~ надавати короткостроковий виїзд; ~ d'argent витрата грошових коштів (*за рахунком*), списання грошових коштів (*з рахунку*); ~ de capitaux вивіз капіталу; ~ de fonction залишення державної служби; ~ de fonds витрачання, видача коштів; ~ des bénéfices переказ прибутків за кордон; ~ des marchandises du magasin випуск, відпускання товарів зі складу; ~ du fermier залишення орендарем орендованої ділянки; ~ du territoire виїзд з території (*напр., держави*); ~ du territoire des marchandises вивезення товарів за кордон

sorties, *f pl* витрати

sortir, *vt* 1) виходити (*напр., зі справи*); 2) вивозити

souche, *f* 1) родоначальник; 2) загальний родич по висхідній лінії; 3) спадкоємці однієї черги; 4) корінець відривного талона

souffrance, *f* страждання Δ être en ~ бути, залишатися нерозглянутим (*напр., про заяви, скарги*); en ~ без виконання, без руху

soulte, *f* 1) доплата (*зокрема, при договорі мни*); грошова доплата до частки, отриманої в натурі, при розділі майна; 2) перевищення вартості нерухомості, що передається кредиторю в рахунок погашення боргу, по відношенню до суми заборгованості Δ ~ successorale грошова доплата до частки спадщини

soumission, *f* 1) підпорядкування; 2) пропозиція зробити поставки або виконати підряд на умовах своєї ціни (*на публічних торгах*);

- 3) пропозиція (*підрядника*) про виконання робіт Δ faire une ~ пропонувати свою ціну (*про постачальника або підрядника на публічних торгах*); ~ à une juridiction поширення юрисдикції (*даного органу на даного суб'єкта, дане правовідношення*); ~ cachetée пропозиція ціни письмово у запечатаному конверті (*на публічних торгах*); ~ carte de visite пропозиція про поставку товарів або виконання підяду, так звана «візитна картка» (*єдина мета якої – заявити про себе*); ~ contentieuse зобов'язання однієї сторони в мировій угоді сплатити суму, яка буде визначена іншою стороною; згода (*особи, яка вчинила митне правопорушення*) на умови врегулювання, які визначаються митною адміністрацією; ~ d'une proposition представлення пропозиції; ~ du procès передача справи (*до суду*); ~ publique відкрита пропозиція (*на публічних торгах*); ~ sous l'enveloppe cachetée пропозиція ціни письмово у запечатаному конверті
- soumissionnaire**, *m* 1) учасник торгів, претендент; особа або організація, які зробили пропозицію про поставки товарів або виконанні підяду; 2) підрядник Δ ~ moins-disant учасник торгів, який запропонував нижчу ціну (*за виконання робіт*)
- soumissionner**, *vt* робити пропозицію про поставку товарів або виконання підяду; брати підряд Δ ~ à l'arbitrage передача до арбітражу; передача на розгляд арбітражу
- souçonner**, *vt* підозрювати
- source**, *f* 1) джерело; 2) підстава Δ ~ commerciale комерційне джерело; ~ créatrice джерело (*права*) в матеріальному сенсі; ~ créatrice de normes de droit нормоутворююче джерело; ~ d'investissement джерело капіталовкладень; ~ d'un différend джерело спору; ~ de financement джерело фінансування; ~ de financement externe зовнішнє джерело фінансування; ~ de financement interne внутрішнє джерело фінансування; ~ de fonds джерело ресурсів; ~ de l'obligation/de la créance підстава виникнення зобов'язання; ~ de la matière taxable джерело доходу, що підлягає оподаткуванню; ~ du droit джерело права; ~ écrite du droit джерело писаного права; ~ extrabudgétaire позабюджетне джерело; ~ formelle джерело (*права*) у формальному сенсі; ~ internationale міжнародне джерело (*права*); ~ interne внутрішньодержавне, національне джерело (*права*); ~ matérielle джерело (*права*) в матеріальному сенсі; ~ nationale внутрішньодержавне, національне джерело (*права*)
- sourcils**, *m pl* брови Δ ~ arqués дугоподібні брови; ~ clairsemés рідкі брови; ~ écartés брови, що знаходяться далеко одна від одної; ~ fournis густі брови; ~ obliques externes брови, скошені назовні; ~ obliques internes брови, скошені всередину; ~ rectilignes прямі брови; ~ réunis зрошені брови
- sous-acquéreur**, *m* подальший набувач
- sous-affermage**, *m* сільськогосподарська суборенда
- sous-amendement**, *m* підпоправка, поправка до поправки (*напр., до проекту нормативного акту*)
- sous-assurance**, *f* страхування в сумі, що нижча дійсної вартості застрахованого майна
- sous-bail**, *m* піднайом
- sous-bailler**, *m* наймодавець за договором піднайму
- sous-brigadier**, *m* молодший бригадир (*чин молодшого складу в поліції*)
- sous-caution**, *f* поручитель за поручителя
- sous-comité**, *m* підкомітет
- sous-commission**, *f* підкомісія
- sous-compte**, *m* субрахунок
- sous-contractant**, *m* субпідрядник
- sous-contrat**, *m* субпідряд
- sous-déléataire de banque**, *m* банківський посередник, що займається обміном готівкової валюти
- sous-délégation**, *f* передоручення
- sous-directeur**, *m* заступник директора
- sous-direction**, *f* відділ у дирекції
- sous-emploi**, *m* неповна зайнятість
- sous-entrepreneur**, *m* субпідрядник
- sous-entreprise**, *f* субпідряд
- sous-évaluation**, *f* занижена оцінка, недооцінка
- sous-fermier**, *m* суборендар (*при сільськогосподарській оренді*)
- sous-licence**, *f* субліцензія, залежна ліцензія
- sous-licencié**, *m* субліцензіат
- sous-livraison**, *f* недоставка
- sous-locataire**, *m* піднаймач, суборендар
- sous-location**, *f* піднаймання, суборенда
- sous-louer**, *vt* здавати в піднайом, брати в піднайом
- sous-ordre**, *m* 1) підлеглий; 2) порядок розподілу між кредиторами основного кредитора (*за основним зобов'язанням*) отриманих останніх сум
- sous-préfecture**, *f* субпрефектура (*підрозділ центральної адміністрації на місці, керований субпрефектом*)
- sous-préfet**, *m* субпрефект
- sous-preneur**, *m* піднаймач, суборендар

sous-revendication, *f* допоміжний (*залежний*) пункт формули винаходу або патентної формули; пункт додаткової формули винаходу

sous-secrétaire général, *m* помічник генерального секретаря

sous-sol de la haute mer, *m* надра морського дна відкритого моря

sous-traitance, *f* 1) договір субпідряду; укладення договору субпідряду; 2) видача субліцензії, укладення субліцензійного договору; 3) організація робіт на засадах субпідряду Δ ~ *intégré*e підрядна робота, що виконується підприємством, залежним від підприємства-замовника

sous-traitant, *m* 1) субпідрядник; 2) субліцензіар

sous-traité, *m* договір субпідряду

sous-traiter, *vt* 1) укладати договір субпідряду; 2) видавати субліцензію, укладати субліцензійний договір; 3) приймати виконання робіт на засадах субпідряду

souscripteur, *m* 1) передплатник; 2) акціонер; 3) займотримач; 4) платник (*за простим векселем, чеком*); векселедавець (*за простим векселем*); платник, акцептант (*за переказним векселем*) Δ ~ *d'actions* передплатник на акції, акціонер; ~ *d'assurances* страхувальник; ~ *d'emprunt* передплатник на позику, займодержатель, облігаціонер; ~ *d'obligation* передплатник на позику, займодержатель, облігаціонер; ~ *de police* страхувальник

souscription, *f* 1) підписка; 2) виставлення (*простого векселя*); 3) морське страхування; прийом на страхування Δ ~ *à des augmentations de capital* придбання акцій підприємства його працівниками, пов'язане зі збільшенням капіталу підприємства; ~ *à l'emprunt* підписка на займ; ~ *à titre irréductible* гарантована підписка (*акціонерів на знову випущені акції пропорційно номінальній вартості наявних у передплатників старих акцій*); ~ *à titre réductible* залишкова підписка (*акціонерів на знову випущені акції, виходячи з наявності вільних акцій після гарантованої підписки*); ~ *des actions* підписка на акції, розподіл акцій шляхом підписки; ~ *du capital* підписка на акції, що утворюють статутний капітал; ~ *publique* публічна підписка (*напр., на акції*)

soussigné, *m* особа, яка підписалася нижче

soustraction, *f* 1) викрадення; 2) вилучення; 3) видалення частини тексту з документа Δ ~ *d'une arme* викрадення зброї; ~ *de compétences* вилучення з повноважень (*держав на користь міжнародної органі-*

зації); ~ *des biens publics* розкрадання державного майна; ~ *fiscale* податкове вилучення; ~ *frauduleuse* таємне викрадення

soustraire, *vt* 1) викрадати; 2) вилучати

soutènement, *m* пояснювальна записка до рахунку (*надається до суду*)

souteneur, *m* сутенер

soutien, *m* підтримка Δ ~ *de famille* особа, яка є основним годувальником сім'ї; ~ *diplomatique* дипломатична підтримка

souverain, *m* суверен

souveraineté, *f* суверенітет, верховенство, верховна влада Δ ~ *dans le domaine aérien/ de l'air* повітряний суверенітет, суверенітет над повітряним простором; ~ *dans le domaine maritime* суверенітет над водним простором; ~ *de l'État* державний суверенітет, суверенітет держави; ~ *de la loi* верховенство закону; ~ *douanière* митний суверенітет; ~ *étatique* державний суверенітет, суверенітет держави; ~ *exclusive* виключний суверенітет; ~ *extérieure* суверенітет у сфері міжнародних відносин, зовнішній суверенітет; ~ *externe* суверенітет в галузі міжнародних відносин, зовнішній суверенітет; ~ *fiscale* податковий суверенітет; ~ *intérieure* верховенство держави всередині країни, внутрішній суверенітет; ~ *interne* верховенство держави всередині країни, внутрішній суверенітет; ~ *juridique* суверенітет у сфері права (*виключна дія законів цієї держави на його території*); ~ *limitée* обмежений суверенітет; ~ *monétaire* суверенітет у валютній сфері, суверенітет валюти; ~ *nationale* державний суверенітет, національний суверенітет; ~ *permanente* невід'ємний суверенітет; ~ *personnelle* приватне верховенство (*держави над її громадянами, які перебувають за кордоном, і торговими суднами, що плавають під її прапором у відкритому морі*); ~ *pleine* повний суверенітет; ~ *populaire* суверенітет народу; ~ *territoriale* територіальне верховенство

spécialisation, *f* 1) спеціалізація; 2) індивідуалізація (*речей*)

spécialiser, *vt* 1) спеціалізувати; 2) індивідуалізувати (*речі*)

spécialité, *f* 1) спеціальність; 2) спеціалізація; галузь, сфера діяльності; 3) спеціальний характер; ~ *administrative* компетенція адміністративних органів; ~ *des crédits* цільовий характер кредитів, фінансування; ~ *des personnes juridiques* спеціальна правоздатність юридичних осіб; ~ *des votes* голосування за окремими параграфами (*напр., бюджету*); ~ *des votes par chapitre* голосування за главами (*напр., бюджету*)

spécification

spécification, *f* 1) специфікація, опис; 2) специфікація, переробка (*створення однієї речі шляхом перетворення іншої*) $\Delta \sim d'un$ contrat умова договору; $\sim d'une$ invention опис винаходу; $\sim de$ colis пакувальний лист

spécificité, *f* специфіка, особливості

spécifier, *vt* 1) обумовлювати, оговорювати (*у договорі*); 2) детально визначати; 3) індивідуалізувати; 4) переробляти (*одну річ в іншу*)

spécimen, *m* зразок $\Delta \sim d'écriture$ зразок почерку; $\sim de$ frappe зразок машинопису; $\sim de$ signature зразок підпису

spectateur, *m* очевидець

spectrographie, *f* спектрографія

spectrométrie, *f* спектральний аналіз $\Delta \sim d'émission$ емісійний спектральний аналіз; $\sim de$ transmission абсорбційний спектральний аналіз

spéculateur, *m* 1) особа, що займається торговельними або фінансовими операціями, що полягають у перепродажу майна з метою отримання прибутку; 2) спекулянт $\Delta \sim à$ la baisse біржовий маклер, який грає на пониження; $\sim à$ la hausse біржовий маклер, який грає на підвищення; $\sim en$ bourse біржовий маклер

spéculatif, *adj* спекулятивний

spéculation, *f* спекуляція (*торговельні або фінансові операції, які полягають в перепродажі майна з метою отримання прибутку*); біржова операція з перепродажем товарів або цінних паперів $\Delta \sim à$ la baisse спекуляція, заснована на зниженні цін; $\sim à$ la hausse спекуляція, заснована на підвищенні цін; $\sim boursière$ біржова спекуляція (*операції з товаро-розпорядчими або цінними паперами на біржі*); $\sim cambiste$ спекуляція валютними цінностями; $\sim commerciale$ комерційна спекуляція (*скуповування і перепродаж товарів з метою отримання прибутку*); $\sim en$ bourse біржова спекуляція (*операції з товаро-розпорядчими або цінними паперами на біржі*); $\sim illicite$ незаконна спекуляція (*операції, засновані на зміні обманним шляхом цін на товари або цінні папери з метою отримання прибутку*); $\sim monétaire$ спекуляція валютними цінностями; $\sim professionnelle$ професійне здійснення спекулятивних операцій; спекуляція у вигляді промислу; $\sim sur$ les changes спекуляція валютними цінностями; $\sim sur$ les marchandises товарна спекуляція; $\sim sur$ les monnaies спекуляція валютними цінностями

spéculer, *vi* здійснювати торгівлю або фінансові операції, які полягають в перепродажі майна з метою отримання прибутку

sphère, *f* сфера, галузь $\Delta \sim d'influence$ сфера впливу (*в міжнародних відносинах*); $\sim de$ compétence обсяг правочинів, сфера компетенції

spoliation, *f* вилучення майна шляхом обману, насильства або з порушенням встановленого порядку

spolier, *vi* викрадати шляхом обману, викрадати шляхом насильства

stabilité, *f* стійкість, міцність, стабільність $\Delta \sim de$ l'emploi стабільність зайнятості; гарантованість отримання роботи; $\sim des$ contrats стійкість договірних відносин; $\sim monétaire$ впорядкованість валютних зв'язків, стабільність валюти

stade, *m* стадія, етап $\Delta \sim de$ la procédure стадія процесу, процесуальна стадія; $\sim du$ tir стадія процесу пострілу

stage, *m* 1) стажування, професійна підготовка; 2) стаж $\Delta \sim à$ temps partiel професійна підготовка без відриву від виробництва; $\sim à$ temps plein професійна підготовка з відривом від виробництва; $\sim antérieur$ попереднє проживання в країні (*напр., як одна з умов натуралізації*); $\sim d'adaptation$ адаптаційне стажування (*для тих, хто не має досвіду роботи*); $\sim de$ prévention підготовче стажування (*в цілях підготовки працівників до іншого роду діяльності*); $\sim de$ promotion professionnelle стажування з метою підвищення професійної кваліфікації; $\sim du$ travail трудовий стаж; $\sim professionnel$ професійна підготовка, професійне навчання

stagiaire, *m* стажист, працівник, що займається в системі професійної підготовки

standard, *m* стандарт, норма $\Delta \sim d'invention$ рівень винаходу; $\sim minimum$ de l'étranger мінімальний міжнародно-правовий рівень прав іноземців

staries, *f pl* сталія, сталійний час

statisme juridique, *m* правовий догматизм

statistique judiciaire, *f* судова статистика

statistiques, *f pl* статистичні дані $\Delta \sim criminelles$ статистичні дані про злочинність, кримінальна статистика; $\sim unilatérales$ односторонні статистичні дані (*без застосування методу контрольної групи*)

statuer, *vt* виносити рішення (*про суд*) $\Delta \sim à$ titre préjudiciel виносити рішення в преюдиційному, попередньому порядку; $\sim se$ qu'il appartiendra приймати рішення про подальше направлення справи; $\sim d'office$ вирішувати справу за своєю ініціативою; $\sim de$ plano/de plein droit виносити рішення без попереднього розслідування (*про суд*); $\sim en$ équité/ex aequo et bono вирішувати спір,

виходячи з вимог справедливості; ~ en procédure sommaire розглядати і вирішувати справи в порядку спрощеного провадження; ~ en référé приймати, виносити рішення одноосібно; ~ toutes chambres réunies виносити рішення пленарним складом суду

statut, *m* 1) статут, положення; 2) положення, статус Δ ~ consulaire консульський статут; ~ consultatif правове становище органу, на-поділеного дорадчими (*консультативними*) повноваженнями; ~ d'étranger статус іноземця; ~ d'insurgés статус повсталого сторони; ~ d'observateur статус спостерігача; ~ de belligérant статус воюючої сторони; ~ de la Cour internationale de justice статут міжнародного суду; ~ de la fonction publique положення про державну службу; ~ de la magistrature статут суддів; ~ de la neutralité статус нейтральної держави; ~ de prisonnier de guerre режим військового полону; статус військовополоненого; ~ de réfugié статус біженця; ~ diplomatique дипломатичний статут; ~ douanier митний режим; ~ du personnel статус персоналу; ~ étatique статус держави; ~ familial сімейний статут (*шлюб, спорідненість*); ~ fluvial статут внутрішнього водного транспорту; ~ individuel індивідуальний статус (*ім'я, місце проживання, громадянський стан*); ~ international міжнародний статут; ~ juridique правове становище, юридичний статус; ~ juridique indépendant незалежний юридичний статус; ~ légal/législatif правовий статус, встановлений законом; ~ matrimonial сімейний статут (*шлюб, спорідненість*); ~ personnel персональний статус (*в колізійному праві*); ~ réel реальний статус, правове становище нерухомого майна (*в колізійному праві*); ~ réglementaire правовий статус, який встановлюється підзаконним нормативним актом

statut-type, *m* зразковий статут

statutaire, *adj* передбачений статутом, статутний, заснований на статуті; регламентований нормативним актом

statutairement, *adv* відповідно до статуту

statuts, *m pl* 1) закони, законодавство; 2) умови договору про заснування товариства або об'єднання; 3) статут

stellige, *m* стелажна угода (*вид термінової біржової угоди з опціоном*)

stellionat, *m* 1) продаж або встановлення іпотеки на чуже майно, що видається за своє; 2) продаж або встановлення іпотеки на одне і те ж майно на користь кількох осіб

stéréomicroscope, *m* стереоскопічний мікроскоп

stéréophotogrammétrie, *f* стереоскопічна фотозйомка

stevedore, *m* стивідор

stipulant *m* особа, що уклала договір на користь третьої особи

stipulation, *f* 1) умови договору; 2) застереження; 3) стипуляція (*усний формальний договір в римському праві*) Δ ~ au profit de personnes futures договір на користь ще ненароджених осіб; ~ au profit de personnes indéterminées договір на користь невизначених осіб; ~ additionnelle додаткова умова, постанова; ~ contractuelle/d'un contrat/conventionnelle договірна умова, постанова договору; ~ d'intérêts умова про відсотки; ~ en monnaie étrangère умова про платіж в іноземній валюті; ~ expresse прямо передбачена умова (*в угоді, договорі*); ~ pour autrui договір на користь третьої особи; ~ statutaire статутна постанова

stipuler, *vt* обумовлювати в договорі, включати умову (*у договорі*)

stock, *m* фонд, наявність Δ ~ d'or monétaire золотий запас; ~ des brevets патентний фонд

stockage, *m* складування, зберігання на складі

stocks, *m pl* запаси, матеріально-виробничі запаси Δ ~ régulateurs буферні запаси (*в цілях стабілізації цін на окремі сировинні товари*)

strangulation, *f* удушення, задушення (*дія і результат*)

structuration, *f* структура, надання (*формування*) структури

structure, *f* структура, будова Δ ~ administrative структура адміністративних органів, структура управління; ~ constitutionnelle конституційний устрій; ~ du budget структура (*доходів і витрат*) бюджету; ~ étatique державний устрій; ~ gouvernementale урядова структура; ~ institutionnelle організаційна структура; ~ intergouvernementale міжурядовий механізм, міжурядова структура; ~ judiciaire організація судової системи; структура судових органів; ~ juridique правовий устрій; ~ organisationnelle організаційна структура; ~ sociale суспільний устрій, соціальна структура

stupéfiants, *m pl* наркотичні засоби, наркотики

subalterne, *m* підлеглий

subdivision, *f* підрозділ Δ ~ administrative адміністративний підрозділ, адміністративно-територіальна одиниця

submersion, *f* утоплення

subordination, *f* підпорядкування, підпорядкованість, субординація Δ ~ hiérarchique підпорядкування вищестоящому начальнику,

- службова субординація; ~ juridique юридичне підпорядкування
- subordonner**, *vt* підпорядковувати
- subornation**, *f* підкуп, спокушання Δ ~ d'interprète спонукання перекладача до свідомо неправильного перекладу; ~ de témoin спонукання свідка до дачі неправдивих свідчень, підкуп свідка
- subrécargue**, *m* представник вантажовласника (в даний час на риболовних судах)
- subreptice**, *adj* обманний, незаконний
- subreption**, *f* обман; незаконні дії
- subrogant**, *m* первинний кредитор (*при суброгації*)
- subrogation**, *f* зміна суб'єкта або об'єкта у правовідносинах; суброгація (*вступ у права кредитора*) Δ ~ conventionnelle вступ у права кредитора в силу угоди; ~ légale вступ у права кредитора в силу закону; ~ personnelle особиста суброгація (*заміна суб'єкта в зобов'язанні*); ~ réelle реальна суброгація (*заміна об'єкта в зобов'язанні*)
- subrogé**, *m* особа, яка вступила в права кредитора, новий кредитор Δ ~ tuteur опікун-наглядач
- subroger**, *vt* замінювати суб'єкт або об'єкт у правовідносинах
- subside**, *m* субсидія; допомога Δ ~ compensatoire грошова компенсація; ~ de l'État державна субсидія
- subside indirect**, *m* непряма субсидія
- subsidiarité**, *f* додатковий характер (*напр., зобов'язання*) Δ ~ en espèces аліменти, кошти на утримання
- substance**, *f* сутність, речовина Δ ~ du droit сутність права
- substituer**, *vt* замінювати, заміщати, призначати на місце іншого
- substitut**, *m* 1) заступник; 2) заступник прокурора, помічник прокурора Δ ~ du procureur заступник прокурора, помічник прокурора; ~ général помічник генерального прокурора
- substitution**, *f* 1) заміна; заміщення, підміна; 2) субституція, підназначення спадкоємця; 3) субституція (*спосіб відшкодування збитків у міжнародному праві*) Δ par ~ замість нижчестоячого органу або посадової особи; ~ d'enfant підміна дитини; ~ d'héritier субституція, підназначення спадкоємця; ~ d'office офіційна підміна (*виконання вищестоящим органом функцій нижчестоящого*); ~ d'un traité заміна міжнародного договору; ~ fidéicommissaire заповідальне розпорядження, яким призначається особа, що успадковує спадкове майно у первісного
- спадкоємця; ~ vulgaire звичайне підназначення спадкоємця (*шляхом зазначення в заповідальному розпорядженні другого спадкоємця на випадок, якщо перший не зможе прийняти спадщину*)
- subvention**, *f* допомога, субсидія, дотація (*безоплатні*) Δ ~ à fonds perdus безоплатна субсидія; ~ avec affectation цільове виділення коштів; ~ budgétaire бюджетне асигнування; ~ d'investissement субсидія на капіталовкладення, фінансування капіталовкладень (*витрачається місцевою владою під жорстким контролем центральних органів*); ~ de l'État державна субсидія; ~ financière фінансова допомога; ~ globale d'équipement загальне субсидування розвитку (*місцеві органи самоврядування мають певну самостійність у витрачанні виділених сум*); ~ gouvernementale урядова субсидія
- subventionner**, *vt* субсидувати, надавати грошову допомогу, надавати дотацію
- subversion**, *f* підривна діяльність
- succéder**, *vi* успадковувати, отримувати спадщину
- successeur**, *m* правонаступник, спадкоємець Δ ~ (à titre) particulier сингулярний правонаступник; ~ (à titre) universel універсальний правонаступник; ~ en droit правонаступник; ~ irrégulier іррегулярний спадкоємець; ~ légal законний наступник, законний спадкоємець
- successibilité**, *f* 1) право спадкування; 2) черговість (*порядок*) успадкування
- successible**, *adj* 1. той, хто має право на спадщину; *m* 2. спадкоємець
- successif**, *adj* спадковий
- succession**, *f* 1) спадкоємність; правонаступництво; 2) успадкування; 3) спадщина, спадкове майно Δ accepter une ~ приймати спадщину; accepter une ~ bénéficiairement приймати спадщину з умовою опису спадкового майна; accepter une ~ purement et simplement приймати спадщину без застережень; rapporter à la ~ приєднувати до спадкового майна; recueillir une ~ приймати спадщину; refuser/renoncer/répudier une ~ відмовлятися від спадщини; ~ ab intestat спадкування за законом; ~ agricole успадкування майна в сільських господарствах; ~ anormale аномальне спадкування (*з відступом від загальних правил, напр., на користь усновителя*); ~ aux dettes правонаступництво щодо боргів; ~ bénéficiaire успадкування зі складенням опису спадкового майна; ~ collatérale спадкування по бічній лінії; ~ contractuelle успадкування, при якому спадкоємець призначається за договором; ~ d'États правонаступництво

держав; ~ d'États en matière d'archives d'État правонаступництво держав щодо державних архівів; ~ d'États en matière de biens d'État правонаступництво держав щодо державної власності; ~ d'États en matière de dettes d'État правонаступництво держав щодо державних боргів; ~ d'États en matière de traités правонаступництво щодо міжнародних договорів; ~ dans une servitude спадкоємність сервітуту; ~ de gouvernements зміна урядів; ~ des compétences перехід підсудності (*до судових органів іншої держави*); ~ échue à ... спадок, що відкрився... (*комусь*); ~ en déshérence спадкове майно за відсутності спадкоємців за законом і за заповітом, виморочне спадкове майно; ~ immobilière спадкування нерухомого майна; ~ juridique правонаступництво; ~ légale 1) правонаступництво, встановлене законом; 2) спадкування за законом; ~ légitime спадкування за законом; ~ mobilière спадок рухомого майна; ~ non réclamée незастребувана спадщина; ~ ouverte спадщина, яка відкрилася; ~ sous bénéfice d'inventaire успадкування зі складенням опису спадкового майна; ~ testamentaire спадок за заповітом; ~ vacante спадкове майно за відсутності спадкоємців за законом і за заповітом, виморочне спадкове майно; неприйняття спадщини

successoral, *adj* спадковий

succombance, *f* незадоволення судом всіх або частини вимог сторони в процесі, програш справи в суді

succomber, *vi* програти справу, бути визнаним винним

succursale, *f* філія, дочірнє підприємство (*яке не має прав юридичної особи*) Δ ~ bancaire філія банку

suffocation, *f* удушення

suffrage, *m* 1) виборче право; 2) голос (*виборця*); 3) голосування Δ ~ à deux degrés непрямі вибори, двоступеневе голосування; ~ à plusieurs degrés виборча система з багоступеневими виборами; ~ blanc незаповнений виборчий бюлетень; ~ censitaire вибори із застосуванням виборчих цenzів; ~ de liste голосування за списками; ~ direct пряме виборче право; ~ égal рівне виборче право; ~ exprimé поданий (*виборцем*) голос; ~ familial виборче право, при якому главі сім'ї надається кількість голосів, залежна від її розміру; ~ indirect непрямі вибори; ~ multiple нерівне виборче право, що дозволяє деяким категоріям виборців голосувати в кількох виборчих округах; ~ nominal поіменне голосування; ~ nul недійсне голо-

сування; ~ obligatoire обов'язкове голосування; ~ plural нерівне виборче право, яке надає деяким категоріям виборців додаткові голоси; ~ restraint обмежене (*різними цензами*) виборче право; ~ social виборче право, засноване на приналежності громадянина до певної соціальної або економічної групи; ~ universel загальне виборче право; ~ valable дійсне голосування

suggestion, *f* пропозиція Δ retirer sa ~ знімати свою пропозицію; ~ du témoin вплив на свідка

suicidaire, *m* особа, що намагалася покінчити життя самогубством

suicide, *m* самогубство

suicidé, *m* самогубець

suite, *f* 1) наслідок; 2) персонал дипломатичної місії Δ ~ administrative адміністративно-правові наслідки; ~ officielle офіційний хід (*справи*)

suites pénales de la condamnation, *f pl* кримінально-правові наслідки засудження

suivi des comptes, *m* ведення рахунків

sujet, *m* 1) суб'єкт, особа; 2) підданий; 3) тема, предмет; 4) причина; привід Δ ~ à compétences spécialisées суб'єкт права зі спеціальною компетенцією; ~ à plénitude de compétence суб'єкт міжнародного права з повним об'ємом прав; ~ actif активний суб'єкт права (*кредитор*); активний учасник кримінального процесу (*прокурор, потерпілий, цивільний позивач*); ~ actif de l'infraction суб'єкт злочину; ~ de droit суб'єкт права (*як родове поняття*); ~ de l'obligation сторона в зобов'язанні, суб'єкт зобов'язання, предмет зобов'язання; ~ des actions publique et civile учасник кримінального процесу; ~ du délit суб'єкт правопорушення; суб'єкт злочину; ~ du droit des gens/de droit international суб'єкт міжнародного права (*як родове поняття або з обмеженням об'ємом міжнародної правосуб'єктності*); ~ limité de droit international суб'єкт міжнародного права з обмеженою правосуб'єктністю; ~ mixte особа, що володіє подвійним громадянством, біпатрид, біполід; ~ passif пасивний суб'єкт права (*боржник*); пасивний учасник кримінального процесу (*обвинувачений, підсудний, цивільний відповідач*); ~ secondaire du droit international вторинний суб'єкт міжнародного права

sujétion, *f* 1) підпорядкування, залежність; 2) обов'язок; 3) підданство Δ ~ douanière обов'язок виконання митних формальностей

super-État, *m* наддержавний орган

superarbitre, *m* суперарбітр

superficie, *f* площа, поверхня Δ ~ globale загальна площа (*напр., приміщення*); ~ habitable житлова площа

supérieur, *m* начальник Δ ~ hiérarchique вищестоящий орган, вищестояща посадова особа, безпосередній начальник

supériorité, *f* старшинство; перевага; примат Δ ~ du droit international примат міжнародного права (*по відношенню до внутрішньодержавного права*); ~ limitée обмежений примат (*міжнародно-правових норм щодо всіх внутрішньодержавних норм, крім конституції*)

superlégalité, *f* надзаконність

superposition des prises de vue, *f* накладення фотознімків (*метод криміналістичного дослідження*)

superprivilège, *m* 1) першочерговість задоволення (*напр., по заробітній платі в разі ліквідації підприємства*); 2) першочерговість утримань із заробітної плати для погашення деяких вимог

suppléance, *f* заступництво; заміщення тимчасово відсутнього працівника Δ ~ des magistrats заміщення судей (*адвокатом*)

suppléant, *m* заступник; особа, що заміщає посаду іншої Δ ~ du ministre заступник міністра

suppléer, *vt* 1) заміщати; 2) доповнювати, додавати

supplément, *m* додаток, додавання Δ ~ d'ancienneté надбавка за вислугу років; ~ d'expertise додаткова експертиза; ~ d'impôt додатковий податок; ~ de crédit додаткове асигнування; ~ de frais додаткові витрати; ~ de salaire надбавка до заробітної плати; ~ familial родинна допомога

supplétif, *adj* дизпозитивний

support, *m* 1) основа; 2) носій інформації (*зокрема, бухгалтерської*); виправдувальний документ Δ ~ de la trace слідосприймающий об'єкт; ~ transparent основний шар (*дактилоскопічної плівки*)

supports, *m pl* підстави Δ ~ juridiques юридичні підстави; ~ publicitaires засоби реклами

supposition, *f* 1) припущення, допущення; 2) помилкове твердження; безпідставне твердження Δ ~ d'écrit пред'явлення підробленого документа; ~ d'enfant підміна дитини; ~ de nom привласнення вигаданого імені; ~ de part підміна дитини; ~ de personne складання документа від чужого імені

suppression, *f* 1) скасування; відміна; ліквідація; 2) виключення (*з документа*) Δ ~ d'emploi ліквідація посади; ~ d'enfant при-

ховування дитини; ~ d'œuvres знесення будівель (*незаконно зведених*); ~ de la fiche анулювання картки (*у картотеці*); ~ de la mission diplomatique ліквідація дипломатичного представництва; ~ de part приховування дитини; ~ de poste ліквідація посади; ~ de postes ліквідація робочих місць; ~ des dettes ліквідація заборгованості; ~ des droits позбавлення прав; ~ du vol відміна повітряного рейсу

supprimer, *vt* ліквідувати, скасовувати, відняти

supranationalité, *f* транснаціональний характер

suprématie, *f* першість; перевага, верховенство Δ ~ constitutionnelle конституційне верховенство; ~ de la loi верховенство закону; ~ du droit примат права, верховенство закону

surarbitre, *m* суперарбітр

surassurance, *f* страхування в сумі, що перевищує дійсну вартість застрахованого майна

surenchère, *f* повторні публічні торги, надбавка до ціни на нерухомість, продану з публічних торгів (*робить обов'язковими повторні публічні торги*)

surenchérir, *vi* робити надбавку до ціни на публічних торгах

surenchérisseur, *m* особа, яка пропонує більш високу ціну за нерухомість, яку продають з публічних торгів

surestaries, *f pl* 1) простій, контрсталія; 2) штраф за простій суден, демаредж

sûreté, *f* 1) безпека; 2) гарантія, забезпечення; забезпечення виконання зобов'язання; спосіб забезпечення виконання зобов'язання; 3) запобіжник (*у зброї*) Δ ~ conventionnelle забезпечення виконання зобов'язання, встановленого договором; ~ de l'Etat державна безпека; ~ des biens безпека товарів; ~ des pénalités забезпечення виконання покарання; ~ extérieure зовнішня безпека; ~ générale загальне речове забезпечення виконання зобов'язання (*що стосується всього майна боржника*); ~ hypothécaire забезпечення виконання зобов'язання шляхом іпотеки; ~ immobilière забезпечення виконання зобов'язання шляхом операцій з нерухомим майном (*насамперед іпотека*); ~ individuelle недоторканність особи, особиста безпека (*як одна з публічних свобод*); ~ intérieure внутрішня безпека ~ légale забезпечення виконання зобов'язання, чинне без спеціальної угоди сторін; ~ mobilière застава рухомого майна як спосіб забезпечення зобов'язання; ~ nationale Генеральна дирекція поліції, МВС Франції; ~ 1) personnelle недоторканність особи; 2) особисте забезпечення виконання зобов'язання; особистий

спосіб забезпечення виконання зобов'язань; ~ publique громадська безпека; ~ réelle речове забезпечення виконання зобов'язань; речовий спосіб забезпечення виконання зобов'язання; ~ spéciale спеціальне речове забезпечення зобов'язання (*що стосується певних речей*); ~ urbaіne оперативний підрозділ комісаріату поліції (*розслідування адміністративних і кримінальних правопорушень*)

surface, *f* площа Δ ~ de vente площа торгового залу (*в магазині*); ~ habitable житлова площа; ~ locative орендована площа

surfiscalité, *f* надмірне оподаткування

surimposition, *f* стягування завищеної суми податку

surmoulage, *m* зліпок з об'ємного сліду

surmouler, *vi* отримувати зліпок з об'ємного сліду

surpeuplement, *m* перенаселеність (*житлового приміщення*)

surplus, *m* 1) надлишок; 2) прибуток Δ ~ de la peine невідбута частина покарання; ~ imposable прибуток, що оподатковується податком

surprime, *f* додаткова страхова премія

sursalaire, *m* надбавка до заробітної плати

surseoir, *vi* відстрочувати, відкладати Δ ~ à exécuter/à l'exécution відстрочувати виконання; ~ à prononcer відкладати винесення рішення; ~ à statuer переривати судовий розгляд (*без необхідності повторного проведеноння процесуальних дій*)

sursis, *m* 1) відстрочка; 2) умовне засудження Δ ~ à exécution відстрочка виконання; ~ à l'exécution de la peine відстрочка виконання покарання; ~ à statuer відкладення розгляду справи; ~ au jugement відстрочка винесення вироку (*щодо неповнолітніх*); ~ avec mise à l'épreuve умовне засудження зі встановленням іспитового режиму, пробація; ~ de payement відстрочка платежу; ~ simple умовне засудження

surtaxe, *f* додатковий податок; додаткове мито; підвищений тариф (*напр., на залізничне перевезення*) Δ ~ aérienne підвищений тариф на авіаперевезення; ~ de ravillon додатковий збір з товарів, які імпортуються на іноземному судні

surveillance, *f* нагляд; контроль Δ ~ administrative адміністративний контроль; ~ continue постійне спостереження, моніторинг; ~ de la frontière охорона кордону; ~ de police поліцейський нагляд, контроль; ~ des douaniers митний огляд, митний контроль; ~ des échanges контроль за зовнішньою торгів-

лею; ~ des enfants mineurs догляд за неповнолітніми дітьми; ~ des engagements контроль за виконанням договірних зобов'язань; ~ douanière митний огляд, митний контроль; ~ du territoire служба територіального нагляду (*система підрозділів контррозвідки у французькій поліції*); ~ extérieure зовнішнє спостереження; ~ fluviale річковий нагляд; ~ gouvernementale урядовий контроль; ~ portuaire портовий нагляд; ~ sanitaire санітарний контроль, санітарний огляд

surveillant, *m* наглядач (*у виправних установах*)

surveillant-chef, *m* комендант місця ув'язнення

survenance, *f* наступ (*умов, подій*) Δ ~ au foyer поселення в житловому приміщенні; ~ d'un acte прийняття актів; ~ d'un dommage заподіяння шкоди; ~ d'une nouvelle norme виникнення нової норми; ~ de l'âge досягнення віку; ~ de la fin du contrat припинення дії договору; ~ de la guerre початок військових дій; ~ du sinistre заподіяння шкоди

survie, *f* продовження дії, залишення в силі Δ ~ de la loi ancienne тимчасове або часткове збереження сили раніше прийнятого закону (*при прийнятті нового*); ~ de la personnalité morale збереження правосуб'єктності юридичної особи (*у період ліквідаційного процесу*); ~ définitive продовження дії безстроково, без зазначення строку; ~ provisoire продовження дії на певний термін

survivance, *f* пережиток

survivant, *m* особа, що пережила іншу особу Δ ~ des père et mère особа, яка пережила батьків

survol, *m* переліт, політ Δ ~ d'un navire à basse altitude обліт судна; ~ délibéré навмисний, недозволений переліт; ~ non intentionnel не навмисний переліт

suspect, *adj* 1. досліджуваний (*про об'єкти криміналістичної ідентифікації*); *m* 2. підозрюваний

suspens, *m* невизначеність Δ en ~ незакінчений, призупинений (*про справи, документи*)

suspensif, *adj* припиняючий (*виконання рішення, договору*)

suspension, *f* 1) призупинення; тимчасове припинення; 2) тимчасове відсторонення від посади Δ ~ d'armes тимчасове припинення військових дій; ~ de droits звільнення від сплати мита; ~ de fonctions відсторонення від роботи, від посади; ~ de l'action призупинення провадження; ~ de l'application d'un traité призупинення дії міжнародного договору; ~ de l'audience перерва судового засідання; ~ de l'exécution зупинення ви-

конання; ~ de l'instance припинення провадження у справі; ~ de la peine відстрочка виконання покарання; ~ de la prescription припинення перебігу строку давності; ~ de la procédure відкладення судового розгляду; ~ de la séance перерва в роботі засідання; ~ des délais призупинення строків; ~ des hostilités тимчасове припинення військових дій; ~ des paiements припинення платежів; ~ des poursuites припинення стягнень (*щодо неплатоспроможного боржника*); ~ du contrat призупинення дії договору; ~ du droit de vote призупинення права голосу; ~ du permis de conduire тимчасове позбавлення права керувати транспортними засобами; ~ du procès відкладення судового розгляду

suspicion, *f* підозра Δ ~ légitime обґрунтований сумнів учасника процесу у необ'єктивності суддів

swap, *m* обмін; операція «свеп» (*взаємне кредитування в різних валютах*) Δ ~ de dettes обмін борговими зобов'язаннями, вираженими в різних валютах; ~ de devises обмін борговими зобов'язаннями, вираженими в різних валютах

système, *m* система Δ ~ de la déclaration contrôlée система контрольованої декларації (*в цілях оцінки об'єкта обкладення прибутковим податком*); ~ de la pénultième année визначення обсягів доходів і видатків бюджету виходячи з результатів попереднього бюджетного року; ~ de la preuve légale система формальних доказів; ~ de la preuve morale система вільної оцінки доказів; ~ de paiement форма розрахунків; ~ de pondération des voix система «зваженого» голосування (*враховує якісні характеристики голосуючих*); ~ de prévention система запобіжних заходів; ~ de rémunération система оплати праці; ~ de sécurité collective система колективної безпеки; ~ de sécurité mutuelle система взаємної безпеки; ~ déclaratif явочна система (*напр., патентування*); ~ des confectionnaires використання праці засуджених на контрагентських роботах; ~ des douzièmes provisoires система тимчасових місячних бюджетів (*при затримці прийняття річного бюджету*); ~ des Nations Unies система установ Організації Об'єднаних Націй; ~ douanier митна система; ~ du concours конкурса система; ~ du premier déposant заявницька система (*патентування*); ~ du tiers payant система, при якій страхове відшкодування виплачується безпосередньо страховою організацією, а не страхувальником (*при нечасних випадках на виробництві*); ~ électoral виборча систе-

ма; ~ électoral majoritaire мажоритарна виборча система; ~ fiscal податкова система; ~ judiciaire система правосуддя; судова система; ~ juridique правова система; ~ juridique interne внутрішньодержавний правопорядок; ~ majoritaire мажоритарна виборча система; ~ monétaire валютна система; ~ monétaire international міжнародна валютна система; ~ parlementaire парламентська система; ~ pénitentiaire пенітенціарна система; ~ politique політична система; ~ probatoire система доказів; ~ proportionnel пропорційна виборча система; ~ répressif каральна система; ~ tarifaire тарифна система; ~ unicaméral однопалатна система (*парламенту*)

T

table des brevets, *f* патентний покажчик

tableau, *m* таблиця; список; табель; зведення Δ omettre du ~ відраховувати, виключати зі списку (*напр., з числа членів колегії адвокатів*); ~ d'avancement список для просування по службі; ~ d'effectifs штатний розклад; ~ d'emplois штатний розклад; ~ de financement рахунок фінансування; ~ de maladies professionnelles список професійних захворювань; ~ récapitulatif des signatures перелік сторін, які підписали (*міжнародний договір*)

tache, *f* пляма Δ ~ de position трупна пляма; ~ de vin родима пляма; ~ livide трупна пляма

tâche, *f* задача; завдання Δ à la ~ відрядно (*працювати*); ~ gouvernementale виконавчі функції; ~ législative законодавчі функції

tâcheron, *m* субпідрядник

taille, *f* бірка (з числом надрізів, відповідним числу здач-приймачів товару)

tantièmes, *m* тантьєма (*форма винагороди членів наглядової ради і адміністративної ради акціонерного товариства, в даний час не застосовується*)

tarder, *vi* допускати прострочення

tardivité, *f* пропуск строку

tarif, *m* тариф; ставка; розцінка; розцінки Δ ~ à échelle mobile тариф з ковзаючою шкалою; ~ ad valorem адвалорний тариф (*який обчислюється у відсотках від вартості*); ~ commun узгоджений тариф; ~ composé складний тариф; ~ conventionnel договірний, конвенційний тариф; ~ d'articles класовий тариф; ~ d'autorité державний тариф (*для лікарів, що бажають встановлювати*

розмір гонорарів відповідно до договірного тарифу); ~ d'imposition податковий тариф (податкові ставки і правила їх застосування); шкала оподаткування; ~ d'indemnisation розцінки на відшкодування витрат (напр., транспортних); ~ de base основний тариф; ~ de faveur пільговий тариф; ~ de fret фрахтовий тариф; фрахтові ставки; ~ de l'assurance ставка страхового платежу, страховий тариф; ~ de l'impôt податковий тариф (податкові ставки і правила їх застосування); шкала оподаткування; ~ de service тариф за послуги; ~ de stockage тариф складського зберігання; ~ de transif транзитний тариф; ~ de transport тариф на перевезення; ~ dégressif par paliers регресивний вантажний тариф по вагових категоріях; ~ des bagages багажний тариф; ~ des douanes/des droits de douane митний тариф; ~ des marchandises вантажний тариф; ~ des notaires розцінки на послуги нотаріуса; ~ des primes тариф ставок страхових премій; ~ des rétributions тариф винагороди; ~ douanier митний тариф; ~ douanier commun загальний митний тариф (для кількох держав); ~ fiscal податкова ставка; ~ fixe твердий тариф; ~ intégré митний тариф з нормативними матеріалами; ~ multiple багатоставковий тариф; ~ normal звичайний тариф; ~ préférentiel преференційний тариф; ~ progressif прогресивний податковий тариф; прогресивні податкові ставки; ~ proportionnel пропорційний податковий тариф; пропорційні податкові ставки; ~ protecteur/protectionniste протекціоністський тариф; ~ spécifique специфічний податковий тариф (що передбачає тверді податкові ставки); ~ unique єдиний тариф; ~ unitaire одинична розцінка

tarifs, *m pl* лінійні фрахтові ставки Δ ~ de fret вантажні тарифи; ~ de fret aérien вантажні авіатарифи; ~ de fret ferroviaires залізничні вантажні тарифи; ~ de transport de fret вантажні тарифи; ~ uniformes однакові ставки тарифів

tatouage de poudre, *m* зерна пороху, що потрапили в поверхню перешкоди

taux, *m* 1) тариф; ставка; 2) відсотки; процентна ставка; 3) рівень; 4) валютний курс Δ ~ centraux центральні ставки (валютних курсів); ~ commerciaux комерційні ставки; ~ d'affrètement фрахтові ставки; ~ d'affrètement à temps фрахтові ставки при тайм-чартерному фрахтуванні; ~ d'affrètement à temps pour le vrac sec суховантажні трампові ставки при тайм-чартерному фрахтуванні; ~ d'argent процентна ставка; ~ d'escompte облікова ставка, обліковий відсоток (при обліку цінних папе-

рів); ~ d'immobilisation ставка штрафу за простій; ~ d'imprégnation алкоольова ступінь сп'яніння; ~ d'incapacité ступінь втрати працездатності; ~ d'incapacité permanente ступінь постійної втрати працездатності; ~ d'intérêt відсоток твердого доходу за облігаціями; розмір відсотків при процентній позиції, відсоткова ставка, позиковий відсоток; ~ d'intérêt ajustable коректований позиковий відсоток; ~ d'intérêt combiné сукупна процентна ставка; ~ d'intérêt du marché ринкова процентна ставка; ~ d'invalidité ступінь втрати працездатності; група інвалідності; ~ de change обмінний, валютний курс; ~ de change effectif діючий валютний курс; ~ de change fixe твердофіксований валютний курс; ~ de change flottant вільноплаваючий валютний курс; ~ de change multiples множинні валютні курси (залежно від виду операції, напр., комерційні, фінансові); ~ de commission комісійний відсоток; ставка зборів; ~ de compréhension підсудність, яка визначається в залежності від ціни позову; ~ de conversion обмінний курс; ~ de crédit кредитна ставка; ~ de délinquance рівень злочинності; стан злочинності; ~ de dépréciation уцінка; ~ de fret фрахтові ставки; ~ de fret de ligne лінійні фрахтові ставки; ~ de l'amortissement норма амортизації; ~ de l'impôt податкова ставка, ставка податку; ~ de la taxe розмір податку, збору; ~ de pension розмір пенсії; ~ de récidive рівень рецидиву; ~ de réescompte переоблікова ставка (при переобліку цінних паперів); ~ de rémunération розмір винагороди; ~ de rotation показник, рівень плинності кадрів; ~ de salaire au temps тарифна ставка при погодинній системі оплати праці; ~ de salaires ставки заробітної плати; тарифні ставки; ~ de salaires aux pièces тарифна ставка при відрядній системі оплати праці; ~ de salaires journalier денна тарифна ставка; ~ du droit de douane ставка мита; ~ du premier ressort підсудність (залежно від ціни позову) суду першої інстанції; ~ du second ressort підсудність, яка визначається в залежності від ціни позову; ~ général загальна ставка мита (застосовується до імпорту з країн, з якими немає угод про торгівлю і тарифи); ~ interbancaire міжбанківський позиковий відсоток; ~ marginal максимальна ставка; ~ minimum мінімальна ставка; ставка конвенційних митних зборів; ~ plein пенсія по старості в розмірі 50% базової зарплати (виплачується деяким категоріям осіб, які не мають необхідного страхового стажу); ~ pour 100 000 habitants коефіцієнт (напр., злочинності) на 100 000 населен-

ня; ~ progressif прогресивна ставка (*податку*); ~ proportionnel пропорційна ставка (*податку*); ~ réduit пільговий тариф; пільгова ставка; ~ terme à terme процентна ставка, обумовлена на певний період, що починається в майбутньому; ~ uniforme єдина ставка; ~ usuraire лихварські відсотки (*що перевищують встановлені розміри*)

taxable, *adj* неоподатковуваний митом

taxation, *f* 1) таксація, встановлення розцінок; 2) обчислення мита; 3) податкове обкладення Δ ~ ad valorem обкладення (*товарів*) адвалорним митом; ~ cumulative кумулятивне обкладення податком на споживання (*при здійсненні всіх угод з товаром від виробника до споживача*); ~ d'après les signes extérieurs de la richesse обкладення податком в залежності від зовнішніх показників добробуту (*платника*); ~ des dépens/des frais визначення розміру судових витрат; ~ des mouvements de marchandises обкладення митом та податками міжнародного товарообігу; ~ des prix встановлення максимуму цін (*на товари, послуги*); ~ douanière митне оподаткування (*товарів*); ~ spécifique обкладення (*товарів*) специфічним митом

taxe, *f* 1) такса, тверда ціна; 2) податок; збір; мито; 3) визначення судових витрат Δ acquitter une ~ вносити податок; frapper d'une ~ оподатковувати; percevoir une ~ стягувати податок; retenir la ~ à la ~ стягувати податок у джерела; la ~ est assise sur ... податок стягується з ...; ~ à l'exportation експортне мито; ~ à l'importation імпортне мито; ~ à la valeur ajoutée податок на додану вартість; ~ à la vente податок з обігу; ~ ad valorem адвалорний податок; адвалорне мито; ~ annuelle річне мито; ~ communale муніципальний податок; муніципальний збір; ~ consulaire консульський збір; ~ d'amerrissage посадковий збір (*при посадці повітряного судна на воду*); ~ d'annuité річне мито; ~ d'apprentissage податок для фінансування первинного виробничого навчання (*сплачується підприємцем*); ~ d'arbitrage арбітражний збір; ~ d'assurance ставка страхових платежів; ~ d'atterrissage посадковий збір (*при посадці повітряного судна в аеропорту*); ~ d'avis de... такса за повідомлення про... (*напр., про прибуття вантажу*); ~ d'embarquement посадковий збір (*на транспорті*); ~ d'enregistrement реєстраційне мито; ~ d'entraide збори на взаємодопомогу (*частина соціальних внесків солідарності, призначена для фінансування страхування літніх комерсантів і ремісників*); ~ d'entrée ввізне мито; ~ d'entrepôt складський збір; ~ sur l'État державне мито; ~ d'expédition ек-

спедиційний збір; ~ d'habitation податок з житла; ~ d'immatriculation des véhicules automobiles збір за реєстрацію автотранспортних засобів; ~ de balayage місцевий збір за прибирання вулиць; ~ de base основна такса; ~ de certification мито за посвідчення акту; ~ de circulation des véhicules automobiles дорожній податок з автомашини; ~ de commission комісійний збір; ~ de consommation податок на споживання; ~ de déclaration мито за подачу заявки (*напр., на видачу патенту*); ~ de dédouanement збір за митний огляд; ~ de délivrance мито за видачу (*якогось документа*); ~ de demande мито за подачу заявки (*напр., на видачу патенту*); ~ de dépôt мито за подачу заявки (*напр., на видачу патенту*); ~ de douane митний збір; ~ de garantie страхова премія (*для вантажів, застрахованих за генеральним полісом*); ~ de magasinage збір за складське зберігання; ~ de mutation/sur les mutations de propriété податок з операції по відчуженню нерухомого майна; ~ de navigation навігаційний збір; ~ de patente патент на мито; ~ de pilotage лоцманський збір; ~ de publicité foncière збори за публікацію оголошень про операції з нерухомим майном; ~ de roulage дорожній податок з автомашин; ~ de sortie експортне мито; ~ de transit транзитний збір; ~ des brevets патент на мито; ~ des frais розмір судових витрат; ~ douanière мито; митний збір; ~ double подвійний податок; ~ éludée податок, не сплачений обманним шляхом; ~ fiscale податок, податковий платіж; ~ foncière земельний податок; ~ foncière sur les propriétés bâties податок з забудованих земельних ділянок, податок з будинків; ~ forfaitaire податок у твердо встановленому розмірі; ~ frappe... податком обкладаються ..., податок стягується з...; ~ hypothécaire іпотечний збір (*за запис іпотеки*); ~ immobilière податок на нерухоме майно; ~ locale місцевий податок; місцевий збір; ~ mobilière податок з доходу від рухомого майна; ~ municipale муніципальний податок; муніципальний збір; ~ nationale державне мито; державний збір; ~ officielle державне мито; ~ parafiscale неподатковий платіж; збір (*за певні послуги*); ~ portuaire портовий збір; ~ professionnelle професійний податок (*за отримання патенту на право займатися професійною діяльністю*); ~ proportionnelle пропорційний податок; ~ sanitaire санітарний збір; ~ somptuaire податок на предмети розкоші; ~ successorale податок на спадкове майно; ~ sur le chiffre d'affaires податок з обігу; ~ sur le revenu/bénéfices податок на прибуток; ~

sur les marchandises вантажний збір; ~ sur les navires корабельний збір; ~ sur les opérations de bourse податок з біржових операцій; ~ sur les prestations de services податок на надання послуг; ~ sur les salaires податок на заробітну плату (*виплачується наймачами*); ~ sur les transactions податок з суми укладених угод; ~ sur les véhicules automobiles збір з автотранспортних засобів; ~ unique єдиний податок на споживання (*з кінцевої вартості товару*); ~ unique à paiements fractionnés єдиний податок на споживання, утворений з часткових платежів при здійсненні кожної операції з товаром (*від виробника до споживача*)

taxé, *adj* оподатковуваний податком

taxer, *vt* 1) таксувати, встановлювати розцінки; 2) оподатковувати

taxes, *fpl* 1) збори; 2) винагорода за процесуальні акти, що виконуються в ході цивільного процесу (*напр., проведення експертизи*) Δ ~ compensatoires компенсаційне мито; ~ d'effet équivalent митні збори, що переслідують ті ж цілі, що мито; ~ exceptionnelles особливі митні збори (*визначені коливанням курсу валют*); ~ facultatives факультативні місцеві податки, збори (*що встановлюються за рішенням муніципальних органів*); ~ obligatoires обов'язкові місцеві податки

«**taxi**», *m* фіктивне підприємство, від імені якого виписуються безтоварні рахунки (*з метою приховування доходів від оподаткування*)

technicien, *m* спеціаліст (*у кримінальному судочинстві*) Δ ~ constatant спеціаліст (*який призначається судом для участі в огляді та консультації з технічних питань*)

technique, *f* техніка Δ ~ actuarielle техніка страхування; ~ bancaire техніка, спосіб здійснення банківських операцій; ~ comptable бухгалтерська техніка; ~ contractuelle договірно-правова техніка; ~ fiscale податкова техніка; ~ juridique юридична техніка, юридичні кошти; ~ législative законодавча техніка

techniques, *fpl* методи; засоби Δ ~ de droit privé приватно-правові методи; ~ de droit public публічно-правові методи; ~ de preuve способи доказування; ~ de promotion методи реклами, рекламна практика; ~ douanières методи, форми здійснення митних операцій

témoignage, *m* 1) показання свідків; 2) свідчення Δ appeler en ~ викликати для допиту в якості свідка; entendre en ~ допитувати в якості свідка; porter ~ давати свідчення, свідчити; rescueillir le ~ отримувати показання свідків; вислуховувати свідчення; ~ de

respect вираження поваги (*в дипломатичному документі*); ~ éclatant переконливе свідчення; ~ en justice показання свідків, дані в суді; ~ justificateur показання свідків, які підтверджують невинуватість; ~ oral/verbal усні свідчення; ~ véritable показання свідків, дані під присягою

témoigner, *vt* давати свідчення Δ ~ contre soi-même давати показання проти самого себе

témoïn, *m* свідок Δ accoler les ~s робити очну ставку між свідками; citer comme ~ викликати в якості свідка; entendre un ~ отримувати показання свідків; mettre le ~ en présence de .../présenter au ~ пред'являти свідкові для опізнання; produire un ~ викликати в якості свідка; répondre comme ~ давати свідчення; reprocher un ~ заявляти суду про упередженість свідка (*в кримінальному процесі*); suborner un ~ схилити свідка до дачі завідомо неправдивих показань; ~ à charge свідок звинувачення; ~ à décharge свідок захисту; ~ auriculaire свідок, який дає показання про почуте ним; ~ certificateur свідок, який підтверджує при здійсненні нотаріальної дії дані про особу учасника угоди; ~ défaillant свідок, що не з'явився; ~ instrumentaire понятий; свідок, присутність якого потрібна для здійснення нотаріальної дії; ~ involontaire випадковий свідок; мимовільний свідок; ~ oculaire очевидець; ~ véritable свідок, який дає свідчення під присягою; ~ volontaire добровільний свідок

tempérament, *m* 1) характер, склад; 2) розстрочка Δ à ~ з розстрочкою платежу; payer à ~ платити в розстрочку

temporaires, *m pl* тимчасові державні службовці

temps, *m* час; термін Δ avoir eu son ~ відбутися термін покарання; à ~ complet/à plein ~ повний час (*на відміну від роботи за сумісництвом*); ~ chômé простій, тимчасове припинення роботи; ~ d'essai випробувальний термін; ~ de la procédure стадія процесу; ~ de parole час, наданий для виступу, регламент; dépasser le ~ de parole перевищувати, не укладатись в регламент; ~ de présence час знаходження на роботі; ~ de repos час відпочинку; ~ de repos quotidien перерва для відпочинку та харчування; ~ de travail робочий час; ~ de travail effectif час дійсної роботи; ~ de travail perdu втрати робочого часу; ~ mort простій; ~ prohibé заборонений час (*для полювання, риболовлі*); ~ réduit de travail скорочений робочий час

tenancier, *m* власник; утримувач (*напр., готелю*)

tenant, *m* власник

tenon, *m* бойовий виступ (*у зброї*)

tension, *f* напруженість Δ ~ diplomatique дипломатична напруженість; ~ internationale напруженість міжнародних відносин

tentative, *f* 1) замах; 2) спроба Δ ~ avec moyens inefficaces замах з непридатними засобами; ~ consommée закінчений замах; ~ d'évasion спроба втечі, замах на втечу; ~ d'infraction замах на кримінальне правопорушення; замах на злочин; ~ de conciliation спроба примирення; ~ de crime замах на злочин; ~ de délit замах на вчинення кримінального проступку; ~ de fuite спроба втечі, замах на втечу; ~ de vol замах на крадіжку; ~ infructueuse закінчений замах; ~ interrompue незакінчений замах

tenuë, *f* 1) ведення (*книг, реєстрів, господарства*); 2) проведення; час проведення (*засідань*); 3) одяг; формений одяг Δ en ~ в уніформі; ~ à jour ведення різних записів, книг; ~ civile цивільний одяг; ~ d'un compte ведення рахунку; ~ de caisse ведення касових операцій; ~ de l'assemblée проведення зборів, засідання; ~ de l'audience ведення судового засідання; ~ de la comptabilité ведення бухгалтерського обліку; ~ de livres бухгалтерський облік; ~ des assises проведення сесій суду присяжних; ~ des registres de commerce торгова реєстрація; ~ des sessions проведення сесій; ~ du registre ведення реєстру; ~ en double ведення (*книг, реєстрів*) у двох примірниках

terme, *m* 1) термін, строк; 2) черговий платіж; 3) термінова операція; 4) термін; слово Δ aux ~s de l'article ... відповідно до статті; accorder ~ et délai надавати відстрочку платежу; dévancer le ~ зробити дострокове виконання; payer son ~ робити черговий платіж; à ~ строковий; «на термін» (*про угоди, фінансові операції*); на певний термін; з відстрочкою виконання (*про зобов'язання*); à ~ échü після закінчення обумовленого періоду; à court ~ короткостроковий (*у сфері банківських кредитів, як правило, менше 2 років*); à long ~ довгостроковий (*зазвичай про кредити з терміном понад 7 років*); à moyen ~ середньостроковий (*зазвичай про кредити з терміном від 2 до 7 років*); ~ certain et connu абсолютно певний термін, календарний термін (*що встановлюється в одиницях часу, напр., датою, кількістю днів, місяців, років і т.д.*); ~ conventionnel строк, встановлений угодою сторін, договірний термін; ~ convenu обумовлений термін; ~ d'échéance платіж, строк якого настав; ~ de contrat термін виконання договору; ~ de droit строк, встановлений законом; ~ de

grace пільговий термін, відстрочення платежу, що надається судом; ~ de liquidation день укладення рахунку; ~ de livraison термін поставки; ~ de protection термін правової охорони; ~ de rigueur крайній термін; ~ du délai останній день строку; ~ échü строк, який настав (*виконання зобов'язання*); платіж, строк якого настав; ~ en retard прострочений платіж; ~ exprès встановлений термін; ~ extinctif відмінений строк; термін дії (*права*); ~ final договірний строк; кінцевий термін; ~ générique родове поняття; ~ initial початковий термін; ~ intermédiaire проміжний термін; ~ judiciaire/légal строк, встановлений законом; ~ résolutif відмінений строк; ~ second подальший злочин (*як елемент рецидиву*); ~ suspensif відкладальний термін; початковий термін

termes, *m pl* 1) періодичні платежі; орендні платежі; 2) умови Δ se maintenir aux ~ de ... дотримуватися умов; ~ commerciaux 1) умови торгівлі; 2) торговельні терміни Δ ~ d'échange умови торговельних угод; ~ de paiements умови платежу; ~ de règlement умови вирішення спору; ~ du contrat умови договору

terminaison des traités, *f* припинення дії міжнародних договорів

terminologie de droit, *f* правова термінологія

terrain, *m* земельна ділянка, земельне володіння Δ ~ à bâtir земельна ділянка, призначена для забудови; ~ affermé орендована земельна ділянка; ~ bâti забудована земельна ділянка; ~ communal міська земля загального користування; ~ donné à bail земельна ділянка, здана в оренду; ~ loué орендована земельна ділянка; ~ non bâti незабудована земельна ділянка; ~ nu незабудована земельна ділянка

terrains, *m pl* землі Δ ~ à usage agricole землі сільськогосподарського призначення

terres, *f pl* землі

territoire, *m* територія Δ ~ à bail орендована територія; територія, здана в оренду; ~ aérien повітряний простір держави; ~ annexé анексована територія; ~ associé приєднана територія; ~ autonome самоврядна територія; ~ cédé відступлена територія; ~ cédé à bail територія, здана в оренду; ~ colonial колоніальне володіння; ~ communautaire територія країн, що входять до спільноти; ~ contesté спірна територія; ~ continental материкова територія; ~ contractuel договірна територія; ~ d'outre-mer заморська територія; ~ de l'État державна територія; ~ de surface державна територія, розташована на поверхні землі; ~ démilitarisé демілітаризо-

вана зона; ~ dépendant залежна територія; ~ douanier 1) митна територія (*на якій діє одне і те саме митне законодавство*); 2) митна зона (*спеціальна зона, створена для запобігання порушень митних законів і правил*); ~ économique економічна зона; ~ ennemi ворожа територія; ~ étatique державна територія; ~ frontalier/frontière прикордонний район; прикордонна зона; ~ insulaire острівна територія; ~ libre вільна зона; ~ limitrophe прикордонний район; прикордонна зона; ~ litigieux спірна територія; ~ maritime внутрішні морські води; внутрішні морські і територіальні води; ~ métropolitain територія метрополії; ~ monétaire валютна зона; ~ national національна територія; ~ neutralisé нейтралізована територія; ~ neutre нейтральна територія; ~ non autonome залежна територія; ~ non métropolitain неметропольна територія; ~ nullius територія, яка нікому не належить; ~ postal поштова територія (*утворена країнами, що входять у Всесвітній поштовий союз*); ~ qui fait l'objet de différends/de litiges спірна територія; ~ rattaché приєднана територія; ~ sans maître територія, яка нікому не належить; ~ sous contrôle підконтрольна територія; ~ sous mandat підмандатна територія; ~ sous tutelle територія під опікою; ~ souverain територія суверенної держави; ~ terrestre сухопутна територія; ~ transféré передана територія

territorialité, *f* територіальний характер; територіальність Δ ~ de l'impôt територіальність оподаткування (*тільки доходів, одержуваних на території даної країни*); ~ de la T.V.A. критерій територіальності при оподаткуванні податком на додану вартість; ~ des lois територіальний початок застосування права; ~ du brevet територіальність дії патенту

terrorisme, *m* тероризм Δ ~ international міжнародний тероризм

terroriste, *m* терорист

testament, *m* заповіт, заповідальне розпорядження Δ attaquer un ~ оспорювати заповіт; établir/faire un ~ складати заповіт; recevoir par ~ отримувати спадок по заповіту; révoquer un ~ відняти заповіт; ~ consulaire заповіт, оформлений консулом; ~ maritime заповіт, засвідчений капітаном морського судна; ~ militaire заповіт, засвідчений командуванням військових частин; ~ mystique «таємний» заповіт (*представляється нотаріусу в опечатаному вигляді*); ~ notarié нотаріально засвідчений заповіт; ~ olographe власноручний заповіт (*зберігається у нотаріуса, але ним не засвідчується*); ~ par

acte public/authentique нотаріально завірений заповіт; ~ public нотаріально засвідчений заповіт; ~ secret «таємний» заповіт; ~ verbal усний заповіт

testament-partage, *m* розділ майна (*між низхідними родичами*) згідно із заповітом

testamentaire, *adj* заповідальний

testateur, *m* заповідач

tester, *vt* заповідати, складати заповіт

tête, *f* голова Δ partager par ~ ділити на рівні частини за числом спадкоємців; ~ de la délégation голова делегації

texte, *m* 1) текст; 2) нормативний акт; закон Δ authentifier le ~ встановлювати автентичність тексту (*договору*); établir le ~ складати текст (*договору*); établir le ~ ne varietur приймати текст (*договору*) в кінцевому виді; à partir du ~ на підставі закону, правового акту; ~ communautaire правова норма, що діє в європейському співтоваристві; документ європейського співтовариства; ~ composite об'єднаний текст; ~ constitutif установчий акт; ~ constitutionnel конституція, текст конституції; ~ corrigé виправлений текст; ~ d'application норма, що підлягає застосуванню; ~ d'incrimination закон, що встановлює злочинний характер діяння; ~ dactylographié машинописний текст; ~ de comparaison зразок документа; зразок машинопису; ~ de compromis компромісний текст; ~ de la loi норма закону; ~ de première frappe першопечатковий машинописний текст (*до внесення поправок*); ~ défectueux текст, що містить помилку; ~ définitif остаточний текст; ~ faisant foi автентичний текст; ~ fondamental основний текст; ~ invisible невидимий текст, невидимий запис; ~ lavé витравлений текст; ~ législatif норма закону; ~ litigieux досліджуваний текст; ~ manuscrit рукопис; ~ modificatif зміни (*до договору*); ~ national внутрішньодержавна правова норма; ~ officiel офіційний текст; ~ officieux неофіційний текст; ~ original оригінальний текст; ~ portant autorisation des travaux юридична підстава певної діяльності; ~ primitif первинний текст; ~ réglementaire нормативний акт (*підзаконний*); ~s authentiques *pl* автентичні тексти; ~s budgétaires *pl* бюджетні закони; бюджетні правила; ~s civils *pl* норми цивільного права; ~s commerciaux *pl* норми торгового права

théorie, *f* теорія Δ ~ de l'État теорія держави; ~ dualiste дуалістична теорія; ~ moniste моністична теорія

thésaurus, *m* словник юридичної термінології

thèse, *f* 1) теза, положення; 2) дисертація; 3) версія Δ ~ accusatrice версія обвинува-

- чення; ~ juridique правова концепція; ~ pour le doctorat en droit дисертація на здобуття наукового ступеня доктора юридичних наук
- tic**, *m* тік (*судомні посмикування м'язів*)
- ticket modérateur**, *m* частина витрат на лікування, що покладається на застраховану особу
- ticket-restaurant**, *m* талон для оплати харчування в ресторані (*видається працівникам підприємцем*)
- tierce opposition**, *f* відведення, заявлене третьою особою
- tierce personne**, *f* третя особа
- tiers**, *m* 1) третя особа; третя сторона; 2) третина, третя частина Δ faire intervenir un ~ au litige залучати третю особу до розгляду спору; ~ acquéreur третя особа-набувач; ~ arbitre 1) третейський суд; 2) третейський суддя; 3) суперарбітр; ~ bénéficiaire вигодонабувач; ~ contractant контрагент-третя особа (*стосовно учасників об'єднання*); ~ contractant контрагент-третя особа (*стосовно учасників об'єднання*); ~ détenteur третя особа-простий утримувач (*нерухомого майна*); ~ opposant третя особа, яка подала скаргу або яка заявила заперечення; третя особа, яка пред'явила позов про звільнення майна від арешту; ~ provisionnel приблизна третина (*метод слати податку шляхом внесення двох авансів і остаточного розрахунку*); ~ responsable третя особа, яка несе відповідальність за шкоду; ~ saisi особа, у якої знаходяться і піддаються накладення арешту гроші або майно, що належать боржникові
- timbre**, *m* 1) печатка; гербова печатка; 2) штемпель; 3) марка; 4) гербовий збір Δ exempt de ~ звільнений від гербового збору; ~ de dimension гербовий збір, сума якого визначається розмірами документа; ~ fiscal митна марка, марка державного мита; ~ proportionnel пропорційний гербовий збір
- timbre-amende**, *m* гербова марка, яка підтверджує сплату штрафу
- time-charter**, *m* тайм-чартер
- tir**, *m* стрільба Δ ~ à bout portant близький постріл; ~ à bout touchant постріл в упор; ~ de référence експериментальний постріл; ~ rapproché близький постріл
- tirage**, *m* 1) вексель; 2) чек; 3) видача (*векселя*); 4) надання кредиту, позика, отримання кредиту; 5) тираж Δ accepter le ~ акцептувати вексель або чек; par ~ за жеребкуванням; ~ à l'ordre de soi-même видача чека або векселя, за якими вигодонабувачем стає чекодавець або векселедавець; ~ au sort жеребкування; ~ d'effets de commerce випуск цінних паперів; ~ dans la tranche-or придбання іноземної валюти (*у Міжнародного валютного фонду*) в межах «Золотої частки» квоти; ~ dans les tranches de crédit придбання іноземної валюти (*у Міжнародного валютного фонду*) в порядку кредиту; ~ des traces копювання слідів; ~ du chèque видача чека; ~ sur le FMI/sur le Fonds отримання від Міжнародного валютного фонду кредиту в іноземній валюті (*в обмін на національну валюту і з зобов'язанням зворотного викупу у встановлені терміни*)
- tiré**, *m* 1) платник (*за чеком, за векселем*), трасант; 2) акцептант (*на векселі*) Δ ~ assesseur акцептант за векселем
- tirer**, *vt* 1) видавати (*чек, вексель*); виставляти (*напр., про рахунок*); 2) запозичувати
- tireur**, *m* 1) чекодавець, трасант; 2) векселедавець, трасант; 3) країна-позичальник (*яка отримує кредит в іноземній валюті в Міжнародному валютному фонді*); 4) той, хто стріляв; 5) кишеньковий злодій Δ ~ d'un effet векселедавець; ~ du chèque чекодавець
- titre**, *m* 1) документ; правовстановлюючий документ; товаророзпорядчий документ; цінний папір; 2) підстава; правова підстава, правовий титул; 3) угода; 4) титул; ранг; вчений ступінь; 5) посада; 6) назва Δ à bon ~ на належній підставі; à ~ accessoire в якості додаткового...; à ~ conservatoire в порядку забезпечення позову; à ~ consultatif з дорадчим голосом; à ~ énonciatif як приклад; à ~ gracieux/à ~ gratuit безкоштовно, безоплатно; à ~ incident в ході ведення судового процесу (*щодо дії відповідача*); à ~ limitatif вичерпно; à ~ officiel в офіційному порядку, офіційно; à ~ officieux в неофіційному порядку, неофіційно; à ~ onéreux за винагороду; à ~ particulier в приватному порядку; à ~ permanent на постійній основі; à ~ personnel персонально; приватно; à ~ préjudiciel в преюдиційному, попередньому порядку; à ~ de preuve як доказ, для підтвердження; à ~ professionnel професійно; à ~ provisionnel в попередньому порядку; à ~ provisoire на тимчасовій основі, тимчасово; à ~ de réparation в порядку компенсації; à ~ subsidiaire субсидіарно; à ~ unilatéral в односторонньому порядку; avoir/porter le ~ мати ранг, вчену ступінь; ~ à court terme короткостроковий цінний папір; ~ à revenu fixe твердовідсотковий цінний папір; ~ au porteur цінний папір на пред'явника; ~ authentique справжній документ; ~ cambiaire цінний папір (*простий і переказний вексель, чек*); ~ constitutif правова підстава встановлення будь-якого права; угода, що встановлює якесь право; ~ constitutif de l'usufruit пра-

вова підстава встановлення узурфрукта; ~ contrefait підроблений документ; ~ d'action акція (як документ); ~ d'ambassadeur ранг посла; ~ d'artisan диплом керівника або керуючого ремісничим підприємством; ~ d'autorité службове становище; ~ d'emprunt облігація позики; ~ d'emprunt d'État облігація державної позики; ~ d'État державний цінний папір; ~ d'identité посвідчення особи; ~ d'incarcération підстава взяття під варту або утримання під вартою; ~ d'un traité найменування міжнародного договору; ~ de congé відпускне посвідчення; ~ de créance 1) документ, що засвідчує право вимоги кредитора; боргове зобов'язання; 2) підстави вимоги кредитора; ~ de créance négociable оборотне боргове зобов'язання; ~ de crédit кредитний документ; ~ de délivrance здавальний ордер; частковий коносамент; ~ de déplacement проїзний документ; ~ de dette борговий документ; ~ de gage свідоцтво про встановлення іпотеки, заставна; ~ de maître-artisan вищий диплом керівника або керуючого ремісничим підприємством; ~ de mouvement дозвіл на перевезення товарів, що підлягають непрямому оподаткуванню; ~ de notaire посада нотаріуса; ~ de payement платіжний документ; ~ de permission записка про звільнення; ~ de propriété документ про право власності; охоронний документ; ~ de propriété industrielle охоронний документ на об'єкт промислової власності; ~ de protection охоронний документ (на винахід); ~ de séjour дозвіл на проживання; ~ de transit транзитний документ; ~ de transport транспортний, перевізний документ; ~ de voyage проїзний документ; ~ décisif документ, що містить безперечні докази; ~ dépendant залежний охоронний документ; ~ dominant основний охоронний документ; ~ du budget розділ бюджету; ~ en blanc бланковий документ; ~ essentiellement nominatif цінний папір, який може бути тільки іменним; ~ étranger іноземний цінний папір; ~ exécutoire виконавчий документ; виконавчий лист; ~ falsifié підроблений документ; ~ hypothécaire свідоцтво про встановлення іпотеки, заставна; ~ juridique 1) правовий документ; 2) правова підстава; ~ légal законна підстава; ~ locatif договір найму; ~ négociable оборотний цінний папір (переданий в спрощеному порядку, без дотримання цивільно-правових формальностей); ~ nominatif іменний цінний папір; ~ opposé протиставлений документ (у винахідницькому праві); ~ participatif представницький титул (цінний папір, що об'єднує риси акції та облігації); ~ primitif/

primordial первинний правовстановлюючий документ (на відміну від дубліката); ~ principal основний охоронний документ; ~ putatif уявна підстава; ~ récongnitif дублікат (первісного) правовстановлюючого документа; ~ représentatif des marchandises товаророзпорядчий документ; ~ sorti au tirage цінний папір, що вийшов в тираж; ~ translatif de propriété правова підстава переходу права власності; ~ universitaire 1) диплом про університетську освіту; 2) вчена ступінь; ~s d'émission *pl* емітовані цінні папери; ~s de participation *pl* акції дочірніх компаній; ~s de placement *pl* цінні папери; ~s en/du portefeuille *pl* цінні папери, що входять в портфель даної особи або підприємства; ~s publics *pl* державні цінні папери

titulaire, m 1) особа, яка займає постійну посаду, штатна особа; 2) особа, яка володіє правом; 3) посадова особа; 4) власник документа (що має юридичне значення) Δ ~ d'actions тримач акцій, акціонер; ~ d'un brevet (*d'invention*) патентовласник; ~ d'auteur володар авторського свідоцтва; ~ d'un contrat сторона в договорі; ~ d'une concession концесіонер; ~ d'une condamnation особа, яка має судимість; être ~ de condamnation мати судимість; ~ d'une licence ліцензіат; ~ d'une mission особа, яка виконує (невну) місію; ~ d'une pension пенсіонер; ~ d'une pension d'invalidité пенсіонер, що отримує пенсію по інвалідності; ~ de bourse стипендіат; ~ de droits уповноважена особа; ~ de la créance особа, уповноважена по даній вимозі; ~ de la demande de brevet особа, яка подала заявку на видачу патенту; ~ de la fonction особа, що займає посаду (напр., президента Республіки); ~ de la marque власник товарного знаку; ~ de la puissance paternelle носій батьківських прав; ~ du compte власник рахунку; ~ du droit особа, що володіє певним правом; ~ du droit d'auteur володар авторського права; ~ du passeport власник паспорта; ~ du pouvoir носій влади; ~ du titre exécutoire стягувач за виконавчим листом; ~s de l'obligation *pl* суб'єкти обов'язкових правовідносин

titularisation, f зарахування до штату, призначення на посаду, присвоєння чину або спеціального звання

tolérance, f 1) відступ (від умов договору), невідповідність (умовам договору); вилучення; 2) пільга Δ ~ de temps пільговий час, пільговий період; ~ douanière митна пільга

tontine, f угода між кількома особами про створення фонду, що розподіляється у встановлений термін між учасниками угоди, що залишилися в живих

tort, *m* 1) вина; помилка; 2) шкода; збиток Δ ~ moral моральний збиток

torts, *m pl* змішана (*подвійна*) форма вини

torture, *f* катування

total des suffrages, *m* сукупне число голосів

totalité des pouvoirs législatifs, *f* повнота законодавчої влади

tour, *m* черга Δ ~ de priorité позачерговість; ~ de rôle черговість; ~ de scrutin тур голосування; балотування

tournant de jurisprudence, *m* зміна судової практики

ournée, *f* службове відрядження в межах департаменту Δ ~ d'affaires службова поїздка

tourner, *vt* обходити (*напр.*, закон)

toxicomane, *m* наркоман

toxicomanie, *f* наркоманія

trace, *f* слід; трасологічний об'єкт Δ *tirer une* ~ копіювати слід; ~ d'ongles слід нігтів; ~ de chaussure слід взуття; ~ de comparaison експериментальний слід, який ідентифікує об'єкт; ~ de freinage слід гальмування, гальмівного шляху; ~ de glissement динамічний слід, слід ковзання; ~ de lutte боротьби; ~ de passage de roue слід колеса; ~ de pneux слід пневматичних шин; ~ de pression втиснутий слід; ~ de référence/experimentale експериментальний слід; експериментальний зліпок; експериментальний відбиток; ~ glissée динамічний слід, слід ковзання; ~ imprimée поверхневий слід; ~ incriminée досліджуваний слід; ідентифікований об'єкт; ~ individuelle слід, що містить індивідуальні ознаки; ~ inexploitable слід, не придатний для ідентифікації; ~ instrumentale слід знаряддя (*злону, злочину*); ~ latente невидимий слід; ~ moulée об'ємний слід; ~ négative об'ємний слід; ~ papillaire папілярний візерунок; ~ par arrachement слід нашарування; ~ par frottement слід відшарування; ~ positive поверхневий слід; ~ relief втиснутий, об'ємний слід; ~ sans relief поверхневий плоский слід; ~ vestimentaire слід одягу, взуття

tracé, *m* 1) лінія; 2) графічне зображення, креслення; 3) потік ліній (*в папілярному візерунку*) Δ ~ de la frontière 1) проходження (*лінії*) кордону; 2) встановлення положення, проведення лінії кордону (*на місцевості*); ~ de la lettre накреслення букви; ~ de la mer territoriale лінія розмежування територіальних вод; встановлення меж територіальних вод; ~ des lignes de base встановлення вихідних ліній (*для відліку ширини територіальних вод*); ~ littéral накреслення букви

traces, *f pl* сліди Δ *relever les* ~ виявляти сліди; ~ d'effraction/de forçage сліди злочину

tractation, *f* 1) угода (*зазвичай недобросовісна*); 2) ділові переговори

tradition, *f* 1) передача; 2) традиція Δ *corporelle* передача тілесних, матеріальних речей; ~ *coutumière* звичайна правова традиція; ~ *feinte* символічна передача (*напр.*, вручення ключів від складу, де знаходиться предмет угоди); ~ *matérielle/réelle* фактична передача, вручення (*речі*); ~ *symbolique* символічна передача

traduction juridique, *f* юридичне вираження (*напр.*, економічного поняття)

trafic, *m* 1) торгівля; незаконна торгівля; 2) нажива від незаконної торгівлі; 3) рух; дорожній рух; 4) обіг (*вантажів, документів*); 5) вантажообіг; 6) перевезення Δ ~ *aller et retour* перевезення «туди і назад»; ~ *conteneurisé* контейнерні перевезення; ~ *d'influence* торгівля впливом (*надання за винагороду впливу на посадових осіб з метою здійснення останніми певних дій на користь прохача*); ~ *de contrebande* контрабанда; ~ *de devises* торгівля іноземною валютою; ~ *de fret aérien* вантажні авіаперевезення; ~ *de ligne* рейсові перевезення; ~ *de remplissage* перевезення вантажів на пасажирських літаках; ~ *de stupéfiants* торгівля наркотиками; ~ *de vrac* перевезення масових вантажів; ~ *des armes* незаконна торгівля зброєю; ~ *des drogues* незаконний обіг наркотичних засобів; ~ *des paiements* платежі; ~ *des services réguliers* регулярні перевезення; ~ *en transit* транзитний рух; транзитні перевезення; ~ *frontalier* прикордонний рух (*переміщення людей і вантажів між прикордонними районами суміжних держав*); прикордонна торгівля; ~ *illicite de devises* незаконне перевезення іноземної валюти; ~ *illicite de stupéfiants* незаконна торгівля наркотиками; ~ *intérieur* внутрішній вантажообіг; внутрішні перевезення; ~ *international* міжнародний вантажообіг; міжнародні перевезення; ~ *international de stupéfiants* міжнародний обіг наркотичних засобів; ~ *marchandises* вантажні перевезення; ~ *maritime* морська торгівля; морські перевезення; морське судноплавство; рух суден; ~ *maritime international* міжнародні морські перевезення; ~ *maritime mondial* світові морські перевезення; ~ *mixte* товаро-пасажирські перевезення; ~ *non régulier* нерегулярні рейси; ~ *passager* пасажирські перевезення; ~ *rayant* комерційні, платні перевезення; ~ *portuaire* 1) рух суден в пор-

тах; 2) перевезення в портах; ~ régulier регулярні рейси; ~ routier дорожній рух

trafiquant, *m* незаконний торговець Δ ~ de main-d'œuvre торговець робочою силою; ~ de stupéfiants торговець наркотиками

tragus, *m* трагус (*вушиної раковини*)

trahison, *f* зрада; державна зрада Δ ~ de la patrie зрада Батьківщині; ~ haute державна зрада, скоєна президентом Республіки

traînée, *f* динамічний слід, траса

trait, *m* штрих Δ rouge ~ одночасно (*про виконання взаємних обов'язків*); ~ d'attaque початковий штрих (*в написанні*); ~ de la lettre штрих букви; ~ de liaison з'єднувальний штрих (*в написанні*); ~ final заключний штрих (*в написанні*); ~ léger штрих (*літери*) без натиску; ~ lourd штрих (*літери*) з посиленням натиском; ~ peu appuyé штрих (*літери*) з невеликим натиском

traite, *f* переказний вексель, трата Δ disposer/émettre une ~ видавати вексель; endosser une ~ індосувати вексель; escompter de ~s враховувати векселі; protester une ~ протестувати вексель; recouper une ~ стягувати за векселем; tirer une ~ видавати вексель; ~ à l'échéance de... вексель зі строком платежу...; ~ à vue безстроковий вексель; ~ assercée акцептований вексель; ~ au porteur переказний вексель на пред'явника; ~ commerciale комерційний вексель; ~ complaisamment assercée/de complaisance вексель, акцептований в порядку послуги (*без наміру взяти на себе грошове зобов'язання*); ~ de cavalerie вексель, виписаний на неіснуючого платника або на особу, яка не є боржником векселеотримувачу (*спосіб шахрайства*), «дутий» вексель; ~ des blanches торгівля жінками; ~ des esclaves работоргівля; ~ des femmes торгівля жінками; ~ documentaire документарний вексель (*з додатком документів, що обґрунтовують вексельне зобов'язання*); ~ en l'air/«pro forma» вексель, виписаний на неіснуючого платника або на особу, яка не є боржником векселеотримувачу (*спосіб шахрайства*), «дутий» вексель; ~ en souffrance неоплачений вексель; ~ escomptable вексель, який можна пред'являти до обліку

traité, *m* договір; міжнародний договір; міжнародна угода Δ conclure un ~ укладати міжнародний договір; dénoncer un ~ денонсувати міжнародний договір; à moins que le ~ n'en dispose autrement у випадку, коли договір не передбачає іншого; négocier un ~ вести переговори про укладення міжнародного договору; proroger un ~ продовжувати дію міжнародного договору; se dégager d'un ~

виходити з міжнародного договору (*багатостороннього*); se retirer du ~ виходити з міжнародного договору; ~ abrogatoire міжнародна угода про припинення дії міжнародного договору; ~ amendé міжнародний договір зі внесеними поправками; ~ antérieur попередній міжнародний договір (*по відношенню до наступних договорів з того ж питання*); ~ authentifié en plusieurs langues міжнародний договір, автентичність тексту якого встановлена на декількох мовах; ~ bilatéral двосторонній міжнародний договір; ~ cadre директивний міжнародний договір; ~ codificateur міжнародний договір, що містить кодифікацію міжнародно-правових норм; ~ collectif багатосторонній міжнародний договір; ~ constitutif установчий договір (*про створення міжнародної організації*); ~ couverture угода про умови звернення до арбітражу при виникненні спору між державою та іноземним громадянином; ~ d'aide judiciaire договір про правову допомогу; ~ d'alliance міжнародний договір про союз, союзний договір; ~ d'alliance défensive оборонний договір; ~ d'amitié міжнародний договір про дружбу; ~ d'amitié, de commerce et de navigation договір про дружбу, торгівлю і мореплавання; ~ d'annexion міжнародний договір про приєднання території; ~ d'apport договір про внесок в натуральній формі (*між вкладником і чинним акціонерним товариством*); ~ d'arbitrage міжнародний договір про арбітраж (*щодо майбутніх можливих спорів*); ~ d'arbitrage permanent договір (*міжнародна угода*) про арбітражний розгляд спорів; ~ d'assistance judiciaire міжнародний договір про правову допомогу; ~ d'assistance mutuelle пакт про взаємодопомогу; ~ d'entraide judiciaire міжнародний договір про правову допомогу; ~ d'établissement міжнародний договір про правове становище іноземців; ~ d'excédent угода про перестраховування ризиків, що перевищують максимум, встановлений для себе страховою компанією; ~ d'extradition міжнародний договір про екстрадицію; ~ de caractère universel міжнародний договір універсального характеру; ~ de commerce торговельна угода, торговий договір; ~ de commerce et de navigation договір про торгівлю і мореплавання; ~ de conciliation міжнародний договір про примирявальну процедуру; ~ de délimitation прикордонна угода, угода про делімітацію кордонів (*про взаємні кордони*), договір про кордон; ~ de droit civil міжнародний договір-угода; ~ de fusion угода про приєднання одного товариства до іншого або про злиття товариств; ~ de garantie

гарантійний міжнародний договір; ~ de juridiction угода, договір про юрисдикцію; ~ de limites прикордонна угода, угода про делімітацію кордонів (*про взаємні кордони*), договір про кордон; ~ de modification des frontières міжнародний договір про зміну меж; ~ de neutralité міжнародний договір про нейтралітет; ~ de non-agression міжнародний договір про ненапад; ~ de non-prolifération міжнародний договір про нерозповсюдження; ~ de paix мирний договір; ~ de partage угода про перестраховання на засадах певного страховика і перестраховальника в покритті ризиків; ~ de portée locale локальний міжнародний договір; договір місцевого характеру (*напр., про прикордонний режим*); ~ de réassurance угода про перестраховання (*яка заключається страховими компаніями щодо всього обсягу прийнятих ними на себе ризиків*); ~ de réciprocité міжнародний договір про режим взаємності; ~ de règlement pacifique міжнародний договір про мирне врегулювання спорів; ~ de trop plein угода про перестраховання ризиків, що перевищують максимум, встановлений для себе страховою компанією; ~ déclaratoire декларативний міжнародний договір; ~ diplomatique міжнародний договір з питань дипломатичного права; ~ entre États міждержавний договір, міждержавна угода; ~ fermé закритий міжнародний договір; ~ frontalier прикордонний договір; ~ général загальний міжнародний договір; ~ général d'arbitrage загальна угода про арбітраж; ~ gouvernant le statut juridique de la frontière міжнародний договір про режим кордону; ~ illégal протиправний міжнародний договір; ~ inégal нерівноправний міжнародний договір; ~ interétatique міждержавний договір, міждержавна угода; ~ international міжнародний договір, міжнародна угода; ~ limité dans le temps тимчасовий міжнародний договір; ~ localisé міжнародний договір локального характеру; ~ multilatéral багатосторонній міжнародний договір; ~ normatif міжнародний договір-джерело права (*що встановлює міжнародно-правову норму*); ~ objectif загальнообов'язковий міжнародний договір; ~ ouvert відкритий міжнародний договір; ~ parapluie угода про умови звернення до арбітражу при виникненні спору між державою та іноземним громадянином; ~ réprétuel безстроковий міжнародний договір; ~ politique політичний договір; ~ postérieur подальший міжнародний договір (*по відношенню до попередніх договорів з того ж питання*); ~

régional регіональний міжнародний договір; ~ restreint обмежений міжнародний договір; ~ simple міжнародна угода про взаємне визнання та виконання рішень; ~ sur la navigation міжнародний договір про мореплавання; ~ universel універсальний міжнародний договір

traité-cadre, *m* директивний міжнародний договір

traité-contrat, *m* міжнародний договір-угода (*що встановлює конкретні правовідносини між договірними сторонами*)

traité-fondation, *m* договір про заснування міжнародної організації

traité-loi, *m* нормовстановлюючий міжнародний договір

traitement, *m* 1) поводження; вплив; 2) режим; 3) платня, оклад державного службовця (*в організаціях, які не мають промислового або комерційного характеру*) Δ ~ annuel річний оклад; ~ civil оклад державного службовця в цивільних організаціях; ~ d'exemption персональний оклад; ~ de base основний оклад; ~ de fonction посадовий оклад; ~ de résocialisation виправний вплив з метою ресоціалізації; ~ dégradant поводження, що принижує гідність; ~ des étrangers режим (*правове становище*) іноземців; ~ des investissements internationaux режим міжнародних інвестицій; ~ des prisonniers de guerre поводження з військовополоненими; ~ différentiel/discriminatoire дискримінаційний режим; ~ douanier митний режим; ~ du délinquant виправний вплив на злочинця; поводження зі злочинцем; ~ éducatif застосування заходів виховного характеру, виховний вплив; ~ favorable сприятливий режим; ~ fiscal податковий режим; ~ fixe твердий посадовий оклад; ~ institutionnel виправний вплив, що здійснюється в місцях позбавлення волі; ~ médical застосування заходів медичного характеру; ~ moral моральний вплив; ~ national національний режим, застосування національного законодавства; ~ national des étrangers застосування національного режиму до іноземців; ~ obligatoire примусове лікування; ~ pénal кримінально-правовий вплив; ~ pénitentiaire виправно-трудоий вплив в місцях позбавлення волі; режим відбування покарання у вигляді позбавлення волі; ~ post-pénal/post-pénitentiaire виправний вплив (*на засудженого*) після відбування ним покарання, постпенітенціарний вплив; ~ préférentiel преференційний режим; ~ tarifaire застосування тарифу; застосований тариф

traiter, *vi* 1) домовлятися; вести переговори; укладати міжнародні договори; 2) звертатися (*до когось*); впливати (*на когось*)

traître, *m* зрадник

traîtrise, *f* зрада

tranche, *f* частка, клас Δ ~ de crédit кредитна частка (*авуари Міжнародного валютного фонду в валюті певної країни, що перевищують квоту цієї країни у Фонді*); ~ de réserve резервна частка (*різниця між величиною квоти, що виноситься в Міжнародний валютний фонд, і наявністю в розпорядженні Фонду національної валюти даної держави*); ~ de revenu група доходів (*обумовлена їх розмірами*); ~ résiliée du contrat невиконання частини договору на момент його розірвання

tranche-or, *f* золота частка (*частина квоти, що вноситься в Міжнародний валютний фонд золотом або за згодою у зазначеній Фондом валюті*)

transaction, *f* 1) угода; торгова операція; 2) мирова угода; 3) примирення потерпілого з обвинуваченим; 4) угода підприємця з працівником про врегулювання взаємних претензій у зв'язку з припиненням трудового договору Δ ~ à titre onéreux оплачувана угода; ~ avec désignation «цільова операція» (*щодо спеціальних прав записання*); ~ bancaire банківська операція; ~ commerciale торгова операція; зовнішньоторгівельна операція; ~ compensatoire заміна, субститутна угода; ~ de change валютна операція; валютна операція; ~ de swap операція «свеп» (*взаємне кредитування в різних валютах*); ~ définitive остаточна мирова угода (*що включає всі необхідні умови*); ~ douanière мирова угода між митною установою та особою, яка вчинила митне правопорушення; ~ fictive фіктивна угода; ~ foncière земельна угода; ~ immobilière угода з нерухомістю; ~ internationale міжнародна (*торгова*) угода; ~ interne внутрішньодержавна угода; ~ Léonine кабальна угода; ~ provisoire тимчасова світова угода (*не припиняюча, а лише призупиняюча судове провадження*); ~ sans cause абстрактна угода

transactions, *f* ділові відносини; угоди Δ engager des ~ укладати угоди; ~ antérieures попередні ділові відносини; ~ courantes поточні операції; ~ d'or/sur l'or угоди з золотом (*купівля, продаж, обмін*); ~ économiques internationales міжнародні економічні операції; ~ en devises валютні операції

transbordement, *m* перевантаження; перевалка

transcription, *f* 1) запис; запис тексту юридичного акту (*напр., до реєстру*); 2) офіційна

копія юридичного акту (*зроблена на основі книг реєстрації актів громадянського стану*); 3) задача на зберігання юридичного акту, що змінює право власності на нерухоме майно Δ ~ au registre foncier запис до реєстру угод з приводу нерухомого майна; ~ d'hypothèque запис угоди про іпотеку (*до реєстру правочинів з приводу нерухомого майна*); ~ d'une déclaration запис свідчень; ~ hypothécaire запис угоди про іпотеку (*до реєстру правочинів з приводу нерухомого майна*)

transcrire, *vt* 1) заносити (*напр., до реєстру*); 2) знімати копію

transférabilité, *f* можливість переказу (*грошових коштів*)

transférable, *adj* переказний, трансферабельний; обігоспроможний

transférer, *m* перенесення (*з одного місця в інше*) Δ ~ cellulaire переведення (*засудженого*) до іншої камери; ~ pénitentiaire переведення засуджених

transférer, *vt* 1) переносити (*право*); 2) передавати; 3) переводити (*з одного місця в інше*); 4) перепроводжувати

transfert, *m* 1) перенесення; перехід (*прав*); 2) переведення; перехід (*на інше місце роботи*); 3) переведення (*боргу*); 4) трансфер, переказ (*з однієї країни в іншу*) золота або іноземної валюти; 5) передача іменних цінних паперів шляхом внесення до реєстру нового і виключення з нього колишнього власника; 6) дактилоскопічна плівка Δ ~ d'entreprise зміна юридичного статусу підприємства (*в результаті його продажу, спакування, злиття і т.п.*); ~ d'épargne передача внеску в ощадному банку; ~ d'immatriculation зміна реєстрації; ~ de biens передача майна; перехід майна; ~ de compétence передача повноважень, передача компетенцій; ~ de créance перехід права вимоги; ~ de crédits пересування кредитів; ~ de détenus перепроводження засуджених; ~ de domicile зміна місця проживання; ~ de fiscalité (d'État) передача компетенції щодо збирання податків (*від центру місцевим органам*); ~ de fonds 1) передача підприємства; 2) переказ коштів; ~ de nationalité автоматична зміна громадянства, трансферт; ~ de pavillon зміна прапора морського судна; ~ de prisonniers переведення засуджених; ~ de propriété перехід права власності; ~ de souveraineté (*часткова*) поступка суверенних прав; ~ de titres передача цінних паперів; ~ des actions nominatives передача іменних акцій; ~ des droits перехід прав; ~ des techniques передача технології; ~ du brevet

поступка патенту; ~ du crédit documentaire переадресація акредитиву; ~ du risque (de perte) перехід ризику випадкової загибелі (речі); ~ du siège social перенесення місцезнаходження товариства; ~ électronique de fonds електронний переказ коштів; ~ forcé насильницьке переселення (населення); ~ réel перехід права власності

transferts, *m pl* перекази (грошових коштів)

transformation, *f* 1) перетворення; зміна; переробка (речі); 2) обмін Δ ~ d'une légation/ d'une mission en embassy перетворення місії в посольство; ~ de poste de travail зміна характеру службових обов'язків по даній посаді; ~ de société зміна юридичної форми товариства; ~ des traités перегляд, зміна міжнародних договорів; ~ du brevet en certificat d'auteur обмін патенту на авторське свідоцтво; ~ nécessaire обов'язкове перетворення товариства (в силу прямої вказівки закону); ~ substantielle істотна переробка (речі); ~ volontaire добровільне перетворення (за рішенням учасників товариства)

transformations, *f pl* зміни Δ ~ coutumières зміни (законодавчого акту) шляхом застосування звичаю; ~ territoriales територіальні зміни, зміни державної території

transfrontier, *adj* транскордонний

transgresser, *vt* порушувати, переступати

transgresseur, *m* порушник

transiger, *vt* укладати мирову угоду

transit, *m* 1) транзит, проїзд, провезення; 2) митний режим транзитних вантажів Δ en ~ в дорозі; passer en ~ слідувати транзитом; ~ communautaire транзит в межах співтовариства; ~ domiciliaire/domicilié домашній транзит; ~ douanier митний транзит; ~ par le territoire транзит через територію

transitaire, *m* агент з транзитних перевезень (на комісійних засадах) Δ ~ en douane митний агент (оформляє проходження товарів через митницю)

translatif, *adj* той, що переносить право

translation, *f* 1) перенесення, переміщення; 2) переведення (по службі); 3) передача Δ ~ d'un bien передача права власності на річ; ~ de propriété перехід права власності

transmettre, *vt* передавати, поступатися

transmigration, *f* переселення (у міжнародному праві)

transmissibilité, *f* 1) передання, можливість передачі; 2) право передачі

transmission, *f* 1) передача, поступка, цесія; 2) перехід; 3) доставка; 4) супровідний документ Δ ~ à titre particulier сингулярне правонаступництво (щодо конкретних

предметів); ~ à titre universel квазіуніверсальне правонаступництво (щодо певної частини майна); ~ d'une notification доставка сповіщення; ~ de la marque перепоступка товарного знаку; ~ de la/par succession/successorale перехід (майна, прав) у спадок, спадкова трансмісія; ~ de propriété передача права власності; ~ des droits перехід прав, правонаступництво; ~ des obligations перенесення зобов'язань; ~ des pouvoirs передача повноважень; ~ entre vifs перехід (прав) між живими людьми (на відміну від успадкування); ~ héréditaire перехід майна в порядку спадкування; ~ par décès перехід (прав) в порядку спадкування; ~ par testament спадкування за заповітом; ~ universelle універсальне правонаступництво (щодо всього майна)

transparence fiscale, *f* звільнення товариства від обкладення прибутковим податком юридичних осіб при отриманні податку з окремих учасників товариства

transport, *m* 1) перевезення, транспортування; 2) транспорт; 3) передача прав Δ ~ aérien 1) повітряний транспорт; 2) повітряні перевезення; ~ aérien du fret повітряні перевезення вантажів; ~ aérien international міжнародний повітряний транспорт; ~ aérien non régulier нерегулярний повітряний транспорт; ~ bénévole безкоштовні перевезення; ~ combiné змішані перевезення; ~ de créance перехід права вимоги; ~ de fret вантажні перевезення; ~ de justice виїзд на місце скоєння злочину; ~ de la chose передача речі; ~ de marchandises par chemins de fer вантажні залізничні перевезення; ~ de marchandises par mer морське перевезення вантажів (за консаментом); ~ de marchandises par route дорожнє перевезення вантажів; ~ des marchandises вантажні перевезення; ~ des marchandises en conteneurs контейнерні перевезення; ~ des personnes перевезення пасажирів; ~ des voyageurs перевезення пасажирів; ~ direct/en droiture перевезення в прямому сполученні, прямі перевезення; ~ en franchise безкоштовне перевезення (напр., певної кількості багажу); ~ en vrac перевезення навалом; ~ ferroviaire de marchandises вантажні залізничні перевезення; ~ fluvial річкові перевезення; ~ fractionné перевезення, що здійснюється на окремих етапах за різними договорами; ~ gratuits безоплатні перевезення; ~ international de marchandises міжнародні вантажні перевезення; ~ international de marchandises par chemins de fer міжнародні залізничні вантажні перевезення; ~ international de marchandises par route між-

народне перевезення вантажів автомобільним транспортом; ~ mixte/multimodal перевезення в змішаному сполученні, змішані перевезення; ~ par eau річкові перевезення; ~ par fer залізничні перевезення; ~ routier de marchandises вантажні автоперевезення; ~ sous connaissement коносаментні перевезення; ~ sous douane перевезення без виконання митних формальностей; ~ sous emballage перевезення тарних вантажів; ~ sur les lieux виїзд на місце скоєння злочину

transporteur, *m* перевізник; транспортне підприємство Δ décharger le ~ приймати вантаж від перевізника; ~ aérien повітряний перевізник; повітряно-транспортне підприємство; ~ aérien commercial комерційний авіаперевізник; ~ d'unités de charge судно для перевезення унітарного вантажу; ~ maritime перевізник при морському перевезенні; ~ par eau перевізник при внутрішніх водних перевезеннях; ~ régulier перевізник, який виконує регулярні рейси

transports, *m pl* перевезення Δ ~ aériens internationaux міжнародні авіаперевезення; ~ de surface 1) наземні види транспорту; 2) перевезення наземними видами транспорту; ~ en/sous transit транзитні перевезення; ~ internationaux міжнародні перевезення; ~ maritimes mondiaux світове судноплавство; ~ successifs перевезення в пряму сполученні, прямі перевезення; ~ sur les lignes régulières перевезення по регулярним лініям

travail, *m* 1) робота, праця; 2) заняття, справа Δ fournir le ~ надавати роботу; inapte au ~ непрацездатний; ~ à la chaîne робота за конвеєрною системою; ~ à la pièce відрядна робота; ~ à la tâche робота, оплачувана аккордно; ~ à temps choisi робота на умовах неповного робочого часу; ~ à temps partiel робота на умовах неповного робочого часу; ~ «all'aperto» робота (ув'язнених) за межами тюремної установи; ~ au pair робота в якості помічника по господарству в сім'ї (винагорода, головним чином, у вигляді надання житла, харчування); ~ au rendement відрядна робота; ~ clandestin таємне (належно не оформлене) проведення робіт із залученням найманих працівників; ~ concédé праця ув'язнених на засадах надання робочої сили (якогось промислового чи торговельного підприємства); ~ en continu безперервна робота; робота на підприємстві безперервного виробництва; ~ créateur творча діяльність; ~ de nuit робота в нічний час; ~ effectif дійсна робота; ~ en deux équipes робота в дві зміни; ~ en semi-continu робота в умовах напівбезперервного виробництва; ~

fictif період, коли працівник тимчасово не працював, але розглядається як такий, коли працівник фактично працював; ~ forcé примусова праця; ~ interdit заборонена робота (для певних категорій працівників, напр., жінок, неповнолітніх); ~ intérimaire тимчасове заступництво; ~ intermittent періодична робота невеликої тривалості (від декількох годин до 1 місяця); ~ noir 1) недозволена понаднормова робота; 2) прихована робота (належно не зареєстрованих ремісників); ~ par équipes (successives) змінна робота; ~ par relais робота змінними бригадами; ~ par roulement робота за змінним графіком; ~ pénal/pénitentiaire праця засуджених у в'язницях; ~ posté змінна робота; ~ protégé особливі умови роботи для осіб з обмеженою працездатністю; ~ saisonnier сезонна робота; ~ salarié робота за наймом; ~ supplémentaire понаднормова робота; ~ temporaire тимчасова робота

travailleur, *m* працівник Δ ~ à domicile домашній робітник; ~ à l'heure працівник з погодинною оплатою праці; ~ à la tâche відрядник, робітник-відрядник; ~ à temps complet працівник з нормальною тривалістю часу; ~ à temps partiel працівник, зайнятий на роботі з неповним робочим часом; ~ au pair помічник по господарству в сім'ї; ~ dépendant найманий працівник; ~ détaché відряджений працівник; ~ frontalier працівник-житель прикордонної зони іноземної держави; ~ handicapé працівник зі зниженою працездатністю; ~ indépendant незалежний працівник (напр., ремісники, торговці, особи вільних професій); ~ intellectuel працівник розумової праці; ~ intérimaire працівник, який заміщує тимчасово відсутнього працівника; ~ intermittent працівник, зайнятий на нерегулярних тимчасових роботах (тривалістю від декількох годин до 1 місяця); ~ manuel працівник, зайнятий фізичною працею; ~ migrant працівник-емігрант; ~ occasionnel працівник, зайнятий на випадкових роботах; ~ saisonnier сезонний працівник; ~ salarié працівник, який працює за наймом, найманий працівник; ~ sans emploi безробітний; ~ valide працівник, що володіє повною працездатністю

travaux, *m pl* роботи Δ ~ dangereux роботи, пов'язані з небезпекою; ~ des jours fériés робота у святкові дні; ~ en cours незакінчені роботи; ~ extérieurs побічна робота (яка виконується крім основної роботи); ~ interdits заборонені види робіт (напр., підняття важких речей, що перевищують встановлені норми); ~ préparatoires підготовчі документи (при прийнятті закону); ~ publics

громадські роботи; ~ urgents невідкладні роботи (напр., з ліквідації наслідків аварії)

tréfoncier, *m* власник надр земельної ділянки

Trésor (public), *m* Державне казначейство (касове виконання державного бюджету, банківські операції)

trésorerie, *f* 1) адміністрація казначейства; 2) кошти; ліквідні кошти (підприємства, організації); 3) фінанси держави; 4) касові операції Δ ~ initiale початковий капітал (товариства, підприємства)

trésorier, *m* скарбник Δ ~ d'entreprise розпорядник кредитів підприємства; ~ payeur général головний казначей (у масштабі департаменту)

trêve, *f* тимчасове припинення військових дій

tribunal, *m* суд; трибунал; склад суду Δ citer devant le ~ викликати до суду; comparaître devant le ~ відповідати в судовому порядку, постати перед судом; compléter/composer le ~ входити до складу суду; déférer au ~ передавати до суду; залучати до судової відповідальності; dessaisir le ~ припиняти справу в суді; être attiré devant un ~ бути притягнутим до суду; saisir un ~ d'une affaire передавати справу до суду; порушувати справу в суді; ~ à juge unique одноосібний суд; ~ administratif адміністративний суд (для розгляду адміністративно-правових спорів); ~ arbitral арбітражний суд, арбітраж; третейський суд; ~ civil цивільний суд; ~ collégial колегіальний суд; ~ constitutionnel конституційний суд; ~ correctionnel виправний суд (розглядає справи про кримінальні проступки); ~ d'arbitrage арбітражний суд, арбітраж; третейський суд; ~ d'exception суд виключної юрисдикції; ~ d'instance 1) суд малої інстанції (при розгляді цивільних справ); 2) поліцейський суд (при розгляді кримінальних справ); ~ de commerce торговий суд (у справах з торгових угод); ~ de droit commun суд загальної юрисдикції, загальний суд; ~ de grande instance 1) суд великої інстанції (при розгляді цивільних справ); 2) виправний суд (при розгляді кримінальних справ); ~ de l'ordre criminel кримінальний суд; ~ de l'ouverture de la succession суд за місцем відкриття спадщини; ~ de la navigation воднотранспортна колегія; ~ de la situation de... суд за місцем знаходження... (напр., застрахованого майна); ~ de police поліцейський суд (який розглядає справи про поліцейські порушення); ~ de premier degré/de première instance суд першої інстанції; ~ de renvoi суд, в який передано справу; ~ de simple police поліцейський суд (який розглядає справи про

поліцейські порушення); ~ des brevets патентний суд; ~ des conflits суд у справах про підсудність справ (між загальними судовими установами та адміністративними судами); ~ des pensions суд у справах про пенсійне забезпечення; ~ disciplinaire дисциплінарний суд; ~ du domicile du défendeur суд за місцем проживання відповідача; ~ du for національний суд; ~ du lieu de résidence суд за місцем постійного перебування, знаходження або проживання; ~ du siège des immeubles суд за місцем знаходження нерухомого майна; ~ est compétent pour ... суду підвідомчі ...; ... суду підсудні ... (такі-то справи); ~ incompetent суд, якому не підсудна (дана справа); ~ inférieur нижча судова інстанція; нижчий суд; ~ international міжнародний суд; ~ international du droit de la mer міжнародний трибунал з морського права; ~ judiciaire загальна судова установа (на відміну від адміністративних судів); ~ local місцевий суд; ~ maritime морський суд; ~ militaire військовий трибунал; ~ mixte змішаний суд; ~ municipal міський суд; ~ national національний суд; ~ paritaire des baux ruraux паритетний суд у справах з оренди сільськогосподарських земель; ~ pénal кримінальний суд; ~ permanent des Forces Armées Вищий постійний суд Збройних сил; ~ permanent des forces armées військовий трибунал; ~ pour enfants суд у справах неповнолітніх; ~ premier saisi суд, що перший приступив до розгляду справи; ~ professionnel судовий орган, який розглядає справи, що стосуються здійснення певної професії; ~ répressif кримінальний суд; ~ saisi de (l'instance) суд, який розглядає справу; ~ siégeant en deuxième instance суд, який розглядає справу у другій інстанції; ~ siégeant en première instance суд, який розглядає справу у першій інстанції; ~ spécial спеціальний суд; ~ suprême вища судова інстанція

tribunaux, *m pl* суди Δ ~ de l'ordre administratif суди (судові установи) системи адміністративної юстиції; ~ de l'ordre judiciaire суди (судові установи) загальної судової системи

triballeur, *m* співучасник кишенькової крадіжки, якому виконавець передає викрадене

troc, *m* товарообмінна угода, бартерна операція Δ ~ financier розрахунки (за зовнішньоторговельними операціями) шляхом використання клірингового сальдо з третьою країною

tromperie, *f* обман Δ ~ sur l'identité/la qualité de la marchandise обман (покупця) щодо

справжності (*якості*) товару; ~ sur la marchandise обман покупця (*щодо характеру, якості або кількості товару*); ~ sur la quantité de la marchandise обвіс, обважування (*покупця*); обмірювання

trop payé, *m* зайва виплата, зайве сплачування

trop-perçu, *m* надмірно отримане Δ ~ d'indemnité (de congé) зайві отримані відпускні (*при звільненні раніше закінчення розрахункового року*)

trop-versé, *m* зайва виплата, зайво сплачене

trouble, *m* порушення Δ ~ de la possession/possessoire порушення володіння (*що свідчить про претензію на це право*); ~ de droit оспорування права; ~ de fait фактичне порушення права, не пов'язане з правовими претензіями; ~ mental розлад душевної діяльності, порушення психіки; ~ social порушення громадського порядку (*в широкому сенсі*)

troubles, *m pl* хвилювання (*населення*), заворушення

trousse d'opération, *f* оперативна сумка; слідчий портфель

truand, *m* хуліган; злодій (*з числа молоді*)

truander, *vt* красти

truquage des élections, *m* фальсифікація результатів виборів

trust, *m* 1) трест; 2) довірча власність

tuer, *vt* вбивати

tutelle, *f* 1) опіка; 2) контроль; нагляд Δ être en/ sous la ~ знаходитися під опікою; mettre en ~ встановлювати опіку; sous ~ під опікою; ~ administrative адміністративний нагляд (*держави за діяльністю департаментів і комун*); ~ aux prestations sociales нагляд за належним використанням опікуваним соціальних допомог; ~ dative опіка за призначенням суду або сімейної ради; ~ des majeurs incapables охорона майна повнолітніх осіб, визнаних недієздатними; ~ des mineurs опіка над неповнолітніми; ~ du pouvoir central нагляд центральної влади (*за діяльністю місцевих представницьких органів*); ~ financière контроль фінансових операцій; ~ indirecte непрямий контроль (*шляхом перевірки виконання рішень*); ~ internationale міжнародна опіка; placer sous ~ internationale включати, передавати до міжнародної системи опіки; ~ légale опіка в силу закону; ~ officieuse добровільна опіка; ~ par annulation нагляд шляхом скасування рішень, прийнятих піднаглядним органом; ~ par d'approbation préalable нагляд шляхом попереднього схвалення (*проектів рішень*); ~ par substitution нагляд шляхом

прийняття рішення вищим органом замість нижчестоящого; ~ pénale кримінальна опіка (*нагляд за рецидивістами, які відбули покарання*); ~ sur les personnes administratives territoriales нагляд за адміністративно-територіальними утвореннями, наділеними правосуб'єктністю; ~ testamentaire опіка в силу заповіту

tuteur, *m* опікун Δ subrogé ~ заступник опікуна; ~ «ad hoc» опікун, який призначається сімейною радою для представлення інтересів недієздатної особи в окремому випадку; ~ légal опікун в силу закону; ~ testamentaire опікун, зазначений у заповіті

type, *m* тип; вид Δ ~ de brevet вид патенту; ~ de protection вид правової охорони

typologie, *f* типологія

U

ultimatum, *m* ультиматум

unanime, *adj* одноголосний

unanimité des voix, *f* одноголосність

unicité du vote, *f* одноразовий вотум (*голосування тільки в одному місці*)

unification, *f* уніфікація Δ ~ d'États об'єднання держав; ~ du droit уніфікація права

unifier, *vt* уніфікувати

uniforme, *m* уніформформа Δ ~ de grande tenue парадна форма (*одягу*); ~ de petite tenue звичайна форма (*одягу*); ~ de soirée вечірня форма, вечірній одяг

uniformisation des règles de droit, *f* уніфікація правових норм

unilatéral, *adj* односторонній

unilatéralement, *adv* в односторонньому порядку

union, *f* 1) союз, об'єднання; унія; 2) подружній союз Δ ~ administrative internationale адміністративний союз (*держав*); ~ conjugale шлюб, подружній союз; ~ d'États союз держав; ~ de syndicats союз профспілок (*що знаходяться в одній місцевості*); ~ douanière митний союз; ~ économique економічний союз; ~ illégitime фактичний шлюб, позашлюбне співжиття; ~ internationale d'assurance transports Міжнародний союз морського страхування (*неурядова організація*); ~ internationale des chemins de fer Міжнародний союз залізничних доріг; ~ internationale des télécommunications Міжнародний союз електрозв'язку; ~ internationale pour la protection des œuvres

littéraires et artistiques Міжнародний союз з охорони авторських прав на літературні та художні твори; ~ légitime законний шлюб (*укладений у встановленому законом порядку*); ~ libre фактичний шлюб, позашлюбне співжиття; ~ monétaire валютний союз; ~ monétaire et douanière валютно-митний союз; ~ personnelle особиста унія (*держав*); ~ postale universelle Всесвітній поштовий союз; ~ réelle реальна унія (*держав*); ~ régionale регіональний союз; ~ tarifaire тарифний союз

unitaire, *adj* унітарний

unitarien, *m* прихильник централізованої державної влади

unité, *f* 1) одиниця; 2) підрозділ; формування; 3) єдність Δ ~ administrative 1) адміністративно-територіальна одиниця; 2) адміністративний підрозділ; ~ budgétaire 1) підрозділ бюджету (*напр., стаття*); 2) бюджетна одиниця (*при розподілі внесків до міжнародних організацій*); 3) єдність бюджету; ~ d'administration des biens communs управління майном (*подружжя*) одним з подружжя; ~ d'interprétation однакове тлумачення; ~ d'invention єдність винаходу; ~ de chargement одиниця завантаження (*напр., контейнер*); ~ de compte розрахункова одиниця; облікова одиниця; ~ de l'imposition одиниця оподаткування; ~ de la jurisprudence єдність судової практики; ~ de surveillance митний пост (*огляд речей і осіб*); ~ de transport партія вантажу (*при перевезенні*); ~ de valeur валютна одиниця; ~ monétaire грошова одиниця; валютна одиниця; валюта, що використовується в звітності; ~ productive виробничий підрозділ (*не володіє правосуб'єктністю*); ~ territoriale територіальна одиниця; ~ universelle de valeur constante універсальна одиниця постійної вартості (*для використання в міжнародних угодах*)

universalité, *f* 1) універсальність, загальність; 2) сукупність (*речей або прав, регульованих правом як єдине ціле*); 3) сукупність майна, що утворює єдність (*напр., спадкова маса*) Δ ~ budgétaire універсальність бюджету; ~ de droit правова майнова сукупність (*сукупність майна фізичної або юридичної особи, що включає актив і пасив*); ~ de fait фактична, готівкова майнова сукупність (*без боргів, яка не володіє правосуб'єктністю*); ~ du suffrage загальне виборче право; ~ juridique правова майнова сукупність

urgence, *f* 1) терміновість, невідкладність; 2) вимога уряду про застосування строкового порядку розгляду законопроекту

usage, *m* 1) звичай, традиція; 2) користування; використання; вилучення плодів з чужої нерухомості Δ ~ abusif зловживання; ~ antérieur попереднє користування (*у винахідницькому праві*); ~ commercial 1) торговий звичай, узанс; 2) комерційне використання винаходу; ~ commun загальне користування; ~ d'armes prohibées використання заборонених видів зброї; ~ d'une marque використання товарного знаку; ~ de commerce торгова традиція, узанс; ~ de droit звичай, який має силу закону; ~ de faux papiers використання фальшивих документів; ~ de la force armée застосування збройної сили; ~ des armes застосування збройної сили; застосування зброї; ~ des eaux водокористування; користування водами (*у міжнародному праві*); ~ des stupéfiants вживання наркотичних засобів; ~ diplomatique дипломатична традиція; ~ domestique домашнє користування; ~ du drapeau користування прапором; ~ du pavillon користування державним прапором; ~ illégal незаконне використання, застосування; ~ illicite de stupéfiants незаконне вживання наркотичних засобів; ~ indu неналежне використання; ~ industriel промислове використання, промислова застосовність (*винаходу*); ~ international міжнародно-правова традиція; ~ légal звичай, який має силу закону; ~ maritime морська традиція; ~ officiel службове користування; ~ personnel 1) особисте користування; 2) попереднє користування (*у винахідницькому праві*); ~ privé користування, що здійснюється окремою особою; ~ public 1) сукупність користування; 2) відкрите застосування (*винаходу*); destiné à un ~ public призначене для невизначеного кола осіб (*про творчий твір*); ~ statutaire статутні форми використання (*напр., фінансових коштів*)

usager, *m* 1) користувач; споживач; 2) особа, що володіє правом користування або вилучення від чужої нерухомості Δ ~ antérieur попередній користувач (*у винахідницькому праві*); ~ commun особа, яка користується публічним державним майном в загальному порядку (*напр., пішохід, водій автотранспортного засобу*); ~ de la route учасник дорожнього руху; ~ des eaux водокористувач; ~ personnel особа, яка використовує чужий винахід в особистих цілях; ~ récalcitrant особа, яка, всупереч забороні, вживає якісь речовини (*напр., наркотики*)

usagers, *m pl* клієнтура

usages, *m pl* ділові звичаї Δ ~ judiciaires судовіські звичаї; ~ professionnels професійні звичаї

usance, *f* 1) звичай; 2) умови допуску векселів до переобліку Банком Франції

usucapant, *m* узукапнт, покупець майна за давністю

usucaper, *vt* купувати майно за давністю

usucapion, *f* 1) набувальницька давність, давність володіння; 2) придбання права власності в силу набувальної давності

usufruit, *m* узуфрукт Δ *frapper/grever d'~/prélever un ~* обтяжувати узуфруктом, встановлювати узуфрукт; *~ à titre universel* узуфрукт на певну частину майна; *~ d'une marque* право на використання чужого товарного знаку; *~ illimité* безстрокове користування (*чужою річчю*); *~ légal des parents* встановлене законом право батьків користуватися майном дітей; *~ paritaire* узуфрукт на певну частину майна; *~ particulier* сингулярний узуфрукт (*на окрему річ*); *~ universel* універсальний узуфрукт (*на певне майно в цілому*); *~ viager* довічне користування чужою річчю;

usufruitier, *m* узуфруктуарій Δ *~ d'une terre* землекористувач

usuraire, *adj* 1) кабальний; 2) лихварський

usure, *f* лихварство

usurier, *m* лихвар

usurpation, *f* узурпація, незаконне заволодіння, привласнення Δ *de brevet* незаконне привласнення патенту; *~ de fonctions publiques* присвоєння влади посадовою особою; *~ de l'identité* привласнення різних атрибутів іншої особи (*напр., імені, звання, нагород*); *~ de la paternité d'une œuvre/de la qualité d'auteur* незаконне привласнення авторства; *~ de la qualité de breveté* незаконне привласнення патенту; *~ de nom* привласнення чужого імені; *~ de nom commercial* незаконне привласнення чужого фірмового найменування; *~ de pouvoir* узурпація влади; *~ de terres* самовільне захоплення землі; *~ de titre et fonction* самовільне присвоєння звання або влади посадовою особою; *~ de titres* незаконне присвоєння звання; *~ du pavillon* незаконне плавання під прапором (*якоюсь державою*); *~ illicite* незаконне заволодіння, привласнення

usurper, *vi* узурпувати, незаконно привласнювати, заволодівати Δ *~ la qualité de breveté* незаконно привласнювати виняткові права патентовласника

utérin, *adj* зведений по матері

utilisateur, *m* користувач Δ *~ de réglementation* адресат правової регламентації, суб'єкт права; *~ du transit* розпорядник транзитного вантажу

utilisation, *f* використання Δ *~ des cours d'eau internationaux* використання міжнародних водотоків; *~ à titre expérimental* експериментальне використання (*винаходу*); *~ antérieure* попереднє користування (*у винахідницькій справі*); *~ des aéronefs* експлуатація повітряних суден; *~ des cours d'eau internationaux à des fins autres que la navigation* не судноплавні використання міжнародних водотоків; *~ des cours d'eau internationaux aux fins de la navigation* судноплавний шлях використання міжнародних водотоків; *~ des eaux* водокористування; *~ des sols* землекористування; *~ du chèque* пред'явлення чека до сплати; *~ en l'état de la marchandise*; використання товару в його первісному стані; *~ en privé* непублічне, закрите застосування (*винаходів*); *~ industrielle* промислове використання, промислова придатність; *~s racifiques pl* використання в мирних цілях, мирне використання; *~ publique* відкрите використання (*винаходу*)

utilité, *f* корисність, позитивний ефект; користь; вигода Δ *~ économique* д'уна invention економія від використання, економічна ефективність винаходів; *~ industrielle* промислова придатність, корисність (*винаходів*); *~ publique* суспільна корисність; суспільна користь; загальна користь, спільні інтереси

V

vacance, *f* 1) вакансія, вакантна посада; створення вакантної посади; 2) залишене спадкове майно (*можливий залишок після покриття боргів спадкодавця, що утворює виморочне майно*) Δ *pourvoir (à) une ~/remplir une ~* заповнювати вакантну посаду; *~ d'emploi* вакантна посада; *~ de siège* вакантне місце; вакантна посада, вакансія; *~ fortuite* раптова вакансія; *~ survenant après élection* випадкова вакансія (*що виникла в період між виборами*)

vacances, *f pl* відпустка; канікули Δ *~ d'impôt* тимчасове звільнення від сплати податку; *~ judiciaires* судові вакансії (*канікули*)

vacant, *adj* вільний; вакантний

vacation, *f* 1) період повноважень (*нотаріуса, експерта*); 2) винагорода, гонорар (*нотаріуса, експерта*)

vacations, *f* 1) судові канікули; 2) винагорода, гонорар (*нотаріуса, експерта*)

vagabond, *m* особа, яка не має (*постійного*) місця проживання, волоцюга

vagabondage, *m* бродяжництво

valable, *adj* дійсний; чинний; той, що має юридичну силу

valeur, *f* 1) вартість; ціна; цінність; 2) облигація; 3) цінний папір Δ ен ~ у вартісному вираженні; ен ~ monétaire в грошовому вираженні; ~ à recouper належна сума; ~ à revenu fixe твердовідсотковий папір; ~ actuelle страхова сума (*при страхуванні життя*); ~ agrée страхова вартість, погоджена між сторонами; ~ assurable вартість застрахованого майна; ~ assurée страхова сума; ~ boursière біржова вартість; ~ comptable книжкова вартість, вартість за бухгалтерськими даними; балансова вартість; ~ courante цінний папір в обігу; ~ d'achat купівельна вартість; ~ d'apport en société вартість майна одного товариства, що входить до іншого товариства (*при злитті*); ~ de la demande ціна позову; ~ de litige ціна позову; спірна сума; ~ de marché ринкова вартість; ~ de rachat сума, яку вносить страховик на прохання страховальника (*при страхуванні життя*); ~ de reconstitution загальні капіталовкладення у створення підприємства; ~ déclarative декларативне значення; ~ déclarée оголошена цінність (*поштового відправлення*); ~ des objets assurés страхова вартість; ~ économique d'une invention економічна ефективність використання винаходу; ~ en compte валюта в розрахунках; ~ en douane митна вартість (*встановлювана для митних цілей*); ~ en gage/en garantie заставлений цінний папір; ~ en marchandises валюта в товарах; ~ en nantissement заставлений цінний папір; ~ en recouvrement «для отримання» (*інкасових індокаментів на векселі*); ~ étrangère іноземний цінний папір; ~ facturée фактурна вартість; ~ fournie подання, що лежить в основі видачі векселя; ~ identificatrice ідентифікаційне значення; ~ imposable оподатковувана сума; сума, з якої стягується мито; ~ infralégislative підзаконна сила; ~ internationale міжнародно-правове значення; ~ interprétative значення для тлумачення (*норми, договору*); ~ juridique юридичне значення, юридична сила; ~ législative сила закону; ~ liquidative ліквідаційна вартість; ~ litigieuse ціна позову; спірна сума; ~ locative (foncière) вартість нерухомого майна, вказана виходячи з орендної плати (*за спеціальною шкалою*); ~ locative (foncière) вартість нерухомого майна, вказана виходячи з орендної плати (*за спеціальною шкалою*); ~ mobilière цінний папір; ~ négociable зворотній цінний папір; ~ nominale номінальна вартість; ~ nominative іменний цінний папір; ~ patrimoniale майнова цінність; ~

pécuniaire грошова вартість ~ probante/probatoire доказова сила; ~ réelle дійсна вартість; ~ résiduelle залишкова вартість (*з урахуванням амортизації і інших чинників*); ~ supraconstitutionnelle надконституційна сила (*про міжнародно-правові норми*); ~ transactionnelle договірна вартість; ~ unitaire des titres єдина вартість часток участі або акцій (*вартість активу майна товариства, поділена на кількість акцій*); ~ vénale купівельна (*продажна*) вартість

valeurs, *f* 1) валюта; 2) цінні папери Δ convertir des ~ обмінювати цінні папери; nantir des ~ отримувати позику під цінні папери; ~ d'exploitation цінності в експлуатації (*у складі коштів товариства*); ~ de l'État державні цінні папери; ~ de placement цінні папери, що дають право на отримання доходу у твердій сумі; ~ de spéculation цінні папери, що дають право на отримання дивіденда, залежного від прибутків товариства; ~ immobilisées довгострокові вкладення (*у складі засобів товариства*); ~ mobilières цінні папери, що випускаються юридичними особами (*акції, облигації, інвестиційні сертифікати, представницькі титули*); біржові цінні папери; investir en ~ mobilières вкладати в цінні папери; ~ réalisables à court terme швидкореалізовані цінності

validation, *f* визнання дійсним (*про документи, угоди*); відновлення юридичної сили недійсного документа Δ ~ par le droit interne подання законної сили внутрішнім правом (*про міжнародно-правові норми*)

valide, *adj* дійсний; чинний; законний

valider, *vt* 1) надавати юридичну силу; відновлювати юридичну силу недійсного акту; 2) затверджувати (*акт, документ*)

validité, *f* 1) дійсність; термін дії; 2) законність, правомірність Δ avec ~ з терміном дії; ~ d'un traité дійсність міжнародного договору; ~ d'une période de service залік періоду служби (*напр., в пенсійних цілях*); ~ de la loi дія закону; ~ du contrat 1) дія договору; дійсність договору; 2) законність договору; ~ du passeport термін дії паспорта; ~ exterritoriale de la loi екстериторіальна дія закону; ~ internationale сила в міжнародних відносинах (*про правову норму*); ~ interne сила всередині держави (*про правову норму*); ~ juridique юридична сила

valise, *f* пошта Δ ~ consulaire консульська пошта; ~ diplomatique дипломатична пошта; ouvrir la ~ diplomatique розкривати дипломатичну пошту; ~ non accompagnée несупроводжувана (*дипломатичним кур'єром*) пошта; ~ officielle офіційна пошта

valoir, *vi* коштувати, мати ціну Δ faire ~ un bien отримувати вигоду; faire ~ un droit відстоювати право; à ~ sur... в рахунок (*загальної суми боргу; сума, що сплачується в якості часткового платежу*)

valorisation juridique, *f* юридична оцінка

vandalisme, *m* вандалізм

vapeur, *m* морське судно Δ ~ des lignes régulières лінійне судно; ~ errant трампове судно; ~ irrégulier нелінійне судно

variations, *f pl* зміни, коливання Δ ~ des déclarations розбіжності в показаннях; ~ des infractions динаміка злочинів

variété des empreintes digitales, *f* індивідуальність папілярних візерунків

vassalité, *f* васалітет

véhicule, *m* транспортний засіб Δ ~ accidenté транспортний засіб, що отримав пошкодження в дорожньо-транспортній пригоді; ~ tamponné транспортний засіб, що отримав пошкодження в результаті зіткнення; ~ tamponneur транспортний засіб, водій якого винен у зіткненні

véhiculer, *vt* перевозити на транспортних засобах

veiller, *vi* здійснювати нагляд; спостерігати

vénalité, *f* здатність бути предметом купівлі-продажу

vendeur, *m* продавець Δ ~ à pacte de rachat; ~ à géméré особа, що продає нерухомість з правом зворотної покупки; ~ à terme продавець з терміновим контрактом; ~ conditionnel продавець за умовним договором

vendre, *vt* 1) продавати; 2) видавати, зраджувати

vente, *f* купівля-продаж; продаж; договір купівлі-продажу Δ être en ~ libre перебувати у вільному продажу; passer la ~ укласти договір купівлі-продажу; ~ à caractère international міжнародна угода купівлі-продажу; ~ à condition/conditionnelle купівля-продаж, за умови схвалення товару покупцем; ~ à consommer sur place продаж товарів, споживаних при купівлі; ~ à crédit купівля-продаж в кредит; ~ à cri public продаж з публічних торгів; ~ à domicile розміщення різних замовлень (*продаж, найм, послуги*) за місцем знаходження можливого клієнта (*на дому, на місці роботи і т.д.*); продаж з доставкою товару додому; ~ à échelle купівля-продаж зі зміною покупної ціни в залежності від деяких факторів (*вартості життя, сировини*); ~ à emporter продаж на винос; ~ à forfait поставка; ~ à formule купівля-продаж зі зміною покупної ціни в залежності від деяких факторів (*вар-*

тості життя, сировини); ~ à goûter купівля-продаж з умовою схвалення товару шляхом дегустації; ~ à l'acquitté купівля-продаж з оплатою продавцем митних зборів; купівля-продаж з післяплатою; ~ à l'agrégéе купівля-продаж з умовою схвалення товару покупцем (*родове поняття*); ~ à l'amiable продаж за угодою сторін; ~ à l'encan продаж (*рухомого майна*) з публічних торгів; ~ à l'enchère продаж з аукціону; ~ à l'essai купівля-продаж з умовою схвалення товару шляхом його пильної перевірки; ~ à la boule de neige продаж «сніжний ком» (*покупець отримує продану річ за умови поширення спеціальних бон серед інших потенційних набувачів, які проробляють ту ж операцію; в даний час такій вид продажу заборонений*); ~ à la commission комісійний продаж; ~ à la criée продаж з публічних торгів; ~ à la dégustation купівля-продаж з умовою схвалення товару шляхом дегустації; ~ à la mesure купівля-продаж товарів по вимірах (*напр., в метрах, літрах*); ~ à livrer купівля-продаж з передачею товару протягом певного періоду (*напр., місяця*); ~ à perte збитковий перепродаж (*за ціною нижче купівельної*); ~ à prix ferme купівля-продаж за твердо встановленою ціною; ~ à prix réduit продаж за зниженою ціною; ~ à réméré продаж з правом викупу; ~ à tempérament купівля-продаж з розстрочкою платежу; ~ à terme купівля-продаж з відстрочкою платежу; договір забудови, оплачуваний при здачі готової будови; ~ à vil prix продаж за непомірно низькою ціною; ~ aléatoire ризикова купівля-продаж; ~ au cadran механізований аукціон; ~ au comptant купівля-продаж з негайною оплатою (*при передачі речі*); ~ au compte купівля-продаж товарів за кількістю місць; ~ au cours купівля-продаж за ринковою ціною (*дня поставки*); ~ au déballage продаж товарів методом відкритої викладки; торгівля з викладенням товару в випадкових місцях за зниженими цінами; ~ au débarquement купівля-продаж товарів в порту призначення; ~ au/de détail роздрібний продаж; роздрібна торгівля ~ au gré de l'acheteur купівля-продаж з умовою подальшого схвалення товару покупцем; ~ au poids купівля-продаж товарів за вагою; ~ au rabais продаж за зниженою ціною; ~ aux consommateurs продаж товарів безпосередньо споживачам; купівля-продаж споживчих товарів; ~ aux enchères продаж з аукціону; ~ avec arrhes купівля-продаж зі внесенням задатку; ~ avec cadeau продаж з подарунком (*в цілях залучення клієнтури*); ~ avec garantie de baisse купівля-продаж з пра-

вом покупця на зниження договірної ціни при зниженні ринкової ціни товару; ~ avec primes продаж з премією (напр., у вигляді додаткової кількості товару або знижки з ціни); ~ avec réserve d'élection d'ami продаж з залишенням за покупцем права вказати іншого покупця; ~ cif, купівля-продаж на умовах «сіф» або «каф»; ~ commerciale торговельна купівля-продаж (купівля товарів з метою перепродажу або продаж товарів, придбаних з цією метою); ~ compensatoire перепродаж (іншому покупцеві в разі розірвання початкового договору купівлі-продажу); ~ concurrentielle купівля-продаж, здійснена в умовах вільної конкуренції; ~ d'hérédité продаж спадщини; ~ d'immeuble à construire договір забудови (з власником відчужуваної земельної ділянки); ~ d'immeubles купівля-продаж нерухомості; ~ d'un corps certain купівля-продаж індивідуально визначеної речі; ~ de choses de genre договір купівлі-продажу речей, визначених родовими ознаками; ~ de déclaration de commande купівля-продаж із залишенням за покупцем права вказати іншого покупця; ~ de gré à gré купівля-продаж за згодою сторін; ~ de la chose d'autrui продаж чужої речі; ~ de marchandises купівля-продаж товарів; ~ de marchandises sur document купівля-продаж за товаророзпорядчими документами (що передаються покупцю); ~ déguisée en donation купівля-продаж у вигляді дарування; ~ directe прямий договір купівлі-продажу; торгівля по прямому зв'язку (виробників із споживачами); ~ documentaire купівля-продаж за товаророзпорядчими документами (що передаються покупцю); ~ dolosive продаж з використанням обману; ~ du gage реалізація заставного майна; ~ en bloc купівля-продаж товару партіями (без вказівки кількісних показників); ~ en disponible купівля-продаж з негайною передачею або передачею в короткі терміни товару; ~ en gros оптовий продаж; оптова торгівля; ~ en justice продаж за рішенням суду; ~ en l'état futur d'achèvement договір забудови (з власником відчужуваної земельної ділянки), в силу якого право власності переходить до забудовника по мірі готовності будови; ~ en «libre-service» продаж за методом самообслуговування; ~ en liquidation розпродаж продукції ліквідованого підприємства; ~ en solde прискорений розпродаж товарних запасів; ~ ferme беззаперечна купівля-продаж; ~ fictive фіктивна купівля-продаж; ~ fob купівля-продаж на умовах «фоб»; ~ forcée примусовий продаж; ~ forcée aux enchères примусовий продаж з публічних торгів; ~

franco купівля-продаж франко; ~ franco destination продаж франко-пункт призначення; ~ franco frontière продаж франко-кордон; ~ franco sur wagon купівля-продаж на умовах франко-вагон; ~ franco-bord купівля-продаж на умовах «фоб»; ~ franco-gare départ купівля-продаж на умовах франко-станція відправлення; ~ frauduleuse продаж з використанням обману; ~ immobilière купівля-продаж нерухомості; ~ judiciaire продаж за рішенням суду; ~ lésionnaire продаж з збиток; ~ loyale вільна купівля-продаж (в умовах вільної конкуренції); ~ maritime морська купівля-продаж; ~ mobilière продаж рухомого майна; ~ par acomptes продаж з розстрочкою платежу; ~ par autorité de justice продаж за рішенням суду; ~ par caisse купівля-продаж з оплатою готівкою; ~ par correspondance продаж з післяплатою; ~ par navire désigné купівля-продаж товарів, що транспортуються на певному судні; ~ publique продаж з публічних торгів; ~ sans facture безфактурна купівля-продаж; ~ sans terme купівля-продаж з негайною оплатою (при передачі речі); ~ simulée фіктивна купівля-продаж; ~ spéculative спекулятивний продаж; ~ subordonnée продаж з навантаженням; ~ successorale продаж спадщини; ~ sur bannis продаж «з вигнанням» (продаж власником земельної ділянки і будов, переданих в оренду, з припиненням договору оренди); ~ sur échantillon купівля-продаж за зразком; ~ sur embarquement купівля-продаж товарів, завантажених на судно; ~ sur marque купівля-продаж за товарним знаком; ~ sur modèle продаж за зразком; ~ sur poursuite примусовий продаж за рішенням суду; ~ sur référence купівля-продаж товарів, які відповідають певному опису; продаж з правом зворотної покупки; ~ sur saisie примусовий продаж в порядку виконавчого провадження; ~ sur saisie administrative примусовий продаж для виконання адміністративного рішення; ~ sur saisie judiciaire примусовий продаж для виконання судового рішення; ~ translatif de propriété договір купівлі-продажу, в силу якого право власності переходить до покупця в момент укладення договору

ventilation, *f* зразковий розподіл купівельної ціни між предметами, придбаними за загальну ціну Δ ~ des frais розподіл витрат

venue à échéance, *f* настання терміну виконання зобов'язання (терміну платежу)

véracité, *f* достовірність, відповідність дійсності Δ ~ de la signature достовірність підпису; ~ du témoignage достовірність показань свідків

verbal, *adj* усний

verbalement, *adv* усно, в усній формі, на словах

verbalisant, *m* особа, що складає протокол

verbalisation, *f* ведення, складання протоколу

verbaliser, *vt* скласти протокол Δ ~ contre скласти протокол стосовно... (*певної особи*)

verdict, *m* вердикт, рішення присяжних засідателів з питання про винність Δ ~ d'acquittement рішення присяжних засідателів про невинність підсудного; ~ de condamnation/de culpabilité рішення присяжних засідателів про винність підсудного

véridique, *adj* достовірний; такий, що відповідає дійсності

vérificateur, *m* контролер, інспектор Δ ~ de douanes інспектор митниці; ~ des comptes ревізор-бухгалтер; ~ des contributions податковий інспектор; ~ externe des comptes зовнішній ревізор-бухгалтер

vérification, *f* перевірка, контроль; ревізія Δ ~ administrative адміністративна перевірка; ~ annuelle щорічна ревізія; ~ au point de vue de la forme попередня експертиза; ~ approfondie de situation fiscale d'ensemble поглиблена перевірка даних податкової декларації шляхом вивчення рівня життя платника; ~ d'écritures перевірка достовірності документів; ~ d'écritures par titres перевірка достовірності документів шляхом використання інших документів; ~ d'identité встановлення особи; ~ de caisse перевірка грошових коштів в касі, перевірка касової готівки; ~ de comptabilité бухгалтерська ревізія, перевірка бухгалтерської документації; ~ de la preuve перевірка доказу; ~ des comptes бухгалтерська ревізія, перевірка бухгалтерської документації; ~ des marchandises митний огляд вантажів; ~ des pleins pouvoirs перевірка повноважень; ~ des pouvoirs перевірка повноважень (*щодо депутатів Національних зборів і сенаторів, здійснюється Конституційною Радою*); ~ des titres autorisant le port du pavillon перевірка права (*судна*) на прапор; ~ douanière митний контроль; ~ du pavillon перевірка права (*судна*) на прапор; ~ en douane митний контроль; ~ externe des comptes зовнішня бухгалтерська ревізія; ~ fiscale податковий контроль; ~ intégrale суцільна перевірка; суцільний митний огляд; ~ intérieure des comptes внутрішня ревізія; ~ par épreuves вибіркова перевірка; вибірково митний огляд; ~ personnelle du juge приватне суддівське розслідування (*огляд, оцінка, відтворення обставин події на місці*); ~ préliminaire попередня експертиза

vérité, *f* правда, істина Δ découvrir la ~ встановлювати істину

versement, *m* внесок; внесення; платежі, виплата Δ ~ au clearing оплата за клірингом; ~ d'épargne ощадний внесок; ~ en espèces платежі готівкою; ~ forfaitaire виплата у твердій сумі; одноразовий внесок; одноразова виплата; ~ fractionné платежі по частинах; розстрочений внесок; ~ provisionnel аванс; задаток; ~ tardif прострочений внесок; прострочений платіж; прострочене внесення; ~ unique одноразова виплата

versements, *m pl* внески, платежі Δ ~ échelonnés періодичні платежі; ~ en compte courant перерахування на поточний рахунок; ~ périodiques періодичні платежі

verser, *vt* платити, виплачувати; вносити, робити внески; вкладати кошти

version, *f* версія Δ ~ authentique правильна, обґрунтована версія

versions du traité, *f pl* екземпляри міжнародного договору

verso du document, *m* зворотня сторона документа (*де викладається його зміст*)

verticille, *m* завитковий візерунок (*папілярних ліній*)

vertu, *f* здатність, властивість Δ en ~ de... на підставі..., відповідно до...; en ~ du jugement в силу судової постанови (*вироку, рішення*); en ~ de la loi в силу закону; en ~ des pouvoirs в силу повноважень

vêtement de protection, *m* спецодяг

veto, *m* вето, заборона Δ mettre/opposer son ~ накладати вето, заперечувати; ~ absolu абсолютне, резолютивне вето; ~ populaire вето на закон, що накладається шляхом заяви заперечень громадянами; ~ présidentiel вето, що накладається президентом; ~ suspensif відносне, суспензивне вето

veuvage, *m* вдовство

veuve, *f* вдова Δ ~ de guerre вдова особи, загиблої на війні; ~ remariée вдова, що вступила в новий шлюб

via, *prép* через (*при транзитному перевезенні*)

viabilité, *f* життєздатність

viager, *m* довічний дохід Δ en ~ в обмін на довічну ренту

vice, *m* вада; недолік, дефект Δ ~ apparent явний недолік; ~ caché прихований недолік; ~ de construction конструктивний дефект; ~ de fabrication виробничий дефект; ~ de fond вада щодо змісту; необґрунтованість чи незаконність юридичного акту; ~ de forme 1) недотримання форми; 2) порушення процедури; порушення процесуального порядку; entaché de ~ de forme вчинений з

порушенням встановленої форми (*про юридичний акт*); ~ de la volonté недолік волевиявлення; ~ de procédure процесуальне порушення; ~ du consentement недолік волі; ~ juridique/législatif недолік в законодавстві; ~ non apparent прихований недолік; ~ propre внутрішньо прихований дефект; ~ propre de la marchandise дефект або властивості товару, що роблять його непридатним для якоїсь цілі; ~ propre du navire дефект судна, що приводить його в неморехідний стан; ~ rédhibitoire прихований недолік, що тягне розірвання договору

vice-consul, *m* віце-консул

vice-consulat, *m* консульство, очолюване віце-консулом

vice-ministre, *m* заступник міністра

vice-président, *m* віце-президент

vicier, *vt* папложити; робити нечинним

victime, *f* потерпіла особа; жертва Δ ~ d'accident потерпіла особа внаслідок нещасного випадку; ~ d'un accident du travail потерпіла особа в результаті нещасного випадку на виробництві; ~ de l'infraction потерпіла особа від злочину; ~ de la guerre інвалід війни; ~ du délit потерпіла особа від правопорушення; ~ encore en vie постраждала особа, що виявляє ознаки життя

vide juridique, *m* відсутність правової регламентації, недолік в законодавстві

vie, *f* життя Δ ~ à vie довічно; ~ du brevet термін дії патенту; ~ matrimoniale життя в шлюбі; ~ sociale період існування товариства; функціонування товариства

vif, *m* житель, мешканець Δ entre ~s між живими (*про угоди*)

vignette, *f* марка, талон, знак оплати Δ ~ automobile збір з власників автомобілів (*диференційований залежно від потужності двигуна*); ~ de plaidoirie талон про участь адвоката у цивільному процесі (*в цілях фінансування пенсійного забезпечення адвокатів*)

vigueur, *f* чинність, дійсність; (*про нормативний акт, угоду*) Δ cesser d'être en ~ втрачати силу; demeurer en ~ діяти, бути в силі; entrer en ~ набирати чинність; est considéré comme étant en ~ розглядається, як такий, що має силу (*про договір*); maintenir en ~ зберігати чинним; mettre en ~ вводити в дію; remettre en ~ відновлювати в чинності; en ~ діючий, який увійшов у дію

ville libre, *f* вільне місто

vindicté publique, *f* переслідування злочинів від імені суспільства

viol, *m* згвалтування Δ ~ avec menace par arme згвалтування з загрозою зброєю; ~ collectif

групове згвалтування; ~ de sépulture наруга над могилою; ~ homosexuel згвалтування гомосексуального характеру

violateur, *m* особа, винна у згвалтуванні

violation, *f* порушення Δ ~ des engagements internationaux порушення міжнародних зобов'язань; ~ des formes substantielles prescrites par la loi істотне порушення кримінально-процесуального закону; ~ du secret des correspondances; ~ du secret des lettres порушення таємниці листування; ~ d'un brevet порушення патенту; ~ de correspondance порушення таємниці листування; ~ de domicile порушення недоторканності житла; ~ de forme порушення вимог форми; ~ de frontière порушення кордону; ~ de l'espace aérien étatique порушення повітряного простору; порушення державного суверенітету на повітряний простір; ~ de l'ordre public порушення громадського порядку; ~ de la loi порушення закону; ~ de la neutralité порушення нейтралітету; ~ de marque порушення права на товарний знак; ~ de sépulture наруга над могилою; ~ de souveraineté порушення суверенітету; ~ de tombeau наруга над могилою (*що відноситься до надгробка*); ~ des accords internationaux порушення міжнародних угод; ~ des obligations порушення зобов'язань; ~ du droit d'auteur порушення авторського права; ~ du droit international порушення міжнародного права; ~ du secret professionnel розголошення професійної таємниці; ~ manifeste явне порушення

violence, *f* насильство Δ ~ d'une obligation порушення зобов'язання; ~ morale психічне насильство, погрози; ~ physique фізичне насильство; ~ simple протисте насильство (*без слідів ран і ударів у потерпілого*)

violences, *f pl* насильницькі дії (*меншої тяжкості, ніж побіи*) Δ ~ légères незначні насильницькі дії; ~ légères à but correctif фізичні заходи покарання (*щодо дітей*); ~ volontaires умисні насильницькі дії

violenter, *vt* примушувати силою

violent, *m* особа, винна в згвалтуванні

violier, *vt* 1) порушувати; 2) гвалтувати

virement, *m* переказ, перерахування (*грошових коштів*) Δ ~ bancaire банківське перерахування; ~ budgétaire бюджетне перерахування (*з одного розділу бюджету до іншого*); ~ d'office de compte à compte періодичне перерахування банком коштів з одного на інший рахунок тієї ж особи; ~ de crédit пересування кредиту; ~ en banque банківське перерахування; ~ par écritures проведення безготівкового розрахунку, переказ ко-

штів; ~ postal поштовий переказ; ~ simple звичайний переказ

vîrer, *vt* перераховувати, переказувати (*грошові суми*)

visa, *m* 1) віза (в різних значеннях); 2) послання на нормативні акти, що послужили основою для даного рішення Δ accorder un ~ видавати візу; apposer le ~ візувати (документ); délivrer un ~ видавати візу; ~ à entrées multiples багаторазова віза ~ consulaire консульська віза; ~ d'entrée в'їзна віза (для тривалого перебування за кордоном); ~ d'entrée et de sortie в'їзна-виїзна віза; ~ de chèque акцепт чека; ~ de court séjour короткострокова віза; ~ de passeport віза в паспорті; ~ de service службова віза; ~ de sortie виїзна віза; ~ de tourisme туристична віза; ~ de transit транзитна віза; ~ de visite гостьова віза; ~ diplomatique дипломатична віза; ~ gratuit безкоштовна віза; ~ permanent постійна віза; ~ pour timbre підтвердження (компетентною адміністрацією) оплати гербового збору; ~ spécial спеціальна віза (напр., для дипломатичних кур'єрів)

viser, *vt* візувати (документ)

visite, *f* 1) огляд; 2) обшук; 3) огляд; 4) побачення (в місці позбавлення волі); 5) візит (в дипломатичному праві) Δ faire/tendre la ~ наносити візит у відповідь; ~ d'arrivée візит з нагоди прибуття; ~ de congé візит з нагоди вибуття; ~ de courtoisie візит ввічливості; ~ des aéronefs огляд повітряних суден; ~ des bagages митний огляд багажу; ~ des lieux огляд місця подій; ~ des navires огляд суден; ~ diplomatique дипломатичний візит; ~ domiciliaire обшук за місцем проживання; ~ douanière митний огляд; ~ non officielle неофіційний візит; ~ officielle офіційний візит

visiter, *vt* 1) оглядати, проводити огляд; 2) обшукувати, проводити обшук

vitesse de rédaction, *f* швидкість письма

vivant, *adj* живий

vivre, *vi* жити; проживати Δ ~ en permanence постійно проживати; ~ sous le toit de... проживати спільно з ...

vocation, *f* покликання Δ ~ aux prestations право на отримання допомоги; ~ d'auteur здатність мати авторські права; ~ héréditaire право успадкування ~ subsidiaire субсидійне значення, субсидійна роль; ~ successorale право успадкування

voie, *f* 1) шлях, дорога; 2) спосіб, засіб, шлях; канал (в дипломатичному праві) Δ par ~ de... шляхом ...; par ~ d'accord за домовленістю, шляхом угоди; par ~ d'adhésion шляхом приєднання (до договору); par ~ d'autorité шляхом здійснення владних повноважень; par

la ~ commerciale у порядку, передбаченому торговим правом; par ~ de communication écrite шляхом направлення письмового повідомлення; par ~ de compensation шляхом заліку взаємних вимог; par ~ de contrainte в примусовому порядку; par ~ conventionnelle договірним шляхом; par la ~ diplomatique дипломатичним шляхом, по дипломатичним каналам; par ~ de droit правовими засобами; par ~ d'endossement шляхом здійснення індосаменту; par ~ d'exception в порядку заперечення проти позову; par ~ générale шляхом прийняття нормативних актів; par ~ de grâce в порядку помилування; par la ~ hiérarchique в порядку підлеглості; par ~ individuelle шляхом прийняття індивідуальних, ненормативних актів; par ~ légale законним шляхом; par ~ législative шляхом видання закону; par ~ des négociations шляхом переговорів; par ~ de nomination шляхом призначення; par ~ de notification шляхом направлення письмового повідомлення; par ~ d'ordre у порядку черговості; par ~ réglementaire шляхом прийняття підзаконних нормативних актів; par ~ de requête у порядку оскарження; par ~ de rôles на основі кадастрового способу оподаткування податком; par ~ successorale в порядку спадкування, у спадщину; par ~ de virement шляхом перерахування; ~ aérienne повітряна траса; ~ arbitrale арбітражний розгляд (*спору*); ~ contentieuse/d'action позовний порядок, позовне провадження; par ~ d'action в позовному порядку, в порядку позовного провадження; ~ d'eau водний шлях; ~ d'eau artificielle штучний водний шлях; ~ d'eau internationale міжнародний водний шлях; ~ d'exécution спосіб виконання (судових рішень, виконавчих документів); ~ d'intervention пред'явлення цивільного позову в кримінальній справі (у разі порушення справи прокуратурою); ~ de circulation maritime морський коридор; ~ de conciliation процедура з примирення; ~ de droit правовий шлях; правовий засіб; ~ de fait 1) насильницькі дії (не пов'язані із заподіянням тілесних ушкоджень); 2) дія представника органу управління, що виходить за межі його повноважень; ~ de navigation intérieure внутрішній водний шлях; ~ de navigation maritime морський шлях; ~ de recours оскарження; спосіб, вид, форма оскарження; ~ de réformation часткова зміна судової постанови судом другої інстанції; ~ de réquisition вступ прокурора у справу (у цивільному процесі); par ~ de réquisition шляхом подання висновків; ~ de rétraction перегляд судових постанов (ви-

несених за відсутності підсудного) тим же судом; ~ du recours en cassation касаційний порядок оскарження; ~ extra-judiciaire поза-судовий порядок; ~ gracieuse окреме провадження (в цивільному процесі); ~ judiciaire судовий порядок; ~ maritime internationale міжнародний морський шлях; ~ navigable судноплавний водний шлях; ~ navigable d'intérêt international судноплавний водний шлях міжнародного значення; ~ ragée застереження про право заставного кредитора продати предмет застави без дотримання формальностей (як правило, незаконна); ~ publique 1) дорога загального користування; 2) громадські місця; ~ reconventionnelle пред'явлення зустрічного позову; agir par ~ reconventionnelle пред'являти зустрічний позов

voies, f pl способи, засоби Δ ~ d'accès під'їзні шляхи; ~ de recours contre la sentence arbitrale засоби оскарження арбітражного рішення; ~ de recours extraordinaires надзвичайні види оскарження (касаційне оскарження та оскарження в ревізійному порядку); ~ de recours internes місцеві, внутрішньодержавні засоби правового захисту; ~ de recours ordinaires звичайні види оскарження (заперечення проти судового рішення, винесеного за відсутності підсудного, і апеляція)

voirie, f мережа шляхів сполучення загального користування

voisinage, m прикордонний район

voiture, f автомобіль, автотранспортний засіб Δ ~ accidentée автомобіль, який отримав пошкодження в дорожньо-транспортній пригоді; ~ cellulaire автомобіль для перевезення ув'язнених; ~ tamponnée автомобіль, що отримав пошкодження в результаті зіткнення; ~ tamponneuse автомобіль, водій якого винен у зіткненні

voiturier, m перевізник Δ ~ aérien повітряний перевізник; ~ terrestre перевізник наземними видами транспорту

voix, f 1) голос; 2) виборчий голос Δ mettre aux ~ ставити на голосування; mettre aux ~ les articles ставити на постатейне голосування; mettre aux ~ en bloc/mettre aux ~ l'ensemble ставити на голосування «в цілому»; mettre aux ~ séparément ставити на роздільне голосування; ~ concordantes співпадаючі голоси (подані за одне і те ж рішення); ~ consultative дорадчий голос; avec ~ consultative з правом дорадчого голосу, з дорадчим голосом; ~ contre голос «проти» (при голосуванні); ~ délibérative вирішальний голос; ~ émise/exprimée поданий

голос (при голосуванні); ~ roug голос «за» (при голосуванні); ~ prépondérante голос, який створює перевагу (в разі рівного розподілу голосів при голосуванні)

vol, m 1) авіарейс; 2) крадіжка Δ ~ à découvert грабіж; ~ à l'américaine шахрайство шляхом зловживання довірою; ~ à l'entolage крадіжка, що здійснюється повією у клієнта; ~ à l'étalage крадіжка товарів відкритої викладки в магазині; ~ à la fausse qualité квартирна крадіжка, при якій злодій проникає до квартири, використовуючи підроблені документи; ~ à la location крадіжка в зданому в найм приміщенні; ~ à la roulotte крадіжка предметів з автомобіля; ~ à la sassage кишенькова крадіжка з розрізанням одягу потерпілого; ~ à la substitution шахрайство шляхом підміни предмета (напр., дорогоцінного каменю); ~ à la tire кишенькова крадіжка; ~ à main armée озброєний грабіж (вчинений одиничним злочинцем); ~ aggravé крадіжка, здійснена за обтяжуючих обставин; ~ au bonjour квартирна крадіжка з використанням обману для проникнення в приміщення; ~ au coffre-fort крадіжка з сейфа; ~ «au rendez-moi» шахрайство при розрахунку та отриманні зачі; ~ au tiroir крадіжка з ящика касового апарату; ~ avec effraction крадіжка зі зломом; ~ avec récidive повторна крадіжка; ~ avec violence грабіж із застосуванням насильства; ~ correctionnel крадіжка, яка кваліфікується як проступок; ~ criminel крадіжка, яка кваліфікується як злочин, кваліфікована крадіжка; ~ d'accessoires крадіжка деталей або обладнання з автомобіля; ~ d'énergie крадіжка електроенергії; ~ de bestiaux скотокрадіство; ~ de la clientèle крадіжка, вчинена покупцями; ~ des monte-en-l'air квартирна крадіжка на верхніх поверхах; ~ dit «au rendez-vous» крадіжка, при якій злочинець заволодіває добровільно переданими йому грошима і документом (напр., чеком), що стали підставою для цієї передачі; ~ domestique крадіжка, що здійснюється прислугою; ~ en bande групова крадіжка; ~ en réunion крадіжка, вчинена групою осіб, групова крадіжка; ~ entre alliés крадіжка у чоловіка, родича або свояка; ~ familial крадіжка у членів тієї ж сім'ї; ~ international міжнародний рейс; ~ largein дрібна крадіжка; ~ non régulière нерегулярний політ; ~ qualifié кваліфікована крадіжка (обставини якої дають підставу кваліфікувати її не як кримінальний проступок, а як злочин); ~ régulier регулярний політ; ~ simple крадіжка, яка кваліфікується як кримінальний проступок, простий склад крадіжки; ~ simulé інсценована крадіжка

volé, *m* потерпіла від крадіжки особа, обкрадена особа

voleur, *m* особа, яка здійснила крадіжку, злодій
Δ ~ à la tire особа, яка здійснила кишенькові крадіжки

volontaire, *adj* 1) вольовий, усвідомлений; умисний; 2) добровільний

volonté, *f* воля; волевиявлення Δ ~ collective колективна воля; ~ d'être lié par le contrat намір визнати обов'язковість договору; ~ des parties волевиявлення сторін; ~ étatique державна воля; ~ présumée передбачувана воля; ~ sociale волевиявлення товариства (напр., акціонерного товариства); ~ tacite мовчазне волевиявлення; ~ unilatérale одностороннє волевиявлення

vols, *m pl* рейси, польоти Δ ~ de transport комерційні авіаперевезення; ~ de travail aérien авіаційні спеціальні роботи; ~ intérieurs внутрішні авіаперевезення; внутрішні польоти; ~ internationaux pour passagers міжнародні пасажирські авіаперевезення; ~ payants de transport de fret вантажні комерційні авіаперевезення; ~ pour voyages «tout compris» польоти за туристичними маршрутами

volume, *m* обсяг, кількість Δ ~ des échanges обсяг товарообігу; ~ des ventes товарообіг; ~ du contentieux кількість розглянутих справ

volute, *f* сувій Δ ~ double подвійна спіраль (в папілярному візерунку); ~ simple завітковий візерунок; проста спіраль (в папілярному візерунку)

votant, *m* виборець, який бере участь в голосуванні

votation, *f* голосування Δ ~ (au scrutin) секрет таємне голосування; ~ populaire всенародне голосування, референдум

vote, *m* 1) голосування; 2) голос (при голосуванні); 3) рішення, прийняте шляхом голосування; 4) вотум Δ s'abstenir lors du ~ утримуватися при голосуванні; adopter sans ~ приймати без голосування; donner une explication de ~/expliquer le ~/motiver son ~ виступати з мотивів голосування; викладати мотиви голосування; prendre part au ~ брати участь у голосуванні; revenir sur un ~ оспорювати дійсність голосування; ~ à mains levées голосування підняттям рук, відкрите голосування; ~ affirmatif голосування «за»; голос «за»; ~ article par article/par articles по-статейне голосування; ~ bloqué недопущення (урядом) голосування щодо поправки, не розглянутої комісією; ~ contre голосування «проти»; голос «проти»; ~ cumulatif кумулятивне голосування; ~ d'abstention голос «утримуюся»; ~ d'une motion de censure го-

лосування вотуму недовіри; ~ de confiance вотум довіри; ~ de défiance вотум недовіри; ~ de la loi прийняття закону; голосування за кону; ~ direct пряме голосування (на відміну від голосування через представника); ~ disjoint роздільне голосування; ~ du budget затвердження бюджету; голосування за проектом бюджету; ~ émi поданий голос (при голосуванні); ~ facultatif факультативне, необов'язкове голосування; ~ frauduleux зловживання при голосуванні; ~ indirect голосування через представника; ~ limité обмежене голосування; ~ multiple плюральний вотум; ~ négatif голосування «проти»; голос «проти»; ~ nominal/nominatif поіменне голосування; ~ obligatoire обов'язкове голосування; ~ par appel nominal голосування шляхом поіменного опитування; поіменне голосування; ~ par assis et debout/par assis et levé голосування вставанням; ~ par bulletins голосування шляхом подачі бюлетенів, таємне голосування; ~ par correspondance голосування поштою; ~ par division роздільне голосування; ~ par/de liste голосування за списками; ~ par procuration голосування через представника, голосування за довіреністю; ~ plural плюральний вотум; ~ pour голосування «за»; голос «за»; ~ préférentiel голосування з перевагою (право змінити порядок розташування кандидатів у списку); ~ privilégié привілейоване становище при голосуванні; ~ public голосування підняттям рук, відкрите голосування; ~ sans débat голосування без обговорення; ~ secret голосування шляхом подачі бюлетенів, таємне голосування; ~ séparé окреме голосування; ~ simplement majoritaire голосування за методом простої більшості; ~ sur... голосування за... (проектом закону, пропозицією); ~ sur l'ensemble голосування (пропозиції, законопроекту) «в цілому»; ~ uninominal поіменне голосування

voter, *vt* голосувати, брати участь в голосуванні; проводити голосування Δ ~ contre голосувати «проти»; ~ par bulletins écrits голосувати шляхом подачі письмових бюлетенів; ~ pour голосувати «за»

votes, *m pl* тури голосування Δ compter/recenser les ~ підраховувати голоси, визначати результати голосування; ~ concordants паралельне голосування (в різних органах); ~ pondérés зважене голосування (кількість голосів пропорційна внескам кожного голосуючого)

vouchers, *m pl* ваучери (в різних значеннях)

voyage, *m* поїздка; рейс Δ ~ international міжнародний рейс; ~ international isolé разовий міжнародний рейс

voyageur, m 1) пасажир; 2) роз'їзний агент
voyou, m молодий правопорушник, хуліган
voyoutisme, m хуліганство
vrac, m масовий вантаж Δ ep ~ розсипом, навалом; ~ sec сухий масовий вантаж
vu, prep в силу, на підставі, керуючись, приймаючи до уваги Δ au ~ de... з урахуванням..., враховуючи...; au ~ et au su de... з відома...
vue, f 1) розгляд; 2) намір; мета; 3) точка зору, думка Δ garder à ~ затримувати (*нідозрюваного*); payable à ~ підлягає оплаті за пред'явленням; payable à ... jours de ~ підлягає оплаті через ... днів після пред'явлення; souscrire aux ~s приєднуватися до думки; ~ corporelle особистий обшук; ~ d'appartement квартирна крадіжка; ~ des lieux огляд місця події; ~ domiciliaire обшук за місцем проживання

W

warrant, m 1) варрант; 2) документ, що надає право придбання певних фондів цінностей Δ ~ à domicile варрант, що видається в разі знаходження заставленого товару у боржника; ~ à ordre ордерний варрант; ~ agricole варрант, що видається на заставлені сільськогосподарські продукти, що знаходяться у боржника; ~ au porteur варрант на пред'явника; ~ commercial/avec dessaisissement варрант, що видається в разі знаходження заставленого товару на складі; ~ hôtelier застава готельного обладнання (*без його передачі заставоутримувачу*); ~ industriel варрант, що видається на заставлені промислові товари, що знаходяться у боржника; ~ intransmissible варрант, що не передається; ~ pétrolier застава нафтових запасів (*без їх передачі заставоутримувачу*); ~ sur outillage застава устаткування (*без його передачі заставоутримувачу*)

warrantage, m встановлення застави на товари з отриманням варранта

warranter, vt видавати в заставу за варрантом

Z

zone, f зона, простір, район Δ ~ contigu прилегла, спеціальна зона (*в морському праві*); ~ côtière берегова смуга; ~ d'aménagement différé міська зона, де переважне право купівлі відчужуваних земельних ділянок на-

лежить публічним або публічно-приватним організаціям; ~ d'exclusivité територія дії виняткового права; ~ d'influence зона, сфера впливу (*в міжнародних відносинах*); ~ d'intervention foncière зона, де переважне право купівлі відчужуваних земельних ділянок або будівель належить комунальній владі; ~ d'opérations militaires зона військових дій; ~ de blocus зона морської блокади; ~ de contact контактна поверхня; ~ de guerre зона військових дій; ~ de juridiction nationale зона національної юрисдикції; ~ de la haute mer зона відкритого моря; ~ de libre-échange зона вільної торгівлі; ~ de mer морська зона, морський пояс; ~ de pêche риболовна зона; ~ de pêche contrôlée контрольована риболовна зона; ~ de pêche réservée район, закритий для рибальства іноземним суднам; ~ de pêche риболовецька зона; ~ de préférences douanières зона з преференційним митним режимом; ~ de protection du traité район, що охоплюється договором; ~ de protection sanitaire санітарна зона (*спеціальна зона, створена для запобігання порушень санітарних законів і правил*); ~ de sécurité зона безпеки; ~ démilitarisée демілітаризована зона; ~ dénucléarisée без'ядерна зона; ~ des combats театр військових дій; ~ dollar долларова зона; ~ douanière митна зона, зона митного контролю; ~ économique економічна зона; ~ économique exclusive виняткова економічна зона; ~ économique régionale регіональна економічна зона; ~ électorale виборчий округ; ~ exempte d'armes nucléaires зона, вільна від ядерної зброї, без'ядерна зона; ~ franc зона (*французького*) франка; ~ franche безмитна зона; вільна гавань; ~ frontalière прикордонна зона; ~ interdite заборонена зона; ~ internationale міжнародна зона; ~ internationale des fonds marins Міжнародний район морського дна; ~ limitrophe прикордонний район; ~ maritime морська зона, морський пояс; ~ maritime de sécurité морська зона безпеки; ~ maritime des douanes/maritime du rayon морська митна зона; ~ monétaire валютна зона; ~ neutralisée нейтралізована зона; ~ neutre нейтральна зона; ~ portuaire портова зона; ~ privilégiée зона з пільговим режимом; ~ sanitaire санітарна зона; ~ sous douane митна зона, зона митного контролю; ~ spéciale спеціальна зона (*в морському праві*); ~ sterling стерлінгова зона; ~ stratégique стратегічний район (*на підпорядкованій території, що представляє особливий інтерес для керуючої держави*); ~ terrestre сухопутна зона; сухопутна ділянка

Наукове видання

ФРАНЦУЗЬКО-УКРАЇНСЬКИЙ СЛОВНИК ЮРИДИЧНИХ ТЕРМІНІВ

Підписано до друку 04.04.2016. Формат 70x100/16. Папір офсетний.
Гарнітура «Times New Roman». Цифровий друк. Ум. друк. арк. 43,25.

Тираж 200 прим. Зам. № 0516к-260.

Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавничий дім «Гельветика»

Е-mail: mailbox@helvetica.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи

ДК № 4392 від 20.08.2012 р.